

B I L T E N
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2018. GODINA

Б И Л Т Е Н
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2018. ГОДИНА

British Embassy
Sarajevo

The AIRE Centre
Advice on Individual Rights in Europe

BILTEN USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

2018. GODINA

BROJ 29

ISSN: 1512-6366

Izdavač:

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 6/III

Za izdavača:

ZLATKO M. KNEŽEVIĆ

Urednik:

MIRSAD ĆEMAN

Redakcijski odbor:

MIRSAD ĆEMAN
ZLATKO M. KNEŽEVIĆ
MIODRAG SIMOVIĆ
ARIJANA DŽANOVIĆ
ERMINA DUMANJIĆ
AZEM KRAJINIĆ
AMELA HARBA-BAŠOVIĆ

Lektura i korektura:

JEZIČKI ODJEL USTAVNOG SUDA BiH

DTP:

IT ODJEL USTAVNOG SUDA BiH

Štampa:

ŠTAMPARIJA FOJNICA

Tiraž: 200

Štampanje ove publikacije je finansirala Vlada Ujedinjenog Kraljevstva.
Stavovi izneseni u ovoj publikaciji, međutim, ne odražavaju nužno zvaničnu
politiku Vlade Ujedinjenog Kraljevstva.

САДРЖАЈ

Уводна ријеч	9
Увод AIRE centra	10
Надлежност из члана VI/3a) Устава Босне и Херцеговине	
Одлука У 5/18	15
Одлука У 7/18	35
Одлука У 15/18	67
Надлежност из члана VI/3c) Устава Босне и Херцеговине	
Одлука У 11/17	89
Одлука У 1/18	103
Одлука У 18/18	123
Надлежност из члана VI/3b) Устава Босне и Херцеговине	
Одлука АП 2752/16	143
Одлука АП 1638/17	157
Одлука АП 1849/15	175
Одлука АП 4964/15	191
Одлука АП 4532/15	211
Одлука АП 5204/15	245
Одлука АП 668/15	265
Одлука АП 1101/17	285
Одлука АП 4785/15	305
Одлука АП 1498/18	333
Одлука АП 351/16	351
Одлука АП 879/16	381
Одлука АП 1023/16	395
Одлука АП 461/16	409
Одлука АП 759/16	429
Одлука АП 1102/16	445
Одлука АП 2344/18	465

Одлука АП 2551/18	489
Одлука АП 2753/16	505
Одлука АП 2098/18	523
Одлука АП 2326/18	539
Одлука АП 2275/16	567
Одлука АП 2396/16	587
Одлука АП 3108/16	601
Одлука АП 1551/16	613
Одлука АП 2970/16	633
Одлука АП 4077/16	649
Одлука АП 5007/16	663
Одлука АП 1356/17	681
Регистар одлука по надлежности	713
Регистар одлука по критеријумима допуствости	719
Регистар одлука по каталогу права	721
Азбучни индекс кључних појмова - српски језик	733
Абецедни индекс кључних појмова - босански језик	737
Абецедни индекс кључних појмова - хрватски језик	741

SADRŽAJ

Uvodna riječ	9
Uvod AIRE centra	10
Nadležnost iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 5/18	15
Odluka U 7/18	35
Odluka U 15/18	67
Nadležnost iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 11/17	89
Odluka U 1/18	103
Odluka U 18/18	123
Nadležnost iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka AP 2752/16	143
Odluka AP 1638/17	157
Odluka AP 1849/15	175
Odluka AP 4964/15	191
Odluka AP 4532/15	211
Odluka AP 5204/15	245
Odluka AP 668/15	265
Odluka AP 1101/17	285
Odluka AP 4785/15	305
Odluka AP 1498/18	333
Odluka AP 351/16	351
Odluka AP 879/16	381
Odluka AP 1023/16	395
Odluka AP 461/16	409
Odluka AP 759/16	429
Odluka AP 1102/16	445
Odluka AP 2344/18	465

Odluka AP 2551/18	489
Odluka AP 2753/16	505
Odluka AP 2098/18	523
Odluka AP 2326/18	539
Odluka AP 2275/16	567
Odluka AP 2396/16	587
Odluka AP 3108/16	601
Odluka AP 1551/16	613
Odluka AP 2970/16	633
Odluka AP 4077/16	649
Odluka AP 5007/16	663
Odluka AP 1356/17	681
Registar odluka po nadležnosti	713
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	719
Registar odluka po katalogu prava	721
Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	733
Abecedni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	737
Abecedni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	741

KAZALO

Uvodna riječ	9
Uvod AIRE centra	10
Nadležnost iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 5/18	15
Odluka U 7/18	35
Odluka U 15/18	67
Nadležnost iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka U 11/17	89
Odluka U 1/18	103
Odluka U 18/18	123
Nadležnost iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine	
Odluka AP 2752/16	143
Odluka AP 1638/17	157
Odluka AP 1849/15	175
Odluka AP 4964/15	191
Odluka AP 4532/15	211
Odluka AP 5204/15	245
Odluka AP 668/15	265
Odluka AP 1101/17	285
Odluka AP 4785/15	305
Odluka AP 1498/18	333
Odluka AP 351/16	351
Odluka AP 879/16	381
Odluka AP 1023/16	395
Odluka AP 461/16	409
Odluka AP 759/16	429
Odluka AP 1102/16	445
Odluka AP 2344/18	465

Odluka AP 2551/18	489
Odluka AP 2753/16	505
Odluka AP 2098/18	523
Odluka AP 2326/18	539
Odluka AP 2275/16	567
Odluka AP 2396/16	587
Odluka AP 3108/16	601
Odluka AP 1551/16	613
Odluka AP 2970/16	633
Odluka AP 4077/16	649
Odluka AP 5007/16	663
Odluka AP 1356/17	681
Registar odluka po nadležnosti	713
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	719
Registar odluka po katalogu prava	721
Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	733
Abecedni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	737
Abecedni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	741

УВОДНА РИЈЕЧ

Поштовани читаоци,

Уставни суд Босне и Херцеговине обезбјеђује јавност рада, између осталог, и објављивањем овог билтена са одлукама које је Суд донио у протеклој години, чиме се наставља досадашња добра пракса.

У току 2018. године, од 1. јануара до 31. децембра, у Уставни суд је примљено 7.767 предмета, од чега 24 захтјева за оцјену уставности и 7.743 предмета из апелационе надлежности Уставног суда. Од наведеног броја предмета Уставни суд је ријешило 6.641 предмет до 31. децембра 2018. године, од чега 16 У и 6.625 АП предмета. У 2018. години Уставни суд је донио 3.267 одлука.

Наравно да није могуће објавити у Билтену све одлуке које је Суд донио, јер њихов укупан број то не допушта. Али, одлуке које према своме карактеру чине „водеће“ одлуке у другим истовјетним или сличним предметима, или које представљају нову праксу Уставног суда, или су према својој садржини изузетно битне за одлучивање и редовним судовима - чине овај билтен.

Вашу пажњу скрећем на примјену стандарда уставног и конвенцијског карактера и досљедност у њиховој имплементацији. Желим да нагласим да, без обзира на високопрофесионалну садржину која по свом стилу подразумијева предзнање из разних дисциплина правне науке и праксе, одлуке Суда, такође, могу да чине и драгоцјени извор сазнања и другим стручњацима, па и општој јавности, о начину на који се уставна и конвенцијска права појављују и у пракси а, нажалост, и у повредама тих права. Истовремено, оне указују и на напредак редовног судства у заштити основних људских права и слобода гарантованих Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом.

Овај билтен је и упућен вама, читаоцима, са увјерењем да ће бити користан за ваше професионално сазнање, или бар за један преглед дијела рада Уставног суда Босне и Херцеговине.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић

UVOD AIRE CENTRA

Poštovani čitaoci,

Bilo nam je izuzetno zadovoljstvo sarađivati s Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine na objavljivanju petog izdanja Biltena Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Bilten obuhvata odabrane odluke Ustavnog suda BiH koje su usvojene 2018. godine i koje se bave nekim od ključnih područja o zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Ovaj bilten predstavlja dio šireg projekta pod nazivom „Pravna reforma: pripremanje državnog i entitetskog sudskog sistema za pristupanje Evropskoj uniji“. Projekat finansira Ujedinjeno Kraljevstvo i njegov je cilj jačanje državnog kapaciteta za implementaciju Evropske konvencije o ljudskim pravima. Projekat implementiraju AIRE centar i njegovi partneri u okviru Ustavnog suda BiH, Suda BiH, Visokog sudskog i tužilačkog savjeta, te centara za obrazovanje sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske.

Saradnja AIRE centra s Ustavnim sudom BiH s vremenom postaje sve uspješnija. Već niz godina implementiramo aktivnosti koje se odnose na sudsku reformu, uključujući pripremanje i organizovanje Godišnjeg pravosudnog foruma za Bosnu i Hercegovinu, te konferencije, seminare i edukacije. Takođe, sačinili smo i objavili razne izvještaje i analize s ciljem harmonizovanja bosanskohercegovačke sudske prakse sa standardima Konvencije. Proaktivni i pozitivni Ustavni sud BiH je izuzetno važan imajući u vidu njegove nadležnosti iz Ustava BiH kojima se obezbjeđuju visoki standardi poštovanja ljudskih prava.

Ovaj bilten doprinosi transparentnosti rada Ustavnog suda BiH i njegove sudske prakse, te pruža jasan uvid u sudsku praksu Ustavnog suda, koji je na jednostavan način prilagođen korisnicima, i to sudijama, tužiocima, pravnim ekspertima i službenicima međunarodnih organizacija, kao i potencijalnim donatorima u sektoru pravosuđa.

Biljana Braithwaite
Menadžerka Programa za Zapadni Balkan
AIRE centar

ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

ОДЛУКЕ
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Надлежност из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине
Nadležnost iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine

Предмет број У 5/18

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев деветнаест посланика у Представничком дому Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности Закона о измјенама и допунама Закона о акцизама у Босни и Херцеговини, Закона о измјенама и допуни Закона о уплатама на јединствени рачун и расподјели прихода и Закона о измјени Закона о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини

Одлука од 15. фебруара 2018. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 5/18, рјешавајући захтјев **деветнаест посланика у Представничком дому Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Маргарита Цаца Николовска, потпредседница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 15. фебруара 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се захтјев деветнаест посланика у Представничком дому Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности Закона о измјенама и допунама Закона о акцизама у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ” број 91/17), Закона о измјенама и допуни Закона о уплатама на јединствени рачун и расподјели прихода („Службени гласник БиХ” број 91/17) и Закона о измјени Закона о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ” број 91/17).

Утврђује се да су Закон о измјенама и допунама Закона о акцизама у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ” број 91/17), Закон о измјенама и допуни Закона о уплатама на јединствени рачун и расподјели прихода („Службени гласник БиХ” број 91/17) и Закон о измјени Закона о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини

(„Службени гласник БиХ” број 91/17) у складу са чл. I/2, IV и V/4 Устава Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Деветнаест посланика у Представничком дому Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносиоци захтјева) поднијело је 17. јануара 2018. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности Закона о измјенама и допунама Закона о акцизама у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ” број 91/17), Закона о измјенама и допуни Закона о уплатама на јединствени рачун и расподјели прихода („Службени гласник БиХ” број 91/17) и Закона о измјени Закона о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ” број 91/17; у даљњем тексту: оспорени закони).
2. Подносиоци захтјева су затражили доношење привремене мјере којом би се оспорени закони ставили ван снаге до доношења коначне одлуке Уставног суда.

II. Поступак пред Уставним судом

3. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Представничког дома и Дома народа затражено је 24. јануара 2018. године да доставе одговоре на захтјев.
4. Представнички дом је доставио одговор 6. фебруара 2018. године. Дом народа није доставио одговор на захтјев.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

5. Подносиоци захтјева тврде да су оспорени закони у супротности са чл. I/2, IV и V/4 Устава Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Устав БиХ).

6. Подносиоци захтјева истичу да је Дом народа на сједници одржаној 7. децембра 2017. године усвојио приједлоге оспорених закона по скраћеној процедури у првом читању, а затим примјеном члана 103 став 4 Пословника Дома народа и у другом читању. Подносиоци захтјева тврде да се члан 103 став 4 Пословника Дома народа може примијенити само када се ради о закону мањег обима или степена сложености, а што се не може рећи за приједлоге оспорених закона.

7. Надаље, подносиоци захтјева истичу да је након усвајања приједлога оспорених закона у другом читању Дом народа разматрао и, позивајући се на чл. 153 и 175 ст. 1, 2 и 3 Пословника Дома народа, усвојио приједлог закључка делегата Халида Геџца који гласи: „Након што је на сједници Дома народа Парламентарне скупштине БиХ усвојен Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о акцизама у Босни и Херцеговини број 01-02-02-1-2808/17 од 5. децембра 2017. године, Дом народа Парламентарне скупштине БиХ предлаже Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ наведени Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о акцизама у Босни и Херцеговини, Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о уплатама на јединствени рачун и расподјели прихода и Приједлог закона о измјенама Закона о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини, као приједлоге Дома народа, са захтјевом да се разматрају по хитном законодавном поступку, у складу са чланом 133. Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ”.

8. Подносиоци захтјева истичу да је чланом 94 став 1 Пословника Дома народа, односно чланом 104 Пословника Представничког дома прописано ко може бити подносилац приједлога закона, да је формални предлагач оспорених закона Савјет министара БиХ, те да нити једна одредба пословника оба дома не предвиђа да неко од овлашћених предлагача закона може преузети туђи приједлог закона и наставити са законодавном процедуром у статусу новог предлагача закона, како је поступио Дом народа. Позивајући се на члан IV/3б) Устава БиХ, подносиоци захтјева истичу да доношење пословника оба дома и њихова примјена имају највећу правну снагу, коју црпи из Устава БиХ, која обавезује посланике и делегате Парламентарне скупштине БиХ на једнообразно поступање, те да свако тумачење одредби пословника које нема ваљан *iustus titulus* представља свјесно кршење Устава БиХ. Подносиоци захтјева сматрају да је прекршен и да се није могао примијенити члан 175 ст. 1, 2 и 3 Пословника Дома народа с обзиром на то да је неспорно да је предлагач оспорених закона Савјет министара БиХ и да је, сходно томе, требало спровести законодавну процедуру која је прецизна и јасна. Према мишљењу подносилаца захтјева, цитиране одредбе примијењене су како би се дао привидан легитимитет незаконитим одлукама и бројним повредама одредаба Пословника које се односе на спровођење

законодавног поступка. Повреда члана 133 Пословника Представничког дома, према мишљењу подносилаца захтјева, огледа се у чињеници да само предлагач закона може затражити да се приједлог закона разматра по хитном поступку, а што Савјет министара БиХ као формални предлагач оспорених закона није учинио. Због наведеног, подносиоци захтјева сматрају да је Дом народа прекршио и члан 1 Пословника Дома народа, који прописује да се Дом народа организује и ради у складу с Уставом БиХ, законом и тим пословником, као и све одредбе Пословника којим је регулисан законодавни поступак.

9. Надаље, подносиоци захтјева истичу да је у обавјештењу Дома народа број 02-50-6-16-34/17 од 8. децембра 2017. године упућеном Представничком дому наведено да је Дом народа усвојио приједлоге оспорених закона чији је предлагач Савјет министара БиХ, предложено је да се приједлози оспорених закона разматрају по хитном законодавном поступку, те су достављени закључци које је усвојио Дом народа. Подносиоци захтјева су побројали конкретне акте који су достављени, а из којих се, како наводе, јасно види да је комплетна кореспонденција везана за приједлоге оспорених закона вођена са Савјетом министара БиХ као њиховим формалним предлагачем.

10. Подносиоци захтјева наводе да су председавајућа Клуба посланика СДС-а Александра Пандуревић, председавајући Клуба посланика ДФ-а Дамир Бећировић, председавајући Клуба посланика СДП-а Мирсад Мешвић и председавајући Клуба „Независни блок” Салко Соколовић 13. децембра 2017. године упутили допис Колегијуму Представничког дома број 01-01-2879/17 којим се то тијело обавјештава о кршењу Устава БиХ, пословника оба дома и других закона и подзаконских аката везано за поступање Дома народа кад су у питању приједлози оспорених закона, односно да би њихово уврштавање у дневни ред значило кршење важећих прописа. Колегијум је у свом проширеном саставу 13. децембра 2017. године уврстио у дневни ред 54. сједнице Представничког дома приједлоге оспорених закона, уз захтјев Дома народа да се разматрају по хитном законодавном поступку. У паузи одржавања 54. сједнице Представничког дома Комисија за буџет и финансије Представничког дома наставила је своју прекинуту 57. сједницу и дала негативно мишљење о приједлозима оспорених закона, те је мишљење доставила Представничком дому. Међутим, иако је био дужан да то учини, Представнички дом их није уврстио у дневни ред 54. сједнице уз образложење да се ради о различитим законима. Подносиоци захтјева истичу да је на тај начин прекршен члан 113 Пословника Представничког дома, јер кад се упореди евиденциони број закона који су разматрани на сједници Представничког дома са бројем из заглавља достављених мишљења Комисије за буџет и финансије јасно је да је ријеч о истим

законима. Подносиоци захтјева напомињу и да приједлог оспорених закона који је Представничком дому доставио Дом народа носи исти број протокола Писарнице Парламентарне скупштине БиХ који су добили приједлози Савјета министара БиХ који су достављени 5. децембра 2017. године Парламентарној скупштини БиХ. Представнички дом је усвојио оспорене законе на 54. сједници одржаној 14. и 15. децембра 2017. године.

11. Подносиоци захтјева даље наводе да је Одјел за израду и објављивање правних аката Дома народа, прије него што су оспорене законе потписали предједавајући оба дома, уочио суштинске грешке у усвојеним оспореним законима, односно њиховим језичким верзијама, а о чему су обавијештени секретари оба дома. Подносиоци захтјева су набројали конкретне грешке које су, како наводе, суштинске и које оспорене законе чине рушљивим и непроведивим. Међутим, и поред тога, оспорени закони су потписани и објављени у „Службеном гласнику БиХ” и након истека рока од осам дана од дана објављивања ступили су на правну снагу.

12. Подносиоци захтјева сматрају да су описаним, како наводе, незаконитим поступањем прекршени члан I/2 Устава БиХ који прописује да је БиХ демократска држава која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора, члан IV Устава БиХ који установљава Парламентарну скупштину БиХ, јер је легитимитет и легалитет њеног рада, односно укупна законодавна функција озбиљно нарушена, као и члан V/4 Устава (Савјет министара), јер је Дом народа преузео прерогативе извршне власти, што је недопустиво. Тиме што је Дом народа преузео приједлоге оспорених закона од њиховог предлагача Савјета министара БиХ, по мишљењу подносилаца захтјева, нарушена је равноправност домова у обављању законодавне функције, односно један од домова је приграбио за себе и функцију која је резервисана за извршну власт БиХ, чиме је нарушена трипартитна подјела и независност власти у Босни и Херцеговини.

13. Подносиоци захтјева су затражили доношење привремене мјере којом би се оспорени закони ставили ван снаге до доношења коначне одлуке Уставног суда, истичући да је то потребно како би се спријечило наступање штетних посљедица, односно онемогућавање незаконитог опорезивања и прикупљања средстава од грађана БиХ.

б) Одговор на захтјев

14. Уставноправна комисија Представничког дома је у одговору истакла да је на сједници одржаној 5. фебруара 2018. године, са четири гласа „за”, једним гласом „против” и једним гласом „суздржан”, усвојила закључак према којем у потпуности

подржава захтјев групе посланика Представничког дома за оцјену уставности оспорених закона.

IV. Релевантни прописи

15. **Пословник Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине** („Службени гласник БиХ” бр. 58/14, 88/15, 96/15 и 53/16) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.

(Организовање и рад Дома)

Дом народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Дом) организује се и ради у складу са Уставом Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Устав БиХ), законом и овим пословником.

Члан 18.

(Надлежности Колегијума Дома)

Колегијум Дома надлежан је за:

(...)

ј) одлучивање о тумачењу овог пословника, док питање не регулише Дом;

(...)

л) сва друга питања која би могла утицати на рад Дома и обављање и других послова које му Дом и овај пословник стављају у надлежност.

Члан 23.

(Дужности предсједавајућег Дома)

(1) Предсједавајући Дома:

(...)

х) брине о досљедној примјени овог пословника;

(...)

Члан 94.

(Овлашћени предлагач)

(1) Приједлог закона могу поднијети делегат, комисије Дома, заједничке комисије, Представнички дом, као и Предсједништво БиХ и Савјет министара БиХ, у оквиру својих надлежности.

(...)

Члан 95.

(Садржај приједлога закона)

(1) Приједлог закона подноси се у форми текста, у складу с Јединственим правилима за израду правних прописа у институцијама БиХ. Предлагач закона дужан је да приједлог закона истовремено достави у писаној и електронској форми, на језицима у службеној употреби у Босни и Херцеговини. Изузетно, када је делегат предлагач закона, може доставити приједлог закона у писаној и електронској форми на једном од језика и писама у службеној употреби у Босни и Херцеговини.

(...)

Члан 103.

(Опита расправа, принципи, неопходност доношења и усаглашеност са Уставом БиХ)

(1) Опита расправа у Дому почиње првим читањем које се тиче принципа на којима је приједлог закона заснован, садржаја закона и неопходности доношења закона, према мишљењу Уставноправне комисије и надлежне комисије из прве фазе.

(2) Расправа у првом читању завршава се усвајањем или одбијањем приједлога закона.

(3) Усвајањем приједлога закона у првом читању почињу тећи рокови за подношење амандмана.

(4) Ако оцијени да се ради о закону мањег обима или степена сложености, Дом може одлучити да приједлог закона разматра и у другом читању, без разматрања у надлежној комисији - друга фаза.

(5) Дом може закључком одлучити да надлежна комисија у року од 30 дана спроведе јавну расправу о приједлогу закона.

Члан 118.

(Доношење закона)

Приједлог закона сматра се донесеним када га оба дома Парламентарне скупштине БиХ усвоје у идентичном тексту.

Члан 121.

(Усвајање у идентичном тексту)

Ако Дом усвоји приједлог закона или другог акта у идентичном тексту као и Представнички дом, приједлог закона или другог акта сматра се донесеним. Предсједавајући Дома предузима потребне радње за њихово објављивање.

Члан 122.

(Изворни текст закона и других аката)

(1) Секретар Дома, у сарадњи са секретаром Представничког дома, одговоран је за израду изворног текста закона и других аката које доносе оба дома, стављање печата и брине за друге радње у складу са законом.

(...)

Члан 134.

(Исправке)

(1) Приједлог за исправку штампарских грешака у објављеном тексту закона или другог прописа, односно општег акта који је Дом донио, Дому подноси орган надлежан за спровођење тог закона, односно општег акта.

(2) Исправке штампарских грешака, послје срањивања са изворником, утврђују секретари оба дома Парламентарне скупштине БиХ.

Члан 153.

(Остали акти)

(1) Дом може доносити декларације, одлуке, препоруке, закључке и друге акте.

(2) Акти из става (1) овог члана дефинишу се на сљедећи начин:

- а) декларација је акт који садржи начелно мишљење о важним питањима која је Дом разматрао;*
- б) одлука је акт којим се рјешавају питања из надлежности Парламентарне скупштине БиХ;*
- ц) препорука је акт којим се указује на значај одређених питања која се односе на спровођење закона;*
- д) закључак је акт који се доноси о питањима у појединачној ствари која се тичу поступка.*

(3) Гласање о актима из става (1) овог члана обавља се у складу с утврђеним начином одлучивања у Дому, осим ако Уставом БиХ, овим пословником или законом није другачије регулисано.

Члан 175.

(Регулисање питања закључком)

(1) Дом може закључком регулисати одређено питање које није никако или није прецизно регулисано овим пословником.

(2) Закључак је обавезујући само за конкретно питање из става (1) овог члана.

(3) Закључак је обавезујући све док се Пословником дато питање другачије не регулише. Закључак се примјењује од дана усвајања, осим ако није предвиђено другачије.

16. Пословник Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 79/14, 81/15 и 97/15) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.

(Организовање и рад Дома)

Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Дом) организује се и ради у складу са Уставом Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставом БиХ), законом и овим пословником.

Члан 20.

(Надлежности Колегијума Дома)

Колегијум Дома надлежан је за:

(...)

ј) одлучивање о тумачењу овог пословника, док питање не регулише Дом;

(...)

Члан 22.

(Колегијум Дома у проширеном саставу)

(...)

(2) Колегијум Дома у проширеном саставу:

(...)

е) разматра сва друга питања која би могла утицати на функционисање Дома.

(...)

Члан 27.

(Дужности предсједавајућег Дома)

(1) Предсједавајући Дома:

(...)

х) брине о досљедној примјени овог пословника;

(...)

Члан 104.

(Овлашћени предлагач)

(1) Приједлог закона може поднијети посланик, комисије Дома, заједничке комисије, Дом народа, као и Предсједништво БиХ и Савјет министара БиХ, у оквиру својих надлежности.

Члан 105.

(Садржај приједлога закона)

(1) Приједлог закона подноси се у форми текста, у складу с Јединственим правилима за израду правних прописа у институцијама Босне и Херцеговине. Предлагач закона дужан је да приједлог закона истовремено достави у писаној и електронској форми на језицима који су у службеној употреби у БиХ. Изузетно, када је посланик предлагач закона, може доставити приједлог закона у писаној и електронској форми на једном од језика и писама који су у службеној употреби у Босни и Херцеговини.

Члан 127.

(Доношење закона)

Приједлог закона сматра се донесеним када га оба дома Парламентарне скупштине БиХ усвоје у идентичном тексту.

Члан 130.

(Усвајање у идентичном тексту)

Ако Дом усвоји приједлог закона или другог акта у идентичном тексту као и Дом народа, приједлог закона или другог акта сматра се донесеним. Предсједавајући Дома предузима радње потребне за његово објављивање.

Члан 131.

(Изворни текст закона и других аката)

(1) У сарадњи са секретаром Дома народа, секретар Дома одговоран је за израду изворног текста закона и других аката које доносе оба дома, стављање печата, те брине и за друге радње, у складу са законом.

(2) Секретар Дома одговоран је за израду изворног текста аката које доноси Дом и стављање печата, те брине и за друге радње, у складу са законом.

Члан 133.

(Хитни поступак)

(1) Предлагач може у писаној форми затражити од Дома да приједлог закона високог степена хитности, или који је формулисан на тако једноставан начин да се може усвојити или одбацити у потпуности, разматра у једном читању.

(2) *Захтјев из става (1) овог члана разматра се на сљедећој сједници Дома. Дом одлучује о захтјеву након расправе.*

(3) *Када се о овом захтјеву обави расправа, гласа се. Ако се усвоји, Дом наставља расправу и гласа о приједлогу закона. Амандмани на приједлог закона могу се поднијети, у писаној форми, до окончања расправе о приједлогу закона, само ако се амандмани односе на исправљање очигледних нормативно-техничких и штампарских грешака у тексту приједлога закона.*

(4) *Ако Дом не прихвати захтјев предлагача за разматрање приједлога закона по хитном поступку, Дом одлучује да ли ће закон разматрати у складу с одредбама којима се регулише скраћени или редовни законодавни поступак.*

Члан 144.
(Исправке)

(1) *Приједлог за исправку штампарских грешака у објављеном тексту закона или другог прописа, односно општег акта који је донио Дом, Дому подноси орган надлежан за спровођење тог закона, односно општег акта.*

(2) *Исправке штампарских грешака, после савјештавања са изворником, утврђују секретари оба дома Парламентарне скупштине БиХ.*

V. Допустивост

17. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредби члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Правила Уставног суда.

Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући само на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег

вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета.

18. Захтјев за оцјену уставности поднијело је деветнаест посланика у Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ, што значи да је захтјев поднио овлашћени субјекат у смислу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

VI. Меритум

19. Подносиоци захтјева тврде да су оспорени закони у супротности са чл. I/2, IV и V/4 Устава БиХ.

20. Устав БиХ гласи:

Члан I у релевантном дијелу гласи:

(...)

2. Демократска начела

Босна и Херцеговина је демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора.

(...)

Члан IV у релевантном дијелу гласи:

Парламентарна скупштина има два вијећа: Дом народа и Представнички дом.

(...)

3. Процедура

(а) У Сарајеву ће се састати сваки дом најкасније тридесет дана након избора.

(б) Сваки дом већином гласова усваја свој пословник о раду (...).

(ц) Доношење свих закона захтјева сагласност оба дома.

(д) Све одлуке у оба дома доносе се већином гласова оних који су присутни и који гласају. Делегати и чланови ће максимално настојати да та већина укључује најмање једну трећину гласова делегата или чланова са територије сваког ентитета. Ако већина гласова не укључује једну трећину гласова делегата или посланика са територије сваког ентитета, председавајући и његови замјеници састаће се као комисија и покушати да обезбиједи сагласност у року од три дана након гласања. Ако то не успије, одлуке се доносе већином гласова оних који

су присутни и гласају, под условом да гласови против не смију да садрже двије трећине или више делегата или чланова изабраних из сваког ентитета.

(...)

(x) Одлуке Парламентарне скупштине неће ступати на снагу прије објављивања.

(и) Оба вијећа ће публиковати потпуне записнике својих расправа и, осим у изузетним случајевима у складу са пословником, расправљаће јавно.

(...)

4. Овлашћења

Парламентарна скупштина је надлежна за:

а) Доношење закона потребних за спровођење одлука Предсједништва или за извршавање надлежности Скупштине по овом Уставу.

(...)

е) Друга питања потребна за извршавање њезиних дужности или оних обавеза које су јој узајамним споразумом додијелили ентитети.

Члан V:

(...)

4. Министарски савјет

(...)

(а) Предсједавајући и министри заједно чине Министарски савјет, са надлежностима за извршавање политике и одлука Босне и Херцеговине у подручјима из члана III, став 1, 4 и 5, о чему подноси извјештаје Парламентарној скупштини (укључујући и, најмање једанпут годишње, извјештаје о трошковима Босне и Херцеговине).

(...)

21. Из навода подносилаца захтјева произлази да они сматрају да су оспорени закони донијети уз повреду процедуре за доношење закона прописане пословницима Дома народа и Представничког дома. Имајући у виду члан IV/3б) Устава БиХ, подносиоци захтјева сматрају да доношење пословника оба дома и њихова примјена имају највећу правну снагу, коју црпе из Устава БиХ, која обавезује посланике и делегате Парламентарне скупштине БиХ на једнообразно поступање, па да свако тумачење одредби пословника које нема ваљан *iustus titulus* представља свјесно кршење Устава БиХ. Даље тврде и да је тиме што је Дом народа преузео приједлог

оспорених закона од њиховог предлагача Савјета министара БиХ нарушена равноправност домова у обављању законодавне функције, односно да је један од домова приграбио за себе и функцију која је резервисана за извршну власт БиХ, чиме је нарушена трипартитна подјела и независност власти у БиХ. Најзад тврде и да су оспорени закони непримјењиви јер у коначно усвојеним верзијама на три језика постоје разлике и одступања која су суштинске природе.

22. Подносиоци захтјева најприје тврде да је прекршен принцип из члана I/2 Устава БиХ. Уставни суд подсјећа на то да је цитираним чланом одређено да је држава БиХ демократска држава која функционише у складу са законом и на основу слободних и демократских избора. У демократским државама заснованим на принципу владавине права који је садржан у цитираној одредби Устава БиХ закон представља механизам којим јавне власти, у складу с овлашћењима која имају, уређују поједина питања која погађају, односно која се тичу најшире друштвене заједнице како у области јавног тако и приватног живота. Надаље, расправљање питања која се уређују законом повјерено је демократски изабраним представницима, којим је обезбијеђено слободно изражавање воље и мишљења у процедури доношења закона.

23. Стога се Уставном суду најприје намеће питање да ли свака врста непоштовања процедуре доношења закона, у конкретном случају процедуре која је прописана пословницима домова у Парламентарној скупштини БиХ, по аутоматизму може резултирати и повредом принципа из члана I/2 Устава БиХ, како тврде подносиоци захтјева. Одговарајући на то питање, Уставни суд ће се првенствено користити одредбама члана IV Устава БиХ, с обзиром на то да тај члан садржи (и) одређене процедуре за усвајање закона у оквиру Парламентарне скупштине БиХ.

24. Чланом IV Устава БиХ установљена је Парламентарна скупштина БиХ која има два дома, Представнички дом и Дом народа. Надаље, ставом 3 овог члана прописана је процедура према којој, између осталог, сваки дом већином гласова усваја свој пословник о раду и бира међу својим члановима предсједавајућег и његове замјенике. Све законодавне одлуке морају одобрити оба дома. Све одлуке у оба дома доносе се већином гласова оних који су присутни и гласају, те је прописана потребна већина за усвајање одлука. Одлуке Парламентарне скупштине ступају на снагу даном објављивања. Најзад, цитираним чланом и ставом је прописана обавеза објављивања записника са расправа, те јавност сједница која може бити изузетно искључена.

25. Међутим, Уставни суд запажа да се предметним захтјевом не покреће питање поштовања процедуре у смислу члана IV/3 Устава БиХ, а што би, неспорно, уколико

би се утврдило кршење тог члана, довело у питање поштовање (и) принципа владавине права из члана I/2 Устава БиХ. Наиме, из навода подносилаца захтјева произлази да су оспорене законе одобрила оба дома Парламентарне скупштине БиХ, да су донијети већином гласова оних коју су били присутни и који су гласали, уз поштовање потребне већине за њихово усвајање, да нису ступили на снагу прије него су објављени у службеном гласнику, да су објављени записници са расправа и да је била обезбијеђена јавност сједница.

26. Као што је већ речено, из навода подносилаца захтјева произлази да су оспорени закони у супротности с Уставом БиХ јер је повријеђена процедура за доношење закона прописана пословницима оба дома. Подносиоци захтјева најприје указују на то да је Дом народа усвојио оспорене законе по скраћеној процедури која се, по њиховом мишљењу, није могла примијенити јер се не ради о законима мањег обима и сложености, те да је Дом народа преузео улогу предлагача оспорених закона умјесто Савјета министара и неовлашћено затражио од Представничког дома да о приједлозима оспорених закона одлучује у хитном поступку. Надаље, подносиоци захтјева истичу да је Представнички дом прихватио тај приједлог, те пропустио да у дневни ред уврсти негативно мишљење Комисије за буџет и финансије јер је неосновано закључено да се ради о другим законима.

27. Међутим, Уставни суд запажа да су идентични приговори (у вези с кршењем пословничке процедуре) истицани и у поступку усвајања оспорених закона, најприје пред Колегијумом Представничког дома, затим проширеним Колегијумом Представничког дома, те у расправи која је вођена у Представничком дому, а која је претходила усвајању оспорених закона, али да ти приговори нису усвојени. С тим у вези, Уставни суд примјећује да оба пословника садрже одредбе које прописују да су колегијуми домова, између осталог, надлежни да одлучују о тумачењу пословника (члан 18 Пословника Дома народа, члан 20 Пословника Представничког дома), да је Колегијум Дома народа надлежан да одлучује и о свим другим питањима која могу бити од утицаја на рад Дома народа (члан 18 Пословника Дома народа), да је проширени Колегијум Представничког дома надлежан да разматра питања која могу да утичу на функционисање Представничког дома (члан 22 Пословника Представничког дома), те најзад, да се за досљедну примјену пословника домова брину предсједавајући домова (члан 23 Пословника Дома народа, члан 27 Пословника Представничког дома).

28. Као што је већ речено, предметним захтјевом се не покреће питање поштовања процедуре која је прописана чланом IV/3 Устава БиХ. Остала процедура потребна за усвајање закона, као и контрола исправности те процедуре, прописана је послов-

ницима домова Парламентарне скупштине БиХ. Питања исправности пословничке процедуре у конкретном случају већ су расправила надлежна тијела Представничког дома (Колегијум Представничког дома и проширени Колегијум Представничког дома), којима је повјерено тумачење Пословника. Наведена тијела су закључила да приговори (који су поновљени и у предметном захтјеву) не доводе у питање исправност процедуре прописане Пословником, као и да је посланицима у току расправе у Представничком дому било обезбијеђено да изразе своје мишљење у погледу поштовања пословничке процедуре. С обзиром на то, Уставни суд је мишљења да у конкретном случају није потребно улазити у детаљније испитивање исправности пословничке процедуре која је претходила усвајању оспорених закона. Стога Уставни суд сматра да се у конкретном случају не може прихватити основаном тврдња подносилаца захтјева да су оспорени закони због наводног непоштовања процедуре прописане пословницима оба дома у супротности са чл. I/2 и IV Устава БиХ.

29. Надаље, подносиоци захтјева тврде да је Дом народа, позивајући се на члан 175 ст. 1, 2 и 3 Пословника Дома народа, усвајањем закључка којим се приједлог оспорених закона доставља Представничком дому као приједлог Дома народа и којим се тражи разматрање по хитној процедури у смислу члана 133 Пословника Представничког дома преузео улогу предлагача оспорених закона од Савјета министара па тако нарушио принцип подјеле власти, те преузео прерогативе извршне власти и нарушио равноправност домова у обављању законодавне функције.

30. У вези с тим тврдњама, Уставни суд најприје запажа да је чланом IV/4 Устава БиХ као овлашћење Парламентарне скупштине одређено, између осталог, доношење закона, као и остала питања потребна да се спроведу дужности Парламентарне скупштине. У том смислу, према пословницима оба дома, улогу предлагача закона, између осталих, имају и Представнички дом и Дом народа (члан 94 Пословника Дома народа, члан 104 Пословника Представничког дома), те Савјет министара. Стога се не може прихватити основаном ни тврдња подносилаца захтјева да је нарушен принцип подјеле власти јер је, наводно, Дом народа преузео прерогативе извршне власти – Савјета министара, достављајући Представничком дому оспорене законе, које је претходно усвојио, као приједлог Дома народа. Наиме, неспорно је да Дом народа може бити предлагач закона, што је у конкретном случају довољно Уставном суду да закључи да није дошло до нарушавања принципа подјеле власти, ни до повреде одговарајућих одредаба Устава БиХ у вези с поштовањем принципа подјеле власти.

31. Најзад, у вези с тврдњом подносилаца захтјева да оспорени закони у три језичке варијанте садрже суштинске разлике које их чине непроведивим, па због тога и суп-

ротним Уставу, Уставни суд запажа да оба пословника садрже и посебне одредбе којим се регулише да су секретари оба дома одговорни за израду изворног текста закона (члан 131 Пословника Представничког дома, члан 122 Пословника Дома народа), као и одредбе о исправкама закона (члан 144 Пословника Представничког дома, члан 134 Пословника Дома народа). С обзиром на то да постоје механизми путем којих је и након објављивања у службеном гласилу могуће отклонити неусаглашености у језичким верзијама оспорених закона, не може се прихватити основаном тврдња подносилаца захтјева да су на тај начин прекршени чл. I/2 и IV Устава БиХ.

32. Уставни суд закључује да су оспорени закони у складу са чл. I/2, IV и V/4 Устава БиХ.

VII. Закључак

33. Уставни суд закључује да су Закон о измјенама и допунама Закона о акцизама у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ” број 91/17), Закон о измјенама и допуни Закона о уплатама на јединствени рачун и расподјели прихода („Службени гласник БиХ” број 91/17) и Закон о измјени Закона о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ” број 91/17) у складу са чл. I/2, IV и V/4 Устава Босне и Херцеговине.

34. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

35. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно посебно разматрати приједлог подносилаца захтјева за доношење привремене мјере.

36. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj U 7/18

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Zahtjev dvadeset devet poslanika
Narodne skupštine Republike Srpske
za ocjenu ustavnosti Zakona o
zemljišnim knjigama Federacije
Bosne i Hercegovine

Odluka od 31. maja 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 7/18**, rješavajući zahtjev **dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 31. maja 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odlučujući o zahtjevu dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH („Službene novine FBiH” br. 19/03 i 54/04),

utvrđuje se da su odredbe čl. 63, 66, 67, 70, 71, 72. i 76. Zakona o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” br. 19/03 i 54/04) u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. Evropske konvencije, članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, članom 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu i članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom

glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnosioci zahtjeva) podnijelo je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) 7. februara 2018. godine zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH” br. 19/03 i 54/04; u daljnjem tekstu: osporeni zakon). Podnosioci zahtjeva su također zatražili da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom bi obustavio primjenu osporenog zakona do donošenja konačne odluke Ustavnog suda povodom podnesenog zahtjeva.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. stav (2) Pravila Ustavnog suda, od Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Predstavnički dom) i Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Dom naroda) zatraženo je 12. februara 2018. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Predstavnički dom je dostavio odgovor 12. marta 2018. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Iz navoda zahtjeva proizlazi da podnosioci zahtjeva smatraju da su odredbe čl. 63, 66, 67, 70, 71, 72. i 76. osporenog zakona u suprotnosti sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, članom 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu. Također smatraju da je odredba člana 72. stav 2. osporenog zakona suprotna odredbi člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članu 14. Evropske konvencije. Ukazuju da su citirane odredbe osporenog zakona suprotne načelu pravne sigurnosti i pravu na pristup sudu.

5. Podnosioci zahtjeva u uvodnom dijelu zahtjeva izlažu karakteristike zemljišne knjige i katastra uz napomenu da se sistem registriranja nekretnina i prava u Bosni i Hercego-

vini zasniva na dva registra: katastru i zemljišnoj knjizi. Ukazuju da su mnoge evropske države spojile katastar i zemljišnu knjigu u jedinstven registar koji vodi jedna institucija. U zahtjevu se naglašava da je u Bosni i Hercegovini zemljišna knjiga neažurna i netačna evidencija. Istaknuto je da u Federaciji BiH oko 30% katastarskih općina nema uspostavljenu zemljišnu knjigu, dok u Republici Srpskoj taj procent iznosi 33%. Navedeno je da je u katastarskim općinama u kojima postoji zemljišna knjiga ona u 80% i više netačna i neažurna, pa je samim tim na 8% i više teritorije FBiH neophodna izmjena zemljišne knjige tamo gdje ona postoji, odnosno uspostavljanje nove zemljišne knjige tamo gdje ona ne postoji.

6. Ukazano je da osporeni zakon razmatra pitanja koja se tiču imovinskih prava, ali na način koji ne štiti stečenu imovinu, već uvodi zaštitu posjeda koji nije stečen na valjanom pravnom osnovu, već određuje vlasnika na osnovu neažuriranih i netačnih katastarskih podataka vezanih za tehničke podatke i posjed koji nije stečen na valjanom pravnom osnovu, te netačnih zemljišnoknjižnih podataka o pravima i imaocima prava i upisima tereta bez učešća zainteresiranih stranaka.

7. U vezi s navedenim, podnosioci zahtjeva upućuju na Odluku Ustavnog suda donesenu u predmetu broj *AP 1048/04* od 13. oktobra 2005. godine u kojoj je utvrđena povreda apelantovog prava na imovinu u predmetu u kojem se radilo o *de facto* eksproprijaciji, a da nije proveden postupak eksproprijacije. Ukazano je da osporeni zakon predviđa vrlo sličnu situaciju, s tim da se radi o *de iure* eksproprijaciji, ali bez provođenja postupka eksproprijacije i bez bilo kakve nadoknade za proknjiženo zemljište sa vlasnika na faktičkog posjednika.

8. Podnosioci zahtjeva navode da sporni zakon uvodi potpuno novi sistem u pogledu načina uspostavljanja i zamjene već postojeće zemljišne knjige. Ukazano je da je odredbom člana 63. osporenog zakona propisano da se zamjena zemljišne knjige vrši po službenoj dužnosti u slučajevima kada zemljišna knjiga ne postoji ili je dio zemljišne knjige uništen, izgubljen ili oštećen ili iz drugih razloga nedostaje dio zemljišne knjige, kao i zahtjev zainteresirane strane u smislu člana 66. osporenog zakona. Prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, nezakonitim se ukazuje uspostavljanje nove zemljišne knjige po službenoj dužnosti u Federaciji BiH.

9. U zahtjevu se ukazuje da u postupku uspostavljanja ili zamjene zemljišne knjige zemljišnoknjižni sud prikuplja podatke o nekretnini i koristi ih za uspostavljanje prvog odjela A zemljišnoknjižnog uložka „Popisni list” prema faktičkom stanju koje preuzima od općinskih organa uprave koji vode te evidencije. Podnosioci zahtjeva napominju da spomenute podatke sud pribavlja od općinskih organa uprave koji putem geodetskih privatnih

kuća (koje postupaju bez zakonskog osnova) vrše utvrđivanje stanja starog austrougarskog premjera (na kome je zasnovana zemljišna knjiga) i novog premjera (faktičkog stanja), te ostalih tehničkih podataka (kao što su oblik, površina, kultura, klasa, položaj, podaci o zgradama, način korištenja, etažno vlasništvo, položaj u zgradi, etažne jedinice), i to bez učešća fizičkih i pravnih lica kao zainteresiranih stranaka koje bi u postupku mogle da ospore utvrđeno stanje u katastru odnosno podatke upisane u A „Popisni list” zemljišnoknjižnog uloška. Ukazano je da tako postupajući geodetske kuće utvrđuju određene tehničke podatke koji nisu sadržani ni u jednoj evidenciji (zemljišnoj knjizi i katastru).

10. Navedeno je da je apsurdno da sud uspostavlja A „Popisni list” zemljišnoknjižnog uloška s podacima iz katastra (faktičko stanje) i ne daje vlasnicima nekretnina da se izjasne o prikupljenim podacima, a vlasnička prava veže za nekretnine čiji su tehnički podaci utvrđeni na navedeni način. Nakon ovako uspostavljenog A „Popisnog lista” zemljišnoknjižnog uloška sud, u skladu sa članom 67. osporenog zakona, najavljuje postupak uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška u kom zemljišnoknjižni referent rješenjem utvrđuje vlasništvo i druga stvarna prava i ograničenja i upisuje ih u B „Vlasnički list” i C list „Tereti”.

11. Ukazano je da se najava vrši kako je to propisano članom 67. stav 2. osporenog zakona tako što se objavljuje oglašavanjem na oglasnoj ploči suda i objavljivanjem u „Službenom glasniku BiH”, „Službenim novinama Federacije BiH” i najmanje dva dnevna lista koja se distribuiraju u Bosni i Hercegovini. Nadalje je ukazano da sud, tj. zemljišnoknjižni referent ne poziva ni vlasnika ni posjednika ličnim pozivom da učestvuju u postupku, već to vrši, kako je navedeno, na način da vlasnik i posjednik ukoliko ne saznaju za javni oglas ostaju uskraćeni za učešće u samom postupku i time njihovo pravo neće biti uzeto u obzir za uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška.

12. Slijedom navedenog, podnosioci zahtjeva ukazuju da prema podacima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine van zemlje živi više od 1.350.000 lica koja vode porijeklo iz Bosne i Hercegovine što, u odnosu na broj stanovnika u zemlji, predstavlja 1/3 njene ukupne populacije. Također je ukazano da je Svjetska banka procijenila da je 2005. godine broj emigranata s prostora Bosne i Hercegovine iznosio 1.471.594 lica, što procentualno čini 37,7 % ukupne bosanskohercegovačke populacije. Prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, tako brojno iseljenišvo u najvećem dijelu je rezultat ratnih sukoba na teritoriji bivše Jugoslavije i Bosne i Hercegovine devedesetih godina 20. vijeka (podaci Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH „Pregled stanja bosanskohercegovačkog iseljenišva” 2008. godine, Sarajevo).

13. Prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, imajući u vidu navedene podatke, suvišno je i spominjati na koliki se broj stanovnika državljana BiH, ali i stranih državljana koji imaju

imovinu u Federaciji BiH, osporeni zakon može odraziti s obzirom na samo neka njegova rješenja. Ukazano je da ukoliko se dozvoli promjena odnosno brisanje prava vlasništva bez ikakve kompenzacije za oduzimanje nekretnina i na osnovu, između ostalog, postupka koji se vodi na oglasnim pločama sudskih organa daleko od oko 1.500.000 stanovnika koji se nalaze van Bosne i Hercegovine onda bi to predstavljalo kraj pravne sigurnosti u Bosni i Hercegovini. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, ukoliko je moguće dopustiti da se promjena upisa vlasništva na nekretninama vrši na osnovu „faktičkog stanja”, kako to propisuje osporeni zakon, onda Bosna i Hercegovina ne može ponuditi svojim građanima zaštitu njihovih prava. U vezi s tim je ukazano na presudu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) donesenu u predmetu *Brumarescu protiv Rumunije* od 28. oktobra 1999. godine koja se, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, može primijeniti i na situaciju koja se stvara osporenim zakonom. Naglašeno je da je stanje koje se stvara osporenim zakonom čak i nepovoljnije za odsutne građane s obzirom na to da se vlasništvo može steći faktičkim posjedovanjem nekretnine u trenutku evidentiranja podataka o nekretnini, dakle bez ikakvog pravnog posla.

14. U pogledu procjene legitimnosti u svrhu javnog ili općeg interesa, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, svrha osporenog zakona jeste sređivanje stanja u ovoj oblasti, ali je sasvim upitno da opći interes podrazumijeva kršenje prava jednog lica da bi drugo lice bez pravnog osnova steklo to pravo, pa čak ako bi budući vlasnik trebala da bude Federacija BiH jer postupak u skladu s osporenim zakonom ne podrazumijeva bilo kakvu kompenzaciju za oduzetu nekretninu. U tom smislu podnosioci zahtjeva naglašavaju da je vrlo teško zaključiti da se radi o javnom odnosno općem interesu. Ukazuju da postupanje državnih organa u skladu s osporenim zakonom za konačnu posljedicu može imati potpuni gubitak prava ukoliko se aktivno ne uzme učešće u postupku uspostavljanja, što je nemoguće za ljude koji su odsutni u trenutku provođenja postupka i koji nemaju saznanja da se vode postupci koji se tiču njihovih nekretnina i imovine. Smatraju da cilj spornog zakona nije kontrola korištenja imovine u skladu s općim interesima, niti mu je cilj da osigura naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni, već da jednostavno liši imovine svako lice koje nije u posjedu te imovine, te ostavlja prostora javnim vlastima, a ne sudovima, da cijene svaku konkretnu situaciju, što mora rezultirati arbitrarnim odlukama tih organa imajući u vidu nedavne „ratne sukobe” u Bosni i Hercegovini. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, ovakva vrsta miješanja u potpunosti narušava načelo pravne sigurnosti koje je pretpostavka za razvoj demokratskog društva. Ukazano je da se upravo suprotno navedenom spornim zakonom uvodi pravna nesigurnost, što je potpuno u suprotnosti s pozitivnom obavezom države da zaštiti imovinu, a ne da svojim djelovanjem proizvodi potpuno novo faktičko stanje. Na navedeni način se, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, vrši promjena vlasništva na osnovu faktičkog stanja i bez ikakve kompenzacije za proknjižene nekretnine.

15. Podnosioci zahtjeva ukazuju da je Federacija BiH odlučila da liši imovine sve one ljude koji nisu u posjedu svoje imovine i omogući trenutnim posjednicima da se upišu kao vlasnici, pa čak i kada nemaju nikakav pravni osnov za posjedovanje te imovine, pri čemu čak i ne koristi službene evidencije o nekretninama i njihovim vlasnicima, osim kada na bazi faktičkog stanja nije moguće evidentirati tu imovinu. Na ovaj način, prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, Federacija BiH krši imovinska prava svih lica koja ne borave na svojoj imovini odnosno nekretnini, pa čak i u situacijama u kojima oni nisu u mogućnosti da se vrate na svoju imovinu.

16. Istaknuto je da Bosna i Hercegovina nikada nije donijela Zakon o državnoj imovini, a osporenim zakonom se omogućava da sva imovina, koja je nekad bila vlasništvo bivše SFRJ odnosno bivše Socijalističke republike Bosne i Hercegovine, jednostavno bude nezakonito proknjižena na bazi podataka faktičkog stanja.

17. Ukazano je da bi se primjena zakona odvijala na način da nakon najave uspostavljanja iz člana 67. osporenog zakona, bez ličnog pozivanja stranaka, a zainteresirana stranka se ne prijavi u određenom roku, zemljišnoknjižni ured, tj. zemljišnoknjižni referent vrši uspostavljanje novog zk. uloška na osnovu postojećih dokaza. Protekom rokova iz člana 67. osporenog zakona zainteresiranom licu nije omogućeno da po saznanju uspostavljenog zk. uloška zahtijeva ponavljanje tog postupka bez da ga sud, tj. zk. odjeljenje uputi da svoja stečena prava ostvaruje u redovnom sudskom postupku. Također, ukazuje da je apsurdno da u skladu s odredbama člana 70. zainteresirana stranka ne može da se žali na provedeni postupak uspostavljanja zk. uloška, već zainteresirana stranka žalbom može samo zahtijevati da se zemljišnoknjižnom uredu naloži da izvrši zabilježbu protiv tačnosti zemljišne knjige ili da preduzme brisanje upisa. Dalje, nakon što referent donese rješenje iz člana 63. stav 3. osporenog zakona, odredbama člana 71. spornog zakona nije propisana obaveza suda da to rješenje dostavi strankama, već se i tu daje mogućnost da se stranke s rješenjem upoznaju putem javnog obavještenja (član 71. stav 3. osporenog zakona). Pri tome se ukazuje da osporeni zakon ne propisuje postupak po prigovoru, kao ni koji je to drugostepeni organ koji odlučuje o žalbi iz člana 70. osporenog zakona i prigovora u smislu člana 71. osporenog zakona. Prema tome, podnosioci zahtjeva ukazuju da osporenim zakonom nije osigurana dvostepenost u odlučivanju o žalbi prema članu 70. osporenog zakona i odlučivanju o prigovoru prema članu 71. osporenog zakona.

18. Nadalje, prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, u predmetnom postupku nije moguće primijeniti odredbu člana 72. stav 1. osporenog zakona budući da se stranke pozivaju javnim oglašavanjem. Stoga, da bi se postavio privremeni zastupnik potrebno je prethodno utvrditi adresu i stranku lično pozvati. Ukazano je da je posebno diskriminirajuća odredba

člana 72. stav 2. osporenog zakona kojom se propisuje da u slučaju utvrđivanja prava izbjeglice ili raseljenog lica organ postavlja privremenog zastupnika prema listi nekih udruženja, bez prethodno provedenog postupka za utvrđivanje statusa „izbjeglice” ili raseljenog lica. Navedeno direktno ukazuje da zemljišnoknjižni referent, nepojavljivanjem lica pred zemljišnoknjižnim uredom u postupku uspostavljanja zemljišne knjige, a po pozivu u skladu sa čl. 67. i 71. osporenog zakona, samovoljno utvrđuje status izbjeglice ili raseljenog lica na osnovu imena i prezimena koje ukazuje da li je to lice pripadnik naroda ili nacionalne manjine za koje se zna da su u „ratnoj oluji” protjerani s tog područja.

19. Dalje, podnosioci zahtjeva ukazuju da osporeni zakon ne propisuje nikakve posebne rokove za otpočinjanje procesa uspostavljanja nove zemljišne knjige ili zamjene zemljišne knjige. Dalje, osporeni zakon, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, ne omogućava strankama učešće u formiranju A „Popisnog lista” koji sadrži sve podatke o nekretninama, tj. i u daljem postupku onemogućava bilo kakvo osporavanje, već je zakonodavac odlučio da u daljem postupku s građanima komunicira putem medijskog oglašavanja ili zamjene zemljišne knjige. Naglašava da član 76. omogućava sudsku zaštitu putem žalbe i određuje rokove za isticanje žalbi pred sudskim organima. Međutim, navedeno podrazumijeva da lice ima saznanja o prethodnim radnjama koje su obavljene prilikom postupka uspostavljanja ili zamjene zemljišne knjige i nosilaca prava na njima. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, s obzirom na citirane odredbe može se izvući zaključak da je osporenim zakonom namjerno kreirana situacija koja je usmjerena na onemogućavanje sudske zaštite koja je striktno vezana za zakonske rokove.

20. U vezi s tim, podnosioci zahtjeva ukazuju da u konkretnoj situaciji pojedinac koji propusti javni oglas za učešće u postupku uspostavljanja ili zamjene zemljišne knjige i imalaca prava na nekretninama i rokove utvrđene zakonom (kao kod postupka izlaganja nekretnina) ostao bi bez bilo kakve mogućnosti da sud preispita postupak koji je prethodio njegovom lišavanju imovine, pa samim tim i bez mogućnosti obraćanja Ustavnom sudu jer ne bi iscrpio sve efektivne pravne lijekove. Umjesto toga, zakonodavac bi trebao da ispuni svoju pozitivnu obavezu u smislu zaštite imovinskih prava. Podnosioci zahtjeva smatraju da je u konkretnoj situaciji moguće izgubiti imovinu na kojoj nema posjeda u momentu evidentiranja imovine. Ukazano je da ono što još više ugrožava pravnu sigurnost jeste činjenica da se faktičko stanje prioritarno uzima u obzir kod uspostavljanja ili zamjene zemljišne knjige, te da se netačni i neažurni podaci o vlasništvu uzimaju kao osnov za upis u B „Vlasnički list” ili C „Tereti”, a da se prethodno ne omogući stvarnom vlasniku da dokaže svoje vlasništvo, iz čega jasno proizlazi da raniji vlasnik može ostati bez svoje imovine, a da nema nikakvog saznanja o vođenju postupka za upis njegove imovine.

21. Podnosioci zahtjeva navode da odredbe osporenog zakona ne propisuju uspostavljanje i zamjenu zemljišnih knjiga za katastarske općine koje siječe međuentitetska linija razgraničenja, već se u praksi uspostavlja ili mijenja zemljišna knjiga za cijelu katastarsku općinu bez obzira što je jedan dio te katastarske općine pod pravnom jurisdikcijom drugog entiteta. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, takvim postupanjem se narušava Dejtonski mirovni sporazum koji propisuje način utvrđivanja entitetske linije razgraničenja i nadležnosti entiteta u upravljanju nekretninama od strane entiteta.

22. S obzirom na sve štetne posljedice koje može izazvati primjena spornog zakona, podnosioci zahtjeva traže da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom će obustaviti primjenu spornog zakona do okončanja postupka pred Ustavnim sudom. Neophodnost donošenja privremene mjere podnosioci zahtjeva vide u sprečavanju nastanka nenadoknadive štete za hiljade ljudi koji bi bili pogođeni primjenom spornog zakona. Dakle, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, sporni zakon bi mogao prouzrokovati štetu kroz raspolaganje kako privatnom tako i državnom imovinom. Istaknuto je da sporni zakon utječe i na pitanje međuentitetske linije razgraničenja, te da su stoga moguće i tenzije između entiteta, što u svakom slučaju može proizvesti vrlo štetne i nenadoknadive posljedice.

b) Odgovor na zahtjev

23. Predstavnički dom je obavijestio Ustavni sud da je u tom domu u toku aktivnost oko sačinjavanja odgovora o ovom predmetu, s tim da je još neophodno usaglasiti odgovor s Domom naroda budući da je učesnik u predmetnom postupku Parlament Federacije BiH koji čine dva doma. Naglašeno je da je moguće da usaglašeni odgovor o ovom predmetu punomoćnici Parlamenta Federacije BiH koji budu određeni iznesu neposredno na raspravi pred Ustavnim sudom kada ona bude zakazana.

IV. Relevantni propisi

24. U **Zakonu o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 19/03 i 54/04) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Predmet reguliranja

Ovim se zakonom uređuje vođenje, održavanje i uspostava zemljišnih knjiga, kao i upis nekretnina i prava na nekretninama u zemljišnim knjigama u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija).

*Član 5.
Konstitutivno djejestvo*

(1) Vlasništvo i druga prava na nekretninama nastaju tek sa upisom u zemljišnu knjigu, uključujući i ona koja su predviđena u članu 87. ovoga Zakona.

(2) Odredbom stava 1. ovog člana se ne diraju propisi o sticanju vlasništva odnosno drugih prava po osnovu nasljeđivanja.

*Član 6.
Nekretnine koje se upisuju u zemljišnu knjigu*

U zemljišnu knjigu se upisuju sve nekretnine (obaveza knjiženja).

*Član 7.
Pretpostavka za upis nekretnina*

Za upis nekretnine u zemljišnu knjigu potreban je prijavni list sa kopijom katastarskog plana.

*Član 9.
Javno povjerenje*

(1) Upisano pravo u zemljišnoj knjizi smatra se tačnim. Smatra se da brisano pravo iz zemljišne knjige ne postoji.

(2) Za treća lica, koja u dobroj vjeri u postojanje neke nekretnine ili prava na nekoj nekretnini, putem pravnog posla steknu takvo jedno pravo, sadržaj zemljišne knjige se smatra tačnim, ukoliko ispravnost zemljišne knjige nije osporena putem upisa prigovora ili ukoliko je trećoj osobi poznata netačnost zemljišne knjige ili zbog grube nepažnje nije poznata.

(3) Ako je nosilac prava upisanog u zemljišne knjige ograničen u pravu raspolaganja u korist neke osobe, tada ograničenje djeluje prema trećoj osobi samo onda kada je to ograničenje upisano u zemljišnu knjigu ili poznato trećoj osobi.

(4) Za savjesnost treće osobe kod sticanja prava na nekretnini mjerodavno je vrijeme podnošenja zahtjeva za upis.

*Član 12.
Mjesna nadležnost*

Za vođenje zemljišnih knjiga nadležan je onaj sud na čijem se području nalazi nekretnina.

*Član 14. st. 1. i 4.
Zemljišnoknjižni referent*

(1) Zemljišne knjige u stvarno i mjesno nadležnim sudovima vode posebni zemljišnoknjižni uredi. Nadležni službenik za vođenje zemljišnih knjiga naziva se zemljišnoknjižni referent i taj referent postupa pod nadzorom zemljišnoknjižnog sudije.

(4) Zemljišnoknjižni referenti i zemljišnoknjižne sudije su nadležni za vršenje upisa u zemljišnu knjigu. Oni odluke u vezi sa vršenjem upisa u zemljišnim knjigama donose samostalno, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima.

*Član 15.
Sastav zemljišne knjige*

Zemljišna knjiga se sastoji od glavne zemljišne knjige, zbirke isprava i pomoćnih registara. Glavna zemljišna knjiga se sastoji od zemljišnoknjižnih uložaka. Glavna zemljišna knjiga se vodi za jednu katastarsku općinu.

*Član 16.
Zemljišnoknjižni uložak*

(1) Upisi se vrše u zemljišnoknjižni uložak.

(2) U zemljišnoknjižni uložak se upisuje jedno zemljišno-knjižno tijelo.

(3) Zemljišnoknjižno tijelo se sastoji od jedne ili više katastarskih parcela koje se nalaze u istoj katastarskoj općini i na kojima postoje isti pravni odnosi. Određivanje područja i naziva katastarskih općina uređuju propisi o katastru zemljišta tako da jedna katastarska općina može obuhvatati samo one nekretnine koje se nalaze na području nadležnosti jednog zemljišnoknjižnog suda, s tim što nekretnine na području nadležnosti jednog zemljišnoknjižnog suda mogu biti podijeljene u više katastarskih općina.

(4) Zemljišnoknjižni uložak se sastoji iz natpisa (naslova) i tri odjeljka (A, B i C).

*Član 28.
Prava koja se upisuju u zemljišnu knjigu*

(1) U zemljišnu knjigu upisuju se sljedeća prava:

- 1) vlasništvo, suvlasništvo i zajedničko vlasništvo,*
- 2) hipoteka i zemljišni dug,*
- 3) sudsko založno pravo, nadzaložno pravo,*
- 4) pravo dugoročnog najma i zakupa, pravo preče kupovine i pravo otkupa,*
- 5) stvarne služnosti,*

- 6) plodouživanje,
- 7) stvarni tereti,
- 8) prava korištenja.

(2) Svi upisi prava s izuzetkom vlasništva vrše se u zemljišnoknjižni uložak zemljišta koje se opterećuje.

(3) Stvarna prava na tuđoj stvari, koja pripadaju svakom pojedinom vlasniku zemljišnoknjižnog tijela se na zahtjev vlasnika zemljišnoknjižnog tijela upisuju i u zemljišno-knjižnom ulošku njegovog zemljišnoknjižnog tijela.

(4) Ukoliko stvarno pravo iz stava 3. ovog člana bude promijenjeno ili ukinuto, tada će zemljišnoknjižni ured na zahtjev izvršiti ispravku upisa.

Član 31.

Rješenje o upisu

Upis se vrši na osnovu rješenja o upisu, koje donosi zemljišnoknjižni referent. Rješenje o upisu se odnosi na zahtjev za upis, koji je podnesen u skladu sa članom 3. stav 1. ovog zakona.

Član 45.

Upis u zemljišnu knjigu

(1) Upis u zemljišnu knjigu vrši se na osnovu rješenja o upisu.

(2) Rang upisa se ravna prema redoslijedu upisa, ukoliko nije upisan neki drugi redoslijed ranga u zemljišnoj knjizi.

Član 46.

Dostavljanje rješenja o upisu

(1) Rješenje o upisu dostavlja se podnosiocu zahtjeva ili njegovom zastupniku, osobi na čijoj se nekretnini neko pravo prenosi, opterećuje, ograničava ili ukida, kao i osobi protiv koje je provedena zabilježba.

(2) Rješenje o upisu se dostavlja tek nakon provedbe u zemljišnoj knjizi.

Član 60.

Neispravan upis

(1) Ukoliko se ispostavi da je upis u zemljišnoknjižnom ulošku neispravan, zbog odgovornosti zemljišnoknjižnog ureda, tada će zemljišnoknjižni ured neodložno upisati zabilježbu pored pogrešnog upisa u datom zemljišno-knjižnom ulošku.

(2) Ukoliko se ispostavi da je upis u zemljišnoknjižnom ulošku neispravan iz drugih razloga osim navedenih u stavu 1. ovog člana, tada će zemljišnoknjižni ured po odobrenju upisane osobe upisati zabilježbu pored pogrešnog upisa u datom zemljišnoknjižnom ulošku.

(3) Ukoliko upisana osoba nije dala odobrenje na pomenuti upis iz stava 2. ovog člana, zainteresovana osoba može podići tužbu za davanje odobrenja.

(4) Ispravka zemljišne knjige se vrši na osnovu odobrenja upisane osobe ili sudske odluke.

(5) Ako zemljišnoknjižni ured sazna za slučaj neispravnosti upisa iz stava 1. ovog člana, obavijestiće o tome ministra pravde.

Član 61.

Način ispravke upisa

(1) Prilikom ispravke upisa neispravni dio upisa se podvlači crvenom linijom, a upis, kojim se vrši ispravljanje, se poduzima u obliku zabilježbe.

(2) U novom upisu bit će naznačeno da on dopunjuje odnosno zamjenjuje raniji upis.

(3) Ispravka na drugi način je zabranjena.

Član 63.

Novo uspostavljanje i zamjena zemljišnih knjiga

(1) Ukoliko zemljišna knjiga nije bila uspostavljena ili je zemljišna knjiga koja je prethodno postojala uništena, nestala ili oštećena, uslijediće po službenoj dužnosti uspostavljanje zemljišne knjige od strane zemljišno-knjižnog referenta a u skladu sa odredbama ovog zakona, a naročito sa odredbama iz člana 65.

(2) Ukoliko je dio zemljišne knjige uništen, izgubljen ili oštećen ili iz drugih razloga nedostaje dio zemljišne knjige, tada zemljišnoknjižni referent vrši njegovo uspostavljanje u skladu sa stavom 1. ovog člana.

(3) Utvrđivanje vlasništva, drugih prava i ograničenja na nekretnini vrši se rješenjem.

(4) Podatak u vezi sa oznakom nekretnine uzima se iz službenog registra (katastra). Nekretnine se trebaju preuzimati i označavati sa podacima novog premjera.

Član 66.

Novo uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška

(1) Novo uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška vrši se po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresirane osobe.

(2) Kad treba da se uspostavi novi zemljišnoknjižni uložak tad će zemljišnoknjižni ured zatražiti od općinskog organa za upravu koji vodi katastar dostavu ovjerenog izvoda iz katastra.

Član 67.

Najava postupka uspostavljanja

(1) Zemljišnoknjižni ured najavljuje javnim objavljivanjem da predstoji uspostavljanje (izrađivanje) zemljišnoknjižnog uloška.

(2) Najava se objavljuje oglašavanjem na oglasnoj tabli suda i objavljivanjem u „Službenom glasniku BiH”, „Službenim novinama Federacije BiH” i u najmanje dva dnevna lista koja se distribuiraju u Bosni i Hercegovini.

(3) Najava mora sadržavati:

- 1) najavu predstojećeg uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška;
- 2) oznaku nekretnine, njen položaj, osobine i površinu prema podacima iz katastra odnosno novog premjera,
- 3) oznaku (ime) vlasnika, ukoliko je to poznato zemljišnoknjižnom uredu ili se može utvrditi;
- 4) poziv licima koja polažu pravo na priznavanje vlasništva ili drugog prava na nekretnini da to svoje pravo prijave u roku od 60 dana od dana najave podneskom u dva primjerka i to dokažu, jer u protivnom njihovo pravo neće biti uzeto u obzir prilikom uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška. Na zahtjev lica koja na osnovu prethodne rečenice tvrde da mogu zahtijevati određeno pravo, rok će se produžiti najmanje za 90 narednih dana, kako bi im se omogućilo pribavljanje potrebnih dokaza.

(4) Lica koja nisu bila u mogućnosti saznati za najavu postupka uspostavljanja imaju pravo u roku od 60 dana od dana saznanja za postupak uspostavljanja, ali najduže godinu dana od početka postupka uspostavljanja, prijaviti svoje vlasništvo ili neko drugo pravo na nekretnini, u skladu sa odredbom stava 3. tačka 4. (druga rečenica) ovog člana.

(5) Ako se zainteresirana osoba ne prijavi u tom roku, zemljišnoknjižni ured vrši uspostavljanje na osnovu postojećih dokaza u skladu sa članom 64. ovog zakona.

Član 68.

Pravni put nakon isteka roka

Protekom rokova iz člana 67. ovog zakona zainteresovano lice može ostvariti svoja prava u redovnom sudskom postupku.

Član 70.

Predmet žalbe u postupku uspostavljanja

U žalbenom postupku zainteresirane osobe mogu samo zahtijevati da se zemljišno-knjižnom uredu naloži da izvrši zabilježbu protiv tačnosti zemljišne knjige ili da poduzme brisanje.

Član 71.

Obavještenje, prigovor

(1) Sud koji je nadležan za uspostavljanje zemljišne knjige obavijestit će sve njemu poznate osobe, koje imaju pravo ili pravni interes na nekretninama u toj katastarskoj općini, o tome da su obavezne da prijave svoja prava kod nadležnog organa uz predočavanje isprava i da dostave potrebne podatke o nekretninama i pravima na nekretninama. Za to se ostavlja rok od 60 dana od dana saznanja za postupak javnog uspostavljanja ali najduže jednu godinu od početka postupka uspostavljanja.

(2) Obavještenje sadrži oznaku predmetne nekretnine i formulaciju planiranog upisa u zemljišne knjige.

(3) Obavještenje se šalje poznatim učesnicima. Pored toga, obavlja se javno obavješćavanje na uobičajeni način (u mjesnoj zajednici, naseljenom mjestu, katastarskoj općini i putem javnih medija).

(4) Ukoliko u roku navedenom u stavu 1. bude podnesen prigovor protiv namjeravanog upisa u zemljišnu knjigu, onda se u korist podnosioca prigovora upisuje u zemljišnu knjigu činjenica da je podnesen prigovor protiv tačnosti zemljišnoknjižnog upisa.

Član 72.

Postavljanje privremenog zastupnika

(1) Osobi čije prebivalište ili boravište nije poznato i koja se nije prijavila radi učešća u postupku uspostavljanja po službenoj dužnosti se postavlja privremeni zastupnik.

(2) U slučaju utvrđivanja prava izbjeglice ili raseljenog lica postavlja se privremeni zastupnik sa liste predložene od udruženja izbjeglica i raseljenih lica sa odnosnog područja, od CRPC-a ili od ombudsmena Federacije BiH.

Član 76.

Žalbe protiv odluke ili radnje zemljišnoknjižnog referenta

(1) Protiv odluke zemljišnoknjižnog referenta, osim u slučajevima pogrešnog upisa, iz člana 60. st. 1. i 2. ovog zakona, zainteresovana osoba može kod nadležnog suda uložiti žalbu u roku od 15 dana. Rok počinje teći od dana prijema prepisa odluke ili saznanja o radnji koja je predmet žalbe.

(2) Žalba se može podnijeti i kod zemljišnoknjižnog ureda koji je obavezan proslijediti je bez odlaganja nadležnom sudu.

(3) Nadležni sud odlučuje o žalbi u žalbenom postupku prema propisima Zakona o parničnom postupku.

Član 83.

Primjena propisa vanparničnog postupka

Na pitanja postupka koja nisu regulirana ovim zakonom primijenije se odgovarajuće odredbe općeg dijela Zakona o vanparničnom postupku.

Član 95.

Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH”, a primjenjivaće se nakon proteka šest mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu.

25. U **Zakonu o stvarnim pravima Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 66/13 i 100/13) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Vlasništvo i druga stvarna prava

(1) *Ovim zakonom uređuju se sticanje, korištenje, raspolaganje, zaštita i prestanak prava vlasništva i drugih stvarnih prava i posjeda.*

(2) *Stvarna prava su: pravo vlasništva, pravo građenja, založno pravo, zemljišni dug, pravo stvarne i lične služnosti i pravo stvarnog tereta.*

(3) *Odredbe ovog zakona koje se odnose na pravo vlasništva, shodno se primjenjuju na sva druga stvarna prava, osim ako za njih nije zakonom drugačije propisano niti što drugo proizilazi iz njihove pravne prirode.*

Član 17.

Sadržaj prava vlasništva

(1) *Vlasništvo je stvarno pravo, koje vlasniku daje ovlaštenje da slobodno i po svojoj volji stvar posjeduje, koristi i da s njome raspolaze, a svakoga od toga prava isključujući u granicama određenim zakonom.*

(2) *Svako je dužan da se uzdržava od povrede prava vlasništva druge osobe.*

Član 53.

Sticanje uknjižbom

(1) Pravo vlasništva na nekretninama na osnovu pravnog posla stiče se uknjižbom u zemljišnu knjigu ako zakonom nije drugačije određeno.

(2) Pravni posao iz stava 1. ovog člana zaključuje se u obliku notarski obrađene isprave.

(3) Vlasništvo se prenosi na osnovu valjano očitovane volje zemljišnoknjižnog vlasnika usmjerena na to da njegovo vlasništvo pređe na sticaoca (*clausula intabulandi*). Ova izjava volje može biti data u pravnom poslu koji je upravljen na prijenos vlasništva ali može biti data i u posebnoj ispravi, u kojem slučaju ta isprava mora biti notarski obrađena.

(4) Provedena uknjižba djeluje od trenutka kad je sudu bio podnesen zahtjev za uknjižbu.

Član 55.

Zaštita povjerenja u zemljišne knjige

(1) Smatra se da zemljišna knjiga istinito i potpuno održava činjenično i pravno stanje nekretnine, pa ko je u dobroj vjeri postupio s povjerenjem u zemljišne knjige, ne znajući da ono što je u njih upisano potpuno ili da je različito od izvanknjižnog stanja, uživa u pogledu toga sticanja zaštitu prema odredbama zakona. U pogledu činjeničnog stanje nekretnine smatra se da je zemljišna knjiga istinita i potpuna ukoliko je zemljišna knjiga uspostavljena na osnovu podataka novog premjera.

(2) Sticalac je bio u dobroj vjeri ako u trenutku sklapanja pravnog posla, a ni u trenutku kad je zahtijevao upis, nije znao niti je s obzirom na okolnosti imao dovoljno razloga posumnjati u to da stvar pripada otuđivaocu.

(3) Nedostatak dobre vjere ne može se predbaciti nikome samo iz razloga što nije istraživao izvanknjižno stanje.

Član 56.

Djelovanje povjerenja u istinitost i potpunost

(1) Sticalac upisom stiče nekretninu kao da je stiče od njezina vlasnika, ako istu, postupajući s povjerenjem u zemljišnu knjigu, stekne u dobroj vjeri od osobe koja je bila upisana kao vlasnik te nekretnine iako to nije bila.

(2) Sticalac koji je, postupajući s povjerenjem u zemljišne knjige, u dobroj vjeri stekao pravo vlasništva nekretnine, stekao je tu nekretninu kao da na njoj ne postoje tuđa prava, tereti ni ograničenja koja u tom trenutku nisu bila upisana, niti je iz zemljišnih knjiga bilo vidljivo da je zatražen njihov upis, osim ako zakonom nije drugačije određeno.

(3) *Brisovna se tužba može podići u rokovima u kojima se može ostvarivati osporavanje pravnog osnova upisa, ali se ne može podići ukoliko je savjesna treća osoba pouzđavajući se u zemljišnu knjigu upisala svoje pravo.*

Član 126.

Vlasničke tužbe

(1) *Vlasnik ima pravo da zahtijeva povrat stvari od osobe koja je u njenom posjedu, a od osobe koja ga protupravno uznemirava da prestane sa uznemiravanjem.*

(2) *Pravo na povrat stvari i na prestanak uznemiravanja ne zastarijevaju.*

Član 127.

Vlasnička tužba na povrat stvari

(1) *Da bi ostvario pravo na povrat stvari vlasnik mora dokazati da je stvar koju zahtjeva njegovo vlasništvo i da se stvar nalazi u tuženikovom posjedu.*

(2) *Vlasnik mora stvar čiji povrat traži opisati po njenim osobinama ili znacima koji je razlikuju od istovrsnih stvari.*

(3) *Osoba koja je stvar posjedovala pa je posjed napustila pošto joj je dostavljena tužba, treba je o svome trošku predati vlasniku, odnosno treba joj nadoknaditi punu vrijednost stvari.*

Član 372.

Započeti postupci

Postupci o sticanju, zaštiti i prestanku prava vlasništva i drugih stvarnih prava započeti na osnovu propisa koji su bili na snazi do dana stupanja na snagu ovoga zakona okončat će se po odredbama tih propisa.

V. Dopustivost

26. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne Hercegovine.

Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

27. Ustavni sud zapaža da su podnosioci zahtjeva zatražili ocjenu ustavnosti pojedinih odredbi osporenog zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu da Narodna skupština Republike Srpske ima 83 poslanika, te da je predmetni zahtjev podnijelo 29 poslanika, Ustavni sud zaključuje da je zahtjev podnio ovlašteni subjekt iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

28. Na osnovu navedenog, a u skladu s odredbama člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

29. Ustavni sud zapaža da podnosioci zahtjeva smatraju da su odredbe čl. 63, 66, 67, 70, 71, 72. i 76. osporenog zakona u suprotnosti sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, kao i članom 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje. Također smatraju da je odredba člana 72. stav 2. osporenog zakona suprotna odredbi člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članu 14. Evropske konvencije. Ukazuju da su citirane odredbe osporenog zakona suprotne načelu pravne sigurnosti i pravu na pristup sudu.

30. U suštini, podnosioci zahtjeva smatraju da se uspostavljanjem zemljišnoknjižnog uloška na način kako je to propisano spomenutim odredbama osporenog zakona vlasnici nekretnina (raniji vlasnici nekretnina ili imaoци prava na nekretninama za koje tek predstoji da upišu neko svoje pravo u zemljišnu knjigu) trajno lišavaju prava na imovinu bez bilo kakve kompenzacije. Naime, podnosioci zahtjeva smatraju da se osporenim zakonom, odnosno odredbama na koje ukazuju, provodi svojevrsna eksproprijacija bez bilo kakve nadoknade za oduzetu imovinu ranijim vlasnicima koji se ne nalaze u posjedu nekretnina. Prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška se vrši samo na osnovu faktičkog stanja. Također, podnosioci zahtjeva posebno

osporavaju provođenje postupka upisa u zemljišne knjige po službenoj dužnosti, kao i javno oglašavanje uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška kojim se onemogućava učešće u postupku imaoćima prava na nekretninama, zbog čega će oni biti lišeni imovine bez bilo kakve kompenzacije.

31. Ustavni sud naglašava da je zemljišna knjiga javna isprava u koju se unose sva prava na nekretninama (član 28. osporenog zakona). Jedno od osnovnih načela upisa u zemljišne knjige je načelo povjerenja koje je propisano odredbom člana 9. Zakona o zemljišnim knjigama. Navedeno načelo znači da je sadržina zemljišnih knjiga tačna, istinita i potpuna. Dakle, zemljišna knjiga istinito i potpuno odražava činjenično i pravno stanje nekretnine. Međutim, navedena pretpostavka tačnosti upisa u zemljišne knjige je oboriva. Naime, u slučaju da određeno lice smatra da stanje upisano u zemljišnim knjigama ne odražava stvarno stanje na nekretninama ima mogućnost da navedeno dokazuje u sudskom postupku pred nadležnim redovnim sudovima u smislu relevantnih zakona koji pružaju zaštitu vlasničkih i drugih prava na nekretninama. Prema tome, proizlazi da nije onemogućeno dokazivati suprotno od onoga što je upisano u zemljišnim knjigama, i to u sudskim postupcima koji se vode u smislu relevantnih zakona.

32. Ustavni sud podsjeća da se sličnim ustavnim pitanjem bavio prilikom ocjene ustavnosti pojedinih odredbi Zakona o premjeru i katastru Republike Srpske (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 5/12 od 28. septembra 2012. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba). U navedenoj odluci Ustavni sud je ukazao da ne postoji standardizirana organizaciona struktura evidentiranja nekretnina i prava na njima. Tako je ukazao da se u nekim zemljama Evropske unije zemljišna knjiga i katastar vode zajednički i pod nadležnošću su jedne institucije (npr. Belgija, Češka, Slovačka, Francuska, Mađarska, Holandija itd.). U drugim zemljama, pak, zemljišna knjiga i katastar vode se odvojeno i u nadležnosti su različitih institucija (Austrija, Njemačka, Danska, Finska, Estonija, Slovenija, Španija itd.). Dakle, unutar zemalja Evropske unije ne postoji jedinstven i standardiziran organizacioni sistem, ali se Direktivom 2007/2/EC (poznata kao INSPIRE direktiva) propisuje, između ostalog, potreba da u zemljama članicama EU infrastruktura za prostorne podatke bude uspostavljena tako da osigura da se prostorni podaci čuvaju, održavaju i budu pristupačni „na najprikladnijem nivou”. Na ovaj način je zakonodavcu država članica EU ostavljena široka diskreciona ocjena koji bi to organizacioni model bio najprikladniji. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud je u navedenoj odluci naglasio da uspostavljanje jedinstvenog sistema evidencije nekretnina i prava na njima, te određivanje organa uprave u konkretnom slučaju kao nadležnog za poslove u vezi s tim, predstavlja izbor nadležnog zakonodavca koji je u granicama propisane nadležnosti.

33. Kako bi odgovorio na predmetni zahtjev, Ustavni sud će u narednim tačkama ove odluke analizirati osporene odredbe u kontekstu navoda podnosioca zahtjeva u vezi s kršenjem ustavnih prava.

Navodi o neustavnosti odredbi čl. 63, 66, 67, 70, 71. i 72. osporenog zakona u odnosu na član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju

a) U odnosu na čl. 63. i 66. osporenog zakona

34. Ustavni sud zapaža da se odredbom člana 63. osporenog zakona regulira pitanje novog uspostavljanja zemljišne knjige tamo gdje nije postojala ili se vrši zamjena zemljišne knjige tamo gdje je ona uništena, nestala ili oštećena. Navedeni postupak u smislu citirane odredbe obavlja zemljišnoknjižni referent u skladu s odredbom člana 65. osporenog zakona, te se utvrđivanje vlasništva, drugih prava i ograničenja vrši rješenjem. Podatke u vezi s nekretninama zemljišnoknjižni referent, u skladu s ovom odredbom, uzima od službenog registra (katastra). Također, u skladu s ovom odredbom, nekretnine se preuzimaju i označavaju s podacima novog premjera. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud smatra da ona sama po sebi (*in abstracto*) ne pokreće pitanje kršenja prava na imovinu. Naime, njom zakonodavac propisuje uspostavljanje zemljišnoknjižne evidencije, nadležno lice za provođenje te evidencije, kao i način pribavljanja podataka prije njihovog upisa u zemljišnu knjigu. Ustavni sud zapaža da je odredbom člana 64. osporenog zakona, koju podnosioci zahtjeva nisu osporili, propisano načelo službene provjere i istraživanja činjenica vezanih za upis u zemljišnu knjigu, što zemljišnoknjižni uredi preduzimaju po službenoj dužnosti, a sve s ciljem što tačnijeg i potpunijeg pribavljanja podataka za upis u zemljišne knjige. Prema tome, proizlazi da se upisi u zemljišne knjige ne vrše samo na osnovu faktičkog stanja, kako to smatraju podnosioci zahtjeva, već se uzimaju u obzir i sve druge relevantne isprave i dokazi koji mogu poslužiti prilikom utvrđivanja vlasništva i drugih prava i ograničenja na nekretninama. Stoga, ova odredba *in abstracto* ne pokreće ustavno pitanje kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

35. Nadalje, Ustavni sud zapaža da odredba člana 66. regulira da se novo uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška vrši po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresiranog lica. Stavom 2. navedene odredbe je propisano da kada se vrši uspostavljanje novog zemljišnoknjižnog uloška zemljišnoknjižni ured traži dostavljanje ovjerenog izvoda iz katastra od općinskog organa za upravu. Ustavni sud zapaža da podnosioci zahtjeva osporavaju način uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška po službenoj dužnosti, a ne po zahtjevu zainteresiranog lica. U vezi s tim, Ustavni sud naglašava da način izbora evidencije

nekretnina spada u polje slobodne procjene koje uživa zakonodavac. Tako je u svojoj Odluci broj U 5/12 Ustavni sud ukazao da izbor organizacione i institucionalne sheme evidentiranja nekretnina i prava na njima ne pokreće pitanje ustavnosti (vidi već citiranu Odluku broj U 5/12, st. 46. i 57).

36. Naime, na zakonodavcu je obaveza da imajući u vidu prilike u društvu, koje najbolje poznaje, odabere način na koji će najefikasnije i najsvrsishodnije realizirati proces evidentiranja nekretnina u zemljišne knjige, a što je posao od javnog interesa. Pri tome, svakako treba imati u vidu da je postupak uspostavljanja zemljišnih knjiga, kao i evidencija nekretnina u zemljišne knjige veoma obiman i važan posao u kojem aktivnu ulogu mora preuzeti i država, zbog čega je zakonodavac i propisao postupanje po službenoj dužnosti. Ukoliko bi navedeni postupak počivao samo na zahtjevu zainteresiranog lica, bez postupanja po službenoj dužnosti, on se ne bi mogao efikasno provesti i okončati. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, način uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška po službenoj dužnosti ni u kom slučaju ne pokreće pitanje kršenja prava na imovinu budući da predstavlja razumnu mjeru koja ima legitiman cilj (efikasnost postupka uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška).

b) U odnosu na član 67. osporenog zakona

37. Odredba člana 67. osporenog zakona regulira pitanje najave postupka uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška na način da zemljišnoknjižni ured javnim objavljivanjem najavljuje da predstoji uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška. U skladu s navedenom odredbom najava se vrši oglašavanjem na oglasnoj ploči suda i objavljivanjem u „Službenom glasniku BiH”, „Službenim novinama Federacije BiH” i u najmanje dva dnevna lista koja se distribuiraju u Bosni i Hercegovini. Dalje, navedena odredba u stavu 3. taksativno propisuje šta tačno najava mora sadržavati. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da najava posebno mora sadržavati oznaku nekretnine, njen položaj, osobine i površinu prema podacima iz katastra, odnosno novog premjera, kao i oznaku vlasnika ukoliko je to poznato zemljišnoknjižnom uredu ili se može utvrditi. Također, najava sadrži i rokove za prijavu prava na nekretnini. Ustavni sud primjećuje da je taj rok 60 dana od dana najave, ali na zahtjev lica koje tvrdi da može zahtijevati određeno pravo na nekretnini taj rok se može produžiti najmanje za 90 narednih dana radi pribavljanja odgovarajućih dokaza.

38. Zatim se stavom 4. člana 67. osporenog zakona propisuje da lica koja nisu bila u mogućnosti saznati za najavu postupka uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška imaju pravo da u roku od 60 dana od dana saznanja za postupak uspostavljanja, odnosno godinu dana od početka postupka uspostavljanja, prijave svoje vlasništvo ili neko drugo pravo na nekretnini. Protekom navedenih rokova, zemljišnoknjižni ured vrši uspostavljanje

zemljišnoknjižnog stanja na osnovu postojećih dokaza u skladu sa članom 64. osporenog zakona (stav 5. člana 67. osporenog zakona).

39. Ustavni sud primjećuje da podnosioci zahtjeva posebno osporavaju javno oglašavanje postupka uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška ukazujući da se pozivi ne dostavljaju lično pojedincima, što može dovesti do kršenja njihovog prava na imovinu ukoliko putem javnog oglašavanja ne saznaju za ovaj postupak. Očigledna je namjera zakonodavca da ovom odredbom putem javnog objavljivanja obuhvati sva lica koja su imaoi prava na nekretninama koje se evidentiraju, te da ih pozove da se prijave za aktivno učestvovanje u postupku uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška. Dakle, upravo suprotno navodima podnosilaca zahtjeva, odredbom člana 67. osporenog zakona omogućava se upoznavanje svih zainteresiranih s otpočinjanjem procesa uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška, imajući pri tome u vidu da je veliki broj lica napustio svoja predratna prebivališta. Stoga, zakonodavac propisuje javno oglašavanje i putem dnevnih listova koji se distribuiraju na području cijele Bosne i Hercegovine, kao i putem „Službenog glasnika BiH”, a sve s ciljem da se obuhvate lica koja polažu određena prava na nekretninama koje su predmet upisa u zemljišnu knjigu. Slijedom navedenog, proizlazi da je zakonodavac citiranom odredbom, imajući u vidu prilike u Federaciji BiH, preduzeo razumne mjere da osigura da se u ovaj postupak uključe lica koja polažu bilo koje pravo na nekretninama koje se upisuju u zemljišnu knjigu. Dakle, cilj navedene odredbe je informirati zainteresirana lica, tj. imaoce prava na nekretninama o otpočinjanju postupka uspostavljanja upisa u zemljišne knjige, a ne spriječiti njihovo učešće u ovom postupku.

40. Ustavni sud podsjeća da se gotovo istim pitanjem bavio u svojoj Odluci broj U 5/12 u kojoj je povodom javnog oglašavanja o postupku evidentiranja nekretnina u katastar naveo da je zakonodavac propisao da ovaj postupak mora biti javan kako bi omogućio svima koji imaju ili polažu pravo na imovinu koja je predmet osporenog zakona da u tom postupku učestvuju. Dalje je Ustavni sud naglasio da je način osiguranja javnosti također nešto što zakonodavac bira svojom diskrecionom voljom. S obzirom na navedeno, Ustavni sud je u toj odluci naglasio da način obavještanja javnosti o otpočinjanju postupka evidentiranja nekretnina i prava na njima, kako je propisano u članu 40. stav 3. tačka a) Zakona o premjeru i katastru Republike Srpske, ne pokreće ustavno pitanje zaštite prava na imovinu (vidi već citiranu Odluku broj U 5/12, stav 47).

41. Dalje, Ustavni sud smatra da ni rokovi za prijavu za učestvovanje u ovom postupku, kao ni rokovi za naknadnu prijavu, koji su propisani odredbom člana 67. osporenog zakona, nisu nerazumni, prekratki, već zainteresiranim licima ostavljaju dovoljno vremena da se prijave za učešće u postupku uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška.

Ustavni sud zapaža da nakon proteka rokova iz odredbe člana 67. osporenog zakona, zemljišnoknjižni ured vrši uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška na osnovu postojećih dokaza u skladu sa članom 64. osporenog zakona koji propisuje načelo službene provjere podataka i istraživanje činjenica. Dakle, uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška se ne vrši samo na osnovu katastarskih podataka i faktičkog stanja već i na osnovu svih drugih relevantnih dokaza, kako je propisano odredbom člana 64. osporenog zakona. Pri tome, Ustavni sud zapaža da je odredbom člana 68. osporenog zakona, koju podnosioci zahtjeva nisu osporili, propisano da nakon proteka rokova iz člana 67. zainteresirano lice može svoja prava ostvariti u redovnom sudskom postupku. Iz navedenog proizlazi da i nakon proteka rokova propisanih osporenim zakonom zainteresiranim licima je omogućeno pokretanje sudskih postupaka pred redovnim sudovima s ciljem dokazivanja i zaštite svojih individualnih imovinskih prava čiji ishod će biti relevantan i za upise u zemljišnu knjigu, bez obzira kakav je bio upis u skladu s osporenim zakonom.

42. Imajući u vidu sve navedeno, kao i praksu Ustavnog suda zauzetu u Odluci broj U 5/12, Ustavni sud smatra da odredba člana 67. osporenog zakona, sama po sebi, *in abstracto*, ni u kom slučaju ne pokreće ustavno pitanje zaštite prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

c) U odnosu na čl. 70. i 71. osporenog zakona

43. Članom 70. osporenog zakona se regulira šta može biti predmet žalbe u postupku uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška. U vezi s tim, proizlazi da u skladu s navedenom odredbom predmet žalbe može samo biti zahtjev zainteresiranog lica da zemljišnoknjižni ured izvrši zabilježbu protiv tačnosti zemljišne knjige ili da preduzme brisanje.

44. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud zapaža da je zakonodavac ovom odredbom odredio granice žalbe, što je svakako u okviru diskrecionog prava zakonodavca. Dakle, u ovom postupku zakonodavac je žalbu ograničio na zabilježbu protiv tačnosti i brisanje upisa. Prema mišljenju Ustavnog suda, *ratio* navedene odredbe je u efikasnosti vođenja ovog postupka na način da se svi sporovi oko samog prava na nekretninama vode u postupcima pred redovnim sudovima u smislu drugih relevantnih zakona, u kojima se može dokazivati da lice polaže određeno pravo na nekretnini te da se, zavisno od ishoda tog postupka, vrše odgovarajući upisi u zemljišnim knjigama. Prema tome, cilj osporenog zakona je da se postupak uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška provede na što efikasniji način. Prema navedenom, Ustavni sud smatra da se ovom odredbom ne pokreće ustavno pitanje kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

45. Nadalje, Ustavni sud zapaža da se odredbom člana 71. osporenog zakona regulira obavještanje poznatih lica o uspostavljanju zemljišnoknjižnog uloška i njihovoj obavezi da u vezi s tim zemljišnoknjižnom uredu dostave neophodne podatke i dokaze o nekretninama u subjektivnom roku od 60 dana i objektivnom roku od jedne godine. Navedeno obavještenje, u smislu navedene odredbe, sadrži podatke o nekretninama i formulaciju planiranog upisa u zemljišne knjige. Zatim, navedeno obavještenje se šalje poznatim učesnicima, a pored toga se vrši javno obavještanje (u mjesnoj zajednici, naseljenom mjestu, katastarskoj općini i putem javnih medija). Ukoliko u subjektivnom odnosno objektivnom roku koji je propisan navedenom odredbom bude podnesen prigovor protiv namjeravanog upisa, taj prigovor se upisuje u zemljišnu knjigu kao činjenica da je prigovor podnesen protiv tačnosti zemljišnoknjižnog upisa.

46. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud smatra da ona ne pokreće pitanje u smislu kršenja prava na imovinu kako u pogledu obavještanja zainteresiranih lica tako i u pogledu prigovora protiv namjeravanog upisa u zemljišnu knjigu. Štaviše, navedenom odredbom osporenog zakona se upravo štite interesi zainteresiranih lica koja su poznata tako što im se obavještenje dostavlja lično, a pored toga vrši se i javno obavještanje (u mjesnoj zajednici, naseljenom mjestu, katastarskoj općini i putem javnih medija). Dalje, iz navedene odredbe proizlazi da se štite i interesi podnosioca prigovora protiv namjeravanog upisa u zemljišnu knjigu (koji se podnosi zemljišnoknjižnom uredu koji vrši upis u zemljišnu knjigu) tako što se u korist podnosioca prigovora u zemljišnu knjigu upisuje činjenica da je podnesen prigovor protiv tačnosti zemljišnoknjižnog upisa koji će na taj način biti vidljiv za sva lica koja vrše uvid u zemljišnu knjigu i namjeravaju preduzeti određene pravne radnje u odnosu na određenu nekretninu. Pri tome, Ustavni sud ukazuje da u smislu navedene odredbe prigovor nema karakter pravnog sredstva povodom kojeg se provodi odgovarajući postupak, već ovaj prigovor ima samo karakter zabilježbe kojom se osporava tačnost sadržine zemljišne knjige. Međutim, to ne znači da lica koja smatraju da je upis u zemljišne knjige pogrešan ne mogu to svoje pravo ostvariti u parničnom postupku pred nadležnim sudom u skladu s relevantnim zakonom. Stoga, proizlazi da se i ovom odredbom ne pokreće ustavno pitanje kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

47. Odredbom člana 72. osporenog zakona regulira se pitanje postavljanja privremenog zastupnika licu čije je prebivalište ili boravište nepoznato i koje se nije prijavilo za učešće u postupku uspostavljanja po službenoj dužnosti. Stavom 2. navedene odredbe se propisuje da se u slučaju utvrđivanja prava izbjeglice ili raseljenog lica postavlja privremeni zastupnik sa liste predložene od udruženja izbjeglica i raseljenih lica sa odnosnog područja, od CRPC-a ili ombudsmena Federacije BiH.

48. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud zapaža da, suprotno navodima podnosioca zahtjeva, zakonodavac ovom odredbom nastoji zaštititi imovinske interese svih lica čije je prebivalište ili boravište nepoznato, odnosno lica koja se nisu prijavila za učešće u postupku uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška. Navedeno zakonodavac postiže postavljanjem privremenog zastupnika koji ima ulogu da zaštiti imovinske interese licima s nepoznatim prebivalištem/boravištem. Ustavni sud smatra da ovakvo zakonsko rješenje nije na štetu imalaca prava na nekretninama, već, upravo suprotno, nastojanje zakonodavca da se i na taj način licima koja ne učestvuju u postupku pruži zaštita postavljanjem privremenog zastupnika koji će u postupku štiti njihove interese. Dalje, stavom 2. člana 72. osporenog zakona zakonodavac daje poseban značaj izbjeglicama i raseljenim licima. Iz navedene odredbe, suprotno navodima podnosioca zahtjeva, ni na koji način se ne može zaključiti da zemljišnoknjižni referent utvrđuje status izbjeglica i raseljenih lica. Naime, postupak utvrđivanja statusa izbjeglice i raseljenog lica je predmet drugih postupaka pred drugim nadležnim organima u skladu s drugim relevantnim zakonima. Stoga, posmatrajući ovu odredbu *in abstracto*, proizlazi da ona ni na koji način ne pokreće ustavno pitanje kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Međutim, Ustavni sud naglašava da se svakako u nekoj konkretnoj situaciji (*in concreto*) može pojaviti pitanje adekvatnog zastupanja, a što bi onda vodilo nekom drugom postupku u kojem bi se utvrđivale relevantne okolnosti u vezi s tim.

Navodi o neustavnosti člana 76. osporenog zakona u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije

49. U okviru prava na pravično suđenje, pored odredbe člana 76. osporenog zakona, podnosioci zahtjeva ukazuju da u osporenom zakonu ne postoje nikakvi posebni rokovi za otpočinjanje procesa uspostavljanja nove zemljišne knjige ili zamjene zemljišne knjige, kao i da se onemogućava učešće zainteresiranim licima u uspostavljanju zemljišnoknjižnog uloška, već da se s građanima komunicira putem medijskog prostora što dovodi po povrede pravne sigurnosti i prava na pristup sudu. Dakle, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, osporeni zakon ima namjeru da građane onemogućući u ostvarivanju sudske zaštite koja je vezana za zakonske rokove. Također smatra da pravnu sigurnost ugrožava i činjenica da se faktičko stanje prioritarno uzima u obzir kod uspostavljanja ili zamjene zemljišne knjige.

50. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da prema praksi Evropskog i Ustavnog suda postupak uknjižbe prava vlasništva ulazi u okvir zaštite člana 6. stav 1. Evropske konvencije i da je „nesporno da se u ovim postupcima moraju primijeniti sve garancije prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije” (vidi Ustavni sud,

Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2706/06 od 14. oktobra 2008. godine, st. 19-23, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 99/08).

51. Dalje, Ustavni sud ukazuje da je u član 6. stav 1. Evropske konvencije ugrađeno „pravo na sud”, a da je jedan vid tog prava i pravo na pristup, tj. pravo pokretanja postupka pred sudom u građanskim stvarima. Međutim, prema praksi Evropskog suda, to pravo nije apsolutno, ono može podlijevati ograničenjima koja moraju biti razumna odnosno slijediti legitimne ciljeve (vidi *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Lončar protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 25. februara 2014. godine, st. 37. i 38).

52. Ustavni sud zapaža da u okviru prava na pravično suđenje podnosioci zahtjeva ukazuju na odredbu člana 76. osporenog zakona koja regulira pitanje podnošenja žalbe protiv odluke zemljišnoknjižnog referenta, osim u slučajevima pogrešnog upisa iz člana 60. st. 1. i 2. osporenog zakona. Tako je propisano da se žalba podnosi u roku od 15 dana od dana prijema odluke ili saznanja o radnji koja je predmet žalbe. Navedenom odredbom je propisano da o žalbi odlučuje nadležni sud u žalbenom postupku prema odredbama Zakona o parničnom postupku.

53. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud zapaža da je citiranom odredbom propisano da se žalba ne može podnijeti protiv pogrešnog upisa. Dakle, zakonodavac je navedenom odredbom osporenog zakona utvrdio granice odnosno obim žalbe, što predstavlja legitiman cilj i u okviru je diskrecionog prava zakonodavca u pogledu uređivanja postupka po žalbi i obima žalbe. Iz navedenog proizlazi da je zakonodavac odredbom člana 76. ograničio pravo na žalbu, ali da takvo ograničenje ne djeluje nerazumno i proizvoljno imajući u vidu prirodu postupka i zahtjev za efikasnošću tog postupka. Ustavni sud ponavlja da to ne znači da lica koja smatraju da je upis u zemljišne knjige pogrešan ne mogu to svoje pravo ostvariti u parničnom postupku pred nadležnim sudom u skladu s relevantnim zakonom, tvrdeći da je stvarno stanje drugačije od onog kako je evidentirano u zemljišne knjige u smislu osporenog zakona, s obzirom na to da osporeni zakon ne isključuje podnošenje tužbe, tj. sudsku zaštitu u ovakvim slučajevima.

54. Nadalje, Ustavni sud zapaža da se navedenom odredbom propisuje da se žalba može podnijeti i kod zemljišnoknjižnog ureda koji je obavezan da žalbu bez odlaganja prosljedi nadležnom sudu. Također je propisano da o žalbi u žalbenom postupku odlučuje nadležni sud prema propisima Zakona o parničnom postupku. Dakle, suprotno navodima podnosilaca zahtjeva, ovom odredbom je propisana dvostepenost postupka (žalba protiv odluke ili radnje zemljišnoknjižnog referenta) u granicama kako je to odlučio zakonodavac, a što je u okviru njegovog polja slobodne procjene. Dalje, Ustavni sud zapaža da je ovom odredbom propisano i ko odlučuje o podnesenoj žalbi, zbog čega su navodi podnosilaca

zahtjeva i u ovom pogledu neosnovani. Sve navedeno, prema mišljenju Ustavnog suda, predstavlja razumne mjere koje je zakonodavac propisao imajući u vidu prirodu predmetnog postupka.

55. U odnosu na navode podnosioca zahtjeva o tome da osporeni zakon ne propisuje tačan rok otpočinjanja postupka uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška, Ustavni sud naglašava da se tačan datum otpočinjanja postupka evidentiranja, odnosno uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška za svako pojedino područje u Federaciji BiH objavljuje kako je to propisano odredbom člana 67. osporenog zakona (javnim oglašavanjem). Dakle, prilikom javnog objavljivanja u najavi zemljišnoknjižni ured navodi tačan datum otpočinjanja upisa u zemljišne knjige za pojedino područje na kojem se nalaze nekretnine koje će biti predmet upisa, u čemu Ustavni sud ne vidi bilo kakvu proizvoljnost.

56. Ustavni sud također ne može zaključiti da se odredbama osporenog zakona na koje su ukazali podnosioci zahtjeva na bilo koji način pokreće pitanje povrede prava na pristup sudu i pravne sigurnosti. Naime, prema mišljenju Ustavnog suda, zakonodavac je u smislu navedenih odredbi preduzeo razumne mjere s ciljem uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška i evidencije nekretnina, te njihovom primjenom zainteresirana lica ni na koji način nisu lišena prava na pristup sudu, niti je povrijeđeno načelo pravne sigurnosti u smislu zaštite njihovih imovinskih prava. Prema mišljenju Ustavnog suda, zakonodavac je preduzeo zadovoljavajuće i razumne mjere da osigura učešće imalaca prava na nekretninama u postupku uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška (javno objavljivanje, privremeni zastupnik, mogućnost produženja rokova za prijavu, razumni rokovi za prijavu, pravo na pokretanje sudskih postupaka, prigovor protiv tačnosti upisa, žalba i sl.) a da, pri tome, osigura i ostvarivanje javnog interesa koji se ogleda u efikasnosti ovog postupka. Pri tome, Ustavni sud zapaža da se u skladu s osporenim zakonom evidencija nekretnina ne vrši samo na osnovu faktičkog stanja, kako navode podnosioci zahtjeva, već na osnovu svih relevantnih dokaza i činjenica u smislu člana 64. osporenog zakona. Također, suprotno navodima podnosioca zahtjeva, odredbe osporenog zakona na koje ukazuju podnosioci zahtjeva predstavljaju „zakon” u smislu Evropske konvencije budući da su jasne, nedvosmislene i transparentne, te da u skladu s njima zainteresirano lice može da definiira i odredi svoje ponašanje.

57. Pored navedenog, Ustavni sud naglašava da je svjestan činjenice da prilikom primjene osporenog zakona u smislu uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška može doći do grešaka kojima se dovodi u pitanje poštovanje imovinskih prava zainteresiranim licima. Međutim, Ustavni sud naglašava da se u tom slučaju radi o konkretnoj pravnoj situaciji za koju je nadležan redovan sud prema drugim relevantnim zakonima, te da od ishoda tog postupka zavisi i konačan upis u zemljišne knjige, bez obzira kakvo je stanje bilo upisano

prema osporenom zakonu. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje i na odredbu člana 60. stav 4. osporenog zakona prema kojoj se ispravka zemljišne knjige vrši, pored odobrenja upisanog lica, i na osnovu sudske odluke. Prema tome, Ustavni sud zapaža da u postojećem pravnom poretku postoje mehanizmi zaštite vlasničkih i drugih prava na nekretninama koji se mogu ostvariti u drugim postupcima u skladu s relevantnim zakonima. U prilog navedenom je i pozivanje podnosioca zahtjeva na individualne slučajeve iz prakse Ustavnog suda i Evropskog suda u kojima se raspravljalo o konkretnim pravnim situacijama koje su bile predmet redovnih sudskih ili drugih postupaka, a koji su se kasnije našli i pred Ustavnim i Evropskim sudom.

58. Slijedom navedenog, proizlazi da u navodima podnosioca zahtjeva nema ništa što pokreće pitanje ustavnosti u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

U odnosu na član 13. Evropske konvencije

59. U odnosu na navode podnosioca zahtjeva o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje da je ovo pravo akcesorne prirode, te kako je Ustavni sud već utvrdio da osporene odredbe Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH ne pokreću pitanje kršenja prava na imovinu i prava na pravično suđenje proizlazi da osporene odredbe ne pokreću ni pitanje kršenja odredbe člana 13. Evropske konvencije.

U odnosu na pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije

60. U odnosu na navode podnosioca zahtjeva o kršenju prava na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije, iako podnosioci zahtjeva nisu eksplicitno naveli, proizlazi da ovo pravo podnosioci zahtjeva dovode u vezu s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da postoji diskriminacija ako rezultira različitim tretmanom pojedinaca u sličnim pozicijama i ako taj tretman nema objektivno ili razumno opravdanje. Da bi bio opravdan, tretman mora težiti zakonitom cilju, te mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se treba ostvariti (vidi Evropski sud, *Marckx protiv Belgije*, presuda od 13. juna 1979. godine, serija A, broj 31, st. 32. i 33). Ustavni sud zapaža da podnosioci zahtjeva ukazuju na kršenje ovog prava u vezi s odredbom člana 72. stav 2. kojom se propisuje da se u slučaju utvrđivanja prava izbjeglice ili raseljenog lica takvim licima postavlja privremeni zastupnik sa liste koja je predložena od strane

udruženja izbjeglica i raseljenih lica sa odnosnog područja, od CRPC-a ili od ombudsmena Federacije BiH. Razmatrajući navedenu odredbu, prema mišljenju Ustavnog suda, suprotno navodima podnosioca zahtjeva, ne može se zaključiti da se navedenom odredbom daje ovlaštenje zemljišnoknjižnom referentu da u ovom postupku utvrđuje status izbjeglice ili raseljenog lica. Navedeno pitanje je, kako je to već ranije istaknuto, regulirano odredbama drugih zakona i ne ostvaruje se u ovom postupku. U ovom postupku, odnosno odredbom člana 72. stav 2. osporenog zakona želi se posebno zaštititi ova kategorija stanovništva postavljanjem privremenih zastupnika od strane relevantnih udruženja odnosno organa koji se bave pitanjem raseljenih lica i izbjeglica, a kako bi se tim licima osigurala što bolja zaštita imovinskih prava. U navedenom Ustavni sud ne vidi bilo kakvu diskriminaciju budući da se odredba člana 72. stav 2. odnosi na sve izbjeglice i raseljena lica s kojima se u postupku koji se vodi po osporenom zakonu postupa jednako, a ne različito. Dakle, cilj navedene odredbe je zaštita njihovih imovinskih prava u postupku uspostavljanja zemljišnoknjižnog uložka, a ne bilo kakva diskriminacija. Stoga slijedi da su navodi podnosioca zahtjeva u pogledu kršenja prava na nediskriminaciju neosnovani.

U odnosu na navode o državnoj imovini

61. Podnosioci zahtjeva ukazuju da Bosna i Hercegovina nikada nije donijela Zakon o državnoj imovini, te da osporeni zakon omogućava da imovina, koja je nekada bila vlasništvo bivše SFRJ odnosno bivše Socijalističke republike BiH, bude nezakonito proknjižena na bazi podataka faktičkog stanja. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da osporeni zakon ni na koji način ne prejudicira donošenje Zakona o državnoj imovini, već samo vrši uspostavljanje zemljišnoknjižnih uložaka na način da se u zemljišne knjige evidentiraju nekretnine i imaoci prava na tim nekretninama na području Federacije BiH. Pitanje državne imovine će u svakom slučaju biti predmet detaljnije i sveobuhvatnije elaboracije u Zakonu o državnoj imovini koji još uvijek nije donesen. Pri tome, Ustavni sud naglašava da je donošenje navedenog zakona obaveza zakonodavca, te da u tom pravcu Ustavni sud ne može davati bilo kakve smjernice zakonodavcu. Dalje, Ustavni sud smatra da osporeni zakon, kao ni upisi u zemljišnu knjigu koji se vrše u skladu s njim, ni u kom slučaju neće predstavljati prepreku za reguliranje pitanja državne imovine na način kako to bude propisano Zakonom o državnoj imovini koji će u tom pogledu dati relevantne smjernice. Ustavni sud ukazuje da nedonošenje Zakona o državnoj imovini ni u kom slučaju nije bilo prepreka ni za donošenje Zakona o premjeru i katastru Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 6/12) i evidencijama nekretnina koje su izvršene u skladu s tim zakonom. Slijedom navedenog, proizlazi da se osporenim zakonom ne pokreće bilo kakvo pitanje državne imovine koja će biti predmet posebnog zakona, zbog čega su ovi navodi podnosioca zahtjeva neosnovani.

U odnosu na navode o međuentitetskoj liniji razgraničenja

62. Podnosioci zahtjeva smatraju da osporeni zakon nije uvažio činjenicu da pojedine katastarske općine ulaze u međuentitetsku liniju razgraničenja, odnosno da se jedan dio katastarske općine nalazi pod jurisdikcijom drugog entiteta, u konkretnom slučaju Republike Srpske, a u skladu s osporenim zakonom zemljišna knjiga se uspostavlja za cijelu katastarsku općinu. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je pitanje međuentitetske linije razgraničenja predmet Aneksa 2 Dejtonskog mirovnog sporazuma kojim je propisano osnivanje zajedničke komisije koja će se baviti pitanjem uspostavljanja međuentitetske linije razgraničenja. Stoga, slijedi da osporeni zakon ni u kom slučaju ne prejudicira ovo pitanje budući da će ono biti predmet posebnog razmatranja od strane nadležne komisije, kako je to predviđenom Aneksom 2 Dejtonskog mirovnog sporazuma. Zbog navedenog, Ustavni sud smatra da su navodi podnosilaca zahtjeva povodom navedenog pitanja neosnovani.

VII. Zaključak

63. Ustavni sud zaključuje da su odredbe čl. 63, 66, 67, 70, 71, 72. i 76. Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH u skladu s pravom na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravom na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, pravom na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu, te pravom na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu.

64. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

65. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati prijedlog podnosilaca zahtjeva za donošenje privremene mjere.

66. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj U 15/18

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Borjane Krišto, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva za ocjenu ustavnosti članka 20. točka g) Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine u dijelu koji glasi: „Pod ovlaštenim službenim osobama smatraju se i stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva Bosne i Hercegovine koji rade po ovlastima Tužitelja”

Odluka od 29. studenog 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 15/18**, rješavajući zahtjev **Borjane Krišto, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Mirsad Ćeman, dopredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudac

na sjednici održanoj 29. studenog 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odlučujući o zahtjevu Borjane Krišto, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva, za ocjenu ustavnosti pojedinih odredaba članka 20. točka g) Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13),

utvrđuje se da je članak 20. točka g) Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) u osporenom dijelu koji glasi: „Pod ovlaštenim službenim osobama smatraju se i stručni suradnici odnosno istražitelji

Tužiteljstva Bosne i Hercegovine koji rade po ovlastima Tužitelja” u skladu sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Odluku objavit u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnositeljica zahtjeva), podnijela je 26. srpnja 2018. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 20. točka g) Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13 – u daljnjem tekstu: ZKPBiH) u dijelu koji glasi: „Pod ovlaštenim službenim osobama smatraju se i stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva Bosne i Hercegovine koji rade po ovlastima Tužitelja”.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Parlamentarne skupštine BiH, Zastupničkog doma i Doma naroda zatraženo je 3. kolovoza 2018. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Zastupnički dom i Dom naroda, kojim je zahtjev dostavljen na odgovor 6. kolovoza 2018. godine, nisu dostavili odgovore u ostavljenom roku od 30 dana.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da članak 20. točka g) ZKPBiH u dijelu koji glasi: „Pod ovlaštenim službenim osobama smatraju se i stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva Bosne i Hercegovine koji rade po ovlastima Tužitelja” nije u skladu sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

5. Podnositeljica zahtjeva ističe da je člankom 20. točka g) ZKPBiH određeno da se u smislu ovog Zakona ovlaštenim službenim osobama smatraju osobe koje imaju odgovarajuća ovlaštenja unutar policijskih tijela BiH, uključujući Državnu agenciju za istrage i zaštitu, Državnu graničnu službu, sudsku i finansijsku policiju, kao i unutar carinskih tijela, poreznih tijela i tijela vojne policije BiH. Osporenom drugom rečenicom krug ovlaštenih osoba proširen je i na stručne suradnike odnosno istražitelje Tužiteljstva BiH koji rade po ovlastima tužitelja.
6. Ukazujući na relevantne odredbe ZKPBiH kojim su regulirana prava i dužnosti ovlaštenih službenih osoba u kaznenom postupku, podnositeljica zahtjeva smatra da je njihova uloga od presudne važnosti u poduzimanju aktivnosti u pronalaženju osumnjičenog, prikupljanju izjava, radnjama dokazivanja, u aktivnostima u postupku istrage i drugih radnji propisanih ZKPBiH.
7. Prema njezinom mišljenju, povjeravanje navedenih ovlaštenja krugu osoba i tijela iz prve rečenice članka 20. točka g) ZKPBiH, prvenstveno policijskim službenicima je logično. U prilog navedenom ističe da policijski službenici imaju potrebna stručna znanja i vještine, tehnička sredstva, kao i bogato iskustvo u provođenju ovlaštenja koja su im dodijeljena ne samo ZKPBiH već i Zakonom o policijskim službenicima BiH („Službeni glasnik BiH” br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 7/12), kao i ovlaštene službene osobe iz drugih državnih tijela koji u obavljanju raznih oblika inspekcijskog nadzora u skladu s posebnim zakonima kojima se uređuje njihova organizacija i djelokrug, reguliraju i njihova prava i dužnosti u slučaju ako utvrde da je povredom zakona učinjeno kazneno djelo. Slijedom navedenog, smatra da su ovlaštenja osoba i tijela iz prve rečenice točke g) članka 20. ZKPBiH usko vezana za njihova ovlaštenja iz posebnih zakona.
8. Međutim, podnositeljica zahtjeva smatra da je članak 20. točka g) ZKPBiH u osporenom dijelu kojim je proširen krug ovlaštenih službenih osoba i na stručne suradnike odnosno istražitelje Tužiteljstva BiH koji rade po ovlastima tužitelja „nejasan i neprecizan i da ne uvažava načelo vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine”.
9. U prilog navedenom podnositeljica zahtjeva je istaknula da je s organizacijskog aspekta i praktične primjene osporeni dio članka 20. točka g) ZKPBiH potrebno dovesti u kontekst Zakona o Tužiteljstvu BiH („Službeni glasnik BiH” br. 49/09 i 97/09). Člankom 3. stavak 1. navedenog Zakona određeno je da se poslovi Tužiteljstva vrše u skladu s Ustavom i zakonima BiH, te da ih obavljaju glavni tužitelj Tužiteljstva BiH, četiri zamjenika glavnog tužitelja i određeni broj tužitelja. Nadalje, člankom 5. stavak 3. ovog Zakona je propisano da zamjenici glavnog tužitelja i tužitelji mogu vršiti svaku radnju u postupku pokrenutom pred Sudom BiH za koju je po zakonu BiH ovlašten glavni

tužitelj. Najzad, člankom 16. Zakona propisan je tajnik Tužiteljstva BiH, a člankom 14. stavak 1. određeno je da se Pravilnikom Tužiteljstva, između ostalog, uređuje organizacija Tužiteljstva BiH, broj administrativno-tehničkog osoblja i uvjeti za obavljanje tih poslova.

10. Podnositeljica zahtjeva ističe da Zakon o Tužiteljstvu BiH ne propisuje mogućnost upošljavanja ovlaštenih službenih osoba, odnosno stručnih suradnika i istražitelja na koje se mogu prenositi ovlaštenja tužitelja. Kako dalje navodi, ovlaštenja stručnih suradnika i istražitelja nisu nigdje precizirana i određena, nego je propisano da oni rade po ovlaštenjima tužitelja. Ovo za rezultat ima pravnu nesigurnost i nepreciznost jer, kako smatra, omogućava prijenos tužiteljskih ovlaštenja na stručne suradnike i istražitelje, a što nije propisano Ustavom BiH, kao ni Zakonom o Tužiteljstvu BiH.

11. Prema stajalištu podnositeljice zahtjeva, posebno je pravno nelogično i neutemeljeno da se Pravilnikom o unutarnjem ustroju Tužiteljstva BiH („Službeni glasnik BiH” br. 29/14 i 56/15), konkretno člankom 49. stavak 1. točka d) i člankom 51. stavak 1. toč. od b) do d) stručni suradnici i istražitelji ovlaste koordinirati aktivnosti agencija za provođenje zakona i drugih organa tijekom istrage (što je tužiteljsko ovlaštenje); da stručni suradnik – istražitelj priprema smjernice za rad u oblasti otkrivanja kaznenih djela; da planira, organizira i pruža stručnu pomoć u istragama organiziranog i drugih oblika kriminala; definira resurse za vođenje istrage. Također neprihvatljivim smatra i rješenje iz članka 31a. stavak 2. toč. a) i b) navedenog Pravilnika prema kojem stručni suradnik – istražitelj čak poduzima i izvršava posebne istražne radnje po nalogu glavnog tužitelja, a s obzirom na to da je člankom 118. stavak 6. ZKPBiH to povjereno policijskim tijelima. Najzad, ističe i da kad su u pitanju uvjeti za zaposlenje, za istražitelja se traži paušalno sposobnost obavljanja zadataka obavještajne i istražne službe, dok se za stručnog suradnika ni to ne traži.

12. Podnositeljica zahtjeva dalje smatra da je zakonodavac Zakonom o Tužiteljstvu BiH dužan utvrditi ovlaštenja stručnih suradnika, kako je to učinjeno Zakonom o Tužiteljstvu Distrikta Brčko u članku 49., odnosno Zakonom o javnim tužiteljstvima Republike Srpske u članku 46. stavak 3. Budući da to nije učinjeno, ona smatra, uzimajući u obzir dužnosti i prava ovlaštenih službenih osoba propisanih ZKPBiH, da stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva BiH po ovlaštenjima tužitelja mogu poduzimati sve radnje za koje nemaju ovlaštenja propisana posebnim zakonom (Zakonom o Tužiteljstvu BiH), odnosno da tako primjenjuju ovlaštenja koja su prethodno bila dodijeljena samo osobama koje imaju odgovarajuća ovlaštenja (propisana posebnim zakonom) unutar policijskih tijela BiH, sudskoj i finansijskoj policiji, kao i unutar carinskih tijela, poreznih tijela i tijela vojne policije u BiH.

13. Prema mišljenju podnositeljice zahtjeva, kako Zakon o Tužiteljstvu BiH ne propisuje mogućnost da se upošljavaju ovlaštene službene osobe to se ni Pravilnikom o unutarnjem ustroju ne mogu davati ovlaštenja bez prethodnog preciziranja u zakonskim odredbama. Prema njezinom mišljenju, ovo za učinak ima da se tužiteljska ovlaštenja bez pravne osnove daju osobama koje, pri tome, nemaju ni adekvatnu obuku ni znanje.

14. Podnositeljica zahtjeva ističe da ni Ustavom BiH, kao ni Zakonom o Tužiteljstvu BiH nije propisano da određene radnje u kaznenom postupku, uključujući i provođenje istrage, mogu poduzimati stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva BiH. Prema njezinom mišljenju, u skladu sa člankom 14. stavak 1. Zakona o Tužiteljstvu BiH ove kategorije osoba mogu obavljati samo administrativno-tehničke poslove, a nikako poduzimati radnje u kaznenom postupku za koje su isključivo ovlašteni nositelji tužiteljske funkcije. Stoga smatra da izravni nadzor tužitelja nad radnjama koje u postupku poduzimaju stručni suradnici odnosno istražitelji ne može nadoknaditi nedostatak tužiteljskih ovlaštenja. S obzirom na to da zakonodavac nije propisao ni koje su to konkretne radnje u postupku koje može provoditi stručni suradnik odnosno istražitelj po ovlaštenjima i pod nadzorom tužitelja, podnositeljica zahtjeva smatra da je faktički ostavljeno na dispoziciju tužiteljima da sami određuju koje radnje u postupku će povjeriti stručnom suradniku odnosno istražitelju. Prema njezinom mišljenju, svi uposleni u Tužiteljstvu BiH koji nisu nositelji tužiteljskih funkcija mogu obavljati samo poslove koji ne zadiru u kazneni postupak, uključujući i istragu, odnosno mogu obavljati samo pomoćne stručne poslove.

15. U opširnim navodima, referirajući se na odluke Saveznog ustavnog suda Njemačke (Presuda broj 1 BvR 370/07 od 27. veljače 2008. godine, stavak 209. i Zaključak broj 1 BvF 3/92 od 3. ožujka 2004. stavak 107.), te Odluku Ustavnog suda broj U 6/06, podnositeljica zahtjeva je istaknula da zahtjev za određenošću i preciznošću pravne norme predstavlja „jedan od temeljnih elemenata vladavine prava”; da procesno-pravno uređenje kaznenog postupka mora biti takvo da osigura ostvarivanje legitimnog cilja kaznenog postupka, pravnu sigurnost objektivnog pravnog poretka, određenost, pristupačnost, predvidivost i procesnu izvjesnost kaznenoprocenih normi; ukazala na pozitivni i negativni smisao zahtjeva za određenošću i preciznošću pravne norme, te zaključila da članak 20. točka g) ZKPBiH u dijelu koji glasi: „Pod ovlaštenim službenim osobama smatraju se i stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva Bosne i Hercegovine koji rade po ovlastima Tužitelja” ne zadovoljava zahtjev određenosti i preciznosti, posebno da u praksi ne osigurava adekvatnu zaštitu protiv mogućih zlouporaba.

IV. Relevantni propisi

16. **Zakon o Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst** („Službeni glasnik BiH” broj 49/09) u relevantnom dijelu glasi:

*Članak 1.
(Osnivanje)*

(1) Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja nadležnosti države Bosne i Hercegovine i poštovanja ljudskih prava i zakonitosti na njezinom teritoriju, ovim se Zakonom osniva Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo).

(...)

*Članak 2.
(Neovisnost)*

Tužiteljstvo djeluje samostalno, kao posebno tijelo Bosne i Hercegovine.

*Članak 3.
(Ustrojstvo Tužiteljstva)*

(1) Poslovi Tužiteljstva obavljaju se sukladno Ustavu i zakonima Bosne i Hercegovine, a obavljaju ih glavni tužitelj Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: glavni tužitelj), četiri zamjenika glavnog tužitelja Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: zamjenici glavnog tužitelja) i određeni broj tužitelja Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: tužitelji).

(...)

*Članak 5.
(Glavni tužitelj, zamjenici glavnog tužitelja i tužitelji)*

(1) Glavni tužitelj predstavlja Tužiteljstvo i rukovodi njegovim radom.

(...)

(3) Zamjenici glavnog tužitelja i tužitelji mogu obavljati svaku radnju u postupku pokrenutom pred Sudom Bosne i Hercegovine, za koju je, prema zakonu Bosne i Hercegovine, ovlašten glavni tužitelj.

*Članak 12.
(Kaznena nadležnost)*

(1) Tužiteljstvo je tijelo nadležno za provođenje istrage za kaznena djela za koja je nadležan Sud Bosne i Hercegovine, te za gonjenje počinitelja pred Sudom Bosne i

Hercegovine, sukladno Zakonu o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine i drugim primjenjivim zakonima.

(...)

*Članak 14.
(Pravilnik)*

(1) *Pravilnikom Tužiteljstva između ostaloga se uređuje ustrojstvo Tužiteljstva, broj administrativno-tehničkog osoblja i uvjeti za obavljanje tih poslova.*

(2) *Pravilnik Tužiteljstva donosi glavni tužitelj uz odobrenje Kolegija tužitelja i Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine.*

(3) *Unutarnje ustrojstvo posebnih odjela uređuje voditelj svakog posebnog odjela, internim pravilnikom.*

*Članak 15.
(Uprava Tužiteljstva)*

(1) *Upravom Tužiteljstva rukovodi glavni tužitelj. Glavni tužitelj donosi opće upute za rad tužiteljskih i administrativnih odjela Tužiteljstva u skladu s Pravilnikom.*

(...)

*Članak 16.
(Tajnik Tužiteljstva)*

(1) *Tužiteljstvo ima tajnika te ostalo osoblje odgovorno za stručne, administrativne i tehničke poslove.*

(...)

*Članak 20.
(Međunarodni registrar)*

Tijekom prijelaznog razdoblja međunarodni registrar imenuje se za glavnog registrara Ureda registrara za posebne odjele i odgovoran je za pružanje usluga podrške posebnim odjelima.

17. Odluka Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu kojom se donosi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06 i 29/07), objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 53/07, u relevantnom dijelu glasi:

(...)

Imajući u vidu učinjene napore na ostvarivanju osnažene strategije za reformu pravosuđa kako bi se ojačala vladavina prava u Bosni i Hercegovini i njezinim entitetima u 2002/03, što je odobrio Upravni odbor Vijeća za provedbu mira 28. veljače 2002. godine;

(...)

Imajući u vidu da je sposobnost tužiteljstava da provode istrage širokog raspona ugrožena činjenicom da stručnjaci ne mogu provoditi istražne radnje u službenom svojstvu;

(...)

Uz žaljenje što, međutim, organi vlasti u Bosni i Hercegovini nisu posvetili odgovarajuću pozornost promjenama u zakonodavstvu neophodnim kako bi se olakšala istraga i konačno gonjenje za najteža kaznena djela kao što su genocid, zločini protiv čovječnosti i ratni zločini;

Svjestan hitnosti da se ovakve odredbe izmijene i dopune;

(...)

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

(Dopuna članka 20.)

U Zakonu o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06 i 29/07; u daljnjem tekstu: Zakon), u članku 20. (Osnovni pojmovi), točki g), na kraju teksta stavlja se točka umjesto zarez, te se dodaje nova rečenica koja glasi:

„Pod ovlaštenim službenim osobama smatraju se i stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva BiH koji rade po ovlastima Tužitelja.

(...)

18. **Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13¹) u relevantnom dijelu glasi:

¹ Nakon podnošenja predmetnog zahtjeva usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku BiH („Službeni glasnik BiH” broj 65/18) koje se ne odnose na članak 20. točka g) ZKPBiH u dijelu koji je osporen zahtjevom.

*Članak 16.
Optužno načelo*

Kazneni postupak se može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu Tužitelja.

*Članak 17.
Načelo zakonitosti kaznenog progona*

Tužitelj je dužan poduzeti kazneni progon ako postoje dokazi da je kazneno djelo počinjeno, osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

*Članak 20.
Temeljni pojmovi*

Osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno, pojedini izrazi uporabljeni u ovom Zakonu imaju sljedeće značenje:

(...)

g) „Ovlaštena službena osoba” je osoba koja ima odgovarajuća ovlaštenja unutar policijskih tijela u Bosni i Hercegovini, uključujući Državnu agenciju za istrage i zaštitu, Državnu graničnu službu, sudbenu i finansijsku policiju, kao i unutar carinskih tijela, poreznih tijela i tijela vojne policije u Bosni i Hercegovini. Pod ovlaštenim službenim osobama smatraju se i stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva BiH koji rade po ovlastima Tužitelja.

(...)

j) „Istraga” obuhvaća aktivnosti Tužitelja ili ovlaštene službene osobe poduzete sukladno ovom Zakonu, uključujući prikupljanje i čuvanje izvjava i dokaza,

(...)

*Članak 35.
Prava i dužnosti*

(1) Temeljno pravo i temeljna dužnost Tužitelja je otkrivanje i progon počinitelja kaznenih djela koja su u nadležnosti Suda.

(2) Tužitelj ima pravo i dužnost:

a) čim sazna da postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo, poduzeti potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i provođenja istrage, pronalaženja osumnjičenika, upravljanja i nadzora nad istragom, te radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba vezanim za pronalazak osumnjičenika i prikupljanje izvjava i dokaza,

(...)

f) naložiti ovlaštenoj službenoj osobi da izvrši nalog koji je izdao Sud sukladno ovom Zakonu,

(...)

Članak 36.
Poduzimanje radnji

Tužitelj poduzima sve radnje u postupku na koje je zakonom ovlašten, sam ili preko osoba koje su temeljem zakona obvezne postupati po njegovom zahtjevu u kaznenom postupku.

Članak 218.
Nadzor Tužitelja nad radom ovlaštenih službenih osoba

(1) *Ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko pet godina, ovlaštena službena osoba je dužna odmah obavijestiti Tužitelja i pod njegovim nadzorom poduzeti potrebne mjere radi pronalaska počinitelja kaznenog djela, sprječavanja skrivanja ili bijega osumnjičenika ili sudionika, radi otkrivanja i očuvanja tragova kaznenog djela i predmeta koji mogu poslužiti kao dokazi te radi prikupljanja svih podataka koji mogu biti korisni u kaznenom postupku.*

(2) *Ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, ovlaštena službena osoba je u slučaju opasnosti od odgode dužna poduzeti prijeko potrebne radnje radi obavljanja zadataka iz stavka 1. ovoga članka. Pri poduzimanju tih radnji, ovlaštena službena osoba dužna je postupati po ovom Zakonu. O svemu što je poduzeto ovlaštena službena osoba dužna je odmah obavijestiti Tužitelja i dostaviti prikupljene predmete koji mogu poslužiti kao dokaz.*

(3) *Ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora do pet godina, ovlaštena službena osoba je dužna najkasnije u roku od sedam dana od dana saznanja o postojanju osnova sumnje da je kazneno djelo počinjeno, obavijestiti Tužitelja o svim raspoloživim podacima, radnjama i mjerama koje je poduzela.*

19. Pravilnik o unutarnjem ustroju Tužiteljstva Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 29/14 i 56/15) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.
(Primjena Pravilnika)

(1) *Ovim Pravilnikom se utvrđuje ustroj Tužiteljstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo), potrebno stručno i administrativno-tehničko osoblje, uvjeti za obavljanje stručnih i administrativno-tehničkih poslova i broj izvršitelja na ovim poslovima.*

(...)

Članak 5.
(Načela)

Tužiteljstvo je samostalno državno tijelo koje postupa sukladno Zakonu i svoj rad temelji na sljedećim načelima:

- a) Neovisnost, kako u odnosu na sve sudionike u kaznenom postupku, tako i u odnosu na državna i druga tijela javne vlasti i međunarodne organizacije;*
- b) Jedinstvenost djelovanja, koja se ogleda u tome što svaka radnja bilo koje komponente Tužiteljstva pri vršenju prava i dužnosti utvrđenih zakonom, predstavlja radnju Tužiteljstva;*
- c) Hijerarhijski odnos, koji podrazumijeva odgovornost svih uposlenika glavnom tužitelju i svojim rukovoditeljima u sustavu odgovornosti koji proizlazi iz ovog Pravilnika i internih pravilnika.*

Članak 31a.
(Odsjek za terorizam)

Odsjek za terorizam Tužiteljstva BiH bavi se procesuiranjem kaznenog djela terorizma i drugih srodnih kaznenih djela iz glave XVII Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH).

U Odsjeku za terorizam nalaze se sljedeće kategorije uposlenih:

a) Stručni suradnik - pravnik

Obavlja sljedeće poslove:

- Sukladno uputama tužitelja pruža pomoć tužitelju pri izradi pravnih podnesaka;*
- Izrađuje nacрте pravnih podnesaka (optužnice, žalbe, prijedlozi, naredbe i drugi akti);*
- Sukladno uputama tužitelja pomaže tužitelju u radu obavljajući pravne poslove kao što su: pronalaženje propisa potrebnih za rad, analiza zakonskih propisa i prakse domaćih i međunarodnih sudova, bilješke sažetka predmeta;*
- Sukladno uputama tužitelja vrši pripreme za glavni pretres i skupa sa tužiteljem nazoči glavnom pretresu;*
- Sukladno uputama tužitelja koordinira aktivnosti agencija za provedbu zakona i drugih tijela tijekom vođenja istrage;*
- Poduzima i druge potrebne radnje tijekom vođenja istrage i sudjeluje u terenskim aktivnostima po nalogu tužitelja;*
- Po potrebi nazoči radnim sastancima i sjednicama kolegija;*

- *Postupajući u kaznenim predmetima izvršava i druge zadatke po nalogu tužitelja, odnosno rukovoditelja tužiteljskog odjela i šefa odsjeka.*

Uvjeti za obavljanje poslova: visoka stručna sprema, prije reforme visokog obrazovanja stečeno zvanje diplomirani pravnik četverogodišnjim studijem na pravnom fakultetu ili po sustavu obrazovanja prema Bolonjskom procesu završen četverogodišnji studij na pravnom fakultetu i stečeno najmanje 240 ECTS bodova, položen pravosudni ispit, 2 (dvije) godine radnog iskustva na pravnim poslovima, sposobnost pisanja pravnih dokumenata, poznavanje rada na računalu, poželjno iskustvo u oblasti međunarodnog kaznenog prava i poznavanje engleskog jezika.

b) Stručni suradnik - istražitelj

Obavlja sljedeće poslove:

- *Sudjeluje u aktivnostima Tužiteljstva BiH u segmentu otkrivanja i procesuiranja kaznenih djela;*
- *Priprema dokumente, izvješća i smjernice za rad u oblasti otkrivanja kaznenih djela iz nadležnosti Tužiteljstva BiH;*
- *Priprema i predlaže koncepte i metode vođenja istraga za konkretna kaznena djela iz nadležnosti Tužiteljstva BiH;*
- *Planira, organizira i pruža drugu stručnu pomoć u istragama;*
- *U suradnji sa predmetnim tužiteljem definira resurse potrebne za vođenje istrage;*
- *Predlaže uporabu istražnih radnji i načina dokazivanja i prikupljanja dokaza i provodi iste po nalogu tužitelja;*
- *Analizira činjenice i prikupljene dokaze;*
- *Priprema izvješća i druge potrebne akte;*
- *Koordinira aktivnosti agencija za provedbu zakona tijekom vođenja istrage;*
- *Poduzima i druge potrebne radnje tijekom vođenja istrage po zahtjevu i nalogu tužitelja;*
- *Poduzima i izvršava posebne istražne radnje po nalogu glavnog tužitelja.*

Uvjeti za obavljanje poslova: visoka stručna sprema, završen pravni fakultet, fakultet kriminalistike (dipl. kriminalista), fakultet sigurnosti, visoka policijska škola – smjer kriminalistika ili drugi srodan fakultet - smjer sigurnost, položen stručni upravni ispit, 3 (tri) godine radnog iskustva nakon stjecanja tražene stručne spreme, sposobnost obavljanja zadataka obavještajne i istražne prirode, poznavanje rada na računalu, poželjno poznavanje engleskog jezika, vozačka dozvola B kategorije.

V. Dopustivost

20. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3. (a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. Pravila Ustavnog suda.

21. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- *Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.*
- *Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.*

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

22. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnijela je druga zamjenica predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, što znači da je zahtjev podnio ovlašten subjekt u smislu članka VI/3.(a) Ustava BiH.

VI. Meritum

23. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da članak 20. točka g) ZKPBiH u dijelu koji glasi: „Pod ovlaštenim službenim osobama smatraju se i stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva BiH koji rade po ovlastima Tužitelja” nije u skladu sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

24. Članak I/2. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja funkcioniра sukladno zakonu i temeljem slobodnih i demokratskih izbora.

25. Ustavni sud najprije zapaža da se u prilog svojih tvrdnji podnositeljica zahtjeva, pored ostalog, pozvala i na Odluku Ustavnog suda broj U 6/16.

26. Ustavni sud podsjeća da je u Odluci o dopustivosti i meritumu broj U 6/16 od 6. srpnja 2017. godine (vidi, dostupna na www.ustavnisud.ba), tumačeći članak I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, istaknuo:

20. „(...) Ustavni sud podsjeća da je člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine država Bosna i Hercegovina određena kao demokratska država koja funkcioniра u skladu sa zakonom. Ustavni sud je nadležan i obvezan u svakoj prilici djelovati kao zaštitnik Ustava Bosne i Hercegovine (članak VI/3.), što uključuje jedno od njegovih temeljnih načela – vladavinu prava iz navedene ustavne odredbe. Načelo vladavine prava označava sustav političke vlasti zasnovan na tome da građani, ali i sami nositelji državne vlasti, poštuju ustav, zakone i druge propise. Nadalje, koncept vladavine prava nije ograničen samo na formalno poštovanje načela ustavnosti i zakonitosti, već zahtijeva da ustav i zakoni imaju određenu kvalitetu, primjerenu demokratskom sustavu.

21. Ustavni sud dalje podsjeća na to da zahtjevi pravne sigurnosti i vladavine prava traže da pravna norma bude dostupna osobama na koje se primjenjuje i da bude za njih predvidljiva, to jest dovoljno precizna da oni mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obveze do stupnja koji je razuman u danim okolnostima, kako bi se prema njima mogli ponašati. Kad se taj zahtjev ne poštuje, neodređene i neprecizne pravne norme otvaraju prostor arbitrarnom odlučivanju nadležnih tijela. U pravnom poretku zasnovanom na vladavini prava zakoni moraju biti opći i jednaki za sve, a zakonske posljedice trebaju biti izvjesne za one na koje će se zakon primjenjivati. S tim u svezi, Ustavni sud podsjeća na stav Europskog suda u svezi s određivanjem autonomnog pojma zakona, iz kojeg slijedi pojašnjenje izraza ‘zakon’. Prema praksi Europskog suda, izraz ‘zakon’ ne odnosi se na puko postojanje zakona, već i na kvalitetu zakona, zahtijevajući da on bude suglasan vladavini prava, a njegove norme u dovoljnoj mjeri precizne, jasne i predvidive (vidi Europski sud, *Silver i drugi protiv Velike Britanije*, presuda od 25. ožujka 1983. godine, st. 85.-88.; *Sunday Times protiv Velike Britanije*, presuda od 26. travnja 1979. godine, st. 48. i 49.; *Hasan i Chaush protiv Bugarske*, presuda od 26. listopada 2000. godine, stavak 84.). Zakon mora dati dovoljno jasan opseg bilo kakvog diskrecijskog prava koje se daje javnim vlastima, kao i način kako se ono izvršava (vidi Europski sud, *Rotaru protiv Rumunjske*, presuda od 4. svibnja 2000. godine, st. 52.-56.; *Rekvenyi protiv Mađarske*, presuda od 20. svibnja 1999. godine, stavak 34.).”

27. Imajući u vidu suštinu tvrdnji podnositeljice zahtjeva o povredi članka I/2. Ustava BiH: da je osporena odredba neodređena i neprecizna, a što, prema njezinom mišljenju, za učinak ima delegiranje dijelova ovlaštenja zakonodavca na subjektivno rješavanje glavnom tužitelju, da osporena odredba ne zadovoljava kriterij „kvalitete zakona” u smislu njegove preciznosti i jasnosti i otklanjanja arbitrarnosti u tumačenju. U svezi s tim, Ustavni sud smatra da se u ispitivanju konkretnog zahtjeva može rukovoditi stajalištima iz prakse koja su citirana u gornjem dijelu obrazloženja.

28. Ustavni sud zapaža da je donošenjem ZKPBiH promovirano načelo akuzatornosti (članak 16. ZKPBiH) prema kojem se kazneni postupak može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu tužitelja, te načelo zakonitosti kaznenog progona (članak 17. ZKPBiH) prema kojem je tužitelj dužan pokrenuti kazneni postupak ako postoje dokazi da je učinjeno kazneno djelo, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano. U skladu sa člankom 35. ZKPBiH temeljno pravo i temeljna dužnost tužitelja je otkrivanje i gonjenje učinitelja kaznenih djela. Istim člankom je, pored ostalog, određeno: da tužitelj, odmah po saznanju da postoje osnovi sumnje da je počinjeno kazneno djelo, poduzima potrebne mjere s ciljem njegovog otkrivanja i provođenja istrage, pronalaženja osumnjičenog, rukovođenja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba vezanim za pronalaženje osumnjičenog i prikupljanje izvjava i dokaza; da tužitelj provodi istragu; da tužitelj podiže i zastupa optužnicu. U skladu sa člankom 36. ZKPBiH tužitelj sve radnje u postupku, za koje je zakonom ovlašten, poduzima sam ili posredstvom osoba koje su na temelju zakona obvezne postupati po njegovom zahtjevu u kaznenom postupku.

29. Nadalje, Ustavni sud zapaža da je člankom 20. ZKPBiH u točki j) definiran pojam „istrage” prema kojem ona obuhvaća aktivnosti koje su poduzeli tužitelj ili ovlaštene službene osobe u skladu s ovim Zakonom, uključujući prikupljanje i čuvanje izvjava i dokaza.

30. Ovlaštenim službenim osobama ZKPBiH u nizu odredbi povjerava provođenje određenih aktivnosti u istrazi, prije svega realizaciju pojedinih istražnih radnji (očevid, saslušanje svjedoka, pretresanje i dr.) i prikupljanje dokaza. Međutim, bez obzira na ovlaštenja koja su im posebnim zakonom dodijeljena unutar pojedinih organa (policijskih, carinskih, poreznih i sl.), te u svezi s tim prava i dužnosti u otkrivanju kaznenog djela, kada djeluju u istrazi, u svojstvu ovlaštene službene osobe u smislu ZKPBiH, onda to mogu činiti samo uz prethodno obavještanje i nadzor tužitelja ili pod njegovim neposrednim rukovođenjem i u svezi s tim poduzimati mjere i radnje koje su određene ZKPBiH.

31. Slijedom navedenog, proizlazi da je odnos tužitelja i ovlaštenih službenih osoba hijerarhijski, u kojem je tužitelj nadređeni organ koji rukovodi istragom prema odredbama ZKPBiH, dok ovlaštene službene osobe postupaju po njegovom nalogu. Stoga, iako u članku 20. točka g) ZKPBiH kao ovlaštene službene osobe označava osobe koje imaju odgovarajuća ovlaštenja koja su im dodijeljena posebnim zakonima unutar različitih policijskih tijela, te poreznih i carinskih tijela, poduzimanje bilo koje od istražnih radnji ZKPBiH ne povjerava samo jednoj ili nekoj od konkretno pobrojanih kategorija, već dosljedno koristi termin ovlaštena službena osoba. U tom smislu, činjenica da je osporenim dijelom članka 20. točka g) ZKPBiH svojstvo ovlaštene službene osobe u smislu ZKPBiH dodijeljeno i stručnim suradnicima i istražiteljima koji djeluju po ovlaštenju tužitelja, sama po sebi ne čini ovu odredbu neodređenom i nepreciznom, kako

tvrdi podnositeljica zahtjeva. Naime, sve kategorije osoba kojima je dodijeljeno svojstvo ovlaštene službene osobe u smislu ZKPBiH, bez obzira jesu li im posebnim zakonima dodijeljena odgovarajuća ovlaštenja (uključujući i svojstvo ovlaštene službene osobe u smislu konkretnog posebnog zakona), u kaznenom postupku svojstvo ovlaštene službene osobe imaju na temelju ZKPBiH i ono se odnosi samo na radnje i postupke određene ZKPBiH, a koje mogu poduzimati uz prethodno obavještanje i nadzor tužitelja ili pod njegovim neposrednim rukovođenjem.

32. Imajući u vidu da tužitelj sve radnje u postupku, za koje je zakonom ovlašten, poduzima sam ili posredstvom osoba koje su na temelju zakona obvezne postupati po njegovom zahtjevu, suprotno tvrdnji podnositeljice zahtjeva, ne može se zaključiti da osporeni dio članka 20. točka g) ZKPBiH tužitelju ostavlja mogućnost da ga arbitrarno tumači na način da ovlaštenja koja su njemu zakonom dodijeljena prenosi na stručne suradnike i istražitelje koji rade po njegovim ovlaštenjima kao ovlaštene službene osobe u smislu ZKPBiH.

33. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je Tužiteljstvo BiH osnovano Zakonom o Tužiteljstvu BiH kao samostalni organ kako bi se osiguralo efikasno ostvarivanje nadležnosti države Bosne i Hercegovine i poštovanje ljudskih prava i zakonitosti na njezinom teritoriju. Poslovi Tužiteljstva BiH vrše se u skladu s Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine, a obavljaju ih glavni tužitelj, tri zamjenika glavnog tužitelja i određeni broj tužitelja. Glavni tužitelj predstavlja Tužiteljstvo i rukovodi njegovim radom. Pravilnikom Tužiteljstva BiH se, kako je to izričito navedeno u članku 14. stavak 1. Zakona o Tužiteljstvu BiH, „između ostalog”, regulira organizacija Tužiteljstva, broj administrativno-tehničkog osoblja i uvjeti za obavljanje tih poslova. Pravilnik donosi glavni tužitelj uz odobrenje Kolegija tužitelja i Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH. Najzad, Tužiteljstvo ima tajnika i drugo osoblje odgovorno za stručne, administrativne i tehničke poslove, te registrara.

34. Iz naprijed citiranih odredbi proizlazi da se Zakonom o Tužiteljstvu BiH u prvom redu štiti institucionalna neovisnost Tužiteljstva BiH. Nadalje, citiranim Zakonom je promovirana hijerarhijska struktura unutar samog Tužiteljstva BiH na čijem čelu je glavni tužitelj, koja je u službi osiguranja organizacijske kontrole i rukovođenja Tužiteljstvom BiH. U tom smislu, zakonom je i propisano da se Pravilnikom koji donosi glavni tužitelj (uz potrebna odobrenja), „između ostalog”, regulira organizacija Tužiteljstva i broj stručnog, te administrativno-tehničkog osoblja, odnosno uvažavajući institucionalnu neovisnost i hijerarhijsku strukturu, zakonodavac se nije opredijelio i za iscrpnu listu pitanja koja Pravilnikom trebaju biti regulirana. Slijedom navedenog, ne može se prihvatiti utemeljenom tvrdnja podnositeljice zahtjeva da osporeni dio članka 20. točka g) ZKPBiH za učinak ima delegiranje dijelova ovlaštenja zakonodavca na subjektivno rješavanje glavnom tužitelju.

35. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da se u Preporuci Rec (2000) 19 Vijeća ministara državama članicama o ulozi javnog tužiteljstva u kazneno-pravnom sistemu² među mjerama kojim se osigurava da javni tužitelji mogu da vrše svoju dužnost, pored ostalog, navodi (točka 8.): „Da bi se pružio bolji odgovor na novonastupajuće oblike kriminala, posebno organiziranog kriminala (...) potrebno je razvijati timove specijalista, uključujući multidisciplinarnе timove čija je uloga pomagati javnim tužiteljima u izvršavanju njihovih dužnosti.” Explanatory Memorandum, koji čini sastavni dio Preporuke, u ovom dijelu pojašnjava (točka 8.) da svi tužitelji moraju biti dobro upoznati s većinom zakonodavstva, odnosno da moraju biti „generalisti”, a ne „specijalisti”, ali da razlozi efikasnosti nalažu specijalizaciju posebno u tehničkim oblastima (kao što su, na primjer poslovne aktivnosti i finansijski kriminal) ili potpadaju pod kategorije organiziranog kriminala velikog opsega. Stoga se, kao jedan od načina specijalizacije koju treba ohrabrivati, preporučuje formiranje multidisciplinarnih timova čiji članovi imaju različita znanja i vještine. Najzad, ukazano je da je objedinjavanje eksperata u jedan tim od suštinskog značaja za operativnu efikasnost sustava.

36. Ustavni sud zapaža da je Odlukom visokog predstavnika od 9. srpnja 2007. godine ZKPBiH izmijenjen i u članku 20. točka g), upravo u dijelu koji podnositeljica zahtjeva osporava, tj. da se pod ovlaštenim službenim osobama smatraju i stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva BiH koji rade po ovlaštenju tužitelja. Iz citirane Odluke proizlazi da je visoki predstavnik, opredjeljujući se za ovakvo rješenje, pored ostalog, imao u vidu „(...) učinjene napore na ostvarivanju osnažene strategije za reformu pravosuđa kako bi se ojačala vladavina prava u Bosni i Hercegovini i njezinim entitetima (...)”, te „da je sposobnost tužiteljstava da provode istrage širokog raspona ugrožena činjenicom da stručnjaci ne mogu provoditi istražne radnje u službenom svojstvu”.

37. Ustavni sud zapaža da se u jedan od indikatora institucionalne neovisnosti tužiteljstva ubrajaju i ovlaštenja koja su glavnom tužitelju dodijeljena u upravljanju ljudskim resursima, tj. osobljem tužiteljstva koji nisu tužitelji (imenovanje, raspoređivanje, djelokrug rada i sl.). U skladu sa zakonskim ovlaštenjima koja ima, glavni tužitelj je, uz potrebna odobrenja Kolegija tužitelja i Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH, donio Pravilnik o unutarnjem ustroju Tužiteljstva BiH („Službeni glasnik BiH br. 29/14 i 56/15). Navedenim Pravilnikom su, pored ostalog, regulirani opis poslova i uvjeti za njihovo obavljanje i za istražitelje i za stručne suradnike kao osoblje odgovorno za stručne poslove koje, prema Zakonu o Tužiteljstvu BiH, uz osoblje odgovorno za administrativne i tehničke poslove, Tužiteljstvo BiH može imati. Stoga se ne može prihvatiti tvrdnja podnositeljice zahtjeva da samo zbog činjenice da Zakon o Tužiteljstvu BiH izričito

---

2 Usvajilo je Vijeće ministara 6. listopada 2000. godine na 724. sjednici.

ne navodi stručne suradnike i istražitelje kao osoblje odgovorno za stručne poslove ne predviđa i mogućnost njihovog upošljavanja. Ovo tim prije što Zakon o Tužiteljstvu BiH, u odnosu na osoblje Tužiteljstva BiH koje nisu tužitelji, jedino određuje da Tužiteljstvo BiH ima tajnika, te registrara. Najzad, iz navedenog proizlazi, a suprotno tvrdnjama podnositeljice zahtjeva, da istražiteljima i stručnim suradnicima kao osoblju odgovornom za stručne poslove, glavni tužitelj, donoseći Pravilnik u kojem je propisan opseg njihovih poslova, nije dodijelio i svojstvo ovlaštene službene osobe, odnosno da ove kategorije to svojstvo imaju jedino u smislu ZKPBiH i u odnosu na radnje i postupke određene ZKPBiH, a koje, kao i ostale kategorije ovlaštenih službenih osoba iz članka 20. točka g) ZKPBiH, mogu poduzimati uz prethodno obavještanje i nadzor tužitelja ili pod njegovim neposrednim rukovođenjem.

38. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da članak 20. točka g) ZKPBiH u osporenom dijelu koji glasi: „Pod ovlaštenim službenim osobama smatraju se i stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva BiH koji rade po ovlastima Tužitelja” zadovoljava kriterij „kvalitete zakona” u smislu da je u dovoljnoj mjeri precizan, jasan i predvidiv, a zbog čega ne ostavlja prostor za arbitrarno tumačenje i eventualne zlouporabe.

39. Ustavni sud zaključuje da je članak 20. točka g) ZKPBiH u dijelu koji glasi: „Pod ovlaštenim službenim osobama smatraju se i stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva BiH koji rade po ovlastima Tužitelja” u skladu s načelom vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

VII. Zaključak

40. Ustavni sud zaključuje da je članak 20. točka g) ZKPBiH u dijelu koji glasi: „Pod ovlaštenim službenim osobama smatraju se i stručni suradnici odnosno istražitelji Tužiteljstva BiH koji rade po ovlastima Tužitelja” u skladu s načelom vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

41. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

42. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

Надлежност из члана VI/3c) Устава Босне и Херцеговине
Nadležnost iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine

Предмет број У 11/17

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев Окружног суда у Бањој Луци (судија Благоје Драгосављевић) за оцјену компатибилности члана 201 став 4 Закона о раду Републике Српске са чланом VI/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и са чланом 6 Међународног пакта о грађанским и политичким правима

Одлука од 15. фебруара 2018. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 11/17, рјешавајући захтјев **Окружног суда у Бањој Луци (судија Благоје Драгосављевић)**, на основу члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) алинеја б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Маргарита Цаца-Николовска, потпредседница

Tudor Pantigu, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 15. фебруара 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се захтјев Окружног суда у Бањој Луци (судија Благоје Драгосављевић) за оцјену компатибилности члана 201 став 4 Закона о раду Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 1/16) са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Утврђује се да је члан 201 став 4 Закона о раду Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 1/16) у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном

гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Окружни суд у Бањој Луци (судија Благоје Драгосављевић, у даљем тексту: подносилац захтјева) поднио је 15. децембра 2017. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену компатибилности члана 201 став 4 Закона о раду Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” број 1/16, у даљем тексту: ЗОР) са чланом II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција) и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и са чланом 6 Међународног пакта о грађанским и политичким правима (у даљем тексту: Међународни пакт).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Народне скупштине Републике Српске (у даљем тексту: Народна скупштина РС) затражено је 19. децембра 2017. године да достави одговор на захтјев.

3. Народна скупштина није доставила одговор на предметни захтјев.

III. Захтјев

а) Чињенице предмета поводом ког је поднесен захтјев

4. Подносилац захтјева је навео да се у парничном предмету број 71 0 Рс 237264 17 Рсж који се води пред Окружним судом у Бањој Луци поставило питање благовремености тужбе за наплату новчаних потраживања, накнаде за топли оброк за март и април 2016. године, која су истакнута први пут на рочишту од 18. маја 2017. године. Указано је да је тужени у жалби против првостепене пресуде навео да је тужбу потребно одбацити као неблаговремену, и то због протеча рока од шест мјесеци прописаног чланом 201 став 4 ЗОР-а. Истакнуто је да је питање благовремености тужбе једно од основних питања које је потребно ријешити и по службеној дужности испитати у сваком поједином радном спору.

б) Наводи из захтјева

5. Подносилац захтјева сматра да одредба члана 201 став 4 ЗОР-а (у даљњем тексту: спорна одредба) није компатибилна са одредбом члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и члана 6 Међународног пакта.

6. Према мишљењу подносиоца захтјева, да би одређени пропис био закон, осим по својој форми (доносиоцу и прописаном поступку за доношење), мора да буде закон у материјалном смислу а то подразумијева да садржи јасна и одређена правила која нису међусобно супротстављена.

7. Сматра да то није случај са ЗОР-ом који у члану 201 став 4 прописује рок за подношење тужбе за заштиту права од шест мјесеци од дана сазнања за учињену повреду права, или од дана учињене повреде, затим, у ставу 6 да се покретањем поступка за заштиту права пред судом или подношењем приједлога за мирно рјешавање радног спора прекидају рокови застаре. При томе закон у остатку уопште не регулише посебне застарне рокове ни по врсти потраживања, нити по дужини рока, а једини рок који прописује је рок за тужбу за заштиту права који није рок застарјелости, него је преклузивни рок.

8. Указује да у Глави XV ЗОР-а судска заштита новчаних потраживања није јасно регулисана, те да, због таквих нејасних и недоречених правила, постоји опасност да се у судској пракси рок од шест мјесеци рачуна не само као рок за заштиту права него и као рок за принудно остваривање новчаних потраживања, каква је била превлађујућа судска пракса у Републици Српској према ЗОР-у који је раније важио у којем су субјективни рок од једне године и објективни рок од три године једнако примјењивани на новчана потраживања, премда се радило о преклузивном року који није могао да буде примијењен на новчано потраживање, него само на заштиту права.

9. Подносилац захтјева као примјер јасних и потпуних законских норми указује на члан 114 ЗОР-а Федерације БиХ („Службене новине ФБиХ” број 26/16), затим, на чл. 195 и 196 ЗОР-а Републике Србије („Службени гласник Републике Србије” бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14 и 13/17) и чл. 133 и 139 ЗОР-а Републике Хрватске („НН” број 93/14). Указује да сваки од наведених закона прописује рок за подношење тужбе за заштиту права из радног односа као преклузивни рок чијим се протеклом губи право на тужбу и престаје само право чија је заштита требало да се оствари, те

га разликује од рокова за подношење тужбе за наплату новчаних потраживања која се заснивају непосредно на закону, колективном уговору и уговору о раду којима су изричито прописани рокови застарјелости потраживања у дужини од три или пет година наспрам ових шест мјесеци и то једино у Републици Српској.

10. Према томе, подносилац захтјева сматра да Глава XV ЗОР-а, а нарочито члан 201, није на јасан начин дефинисала и раграничила: рок за тужбу за заштиту права из радног односа као преклузивни рок и рок за тужбу ради принудне наплате новчаних потраживања из радног односа као рок застарјелости, те његову дужину, што јесте позитивна обавеза Републике Српске.

11. Према мишљењу подносиоца захтјева, тиме је у примјени новог ЗОР-а, као и претходног, поново омогућена произвољност, и то на штету економски слабије странке и супротно уставном принципу социјалне правде, да се преклузивни рок за заштиту права тумачи у судској пракси као рок за све тужбе за заштиту права из радног односа, без обзира на то да ли се остварује заштита права или новчаног потраживања, па би и тужбе радника за наплату плата које нису утужене у року од шест мјесеци биле одбачене као неблаговремене, док радници у Федерацији БиХ и Републици Србији за то имају рок од три године, и то као рок на који суд не пази по службеној дужности, а у Републици Хрватској као рок чија је дужина пет година.

12. Истакнуто је да је такво утврђивање рока за принудно остваривање новчаних потраживања из радног односа супротно основном принципу да су рокови у којима се принудно остварују потраживања застарни рокови, а рокови у којим се остварују и врше права преклузивни рокови, што значи да ЗОР није усклађен са осталим основним законима у правном систему Републике Српске и Босне и Херцеговине. Наглашено је да, у случају када би се примијенио утврђени рок и на заштиту новчаних потраживања из радног односа, то не би било у складу са правом на приступ суду, правом на имовину, правом на рад, на гаранцију зараде и обавезу државе да предузима одговарајуће мјере за очување права на рад и зараду. Наведено је да, ако би се тај рок као преклузивни прихватио и за новчана потраживања, онда би његовим протеком престало и само право радника на исплату, што би значило да послодавац након шест мјесеци, ако није било тужбе, није ни дужан да плати неисплаћена новчана потраживања.

13. Даље наводи да је и само прописивање рока од шест мјесеци тако да се почетак рока дефинише алтернативно од дана сазнања или од дана учињене повреде противрјечно пошто се ови начини рачунања рокова доводе у међусобну колизију.

14. Истакнуто је да се у првом случају ради о рачунању тзв. субјективних рокова, док се у другом случају ради о рачунању објективног рока, тако да је овдје, у суштини, прописан само објективни рок од шест мјесеци од учињене повреде, па преостали дио одредбе непотребно уноси забуну.

15. Подносилац захтјева је навео да је исто питање спорно у већем броју предмета, те да је благовременост тужбе једно од основних питања у сваком радном спору, јер је суд дужан да по службеној дужности пази на благовременост тужбе. Такође, подносилац захтјева тражи да ово питање Уставни суд размотри што хитније, имајући у виду да је поступак у парницама из радних односа хитан, у смислу члана 420 Закона о парничном поступку РС (у даљњем тексту: ЗПП).

16. Такође, подносилац захтјева сматра да је корисно за све судове у Републици Српској да се упознају са правним схватањем Уставног суда у погледу тумачења и примјене члана 201 ЗОР-а, тј. да ли се, према схватању Уставног суда, а имајући у виду Главу XV ЗОР-а, у цјелини рок од шест мјесеци односи само на тужбе за заштиту права из радног односа, тако да се овај преклузивни рок не односи на тужбе за заштиту новчаних потраживања, или се ради о року за заштиту свих права из радног односа, укључујући и принудну наплату новчаних потраживања која се заснивају непосредно на закону, колективном уговору и уговору о раду.

17. Подносилац захтјева указује да, према ЗПП, окружни судови у Републици Српској немају правну могућност да иницирају пред Врховним судом РС поступак за рјешавање спорног правног питања. Такође, наводи да је Уставни суд РС у Одлуци број У 32/16 од 22. фебруара 2017. године оцијенио да је члан 201 ЗОР-а РС у сагласности са Уставом Републике Српске, али да тај суд није дао ближе правно тумачење те одредбе у смислу питања које се поставља предметним захтјевом.

IV. Релевантни прописи

18. Закон о раду РС („Службени гласник Републике Српске” број 1/16) у релевантном дијелу гласи:

Члан 201.

(1) Радник који сматра да му је послодавац повриједио право из радног односа може да поднесе приједлог за мирно рјешавање радног спора надлежном органу или тужбу надлежном суду за заштиту тог права.

(2) Право на подношење приједлога и тужбе није условљено претходним обраћањем радника послодавцу за заштиту права.

(3) Приједлог за мирно рјешавање радног спора радник може да поднесе у року од 30 дана од дана сазнања за повреду права, а најкасније у року од три мјесеца од дана учињене повреде.

(4) Тужбу за заштиту права радник може да поднесе најкасније у року од шест мјесеци од дана сазнања за повреду права или дана учињене повреде.

(5) Тужбу из става 4. овог члана радник може да поднесе уколико претходно предмет спора није ријешен у поступку мирног рјешавања спора код надлежног органа.

(6) Покретањем поступка из ст. 3. и 4. овог члана прекидају се рокови застаре.

V. Допустивост

19. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредбе члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине.

Члан VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине гласи:

ц) Уставни суд има надлежност у питањима која му упуту било који суд у Босни и Херцеговини, а односи се на то да ли је закон на чијој ваљаности почива његова одлука, сагласан са овим Уставом, Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама и њеним протоколима, или са законима Босне и Херцеговине; или у погледу постојања или дјелокруга неког општег правила међународног јавног права које је од значаја за одлуку суда.

20. Захтјев за оцјену уставности поднио је Окружни суд у Бањој Луци (судија Благоје Драгосављевић), што значи да је захтјев поднијело овлашћено лице из члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У 5/10 од 26. новембра 2010. године, тач. 7-14, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 37/11). Имајући у виду одредбе члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд сматра да је овај захтјев допустив, зато што га је поднио овлашћени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 став (1) Правила Уставног суда због којег захтјев не би био допустив.

VI. Меритум

21. Подносилац захтјева тражи да Уставни суд одлучи о компатибилности спорне одредбе ЗОР-а са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције, чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и чланом 6 Међународног пакта.

22. Спорна одредба ЗОР-а гласи:

Члан 201 став 4

(4) Тужбу за заштиту права радник може да поднесе најкасније у року од шест мјесеци од дана сазнања за повреду права или дана учињене повреде.

Право на правично суђење

23. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

24. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

25. Уставни суд запажа да подносилац захтјева сматра да спорна одредба није у складу са правом на приступ суду, будући да се њоме јасно не прописује да ли се она односи на све тужбе из радног односа, укључујући и тужбе поводом новчаних потраживања из радних односа, које се, према општем правном принципу, како то указује подносилац захтјева, подnose у застарним роковима, а не у преклузивним роковима какав је, према мишљењу подносиоца захтјева, рок за подношење тужбе из спорне одредбе. Сходно наведеном, подносилац захтјева упућује на законска рјешења прописана у ЗОР-у ФБиХ, Републике Хрватске и Републике Србије у којима се право на новчана потраживања остварује у посебним застарним роковима који су дужи у односу на рок из спорне одредбе.

26. С тим у вези, Уставни суд примјећује да се конкретан предмет, поводом којег је поднесен предметни захтјев, односи на питање благовремености тужбе за наплату новчаних потраживања у којем је тужени против првостепене пресуде поднио жалбу у којој предлаже суду да одбаци тужбу тужиоца као неблаговремену због протека рока од шест мјесеци, како је то прописано спорном одредбом.

27. Слиједећи наведено, произилази да предметни захтјев покреће питање кршења уставног права на приступ суду као сегмента права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те ће са тог аспекта Уставни суд размотрити предметни захтјев.

28. С тим у вези, Уставни суд подсјећа да је у члан 6 став 1 Европске конвенције уграђено „право на суд”, а да је један вид тог права и право на приступ, тј. право покретања поступка пред судом у грађанским стварима. Међутим, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), то право није апсолутно, оно може да подлијеже ограничењима. У том смислу, Европски суд је у предмету *Лончар против Босне и Херцеговине* указао да право на приступ суду из члана 6 став 1 није апсолутно право, већ може да подлијеже ограничењима. Дозвољеност ограничења се имплицитно подразумева са обзиром на то да право приступа суду, по самој својој природи, захтијева да буде законски уређено од државе које може да варира у смислу времена и мјеста, у складу с потребама и ресурсима заједнице и појединаца. Стога, према мишљењу Европског суда, државе уговорнице уживају одређену слободу процјене у погледу овог законског уређивања, али је на Суду да донесе коначну одлуку о томе да ли су испуњени захтјеви Европске конвенције. Ограничења права на приступ суду су у складу са чланом 6 само ако не ограничавају или не умањују приступ суду страна у поступку на такав начин или у толикој мјери да то доводи у питање саму суштину тога права. Коначно, таква ограничења неће бити у складу са чланом 6 став 1 ако немају легитиман циљ, или ако не постоји разуман однос пропорционалности између примијењених средстава и циља који се настоји постићи. Даље, у цитираној одлуци Европски суд је указао да задатак Суда није да заузме мјесто домаћих судова. Првенствено је на домаћим органима власти, а посебно на судовима, да ријеше проблеме у вези са тумачењем домаћих закона. Улога Суда ограничена је на то да утврди да ли су учинци таквог тумачења у складу са Конвенцијом. Ово се посебно односи на тумачење правила процесне природе од судова, попут временских рокова за подношење докумената, или подношење жалби (види, Европски суд, *Лончар против Босне и Херцеговине*, пресуда од 25. фебруара 2014. године, ст. 37 и 38).

29. Доводећи наведено у контекст предметног захтјева, Уставни суд примјећује да се спорном одредбом прописује рок од шест мјесеци за подношење тужбе за заштиту права из радног односа. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да спорна одредба сама по себи неспорно представља ограничење, односно умањење права на приступ суду, будући да се њоме прописује рок у којем радник може да поднесе тужбу за заштиту права из радног односа, након чијег истека таква тужба постаје неблаговремена. С тим у вези, Уставни суд ће испитати да ли спорна одредба ограничава или умањује приступ суду на такав начин или у толикој мјери да то доводи у питање саму суштину тога права. У том погледу Уставни суд упућује на предмет Европског суда *Eşim против Турске* у којем је Европски суд навео да правила која покривају рокове за подношење треба да обезбиједи примјерено спровођење правде. Тако, правила која су у питању, или њихова примјена, не би требало да спријече странке да користе расположиви правни лијек. Поред тога, Суд мора да врши оцјену у сваком случају у свјетлу посебних својстава поступка који је у питању и са упућивањем на предмет и сврху члана 6 став 1 Европске конвенције. Даље је наведено да, иако је право на подношење тужбе, наравно, предмет законских захтјева, судови су обавезни да примијене правила поступка избјегавајући и претјерани формализам који би угрозио правичност поступка и претјерану флексибилност која би учинила безвриједним (ништавим, безначајним) процедуралне захтјеве предвиђене законима. У ствари, право на приступ суду је угрожено када правила престају да служе циљевима правне сигурности и примјереног спровођења правде и створе неку врсту баријере која спречава странку да надлежни суд одлучи о његовом или њеном предмету у меритуму (види, Европски суд, *Eşim против Турске*, пресуда од 17. септембра 2013. године, ст. 20 и 21).

30. У смислу наведеног Уставни суд запажа да подносилац захтјева проблематизује врсту рока из спорне одредбе (преклузивни или застарни рок), као и врсту права из радног односа на које се односи тужба из спорне одредбе. Међутим, Уставни суд у овој одлуци, приликом разматрања предметног захтјева, неће се бавити питањем правне природе рока или врстом потраживања из радног односа, већ искључиво уставним питањем о томе да ли спорна одредба, сама за себе, представља кршење уставног права на приступ суду, као сегмента права на правично суђење. С тим у вези, Уставни суд запажа да је ЗОР *lex specialis* у погледу регулисања питања из радних односа, као и заштите права из радних односа, као специфичне материје у правном систему једне државе. Даље, Уставни суд примјећује да је спорном одредбом законодавац прописао рок од шест мјесеци за подношење тужбе за заштиту права из радног односа. При томе законодавац у спорној одредби не прави

разлику између права из радних односа, нити таксативно набраја на која се права из радних односа ова одредба односи из чега произилази да се она односи на сва права из радног односа, укључујући и право на новчана потраживања. Све наведено ни на који начин, према мишљењу Уставног суда, није неразумно, нити у супротности са остваривањем уставног права на приступ суду, већ управо дискреционо право сваке државе да ову област уреди према сопственим захтјевима и потребама, пазећи при томе да такво законско уређење не доведе у питање саму суштину тога права.

31. Уставни суд примјећује да подносилац захтјева указује на друге правне системе у којима се прави разлика између рокова за остваривање новчаних потраживања у односу на друга права из радних односа, те се, у складу с тим, за новчана потраживања прописују посебни застарни рокови који су према својој природи дужи. Међутим, према мишљењу Уставног суда, наведено управо показује да државе уживају поље слободне процјене у смислу прописивања одговарајућих законских рјешења у погледу прописивања рокова којима се ограничава, односно умањује право на приступ суду, а која су најприхватљивија за њихове правне системе уважавајући одређене карактеристике тих правних система. Разлика у законским рјешењима појединих правних система у погледу рокова за остваривање одговарајућих права из радних односа не значи аутоматски кршење права на приступ суду све док таква рјешења не доводе у питање саму суштину тога права. Наиме, одлучујуће је да ли се таквим законским ограничењима намеће претјерани терет за подношење тужбе за остваривање права из радног односа на начин да су радници онемогућени да користе расположиви правни лијек о којем треба да одлучи мериторно надлежни суд.

32. Према томе, иако рокови сами по себи представљају ограничење или умањење права на приступ суду, свако законско рјешење у смислу наметања рокова за остваривање одређених права треба сагледати са становишта разумности, пропорционалности, односно да ли се таквим ограничењима ставља претјеран терет за оне који треба да остваре одређена права, у конкретном случају раднике који остварују права из радних односа. С тим у вези, према мишљењу Уставног суда, спорна одредба на раднике не ставља претјеран терет у смислу остваривања њихових права из радних односа (ни по врсти права, нити по дужини рока), те се њоме радницима не постављају такви услови које они не би могли да испуне у смислу коришћења расположивог правног лијека (тужбе за заштиту права из радног односа) о којем мериторно треба да одлучи надлежни суд. Дакле, према мишљењу Уставног суда, спорна одредба не представља такву баријеру која спречава странку да надлежни суд одлучи о његовом или њеном предмету у меритуму. Такође, према мишљењу Уставног суда, непрописивање посебних рокова за остваривање новчаних

потраживања не умањује радницима саму суштину остваривања тих права, у складу са спорном одредбом, нити има утицаја на остваривање њиховог права на приступ суду. Осим тога, према мишљењу Уставног суда, спорна одредба ни у ком случају није ни нејасна нити непрецизна, будући да, у складу с њом, радници могу да ускладе своје понашање и да поднесу тужбе за заштиту права из радних односа у року који је њоме прописан, а који није неразуман.

33. Сходно наведеном, Уставни суд сматра да, иако спорна одредба представља ограничење у погледу права на приступ суду, она никако не доводи у питање суштинско остваривање права на приступ суду у погледу врсте права из радног односа чија се заштита тражи, нити у погледу рока у којем се подноси тужба. Према мишљењу Уставног суда, спорна одредба је јасна и њен циљ није да онемогући лица која су овлашћена да поднесу тужбе за заштиту права из радног односа да надлежни суд одлучи о меритуму њиховог захтјева, уколико тужбу поднесу унутар рока који је прописан спорном одредбом. Дакле, оваква законска рјешења која су регулисана спорном одредбом не крше право на приступ суду будући да су разумна. Међутим, пасивно држање радника, односно подношење тужбе након прописаног рока, доводи до неблаговремености тужбе. Наведено, према мишљењу Уставног суда, није неразумно доводити у питање саму суштину права на приступ суду, већ управо служи циљевима правне сигурности и примјереног спровођења правде, а не како би створила неку врсту баријере која спречава раднике да надлежни суд одлучи о њиховом предмету у меритуму. Стога, Уставни суд сматра да ограничења која су прописана спорном одредбом нису неразумна, односно њима се на раднике не ставља претјеран терет у смислу остваривања неког од права из радног односа из чега произилази да се спорном одредбом не крши уставно право на приступ суду као сегменту права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

34. Поред наведеног, Уставни суд наглашава да само тумачење и примјена спорне одредбе у пракси није задатак Уставног суда, већ је то задатак редовних судова. Наиме, у смислу члана VI/3ц), Уставни суд је надлежан да оцјењује да ли је спорном одредбом дошло до кршења неког уставног права, у конкретном случају права на приступ суду као сегменту права на правично суђење, а не да тумачи спорну одредбу на начин како би она требало да се примјењује у пракси, нити да ријешити спорно правно питање које се налази на рјешавању пред редовним судом (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У 5/13 од 5. јула 2013. године, доступна на www.ustavnisud.ba, став 30). Питање произвољности у тумачењу и примјени спорне одредбе од редовних судова приликом рјешавања

конкретних предмета, односно спорних правних питања која се појаве у конкретном предмету евентуално може да буде предмет апелационе надлежности Уставног суда у смислу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине.

35. На основу свега наведеног, Уставни суд закључује да је спорна одредба у складу с одредбом члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и одредбом члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

36. Имајући у виду закључак Уставног суда о наводима подносиоца захтјева о кршењу права на правично суђење у сегменту права на приступ суду, Уставни суд сматра да није неопходно разматрати наводе подносиоца захтјева о кршењу права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и права из члана 6 Међународног пакта будући да су наводи подносиоца захтјева о кршењу ових права идентични наводима које је Уставни суд већ испитао кроз право на правично суђење.

VII. Закључак

37. Уставни суд закључује да је члан 201 став 4 ЗОР-а компатибилан са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције будући да наведена одредба сама по себи није нејасна, те да ограничења која се њоме успостављају нису неразумна у смислу остваривања саме суштине права на приступ суду, односно не представљају претјеран терет за раднике, већ управо служе циљевима правне сигурности и примјереног спровођења правде.

38. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

39. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj U 1/18

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Okružnog suda u Banjaluci (sudija Milan Blagojević) za ocjenu kompatibilnosti čl. 182. stav 1, 208. stav 2. i 433. stav 1. Zakona o parničnom postupku sa čl. II/3.e), II/3.h) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6, 10. i 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Odluka od 15. februara 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 1/18**, rješavajući zahtjev **Okružnog suda u Banjaluci (sudija Milan Blagojević)**, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) alineja b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 15. februara 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI MERITUMU

Odbija se zahtjev Okružnog suda u Banjaluci (sudija Milan Blagojević) za ocjenu kompatibilnosti čl. 182. stav 1, 208. stav 2. i 433. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Utvrđuje se da su čl. 182. stav 1, 208. stav 2. i 433. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom

glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Okružni sud u Banjaluci (sudija Milan Blagojević; u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnio je 29. decembra 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu kompatibilnosti čl. 182. stav 1, 208. stav 2. i 433. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13; u daljnjem tekstu: ZPP) sa čl. II/3.e), II/3.h) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6, 10. i 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Ovaj zahtjev Ustavni sud je registrirao pod brojem U 1/18.

2. Podnosilac zahtjeva je 5. januara 2018. godine Ustavnom sudu podnio zahtjev za ocjenu kompatibilnosti člana 433. stav 1. ZPP sa čl. II/3.e), II/3.h) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6, 10. i 14. Evropske konvencije. Navedeni zahtjev Ustavni sud je registrirao pod brojem U 3/18.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Ustavni sud je u skladu sa članom 32. stav (1) Pravila Ustavnog suda donio odluku o spajanju navedenih zahtjeva o kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem U 1/18.

4. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Narodna skupština RS) zatraženo je 5. i 12. januara 2018. godine da dostavi odgovor na zahtjev.

5. Narodna skupština RS nije dostavila odgovor u ostavljenom roku.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

6. Podnosilac zahtjeva smatra da odredbe čl. 182. stav 1, 208. stav 2. i 433. stav 1. ZPP (u daljnjem tekstu: sporne odredbe) nisu kompatibilne s odredbama čl. II/3.e), II/3.h) i

II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6, 10. i 14. Evropske konvencije (pravo na pravično suđenje, pravo na slobodu izražavanja i nediskriminacija).

7. U odnosu na odredbu člana 182. stav 1. ZPP ukazuje da je uspostavljen pravni institut presude zbog propuštanja čija je suština da kada tuženi, kome je uredno dostavljena tužba u kojoj je tužilac predložio donošenje presude zbog propuštanja, ne dostavi pisani odgovor na tužbu u zakonskom roku, sud donosi presudu kojom usvaja tužbeni zahtjev (presuda zbog propuštanja), osim ako je tužbeni zahtjev očigledno neosnovan.

8. Dalje je istakao da su navedena sporna odredba, kao i cijeli institut presude zbog propuštanja neustavni jer su protivni, prije svega, članu II/3.h), a uslijed toga i članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, te čl. 10. i 6. stav 1. Evropske konvencije. U vezi s tim, podnosilac zahtjeva ističe da je članom II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 10. Evropske konvencije zagantirano pravo na slobodu izražavanja, ali isto tako i pravo pojedinca da ne izrazi svoje misli i da u tom slučaju zbog takvog ponašanja ne smije snositi bilo kakve pravne sankcije. Podnosilac zahtjeva smatra da šutnja parnične stranke (isto se ne odnosi na svjedoke i vještake u sudskom postupku) ne smije biti pravno sankcionirana, a što je učinjeno članom 182. stav 1. ZPP, čime je povrijeđeno i pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Naime, iz stava 1. člana 182. ZPP, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, jasno proizlazi da je njime najprije nametnuta dužnost tuženom (i to u pisanoj formi) da mora izjaviti odgovor na tužbu, da to mora učiniti u određenom roku, a da će, ukoliko to ne učini, biti pravno sankcioniran time što će sud donijeti presudu zbog propuštanja. Iz navedenog, kako smatra podnosilac zahtjeva, proizlazi da država, suprotno članu II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 10. Evropske konvencije, vrši prinudu prema pojedincu da mora da izrazi svoju misao (u pisanom obliku), a da će, ukoliko to ne učini, protiv njega uslijediti navedena pravna sankcija.

9. Dalje, u odnosu na odredbu člana 208. stav 2. ZPP podnosilac zahtjeva ukazuje da je njom propisano da se presuda zbog propuštanja ne može pobijati zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, navedeno je neustavno, te da je time u praktičnom smislu zakonodavac uveo zabranu da stranka u postupku izrazi svoju misao o pravno relevantnim činjenicama jer ako to i učini u svojoj žalbi protiv presude zbog propuštanja u tom slučaju sud, imajući u vidu navedenu zakonsku zabranu, ne smije da ispituje tu presudu u pogledu činjeničnog stanja. Podnosilac zahtjeva smatra da je na taj način došlo do kršenja ustavne slobode prava na izražavanja misli iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije. Navedenom spornom odredbom također se krši i pravo na pravično suđenje, koje mora biti inherentno

svakom stadiju sudskog postupka, pa i žalbenom postupku, kako je to garantirano članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije. Pored toga, podnosilac zahtjeva smatra da se navedenom zakonskom zabranom krši i član 14. Evropske konvencije. U tom smislu ukazuje da navedenom zakonskom odredbom zakonodavac neustavno, bez razloga koji bi se mogli opravdati bilo kakvim javnim interesom, na nedozvoljen način diskriminira one stranke u sudskom postupku u kojem se donosi presuda zbog propuštanja u odnosu na sve one stranke u parničnom postupku u kojem se ne donosi takva presuda.

10. U odnosu na odredbu člana 433. stav 1. ZPP podnosilac zahtjeva ukazuje da je njom zakonodavac neustavno nametnuo zabranu da se u žalbenom postupku presuda ili rješenje kojima se završava spor male vrijednosti ne mogu pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Ističe da se navedena zabrana ne može opravdati bilo kakvim javnim interesom jer se njom sve stranke, pa i tužilac u konkretnom predmetu, na pravno nedozvoljen način diskriminiraju u odnosu na sve ostale stranke iz sporova koji nisu sporovi male vrijednosti (sporovi čija vrijednost prelazi 5.000 KM) u kojima se sudske odluke mogu pobijati i zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Pored navedenog, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, spornom odredbom zakonodavac je propisao zabranu stranci da u žalbenom postupku izrazi svoju misao o pravno relevantnim činjenicama u smislu člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije. Podnosilac zahtjeva ukazuje da nema, niti može biti pravilne primjene materijalnog prava u bilo kojem sudskom postupku, pa ni u sporovima male vrijednosti, bez pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

11. Podnosilac zahtjeva je istakao da u našem današnjem društvu većini ljudi sporovi koji imaju vrijednost od 3.000 KM ili 4.000 KM, objektivno gledano, znače mnogo kada je riječ o njihovoj imovini. Stoga, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, navedenom spornom odredbom se sve stranke u sporovima male vrijednosti neustavno diskriminiraju u odnosu na ostale stranke iz sporova koji prelaze iznos male vrijednosti (5.000 KM), a kojima je dozvoljeno da u tim sporovima preko 5.000 KM sudsku odluku pobijaju i zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

12. U vezi s navedenim, podnosilac zahtjeva je ukazao na Odluku Ustavnog suda broj U 7/17 (stav 33) u kojoj je naglašeno da tamo gdje postoje apelacioni sudovi moraju se poštovati zahtjevi člana 6. Evropske konvencije tako da se parničnim strankama garantira djelotvorno pravo na pristup sudu za utvrđivanje njihovih građanskih prava i obaveza, pri čemu ograničenja ne smiju ograničavati ili smanjivati pristup lica na takav način ili u takvoj mjeri da bude narušena sama suština prava. Kada se navedeni stav dosljedno primijeni, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, to znači da nema djelotvornog prava na pristup

žalbenom sudu ako zakonodavac neustavno propiše institut presude zbog propuštanja članom 182. stav 1. ZPP, niti ima takvog djelotvornog prava kada zakonodavac, također neustavno, propiše zabrane kakve je propisao odredbom člana 208. stav 2, odnosno odredbom člana 433. stav 1. ZPP.

b) Činjenice predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev

13. Podnosilac zahtjeva ukazuje da je Osnovni sud u Gradišci donio Presudu zbog propuštanja broj 72 0 P 056561 16 P od 6. decembra 2016. godine zbog toga što tužena nije izjavila odgovor na tužbu. Protiv prvostepene presude tužena je podnijela žalbu zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Pored toga, podnosilac zahtjeva je istakao da je vrijednost spora u predmetnoj parnici 500 KM, zbog čega je tuženoj u tom slučaju zabranjeno da navedenu presudu zbog propuštanja pobija zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ne samo zbog zabrane iz člana 208. stav 2. ZPP već i zbog zabrane iz člana 433. stav 1. ZPP, a tu zabranu pred sobom ima i žalbeni sud prilikom razmatranja predmetne žalbe.

14. Podnosilac zahtjeva dalje navodi da je Osnovni sud u Banjaluci u Presudi broj 71 0 Mal 043497 17 Mal 2 od 8. augusta 2017. godine, koja se pobija žalbom tužioca, u pouci o pravnom lijeku dao uputstvo da se prvostepena presuda može pobijati samo zbog povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Predmet povodom kojeg je izjavljena žalba odnosi se na pitanje isplate duga u iznosu od 396,80 po osnovu kredita. Tužilac u žalbi ukazuje na pogrešnu ocjenu dokaza od strane prvostepenog suda.

IV. Relevantni propisi

15. **Zakon o parničnom postupku** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim zakonom određuju se pravila postupka na osnovu kojih osnovni sudovi, okružni sudovi, okružni privredni sudovi, Viši privredni sud i Vrhovni sud Republike Srpske raspravljaju i odlučuju u građanskopravnim sporovima ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Član 4.

Sud odlučuje o tužbenom zahtjevu, po pravilu, na osnovu usmenog, neposrednog i javnog raspravljanja.

Član 69.

Tužba sa prilogima se dostavlja tuženom na odgovor u roku od 30 dana od dana prijema ispravne i potpune tužbe u sudu.

Član 70.

Po prijemu tužbe sa prilogima tuženi je dužan da, najdocnije u roku od 30 dana, dostavi sudu pismeni odgovor na tužbu.

Prilikom dostavljanja tužbe tuženom, sud će poučiti tuženog o obavezi iz stava 1. ovog člana, o tome šta treba da sadrži odgovor na tužbu i obavijestiti ga o posljedicama nedostavljanja odgovora na tužbu u određenom roku.

Član 182.

1) Kad tuženi, kome je uredno dostavljena tužba u kojoj je tužilac predložio donošenje presude zbog propuštanja, ne dostavi pismeni odgovor na tužbu u zakonskom roku, sud će donijeti presudu kojom se usvaja tužbeni zahtjev (presuda zbog propuštanja), osim ako je tužbeni zahtjev očigledno neosnovan.

2) Tužbeni zahtjev je očigledno neosnovan:

1) ako je tužbeni zahtjev očigledno protivan činjenicama navedenim u tužbi;

2) ako su činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtjev u očiglednoj protivrječnosti sa dokazima koje je sam tužilac predložio ili sa činjenicama koje su opštepoznate.

3) Ako je zahtjev očigledno neosnovan, sud će donijeti presudu kojom se odbija tužbeni zahtjev.

4) Presuda zbog propuštanja neće se donijeti o zahtjevu ili dijelu zahtjeva kojim stranke ne mogu raspolagati.

Član 208. st. 1. i 2.

1) Presuda se može pobijati:

1) zbog povrede odredaba parničnog postupka;

2) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja;

3) zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

2) Presuda zbog propuštanja ne može se pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Član 429.

Sporovi male vrijednosti, u smislu odredaba ovog zakona, jesu sporovi u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu koji ne prelazi iznos od 5.000 konvertibilnih maraka.

Sporovima male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima se tužbeni zahtjev ne odnosi na potraživanje u novcu, a tužilac je u tužbi naveo da pristaje da umjesto ispunjenja određenog zahtjeva primi određeni novčani iznos koji ne prelazi iznos iz stava 1. ovog člana (član 321. stav 1.).

Sporovima male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima predmet tužbenog zahtjeva nije novčani iznos, već predaja pokretne stvari čija vrijednost, koju je tužilac u tužbi naveo, ne prelazi iznos iz stava 1. ovog člana (član 321. stav 2.).

Član 433.

Presuda ili rješenje kojim se završava spor male vrijednosti može se pobijati samo zbog povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

U presudi, odnosno rješenju iz stava 1. ovog člana sud je dužan da navede razloge iz kojih se može izjaviti žalba.

Protiv prvostepene presude, odnosno rješenja iz stava 1. ovog člana stranke mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana.

U postupku u sporovima male vrijednosti, rok iz člana 179. stav 2. i člana 192. stav 1. ovog zakona iznosi 15 dana.

V. Dopustivost

16. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine.

Član VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

c) Ustavni sud je nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon, o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim Ustavom, sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili u pogledu postojanja ili domašaja nekog opšteg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

17. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je Okružni sud u Banjaluci (sudija Milan Blagojević), što znači da je zahtjev podnijelo ovlašteno lice iz člana VI/3.c) Ustava Bosne

i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 5/10* od 26. novembra 2010. godine, tač. 7-14, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 37/11). Imajući u vidu odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra da je ovaj zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. stav (1) Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

18. Podnosilac zahtjeva je zatražio od Ustavnog suda da odluči o kompatibilnosti spornih odredbi sa čl. II/3.e), II/3.h) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6, 10. i 14. Evropske konvencije.

19. Sporne odredbe čl. 182. stav 1, 208. stav 2. i 433. stav 1. ZPP glase:

Član 182. stav 1. ZPP

Kad tuženi, kome je uredno dostavljena tužba u kojoj je tužilac predložio donošenje presude zbog propuštanja, ne dostavi pismeni odgovor na tužbu u zakonskom roku, sud će donijeti presudu kojom se usvaja tužbeni zahtjev (presuda zbog propuštanja), osim ako je tužbeni zahtjev očigledno neosnovan.

Član 208. stav 2. ZPP

Presuda zbog propuštanja ne može se pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Član 433. stav 1.

Presuda ili rješenje kojim se završava spor male vrijednosti može se pobijati samo zbog povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Pravo na pravično suđenje

20. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

21. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

22. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je zadatak ovog suda u smislu odredbe člana VI/3.c) da odgovori na pitanje podnosioca zahtjeva da li su sporne odredbe od čije valjanosti zavisi njegova odluka kompatibilne s Ustavom Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom. Slijedom navedenog, u ovoj odluci Ustavni sud neće davati redovnom sudu bilo kakva mišljenja i upute u pogledu rješavanja konkretnog predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev budući da je pitanje primjene i tumačenja materijalnog prava u isključivoj nadležnosti redovnih sudova (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 5/13 od 5. jula 2013. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba, stav 30).

23. Podnosilac zahtjeva problematizira sporne odredbe smatrajući da su one u suprotnosti sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije jer onemogućavaju parničnim strankama djelotvoran pristup sudu u smislu utvrđivanja njihovih građanskih prava i obaveza. Dakle, proizlazi da predmetni zahtjev pokreće pitanje kršenja ustavnog prava na pristup sudu kao segmenta prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te će s tog aspekta Ustavni sud razmotriti predmetni zahtjev.

24. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je u član 6. stav 1. Evropske konvencije ugrađeno „pravo na sud”, a da je jedan vid tog prava i pravo na pristup, tj. pravo pokretanja postupka pred sudom u građanskim stvarima. Međutim, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), to pravo nije apsolutno, ono može podlijegati ograničenjima. U tom smislu Evropski sud je u predmetu *Lončar protiv Bosne i Hercegovine* ukazao da pravo na pristup sudu iz člana 6. stav 1. nije apsolutno pravo, već može podlijegati ograničenjima. Dozvoljenost ograničenja se implicitno podrazumijeva s obzirom na to da pravo pristupa sudu, po samoj svojoj prirodi, zahtijeva zakonsko uređenje od strane države koje može varirati u smislu vremena i mjesta, u skladu s potrebama i resursima zajednice i pojedinaca. Stoga, prema mišljenju Evropskog suda, države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene u pogledu ovog zakonskog uređivanja, ali je na sudu da donese konačnu odluku o tome da li su ispunjeni zahtjevi Evropske konvencije. Ograničenja prava na pristup sudu u skladu su sa članom 6. samo ako ne ograničavaju ili ne umanjuju pristup sudu strana u postupku na takav način ili u tolikoj mjeri da to dovodi u pitanje samu suštinu tog prava. Konačno, takva ograničenja

neće biti u skladu sa članom 6. stav 1. ako nemaju legitiman cilj ili ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između primijenjenih sredstava i cilja koji se nastoji postići. Nadalje, Evropski sud je u citiranoj odluci ukazao da zadatak suda nije da zauzme mjesto domaćih sudova. Prvenstveno je na domaćim organima vlasti, a posebno na sudovima, da riješe probleme u vezi s tumačenjem domaćih zakona. Uloga suda ograničena je na to da utvrdi jesu li su učinci takvog tumačenja u skladu s Konvencijom. Ovo se posebno odnosi na tumačenje pravila procesne prirode od strane sudova, poput vremenskih rokova za podnošenje dokumenata ili podnošenje žalbi (vidi Evropski sud, *Lončar protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 25. februara 2014. godine, st. 37. i 38).

25. Dovodeći navedeno u kontekst predmetnog zahtjeva Ustavni sud zapaža da podnosilac zahtjeva smatra da je presuda zbog propuštanja svojevrsna sankcija za tuženog budući da mu je članom 182. stav 1. ZPP najprije nametnuta dužnost da u pisanoj formi izjavi odgovor na tužbu, da to mora učiniti u određenom roku, a da će, ukoliko to ne učini, biti pravno sankcioniran time što će sud donijeti presudu zbog propuštanja. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, takva negativna posljedica za tuženog bi mogla uslijediti tek nakon održane rasprave na kojoj tužilačka strana iznosi svoje činjenice i izvodi dokaze kojima dokazuje te činjenice, a tuženi ima isto pravo kako bi opovrgao navode tužilačke strane.

26. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je Evropski sud u predmetu *Genkin i drugi protiv Rusije* naglasio da članom 6. Evropske konvencije nije zajamčeno pravo na lično prisustvo pred građanskim sudom, već općenitije pravo da se vlastiti predmet na efikasan način iznese pred sudom, te da se uživa načelo jednakosti oružja sa suprotnom stranom. Na osnovu člana 6. stav 1. Evropske konvencije država ima slobodan izbor sredstava kojima će strankama u parničnom postupku jamčiti ta prava. Stoga, pitanja ličnog prisustva, forme samog postupka (usmeni ili pismeni) i pravnog zastupanja su međusobno povezana i moraju biti analizirana u širem kontekstu garancija „prava na pravično suđenje” iz člana 6. Evropske konvencije. Evropski sud bi trebao utvrditi je li aplikantu, kao stranci građanskog postupka, pružena razumna mogućnost da ima saznanje i pruži odgovor na podneske i dokaze koje je predložila suprotna stranka u postupku, kao i da iznese svoj predmet pod uvjetima koji ga ne stavljaju u bitno nepovoljniji položaj u odnosu na suprotnu stranku u postupku. Konačno, Evropski sud ponavlja da kod određivanja pitanja pravičnosti suđenja za potrebe člana 6. Evropske konvencije mora razmatrati postupak u cjelini, uključujući i odluku žalbenog suda (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Genkin i drugi protiv Rusije*, presuda od 31. maja 2016. godine, stav 25).

27. Nadalje, samu formu postupka, pravo na „javnu raspravu” u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije Evropski sud tumači tako da uključuje pravo na „usmenu raspravu”.

Ipak, obaveza održavanja rasprave iz navedenog člana nije apsolutna. Usmena rasprava ne mora biti nužna uslijed izuzetnih okolnosti predmeta, npr. kada ne pokreće pitanje činjenica ili pravna pitanja koja se ne mogu riješiti na odgovarajući način na osnovu spisa predmeta i pisanih zapažanja stranaka. Član 6. Evropske konvencije dozvoljava državama ugovornicama da organiziraju svoje pravne sisteme na način koji olakšava brz i efikasan sudski postupak, uključujući i propis koji omogućava donošenje presude zbog propuštanja. Međutim, to ne smije biti učinjeno na štetu drugih proceduralnih garancija. Također, osiguranjem usmene rasprave u prvostepenom postupku, primjena strogih standarda je blaža u žalbenom postupku u kojem odsustvo takve rasprave može biti opravdano posebnim karakteristikama postupka u pitanju. Shodno tome, postupak za dozvoljavanje žalbe i postupak koji razmatra jedino pravna pitanja, za razliku od činjeničnih, može da bude u saglasnosti sa zahtjevima člana 6, premda žalioocu nije data mogućnost da bude lično prisutan pred žalbenim ili kasacionim sudom (*ibid.* tačka 26).

28. Ustavni sud zapaža da je presuda zbog propuštanja novina u građanskom procesnom pravu koja je uvedena ZPP iz 2003. godine. Da bi sud mogao donijeti presudu zbog propuštanja kojom se tužbeni zahtjev prihvata, članom 182. ZPP propisani su vrlo strogi uvjeti koji moraju biti kumulativno ispunjeni. Prvi uvjet je da je tužilac predložio donošenje presude zbog propuštanja. Drugi uvjet je da je sud obavijestio tuženog o posljedicama propuštanja ukoliko ne dostavi odgovor na tužbu u određenom roku. Treći uvjet je da je tužba uredno dostavljena, a četvrti da tužba nije očigledno neosnovana.

29. Shodno navedenom, Ustavni sud zapaža da su prva tri uvjeta tehničke naravi i sud ih utvrđuje iz odgovarajućih isprava, i to: iz tužbe koja mora sadržavati tužiočev prijedlog da sud donese presudu zbog propuštanja, iz sudskog podneska koji se dostavlja tuženom uz tužbu u kojem se tuženi poučava šta treba sadržavati odgovor na tužbu i na posljedice propuštanja dostavljanja odgovora na tužbu u zakonskom roku (član 70. stav 2. ZPP) i iz dostavne knjige ili povratnice o urednoj dostavi tužbe tuženom. Četvrti uvjet predstavlja pravnu ocjenu suda na osnovu tužbe i priloženih dokaza da zahtjev nije očigledno neosnovan. Ustavni sud, također, ističe da stav 2. člana 182. ZPP eksplicitno propisuje da je tužbeni zahtjev očigledno neosnovan kada je očigledno protivan činjenicama navedenim u tužbi ili ako su činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtjev u očiglednoj protivrječnosti s dokazima koje je sam tužilac predložio ili s činjenicama koje su općepoznate. U tom slučaju zakon je propisao donošenje presude kojom se tužbeni zahtjev odbija.

30. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je propisanim procesnim garancijama (da je tuženom na nesumnjiv način dostavljena tužba s priložima, uz upozorenja šta odgovor na tužbu treba da sadrži, šta su posljedice nedostavljanja odgovora na tužbu, pri

čemu je propisani rok 30 dana) tuženom pružena razumna mogućnost da ima saznanje i da odgovori na podneske i dokaze koje je predložila suprotna stranka u postupku, kao i da iznese svoj predmet „pred sud” pod uvjetima koji ga ne stavljaju u bitno nepovoljniji položaj u odnosu na suprotnu stranku u postupku. Ustavni sud dalje zapaža da u slučaju da tuženi ne dostavi odgovor na tužbu sud polazi od pretpostavke da tuženi priznaje činjenične navode istaknute u tužbi budući da su mu uz dostavu tužbe sa svim dokazima saopćeni svi navodi i u primjerenom roku (30 dana) ostavljena mogućnost očitovanja, odnosno procesna mogućnost sprečavanja donošenja presude zbog propuštanja. Navedeno, prema mišljenju Ustavnog suda, ni u kom slučaju ne djeluje nerazumno, niti predstavlja pretjeran teret za tuženog kojem je prethodno ostavljena mogućnost da se izjasni na navode tužbe, dakle na navode suprotne strane u postupku. Stoga slijedi da spornom odredbom tuženi ni u kom slučaju nije stavljen u neravnopravan položaj u odnosu na tužioca, čime je zadovoljeno načelo „jednakosti oružja” u parničnom postupku.

31. Osim navedenog, Ustavni sud zapaža da je zakonodavac ustanovio presudu zbog propuštanja s ciljem osiguranja efikasnosti i ekonomičnosti parničnog postupka i u konačnici suđenja u razumnom roku. Ustavni sud, također, zapaža da je u tom smislu Evropski sud istakao da član 6. stav 1. Evropske konvencije dozvoljava državama ugovornicama u okviru njihovog polja slobodne procjene da organiziraju svoje pravne sisteme na način koji olakšava brz i efikasan sudski postupak, uključujući i propis koji omogućava donošenje presude zbog propuštanja.

32. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da uvođenje instituta presude zbog propuštanja u građansko procesno pravo kroz spornu odredbu člana 182. stav 1. ZPP slijedi legitiman cilj osiguranja efikasnog i ekonomičnog parničnog postupka. Naime, propisanim procesnim garancijama za donošenje presude zbog propuštanja postignut je proporcionalan odnos između potrebe da se slijedi legitiman cilj u javnom interesu i interesa tuženog da mu se osigura pravo na djelotvoran pristup sudu u građanskom postupku. Pri tome, spornom odredbom tuženi u parničnom postupku ni u kom slučaju nije doveden u neravnopravan položaj u odnosu na tužioca. Ustavni sud, također, smatra da, imajući u vidu zakonske pretpostavke koje u pogledu tuženog moraju biti ispunjene da bi sud donio presudu zbog propuštanja, nije narušena sama suština prava na pravično suđenje u segmentu prava na pristup sudu. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je odredba člana 182. stav 1. ZPP u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

33. Dalje će Ustavni sud ispitati navode podnosioca zahtjeva u odnosu na odredbe čl. 208. stav 2. (žalba kod presude zbog propuštanja) i 433. stav 1. ZPP (žalba u sporovima

male vrijednosti). Navedenim odredbama podnosilac zahtjeva problematizira obim odnosno granice prava na žalbu smatrajući da se zbog nemogućnosti podnošenja žalbe zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja krši pravo parničnih stranaka na pravično suđenje u segmentu prava na pristup sudu.

34. U vezi s tim, Ustavni sud naglašava da član 6. stav 1. Evropske konvencije ne primorava države ugovornice da osnivaju apelacione ili kasacione sudove. Pri tome, država koja zaista i osniva takve sudove obavezna je da licima koja se pridržavaju zakona osigura da pred sudovima uživaju osnovna jamstva sadržana u članu 6. Evropske konvencije (vidi Evropski sud za ljudska prava, presuda *Delcourt protiv Belgije* od 17. januara 1970. godine, serija A, broj 11, str. 14, stav 25). Osim navedenog, prema praksi Evropskog suda, to što postoje apelacioni ili kasacioni sudovi koji se pridržavaju jamstava koja proistječu iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije ne oslobađa prvostepene sudove od obaveze da se ovih jamstava pridržavaju (vidi Evropski sud za ljudska prava, presuda *De Cubber protiv Belgije* od 26. oktobra 1984. godine, serija A, broj 86, stav 32). Naime, prema praksi Evropskog suda, član 6. stav 1. Evropske konvencije tiče se prvenstveno prvostepenih sudova. Navedeni član ne zahtijeva da postoje sudovi više instance. Ukazano je da je tačno da osnovna jamstva sadržana u njemu, uključujući tu i nepristrasnost, moraju osigurati svi apelacioni ili kasacioni sudovi koje država ugovornica može osnovati (vidi presudu *Delcourt*, već citirana, serija A, broj 11, str. 14 i presudu *Sutter protiv Švicarske* od 22. februara 1984. godine, serija A, broj 74, str. 13, stav 28). Ipak, prema praksi Evropskog suda, čak i u tom slučaju iz toga ne proistječe da niži sudovi ne moraju da osiguraju potrebna jamstva. Takva posljedica bi bila u suprotnosti s intencijom da se osnivaju sudovi različitih stepena nadležnosti s ciljem da se ojača zaštita koja se pruža parničarima.

35. Dovodeći navedeno u kontekst predmetnog zahtjeva Ustavni sud zapaža da je spornim odredbama (čl. 208. stav 2. i 433. stav 1. ZPP) propisano da se presuda zbog propuštanja ne može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, odnosno da se presuda ili rješenje kojim se završava spor male vrijednosti može pobijati samo zbog povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Iz navedenog proizlazi da se ni u jednom ni u drugom slučaju žalba ne može podnijeti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

36. Kao što je već navedeno, prema praksi Evropskog suda države nisu obavezne u svojim pravnim sistemima osigurati pravo na žalbu. Međutim, ukoliko je država osnovala žalbene sudove i propisala žalbu, u tom slučaju navedeno podrazumijeva da strane u postupku pred tim sudovima imaju osnovne procesne garancije koje pruža član 6. stav 1. Evropske

konvencije (nezavisan i nepristrasan sud, „jednakost oružja”, suđenje u razumnom roku itd.). Međutim, navedeno nikako ne znači da se garancije prava na pravično suđenje odnose na obim odnosno granice u kojima se može izjaviti žalba. Navedeno, prema mišljenju Ustavnog suda, ulazi u diskreciono pravo svake države i nepropisivanje prava na žalbu zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja nikako ne znači da se time krši pravo na pristup sudu, kao i bilo koja druga osnovna garancija prava na pravično suđenje. Prema tome, država ima slobodno polje procjene da u skladu s vlastitim potrebama i zahtjevima određenog pravnog sistema odredi obim odnosno granicu žalbe ukoliko je osnovala žalbene sudove.

37. Navedenim ograničenjima parničnim strankama nije uskraćeno pravo na žalbu, već im je samo ograničen obim te žalbe na način da se ona ne može podnijeti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Stoga, imajući u vidu praksu Evropskog suda, koju Ustavni sud slijedi prilikom rješavanja predmeta iz svoje nadležnosti iz člana VI/3.c), prema mišljenju ovog suda, takvo ograničenje ni u kom slučaju ne djeluje nerazumno ili pretjerano jer je, u suštini, u skladu s efikasnošću parničnog postupka, kao i s pravnom prirodom spora. Prema tome, proizlazi da navedena zakonska rješenja kakva su uspostavljena spornim odredbama, prema mišljenju Ustavnog suda, ne utječu na samu suštinu ostvarivanja prava na pristup sudu, niti su pretjerana za parnične stranke.

38. Naime, u odnosu na žalbu kod presude zbog propuštanja Ustavni sud zapaža da je u smislu odredbi čl. 69. i 70. ZPP zakonodavac propisao obavezu dostavljanja tužbe na odgovor tuženom. Dakle, zakonodavac je tuženom omogućio da se u svom odgovoru izjasni i na činjenični dio tužbenog zahtjeva tužioca. Stoga, ukoliko se tuženi u zakonskom roku nije izjasnio na navode tužbe, uključujući i njen činjenični dio, sud će, uz ispunjenje relevantnih zakonskih uvjeta, donijeti po prijedlogu tužioca presudu zbog propuštanja. Ustavni sud zapaža da to predstavlja vrstu sankcije za tuženog zbog nedostavljanja odgovora na tužbu. Međutim, kako se činjenično stanje utvrđuje u prvostepenom postupku, a što nije slučaj kod presude zbog propuštanja, stoga bi bilo protivrječno u takvoj situaciji dozvoliti pravo na žalbu zbog nepravilnog ili nepotpunog činjeničnog stanja koju bi s tog aspekta po prvi put trebalo da ispita žalbeni sud. Pored navedenog, kako je već naglašeno, takvo zakonsko rješenje ni u kom slučaju nije nerazumno, niti utječe na samu suštinu ostvarivanja ustavnog prava na pristup sudu budući da parnične stranke u parničnom postupku moraju preuzeti aktivnu ulogu u smislu korištenja svih raspoloživih pravnih radnji, pa i odgovora na tužbu, a kako bi u kasnijem toku postupka ostvarile druga prava koja im pripadaju u smislu ZPP. Propuštanje navedenog dovodi do toga da takve stranke ne mogu biti zaštićene kasnije u žalbenim postupcima. Također, navedeno ograničenje uspostavljeno spornom odredbom posljedica je okolnosti da se

presude zbog propuštanja zasnivaju na pretpostavci da je tuženi, koji nije u roku podnio odgovor na tužbu, priznao da su istiniti činjenični navodi tužioca u tužbi. Stoga, proizlazi da je kod donošenja presude zbog propuštanja sud u osnovi vezan tom pretpostavkom i da su njegove mogućnosti provjeravanja njene pravilnosti ograničene.

39. Dalje, u odnosu na žalbu u sporovima male vrijednosti Ustavni sud zapaža da je zakonodavac u odredbi člana 429. ZPP propisao šta spada u sporove male vrijednosti. Dakle, zakonodavac je u okviru svog polja slobodne procjene odredio koji sporovi spadaju u sporove male vrijednosti imajući u vidu značaj i prirodu pojedinih predmeta, kao i efikasnost vođenja parničnog postupka. Također proizlazi da je i u sporovima male vrijednosti veoma važna aktivna uloga parničnih stranaka pred prvostepenim sudom pred kojim stranke uživaju sve garancije prava na pravično suđenje u punom obimu, dakle bez ograničenja. Stoga, parnične stranke u sporovima male vrijednosti imaju obavezu da pred prvostepenim sudom u potpunosti rasprave činjenično stanje na način da predlože sve dokaze kojima dokazuju osnovanost svojih navoda, kao i da svoje navode suprotstave navodima suprotne strane. Navedeno, prema mišljenju Ustavnog suda, nije pretjerano niti nerazumno za parnične stranke u sporovima male vrijednosti.

40. Slijedom navedenog, dolazi se do zaključka da se zbog nemogućnosti podnošenja žalbe *zbog pogrešnog ili nepotpunog činjeničnog stanja* kod presude zbog propuštanja, kao i u sporovima male vrijednosti, parničnim strankama ne uskraćuje pravo na pristup sudu, niti bilo koja druga osnovna garancija prava na pravično suđenje. Navedenim zakonskim rješenjima se to pravo pristupa sudu samo ograničava u odgovarajućem obimu, a što je sa stanovišta standarda Evropske konvencije dozvoljeno jer spada u domen diskrecionog prava svake države da uredi pravo na žalbu. Međutim, kao što je već naglašeno, takva ograničenja koja su uspostavljena spornim odredbama nisu nerazumna, odnosno ne predstavljaju pretjeran teret za parnične stranke u ovim sporovima na način da one budu onemogućene u ostvarivanju same suštine prava na pristup sudu. Shodno navedenom, Ustavni sud smatra da spornim odredbama zakonodavac parničnim strankama ni u kom slučaju nije uskratio osnovne procesne garancije iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije kojih se moraju pridržavati i žalbeni sudovi, te da ograničenja uspostavljena spornim odredbama imaju svoje razumno opravdanje koje nije suprotno pravu na pristup sudu na način kako to osporava podnosilac zahtjeva.

41. Na osnovu svega navedenog, Ustavni sud zaključuje da su sporne odredbe u skladu s odredbom člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i odredbom člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

42. U odnosu na navode podnosioca zahtjeva o nediskriminaciji iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije, Ustavni sud primjećuje da se ovi navodi, iako eksplicitno nije navedeno, dovode u vezu s pravom na pravično suđenje. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na to da diskriminacija postoji ako rezultira različitim tretmanom pojedinaca u istim ili sličnim situacijama i ako taj tretman nema objektivno ili razumno opravdanje. Da bi bio opravdan, tretman mora težiti zakonitom cilju, te mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se treba ostvariti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Marckx protiv Belgije*, stav 33). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud primjećuje da podnosilac zahtjeva, osim svojih navoda o kršenju navedenog prava spornim odredbama ZPP (čl. 208. stav 2. i 433. stav 1. ZPP), nije ponudio takve argumente iz kojih bi se jasno dalo zaključiti da su spornim odredbama parnične stranke na bilo koji način diskriminirane u parničnom postupku. Stoga, Ustavni sud smatra da su navodi podnosioca zahtjeva o nediskriminaciji iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje neosnovani.

43. U odnosu na navode podnosioca zahtjeva o povredi prava na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije Ustavni sud naglašava da se sloboda izražavanja u smislu navedenih odredbi nikako ne može poistovjećivati s pravom na izražavanje misli u parničnom postupku u smislu ZPP na način kako to smatra podnosilac zahtjeva. Kao što je već rečeno, spornim odredbama nametnuta je procesna disciplina s ciljem ispunjenja određenih načela, kao što su efikasnost postupka i suđenje u razumnom roku, a sankcija zbog nepoštovanja tih načela ne ulazi u obim zaštite koji garantira član 10. Evropske konvencije. Prema tome, proizlazi da sporne odredbe ni na koji način ne pokreću pitanje iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, zbog čega su navodi podnosioca zahtjeva u ovom dijelu neosnovani.

VII. Zaključak

44. Ustavni sud zaključuje da su odredbe čl. 182. stav 1, 208. stav 2. i 433. stav 1. ZPP kompatibilne sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije jer sporne odredbe ni na koji način nisu protivne osnovnim procesnim garancijama koje pruža pravo na pravično suđenje, a posebno pravu na pristup sudu kao segmentu prava na pravično suđenje budući da ograničenja koja se spornim odredbama nameću parničnim strankama ni u kom slučaju nisu nerazumna niti pretjerana.

45. Dalje, Ustavni sud zaključuje da su odredbe čl. 182. stav 1, 208. stav 2. i 433. stav 1. ZPP kompatibilne i s pravom na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje jer podnosilac zahtjeva, osim svojih navoda, u ovom dijelu nije ponudio takve argumente koji bi sa sigurnošću upućivali na diskriminaciju parničnih stranaka spornim odredbama.

46. Na kraju, Ustavni sud smatra da odredbe čl. 182. stav 1, 208. stav 2. i 433. stav 1. ZPP ne pokreću pitanja u vezi sa članom II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 10. Evropske konvencije imajući u vidu činjenicu da se sloboda izražavanja, te zaštita koju u tom pravcu daje član 10. Evropske konvencije ne može poistovjetiti sa specifičnim procesnim zahtjevima iz ZPP, koji su propisani s ciljem ispunjenja određenih načela, kao što su efikasnost postupka ili suđenje u razumnom roku.

47. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

48. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj U 18/18

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Osnovnog suda u Derventi za ocjenu ustavnosti odredbe članka 329. stavak 1. točka b) Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske i članka 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

Odluka od 29. studenog 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 18/18**, rješavajući zahtjev **Osnovnog suda u Derventi (sudac Alen Lukač)**, na temelju članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) alineja b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Mirsad Ćeman, dopredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

Giovanni Grasso, sudac

na sjednici održanoj 29. studenog 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odlučujući o zahtjevu Osnovnog suda u Derventi (sudac Alen Lukač) za ocjenu ustavnosti odredbe članka 329. stavak 1. točka b) Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 53/12 i 97/17) i članka 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 66/18),

utvrđuje se da su članak 329. stavak 1. točka b) Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 53/12 i 97/17) i članak 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 66/18) u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom

glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Osnovni sud u Derventi (sudac Alen Lukač; u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnio je 16. kolovoza 2018. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbe članka 329. stavak 1. točka b) Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske br. 53/12 i 97/17; u daljnjem tekstu: ZKPRS) i članka 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 66/18; u daljnjem tekstu: Zakon o izmjenama i dopunama ZKPRS) u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Podnositelj zahtjeva je također tražio da Ustavni sud u slučaju da „nađe da nema mjesta generalnom proglašenju citiranih odredaba neustavnim” ispita „pitanje postojanja ili djelokruga/domašaja općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku ovog suda [...] odnosno djelokruga/domašaja prava optuženika na pravičnu raspravu (*jednakost stranaka kao sastavnicu*) te neovisan i nepristran sud”.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, od Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: NSRS) zatraženo je 24. kolovoza 2018. godine da dostavi odgovor na zahtjev.

3. U ostavljenom roku za odgovor NSRS nije dostavio odgovor, a 13. rujna 2018. godine je obavijestio Ustavni sud da ne može provesti proceduru za pripremu odgovora i zatražio dodatno vrijeme za dostavu odgovora.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Podnositelj zahtjeva je postavio dva zahtjeva: 1) zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbe članka 329. stavak 1. točka b) ZKPRS i članka 3. Zakona o izmjenama i dopunama ZKPRS u odnosu na Ustav Bosne i Hercegovine i Europsku konvenciju; i 2) zahtjev

za ocjenu postojanja ili djelokruga/domašaja općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda, odnosno domašaja prava optuženog na pravičnu raspravu, neovisan i nepristran sud i suđenje u razumnom roku „definirano Ustavom i Europskom konvencijom u odnosu na primjenu odredbe članka 329. stavak 1. točka b), članka 330. stavak 3. i članka 331. stavak 4. ZKPRS na konkretan slučaj”.

5. U vrlo opširnom obrazloženju prvog zahtjeva podnositelj zahtjeva, između ostalog, navodi da „traži razrješenje pravnog učinka ‘uputa činjeničnog karaktera’ kod ukidnih odluka unutar žalbenog temelja pogrešno (ne i nepotpuno) utvrđenog činjeničnog stanja, prema pravu optuženika na neovisan i nepristran sud, zatim pravo optuženika na jednakost oružja/stranaka u postupku”, odnosno traži odgovor na pitanje „mogu li ‘upute činjeničnog karaktera’ kod ukidnih odluka derogirati ustavne odredbe o pravu optuženika na neovisan i nepristran sud i načela jednakosti stranaka u postupku, odnosno mogu li takve upute poprimiti karakter obligatornosti za prvostupanjski sud”. Podnositelj zahtjeva navodi da ovakve upute „dovode u ozbiljnu sumnju” poštovanje navedenih prava optuženog, uključujući i pravo na suđenje u razumnom roku. Dalje, podnositelj zahtjeva ističe da se mora napraviti razlika između „pogrešno od nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja”, budući da ukidanje prvostupanjske odluke zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja „ne može dovesti u pitanje pravo optuženika na neovisan i nepristran sud”. Podnositelj zahtjeva navodi da se na taj način nalaže prvostupanjskom sudu da ispravi grešku, „odnosno da utvrdi pravno relevantnu činjenicu koju je u prethodnom postupku propustio učiniti”. Međutim, u odnosu na ukidanje prvostupanjske odluke zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, podnositelj zahtjeva smatra da taj žalbeni temelj „kao razlog za ukidanje prvostupanjskih presuda dovodi u pitanje” pravo optuženog na pravično suđenje, kako je to već navedeno.

6. Podnositelj zahtjeva dalje navodi da drugostupanjski sud može prvostupanjsku presudu ukinuti i vratiti na ponovno suđenje, kao i da može, nakon pretresa, prvostupanjsku presudu preinačiti. Pri tome, kako dalje navodi, zakonodavac „ne propisuje jasno i precizno kada može uslijediti preinaka a kada ukidanje, niti propisuje kriterije za izbor ovih procesnih mogućnosti, a kako stvari sada stoje nakon osporenih izmjena iz članka 3. ZKPRS zakonodavac ne propisuje niti ograničava broj ukidnih odluka koje mogu uslijediti kao posljedica ovog izbora”. Podnositelj zahtjeva smatra da se „može izvesti zaključak da je ovaj izbor između preinake [...] ili ukidanja zbog pogrešno (i nepotpuno) utvrđenog činjeničnog stanja prepušten neograničenoj, te zakonski apsolutno nesputanoj diskreciji žalbenog vijeća.” U svezi s tim navodi da „razlozi doktrinarnе čistoće legislativnog uređenja žalbenog postupka zahtijevaju da zakonodavac jasno regulira i propiše doseg diskrecijskih ovlasti postupanja povodom ovog žalbenog temelja.” Dalje ističe da „diskre-

cija nadležnog tijela sama po sebi ne mora biti sporna [...] sve dok izbor između ova dva diskrecijska izbora dovodi do povrede ustavnih prava”.

7. Podnositelj zahtjeva konkretno navodi da kada prvostupanjski sud, nakon prvostupanjskog postupka i ocjene dokaza, oslobodi optuženog zato što zaključi da nije dokazano da je počinio kazneno djelo koje mu je stavljeno na teret, a drugostupanjski sud tu odluku ukine zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja „s jasnim ‘uputama’ koje njihovom aplikacijom mogu dovesti samo do osuđujućeg ishoda”, onda je „opravdana bojazan optuženika” o nepristranosti i neovisnosti suda koji mu treba ponovno suditi. Podnositelj zahtjeva dalje detaljno obrazlaže šta bi, prema njegovom mišljenju, značio zaključak jesu li upute koje daje drugostupanjski sud obligatornog karaktera ili ne (opširnije na str. 6.-7. zahtjeva). Također navodi da mu je poznat stav Ustavnog suda iz Odluke broj U 22/14, ali da smatra da se taj stav ne može primijeniti na konkretan slučaj zato što je u tom predmetu drugostupanjski sud utvrdio da je činjenično stanje bilo nepotpuno utvrđeno, pa je naloženo izvođenje dodatnih dokaza, dok je u konkretnom slučaju sud zaključio da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno. Također, podnositelj zahtjeva navodi da se iz navedene odluke Ustavnog suda „daje naslutiti da unutar razmatranja prava optuženika na neovisan i nepristran sud spadaju samo slučajevi ‘vanjskog utjecaja’, te da ‘upute koje prizivni sud daje u skladu sa zakonom s ciljem otklanjanja pogrešaka koje uoči razmatrajući priziv’ faktički i ne mogu ući u opseg razmatranja ovog ustavnog prava.” Podnositelj smatra da ni Europski sud za ljudska prava ne isključuje mogućnost „da bi utjecaj unutar sudske vlasti mogao biti od značaja ako je ‘neprimjeren’”, te navodi da u predmetu *Parlov-Tkalčić protiv Hrvatske* „daje vrhunski razrađene standarde za ispitivanje ove ‘neprimjerenosti’ [...] od administrativnog značaja na postupajuće suce; njihovo ocjenjivanje i napredovanje; mogućnost odupiranja istim utjecajima itd.”. Stoga smatra da se isti ti standardi moraju razmotriti i u ovom predmetu i „dovesti u vezu s diskrecijskim ovlastima”, ali ne „u konkretnom slučaju s ovlastima predsjednika suda, nego s već opisanim popratnim pojavama koje sa sobom nosi dosljedno pridržavanje slobodnog sudačkog uvjerenja nakon ukidne odluke”. Također, smatra da je bitan i „administrativni aspekt” zato što je u BiH „na snazi sustav u kojem se kvalitativni element rada sudaca ne vrednuje po kvalitetu rada, poznavanju sudske prakse, stajališta viših instanci, nego jedino i isključivo po kriteriju omjera u broju ukinutih odluka”. Podnositelj zahtjeva navodi da je razlika u odnosu na Odluku broj U 22/14 i to što je u situaciji koju je Ustavni sud razmatrao u tom predmetu prvostupanjska odluka mogla biti ukinuta samo jednom”, dok je prema članku 3. Zakona o izmjenama i dopunama ZKPRS sada moguće odluku ukidati bezbroj puta. To, prema njegovom mišljenju, može dovesti do kršenja prava optuženog na suđenje u razumnom roku (opširnije na str. 8.-9. zahtjeva).

8. Na temelju izloženog, podnositelj zahtjeva predlaže da Ustavni sud proglasi neustavnim odredbe članka 329. stavak 1. točka b) ZKPRS i članka 3. Zakona o izmjenama i dopunama ZKPRS u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije zato što „zakonodavac nejasnim reguliranjem instituta ukidanja prvostupanjskih presuda zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja nije izvršio svoju dužnost ispunjenja zahtjeva preciznosti zakonske norme koje će dovoljno jasno odrediti opseg diskrecije izbora dodijeljene nadležnim tijelima [...] koja treba biti opća, određena, jasna, postojana i jednaka prema svakome, te koja će otkloniti diskriminaciju, povredu prava optuženika na neovisan i nepristran sud, te pravičnu raspravu i suđenje u razumnom roku.”

9. Ukoliko Ustavni sud zauzme stav da je osporena odredba ustavna, onda podnositelj zahtjeva predlaže da sud ispita pitanje postojanja ili djelokruga/domašaja općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za ovu odluku, odnosno u konkretnom slučaju „djelokruga/domašaja prava optuženika na pravično suđenje” – jednakost u postupanju i pravo na neovisan i nepristran sud iz članka II/3.(e) i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Drugim riječima, kako je naveo, podnositelj traži „ocjenu primjenljivosti ustavnog i konvencijskog prava na konkretan slučaj te davanje ocjene imaju li činjenične ‘upute’ drugostupanjskog suda u okviru žalbene osnove pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja [...] karakter obligatornih uputa za prvostupanjski sud, odnosno kakve su one pravnog učinka te bi li ‘preuzimanje’ istih uputa od ovog suda bilo u skladu s ustavnim pravima optuženika.”

b) Činjenice predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev

10. Podnositelj zahtjeva je naveo da je pred tim sudom vođen kazneni postupak protiv optuženog Miroslava Nenadića (u daljnjem tekstu: optuženi) zbog kaznenog djela ugrožavanje javnog prometa iz članka 410. stavak 3. u svezi sa st. 1. i 2. Kaznenog zakona Republike Srpske (u daljnjem tekstu: KZRS) u kojem je jedna osoba poginula. Optuženom je bilo stavljeno na teret da je u kritično vrijeme (2006. godine), upravljajući svojim motornim vozilom, protivno pozitivnim propisima, sustigao i desnim prednjim dijelom vozila udario u zadnju stranu bicikla kojim je upravljao Nedeljko Trkulja (u daljnjem tekstu: oštećeni), koji se kretao u istom pravcu kao i optuženi. Oštećeni je uslijed ovog udara pretrpio teške ozljede i preminuo na licu mjesta. Prvostupanjskom presudom broj 84 K 051424 17 K od 8. ožujka 2018. godine optuženi je oslobođen krivnje. U obrazloženju prvostupanjske presude sud je detaljno iznio sadržaj provedenih dokaza, između ostalih i vještačenja koja su obavila dva vještaka prometne struke na okolnost nastanka prometne nezgode (od kojeg je jednog predložila obrana), vještak medicinske struke, te vještak

KTC – Jedinica za forenziku, saslušanje svjedoka, između ostalih Radmile Kuzmanović i Milana Kuzmanovića (u daljnjem tekstu: svjedoci R. K. i M. K.), te iskaza optuženog koji je dao u istrazi u prisustvu branitelja, budući da optuženi tijekom pretresa „nije davao obranu”.

11. Prvostupanjski sud je utvrdio da je optuženi kritičnog dana na nekoliko lokacija konzumirao alkohol, a posljednje mjesto je bio kafe-bar u kojem su radili svjedoci R. K. i M. K. Ovi svjedoci su svojim iskazima potvrdili da ih je optuženi nazvao nakon što je napustio kafe, da im je rekao „da je nešto udario na putu, da mu nije jasno što”, zamolio da to provjere, ali da svjedok M. K. nije na lokaciji na koju ga je optuženi uputio pronašao nikakve tragove osim oštećenog plastičnog stupa, pa je to i rekao optuženom. Također, ovi svjedoci su suglasno izjavili da ih je apelant nazvao ujutro i saopćio im da je popravio vozilo, da je „čuo da je ubio čovjeka”, ali da „ne može da vjeruje”, te da je zamolio svjedokinju R. K. da „nikome ništa ne govori” u svezi s tim. Optuženi je u iskazu tijekom istrage dao identičan iskaz navodeći, između ostalog, da je u kritično vrijeme „udario u nešto što se kretalo desnom ivicom kolnika u pravcu Broda” i da se „radilo o nekoj većoj stvari, ali tada nije mogao zaključiti o čemu je riječ, je li to bio čovjek ili neka vrsta divljači.” Također, optuženi je detaljno iznio svoj razgovor sa svjedocima R. K. i M. K. koji je u potpunosti bio identičan njihovim iskazima, te je detaljno opisao kako je popravio vozilo koje je bilo oštećeno s desne strane (str. 17-19. prvostupanjske presude).

12. Prvostupanjski sud je obrazložio da iskaz optuženog pokazuje da „okolnost da optuženik uistinu udara u nešto, na dijelu puta koji je i prostorno i vremenski vrlo blizak mjestu i trenutku kada stradava [oštećeni]” predstavlja „snažan i moćan indicijski dokaz da je upravo optuženik svojim vozilom skrivio smrt oštećenika iz jednostavnog razloga što su šanse da je optuženik udario svojim vozilom u neku divljač te da je ustvari neko drugo vozilo u tom bliskom vremenu i prostoru udarilo oštećenika uistinu astronomski teško procjenjive”. Međutim, kako je dalje zaključio prvostupanjski sud, „ova mogućnost, koliko god bila udaljena i teško prihvatljiva uobičajenom ljudskom diskursu razmišljanja, ipak postoji i ona je realno moguća.” Zbog toga je prvostupanjski sud zaključio da „gore navedena činjenica ne može služiti kao isključivi i jedini dokaz protiv optuženika”, iako je dalje konstatirao da je „zaista neodoljiv dojam da osobe koje pobjegnu s mjesta prometne nezgode izvrše popravke na automobilu, pa čak i prefarbavanje automobila, uživaju određenu blagodat teškog i nesavladivog standarda dokazivosti njihove krivnje”. Prvostupanjski sud je nakon opširnog elaboriranja ovog svog zaključka (str. 21-24. prvostupanjske presude) utvrdio da u konkretnom slučaju „indicijski dokazi ne čine čvrst zatvoren krug koji dopušta samo jedan zaključak” da bi optuženi bio kriv.

13. Odlučujući o žalbi protiv prvostupanjske presude, Okružni sud u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) Rješenjem broj 85 K 051424 18 Kž od 24. svibnja 2018. godine uvažio je žalbu okružnog javnog tužitelja, ukinuo presudu prvostupanjskog suda i predmet vratio na ponovno suđenje. Okružni sud je u obrazloženju, između ostalog, naveo da su utemeljeni žalbeni navodi „da je pobijana presuda utemeljena na pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju”, odnosno da prvostupanjski sud nije „s dovoljno kritičnosti analizirao i obrazložio provedene dokaze” (naročito nalaz i mišljenje vještaka KTC – Jedinica za forenziku i nalaz vještačenja boje – laka KTC Banja Luka, te iskaze svjedoka R. K, M. K. i samog optuženog), te da ih nije doveo u međusobnu vezu u pogledu vremena kada se dogodila prometna nezgoda, vremena kada je optuženi telefonom pozvao navedene svjedoke i obavijestio ih da je „udario u nešto” pored puta u mjestu Bosanski Lužani. Također, drugostupanjski sud je naveo da se iz prvostupanjske presude ne vidi da je sud cijenio u svezi s ostalim dokazima i činjenicu da se nezgoda dogodila u večernjim satima kritičnog dana, a da je optuženi sljedećeg jutra popravio vozilo, te da je u kritičnom vremenu jedino oštećeni stradao na toj dionici puta na kojoj je i sam optuženi priznao da je „u nešto udario”. Osim toga, Okružni sud je naveo da u prvostupanjskoj presudi nije cijenjen ni analiziran nalaz vještaka medicinske struke u svezi s drugim dokazima, a da je taj vještak naveo da je „nesumnjivo, s obzirom na visinu povreda na oštećenom, da je on udaren vozilom”. Stoga je Okružni sud zaključio da „kada se s više analize i kritičnosti analiziraju izjava optuženog dana u istrazi, izjave saslušanih svjedoka, te izvedeni materijalni dokazi postoji takav neprekinut skup indicija kojim bi se *mogao* ispuniti standard dokazivanja putem indicija” (naglasak dodan). Stoga je Okružni sud naložio prvostupanjskom sudu da u ponovnom postupku otkloni navedene nedostatke na koje mu je ukazao i da o tome dâ razloge u obrazloženju presude koju donese.

IV. Relevantni propisi

14. U **Ustavu Bosne i Hercegovine** relevantne odredbe glase:

Članak II/2. Međunarodni standardi

U Bosni i Hercegovini izravno se primjenjuju prava i slobode garantirani Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i njezinim protokolima. Ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

Članak II/3. Katalog prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke. [...]

15. U **Zakonu o krivičnom postupku Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 53/12, 91/17 i 66/18) relevantne odredbe glase:

Pravo na suđenje bez odgode

Članak 13.

(1) *Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred neovisan i nepristrastan sud i da mu bude suđeno bez odgode.*

(2) *Sud je dužan da postupak provede bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zlouporabu prava koja pripadaju osobama koje učestvuju u postupku. [...]*

Pogrešno ili nepotpuno ustvrđeno činjenično stanje

Članak 313.

(1) *Presuda se može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno ustvrđenog činjeničnog stanja kada je sud neku odlučnu činjenicu pogrešno ustvrdio ili je nije ustvrdio.*

[...]

Odluke drugostupanjskog suda po prizivu

Član 324.

(1) *Drugostupanjski sud može odbaciti priziv kao nepravovremena ili kao nedopuštena ili odbiti priziv kao neutemeljena i potvrditi prvostupanjsku presudu ili preinačiti prvostupanjsku presudu, ili ukinuti ovu presudu i uputiti predmet prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje ili odrediti održavanje pretresa pred drugostupanjskim sudom.*

(2) *Pretres pred drugostupanjskim sudom mora se održati ako je u istom krivičnom predmetu presuda već jednom bila ukinuta.]*

(Ova odredba je izmijenjena osporenom odredbom člankom 3. Zakona o izmjenama i dopunama ZKPRS tako što je brisan stavak 2. – vidjeti „Službeni glasnik RS” broj 66/18.)

Članak 329.

(1) *Drugostupanjski sud će, uvažavajući priziv, rješenjem ukinuti prvostupanjsku presudu i vratiti predmet na ponovno suđenje ako ustvrdi da:*

[...]

b) je zbog pogrešno ili nepotpuno ustvrđenog činjeničnog stanja potrebno odrediti novi glavni pretres pred prvostupanjskim sudom. [...]

Obrazloženje odluke kojom se ukida prvostupanjska odluka

Članak 330.

(1) U obrazloženju presude, odnosno rješenja kojim se ukida prvostupanjska presuda drugostupanjski sud treba ocijeniti prizivne navode.

(2) Kada se prvostupanjska presuda ukida zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, u obrazloženju treba navesti koje su odredbe povrijeđene i u čemu se povrede sastoje sukladno sa člankom 311. ovog zakona.

(3) Kada se prvostupanjska presuda ukida zbog pogrešno ili nepotpuno ustvrđenog činjeničnog stanja, navešće se u čemu se sastoje nedostaci u ustvrđivanju činjeničnog stanja, odnosno zašto su novi dokazi i činjenice važni i od utjecaja za donošenje pravilne odluke.

Dostavljanje drugostupanjske odluke i postupanje prvostupanjskog suda

Članak 331.

[...]

(4) Prvostupanjski sud je dužan da izvede sve procesne radnje i raspravi sva sporna pitanja na koja je ukazao drugostupanjski sud u svojoj odluci. [...]

V. Dopustivost

16. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine.

17. Članak VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

[...]

c) Ustavni sud će imati nadležnost za pitanja koja mu podnese bilo koji sud u Bosni i Hercegovini, a koja se tiču toga je li neki zakon o čijoj valjanosti ovisi njegova odluka sukladno ovom Ustavu, s Europskom konvencijom za ljudska prava i temeljne slobode i njezinim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili koja se tiču postojanja ili djelokruga nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

18. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je Osnovni sud u Derventi (sudac Alen Lukač), što znači da je zahtjev podnijela ovlaštena osoba iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i

Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 5/10* od 26. studenog 2010. godine, točke 7.-14., objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 37/11).

19. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra da je ovaj zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašten subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 19. stavak (1) Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

20. Podnositelj zahtjeva prvo traži da Ustavni sud odluči o kompatibilnosti članka 329. stavak 1. točka b) ZKPRS i članka 3. Zakona o izmjenama i dopunama ZKPRS sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije koji, između ostalog, garantiraju pravo na neovisan i nepristran sud kao neodvojiv dio prava na pravično suđenje.

21. U Ustavu Bosne i Hercegovine relevantna odredba glasi:

Članak II/3. Katalog prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke. [...]

22. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

23. Kako su Europski i Ustavni sud u svojoj jurisprudenciji konzistentno ukazivali, pravo na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije osigurava, između ostalog, svakome pravo da o njegovim građanskim pravima i obvezama i o kaznenoj optužbi odluči neovisan i nepristran „tribunal”, odnosno sud. Podnositelj zahtjeva, kako je već rečeno, smatra da osporeni članak ZKPRS i odredba članka 3. Zakona o izmjenama i dopunama ZKPRS narušavaju princip nepristranosti i neovisnosti zbog mogućnosti i ovlasti drugostupanjskog suda da ukine presudu u kaznenom postupku uslijed pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i da je vrati prvostupanjskom sudu na ponovno

odlučivanje, i to, prema osporenim odredbama, neograničen broj puta. Podnositelj zahtjeva, također, smatra da se zakonom mora utvrditi granica diskrecijskih ovlasti suda da prvostupanjsku presudu ukine zbog pogrešno (ali ne i nepotpuno) utvrđenog činjeničnog stanja ili da je preinači nakon pretresa pred žalbenim vijećem. Također, postavlja i pitanje obveznosti uputa prvostupanjskom sudu koje drugostupanjski sud navede u svojoj odluci kada ukine presudu zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.

24. Ustavni sud najprije ističe da je ovakvo pitanje već razmatrao u Odluci broj U 22/14 (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 12/14 od 4. prosinca 2014. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 101/14). Ustavni sud smatra da su neutemeljeni navodi podnositelja zahtjeva da stavovi iz ove odluke nisu primjenljivi i u konkretnom slučaju. Naime, navedena odluka je donesena u predmetu u kojem je također sudac prvostupanjskog suda osporio ustavnost odredbe Zakona o kaznenom postupku FBiH iz istog razloga – mogućnosti drugostupanjskog suda da ukine presudu u kaznenom postupku uslijed pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i da je vrati prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje (*idem*, točka 20.). Ustavni sud je u navedenoj odluci detaljno razmotrio standarde nepristranosti i neovisnosti suda onako kako ih primjenjuje i Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), pa je zaključio da „cilj osporene odredbe jeste uklanjanje propusta pri utvrđivanju činjeničnog stanja koji budu uočeni u žalbenom postupku na jedan od načina propisanih zakonom”. Stoga je ocijenjeno da „argumenti podnositelja zahtjeva o tome da se osporenim odredbom narušava princip nepristranosti ni na koji način ne pokreću pitanje ‘nepristranog suda’ u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 6. stavak 1. Europske konvencije.” Također, Ustavni sud je u navedenoj odluci istaknuo da „ovakva odredba ne može ni na koji način dovesti u pitanje niti utisak o nepristranosti, već, naprotiv, učvršćuje povjerenje javnosti u to da će propusti koje eventualno počinu prvostupanjski sud moći biti ispravljani korištenjem propisanog djelotvornog pravnog lijeka” (*idem*, točke 21.-23.).

25. U odnosu na navodno kršenje principa neovisnosti suda, Ustavni sud je u navedenoj odluci također ukazao na relevantne standarde koje primjenjuje Europski sud, pa je zaključio da su i ti navodi neutemeljeni zato što je osporenim odredbom propisano postupanje drugostupanjskog suda u postupku po propisanom pravnom lijeku. Naime, Ustavni sud je naveo da „sud mora funkcionirati neovisno o izvršnoj vlasti i svoje odluke mora temeljiti na svom slobodnom mišljenju, činjenicama i odgovarajućoj pravnoj osnovi”, ta da se „u konkretnom slučaju ne radi ni o kakvom utjecaju na sud izvan sudske vlasti, već se radi o uputama koje žalbeni sud daje u skladu sa zakonom s ciljem otklanjanja pogrešaka koje uoči razmatrajući žalbu protiv prvostupanjske presude. To, svakako, nije suprotno principu neovisnosti jer taj princip podrazumijeva da sudske odluke neće ocjenjivati ili

mijenjati bilo tko izvan žalbenog postupka koji je propisan zakonom (vidi Preporuka Komiteta ministara Vijeća Europe broj R(94)12 od 13. listopada 1994. godine, princip 1/2.i))” (*ibid*, točka 25.).

26. S obzirom na to da se u konkretnom predmetu u biti radi o osporavanju istovjetne odredbe samo u zakonu Republike Srpske, Ustavni sud smatra da nema potrebe detaljnije obrazložiti ovo pitanje, već se poziva na cjelovito obrazloženje iz navedene odluke *U 22/14*.

27. Ovakav stav Ustavnog suda ne mogu promijeniti ni navodi podnositelja zahtjeva da se ovdje radi o neprimjerenom utjecaju unutar sudske vlasti, u svezi s čim se pozvao na predmet *Parlov-Tkalčić protiv Hrvatske* (vidi Europski sud, presuda *Parlov-Tkalčić protiv Hrvatske* od 22. prosinca 2009. godine, aplikacija broj 24810/06). Naime, u navedenom predmetu Europski sud je razmatrao pitanje postojanja zaštite od neprimjerenog utjecaja predsjednika žalbenog suda na članove vijeća tog suda i to s aspekta zaštite sudaca od neprimjerenog utjecaja i pritisaka „drugih sudaca ili osoba koje imaju upravne odgovornosti na sudu, poput predsjednika suda ili predsjednika sudskog odjela”. U svezi s tim, Europski sud je naveo: „Ako nema dostatne zaštite koja osigurava neovisnost sudaca unutar pravosudnoga sustava, a osobito u odnosu na njihove nadređene u pravosudnim tijelima, Sud bi to moglo navesti na zaključak da su sumnje podnositelja zahtjeva glede (neovisnosti i) nepristranosti suda možda bile objektivno opravdane [...]”. Stoga je Europski sud dalje ispitivao jesu li članovi žalbenog vijeća bili dovoljno neovisni u odnosu na predsjednika žalbenog suda kao njihovog nadređenog. Dakle, u navedenom predmetu se nije razmatralo pitanje koje podnositelj zahtjeva postavlja u konkretnom slučaju. Osim toga, Ustavni sud neće ulaziti u pitanje je li drugostupanjski sud trebao odlučiti da provede pretres pred tim sudom umjesto da predmet vrati na ponovno odlučivanje jer to nije ustavno pitanje, već pitanje primjene procesnog zakona. Naime, Ustavni sud je i ranije u svojoj praksi naglasio da tumačenje i primjena sporne odredbe u praksi nije zadatak Ustavnog suda, već je to zadatak redovnih sudova. Naime, u smislu članka VI/3. (c), Ustavni sud je nadležan ocjenjivati je li sporna odredba suprotna nekom ustavnom pravu, u konkretnom slučaju pravu na pravično suđenje, a ne tumačiti spornu odredbu na način kako bi se ona trebala primjenjivati u praksi ili u konkretnom slučaju, niti riješiti sporno pravno pitanje koje se nalazi na rješavanju pred redovnim sudom (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 5/13* od 5. srpnja 2013. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba, točka 30.).

28. Dalje, pitanje „obligatornosti uputa” drugostupanjskog suda također je jasno riješeno u ZKPRS. Naime, prema odredbi članka 330. stavak 3. ZKPRS, kada ukine presudu zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja drugostupanjski sud je obve-

zan navesti u čemu se sastoje nedostaci u utvrđivanju činjeničnog stanja. Iz toga logično proizlazi i obveza prvostupanjskog suda da te nedostatke otkloni, kako je to propisano člankom 331. stavak 4. ZKPRS. U konkretnom slučaju, drugostupanjski sud je ukinuo prvostupanjsku presudu zato što je zaključio da prvostupanjski sud nije s dovoljno kritičnosti analizirao sve provedene dokaze u međusobnoj vezi i o tome dao zadovoljavajuće obrazloženje, pa je predmet vratio da se ti nedostaci otklone. Pri tome, drugostupanjski sud nije dao uputu da se donese drugačija presuda, kako to podnositelj zahtjeva zaključuje, već je samo ukazao na to koje dokaze prvostupanjski sud nije ocijenio u svezi s drugim provedenim dokazima, zato što to nije obrazložio, pa je naložio da to uradi, kako je to propisano u članku 330. stavak 4. ZKPRS. Ovakve upute nikako ne mogu pokrenuti pitanje neovisnosti i nepristranosti suda u smislu članka 6. Europske konvencije, niti na bilo koji način uskraćuju optuženom procesne garancije iz tog članka, naročito zato što je i pravo na obrazloženu odluku također dio prava na pravično suđenje. Upute drugostupanjskog suda upravo ukazuju na racionalnost višestupnog sustava odlučivanja, u kojem drugostupanjski sud ukazuje na nedostatke prvostupanjske ukinute odluke.

29. Dalje, na drugačije odlučenje ne mogu utjecati ni navodi podnositelja zahtjeva da osporena odredba članka 329. stavak 1. točka b) ZKP „nije jasna i precizna” jer, kako navodi, ostavlja takav diskrecijski prostor žalbenom sudu koji može dovesti u pitanje pravo na pravično suđenje u pogledu ravnopravnosti strana u postupku i suđenja u razumnom roku. Najprije, Ustavni sud smatra da je osporena odredba dovoljno jasna i precizna kada propisuje mogućnost suda da ukine prvostupanjsku presudu zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Osim toga, nije zadatak Ustavnog suda da zauzima stav o tome šta je to pogrešno, a šta nepotpuno utvrđeno činjenično stanje. To je pitanje elaborirano u pravnoj teoriji i u praksi sudova, a navodi podnositelja zahtjeva u svezi s tim ni na koji način ne utječu na procesne garancije koje optuženom pruža članak 6. Europske konvencije.

30. Dalje, tačno je da nakon izmjena ZKPRS iz 2018. godine žalbeni sud u kaznenom postupku više nije obvezan, nakon što je prvostupanjska odluka već bila jednom ukinuta, provesti pretres pred žalbenim vijećem, već može ponovno ukinuti prvostupanjsku presudu. Ustavni sud smatra da ovakva odredba ni na koji način ne dovodi u pitanje ravnopravnost strana u postupku u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, niti prava optuženog na obranu zato što ni na koji način ne zadire u ta prava, niti ih na bilo koji način ograničava. Naime, pravo na ravnopravnost strana i pravo na obranu znači, između ostalog, da svakoj strani mora biti omogućeno da pod jednakim uvjetima s drugom stranom iznese svoju obranu, predloži i provede svoje dokaze i ospori dokaze suprotne strane, a to se podnesenim zahtjevom ni ne

dovodi u pitanje. Što se tiče mogućnosti kršenja prava na suđenje u razumnom roku zbog mogućeg višestrukog ukidanja i vraćanja na prvostupajnsko suđenje, ni to se pitanje ovdje ne pokreće jer se ne može pretpostavljati da će se to desiti. Ustavni sud naglašava da je sud u svakom slučaju obavezan voditi računa da postupak provede bez odugovlačenja, kako to propisuje članak 13. ZKPRS i kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije. Stoga, brisanje dijela odredbe po kojoj se prvostupajnska presuda mogla samo jednom ukinuti ne postavlja *per se* pitanje kompatibilnosti takvog zakonodavnog rješenja sa člankom II/3. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije jer se pitanje duljine postupka može ocjenjivati u svakom pojedinačnom slučaju.

31. Također, Ustavni sud smatra da su neutemeljeni i navodi podnositelja zahtjeva da je osporenom odredbom žalbenom sudu ostavljena „preširoka diskrecijska ocjena” pri izboru hoće li ukinuti ili preinačiti prvostupajnsku presudu kada utvrdi da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno. Naime, bit diskrecijske ocjene i jeste u njezinoj širini, ali ona ne smije biti proizvoljna. Sve dok žalbeni sud na odgovarajući način ne obrazloži nepravilnosti zbog kojih je zaključio da je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno ne može se govoriti o proizvoljnosti, a naročito se ne može govoriti o neustavnosti osporene odredbe zbog toga što je sudu ostavljena diskrecijska ocjena da presudu ukine ili preinači, zato što se time ni na koji način ne dovode u pitanje procesne garancije koje optuženi ima prema članku 6. Europske konvencije i pred prvostupajnskim i pred drugostupajnskim sudom.

32. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da su odredbe članka 329. stavak 1. točka b) ZKPRS i članka 3. Zakona o izmjenama i dopunama ZKPRS u skladu s odredbom članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

33. Što se tiče posebnog zahtjeva da Ustavni sud „ispita pitanje postojanja ili djelokruga/domašaja općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku ovog suda [...] odnosno djelokruga/domašaja prava optuženika na pravičnu raspravu (*jednakost stranaka kao sastavnicu*) te neovisan i nepristran sud”, Ustavni sud smatra da se taj zahtjev u biti svodi na ista pitanja na koja je već odgovoreno u ovoj odluci.

VII. Zaključak

34. Ustavni sud zaključuje da su odredbe članka 329. stavak 1. točka b) ZKPRS i članka 3. Zakona o izmjenama i dopunama ZKPRS u skladu s odredbom članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije zato što propisivanje ovlasti žalbenom sudu da u postupku po propisanom pravnom lijeku, nakon ukidanja prvostupajnske odluke zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, predmet vrati prvostupajnskom sudu uz upute kako da se otklone uočeni propusti ne predstavlja

kršenje principa nepristranosti i neovisnosti suda, ravnopravnosti strana u postupku, niti prava na suđenje u razumnom roku, odnosno prava na pravično suđenje općenito.

35. Na temelju članka 19. točka a) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

Надлежност из члана VI/3b) Устава Босне и Херцеговине
Nadležnost iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine

Предмет број АП 2752/16

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Анте Томића и Анке
Лакић поднесена против Рјешења
Кантоналног суда у Зеници број 43
0 К 116797 15 Кж од 30. маја 2016.
године и Пресуде Општинског суда
у Зеници број 43 0 К 116797 15 К од
20. октобра 2015. године

Одлука од 17. јануара 2018. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 2752/16, рјешавајући апелацију **Анте Томића** и **Анке Лакић**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 17. јануара 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Анте Томића и Анке Лакић.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Кантоналног суда у Зеници број 43 0 К 116797 15 Кж од 30. маја 2016. године у дијелу одлуке о имовинскоправном захтјеву.

Предмет се враћа Кантоналном суду у Зеници, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Кантоналном суду у Зеници да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Анто Томић и Анка Лакић (у даљњем тексту: апеланти) из Зенице поднијели су 27. јуна 2016. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Зеници (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 43 0 К 116797 15 Кж од 30. маја 2016. године и Пресуде Општинског суда у Зеници (у даљњем тексту: Општински суд) број 43 0 К 116797 15 К од 20. октобра 2015. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 ст. (2) и (3) Правила Уставног суда, од Кантоналног суда, Општинског суда и Кантоналног тужилаштва Зеничко-добојског кантона (у даљњем тексту: Кантонално тужилаштво) затражено је 18. октобра 2017. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонални суд, Општински суд и Кантонално тужилаштво одговоре на апелацију доставили су у периоду од 16. до 23. октобра 2017. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената предочених Уставном суду могу да се сажму на сљедећи начин:

5. Пресудом Општинског суда број 43 0 К 116797 15 К од 20. октобра 2015. године апеланти су проглашени кривим да су радњама описаним у изреци пресуде починили кривично дјело оштећење туђе ствари из члана 293 став 1 у вези са ставом 31 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗФБиХ). За почињење наведеног кривичног дјела Општински суд је апелантима изрекао условну осуду којом је утврђена казна затвора у трајању од по два мјесеца и истовремено одређено да се наведена казна неће извршити уколико апеланти у року од једне године од правоснажности пресуде не почине ново кривично дјело. Истом

пресудом апеланти су, на основу члана 212 став 3 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКПФБиХ), обавезани да оштећеном В. Т. (у даљњем тексту: оштећени) надокнаде штету у износу од 590,00 КМ у року од 15 дана од правоснажности пресуде под пријетњом принудног извршења.

6. У образложењу пресуде Општински суд је, између осталог, истакао да је оштећени (брат апеланата) у свом исказу навео да је њихов отац Н. Т. преминуо за вријеме рата и када су се стекли услови, он је од свог новца, колико су му то материјалне прилике дозвољавале, направио бетонски крст на гробљу на којем почива његов отац, те да је тај крст био постављен све до маја 2013. године, када су га склонили без његовог знања апеланти и када је постављен други споменик. Такође, навео је да га је тај крст коштао 590,00 КМ, што може потврдити В. В., који је своју изјаву под пуном материјалном и кривичном одговорности овјерио код нотара С. С., те да на основу тога поставља имовинскоправни захтјев за накнаду штете у износу од 590,00 КМ. Даље, да су апеланти починили предметно кривично дјело на начин, у вријеме и на мјесту како је описано у изреци пресуде, произилази и из исказа свједока Д. П., који је запослен у предузећу „Гранит” и који је навео да је тачно да су се апеланти договорили о уградњи новог надгробног споменика у вриједности 1.800,00 КМ и да су у јулу 2013. године отишли да уграде споменик, а том приликом затекли су бетонски крст који су одсјекли и „бацили” иза капеле и поставили нови надгробни споменик. Овај исказ је потврђен и исказом свједока Б. К., запосленог на гробљу, који је навео да је пустио запосленике предузећа „Гранит” да уграде споменик и да је том приликом склоњен бетонски крст који је оштећени раније поставио. Најзад, Општински суд је навео да је чињеница да је оштећени радњама апеланата наведеним у изреци пресуде оштећен за износ од 590,00 КМ потврђена нотарски овјереном изјавом коју је дао В. В. и којој је суд у цијелости поклатио вјеру. Имајући у виду наведено, Општински суд је закључио да су се радњама апеланата стекла битна обиљежја кривичног дјела оштећење туђе ствари из члана 293 став 1 у вези са чланом 31 КЗФБиХ, због чега је на основу члана 212 став 3 ЗКПФБиХ апеланте обавезао да оштећеном солидарно надокнаде штету у износу од 590,00 КМ у року од 15 дана од дана правоснажности пресуде под пријетњом принудног извршења.

7. Незадовољни наведеном пресудом, апеланти су изјавили жалбу због свих жалбених основа. У вези са жалбеним наводима против одлуке о имовинскоправном захтјеву, апеланти су навели да изрека пресуде противрјечи самој себи будући да првостепени суд у опису дјела наводи „на који начин је оштећен В. Т. за тачно

неутврђен износ” док у даљем кондемпнаторном дијелу пресуде наводи да „оптужени се обавезују да оштећеном В. Т. накнаде штету у износу од 590,00 КМ”. Затим, навели су и да су током цијелог поступка указивали на уговор о доживотном издржавању према којем је њихов брат Вл. Т., који је и платио нови споменик, био обавезан да подигне надгробни споменик својим родитељима, али да ту чињеницу Општински суд није уопште разматрао. Апеланти су, даље, истакли да је у погледу одлуке о имовинскоправном захтјеву првостепени суд прекршио одредбе Закона о обавезним односима пропутивши да утврди да је наводна штета поправљена стављањем новог надгробног споменика, као и да штета није наступила као ни обавеза накнаде штете, односно досуда постављеног имовинскоправног захтјева. Такође, апеланти су навели да је несхватљиво да првостепени суд своју одлуку о имовинскоправном захтјеву заснива на потврди, односно писаној изјави В. В., овјереној од нотара, на који доказ су током поступка у више наврата приговорили, при чему Општински суд није имао у виду да се висина штете рачуна према цијенама оштећене ствари у вријеме доношења одлуке, односно првостепени суд је пропустио да узме у обзир и амортизацију оштећене ствари.

8. Рјешењем Кантоналног суда број 43 0 К 116797 15 Кж од 30. маја 2016. године дјелимично је уважена жалба апеланата и првостепена пресуда је преиначена у погледу одлуке о кривичноправној санкцији на начин да је апелантима за почињено предметно кривично дјело изречена судска опомена. Такође, у ставу два изреке апеланти су, између осталог, обавезани да оштећеном накнаде штету у износу од 590,00 КМ у року од 15 дана по правоснажности пресуде под пријетњом принудног извршења.

9. У образложењу рјешења Кантонални суд је навео да је, након извршеног увида у оспорену пресуду и доказе изведене у првостепеном поступку, закључио да је првостепени суд правилно и потпуно утврдио све релевантне чињенице на основу којих произилази несумњив закључак да су апеланти починили предметно кривично дјело, оштећење туђе ствари из члана 293 став 1 у вези са чланом 31 КЗФБиХ, на начин и у вријеме како је описано у изреци првостепене пресуде, те да су за то дјело кривично одговорни.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апеланти сматрају да им је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске кон-

венције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Апеланти су навели да оспорене одлуке побијају у дијелу који се односи на досуду имовинскоправног захтјева којим су обавезани да оштећеном надокнаде штету. С тим у вези, апеланти су указали да је Општински суд приликом доношења одлуке у томе дијелу занемарио општа правила обавезног права, као и правило о терету доказивања због чега је одлука Општинског суда донесена произвољном и паушалном примјеном материјалног права. Такође, апеланти су истакли да су пресуду Општинског суда, поред осталих, оспоравали и у дијелу одлуке о имовинскоправном захтјеву, али да Кантонални суд у образложењу пресуде уопште није поменуо жалбене наводе апеланата који се тичу одлуке о имовинскоправном захтјеву, а камоли да је одлуку у којој је мериторно одлучио образложио, или навео да је одобрио и прихватио образложење Општинског суда у дијелу који се односи на накнаду штете.

б) Одговори на апелацију

11. Кантонални суд је истакао да неће давати никакав одговор на апелацију и да све што је имао да наведе у вези са конкретним предметом навео је у оспореном рјешењу.

12. Општински суд је обавијестио Уставни суд да поступајући судија више не ради у томе суду и да у прилогу доставља потврду нотара С. С. од 20. маја 2011. године.

13. Кантонално тужилаштво је истакло да је Општински суд, досуђујући имовинскоправни захтјев, поступио у складу са одредбама ЗКПФБиХ, јер је висину имовинскоправног захтјева утврдио на основу чињеница утврђених на главном претресу, због чега се не могу прихватити наводи у апелацији да би се могао извести закључак да су досудом имовинскоправног захтјева апеланти оштећени, јер су исти дуг платили два пута, и да је тиме оштећени у прилици да стиче без основа, односно да је подигнутим надгробним спомеником веће вриједности штета у цијелости поправљена реституцијом. Имајући у виду наведено, Кантонално тужилаштво је истакло да поступањем тог тужилаштва и редовних судова није повријеђено право апеланата на правично суђење.

V. Релевантни прописи

14. **Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине** („Службене новине ФБиХ” бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11) у релевантном дијелу гласи:

Члан 293. ст. (1) и (2)
Оштећење туђе ствари

(1) Ко оштети, уништи или учини неупотребљивом туђу ствар, казниће се новчаном казном или казном затвора до шест мјесеци.

(2) Ко оштети, изобличи, уништи или учини неупотребљивом туђу ствар која служи за вјерске сврхе, културно добро које се налази на јавном мјесту, посебно заштићени објекат природе, умјетнички предмет, ствар од научног или техничког значења, ствар која се налази у јавној збирци или је изложена за јавност или ствар која служи за јавне потребе или која уљепшава тргове, улице или паркове,

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

15. **Закон о кривичном поступку ФБиХ** („Службене новине ФБиХ” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14) у релевантном дијелу гласи:

Члан 207.

Предмет имовинскоправног захтјева

(1) Имовинскоправни захтјев који је настао због почињења кривичног дјела расправиће се на приједлог овлашћеног лица у кривичном поступку, ако се тиме не би знатно одуговлачио овај поступак.

(2) Имовинскоправни захтјев може се односити на накнаду штете, поврат ствари или поништење одређеног правног посла.

Члан 209. ст. (3) и (5)

Поступак за остваривање имовинскоправног захтјева

(3) Лице овлашћено на подношење приједлога дужно је одређено означити свој захтјев и поднијети доказе.

(5) Ако овлашћено лице не поднесе имовинскоправни захтјев до окончања главне расправе или ако предложи упућивање на парнични поступак, а подаци кривичног поступка пружају поуздан основ за цјеловито или дјелимично рјешење имовинскоправног захтјева, суд ће у осуђујућој пресуди одлучити да се оптуженом изрекне мјера одузимања имовинске користи.

Члан 211.

Обавезе тужилоца и суда у вези са утврђивањем чињеница

(1) Тужилац је дужан да прикупи доказе о имовинскоправном захтјеву везаном за кривично дјело.

(2) Тужилац, односно суд испитаће осумњиченог, односно оптуженог о чињеницама везаним за приједлог овлашћеног лица.

Члан 212. став (3)

Одлучивање о имовинскоправном захтјеву

(3) У пресуди којом оптуженог проглашава кривим суд може оштећеном досудити имовинскоправни захтјев у цијелости или му може досудити имовинскоправни захтјев дјелимично, а за остатак га упутити на парнични поступак. Ако подаци кривичног поступка не пружају поуздан основ ни за цијеловито ни за дјелимично пресуђење, суд ће оштећеног упутити да имовинскоправни захтјев у цијелости може остваривати у парничном поступку.

Члан 311. тачка д)

Жалбени основи

Пресуда се може побијати:

д) због одлуке о кривичноправним санкцијама, одузимању имовинске користи, трошковима кривичног поступка, имовинскоправном захтјеву, те због одлуке о објави пресуде путем средстава јавног саопштавања.

Члан 315. став (3)

Одлуке о кривичноправној санкцији, трошковима поступка, имовинскоправном захтјеву и објави пресуде

(3) Одлука о имовинскоправном захтјеву те одлука о објави пресуде путем средстава јавног саопштавања може се побијати када је суд о тим питањима донио одлуку противно законским одредбама.

VI. Допустивост

16. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу, када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може разматрати апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

18. У конкретном случају апеланти су апелацијом оспорили Рјешење Кантоналног суда број 43 0 К 116797 15 Кж од 30. маја 2016. године против којег нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Имајући у виду да је оспорено рјешење донесено 30. маја 2016. године а да су апелацију поднијели 27. јуна 2016. године, произилази да је апелација поднесена у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очито (*prima facie*) неоснована.

19. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

20. Апеланти сматрају да им је оспореним рјешењем повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

21. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

22. Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

23. Уставни суд запажа да се поступак односи на утврђивање основаности кривичне оптужбе против апеланата у вези са извршењем кривичног дјела оштећење туђе ствари и, сходно томе, обавезе апеланата да оштећеном надокнаде штету као посљедицу тог кривичног дјела, па је неспорно да апеланти у поступку уживају гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције. С обзиром на то, Уставни суд ће у конкретном случају испитати да ли је поступак био правичан на начин на који захтијевају наведене одредбе.

24. Наводи апеланата о повреди права на правично суђење заснивају се на тврдњама да су изјављеном жалбом пресуду Општинског суда, поред осталог, оспоравали и у дијелу одлуке о имовинскоправном захтјеву, али да Кантонални суд у образложењу пресуде уопште није поменуо жалбене наводе апеланата који се тичу одлуке о имовинскоправном захтјеву, а камоли да је одлуку у којој је мериторно одлучио образложио, или навео да је одобрио и прихватио образложење Општинског суда у дијелу који се односи на накнаду штете.

25. У вези са наводима апеланата, Уставни суд подсјећа на то да, према пракси Европског суда која одражава начело у вези са правилним администраирањем правде, пресуде судова и трибунала треба да адекватно изнесу разлоге на којим су засноване (види, Европски суд, *Rapon против Француске*, апликација број 64666/01, одлука о допустивости од 15. јануара 2001. године). Мјера у којој ће се примјењивати обавеза давања разлога може варирати у зависности од природе одлуке и због тога одговор на питање да ли је суд пропустио да испуни обавезу давања разлога мора бити утврђен у околностима сваког конкретног случаја (види, Европски суд, *Ruiz Torija против Шпаније*, пресуда од 9. децембра 1994, став 29, Серија А број 303-А, *Higgins и други против Француске*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, Извјештаји 1998-I, р. 60, став 42). Домаћи судови с довољно јасноће треба да укажу на основе на којим су утемељили своју одлуку тако да лицу које је у питању омогуће ефикасно коришћење доступних правних лијекова (види, Европски суд, *Hadjianastassiou против Грчке*, пресуда од 16. децембра 1992. године, *Boldea против Румуније*, пресуда од 15. маја 2007. године). Осим тога, образложена одлука служи да странама у поступку покаже да су биле саслушане и да тако допринесе да одлука буде прихваћена с више спремности од стране која је у питању. Такође, образложена одлука значи да она мора бити заснована на објективним критеријумима и да штити право на одбрану.

26. Даље, иако члан 6 став 1 Европске конвенције обавезује судове да дају разлоге за њихове одлуке, то се не може схватити као захтјев за детаљан одговор на сваки аргуменат (види, Европски суд, *Van de Hurk против Холандије*, пресуда од 19. априла 1994. године, Серија А број 288, р. 20, став 61). Међутим, из образложења одлуке мора бити јасно да су размотрена суштинска питања у конкретном случају (види, *Boldea против Румуније*, став 30). Одбијајући жалбу, жалбени суд може, у начелу, једноставно потврдити разлоге из пресуде нижестепеног суда (види, *mutatis mutandis*, *Helle против Финске*, пресуда од 19. децембра 1997. године, Извјештаји 1997-VIII, р. 2930, ст. 59-60, *García Ruiz против Шпаније* [GC], апликација број 30544/96, став 26, ECHR 1999-I). Међутим, појам правичног поступка захтијева да се домаћи суд који је дао оскудна образложења својих одлука, било уносећи

образложења нижестепеног суда или на други начин, заправо, бави суштинским питањима која су му поднесена на пресуђивање, те да само не потврђује, без даљњих напора, закључке до којих је дошао нижестепени суд (види, *Helle против Финске*, ст. 59-60). Најзад, када се жалбени наводи суштински односе на недостатак разлога и образложење у одлуци нижестепеног суда, још је важније да жалбени суд да своје разлоге и образложења (види, Европски суд, *Hirvisaari против Финске*, пресуда од 19. априла 1994. године, став 32).

27. У конкретном случају Уставни суд подсјећа да су првостепеном пресудом апеланти на основу члана 212 став 3 ЗКПФБиХ обавезани да оштећеном надокнаде штету у износу од 590,00 КМ. Даље, из садржаја жалбе коју су апеланти изјавили против првостепене пресуде неспорно произилази да су они првостепену пресуду оспоравали и у дијелу одлуке о имовинскоправном захтјеву оштећеног, при томе указујући да је првостепена пресуда у том дијелу паушална и заснована на произвољној примјени материјалног права. Одлучујући о жалби Кантонални суд је рјешењем дјелимично уважио жалбу апеланата и првостепену пресуду преиначио у погледу одлуке о кривичноправној санкцији, а у ставу два изреке рјешења апеланти су, између осталог, обавезани да оштећеном накнаде штету у износу од 590,00 КМ. Дакле, Уставни суд запажа да је Кантонални суд, иако је такав диспозитив садржан и у изреци првостепене пресуде, у тачки два диспозитива рјешења обавезао апеланте да оштећеном надокнаде штету у износу од 590,00 КМ. Међутим, Кантонални суд у образложењу рјешења није навео било какве разлоге из којих би произишло да је уопште разматрао жалбене тврдње апеланата у погледу одлуке којим су обавезани да оштећеном надокнаде штету, односно рјешење не садржи ништа из чега би могло да се закључи да се бавио суштинским питањима која су му поднесена на пресуђивање. Дакле, Кантонални суд се уопште није одредио према закључцима Општинског суда у погледу одлуке о обавезивању апеланата на накнаду штете (нити је пресуду потврдио, нити је пресуду преиначио). Поред тога, Кантонални суд није ни у вези са диспозитивом своје одлуке којим су апеланти обавезани на накнаду штете навео разлоге због којих сматра да у конкретном случају подаци кривичног поступка пружају поуздан основ за цјеловито или дјелимично пресуђење о имовинскоправном захтјеву оштећеног (члан 212 став 3 ЗКПФБиХ). Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да образложење оспореног рјешења у дијелу одлуке о имовинскоправном захтјеву не задовољава критеријуме „образложене одлуке” који су инхерентни начелу правичног суђења.

28. У складу с наведеним, Уставни суд закључује да је повријеђено право апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6

став 1 Европске конвенције. Због тога, Уставни суд сматра да је потребно укинути предметно рјешење Кантоналног суда у дијелу одлуке којим су апеланти обавезани да оштећеном надокнаде штету и предмет вратити том суду на поновно суђење.

VIII. Закључак

29. Уставни суд закључује да је оспореним рјешењем повријеђено право апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је у другостепеном рјешењу изостало образложење из којег би могло да се закључи да је Кантонални суд уопште разматрао жалбене тврдње апеланата којима је првостепена пресуда оспоравана у дијелу одлуке о имовинскоправном захтјеву, односно када Кантонални суд у вези са диспозитивом своје одлуке није навео разлоге из којих би произилазило да су у конкретном случају подаци кривичног поступка пружали поуздан основ за цјеловито или дјелимично пресуђење о имовинскоправном захтјеву оштећеног.

30. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

31. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 1638/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Bogdane Tomović podnesena zbog neokončanja istrage u predmetu Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTRZ 0001145 06

Odluka od 17. januara 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1638/17**, rješavajući apelacije **Bogdane Tomović** i **Gordane Gvozdrenović**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 17. januara 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Bogdane Tomović i Gordane Gvozdrenović.

Utvrđuje se povreda prava na zabranu podvrgavanja nehumanom postupku iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Tužilaštvu Bosne i Hercegovine da bez daljnjih odgađanja preduzme mjere s ciljem odlučivanja o pritužbama apelantica protiv naredbe o obustavljanju istrage od 17. januara 2012. godine u predmetu broj T20 0 KTRZ 0001145 06, u skladu sa članom II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelanticama Bogdani Tomović i Gordani Gvozdrenović u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke isplati iznos od po 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana

3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda uz obavezu da nakon isteka tog roka plati apelantica Bogdani Tomović i Gordani Gvozdrenović zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se Tužilaštvu Bosne i Hercegovine i Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Bogdana Tomović (u daljnjem tekstu: apelantica Tomović) iz Han-Pijeska, koju zastupa Milan Romanić, advokat iz Banje Luke, podnijela je 26. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog neokončanja istrage u predmetu Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) broj T20 0 KTRZ 0001145 06. Apelacija je registrirana pod brojem *AP 1638/17*.

2. Zbog neokončanja istrage u istom predmetu Tužilaštva BiH apelaciju je 5. maja 2017. godine podnijela i Gordana Gvozdrenović (u daljnjem tekstu: apelantica Gvozdrenović), koju također zastupa advokat Milan Romanić. Apelacija je registrirana pod brojem *AP 1742/17*.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. S obzirom na to da su Ustavnom sudu dostavljene dvije apelacije koje se odnose na isti činjenični i pravni osnov, Ustavni sud je, u skladu sa članom 32. stav (1) Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta br. *AP 1638/17* i *AP 1742/17* u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem *AP 1638/17*.

4. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Tužilaštva BiH je zatraženo 10. maja 2017. godine da dostavi odgovor na apelaciju broj *AP 1638/17*, a 19. maja 2017. godine da dostavi odgovor na apelaciju broj *AP 1742/17*.

5. Od Tužilaštva BiH je 8. decembra 2017. godine ponovo zatraženo da dostavi odgovor na apelaciju broj *AP 1742/17*, te da dostavi Ustavnom sudu fotokopiju naredbe o otvaranju istrage od 2. oktobra 2006. godine, naredbe o obustavljanju istrage od 17. januara 2012. godine, te krivične prijave Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske (u daljnjem tekstu: MUPRS) od 29. maja 1996. godine i 27. aprila 2005. godine, kao i da se eksplicitno izjasni o tome da li apelantice Gvozdrenović i Tomović imaju svojstvo oštećenog lica u predmetu broj T20 0 KTRZ 0001145 06.

6. Tužilaštvo BiH je 19. maja 2017. godine dostavilo odgovor na apelaciju broj *AP 1638/17*, a tražene dokumente i odgovor na apelaciju broj *AP 1742/17* 15. decembra 2017. godine.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelacije i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

8. Apelantica Tomović je majka Zdravka Tomovića koji je kao vojnik Jugoslavenske narodne armije (u daljnjem tekstu: JNA) ubijen 3. maja 1992. godine u napadu na konvoj JNA u Sarajevu u Dobrovoljačkoj ulici, a apelantica Gvozdrenović je sestra Obrada Gvozdrenovića koji je kao poručnik JNA ubijen 2. maja 1992. godine u Sarajevu na Skenderiji.

9. Dalje, MUPRS, Centar javne bezbjednosti Sarajevo, podnio je 29. maja 1996. godine krivičnu prijavu Osnovnom javnom tužilaštvu Sarajevo protiv većeg broja lica za napad na konvoj JNA u Sarajevu u Dobrovoljačkoj ulici 3. maja 1992. godine zbog postojanja osnova sumnje da su počinili krivično djelo ratni zločin protiv ratnih zarobljenika i ratni zločin protivpravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja (čl. 144. i 146. Krivičnog zakona RS).

10. Također, MUPRS, Centar javne bezbjednosti Istočno Sarajevo, podnio je 27. aprila 2005. godine Okružnom tužilaštvu Istočno Sarajevo izvještaj kojim je dopunio krivične prijave od 29. maja 1996. godine proširivši ih, između ostalog, i na događaje od 2. maja 1992. godine.

11. Tužilaštvo BiH je 13. maja 2005. godine zaprimilo predmet Okružnog tužilaštva Istočno Sarajevo s krivičnim prijavama od 29. maja 1996. godine i 27. aprila 2005. godine.

12. Tužilaštvo BiH je 2. oktobra 2006. godine donijelo Naredbu za provođenje istrage broj KT-RZ 168/06 protiv E. G., H. E., Z. B., J. D., J. P., E. Š., D. V., F. M., Dž. T., J. B., R. J., J. K., D. D. i I. H. za napad na konvoj JNA u Sarajevu u Dobrovoljačkoj ulici 3. maja 1992. godine zbog postojanja osnova sumnje da su počinili krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke a), c) i f), ratni zločin protiv ranjenih i bolesnih iz člana 174. stav 1. tačke a) i b), ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 175. stav 1. tačke a) i b), nezakonito ubijanje i ranjavanje neprijatelja iz člana 177. st. 1. i 2, kršenje zakona i običaja ratovanja iz člana 179. stav 1, sve u vezi sa članom 180. st. 1. i 2. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH).

13. Tužilaštvo BiH je 18. januara 2012. godine obavijestilo apelanticu Tomović da je 17. januara 2012. godine donijelo Naredbu o obustavljanju istrage u predmetu broj T20 0 KTRZ 0001145 06 protiv E. G., H. E., Z. B., J. D., J. P., E. Š., D. V., F. M., Dž. T., J. B., R. J., J. K., D. D. i I. H. za napad na konvoj JNA u Sarajevu u Dobrovoljačkoj ulici 3. maja 1992. godine zbog nedostatka dokaza da su navedena lica počinila krivično djelo.

14. Međutim, u obavještenju je dalje navedeno da je tokom istrage Tužilaštvo BiH utvrdilo da sljedeće radnje predstavljaju krivično djelo:

1. ubistva pukovnika dr. Budimira Radulovića, pukovnika Mire Sokića, vojnika Miodraga Đukića, potpukovnika Boška Jovanića, pukovnika Boška Mihajlovića, pukovnika Gradimira Petrovića, kao i ranjavanje pukovnika Miće Pantelića, kapetana Dragana Stankovića, kapetana Lasla Pravde, vojnika Slobodana Bojanića, vojnika Zvezdana Arsića, kapetana Ratka Kataline, vojnika Zorana Adžića, pukovnika Ljubinka Lukića, vojnika Milenka Perića, vojnika Dragana Pantića, razvodnika Ivice Simića i Slavka Petrovića zbog toga što je na žrtve otvorena vatra kada su one bile onesposobljene za borbu;

2. ubistva Normele Šuko i ranjavanja vojnika Dragana Kovačevića i pukovnika Dušana Kovačevića zbog toga što je na žrtve otvorena vatra u momentu kada su se nalazili u vojnom sanitetskom vozilu;

3. fizičko maltretiranje zastavnika Gojka Vukšića, pukovnika Slavoljuba Beloševića, kapetana Milana Legena, Miroslava Čabe, Nenada Erića i Danila Beribake nakon njihovog zarobljavanja u Dobrovoljačkoj ulici,

te da će Tužilaštvo BiH nastaviti da provodi istražne radnje s ciljem utvrđivanja identiteta direktnih počinilaca ovih radnji i drugih eventualno odgovornih lica.

15. U pogledu drugih pogibija i ranjavanja Tužilaštvo BiH je navelo da je tokom istrage utvrđeno da su ona nastala kao rezultat zakonitih radnji zbog toga što su žrtve u momentu

kada je na njih otvorena vatra predstavljale zakonite mete, te zaključilo da s tim u vezi neće provoditi daljnje istražne radnje.

16. U obavještenju nije navedeno koja konkretna ubistva i ranjavanja ne predstavljaju krivično djelo, ali je u naredbi o obustavljanju istrage, između ostalog, navedeno da se istraga zbog ubistva vojnika Zdravka Tomovića obustavlja jer je njegova pogibija rezultat legitimnih radnji.

17. Apelantica Gvozdenović je za navedenu naredbu saznala posredno putem sredstava javnog informiranja.

18. Protiv Naredbe o obustavljanju istrage broj T20 0 KTRZ 0001145 06 od 17. januara 2012. godine apelantice su podnijele pritužbe Tužilaštvu BiH u skladu s odredbom člana 216. stav 4. Zakona o krivičnom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKPBiH).

19. U pritužbama su istakle da je istraga u konkretnom predmetu započela s velikim zakašnjenjem, da je vođena nestručno, a sve s ciljem da se zataškaju tragovi, odnosno ne utvrde sve potrebne relevantne činjenice koje bi dovele do optuživanja osumnjičenih lica. Navele su da je krivična prijava u ovom predmetu podnesena još 29. maja 1996. godine, a dopunjena 27. aprila 2005. godine, te da je istraga otvorena tek 2. oktobra 2006. godine. Dalje je navedeno da, s obzirom na prikupljene informacije kojima raspolazu njihove porodice, sumnjaju da je istraga stvarno trajala od 2. oktobra 2006. godine do 18. januara 2012. godine, odnosno smatraju da je u istrazi bilo velikih „rupa” odnosno prekida, a sve zbog političkog utjecaja na Tužilaštvo BiH, kao i zbog nepostojanja stvarne volje u Tužilaštvu BiH da se na predmetu „Dobrovoljačka ulica” radi objektivno i profesionalno. Apelantice su, nadalje, navele da ih tokom istrage ni Tužilaštvo BiH niti drugi istražni organi odnosno organi gonjenja nisu ispitali kao oštećene, iako su sve vrijeme bile dostupne na svojim adresama koje su poznate Tužilaštvu BiH. Također, apelantica Gvozdenović je navela da ima saznanja da nisu ispitanе ni druge porodice vojnika i oficira, niti ranjeni oficiri i vojnici tadašnje JNA, kao ni brojni svjedoci, strani i domaći novinari koji su svjedoci napada na vidno obilježeno sanitetsko vozilo JNA koje se 2. maja 1992. godine kretalo od Vojne bolnice preko Skenderije prema Domu JNA s medicinskim osobljem i u kojem je smrtno stradao brat apelantice Gvozdenović. Apelantica Tomović je navela da i ona ima saznanja da nisu ispitanе ni druge porodice vojnika i oficira, niti ranjeni oficiri i vojnici tadašnje JNA, kao ni tadašnji pripadnici snaga UN koji su pratili i osiguravali konvoj vozila koji se 3. maja 1992. godine, uz prethodni dogovor Komande JNA (generala Kukanjca) i tadašnjeg predsjednika Predsjedništva BiH Alije Izetbegovića, kretao od Komande JNA na Bistriku do Lukavice. Tako, npr. nije ispitan ni tadašnji komandant UNPROFOR-a, kanadski general MacKenzie, kao ni brojni drugi učesnici i svjedoci

samog događaja. Zbog svega navedenog, apelantice se nisu mogle saglasiti sa zaključkom Tužilaštva BiH da je tokom istrage utvrđeno kako su pogibije i ranjavanja pripadnika JNA, a među njima sina apelantice Tomović i brata apelantice Gvozdrenović, nastali kao rezultat zakonitih radnji zbog toga što su žrtve u momentu kada je na njih otvorena vatra predstavljale zakonite mete, te su opisale svoja saznanja o okolnostima u kojima su stradali vojnik Zdravko Tomović i poručnik Obrad Gvozdrenović.

20. Apelantice su nakon toga podnosile urgencije Uredu glavnog tužioca zbog neodlučivanja o pritužbama. Uz apelaciju su priložene urgencije od 30. septembra 2013. godine, 28. aprila 2014. godine i 28. marta 2016. godine.

21. Punomoćnik apelantica je podnio pritužbu Uredu disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: UDT) protiv tadašnjeg glavnog tužioca Tužilaštva BiH. Dalje, UDT je dopisom od 11. novembra 2016. godine obavijestio punomoćnika apelantica da je njegova pritužba odbačena.

22. Također, punomoćnik apelantica je 23. aprila 2015. godine podnio krivičnu prijavu protiv tadašnjeg glavnog tužioca Tužilaštva BiH i v. d. glavnog tužioca Tužilaštva BiH u vrijeme podnošenja pritužbe protiv naredbe o obustavljanju istrage (2012. godine).

23. Prema stanju spisa, Tužilaštvo BiH nikada nije odlučilo o pritužbama protiv naredbe o obustavljanju istrage od 17. januara 2012. godine, niti je apelanticama odgovoreno na urgencije.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

24. Apelantice ističu da apelacije podnose zbog toga što Tužilaštvo BiH nije završilo istragu koju vodi od 2. oktobra 2006. godine u predmetu broj T20 0 KTRZ 0001145 06 za napad na konvoj JNA u Dobrovoljačkoj ulici 3. maja 1992. godine u kojem su poginuli sin apelantice Tomović i brat apelantice Gvozdrenović. Ističu da u naredbi o obustavljanju istrage nije obrazloženo zbog čega tužilac smatra da treba provoditi istragu zbog pogibije sedam lica, ranjavanja 14 lica i maltretiranja šest zarobljenih pripadnika JNA, a ne treba voditi istragu zbog preostalih 35 ubijenih vojnika (među kojima su sin apelantice Tomović i brat apelantice Gvozdrenović) i starješina JNA, te druga ranjavanja i maltretiranja zarobljenih vojnika.

25. Nadalje apelantice navode da apelaciju podnose i zbog toga što nemaju nikakva saznanja o tome da li je postupljeno po naredbi Tužilaštva BiH od 17. januara 2012.

godine, odnosno da li se stvarno u Tužilaštvu BiH provode istražne radnje s ciljem utvrđivanja identiteta počinitelja, kao i zbog toga što apelantice smatraju da je trebalo riješiti njihove prigovore-pritužbe na drugi dio naredbe koji se tiče drugih pogibija i ranjavanja u istom događaju, kada su poginuli sin apelantice Tomović i brat apelantice Gvozdrenović, jer apelantice ne vide zbog čega se neka ubistva i ranjavanja u istoj koloni kao posljedica istog napada smatraju nezakonitim, a neka zakonitim, odnosno da su neka ubistva i ranjavanja nastala kao rezultat nezakonitih, a neka zakonitih radnji.

26. Apelantice u apelaciji kao i u pritužbi navode da je Tužilaštvo BiH propustilo da sasluša brojne svjedoke događaja od 2. i 3. maja 1992. godine u kojima su smrtno stradali njihovi bliski srodnici, te su opisale svoja saznanja o okolnostima u kojima su stradali vojnici Tomović i Gvozdrenović.

27. Osim toga, apelantice smatraju da pravni lijek pritužba protiv naredbe o obustavljanju istrage od 17. januara 2012. godine zbog neaktivnosti Tužilaštva BiH nije djelotvoran pravni lijek jer je prošlo više od pet godina a da navedena pritužba nije ni usvojena niti odbačena, što sve govori o neaktivnosti i neefikasnosti rada Tužilaštva BiH.

28. Apelantice također smatraju da istraga u ovom predmetu nije objektivna i nepristrana jer su kao osumnjičeni po komandnoj odgovornosti bili označeni visoki funkcioneri u Bosni i Hercegovini.

29. Zbog svega navedenog apelantice smatraju da im je prekršeno pravo na zabranu mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg tretmana ili kazne iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na privatni i porodični život iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. stav 1. Evropske konvencije. Apelantica Gvozdrenović u predmetu *AP 1742/17* također navodi i povredu prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije.

30. Apelantice su zbog povrede ustavnih prava tražile naknadu nematerijalne štete, i to apelantica Tomović u iznosu od 5.000 KM, a apelantica Gvozdrenović u iznosu od 3.300 KM.

b) Odgovor na apelaciju

31. Tužilaštvo BiH je u odgovoru na apelaciju broj *AP 1638/17* navelo da su protiv naredbe o obustavljanju istrage u predmetu T20 0 KTRZ 0001145 06 od 17. januara 2012. godine oštećena lica izjavila veći broj pritužbi (ukupno 21 pritužba), uključujući i apelanticu Tomović koja je pritužbu izjavila u svojstvu oštećenog lica – majke ubijenog

vojnika Zdravka Tomovića. Nakon zaprimanja svih navedenih pritužbi odlukom tadašnje vršiteljice dužnosti glavnog tužioca Tužilaštva BiH formiran je tim za rad po pritužbama u spisu predmeta T20 0 KTRZ 0001145 06, čiji je krajnji cilj bio sačiniti prijedloge odluka po izjavljenim pritužbama. Nadalje, 15. augusta 2012. godine tadašnja vršiteljica dužnosti glavnog tužioca Tužilaštva BiH donijela je odluku o izmjeni odluke o formiranju tima za rad po pritužbama u predmetu T20 0KTRZ 0001145 06. Zatim je 5. februara 2013. godine i 15. marta 2013. godine glavni tužilac Tužilaštva BiH donio odluku o izmjeni odluke o formiranju tima za rad po pritužbama u predmetu T20 0 KTRZ 0001145 06. Nakon toga je 30. decembra 2014. godine glavni tužilac Tužilaštva BiH donio odluku o formiranju tima za rad po pritužbama u predmetu T20 0 KTRZ 0001145 06, koja je izmijenjena rješenjem glavnog tužioca Tužilaštva BiH od 1. decembra 2015. godine i odlukom o izmjeni odluke o formiranju tima za rad po pritužbama u predmetu T20 0 KTRZ 0001145 06 od 1. februara 2016. godine. Tužilaštvo BiH je dalje navelo da se tim za rad po pritužbama trenutno sastoji od sedam članova koji su u prethodnom periodu održavali i održavaju redovne sastanke s ciljem ispunjavanja svojih zadataka – donošenja prijedloga odluka po svim pritužbama. U tom smislu, sastanci tima su zakazivani i održavani 12. marta 2015. godine, 29. maja 2015. godine, 10. septembra 2015. godine, 17. septembra 2015. godine, 29. septembra 2015. godine, 19. novembra 2015. godine, 26. decembra 2015. godine, 23. marta 2016. godine, 8. aprila 2016. godine, 26. aprila 2016. godine, 11. maja 2016. godine, 20. maja 2016. godine, 12. jula 2016. godine, 15. jula 2016. godine, 4. oktobra 2016. godine (odgođen), 17. februara 2017. godine, 10. aprila 2017. godine i 24. aprila 2017. godine, te 19. maja 2017. godine (dan pisanja odgovora), ali tim za rješavanje po pritužbama još uvijek nije donio konačni prijedlog odluke, te vršiteljica dužnosti glavnog tužioca nije donijela odluku. Pri tome, Tužilaštvo BiH je ukazalo da odredbama ZKPBiH nije propisan rok za rješavanje po pritužbama, te da se radi o obimnom i složenom krivičnom predmetu.

32. Umjesto odgovora na apelaciju broj *AP 1742/17* Tužilaštvo BiH je obavijestilo Ustavni sud da ostaje pri odgovoru koji je dostavljen kao odgovor na apelaciju *AP 1638/17* (apelantica Bogdana Tomović), i to u svim dostavljenim navodima. Također je napomenuto da još uvijek nije donesena tužilačka odluka po izjavljenim pritužbama u ovom predmetu.

V. Relevantni propisi

33. **Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) u relevantnom dijelu glasi:

Član 216.

Naredba o sprovođenju istrage

(1) Tužitelj naređuje sprovođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo.

(2) O sprovođenju istrage donosi se naredba, koja sadrži: podatke o učinitelju krivičnog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za sprovođenje istrage i postojeće dokaze. U naredbi Tužitelj će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti.

(3) Tužitelj donosi naredbu da se istraga neće provoditi ako je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo nije krivično djelo, ako ne postoje osnovi sumnje da je prijavljena osoba učinila krivično djelo, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.

(4) O nesprovođenju istrage, kao i o razlozima za to, Tužitelj će obavijestiti oštećenog i podnositelja prijave u roku od tri dana. Oštećeni i podnositelj prijave imaju pravo podnijeti pritužbu u roku od osam dana uredu Tužitelja.

Član 224.

Obustava istrage

(1) Tužilac će naredbom obustaviti istragu ukoliko se ustanovi da:

- a) djelo koje je učinio osumnjičeni nije krivično djelo,
- b) postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost osumnjičenog osim u slučaju iz člana 206. ovog zakona,
- c) nema dovoljno dokaza da je osumnjičeni učinio krivično djelo,
- d) je djelo obuhvaćeno amnestijom, pomilovanjem ili zastarom, ili postoje druge smetnje koje isključuju krivično gonjenje.

(2) O obustavi istrage kao i o razlozima za obustavu istrage tužilac će u pismenoj formi obavijestiti oštećenog koji ima prava predviđena članom 216. ovog zakona kao i osumnjičenog ako je ispitan i lice koje je prijavilo krivično djelo.

(3) Tužilac, u slučajevima iz stava (1) tačke c) ovog člana, može ponovo otvoriti istragu ako se dobiju nove činjenice i okolnosti koje ukazuju da postoje osnovi sumnje da je osumnjičeni učinio krivično djelo.

VI. Dopustivost

34. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

35. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

36. Prema mišljenju Ustavnog suda, iz navoda apelacije proizlazi da apelantice pokreću pitanje (ne)djelotvornosti istrage.

37. Shodno navedenom, Ustavni sud zapaža da apelantice predmetnom apelacijom zapravo ne osporavaju meritornu odluku – presudu bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini koja bi, u smislu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, mogla biti predmet osporavanja pred Ustavnim sudom, pa se postavlja pitanje dopustivosti predmetne apelacije.

38. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, u skladu sa članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

39. S obzirom na to, Ustavni sud, slijedeći svoju dosadašnju praksu u predmetima koji su pokretali slična pitanja u kontekstu kršenja prava koja su zaštićena čl. II/3.a) i b) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 2. i 3. Evropske konvencije, a u kontekstu člana 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, smatra da u konkretnom slučaju postoji njegova nadležnost (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 3950/16 od 15. februara 2017. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba).

40. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, zato što nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

VII. Meritum

41. Apelantice tvrde da su im zbog nedjelotvornosti istrage Tužilaštva BiH o ubistvima njihovih bliskih srodnika prekršena prava iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 3. Evropske konvencije, člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. stav

1. Evropske konvencije. Apelantica Gvozdrenović navodi i povredu prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije.

Zabrana podvrgavanja nehumanom postupku

42. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

b) Pravo lica da ne bude podvrgnuto mučenju, niti nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni.

43. Član 3. Evropske konvencije glasi:

Niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

44. Imajući u vidu navode iz predmetne apelacije, postavlja se pitanje da li se patnja koja je nametnuta apelanticama zbog toga što istraga Tužilaštva BiH o smrti njihovih najbližih srodnika traje dugi niz godina i za koju one tvrde da nije djelotvorna može smatrati torturom, nehumanim ili ponižavajućim postupanjem ili kaznom, što je zabranjeno članom 3. Evropske konvencije.

45. U vezi s tim, Ustavni sud prvenstveno ukazuje da član 3. Evropske konvencije štiti neke od najosnovnijih vrijednosti demokratskog društva. To je jedno od „apsolutnih prava” Evropske konvencije od čijeg poštovanja države nikada ne mogu odstupati, čak ni u vrijeme rata.

46. U pogledu procesnih jamstava državi koje nameće član 3. Evropske konvencije, zabrana mučenja i nehumanog postupanja nameće državi obavezu da djelotvorno istraži sve tvrdnje o takvom postupanju i da, prema potrebi, krivično goni navodne počinioce. Ta odgovornost je dio pozitivnih obaveza države prema Evropskoj konvenciji, odnosno obaveze državnih vlasti da preduzmu korake ili mjere da zaštite prava pojedinaca prema Evropskoj konvenciji. Osnov za takvo nametanje može se naći u članu 1. Evropske konvencije, kojim se od visokih strana ugovornica zahtijeva da svakom u svojoj nadležnosti jamče prava i slobode određene u Evropskoj konvenciji. Pozitivne obaveze se također zasnivaju na principu da prava prema Evropskoj konvenciji moraju biti praktična i djelotvorna, a ne teoretska i iluzorna. Evropski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) u mnogim je slučajevima utvrdio procesnu povredu člana 3. Evropske konvencije iako nije bilo moguće dokazati da je zaista došlo do lošeg postupanja (vidi Evropski sud, *Kmetty protiv Mađarske*, presuda od 16. decembra 2003. godine, st. 38-43).

47. Ustavni sud podsjeća da nehuman tretman mora imati minimalan stepen jačine ukoliko se svrstava u okvir člana 3. Evropske konvencije. Procjena ovog minimuma je, prema prirodi stvari, relativna. Ona zavisi od svih okolnosti predmeta, kao što su priroda i sadržaj postupka, njegovo trajanje i njegove fizičke i mentalne posljedice, a u nekim slučajevima i spol, starosna dob i zdravstveno stanje žrtve (vidi Evropski sud, *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 18. januara 1978. godine, serija A, broj 25, str. 65, stav 162). U pogledu ponašanja organa vlasti, posebni faktori koji se uzimaju u obzir su: ponašanje organa vlasti nakon relevantnog događaja, mjera do koje je proveden postupak u vezi s događajem (vidi Evropski sud, *Ġakici protiv Turske*, presuda od 10. maja 2001. godine, Odluke i izvještaji 2001. IV, stav 156; Dom za ljudska prava, predmet broj CH/99/2150, *Unković protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, odluka od 10. maja 2002. godine, st. 111-119).

48. Također, Ustavni sud podsjeća na vlastitu praksu u predmetu broj *AP 143/04* od 23. septembra 2005. godine u kojem je istakao da činjenica da vlasti nisu pokrenule službenu istragu o nestanku i nasilnoj smrti članova porodica apelanata i nisu apellantima dostavile informacije o tome apelante ne može ostaviti ravnodušnim, tj. kod njih mora izazvati „osjećanje straha, snažnog nemira i inferiornosti, koje je u stanju da žrtvu ponizi ili degradira”, što predstavlja nehumano postupanje koje je zabranjeno članom 3. Evropske konvencije. U navedenoj odluci Ustavni sud je dalje naglasio da su nadležni organi u Bosni i Hercegovini i entitetima bili obavezni da preduzmu razumne korake kako bi se pokušale prikupiti informacije koje se odnose na okolnosti nasilne smrti članova porodica apelanata, što u prvom redu podrazumijeva otkrivanje lica odgovornih za nasilnu smrt članova porodica apelanata i njihovo kažnjavanje u skladu sa zakonom. Međutim, nadležne vlasti su u periodu dugom skoro deset godina propustile da preduzmu razumne korake s ciljem otkrivanja lica odgovornih za smrt članova porodica apelanata, te informiranja apelanata o preduzetim mjerama. U navedenom predmetu Ustavni sud je vidio i propust u neizvršavanju pozitivne obaveze države i entiteta, koja se sastoji u preduzimanju razumnih koraka s ciljem provođenja nepristrane istrage povodom nasilne smrti članova porodica apelanata, što je dovelo do povrede prava iz člana 3. Evropske konvencije.

49. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da, proceduralno, pozitivna obaveza države, prema članu II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 3. Evropske konvencije, zahtijeva od državnih organa da iskoriste sve mogućnosti i preduzmu sve razumno ostvarive korake kako bi utvrdili identitet počinilaca, te ih priveli pravdi. Država nema i ne može imati apsolutnu obavezu da ostvari cilj za koji se može ispostaviti da je neostvariv.

50. U konkretnom slučaju, polazeći od pozitivne obaveze države da, prema članu 3. Evropske konvencije, djelotvorno istraži predmetni slučaj i da, prema potrebi, krivično goni navodne počiniocce, Ustavni sud, prije svega, primjećuje da se istraga vodila za

događaj od 3. maja 1992. godine, pri čemu apelantica Gvozdenović smatra da je ovom istragom trebao biti obuhvaćen i događaj od 2. maja 1992. godine u kojem je izgubio život njen brat, budući da su oba događaja obuhvaćena istom krivičnom prijavom, zbog postojanja sumnje da je počinjeno krivično djelo ratni zločin. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da Tužilaštvo BiH nije osporilo da obje apelantice imaju status oštećenog lica u ovom predmetu. Krivična prijava za ove događaje (od 3. maja 1992. godine) podnesena je 29. maja 1996. godine, dopunjena 27. aprila 2005. godine (i za događaje od 2. maja 1992. godine). Tužilaštvo BiH je predmet primilo od Okružnog tužilaštva Istočno Sarajevo, a istraga u vezi s navedenim događajem, napad na konvoj JNA u Sarajevu u Dobrovoljačkoj ulici 3. maja 1992. godine u kojem je ubijen sin apelantice Tomović, otvorena je 2. oktobra 2006. godine, tj. 14 godina nakon kritičnog događaja. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je Evropski sud u više svojih predmeta protiv Bosne i Hercegovine u kojima je ispitivao navode aplikanta da nije bilo efikasne istrage o nestanku i smrti njihovih bliskih srodnika uzeo u obzir samo period nakon 2005. godine kada je nakon formiranja Odjela za ratne zločine pri Sudu Bosne i Hercegovine osposobljen domaći pravni sistem za rad na predmetima koji se odnose na teške povrede međunarodnog humanitarnog prava (vidi *Palić protiv Bosne i Hercegovine*, Presuda broj 4704/04 od 15. februara 2011, tačka 70).

51. Nadalje, s obzirom na težinu krivičnog djela i vrijeme koje je proteklo od trenutka kada je počinjeno, očigledno je da je otežano prikupljanje dokaza kojim bi bile potkrijepljene osnove sumnje da su neka lica počinila krivično djelo, što je inače karakteristično za sve predmete ratnih zločina. Dakle, u konkretnom slučaju radi se o izuzetno složenom predmetu kako u pogledu činjeničnih tako i u pogledu pravnih pitanja.

52. Ustavni sud dalje zapaža da je u odgovoru na apelaciju Tužilaštvo BiH ukazalo da su protiv naredbe o obustavljanju istrage od 17. januara 2012. godine oštećena lica izjavila veći broj pritužbi (ukupno 21 pritužba), uključujući i apelantice, da je u Tužilaštvu BiH formiran tim za rad na navedenim pritužbama, da je od tada do 16. februara 2016. godine doneseno više odluka koje su se ticale personalnog sastava tima (ukupno šest odluka), da je tim od 18. marta 2015. godine do 19. maja 2017. godine (dan pisanja odgovora) održao osamnaest sastanaka s ciljem donošenja prijedloga odluka po svim pritužbama, te ukazao na složenost predmeta i da odredbama ZKPBiH nije propisan rok za rješavanje pritužbi. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća i na stav Evropskog suda u odluci *Stjepanović i dr. protiv Bosne i Hercegovine* od 16. decembra 2014. godine, tačke 28. i 29 (u kojoj je Evropski sud ispitivao navode aplikanta da nije bilo efikasne istrage o nestanku i smrti njihovog sina) prema kojem je standard ekspeditivnosti u takvim predmetima mnogo drugačiji od standarda koji se primjenjuje na nedavne događaje kod kojih vrijeme često ima suštinski značaj za očuvanje važnih dokaza. Također, Evropski sud je u citiranoj odluci naglasio značaj okolnosti koje su vladale u Bosni i Hercegovini (ocjenjujući da je

domaći pravni sistem tek 2005. godine, nakon formiranja Odjela za ratne zločine pri Sudu Bosne i Hercegovine, osposobljen da rješava slučajeve teških povreda međunarodnog humanitarnog prava), te velik broj predmeta ratnih zločina pred domaćim sudovima pri procjeni poštovanja minimalnih standarda prava na pravično suđenje. Evropski sud je ukazao da su 2008. godine domaći organi vlasti usvojili Državnu strategiju za rad na predmetima ratnih zločina koja pruža sistematski pristup rješavanju problema velikog broja neriješenih predmeta ratnih zločina, kojoj je jedan od ciljeva da se najsloženiji predmeti i predmeti od najvećeg prioriteta procesuiraju u roku od sedam godina (odnosno do kraja 2015. godine), a ostali predmeti ratnih zločina u roku od petnaest godina (odnosno do kraja 2023. godine), te da je Evropski sud u predmetu *Palić protiv Bosne i Hercegovine* ocijenio da su ti rokovi razumni (vidi, *op. cit. Palić protiv Bosne i Hercegovine*, tačka 51).

53. Međutim, sve navedeno ne može se tumačiti kao otvaranje mogućnosti Tužilaštvu BiH da istragu može voditi neograničeno dugo, jer bi to bilo suprotno pozitivnoj obavezi države da, prema članu II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 3. Evropske konvencije, provede djelotvornu istragu povodom smrti bliskih srodnika apelantica u kritičnim događajima od 2. i 3. maja 1992. godine. S tim u vezi, Ustavni sud, rukovodeći se standardima uspostavljenim u citiranom predmetu *Stjepanović i dr. protiv Bosne i Hercegovine*, zapaža da je istraga u konkretnom predmetu otvorena 2006. godine, dakle nedugo nakon što je pravni sistem u Bosni i Hercegovini osposobljen za rad na toj vrsti predmeta (2005. godina) i nakon što je krivična prijava dopunjena, te da je Tužilaštvo BiH nakon šest godina, u januaru 2012. godine, donijelo naredbu o obustavi istrage u kojoj je navedeno da je tokom istrage utvrđeno da su pogibije i ranjavanja određenog broja lica nastali kao rezultat zakonitih radnji zbog toga što su žrtve u momentu kada je na njih otvorena vatra predstavljale zakonite mete, te zaključilo da s tim u vezi neće provoditi daljnje istražne radnje. U obavještenju koje je poslano apelantici Tomović, a za koje je apelantica Gvozdenović saznala posredno, nije poimenično navedeno na koje smrti i ranjavanja se taj zaključak odnosi.

54. Ustavni sud dalje zapaža da su apelantice protiv navedene naredbe podnijele pritužbe, jedino pravno sredstvo koje su mogle koristiti, o kojima, prema stanju spisu, do danas nije odlučeno, dakle ni nakon šest godina. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da su tačni navodi iz odgovora Tužilaštva da odredbama ZKPBiH nije propisan rok za rješavanje po pritužbama, međutim, to ni u kojem slučaju ne znači da Tužilaštvo ima „neograničen” rok za odlučivanje o tim pritužbama. Štaviše, iz stipulacije odredbi ZKP, član 224 (obustava istrage) u vezi sa članom 216 (naredba o provođenju istrage), proizlazi intencija zakonodavca da se predmetni postupak što prije okonča (s obzirom na rokove vezane za donošenje naredbe o neprovođenju istrage – obavještanje oštećenog u

roku od tri dana, odnosno podnošenje pritužbe u roku od osam dana), osobito imajući u vidu ovlaštenje tužioca da, u smislu člana 224. stav 3. ZKPBiH, može ponovo otvoriti istragu ako se dobiju nove činjenice i okolnosti koje ukazuju da postoje osnovi sumnje da je osumnjičeni učinio krivično djelo. Nadalje, Ustavni sud zapaža da je, nakon što su podnesene pritužbe apelantica, Tužilaštvo BiH donijelo niz odluka kojima je mijenjalo personalni sastav tima za odlučivanje o navedenim pritužbama i da je održalo osamnaest sastanaka, ali o pritužbama apelantica, kao i ostalih oštećenih, nije odlučeno, niti je na bilo koji način u odgovoru na apelaciju ukazano da Tužilaštvo BiH (osim izmjene personalnog sastava i održavanja sjednica) provodi konkretne radnje s ciljem utvrđivanja osnovanosti navoda koje su apelantice i ostali oštećeni istakli u svojim pritužbama, posebno imajući u vidu da su apelantice u svojim prigovorima iznijele konkretne navode u pogledu saslušanja određenih lica u svojstvu svjedoka, a iz činjenica predmeta nije evidentno da je Tužilaštvo BiH na bilo koji način informiralo apelantice o preduzetim mjerama u smislu pozitivne obaveze javne vlasti prema članu II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 3. Evropske konvencije. Osim toga, činjenica da Tužilaštvo BiH ni nakon šest godina nije uspjelo razmotriti pritužbe oštećenih i spis predmeta, te utvrditi da li je tužilačka odluka od 17. januara 2012. godine da se obustavi istraga bila pravilna, i o svojoj odluci obavijestiti oštećene, u svakom slučaju pojačava kod apelantica osjećanje snažnog nemira i inferiornosti, koje je u stanju da žrtvu ponizi ili degradira.

55. Na osnovu navedenog, uzimajući u obzir konkretne okolnosti slučaja, posebno činjenicu da o pritužbama apelantica protiv naredbe o obustavi istrage od 17. januara 2012. godine u predmetu koji se tiče događaja od 2. i 3. maja 1992. godine u kojima su izgubili život bliski srodnici apelantica nije odlučeno ni nakon šest godina, za koje vrijeme se Tužilaštvo BiH prvenstveno bavilo organizacionim pitanjima vezanim za rad po navedenim pritužbama, a ne utvrđivanjem osnovanosti navoda apelantica i ostalih oštećenih iznesenih u pritužbama, čime je dovelo u pitanje svoju ozbiljnost i posvećenost u radu na ovom predmetu, Ustavni sud smatra da Tužilaštvo BiH nije ispunilo svoju obavezu u pogledu člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije.

56. Što se tiče nezavisnosti istrage, Ustavni sud primjećuje da navodi apelantica da istraga u ovom predmetu nije objektivna i nepristrana zbog toga što su kao osumnjičeni po komandnoj odgovornosti bili označeni visoki funkcioneri u Bosni i Hercegovini više upućuju na generalno nezadovoljstvo radom Tužilaštva BiH u vezi s provođenjem istrage, zbog samog načina rada i odnosa prema apelanticama i predmetu, pa se Ustavni sud nije bavio tim pitanjem.

57. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da su povrijeđeni član II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i član 3. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

58. Apelantice su zbog povrede ustavnih prava tražile naknadu nematerijalne štete. U skladu sa članom 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu. Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

59. S obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se principima pravičnosti, Ustavni sud smatra da apelanticama treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od po 1.000,00 KM. Ovu naknadu je dužno platiti Vijeće ministara Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke uz obavezu da nakon isteka tog roka plati apelanticama zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Ostali navodi

60. S obzirom na zaključak Ustavnog suda u pogledu povrede prava iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije neophodno posebno razmatrati ostale navode iz apelacija.

VIII. Zaključak

61. Ustavni sud, ne ulazeći u pitanje opravdanosti donošenja naredbe o obustavljanju istrage i pritužbi na tu naredbu, zaključuje da postoji kršenje prava iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije jer nadležno tužilaštvo u predmetu koji se tiče istrage smrti bliskih srodnika apelantica ni nakon šest godina nije odlučilo o pritužbama apelantica protiv naredbe o obustavljanju istrage u tom predmetu, a pri tome nije ponudilo niti jedan razlog koji bi se mogao smatrati razumnim i opravdanim za dugo trajanje konkretnog postupka.

62. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

63. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 1849/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Borova d.d. proizvodnja i promet obuće, gumarskih i ostalih proizvoda, Vukovar, Republika Hrvatska, podnesena protiv Rješenja Višeg privrednog suda u Banjoj Luci broj 57 0 Ps 002 089 14 Pž od 13. veljače 2015. godine i Rješenja Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci broj 57 0 Ps 002 089 14 Ps 2 od 19. studenog 2014. godine

Odluka od 27. veljače 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1849/15**, rješavajući apelaciju **Borova d.d. proizvodnja i promet obuće, gumarskih i ostalih proizvoda, Vukovar, Republika Hrvatska**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 27. veljače 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Borova d.d. proizvodnja i promet obuće, gumarskih i ostalih proizvoda, Vukovar, Republika Hrvatska, podnesena protiv Rješenja Višeg privrednog suda u Banjoj Luci broj 57 0 Ps 002 089 14 Pž od 13. veljače 2015. godine i Rješenja Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci broj 57 0 Ps 002 089 14 Ps 2 od 19. studenog 2014. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Образложение

I. Uvod

1. Borovo d.d. proizvodnja i promet obuće, gumarskih i ostalih proizvoda, Vukovar, Republika Hrvatska (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Zdravko Grabovac, odvjetnik iz Teslića, podnio je 15. travnja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Višeg privrednog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Viši privredni sud) broj 57 0 Ps 002 089 14 Pž od 13. veljače 2015. godine i Rješenja Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni privredni sud) broj 57 0 Ps 002 089 14 Ps 2 od 19. studenog 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Višeg privrednog suda, Okružnog privrednog suda i tuženog „Bonela” a.d. Banja Luka (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 12. lipnja 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Viši privredni sud, Okružni privredni sud i tuženi su odgovor na apelaciju dostavili u vremenskom razdoblju od 16. lipnja do 10. srpnja 2017. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Apelant je 10. prosinca 2001. godine podnio tužbu Osnovnom sudu u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) protiv tuženog radi utvrđenja prava vlasništva i predaje u posjed nekretnine-poslovnog prostora u Banjoj Luci, Ulica Veselina Masleše broj 23 (u daljnjem tekstu: predmetni poslovni prostor). Osnovni sud je predmetnu tužbu evidentirao pod brojem Ps-2089/01. Osnovni sud u konkretnom predmetu nije poduzimao procesno-pravne radnje, pa je Okružni privredni sud, koji je u konkretnom predmetu nastavio postupak kao stvarno nadležni sud, shodno odredbama Zakona o sudovima Republike Srpske od 1. srpnja 2009. godine, donio Rješenje broj 57 0 Ps 002089 01 od 27. kolovoza 2010. godine, koje je potvrđeno rješenjem Višeg privrednog suda od 23. rujna 2010. godine, kojim se predmetni postupak prekida, pozivajući se na odredbe Sporazuma o pitanjima sukcesije bivše SFRJ (u daljnjem tekstu: Sporazum) ili odredbe Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) o sudskoj nadležnosti, smatrajući da se predmet u konkretnom slučaju mora rješavati u upravnom postupku. Nakon donošenja Odluke Ustavnog suda broj U 16/11 od 13. srpnja 2012. godine postupak u navedenom predmetu je nastavljen.

6. U nastavku postupka Okružni privredni sud je donio Rješenje broj 57 0 Ps 002089 14 Ps 2 od 19. studenog 2014. godine kojim je prekinuo postupak radi rješavanja prethodnog pravnog pitanja. U obrazloženju rješenja, Okružni privredni sud je naveo da je apelant podnio tužbu Osnovnom sudu protiv tuženog radi utvrđenja prava vlasništva i predaje u posjed predmetnog poslovnog prostora. U obrazloženju rješenja je također navedeno da je Sporazumom koji su ratificirale zemlje članice bivše SFRJ (između ostalog i BiH), kao i Aneksom G tog sporazuma, propisano da će svaka država nasljednica na temelju reciprociteta poduzeti potrebne mjere, u skladu sa svojim internim zakonom, da bi osigurala da se odredbe ovog sporazuma priznaju i provode u njezinim sudovima, upravnim tribunalima i agencijama i da ostale države nasljednice i njihovi građani imaju pristup tim sudovima, tribunalima i agencijama da bi se osigurala implementacija ovog sporazuma.

7. U svezi s tim, obrazloženo je da je odredbom članka 4. Aneksa G propisano da će države nasljednice poduzeti takve radnje koje se mogu zahtijevati prema općim načelima zakona i koje su inače odgovarajuće za osiguranje efikasne primjene načela navedenih u tom aneksu, kao što je zaključivanje bilateralnih sporazuma i obavještanje sudova i drugih nadležnih vlasti. Nadalje je obrazloženo da je odredbom članka 7. Aneksa propisano da će sve fizičke i pravne osobe iz svake države nasljednice, na temelju reciprociteta, imati isto pravo pristupa sudovima, upravnim tribunalima i agencijama te države i drugih država nasljednica u svrhu realizacije zaštite njihovih prava. Prema tome, kako je naveo Okružni privredni sud, Aneks „G” Sporazuma garantira zaštitu privatnog vlasništva i stečenih prava građana i drugih pravnih lica bivše SFRJ od strane države nasljednice kako je propisano člankom 1. koji glasi: „Pravo svojine na pokretnu i nepokretnu imovinu koja se nalazi u državi nasljednici koju su građani ili druga pravna lica imali na dan 31. decembra 1990. godine garantuje se Sporazumom, bez obzira na nacionalnost, državljanstvo, mjesto boravka ili domicil vlasnika. Ovo pravo se garantuje u skladu sa uspostavljenim i priznatim standardima i normama međunarodnog prava (član 2. stav 1. Aneksa). Stavom 2. iste odredbe predviđena je obaveza poštovanja ugovora zaključenih od strane građana ili drugih pravnih lica bivše SFRJ nakon 31. decembra 1990. godine.”

8. Okružni privredni sud je dalje naveo da iz citiranog proizlazi da se Aneksom G utvrđuju osnove za rješavanje pitanja vezanih za privatnu imovinu i stečena prava (koja su postojala na dan 31. prosinca 1990. godine), i to na način da se stečena prava priznaju, a osobe koje ta prava ne mogu ostvariti restitucijom imaju pravo na naknadu. Ovim aneksom je, kako je obrazloženo, garantirana jednakopravnost svih u pristupu sudovima i drugim organima i zabranjena diskriminacija po kriteriju državljanstva i nacionalnosti, te je navedeno i da Sporazum i Aneks postavljaju samo okvirna načela kojima će se države voditi prilikom sklapanja daljnjih sporazuma, tako da je on nedovoljan za neposrednu primjenu u konkretnim slučajevima.

9. U svezi s tim, obrazloženo je da se taj sud, da bi utvrdio postojanje reciprociteta, obratio Ministarstvu pravde BiH tražeći informaciju o postojanju reciprociteta između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske glede primjene Sporazuma i Aneksa G tog sporazuma, te je to Ministarstvo dostavilo odgovor Ministarstva pravde Republike Hrvatske iz kojeg proizlazi da za sada nema reciprociteta i da je potrebno da države članice poduzmu mjere koje zahtijevaju opća načela prava ili su na drugi način pogodne za osiguranje primjene načela iznijetih u Aneksu G, kao što je sklapanje dvostranih ugovora koji bi se provodili u dobroj vjeri u skladu s Poveljom UN-a i međunarodnim pravom. U tom odgovoru Ministarstva pravde Republike Hrvatske je navedeno, kako obrazlaže Okružni privredni sud, da rješavanje imovinsko-pravnih pitanja fizičkih i pravnih osoba između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine još uvijek nije definirano budući da između država nije potpisan ugovor o uređenju imovinsko-pravnih odnosa, slijedom čega sudovi u Republici Hrvatskoj, do sklapanja bilateralnog ugovora, Aneks G ne primjenjuju neposredno.

10. Okružni privredni sud je obrazložio da, prema tome, bez postojanja reciprociteta, odnosno zaključenja bilateralnih ugovora između zemalja potpisnica, Aneks G nije pogodan za neposrednu primjenu upravo zbog svoje uopćenosti. U konkretnoj pravnoj stvari, prema obrazloženju tog suda, radi se o zahtjevu apelanta, koji ima sjedište u Republici Hrvatskoj, podnesenom radi utvrđivanja prava vlasništva i predaje u posjed nekretnina koje se nalaze u BiH, pa kako je utvrđeno da između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine još uvijek nije potpisan bilateralni sporazum vezano za primjenu Aneksa G, taj sud je ovo pitanje cijenio kao prethodno, te je u skladu s odredbama članka 12. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) odlučio kao u izreci ovog rješenja, odnosno prekinuo postupak u ovoj pravnoj stvari.

11. Odlučujući o apelantovoj žalbi, Viši privredni sud je donio Rješenje broj 57 0 Ps 002089 14 Pž od 13. veljače 2015. godine kojim su žalbe odbijene i prvostupanjsko rješenje potvrđeno. Viši privredni sud je u obrazloženju rješenja naveo da je predmet spora tužbeni zahtjev apelanta, koji ima sjedište u Republici Hrvatskoj, radi utvrđenja prava vlasništva i predaje u posjed predmetnog poslovnog prostora. U svezi s tim, Viši privredni sud je zaključio da je prvostupanjski sud pravilno postupio kada je predmetni postupak prekinuo, imajući u vidu nesporno utvrđenje da između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske nije potpisan bilateralni sporazum za primjenu Aneksa G. Naime, Viši privredni sud je ukazao da iz spisa predmeta proizlazi da je prvostupanjski sud, pri razrješenju spora u ovoj pravnoj stvari, kao relevantno smatrao postupanje redovnih sudova u Republici Hrvatskoj u istovrsnoj vrsti spora. U svezi s tim, Viši privredni sud je ukazao da se iz dopisa Ministarstva pravde Republike Hrvatske može utvrditi da sudovi

u Republici Hrvatskoj u postupcima s istovrsnim predmetom spora imaju stajalište da se prava iz Aneksa G Sporazuma ne priznaju neposredno.

12. Viši privredni sud je, polazeći od navedenog stajališta sudova u Republici Hrvatskoj glede primjene Aneksa G Sporazuma, primjenom načela reciprociteta, zaključio da je prvostupanjski sud pravilno, na temelju članka 379. ZPP donio rješenje o prekidu postupka, te da ovakvo utvrđenje i pravni zaključak prvostupanjskog suda kao pravilne prihvaća i taj sud. Navedeno je da su neutemeljeni apelantovi žalbeni navodi da je „prvostupanjski sud arbitrarno primijenio Sporazum o pitanjima sukcesije” iz razloga što je nespornim utvrđeno da je sjedište tužitelja (apelanta) u Republici Hrvatskoj, da se radi o zahtjevu za utvrđivanje prava vlasništva i predaju u posjed nekretnina koje se nalaze u Bosni i Hercegovini, da između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine još uvijek nije potpisan bilateralni sporazum u svezi s primjenom Aneksa G, pa je pravilno u konkretnom slučaju postupak prekinut.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelant vidi u pogrešnoj primjeni procesnog prava jer su nadležni sudovi, prema apelantovim navodima, pogrešno zasnovali svoje odluke, pozivajući se na reciprocitet, što je, prema apelantovom mišljenju, pogrešno budući da se „tumačenjem članka 4. ne može doći do zaključka o namjeri ugovornih strana-država sukcesora da se zaključe bilateralni sporazumi”. Apelant smatra da ni u jednoj od odredaba Zakona o provođenju Aneksa G Sporazuma nije izražena čvrsta namjera država sukcesora da će pristupiti sklapanju bilateralnih sporazuma, zbog čega su sudovi, prema apelantovom mišljenju, dužni primjenjivati pozitivne propise jer je neizvjesno kada će se prekinuti postupak nastaviti. Apelant smatra da, postupajući na ovaj način, redovni sudovi apelantu uskraćuju pravo raspolagati svojom imovinom.

b) Odgovor na apelaciju

14. Viši privredni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da smatra da nisu povrijeđena prava na koja se apelant u apelaciji pozivao, te predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

15. Okružni privredni sud smatra da su osporena rješenja pravilna i zakonita, te da nisu utemeljeni apelantovi navodi o povredi njegovih prava na koja se poziva u apelaciji.

16. Tuženi predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

17. U **Sporazumu o pitanjima sukcesije** (Odluka o ratifikaciji Sporazuma o pitanjima sukcesije, „Službeni glasnik BiH” - Međunarodni ugovori br. 10/01 i 8/09 - ispravka) relevantne odredbe glase:

Članak 7.

Ovaj sporazum zajedno sa svim naknadnim sporazumima zahtijevanih u implementaciji Aneksa ovom sporazumu konačno rješava uzajamna prava i obveze država sljednica u pogledu sukcesije koja je predmet ovoga sporazuma. Činjenica da se on ne bavi drugim pitanjima koja se ne tiču sukcesije ne prejudicira prava i obveze država, strana u ovom sporazumu u odnosu na ta druga pitanja.

Članak 8.

Svaka će država sljednica, temeljem reciprociteta poduzeti potrebne mjere sukladno svome internom zakonu, kako bi osigurala da se odredbe ovoga sporazuma priznaju i provode u njenim sudovima, upravnim tribunalima i agencijama i da ostale države sljednice i njihovi građani imaju pristup tim sudovima, tribunalima i agencijama kako bi se osigurala implementacija ovoga sporazuma.

Članak 9.

Ovaj sporazum će države sljednice implementirati u dobroj vjeri, u duhu Povelje Ujedinjenih naroda i sukladno međunarodnom pravu.

Članak 10.

Na ovaj sporazum se ne mogu staviti nikakva ograničenja.

Aneks G

Privatno vlasništvo i stečena prava

Članak 1.

Privatno će vlasništvo i stečena prava građana i drugih pravnih osoba bivše SFRJ biti zaštićena od strane država sljednica sukladno odredbama ovog Aneksa.

Članak 2.

(1) (a) Prava na pokretnu i nepokretnu imovinu koja se nalazi u državi sljednici i na koju su građani ili druga pravna lica imala pravo 31. prosinca 1990. bit će priznata, zaštićena i vraćena od strane te države sukladno uspostavljenim standardima i normama međunarodnog prava i neovisna od nacionalnosti, državljanstva, mjesta boravka ili domicila tih osoba. Ovo će obuhvatati osobe koje nakon 31. prosinca 1990. stječu državljanstvo ili uspostavljaju mjesto boravka ili domicila u drugoj državi koja nije država sljednica. Osobe koje nisu u stanju ostvariti takva prava imat će pravo na obeštećenje sukladno normama građanskoga i međunarodnoga prava.

(b) Svaki će tobožnji prijenos prava na pokretnu ili nepokretnu imovinu učinjen nakon 31. prosinca 1990. i zaključen pod prisilom ili u suprotnosti sa Podstavkom (a) ovoga članka biti bespredmetan i nevažeći.

(2) Svi ugovori zaključeni od strane građana ili drugih pravnih osoba bivše SFRJ do 31. prosinca 1990. godine, uključujući i one zaključene od strane državnih poduzeća, će se poštovati bez diskriminacije. Države sljednice će osigurati izvršavanje obveza po takvim sporazumima gdje je ispunjavanje takvih sporazuma bilo spriječeno raspadom bivše SFRJ.

Članak 3.

Države sljednice će poštovati i zaštititi prava svih fizičkih i pravnih osoba bivše SFRJ na intelektualnu imovinu uključujući patente, zaštitne znakove, autorska prava i ostala srodna prava (primjerice, autorski honorari) i u tom pogledu će se ispunjavati zahtjevi međunarodnih konvencija.

Članak 4.

Države sljednice će poduzeti takve radnje koje se mogu zahtijevati prema općim načelima zakona i koje su inače odgovarajuće za osiguranje efikasne primjene načela navedenih u ovom Aneksu, kao što je zaključivanje bilateralnih sporazuma i obavještanje sudova i drugih nadležnih vlasti

Članak 5.

Ništa u gore pomenutim odredbama ovog Aneksa neće ići na štetu odredaba bilateralnih sporazuma zaključenih između država sljednica po istom pitanju koje u određenim područjima može biti presudno između tih država.

Članak 6.

Domaće zakonodavstvo svake države sljednice u pogledu prava stanovanja („stanarsko pravo/stanovanjska pravica/stanarsko pravo”) će se jednako primjenjivati na

osobe koje su bile državljani bivše SFRJ i koji su imali takva prava bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, jezik, vjeroispovijest, politička ili druga mišljenja, nacionalno ili socijalno podrijetlo, pripadnost nacionalnim manjinama, imovina, rođenje ili neki drugi status.

Članak 7.

Sve fizičke i pravne osobe iz svake države sljednice će, temeljem reciprociteta imati isto pravo pristupa sudovima, upravnim tribunalima i agencijama te države i drugih država sljednica glede realizacije zaštite njihovih prava.

Članak 8.

Gore navedene odredbe ovog Aneksa neće prejudicirati jamstva nediskriminacije u odnosu na privatno vlasništvo i stečena prava koja postoje u domaćem zakonodavstvu država sljednica.

Članak 3.

Ova odluka bit će objavljena u „Službenom glasniku BiH” na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

18. U Odluci o sprovođenju Aneksa „G” Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” broj 2/04) relevantne odredbe glase:

Članak 1.

U cilju zaštite privatne svojine i stečenih prava građana i pravnih osoba iz država sljednica bivše SFRJ, potpisnika Sporazuma o pitanjima sukcesije (u daljnjem tekstu: Sporazuma), ovom odlukom se uređuje način i postupak vraćanja u prvobitno stanje prava na pokretnu i nepokretnu imovinu, koja se nalazi na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Članak 2.

Građani i druge pravne osobe iz država sukcesora bivše SFRJ koji su imali pravo na pokretnu i nepokretnu imovinu koja se nalazi na teritoriji Bosne i Hercegovine, suglasno odredbama članka 2. Aneksa „G” Sporazuma, obraćaju se pismenim zahtjevom za vraćanje u prvobitno stanje navedenog prava i to: za područje Federacije BiH-Kantonu-odnosno Općini na čijem se području imovina nalazi, za područje Republike Srpske Ministarstvu za ekonomske odnose i koordinaciju Republike Srpske, a za područje Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, gradonačelniku (u daljnjem tekstu: nadležni organi).

19. U Zakonu o parničnom postupku („Službeni glasnik RS” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 379. stav 1.

Osim slučajeva posebno predviđenih u ovom zakonu, prekid postupka sud će odrediti:

1) ako je odlučio da sam ne rješava o prethodnom pitanju,

Član 381. stav 2.

Ako je sud prekinuo postupak iz razloga navedenih u članu 379. stav 1. tačka 1. i stav 2. ovog zakona postupak će se nastaviti kad se pravosnažno završi postupak pred sudom ili drugim nadležnim organom, ili kad sud nađe da više ne postoje razlozi da se čeka na njegov završetak.

VI. Dopustivost

20. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Višeg privrednog suda broj 57 0 Ps 002089 14 PŽ od 13. veljače 2015. godine protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporeno rješenje apelant je primio 20. svibnja 2015. godine, a apelacija je podnesena 15. travnja 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant pobija navedena rješenja tvrdeći da su mu tim rješenjima povrijeđena njegova prava iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

24. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

25. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

26. Ustavni sud, prije svega, ukazuje da se predmetni postupak odnosi na pitanje vlasničkog prava i prava na povrat u posjed predmetne nekretnine apelantu, dakle nesporno je da se radi o predmetu građanskopravne prirode, te stoga apelant uživa garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

27. Apelant ukazuje na proizvoljnu primjenu procesnog prava od strane redovnih sudova iz razloga što je prekinut predmetni postupak za predaju u posjed i utvrđivanje prava vlasništva koji se vodio po apelantovoj tužbi. U svezi s tim, Ustavni sud, prije svega, naglašava da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivati zaključke redovnih sudova glede činjeničnog stanja i primjene procesnog i materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacijske nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovnim sudovima.

28. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stajalištu, može, iznimno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26.) upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise. U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno i navode iz apelacije, Ustavni sud će u konkretnom slučaju ispitati jesu li osporene odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava.

29. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi prekinuli predmetni postupak do rješavanja pitanja reciprociteta između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske u ovakvim slučajevima shodno odredbama Sporazuma i Aneksa G. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća na svoju Odluku broj *U 16/11* od 13. srpnja 2012. godine u kojoj je, rješavajući pitanje suglasnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine Zakona o provođenju Aneksa G na teritoriji Republike Srpske (vidi Odluku Ustavnog suda broj *U 16/11* od 13. srpnja 2012. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), između ostalog, istaknuo i: „Konačno, s obzirom na to da je u pitanju ustavna obveza Bosne i Hercegovine da izvrši međunarodnu obvezu Bosne i Hercegovine, Ustavni sud naglašava da se Odluka o sprovođenju Aneksa G Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Bosne i Hercegovine mora poštovati i primjenjivati u praksi, što se posebice odnosi na redovne sudove koji, prema relevantnim zakonskim odredbama, po službenoj dužnosti tijekom cijelog postupka trebaju paziti imaju li za rješavanje konkretnog spora sudsku i/ili stvarnu nadležnost, te, posebice, za što je i do sada postojala mogućnost, odlučujući u svakom konkretnom slučaju, da provjere kao faktičko pitanje je li zadovoljen uvjet reciprociteta u odnosu na konkretnu državu nasljednicu SFRJ. Ovo pogotovo imajući u vidu praksu redovnih sudova država potpisnica Sporazuma o sukcesiji, kao što je to navedeno u odgovoru Vijeća ministara Bosne i Hercegovine prema kojem ‘...od strane subjekata aktivne legitimacije, koji su pokrenuli sudske postupke za zaštitu svojih prava, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je obaviješteno da sudovi u drugim državama nasljednicama prekidaju sudske postupke pozivajući se na reciprocitet’. Naime, Sporazum o sukcesiji i njegovi aneksi jednako obvezuju sve potpisnice, pa je, prema mišljenju Ustavnog suda, primjena načela reciprociteta ako ne obveza (Ustavni sud nije smatrao u konkretnom slučaju da je neophodno dati odgovor na pitanje obveznosti, ili tek mogućnosti zaključivanja posebnih bilateralnih sporazuma u skladu sa čl. 4. i 5. Aneksa G Sporazuma o pitanjima sukcesije, uključujući i pitanje reciprociteta), onda sigurno mogućnost kojom bi se štitili

interesi subjekata iz Bosne i Hercegovine u svim fazama postupka pred redovnim sudovima, odnosno drugim nadležnim organima.”

30. Osim toga, Ustavni sud ukazuje da je Aneksom G uspostavljen normativno-pravni okvir za zaštitu prava koja imaju karakter stečenih prava onako kako su postojala 31. prosinca 1990. godine. Ustavni sud ukazuje i da je Predsjedništvo Bosne i Hercegovine 28. studenog 2001. godine donijelo Odluku o ratifikaciji Sporazuma o pitanjima sukcesije koji su, s ciljem pronalaženja i utvrđivanja pravične raspodjele prava, obveza, potraživanja i dugovanja bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, potpisale Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, Republika Makedonija, Republika Slovenija i Savezna Republika Jugoslavija.

31. Dovodeći navedeno stajalište Ustavnog suda izraženo u Odluci broj *U 16/11* u kontekst s činjenicama konkretnog predmeta, Ustavni sud smatra da u obrazloženjima navedenih odluka nema ništa što bi ukazivalo da su redovni sudovi proizvoljno primijenili procesno pravo. Naime, u konkretnom slučaju, kako je vidljivo iz prezentiranih činjenica predmeta, redovni sudovi su prekinuli predmetni postupak iz razloga što, shodno pribavljenoj informaciji od Ministarstva pravde Republike Hrvatske, proizlazi da u Republici Hrvatskoj redovni sudovi u ovakvim slučajevima, u kojima je jedna stranka u postupku subjekt iz BiH, a druga iz Republike Hrvatske, prekidaju postupke s obrazloženjem kako nije zaključen bilateralni sporazum o pitanju reciprociteta između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, a da se, prema tumačenju sudova u Republici Hrvatskoj, Aneks G Sporazuma ne može neposredno primjenjivati. U svezi s tim, navedeno stajalište Ustavnog suda koje se tiče pitanja reciprociteta i koje je iskazano u Odluci broj *U 16/11* primjenjuje se i u konkretnom slučaju.

32. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj praksi rješavao slična pitanja, pa je u Odluci broj *AP 5657/10*, između ostalog, naveo i sljedeće: „Predmetni postupci su prekinuti rješenjima Okružnog privrednog suda donesenim na temelju članka 4. Zakona o provođenju Aneksa G Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske”, te „da je Odlukom Ustavnog suda broj *U 16/11* od 13. srpnja 2012. godine utvrđeno da Zakon o provođenju Aneksa G Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske u cijelosti nije suglasan odredbama članka III/1.(e), članka III/3.(b), članka IV/4.(b) i članka V/4.(a) Ustava Bosne i Hercegovine. Istom odlukom, u skladu sa člankom 63. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, navedeni zakon je stavljen izvan snage” (vidi Odluku broj *AP 5657/10* od 15. siječnja 2014. godine, toč. 29. i 30.). Dakle, u Odluci broj *AP 5657/10* Ustavni sud je utvrdio povredu prava na pravično suđenje u segmentu prava na pristup sudu iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda jer su redovni sudovi postupak

prekinuli primjenom entitetskog zakona donesenog iz nadležnosti Bosne i Hercegovine, a ne entiteta.

33. Osim toga, Ustavni sud ukazuje da je Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) donio odluku u predmetu broj 73035/14 *Mladost Turist a.d. protiv Hrvatske* (vidi Odluku broj 73035/14 od 30. siječnja 2018. godine) koja se odnosi na pitanje sukcesije, te da je navedenom odlukom Europski sud utvrdio da: „Republika Hrvatska još uvijek nije donijela zakon ili zaključila bilateralni sporazum za provedbu članka 2. Aneksa G Sporazuma o sukcesiji. Stoga smatra da ni aplikantov zahtjev da bude proglašen vlasnikom spornog zemljišta, niti njegov zahtjev za naknadu nemaju dovoljno osnova u nacionalnom pravu ili međunarodnim sporazumima koji su dio unutarnjeg pravnog poretka kako bi se smatrali ‘imovinom’ koja uživa garanciju članka 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju. Slijedi da je prigovor aplikanta u onoj mjeri u kojoj se odnosi na odbijanje domaćih vlasti da aplikantu vrate imovinu ili da mu isplate naknadu nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. (a).”

34. Dakle, u konkretnom slučaju sudski postupci nisu prekinuti primjenom neustavnog Zakona o provođenju Aneksa G Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske, već zbog nepostojanja reciprociteta između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske u postupanju sudova prilikom rješavanja pitanja koja proizlaze iz Sporazuma o pitanjima sukcesije, što jeste zahtjev iz Aneksa G Sporazuma o pitanjima sukcesije.

35. Imajući u vidu navedeno, kao i činjenicu da je Ustavni sud o istom pravnom pitanju već odlučivao tako što je apelacija odbijena (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 3153/15 od 31. siječnja 2018. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), Ustavni sud smatra da u identičnoj pravnoj i faktičkoj situaciji ni u konkretnom slučaju nema kršenja apelantovog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

36. Apelant smatra da mu je zbog proizvoljne primjene procesnog prava prekršeno i pravo na imovinu. S obzirom na to da je Ustavni sud u prethodnim točkama ove odluke utvrdio da nije bilo kršenja prava na pravično suđenje u segmentu primjene procesnog prava, a kako apelant, osim pozivanja na proizvoljnu primjenu procesnog prava, ne nudi nikakve druge argumente i dokaze iz kojih bi proizlazilo da mu je pravo na imovinu prekršeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema ni kršenja prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

37. Nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na primjenu procesnog prava kada su redovni sudovi predmetni postupak, u kojem je jedna stranka iz Republike Hrvatske, a druga iz Bosne i Hercegovine, prekinuli zbog nepostojanja reciprociteta u ovakvim i sličnim slučajevima sa Republikom Hrvatskom, a još uvijek nije zaključen sporazum po tom pitanju kao mogućnost predviđena Sporazumom o sukcesiji bivše SFRJ i Aneksom G tog sporazuma, pri čemu je stajalište Republike Hrvatske u konkretnom slučaju da se Aneks G ne može neposredno primjenjivati, pa stoga sudovi u Republici Hrvatskoj u istim ili sličnim situacijama kada je jedna stranka iz Bosne i Hercegovine ne osiguravaju reciprocitet predviđen Aneksom G bez dodatnog bilateralnog akta između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

38. Nema kršenja prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kada apelant kršenje ovog prava svodi na navode o proizvoljnoj primjeni procesnog prava, a Ustavni sud je utvrdio da procesno pravo nije proizvoljno primijenjeno, odnosno da nije bilo kršenja prava na pravično suđenje.

39. Imajući u vidu okolnosti ovog predmeta, kao i niz drugih predmeta koji su ranije razmatrani i pokreću relevantno identična pitanja, dakle prekide sudskih postupka u kojima su znatne vrijednosti spora, Ustavni sud ukazuje da bi takva situacija trebala predstavljati podsticaj nadležnim organima za iniciranje rješavanja ovog pitanja sa Republikom Hrvatskom s ciljem postizanja pravne sigurnosti i poštovanja načela prava na pravično suđenje u segmentu pristupa sudu. Iz ovog razloga, Ustavni sud će ovu odluku dostaviti Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

40. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 4964/15

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Ђане Хациахметовић поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације БиХ број 22 0 П 010635 15 Рев од 4. септембра 2015. године, Пресуде Кантоналног суда у Бихаћу број 22 0 П 010635 14 Гж 2 од 19. децембра 2014. године и Пресуде Општинског суда у Санском Мосту број 22 0 П 010635 12 П 2 од 16. јуна 2014. године

Одлука од 27. фебруара 2018. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 4964/15, рјешавајући апелацију **Бане Хаџиахметовић**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 27. фебруара 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Бане Хаџиахметовић** поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације БиХ број 22 0 П 010635 15 Рев од 4. септембра 2015. године, Пресуде Кантоналног суда у Бихаћу број 22 0 П 010635 14 Гж 2 од 19. децембра 2014. године и Пресуде Општинског суда у Санском Мосту број 22 0 П 010635 12 П 2 од 16. јуна 2014. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. **Бане Хаџиахметовић** (у даљњем тексту: апеланткиња) из Санског Моста, коју заступа Сенад Бишћевић, адвокат из Санског Моста, поднијела је 9. новембра 2015.

године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације БиХ (у даљњем тексту: Врховни суд) број 22 0 П 010635 15 Рев од 4. септембра 2015. године, Пресуде Кантоналног суда у Бихаћу (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 22 0 П 010635 14 Гж 2 од 19. децембра 2014. године и Пресуде Општинског суда у Санском Мосту (у даљњем тексту: Општински суд) број 22 0 П 010635 12 П 2 од 16. јуна 2014. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Кантоналног суда, Општинског суда, Општине Сански Мост (у даљњем тексту: седмотужена), Мухареме Касумовић (у даљњем тексту: првотужена), Едине Џафић (у даљњем тексту: друготужена), Аделе Мешић (у даљњем тексту: трећетужена), Сенке Штефан (у даљњем тексту: четвртотужена), Сенка Касумовића (у даљњем тексту: петотужени) и Јасмина Касумовића (у даљњем тексту: шестотужени, заједно: тужени) затражено је 17. јануара 2018. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд је доставио одговор 23. јануара 2018. године, Кантонални суд 25. јануара 2018. године и Општински суд 26. јануара 2018. године. Тужени нису доставили одговоре на апелацију.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

Уводне напомене

5. Из расположивих докумената произилази да су предметни парнични поступак покренуле 22. јуна 1990. године Кана Касумовић (апеланткињина мајка) и њена сестра Сенија Касумовић (апеланткињина тетка) против првотужене и петотуженог тражећи да се утврди да су на породичној стамбеној кући (у даљњем тексту: спорна кућа) стекле право сусвојине са дијелом $\frac{1}{2}$, те право коришћења на земљишту испод куће, које су се у тужби позвале на наслеђе иза мајке Адиле, која је умрла 1972. године, те на чињеницу да су од предника тужених, односно њиховог брата Кадира (отац тужених) купиле његов дио на наведеним непокретностима.

6. Током поступка умрле су и апеланткињина мајка Кана и њена сестра Сенија, те је апеланткиња поднеском од 20. октобра 1997. године затражила да се настави поступак који је у децембру 1992. године прекинут. Апеланткиња је тужбени захтјев

проширила на остале тужене и Општину Сански Мост при чему је током поступка више пута мијењала тужбени захтјев, коначно га определијеливши у поновном поступку 26. фебруара 2014. године тражећи, између осталог, да се утврди да на непокретностима под ознаком стамбена зграда I, површине 60 м², и на земљишту испод ње постоји право апеланткињине сусвојине са дијелом $\frac{1}{2}$, затим, да се утврди постојање сусвојине са дијелом $\frac{1}{2}$ на преосталом дијелу спорне куће и земљишта испод куће у корист њене умрле тетке Сеније све до њене смрти, те да се утврди да је истинит и правно ваљан уговор о доживотном издржавању који су апеланткиња и њена тетка Сенија закључиле 16. марта 1992. године (у даљњем тексту: спорни уговор о издржавању), тражећи истовремено и упис утврђеног права у јавним евиденцијама.

7. Тужени су током поступка истакли противтужбени захтјев којим су тражили да се утврди да је ништав спорни уговор о издржавању, те да не производи правно дејство.

Оспорене пресуде

8. Одлучујући у поновном поступку Општински суд је Пресудом број 22 0 П 010635 12 П 2 од 16. јуна 2014. године, ставом 1 изреке, утврдио да на спорној кући постоји право сусвојине апеланткиње са дијелом $\frac{1}{4}$, затим је ставом 2 утврђено да је на спорној кући са дијелом $\frac{1}{4}$ постојало право сусвојине апеланткињине тетке Сеније све до њене смрти, ставом 3 је утврђено да је спорни уговор о издржавању истинит и правно ваљан, те је ставом 4 изреке апеланткињи дозвољен упис утврђеног права у јавним евиденцијама. Истом пресудом, ст. од 5 до 8, одбијени су преостали апеланткињини захтјеви за досуђење преко досуђеног, а ставом 9 изреке одбијен је противтужбени захтјев тужених (све прецизније наведено у изреци пресуде).

9. На основу великог броја спроведених доказа (стр. 8 и 9, с тим да је одбијен апеланткињин приједлог за спровођење доказа-читања записника са расправа из претходног поступка, јер се тужени нису са тим сагласили), њиховом оцјеном у смислу члана 8 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП), првостепени суд је, између осталог, утврдио како слиједи: да је спорна кућа припадала дједу парничних странака Рахми Касумовићу, који је умро 1943. године, да послије његове смрти оставински поступак није спроведен, да су иза умрлог Рахме остали његова супруга Адила, зв. Фадила, кћерке Кана и Сенија (апеланткињине мајка и тетка) и син Кадир (отац првотужене до шестотуженог), да је спорна кућа 1948. године у катастарској евиденцији уписана на Адилу, супругу умрлог Рахме, да је такав упис остао до 1954. године, када је приликом снимања града спорна кућа уписана на Кадира (правног предника тужених), да су насљедници иза умрлог Рахме у

спорној кући наставили да живе, да је правни предник тужених, њихов отац Кадир са породицом живио у приземљу спорне куће, да су остали насљедници умрлог Рахме, осим његове треће кћерке Адевије, дакле Кана и Сенија и њихова мајка Адила, живјели на спрату спорне куће, да је Адила умрла 1972. године иза које није спроведен оставински поступак, да у приземљу спорне куће од 1997. године до данас станује шестотужени, да се парцела на којој се налази спорна кућа води као право располагања у корист седмотужене са дијелом 95/204 и трајно право коришћења земљишта на наведеној парцели са дијелом 109/204 у корист правног предника тужених (Кадир) са правом својине на објектима (спорна кућа и стамбена зграда II-односно кућа коју је изградио шестотужени поред спорне куће) са дијелом 1/1, да се стамбена зграда II која је изграђена на истој парцели налази једним дијелом на земљишту на којем седмотужена има право коришћења, да је предник тужених, према подацима из старог катастарског оператата, посједовао само 95 м² земљишта и да је то разлог због којег, према подацима из земљишне књиге, седмотужена има право коришћења на земљишту испод зграда са дијеловима који су наведени.

10. Из образложења пресуде произилази да наведено чињенично утврђење међу парничним странкама није спорно, али да је међу странкама спорно то што апеланткиња сматра да јој по основу насљеђа иза мајке Кане припада $\frac{1}{2}$ на спорним непокретностима због тога што су насљедници иза умрле Адиле (кћерке Кана, Сенија и брат Кадир-предници парничних странака) постигли споразум о диоби наслијеђених непокретности, након којег су апеланткињина мајка Кана и тетка Сенија биле сувласнице спорне куће са дијелом $\frac{1}{2}$, па сходно томе апеланткиња сматра да јој, као јединој насљедници иза мајке Кане, припада њен дио од $\frac{1}{2}$, што су првотужена до шестотуженог дужни да трпе и дозволе да апеланткиња своја права на спорној кући упише у јавним евиденцијама. С друге стране, тужени апеланткињи оспоравају право својине на спорној кући, као и њеној мајци Кани, истичући при томе да је њихов предник (Кадир) искључиви власник спорне куће и да је то своје право уписао у јавним евиденцијама.

11. У вези са спорним питањем, Општински суд се позвао на одредбу члана 36 Закона о својинскоправним односима (у даљњем тексту: ЗОСПО), који је важио у вријеме смрти апеланткињине мајке, која прописује да се право својине на ствари стиче насљеђивањем у тренутку отварања насљеђа на имовини умрлог, ако законом није другачије одређено, при чему се право својине на ствари изводи из права оставиоца као досадашњег титулара тог права на ствари. Истакнуто је и да се правни основ при законском насљеђивању заснива на Закону о насљеђивању који прописује одређене правне чињенице а то су: смрт оставиоца, доживљавање

тренутка оставиочеве смрти, постојање имовине и др., а што се тиче начина стицања права својине на ствари путем наслеђа, у сваком случају отпада потреба уписа у јавну књигу или на други одговарајући начин одређен законом због тога што, у смислу члана 73 ЗОСПО, наследник постаје посједник у тренутку смрти оставиоца без обзира на то када је стекао фактичку власт на ствари, усљед чега рјешење о наслеђивању има само деклараторни карактер.

12. Имајући у виду да је током поступка утврђено да је спорна кућа припадала Рахми Касумовићу (дједу парничних странака), који је умро 1943. године, да су иза њега остали његова супруга Адила и четворо дјеце, и то кћерке Кана, Сена, Адевија и син Кадир као наследници првог наследног реда, да је мајка Адила умрла 1972. године, Општински суд је утврдио да су дјеца умрлих Рахме и Адиле као њихови наследници првог наследног реда постали сувласници спорне куће са дијелом $\frac{1}{4}$. Сходно томе, утврђено је да је апеланткињина мајка, као једно од четворо дјеце, постала сувласник спорне куће са дијелом $\frac{1}{4}$ по основу наслеђа и да јој је та имовина припадала у тренутку њене смрти. Даље се Општински суд у вези с тим позвао на одредбу члана 128 ЗОН-а која прописује да се смрћу лица отвара његово наследство, а у смислу члана 135 истог закона, оставина умрлог лица прелази по сили закона на његове наследнике у часу његове смрти, па је, стога, сваки наследник универзални сукцесор, односно слѣдник оставиоца у свим његовим наследним правима и имовини, а ако је више наследника, као што је случај у конкретном предмету, они сви заједно, до диобе наслеђа, преузимају имовину као цјелину и сваки од наследника се сматра универзалним сукцесором у погледу сваке ствари у сразмјери свог наследног дијела. У вези с дијелом тужбеног захтјева који се односи на упис права својине у јавним евиденцијама, Општински суд је овај дио тужбеног захтјева усвојио имајући у виду да је током поступка утврђено да је апеланткиња по основу наслеђа иза мајке стекла сусвојину на спорној кући у дијелу $\frac{1}{4}$, затим зато што је утврђено да је апеланткињина тетка Сенија била сувласница спорне куће са дијелом $\frac{1}{4}$ до своје смрти, да је Сенија свој дио након смрти оставила апеланткињи на основу спорног уговора о издржавању за који је током поступка утврђено да је истинит и правно ваљан, те да представља ваљан правни основ за укњижбу права у јавним евиденцијама.

13. Даље је образложено да се апеланткиња позива на чињеницу да је њена мајка наследница иза нане Адиле, која је умрла 1972. године и иза које није спроведена оставина, са $\frac{1}{3}$ дијела на спорној кући, те да су њена мајка, тетка Сенија и даица Кадир, као наследници нане Адиле, извршили диобу наслеђа, чиме је њена мајка постала власница $\frac{1}{2}$ спорне куће, и да, стога, апеланткињи припада, такође, право

својине на тој кући са $\frac{1}{2}$ дијела, а да се са том диобом сагласила и тетка Адевија, али да она нема право на наслеђе, јер је њемачка држављанка. С тим у вези, Општински суд је навео да апеланткиња није доказала да њеној тетци Адевији није припадало право наслеђа, јер је страни држављанин, с обзиром на то да је на основу спроведених доказа утврђено да је Адевија Касумовић отпуштена из југословенског држављанства 1975. године, а да је у вријеме смрти правног предника првотужене до шестотуженог 1943. године била југословенска држављанка. Због наведеног, Општински суд је закључио да на наведено лице не може да се односи одредба члана 5 ЗОН-а којим је прописано да страни држављани у ФНРЈ имају насљедна права као домаћи држављани само под условом да се примијени начело реципроцитета из чега, према мишљењу тог суда, произилази да и наведено лице има право на наслеђе, те је утврдио да апеланткињи припада право својине са дијелом $\frac{1}{4}$ спорне куће (који је наслиједила од мајке), а одбио је дио захтјева да се утврди право својине апеланткиње преко досуђеног дијела од $\frac{1}{4}$.

14. Осим тога, наведено је да је апеланткиња тражила да се утврди да на земљишту испод стамбене зграде I постоји право сусвојине апеланткиње са дијелом $\frac{1}{2}$ и да на дијелу парцеле број 43, тј. на земљишту са ознаком „двориште”, површине 64 m^2 , постоји заједничко право својине апеланткиње са туженим. С тим у вези је наведено да је у поступку неспорно утврђено да су стамбена зграда II и спорна кућа свака за себе као стамбена цјелина, али да су међусобно повезане с обзиром на то да се у оба објекта улази са једног степеништа, због чега за потребе оба објекта служи исто земљиште одређене површине, која укупно испод оба објекта износи 204 m^2 . Даље је наведено да је налазом вјештака геодетске струке утврђено да је спорна кућа саграђена једним дијелом на земљишту на којем право располагања има седмотужена са дијелом 95/204, а да првотужена до шестотуженог у свом посједу држе 95 m^2 које су узурпирани, јер је оно државна својина седмотужене. С обзиром на наведено, те пошто је утврђено и да стамбена зграда II нема грађевинску дозволу, то се утврђивање земљишта које служи за редовну употребу објеката може, како је образложено, извршити тек након добијања одобрења за грађење и употребу стамбене зграде II, те да и тада не може да се тражи утврђивање права својине, већ само коришћења, јер је већи дио земљишта, како је већ речено, узурпиран и у државној својини.

15. Даље, Општински суд је навео да је апеланткиња тражила и да суд обавезе шестотуженог да јој преда у посјед приземље спорне куће ослобођено од лица и ствари. С тим у вези, Општински суд је истакао да је, како је већ речено, у току поступка утврдио да је шестотужени син предника првотужене до шестотуженог, те

да је, стим у вези, наслѣдник наведеног лица и то првог наслѣдног реда, чиме је постао и власник одређеног идеалног дијела спорне куће, односно $\frac{1}{4}$. Како је у поступку утврђено и да је шестотужени од 1997. године користио приземље спорне куће, те како је апеланткиња власница, односно њена сувласница, али није била у посједу приземља куће, то је, према закључку тог суда, овај дио апеланткињиног тужбеног захтјева неоснован. Образложено је да је неосновано и апеланткињино позивање на досјелост у односу на спорну кућу сходно одредбама члана 32 ЗОСПО, јер је, како је већ речено, утврђено да апеланткиња никада није била у посједу приземља спорне куће, а нити њена предница, за разлику од шестотуженог који је у посједу и чији је правни предник (Кадир), такође, био у посједу наведеног приземља. Такође је наведено да апеланткиња није доказала ни да је икада извршена диоба предметне непокретности и да јој је, према тој диоби, припало право својине на цијелој спорној кући, па је и у овом дијелу Општински суд одбио апеланткињин тужбени захтјев као неоснован. Наведено је и да је неосновано позивање првотужене до шестотуженог на застару постављања наслѣдноправног захтјева апеланткиње сходно одредбама члана 142 Закона о наслѣђивању, јер се, како је образложио тај суд, у конкретном случају не ради о наслѣдноправном захтјеву, већ о стварноправном захтјеву, због чега не може да се примијени члан 142 Закона о наслѣђивању.

16. У вези с противтужбеним захтјевом тужених, Општински суд је навео да они током поступка нису доказали да је приматељица издржавања Сенија Касумовић под дјеловањем принуде, преваре и силе последице своје смрти оставила апеланткињи свој дио на спорној кући. Општински суд је приликом одлучења узео у обзир чињеницу да је спорни уговор о издржавању закључен у периоду рата, али да првотужена до шестотуженог током поступка нису доказали да закључење спорног уговора не би била жеља умрле Сеније и у нормалним условима и да није било рата. Током поступка је утврђено да су апеланткиња и њена тетка Сенија биле блиске, да је њихов однос био као однос мајке и кћерке, да су живјеле у једном домаћинству од апеланткињиног рођења до рата, као и чињеницу да умрла Сенија није имала своју дјецу, па је на основу свега наведеног утврђено да је спорни уговор о издржавању правно ваљан, оцијенивши све приговоре првотужене до шестотуженог неоснованим (страна 20 образложења пресуде).

17. Против наведене пресуде странке у поступку су поднијеле жалбе Кантоналном суду, који је Пресудом број 22 0 П 010635 14 ГЖ 2 од 19. децембра 2014. године жалбе одбио и потврдио првостепену пресуду одбијајући при томе захтјев парничних странака за накнаду трошкова жалбеног поступка. У образложењу је, између осталог, наведено да је првостепени суд правилно утврдио све релевантне чињенице

за усвајајући дио тужбеног захтјева и одбијајући дио у односу на противтужбени захтјев на које је првостепени суд правилно примијенио материјално право. Према оцјени Кантоналног суда, првостепени суд је све изведене доказе, као и све приговоре које су у току поступка истицали апеланти, а које у жалби понављају, оцијенио у складу са чланом 8 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП) о чему је дао опширне и ваљане разлоге које је прихватио и тај суд, а побијана одлука је сачињена у складу са чланом 191 став 4 ЗПП, па супротно жалбеним приговорима, оспорена пресуда није нејасна, нити контрадикторна. Према оцјени Кантоналног суда, сви предложени докази су изведени у складу са одредбама ЗПП, тако да су приговори истакнути у том дијелу неосновани. Кантонални суд је наводе да је првостепени суд за своју одлуку како о усвајању тако и одбијању тужбеног захтјева у наведеним дијеловима дао ваљане и прихватљиве разлоге, оцијенивши неоснованим приговоре тужених истакнуте у том правцу. Како је образложено, остали жалбени приговори које је тај суд оцијенио нису могли да утичу на законитост побијане одлуке. Кантонални суд је испитао и одлуку о трошковима поступка утврдивши да је првостепени суд правилно примијенио одредбу члана 386 став 2 ЗПП када је одлучио да свака странка сноси своје трошкове поступка.

18. Против наведене пресуде парничне странке су изјавиле ревизије Врховном суду, који је Пресудом број 22 0 П 010635 15 Рев од 4. септембра 2015. године апеланткињину ревизију одбио као и ревизију тужених, док је у односу на противтужбени захтјев ревизију одбацио уз истовремено одбијање захтјева парничних странака за накнаду трошкова ревизијског поступка. У образложењу је, између осталог, наведено да је, у односу на досуђујући дио тужбеног захтјева, другостепени суд, правилно примјењујући одредбе члана 231 ЗПП, у образложењу своје пресуде оцијенио све жалбене наводе парничних странака који су од одлучног значаја са аспекта предмета спора, па је неприхватљив приговор да је другостепена пресуда захваћена повредом одредаба парничног поступка из члана 209 у вези с чланом 231 ЗПП. Врховни суд је истакао да слободној оцјени доказа коју је извео суд странка не може с успјехом супротставити своју оцјену тих доказа тим више што та оцјена у конкретном случају укључује приговоре чињеничне природе који у ревизијском поступку нису релевантни (члан 240 став 2 ЗПП). Даље је Врховни суд поновио чињенично утврђење нижестепених судова, нагласивши да су на утврђено чињенично стање за које је тај суд везан сходно одредби члана 240 став 2 ЗПП нижестепени судови правилно примијенили материјално право, јер су за закључке о дјелимичној основаности тужбеног захтјева дали правилне и потпуне разлоге које је у свему прихватио и тај суд без потребе да их понавља. При томе је, како је нагласио

Врховни суд, првостепени суд навео конкретне материјалноправне одредбе које је правилно примијенио, а што је другостепени суд основано прихватио.

19. Наведено је и да је неприхватљив ревизијски приговор да је другостепени суд пропустио да санкционише погрешну примјену члана 8 ЗПП првостепеног суда, јер је првостепени суд, према мишљењу Врховног суда, све спроведене доказе оцијенио у складу са чланом 8 ЗПП и на основу слободне оцјене спроведених доказа утврдио одлучујуће чињенице за конкретан случај. Према образложењу Врховног суда, првостепени суд је у образложењу своје пресуде правилно и исцрпно изложио процес појединачне оцјене доказа, њиховог довођења у међусобну везу и извођења закључака о постојању, односно непостојању правнорелевантних чињеница за доношење одлуке у овом спору, како је правилно, према мишљењу Врховног суда, учинио и другостепени суд у образложењу своје одлуке. Наведено је да не могу да се прихвате као основани апеланткињини приговори о погрешној примјени материјалног права у односу на одбијајући дио тужбеног захтјева апеланткиње, јер, како је образложено, супротно апеланткињином правном резонувању, нижестепени судови су правилно закључили да она није доказала да наслјеђе на Адевију није прешло у моменту када је она била југословенска држављанка, па стога није доказала ни да је њена правна предница спорну имовину наслиједила са 1/3 дијела, нити да је извршена диоба предметних непокретности.

20. Према образложењу тог суда, без основа су приговори апеланткињине ревизије о погрешној примјени материјалног права путем навода о нарушеном начелу јединствености непокретности с позивом на одредбу члана 39 Закона о грађевинском земљишту. Одредбом члана 39 тог закона прописано је (став 1) да власник зграде или посебног дијела зграде ступањем на снагу тог закона стиче право својине на земљишту под зградом и на оној површини земљишта за које је просторним (регулационим) планом или планом парцелације утврђено да служи за редовну употребу зграде, изузев случајева који су предмет ревизије у складу са чл. од 87 до 92 прелазних одредаба овог закона (став 2) да општински орган управе за имовинскоправне послове, уз прибављено мишљење органа управе надлежног за послове урбанизма, утврђује својим рјешењем површину земљишта које је потребно за редовну употребу објекта, ако та површина није утврђена просторним планом или планом парцелације. Из садржине наведене одредбе, према мишљењу Врховног суда, јасно произилази да до ступања на правну снагу Закона о грађевинском земљишту сваки власник зграде изграђене на градском грађевинском земљишту, по сили закона, стиче право својине на земљишту под зградом и површини земљишта које служи за редовну употребу објекта према просторном плану, изузев случајева

који су предмет ревизије са становишта чл. 87-92 тог закона, што није ситуација у овој парници. Дакле, са становишта материјалноправне одредбе члана 39 став 1 Закона о грађевинском земљишту законодавац је власнику зграде изграђене на грађевинском земљишту чије је право својине већ уписано у земљишним књигама одредио да успоставу приватне својине на том земљишту у корист власника зграде спроводи земљишнокњижни уред надлежног суда, па апеланткињини наводи да је спорна кућа већ укњижена у земљишну књигу, иако тачна (на објектима изграђеним на к.ч. број 43 уписано право својине 1/1 у корист Кадира), према мишљењу тог суда, сама по себи не доводи до другачије одлуке у овом парничном спору, имајући у виду да је спорно земљиште к.ч. број 43 уписано 109/204 дијела као трајно право коришћења земљишта у корист предника тужених, а 95/204 дијела као право располагања у корист седмотужене.

21. Даље, Врховни суд је образложио да не могу да се прихвате ни апеланткињини наводи да је Планом рушења (спроведен као доказ) апеланткиња доказала површину земљишта потребног за редовну употребу спорне куће према просторном плану. Према мишљењу тог суда, ради се о чињеницама за које је потребно стручно знање, а геодетским вјештачењем те чињенице апеланткиња није доказала, па је другостепени суд основано прихватио као правилно правно становиште првостепеног суда о неоснованости тужбеног захтјева за деклараторну пресуду - утврђење да на земљишту, парцеле к.ч. број 43, испод спорне куће постоји право сусвојине апеланткиње, за утврђење да на дијелу те парцеле на земљишту под ознаком „двориште”, површине 64 м², постоји заједничко право својине апеланткиње са туженим због разлога већ изнесених у нижестепеним пресудама. Према образложењу Врховног суда, остали апеланткињини ревизијски наводи и наводи првотужене до шестотуженог нису од одлучног значења са аспекта предмета спора (члан 231 у вези са чланом 253 ЗПП). Имајући у виду наведено, Врховни суд је донио пресуду као у диспозитиву.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

22. Апеланткиња сматра да јој је оспореним пресудама прекршено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Кршење наведених права апеланткиња види у произвољној примјени материјалног и процесног пра-

ва, те погрешно утврђеном чињеничном стању. Наводи да судови нису дали аргумендована образложења за своја одлучења, те да је првостепени суд без икаквог законског упоришта одбио да спроведе доказе које је апеланткиња предложила читање записника из претходног поступка у којима је видљиво да су сви тужени, осим шестотуженог, признали апеланткињине, односно тужбене захтјеве предница апеланткиње, наводећи да то одбија, јер се странке нису сагласиле с тим. Такође, сматра да је неспорно доказала да је између поименично наведених предника апеланткиње и тужених закључен усмени уговор о подјели спорних непокретности, што редовни судови нису узели у обзир, те да судови нису водили рачуна да је одредбама Закона о непокретностима прописано да су пуноважни и усмени уговори који су закључени до ступања на снагу тог закона, као што је и овдје случај. Наводи и да редовни судови нису оцијенили све спроведене доказе, нити су из њих извели правилно чињенично стање, те да је неспорно да је досјелошћу стекла право својине на спорним непокретностима. Сматра и да нема никаквог законског упоришта да се 72 године након смрти правног предника апеланткиње и тужених и више од 20 година од смрти његове супруге по протеклу свих застарних рокова у којим може да се захтијева насљеђе може сматрати да се његова супруга прихватила насљеђа иза правног предника апеланткиње и тужених, јер оставински поступак није ни спроведен. Апеланткиња, такође, наводи да се ни другостепени, ни ревизијски суд нису у својим пресудама изјаснили о њеним прецизираним наводима о кршењу одредаба ЗПП поводом спровођења доказа.

б) Одговор на апелацију

23. Врховни суд је навео да у поступку није било кршења права загарантованих Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом, те да због тога апелацију треба одбити као неосновану.

24. Кантонални суд је навео да у цијелости остаје при разлозима и образложењима датим у пресуди тог суда, те да апелацију треба одбити.

25. Општински суд је навео да није било кршења права на која се апеланткиња позива и да апелацију треба одбити као неосновану.

V. Релевантни прописи

26. У **Закону о парничном поступку** („Службене новине ФБиХ” бр. 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15) релевантне одредбе гласе:

Члан 7.

(1) Странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и изводе доказе којима се утврђују те чињенице.

(2) Суд ће размотрити и утврдити само чињенице које су странке изнијеле и одредити извођење само оних доказа које су странке предложиле, ако законом није другачије одређено.

(3) Суд је овлашћен да утврди и чињенице које странке нису изнијеле и да наложи извођење доказа које странке нису предложиле ако из резултата расправе и доказивања произилази да странке иду за тим да располажу захтјевима којима не могу располагати (члан 3. став 2.).

Члан 8.

Које ће чињенице узети као доказане одлучује суд на основу слободне оцјене доказа. Суд ће савјесно и брижљиво оцијенити сваки доказ засебно и све доказе заједно.

Члан 101.

Поступак на главној расправи одвија се усмено, а докази се изводе непосредно пред судом, уколико није другачије предвиђено овим законом.

Члан 164. став 3.

(3) Ако у току поступка странка умре или поновно саслушање странке није могуће или је отежано из других разлога, суд ће прочитати записник са исказом те странке.

27. У **Закону о грађевинском земљишту** („Службене новине ФБиХ” број 25/03) релевантне одредбе гласе:

Члан 39.

Власник зграде или посебног дијела зграде ступањем на снагу овога закона стиче право власништва на земљишту, под зградом и на оној површини земљишта које је просторним планом или планом парцелизације утврђено да служи за редовну употребу зграде, изузев случајева који су предмет ревизије у складу са чл. 87. до 92. пријелазних одредаба овога закона.

Ако просторним планом или планом парцелизације није утврђена површина земљишта које је потребно за редовну употребу зграде, ту површину утврђује рјешењем опћински орган управе надлежан за имовинско-правне послове уз прибављено мишљење опћинског органа управе надлежног за послове урбанизма.

28. У **Закону о наслеђивању** („Службени лист СРБиХ” бр. 7/80 и 15/80) релевантне одредбе гласе:

Члан 126. став 1.

(који одговара члану 128. Закона о наслеђивању из 1955. године)

Смрћу лица отвара се његово наслеђе.

Члан 133.

Заоставштина умрлог лица прелази по сили закона на његове наследнике у тренутку његове смрти.

29. У **Закону о промету непокретности** („Службени лист СРБиХ” бр. 38/78, 4/89, 29/90 и 22/91, и „Службене новине РБиХ” бр. 21/92, 3/93, 17/93, 13/94, 18/94, 33/94) релевантне одредбе гласе:

Члан 9.

Уговор на основу кога се преноси право својине на непокретности мора бити сачињен у писменом облику, а потписи уговарача оверени у надлежном суду Републике Босне и Херцеговине.

Уговор који је закључен противно одредби става 1. овог члана не производи правно дејство.(...).

Изузетно, од одредбе претходног става, уговор закључен у писменој форми на основу кога се преноси право својине, производиће правно дејство иако потписи уговарача нису оверени у надлежном суду, ако су уговорне стране извршиле у цјелини или претежном дијелу обавезе које из њега настају или ако је тај уговор закључен у присуству најмање два свједока која су се потписала на уговору.

Члан 46. став 1.

Уговори о промету непокретности закључени до ступања на снагу овог закона, иако нису закључени у писменој форми пуноважни су ако су уговорне стране до ступања на снагу овог закона извршиле у цјелини или претежном дијелу обавезе које из уговора настају.

VI. Допустивост

30. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

31. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

32. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 22 0 П 010635 15 Рев од 4. септембра 2015. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланткиња је примила 24. септембра 2015. године а апелација је поднесена 9. новембра 2015. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

33. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

34. Апеланткиња побија наведене пресуде, тврдећи да су тим пресудама прекршена њена права из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

35. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.[...]

36. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.[...]

37. Уставни суд, прије свега, истиче да се предметни поступак односи на питање апеланткињиног права сусвојине, односно својине на предметним непокретностима, дакле, неспорно је да се ради о предмету грађанскоправне природе, те, стога, апелант ужива гаранције права на правично суђење из члана П/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

38. Апеланткиња указује на произвољну примјену материјалног и процесног права и погрешно утврђено чињенично стање од редовних судова у дијелу оспорених пресуда које се односе на одбијање њених тужбених захтјева прецизираних у претходним тачкама ове одлуке. С тим у вези, Уставни суд, прије свега, наглашава да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је уопштено задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона. Дакле, у оквиру апелационе надлежности Уставни суд се бави искључиво питањем евентуалне повреде уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовним судовима.

39. Уставни суд се, дакле, према наведеном становишту, може изузетно, када оцијени да је у одређеном поступку редовни суд произвољно поступао како у утврђивању чињеница тако и у примјени релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. године, став 26) упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивноправне прописе. У контексту наведеног Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води правичном поступку (види, Уставни суд, Одлука број АП 1293/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље). Имајући у виду наведено и наводе из апелације, Уставни суд ће у конкретном случају испитати да ли је оспорена одлука заснована на произвољној примјени материјалног или процесног права, те погрешно утврђеним чињеницама.

40. У конкретном случају Уставни суд запажа да је у поступку утврђено да апеланткиња ничим није доказала да су њене преднице са предником тужених закључиле усмени (или било какав други уговор) о диоби предметних непокретности. С тим у вези, Уставни суд подсећа да је одредбама чл. 7 и 8 ЗПП прописано да су странке дужне да докажу чињенице на којима заснивају своје захтјеве, да су дужне у том правцу да спроводе доказе, а да суд по основу слободне судијске оцјене доказа доноси одлуку о томе које се чињенице сматрају доказаним. С обзиром на то да је у конкретном случају, супротно апеланткињиним наводима, утврђено да апеланткиња ничим није доказала постојање уговора о диоби спорних непокретности између њених и предника тужених, те да из оспорених пресуда Кантоналног суда и Врховног суда (које су интерпретиране у претходним тачкама ове одлуке) произилази да су ти судови дали образложења у вези са апеланткињиним наводима да нису оцијењени сви докази у поступку, нити су доведени у међусобну везу, чиме је чињенично стање погрешно утврђено, Уставни суд сматра да су ови апеланткињини наводи неосновани. При томе Уставни суд указује да су неосновани и апеланткињини наводи да је првостепени суд мимо било какве законске одредбе одбио њен приједлог да спроведе доказ - читање записника са расправе одржане прије прекида предметног поступка, према којем су, како апеланткиња тврди, сви тужени, осим шестотуженог, признали њен тужбени захтјев, јер се тужени нису са тим сагласили. Ово због тога што је одредбама чл. 101 и 164 став 3 ЗПП прописано да се поступак на главној расправи одвија усмено, а докази се изводе непосредно пред судом, уколико није другачије предвиђено овим законом, те да, ако у току поступка странка умре, или поновно саслушање странке није могуће, или је отежано због других разлога, суд ће прочитати записник са исказом те странке. Иако се редовни судови нису експлицитно позвали на наведене одредбе ЗПП, из стања списка је видљиво да је у конкретном случају било могуће поново саслушати тужене и пошто су се они успротивили читању записника са рочишта одржаног раније, Уставни суд сматра да су и ови апеланткињини наводи неосновани.

41. Даље, Уставни суд подсећа да је одредбама члана 39 став 1 Закона о грађевинском земљишту прописано под којим условима се стиче право својине на земљишту испод зграда и за редовну употребу непокретности. Пошто из чињеница конкретног предмета произилази да стамбена зграда II нема грађевинску дозволу, да није утврђена површина земљишта потребна за редовну употребу тих непокретности, а неспорно је да су предници апеланткиње и тужених узурпирали и дио државног земљишта, Уставни суд сматра и ове апеланткињине наводе неоснованим. Такође, с обзиром на то да је неспорно утврђено да је шестотужени у посједу приземља

спорне куће од 1997. године (што је до тада био његов правни предник), да је шестотужени његов наследник и да му припада право сусвојине на $\frac{1}{4}$ спорне куће, те да ни апеланткиња, нити њене правне преднице никада нису биле у посједу тог приземља, Уставни суд сматра да су неосновани и апеланткињини наводи да су редовни судови били обавезни да утврде да јој припада право својине на том приземљу и да обавезу шестотуженог да јој га преда у посјед.

42. Коначно, Уставни суд упућује и на одредбе чл. 126 став 1, 133 и 135 Закона о наслеђивању цитиране у претходним тачкама ове одлуке којим је прописано да се смрћу оставиоца отвара његово наслеђе које на наследнике прелази у тренутку његове смрти. Пошто је у конкретном случају неспорно да је правног предника апеланткиње и тужених, сходно наведеним одредбама Закона о наслеђивању, наслиједила његова супруга и дјеца (правни предници парничних странака) а након њене смрти њу су наслиједиле правне преднице апеланткиње (мајка и тетка) и правни предник тужених (Кадир), онда нема ништа што би указивало да су редовни судови произвољно поступили када су закључили да је спорно наслеђе прешло на наследнике у тренутку смрти оставиоца без обзира на то што оставински поступак није спроведен.

43. С обзиром на све наведено, Уставни суд сматра да у конкретном случају нема ништа што би указивало да су редовни судови погрешно утврдили чињенично стање и произвољно примијенили материјално и процесно право, нити да је апеланткиња својим аргументима и наводима довела у питање закључке редовних судова садржане у образложењима оспорених пресуда.

44. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да у конкретном случају није било кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на имовину

45. Апеланткиња сматра да јој је оспореним пресудама прекршено и право на имовину. С обзиром на то да апеланткиња сматра да јој је право на имовину прекршено због погрешно утврђеног чињеничног стања и произвољне примјене материјалног и процесног права, односно због кршења права на правично суђење, а Уставни суд је утврдио да то право није прекршено, Уставни суд сматра да нема ни кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

46. Нема кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када нема ништа што би указивало на то да су редовни судови погрешно утврдили чињенично стање и произвољно примијенили материјално и процесно право одбијајући дио апеланткињиног тужбеног захтјева којим је тражила да се утврди да је закључен усмени уговор о диоби непокретности између правних предница апеланткиње и правног предника тужених, јер апеланткиња ничим није то доказала, при чему су редовни судови дали јасна и аргументована образложења о спроведеним доказима, када су одбили да се спроведе доказ читања записника из претходног поступка, јер се тужени нису са тим сагласили, када су одбили апеланткињин захтјев да се утврди да је досјелошћу стекла право својине на приземљу спорне куће, јер је утврђено да она никад није била у посједу тог приземља, већ шестотужени који је, уједно, и сувласник спорне куће и када је утврђено да је неспорно да су предници апеланткиње и тужених узурпирали и дио државног земљишта на којем се налази и дио спорне куће и стамбеног објекта II који нема грађевинску дозволу, због чега не може да се утврди апеланткињино право својине на земљишту испод објеката неопходном за њихову редовну употребу.

47. Нема кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 када апеланткиња кршење тог права везује за кршење права на правично суђење, а Уставни суд је утврдио да право на правично суђење није прекршено.

48. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

49. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 4532/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Dragana Makivića podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 005313 15 Kž 3 od 26. augusta 2015. godine i X-K-06/193 od 23. juna 2010. godine

Odluka od 13. marta 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4532/15**, rješavajući apelaciju **Dragana Makivića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 13. marta 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Dragana Makivića podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 005313 15 Kž 3 od 26. augusta 2015. godine i X-K-06/193 od 23. juna 2010. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dragan Makivić iz Sarajeva (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Kerim Čelik, advokat iz Sarajeva, podnio je 7. oktobra 2015. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 2 K 005313 15 Kž 3 od 26. augusta 2015.

godine i X-K-06/193 od 23. juna 2010. godine. Apelant je zatražio donošenje privremene mjere kojom će se odložiti njegov odlazak na izdržavanje kazne zatvora do meritornog odlučivanja Ustavnog suda.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je Odlukom o privremenoj mjeri broj AP 4532/15 od 8. decembra 2015. godine odbio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

3. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) zatraženo je 1. marta 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

4. Sud BiH i Tužilaštvo BiH su odgovore dostavili 27. marta 2017. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženi Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Sud BiH je Presudom broj X-K-06/193 od 23. juna 2010. godine, donesenom u krivičnom postupku protiv apelanta i ostalih optuženih (još šest lica), apelanta proglasio krivim da je radnjama bliže opisanim u tački 1. presude počinio krivično djelo porezna utaja iz člana 287. stav 1. Krivičnog zakona RS (u daljnjem tekstu: KZRS), a radnjama bliže opisanim u tač. od 2. do 7. krivično djelo porezna utaja iz člana 210. stav 3. u vezi sa članom 54. Krivičnog zakona BiH (u daljnjem tekstu: KZBiH). Apelant je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora od tri godine i šest mjeseci, izrečena mu je novčana kazna u iznosu od 10.000 KM, te oduzeta imovinska korist pribavljena izvršenjem krivičnog djela od 629.742,80 KM.

7. U obrazloženju presude naznačeno je da su u okviru dokaza Tužilaštva BiH saslušani pojedinačno pobrojani svjedoci, među kojima i svjedoci: O. V., V. S., Dž. M. i E. O., kao i vještak finansijske struke K. P. Također je detaljno pobrojana materijalna dokumentacija (str. 17-32). Nadalje, u okviru dokaza koje je predočio apelant pojedinačno su navedeni saslušani svjedoci, kao i vještak finansijske struke A. H., te materijalna dokumentacija koju je predočio apelant (str. 32-33). Najzad, detaljno je pobrojana materijalna dokumentacija koju je Sud BiH pribavio po apelantovom prijedlogu (str. 34-38).

8. Iz obrazloženja presude proizlazi da je nesporno utvrđeno da je apelant osnivač i odgovorno lice u pravnom licu „Medaco”, da je „Medaco” registrirani porezni obveznik, te da se, pored ostalog, bavi i trgovinom na veliko i malo. Ove činjenice utvrđene su na

osnovu rješenja Osnovnog suda Banjaluka od 27. marta 2000. godine, potvrde o registraciji Ministarstva finansija RS od 27. februara 2002. godine, uvjerenja Ministarstva finansija RS - Porezna uprava od 22. decembra 2005. godine, Objavještenja o razvrstavanju jedinice razvrstavanja po djelatnostima preduzeća za usluge i trgovinu na veliko i malo od 22. januara 2001. godine, te rješenja Općine Banjaluka od 6. jula 1994. godine.

9. Na osnovu finansijske dokumentacije utvrđeno je da je tokom 2004. i 2005. godine „Medaco”, između ostalog, obavljao finansijske transakcije sa sedam pojedinačno pobrojanih preduzeća sa teritorije FBiH i jednim preduzećem sa teritorije RS. Sporno je, pored ostalog, bilo da li je bilo i stvarnog prometa između „Medaca” i njegovih navodnih kupaca, pobrojanih osam pravnih lica.

10. Iz opširnog obrazloženja prvostepene presude, u suštini, proizlazi da je apelant u poslovanju s pobrojanih osam preduzeća, u namjeri da izbjegne plaćanje poreza na promet postupao suprotno relevantnim odredbama Zakona o akcizama i porezu na promet, te Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga tako što bi robu prodavao njemu poznatim kupcima za gotov novac koji je zatim predavao označenim licima koja su ga uplaćivala na svoj račun i odmah transferirala na račun „Medaca” kao navodne uplate za robu koja nije bila predmet stvarnog prometa, za što im je apelant osiguravao lažne račune, a u poslovanju „Medaco” za iste transakcije prikazivao isporuke drugih roba, po fiktivnim računima označenog broja.

11. Iz obrazloženja presude proizlazi da je u odnosu na apelantovo poslovanje s preduzećem „Bos tatre” Žepče, detaljno interpretiran iskaz svjedoka O. V., koji je imao ovlaštenje za zastupanje navedenog pravnog lica, iskaz svjedoka A. K., direktora navedenog pravnog lica, iskaz N. S. koji je kao policajac MUP-a Zeničko-dobojskog kantona vršio određene provjere u predmetnom postupku. Nadalje, u vezi s poslovanjem „Medaca” s pravnim licem „Dačo” Zenica interpretiran je iskaz svjedoka E. O., ovlaštenog lica u navedenom pravnom licu, iskaz svjedoka S. D. koji je vodio knjige za navedeno pravno lice. Najzad, u odnosu na poslovanje s navedenim pravnim licima cijenjen je i nalaz i mišljenje vještaka K. P. Sud BiH je na osnovu navedenih dokaza zaključio da je apelant gotov novac predavao O. V., ovlaštenom računopolagaču „Bos tatre” Žepče, koji ga je položio na označene račune kod banaka, a zatim transferirao na račun „Medaca” kao navodne uplate za isporučenu robu po lažnim računima koje mu je osigurao apelant. Također je utvrđeno i da je na isti način apelant predao gotov novac E. O., ovlaštenom licu u pravnom licu „Dačo” Zenica, koji je ovaj novac uložio na označeni račun kao pozajmicu, a zatim ga odmah transferirao na račun „Medaca” kao navodno plaćanje po fiktivnom predračunu označenog broja izdatom od „Medaca” koji je dobio od apelanta, a po kom nikad nije isporučena roba.

12. U odnosu na apelantovo poslovanje s pravnom licem „Address investment” utvrđeno je da je apelant, u dogovoru s optuženim S. Z. i H. G. sačinio 22 računa navedenih brojeva i otpremnice, od navedenih optuženih pribavio ovjerene fiktivne narudžbenice s izjavom da roba služi za daljnju prodaju pravnom licu „Address investment”, lažno prikazujući u knjigovodstvu da je robu prodao i isporučio navedenom pravnom licu, predao gotov novac navedenim optuženim koji su ga polagali na račun pravnog lica kao pazar, a zatim transferirali na račun „Medaca” kao uplate za robu koja nikad nije bila predmet stvarnog prometa i koji fiktivni računi su knjiženi u knjigovodstvu „Medaca”, a u pravnom licu „Address Investment” dijelom su knjiženi ulazni računi s drugom vrstom robe, a pod istim brojem kao što su izdati računi od „Medaca”. Naprijed navedeno utvrđeno je na osnovu nalaza i mišljenja vještaka K. P., odnosno detaljno je interpretirano šta proizlazi iz nalaza i mišljenja, te materijalnih dokaza (finansijskoj i knjigovodstvenoj dokumentaciji) pravnih lica i iskazu svjedoka A. M. o poslovnom odnosu „Medaca” i „Address Investment”.

13. Nadalje, u vezi s apelantovim poslovanjem s preduzećem „KM Emona” iz Zenice, Sud BiH je zaključio da je apelant, zajedno s optuženim A. K., u označenom periodu, u namjeri da izbjegne plaćanje poreza, sačinio 39 lažnih računa označenih brojeva i otpremnice, pribavio fiktivne narudžbenice s izjavom da roba služi daljnjoj prodaji pravnom licu, lažno prikazujući da je robu prodao i isporučio označenom pravnom licu. Naime, optuženi A. K. u ime i za račun „KM Emona” je, koristeći pečat preduzeća i ovlaštenje za raspolaganje sredstvima na računu, gotov novac u označenom iznosu, koji je dobio od apelanta, polagao kao pazar na transakcijski račun „KM Emona”, a zatim vršio transfer na račun „Medaca” kao uplatu za robu koja nikad nije bila predmet prometa, pri čemu „KM Emona” nije imala stvarno sjedište, niti je vodila knjigovodstvo. Naprijed navedeno utvrđeno je na osnovu 39 računa, s pratećim otpremnicama i narudžbenicama, izvoda iz označene banke, nalaza i mišljenja vještaka K. P., te iskaza svjedoka E. S. i M. P., policajaca MUP-a Zeničko-dobojskog kantona.

14. U odnosu na apelantovo poslovanje s preduzećem „Eder moda” d.o.o. Maglaj u vlasništvu svjedoka Dž. M., Sud BiH je u obrazloženju presude naveo da je ocjenom iskaza navedenog svjedoka, te svjedoka N. S., zatim ocjenom nalaza i mišljenja vještakinje K. P., a posebno materijalne dokumentacije (računa, narudžbenica, otpremnica i uplatnica u odnosu na „Medaco” i „Eder moda”) na nesumnjiv način utvrdio da je apelant, zajedno s optuženim H. G., u označenom periodu, u namjeri da izbjegne plaćanje poreza na promet, robu (šporete, hladnjake, veš mašine i sl.) prodao njemu poznatim kupcima za označeni iznos gotovog novca, a koji promet nije prijavio i za koji nije platio porez. Da bi to prikrilo apelant je sačinio devet lažnih računa za robu i otpremnice, uz pribavljanje ovjerenih fiktivnih narudžbenica, s izjavom da roba služi za daljnju prodaju pravnom licu „Eder moda” d.o.o. Maglaj. Dalje je navedeno da je apelant u svom knjigovodstvu lažno prikazao da

je robu prodao i isporučio pravnom licu „Eder moda”, a navedeni gotov novac žiralno prikazao u platnom prometu pravnog lica „Medaco”. Dalje je navedeno da je optuženi H. G. gotov novac dobiven od apelanta, kao i pripremljene račune, otpremnice i narudžbenice stavljao na raspolaganje Dž. M. koji je zatim, prema uputama optuženog H. G., gotov novac u označenom iznosu najprije polagao kao pazar na transakcijske račune „Eder moda”, a zatim istovremeno vršio transfer tog novca na račun pravnog lica „Medaco”, kao uplate za robu koja nikad nije bila predmet stvarnog poslovanja, a u knjigovodstvenoj dokumentaciji pravnog lica „Eder moda” stavljena je naznaka da su transferi vršeni fiktivno. Da je navedeno tačno, prema ocjeni Suda BiH, proizlazi iz iskaza svjedoka Dž. M., koji je detaljno interpretiran, te potkrijepljen i iskazom svjedoka N. S., policajca MUP-a Zeničko-dobojskog kantona koji je vršio istražne radnje za navedene transakcije. Najzad, interpretiran je i dio nalaza i mišljenja vještaka K. P.

15. U vezi s apelantovim poslovanjem s preduzećem „Vikprodukt” Laktaši, vlasništvo V. S., utvrđeno je da je apelant, u namjeri da izbjegne plaćanje poreza za robu koju je prodao njemu poznatim kupcima za gotov novac, sačinio 20 lažnih računa označenih brojeva i otpremnice, pribavio izjavu označenog pravnog lica da roba služi daljnjoj prodaji, gotov novac predao V. S. koji ga je kroz pazar polagao na račun pravnog lica, a zatim vršio transakcije na račun „Medaca” kao uplatu za robu koja nikad nije bila predmet prometa, pri čemu „Vikprodukt” nije imao stvarno sjedište, niti je vodio knjigovodstvo. Saslušan u svojstvu svjedoka V. S. je izjavio da je zaključio sporazum o priznanju krivice i da je sporazum prihvaćen 20. juna 2008. godine za krivično djelo pranje novca, te da je priznao da je fiktivno izdavao narudžbenice i ovjeravao otpremnice prema „Medacu” prema kom je vršio transfer primljenog novca. U daljnjem toku izjave je naveo da ne želi da svjedoči. Iz obrazloženja presude proizlazi da je iskaz svjedoka V. S. cijenjen i u kontekstu presude Suda BiH od 20. juna 2008. godine kojom je prihvaćen sporazum o priznanju krivice i kojom je svjedok V. S. proglašen krivim za krivično djelo pranje novca iz člana 209. stav 2. KZBiH i izrečena mu je kazna zatvora od dvije godine. Sud BiH je, pored ostalog, istakao da je označenom presudom utvrđeno da je prema „Medacu” uplaćen označeni novčani iznos s 37 uplatnica, pa je tako novac stečen izbjegavanjem plaćanja poreza ubačen u redovne privredne tokove. Pored navedenog, ukazano je i na nalaz i mišljenje vještaka K. P. koji je ukazao da „Vikproduktu” nije isporučena roba u označenoj vrijednosti i da je „Medaco” dužan za ovaj iznos obračunati i platiti porez.

16. U odnosu na apelantovo poslovanje sa „Metalex-AD” Jelah, Sud BiH je utvrdio da je apelant, zajedno s optuženim O. K., u namjeri da izbjegne plaćanje poreza na promet, za gotov novac u označenom iznosu prodao robu njemu poznatim licima, da ovaj promet nije prijavio, a da bi to prikrio, sačinio je 13 lažnih računa za robu označenih brojeva i otpremnice, uz pribavljanje ovjerenih fiktivnih narudžbenica s izjavama da roba služi

za daljnju prodaju pravnom licu „Metalex-AD”. Sud BiH je u cijelosti prihvatio nalaz i mišljenje vještaka K. P., te je cijenio iskaze svjedoka koji su imali neposredna saznanja o poslovanju „Metalex-AD”: S. I., N. M. i N. S.

17. U vezi s apelantovim poslovanjem sa „Codex line” d.o.o. Zenica utvrđeno je da je apelant, u namjeri da izbjegne plaćanje poreza na promet, na osnovu bjanko ovjerenih narudžbenica i izjava da roba služi za daljnju prodaju „Codex line”, kroz svoje računovodstvo sačinjavao fiktivne račune i otpremnice, lažno prikazujući da je robu prodao i isporučio „Codex line”. U vezi s tim cijenjen je iskaz svjedoka M. T. dat na zapisnik od 22. februara 2006. godine jer je ovaj svjedok u toku postupka preminuo, te je izvršen uvid u presudu Suda BiH od 25. januara 2010. godine kojom su ovaj svjedok i K. Z. proglašeni krivim za krivično djelo pranje novca, prema kojoj su, pored ostalog, u svrhu legalizacije nezakonito stečenog novca pravnih lica s područja BiH, među kojima je i apelantovo preduzeće „Medaco”, otvorili transakcijske račune u pet banaka preko kojih su obavljane transakcije i za preduzeće „Medaco” s 10 naloga prebačen označeni novčani iznos. Također je cijenjen i nalaz i mišljenje vještaka K. P., te nalaz i mišljenje vještaka grafologa Z. D., iskaz svjedoka G. L.

18. Sud BiH nije prihvatio osnovanim tvrdnje apelanta i ostalih optuženih kojim su osporavani nalaz i mišljenje vještaka finansijske struke K. P. Prema ocjeni Suda BiH, nalaz i mišljenje su objektivni i dati prema pravilima struke za oblast finansija. Također je ukazano i da ni potpuno uredna finansijska dokumentacija, što je po pravilu i slučaj u predmetima porezne utaje, sama po sebi, nije pouzdan dokaz da je stvarni promet i obavljen. Nadalje, ukazano je da je u konkretnom slučaju finansijska dokumentacija sačinjena uz brojne nepravilnosti i nedostatke, da je nalaz i mišljenje vještaka K. P. doveden u vezu s iskazima saslušanih svjedoka, te da iz nalaza i mišljenja nesporno proizlazi s kojim pravnim licima je „Medaco” imao finansijske transakcije, te koliki je iznos utajenog poreza na osnovu fiktivnog prometa roba. Sud BiH je detaljno interpretirao i nalaz i mišljenje vještaka finansijske struke A. H., kojeg je angažirao apelant, koji je u većem dijelu i prihvatio, ali je činjenica u pogledu stvarnog prometa robe između „Medaca” i pobrojanih pravnih lica utvrđena na osnovu naprijed navedenih dokaza, zbog čega dokazna vrijednost vještačenja po vještaku A. H. nije tretirana kao odlučna. Sud BiH je istakao i da ista ocjena vrijedi i za iskaze svjedoka koji su saslušani po apelantovom prijedlogu: D. Đ., B. U., S. M. i V. Đ. U vezi s tim je ukazano: da su iskazi ovih svjedoka cijenjani kao iskonstruirani s ciljem umanjenja apelantove krivične odgovornosti; da se u bitnom razlikuju od iskaza svjedoka koji su imali neposredna saznanja o inkriminiranim radnjama od kojih su neki pružali i uslugu vraćanja nezakonito stečenog novca u redovne tokove, a neki i pravomoćnim presudama proglašeni krivim za te radnje; da su u suprotnosti s nalazom i mišljenjem vještaka finansijske struke K. P. koji je prihvaćen kao objektivan i tačan i zasnovan na

materijalnim dokazima koji su predočeni u postupku. Sud BiH je istakao i da je cijeno finansijsku dokumentaciju koju je kao materijalni dokaz dostavio apelant, te S. Z. i O. K., da je ona analizirana u skladu s njenom relevantnošću i u vezi s izvedenim dokazima optužbe i odbrane, te je zaključio da niti jedan od tih dokaza nema utjecaj na meritum.

19. Neosnovanom je ocijenjena apelantova tvrdnja da Sud BiH nije nadležan da procesuiru krivično djelo porezna utaja iz člana 287. stav 1. KZRS. U vezi s tim, Sud BiH se pozvao na član 7. Zakona o Sudu BiH, te zaključio da su se u konkretnom slučaju stekli uvjeti za nadležnost Suda BiH.

20. Neosnovanim su ocijenjene i apelantove tvrdnje da su nezakoniti dokazi iskaz svjedoka Dž. M., O. V. i E. O. Apelant je tvrdio da je protiv navedenih svjedoka Tužilaštvo BiH provodilo istragu u svojstvu osumnjičenih, da je donijelo naredbu o obustavljanju istrage, da je Dž. M., nakon što je saslušan kao svjedok, dobio imunitet, te da je isto učinjeno i u vezi sa svjedokom O. V. Sud BiH je istakao da je pravo tužioca u skladu sa članom 35. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPBiH) da daje imunitet primjenom člana 84. ZKPBiH, te da je tužiočeva diskreciona ocjena kome će dati imunitet od krivičnog gonjenja, što se cijeni u svakom konkretnom slučaju, kao i da sud na tu odluku ne može utjecati ili je promijeniti. Sud jedino može cijiniti iskaz takvog svjedoka: da li je vjerodostojan i tačan, kao što cijeni i iskaz svakog drugog svjedoka, što je u konkretnom slučaju i učinjeno, pa nije bilo razloga da se sumnja u tačnost iskaza svjedoka Dž. M., O. V. i E. O. Neosnovanim je ocijenjeno i apelantovo osporavanje izvedenog dokaza - čitanje presuda za optužene V. S. i M. H., u vezi s čim je ukazano na član 15. ZKPBiH, te da su spomenute presude cijanjene prilikom iskaza svjedoka V. S. i M. T. u smislu njihove istinitosti i da je sud odluku zasnivao na njihovim iskazima, a ne na navedenim presudama.

21. Sud BiH je Presudom broj X-Kž-06/193 od 26. januara 2011. godine djelimično uvažio apelantovu žalbu i prvostepenu presudu preinačio u pogledu pravne kvalifikacije djela, pa je apelant proglašen krivim da je počinio produženo krivično djelo porezna utaja iz člana 210. stav 3. KZBiH u vezi sa članom 54. KZBiH, te u pogledu odluke o glavnoj kazni, tako da je apelant osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine. U preostalom dijelu prvostepena presuda je ostala neizmijenjena.

22. Ustavni sud je Odlukom o dopustivosti i meritumu broj AP 1185/11 od 14. maja 2015. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba) utvrdio povredu apelantovog prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), ukinuo Presudu Suda BiH broj X-Kž-06/193 od 26. januara 2011. godine, te predmet vratio Sudu BiH s nalogom da donese novu odluku u skladu s pravom na pravično suđenje.

23. Ustavni sud je u citiranoj odluci istakao (tačka 48): „Ustavni sud nalazi da je Sud BiH utvrdio da je apelant, poslujući s preduzećem ‘Eder moda’, čiji je vlasnik Džavid Mečević, na ostvareni promet robe u iznosu od 289.152,61 KM utajio porez na promet robe u iznosu od 57.830,52 KM. Sud BiH je utvrdio da to proizlazi iz iskaza svjedoka Džavida Mečevića koji je s Tužilaštvom BiH zaključio sporazum o imunitetu i protiv kojeg je obustavljena prethodno pokrenuta istraga zbog počinjenja krivičnih djela organizirani kriminal i pranje novca. U vezi s tim, Ustavni sud naglašava da u krivičnom postupku iskaz svjedoka koji je dobio imunitet od krivičnog gonjenja mora biti potkrijepljen i drugim dokazima, što je put pravilne ocjene njegove vjerodostojnosti. Ustavni sud zapaža da se Sud BiH u vezi s iskazom navedenog svjedoka pozvao na nalaz sudskog vještaka finansijske struke kojeg je angažiralo Tužilaštvo BiH. Ustavni sud dalje zapaža da je predmet vještačenja vještaka Tužilaštva BiH i vještaka kojeg je predložila apelantova odbrana bila ista knjigovodstvena dokumentacija preduzeća ‘Eder moda’ (narudžbenice, otpremnice, računi). Međutim, kako dalje zapaža Ustavni sud, Sud BiH je zaključio da čak i potpuno uredna finansijska dokumentacija ne bi, sama po sebi, bila pouzdan dokaz da je stvarni promet robe i obavljen, a pogotovo se zaključak o tome ne može izvesti iz nepotpune dokumentacije sačinjene uz brojne nepravilnosti i nedostatke kao u konkretnom slučaju. Dakle, kako dalje zapaža Ustavni sud, Sud BiH je smatrao da se na osnovu knjigovodstvene dokumentacije prema kojoj je preduzeće u vlasništvu spornog svjedoka naručivalo i plaćalo robu ne može izvesti pouzdan zaključak da li je postojao stvarni promet robe. Ustavni sud zapaža da je Sud BiH konkretne činjenice smatrao utvrđenim prije svega i u odlučnoj mjeri na osnovu izjave navedenog svjedoka. Međutim, Ustavni sud zapaža da Sud BiH nije dovoljno i argumentirano obrazložio zašto je prihvatio iskaz spornog svjedoka kao istinit. Ustavni sud ističe da Sud BiH nije ponudio bilo kakve druge argumente zašto je smatrao da su narudžbenice robe i uplate novca bile fiktivne, osim što je to izjavio sporni svjedok. U datim okolnostima Ustavni sud zapaža da je i sam svjedok imao interes da se brani od sumnjivih transakcija u kojima je i sam učestvovao. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zapaža da Sud BiH nije ponudio dovoljne i objektivne argumente na kojima je zasnovao svoje tvrdnje da se u konkretnom slučaju radilo o fiktivnom prometu robe. Ustavni sud ima u vidu i naknadne izjave spornog svjedoka Džavida Mečevića koje je ovjerio pred notarom, a koje dodatno izazivaju sumnju u kvalitet njegovog iskaza.”

24. Sud BiH je, u povodu Odluke Ustavnog suda broj AP 1185/11, Presudom broj S1 2 K 005313 15 Kž 3 od 26. augusta 2015. godine, djelimično uvažio apelantovu žalbu i prvostepenu presudu preinačio u pogledu pravne kvalifikacije djela, pa je apelant proglašen krivim da je počinio produženo krivično djelo porezna utaja iz člana 210. stav 3. KZBiH u vezi sa članom 54. KZBiH, te u pogledu odluke o glavnoj kazni, tako da je apelant osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine. U preostalom dijelu prvostepena presuda je ostala neizmijenjena.

25. Iz obrazloženja presude proizlazi da je Sud BiH smatrao potrebnim, prije razmatranja izjavljenih žalbi, ukazati, kako je navedeno, na sporna pitanja koja proizlaze iz odluke Ustavnog suda, koja traže posve drugo razjašnjenje nego što nalaže ispitivanje izjavljenih žalbi (st. od 11. do 14. obrazloženja). U ovom dijelu, Sud BiH je, pored ostalog, istakao da je nejasna i neosnovana u procesnim zakonima argumentacija da se kao novi dokazi nakon pravomoćnosti presude mogu smatrati i naknadne izjave svjedoka ovjerene kod notara, kojim oni negiraju raniji iskaz dat u toku krivičnog postupka, neposredno pred sudom nakon što je položio zakletvu u skladu s odredbom člana 266. ZKPBiH. Prema stavu Suda BiH, prihvaćanje i verificiranje takvih dokaza kao novih umnogome bi dovelo do pravne nesigurnosti u budućoj praksi, posebno kada se ima u vidu činjenica da je osnovno načelo krivičnog postupka neposrednost u izvođenju dokaza u toku postupka, te da sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu. Sud BiH se također pozvao i na Komentar ZKPBiH u vezi sa članom 327. stav 1. tačka a) ZKPBiH u kom je navedeno (kako je citirano): „... ovjerena izjava svjedoka pred nadležnim upravnim organom u kojoj tvrdi da je dao lažan iskaz u pravomoćno okončanom postupku ne predstavlja dokaz (nije uopšte dokaz) na osnovu kojeg bi se moglo dozvoliti ponavljanje krivičnog postupka. Sud će dozvoliti ponavljanje krivičnog postupka ako su kumulativno ispunjeni uvjeti, i to da postoje dvije pravomoćne odluke od kojih je jedna zasnovana na iskazu svjedoka, a druga kojom je taj svjedok oglašen krivim za davanje lažnog iskaza u tom pravomoćno okončanom postupku.”

26. Nadalje, iz obrazloženja presude proizlazi da su na sjednici vijeća od 26. augusta 2015. godine stranke upoznate da je sjednica zakazana radi implementacije odluke Ustavnog suda, da se predmet nalazi u žalbenoj fazi, te da će se u tom postupku ponovno razmotriti žalbeni navodi u kontekstu povrede postupka koja je, prema odluci Ustavnog suda, učinjena. Najzad, iz obrazloženja presude proizlazi da se Sud BiH ograničio na žalbene prigovore koji se tiču iskaza spornog svjedoka (Dž. M.), a dio ranije presude koji nije doveden u pitanje odlukom Ustavnog suda u cijelosti je zadržan i interpretiran.

27. Iz obrazloženja presude proizlazi da su neosnovanim ocijenjene apelantove tvrdnje da su iskazi svjedoka O. V. i Dž. M. nezakoniti dokazi jer je davanje imuniteta od strane tužioca od krivičnog gonjenja osumnjičenima O. V. i Dž. M., po pozitivnom zakonodavstvu, potpuno isključeno i van okvira i uvjeta predviđenih zakonom. U vezi s tim je ukazano da su iskazi svjedoka O. V. i Dž. M. produkt i rezultat izuzetka od načela legaliteta koji je u skladu s odredbom člana 35. stav 2. tačka c) ZKPBiH sasvim legitimno i ispravno iskoristio postupajući tužilac. Sud BiH je istakao da je tužilac u fazi istrage iskoristio svoja prava i dužnosti, te da je davanjem imuniteta svjedocima O. V. i Dž. M. pribavio zakonite dokaze subjektivne prirode koje je kao takve izveo njihovim saslušavanjem u toku glavnog pretresa i kao materijalne dokaze uveo i zapisnike o njihovom saslušanju

u svojstvu svjedoka, iz čega također proizlazi da su sporni iskazi u istrazi dati u svojstvu svjedoka, a ne, kako je apelant tvrdio, u svojstvu osumnjičenih. Slijedom iznesenog, žalbeni prigovori o nezakonitosti iskaza navedenih svjedoka ocijenjeni su neosnovanim.

28. Neosnovanom je ocijenjena apelantova tvrdnja da su nezakoniti dokazi iskazi svjedoka V. S., M. T. i K. T., te njihove osuđujuće presude donesene po sporazumu o priznanju krivice. Iz obrazloženja presude proizlazi da je u okviru ovog prigovora cijenjeno i, kako je navedeno, utvrđenje Ustavnog suda da Sud BiH nije dovoljno i argumentirano obrazložio zašto je prihvatio iskaz svjedoka Dž. M. kao istinit, te da Sud BiH nije ponudio bilo kakve druge argumente zašto smatra da su narudžbenice robe i uplate novca bile fiktivne, osim što je to izjavio sporni svjedok, kao i da je on imao interes da se brani od sumnjivih transakcija u kojima je i sam učestvovao.

29. Sud BiH je, pozivajući se na čl. 15. i 281. ZKPBiH, zaključio da je prvostepeni sud iskaze svjedoka V. S., M. T. i K. T. i osuđujuće presude cijenio jednako kao i svaki drugi dokaz koji se koristio u predmetnom postupku, te o tome dao razloge u skladu sa članom 290. stav 7. ZKPBiH, utvrđujući pri tome odlučne činjenice u predmetnom slučaju. Nadalje, u obrazloženju je istaknuto da iz odluke prvostepenog suda jasno proizlazi da se presuda u dijelu gdje se obrazlaže činjenični supstrat iz tačke 4. izreke presude, tačnije radnje apelanta i H. G., ne zasniva isključivo na iskazu svjedoka Dž. M., i da obrazloženje koje je dao prvostepeni sud, koje je kao ispravno prihvatio i drugostepeni sud, nije paušalno i bez argumentacije, kako se to navodi u Odluci Ustavnog suda broj AP 1185/11. Dakle, ocjenom iskaza svjedoka Dž. M., te svjedoka N. S. (policajca u MUP-u Zeničko-dobojskog kantona, koji je vršio istražne radnje vezano za sporne transakcije između pravnih lica „Medaco” i „Eder moda”), kao i ocjenom nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke K. P., te po osnovu materijalne dokumentacije - računa, narudžbenica otpremnica i uplatnica u odnosu na „Medaco” i „Eder Moda”, nesumnjivo je utvrđeno da je apelant, zajedno sa H. G., u označenom vremenskom periodu, u namjeri da izbjegne plaćanje poreza na promet, robu (šporete, hladnjake, veš mašine i slično) prodao njemu poznatim kupcima za gotov novac u ukupno označenom iznosu, koji promet nije ispunjavao uvjete iz čl. 4. i 5. Zakona o akcizama i porezu na promet, te protivno čl. 21, 24, 26. i 27. istog zakona nije obračunao i prijavio, niti na isti platio porez u označenom iznosu, a da bi to prikrio sačinio je devet lažnih računa za robu označenih brojeva i otpremnice, uz pribavljanje ovjerenih fiktivnih narudžbenica s izjavom da roba služi za daljnju prodaju pravnom licu „Eder moda” u vlasništvu Dž. M., lažno prikazujući u svom knjigovodstvu da je robu prodao i isporučio pravnom licu „Eder moda”, da bi navedeni gotov novac žiralno prikazao u platnom prometu pravnog lica „Medaco”. Naime, optuženi H. G. je navedeni gotovi novac koji je poticao od apelanta, kao i pripremljene račune, otpremnice

i narudžbenice s izjavom, stavljao na raspolaganje Dž. M. koji je po uputama optuženog H. G. gotov novac u označenom iznosu najprije polagao kao pazar na transakcijske račune „Eder moda”, otvorene u označenim bankama, a zatim istovremeno vršio transfer tog novca na račun pravnog lica „Medaco” otvoren u označenoj banci, kao uplate za robu koja nikad nije bila predmet stvarnog poslovanja, a u knjigovodstvenoj dokumentaciji pravnog lica „Eder moda” stavljena je naznaka da su transferi vršeni fiktivno. Sud BiH je zaključio da, imajući u vidu navedeno obrazloženje, kao i sadržaj dokaza koje je cijenio prvostepeni sud (iskaz svjedoka Dž. M., iskaz svjedoka N. S., nalaza *i mišljenja* vještaka finansijske struke, kao i materijalnu dokumentaciju - devet lažnih računa i otpremnice) jasno proizlazi da su dati dovoljni i objektivni argumenti na kojima je prvostepeni sud zasnovao svoje zaključke da se radilo o fiktivnom prometu robe, koje je kao valjane i ispravne u cijelosti i prihvatio. Također je ukazano i da se prvostepena presuda, tačnije tačka 4. izreke prvostepene presude, ne zasniva u najvećoj mjeri na iskazu svjedoka Dž. M., kao i da zaključak o apelantovoj krivičnoj odgovornosti nije izveden na osnovu paušalne ocjene takvog dokaza, nego je upravo suprotno, ocjenom svih drugih istaknutih provedenih dokaza u toku postupka, nesporno utvrđeno da se u konkretnom slučaju radilo o fiktivnom prometu robe, zbog čega su apelantovi žalbeni prigovori odbijeni kao neosnovani.

30. Neosnovanim su ocijenjene i apelantove tvrdnje kojim je pokušao diskreditirati iskaz svjedoka V. S. koji je na glavnom pretresu odbio da svjedoči. Uvidom u zapisnik sa glavnog pretresa od 4. februara 2010. godine, kada je V. S. pozvan kao svjedok, utvrđeno je da je predsjednik vijeća na samom početku svjedočenja, kao i svakom svjedoku, predočio potrebna uputstva i upozorenja za svjedoka, pa, između ostalog, i upozorenje da može biti novčano kažnjen ukoliko odbije svjedočiti. U toku ispitivanja svjedok nije želio da odgovori na postavljeno pitanje postupajućoj tužiteljici, nakon čega je predsjednik vijeća intervenirao i ponovo ga upozorio da je dužan da odgovori na sva postavljena pitanja, zbog čega je svjedok i djelimično odgovorio na postavljeno pitanje, govoreći da je poslovao s nekim ljudima, ali da se više ne sjeća koji su to ljudi, kao i da mu apelant nije poznat. Stoga je neosnovanom ocijenjena tvrdnja da predsjednik vijeća nije upozorio svjedoka. Također je ukazano i da je jasno da je svjedok V. S. izbjegavao odgovoriti na pitanja kako bi umanjio ili u potpunosti isključio apelantovu krivičnu odgovornost, zbog čega je tužiteljica i odustala od daljeg ispitivanja, ulažući pravomoćnu presudu od 20. juna 2008. godine kao materijalni dokaz, koja potvrđuje da je svjedok V. S. proglašen krivim za krivično djelo pranje novca iz člana 209. stav 2. KZBiH, te da mu je za isto izrečena kazna zatvora u trajanju od dvije godine. Zaključeno je i da je u obrazloženju prvostepene presude u tom smislu dato adekvatno objašnjenje, te da je svjedok V. S. potvrdio da je potpisao sporazum o priznanju krivice, da je prihvatio sve što je navedeno u optužnici Tužilaštva BiH, odnosno da je fiktivno izdavao narudžbenice i ovjeravao otpremnice prema „Medacu”,

prema kojem je vršio transfer primljenog novca. Sve navedeno nesumnjivo proizlazi iz sadržaja navedene presude, ali i iz sadržaja nalaza i mišljenja vještaka K. P., kao i uloženi materijalnih dokaza u odnosu na dokazivanje radnji iz tačke 5. izreke pobijane presude. Slijedom navedenog, zaključeno je da iskaz svjedoka V. S. zakonit dokaz, te da je apelant imao mogućnost da ga unakrsno ispita, što nije iskoristio.

31. Neosnovanim su ocijenjene i apelantove tvrdnje da su postojale okolnosti za izuzeće postupajućih sudija (I. T. i N. Š.) koji su učestvovali u predmetima u kojima su donesene osuđujuće presude protiv V. S., M. T. i K. T. U vezi s tim je ukazano da ne postoje relevantni dokazi, niti ih je apelant ponudio, koji bi osnovano mogli ukazivati na to da su postupajuće sudije bile pristrasne pri donošenju pobijane odluke, odnosno da su prejudicirale bitne činjenice iz pobijane presude o navodnom fiktivnom prometu i pranju novca za račun firme „Medaco”. Sudije koje su odlučivale o sporazumima o priznanju krivice u predmetima V. S., M. T. i K. T. utvrđivali su da li postoje dokazi koji upućuju na krivicu optuženih u tom predmetu i time nisu mogli biti „kontaminirani” u odnosu na optužene u ovom predmetu, posebno imajući u vidu da prvostepeno vijeće svoju odluku ne zasniva isključivo na iskazima navedenih osoba, niti na njihovim osuđujućim presudama koje su korištene kao kontrolni dokaz u smislu potvrđivanja već, na osnovu drugih dokaza, izvedenih zaključaka o odlučnim činjenicama. U prilog navedenom Sud BiH se pozvao i na stav iz Odluke Ustavnog suda broj 1394/07.

32. Neosnovanom je ocijenjena i apelantova tvrdnja kojom je osporavao nadležnost Suda BiH u odnosu na krivično djelo porezna utaja iz člana 287. KZRS. Dovodeći činjenični opis radnji koje su apelantu stavljene na teret u vezu sa članom 7. stav 2. Zakona o Sudu BiH, Sud BiH je istakao da su one preduzimane tako što je apelant poslovao s firmama na cijeloj teritoriji BiH, te da su se time prelazile granice jednog entiteta, čime je, bez obzira na iznos utajenog poreza iz tačke 1. izreke pobijane presude, svojim radnjama kroz krivično djelo porezne utaje načinio štetne posljedice van teritorije datog entiteta. Također je ukazano da iznos utajenog poreza u konkretnom slučaju ne predstavlja osnov za zasnivanje nadležnosti, nego radnje koje su preduzimane van teritorije jednog entiteta uslijed kojih su nastale štetne posljedice kako za entitet RS tako i za teritoriju van navedenog entiteta.

33. Sud BiH je zaključio da je neosnovana apelantova tvrdnja da je ocjena dokaza fragmentirana, posebno u ocjeni iskaza svjedoka i optužbe i odbrane, da postoje propusti u ocjeni nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke K. P., kao i da je izostala ocjena istog u vezi s nalazom i mišljenjem vještaka A. H. kojeg je on predložio. Sud BiH je zaključio da je prvostepeni sud u obrazloženju pobijane presude naveo konkretne i pravilne razloge o svim odlučnim činjenicama i na zadovoljavajući način razmotrio dokaznu vrijednost

i prihvatljivost svakog pojedinog dokumenta u svjetlu svih provedenih dokaza kako materijalnih tako i osporenih iskaza svjedoka i vještaka, i tek na osnovu takve ocjene izveo zaključak o tome da li je neka činjenica dokazana ili ne, u potpunosti poštujući član 281. stav 2. ZKPBiH, kao i načelo zakonitosti dokaza.

34. Sud BiH je neosnovanim ocijenio apelantove žalbene navode da iz materijalnih dokaza proizlazi da „Medaco” nije bio registriran za obavljanje prometa na malo, pa da nije ni imao obavezu da plati porez na promet. U vezi s tim, Sud BiH se pozvao na razloge i konkretno pobrojane materijalne dokaze iz prvostepene presude iz kojih proizlazi da je „Medaco” registrirani porezni obveznik, te da je registriran za djelatnost trgovine na veliko i malo.

35. Neosnovanim su ocijenjene i tvrdnje kojim je osporavan zaključak iz prvostepene presude zasnovan na nalazu i mišljenju vještaka K. P. Prema ocjeni Suda BiH, iz navedenog vještačenja, kako je ispravno zaključio prvostepeni sud, proizlazi da je način poslovanja pravnog lica „Madaco” odnosno apelanta s navedenim poslovnim partnerima bio gotovo identičan u smislu fiktivnog prikazivanja prometa robe, fiktivnog sačinjavanja i ovjeravanja prateće dokumentacije, narudžbenica s izjavom, faktura, otpremnica, kao i finansijsko poslovanje, odnosno lažno prikazivanje porijekla gotovog novca i žiralno poslovanje na osnovu fiktivnih računa. Sve navedeno proizlazi kako iz osporavanog nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke tako i iz materijalnih dokaza, odnosno finansijske i knjigovodstvene dokumentacije pravnih lica s kojim je apelant poslovao. U ovom dijelu je, pored ostalog, ukazano i da se nepravilnosti i nedostaci u finansijskoj dokumentaciji ne odnose samo na nečitak potpis na računima i narudžbenicama, kako se želi neosnovano minimalizirati finansijsko vještačenje, jer je utvrđeno i da u spornoj dokumentaciji nema podataka o naručiocu, da uz račune nisu priložene narudžbenice, da nema izjave o oslobađanju poreza i slično. Kada se ukazane nepravilnosti i nedostaci finansijske dokumentacije dovedu u vezu s iskazima saslušanih svjedoka, te iskazom vještaka K. P. iz kojeg se nesporno može utvrditi s kojim firmama i na koji način su optuženi poslovali, nesumnjivo se potvrđuje zaključak prvostepene presude da do stvarnog prometa robe nije došlo, a od koje odlučne činjenice je i zavisilo postojanje ili nepostojanje krivičnog djela porezna utaja.

36. Neosnovanim su ocijenjeni i prigovori koji su se ticali ocjene iskaza saslušanih svjedoka. Sud BiH se saglasio sa stavom iz prvostepene presude da iskazi svjedoka odbrane, iskazi optuženih i nalaz i mišljenje vještaka A. H. interpretirani na st. od 69. do 73. ne predstavljaju odlučujuće dokaze, da su u suprotnosti s ostalim provedenim dokazima, nalazom i mišljenjem vještaka K. P., čiji iskaz je prihvaćen kao tačan i objektivian i zasnovan na materijalnim dokazima predloženim u dokaznom postupku.

37. Sud BiH je zaključio da su u obrazloženju prvostepene presude za činjenične i pravne zaključke dati logični, potpuni i valjani razlozi koje je u cjelini prihvatio, te da žalbom apelanta i ostalih optuženih nisu dovedeni u pitanje činjenični zaključci prvostepene presude, odnosno da su neosnovane tvrdnje o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju.

38. Sud BiH je prihvatio kao osnovane apelantove žalbene navode da je pogrešno primijenjen član 54. KZBiH, pa je prvostepena presuda u odnosu na njega preinačena tako što su radnje koje su mu stavljene na teret pravno kvalificirane kao produženo krivično djelo porezne utaje iz člana 210. stav 3. KZBiH, u vezi sa članom 54. istog zakona jer je svojim radnjama ostvario više istovrsnih krivičnih djela porezne utaje, odnosno njegov osnovni, ali i kvalifikovani oblik, zbog čega se u njegovom slučaju produženo krivično djelo kvalificira kao najteže djelo, i to iz člana 210. stav 3. KZBiH.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

39. Apelant tvrdi da mu je osporenom presudom Suda BiH povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, te prava iz čl. 6. i 13. Evropske konvencije. S obzirom na obimnost apelacionih navoda, oni će biti sumirani kako slijedi.

a) Sud BiH nije postupio po Odluci Ustavnog suda broj AP 1185/11 od 14. maja 2015. godine

40. Apelant tvrdi da je presuda Suda BiH osporena predmetnom apelacijom identična onoj koja je bila ukinuta Odlukom broj AP 1185/11. Također ukazuje da je Ustavni sud u navedenoj odluci konstatirao da nije neophodno ispitivati i ostale tvrdnje o povredi prava na pravično suđenje s obzirom na već utvrđenu povredu ovog prava. Prema njegovom mišljenju, ovo je značilo da Sud BiH u ponovnom postupku treba razmotriti i preostale žalbene navode ponovo, a ne samo u odnosu na žalbene prigovore koji su se ticali iskaza spornog svjedoka Dž. M. U opširnoj elaboraciji apelant je iznio neslaganje s razlozima Suda BiH istaknutim u prilog stavu da ne dijeli pravni stav i mišljenje Ustavnog suda.

b) Povreda prava na suđenje pred nepristrasnim sudom

41. Apelant je istakao da su sudije koje su postupale u njegovom predmetu I. T. i N. Š. i sudije koje su prihvatile sporazume o priznanju krivice koje su zaključili V. S., M. T. i K. T., a na čijim iskazima se u velikoj mjeri zasniva osuđujuća presuda. U vezi s

tim navodi da su pobrojana lica u sporazumima priznala da su krivična djela za koja su osuđena počinili s njim u svojstvu neke forme pomagača (tačnije saučesnika), pa je bilo iluzorno da odbrana u ovom predmetu na bilo koji način i ospori postojanje ove odlučne činjenice, što dovodi, prema njegovom mišljenju, do povrede pretpostavke nevinosti. Također ukazuje i da je pri zaključenju sporazuma o priznanju krivice, u skladu sa članom 231. stav 6. ZKPBiH, obaveza sudija I. T. i N. Š. bila da provjere da li postoji dovoljno dokaza o krivici optuženih, da su se ova dvojica sudija, prihvaćajući sporazume, izjasnila i o zakonitosti dokaza, da su odbila njegove prigovore kojim je pokretao pitanje zakonitosti (konkretno vještačenja po vještaku finansijske struke K. P. na kom počiva cijela presuda) jer bi opstanak sporazuma došao u pitanje, da su se članovi vijeća već upoznali s dokazima prije nego su podvrgnuti provjeri na glavnom pretresu. Apelant posebno naglašava i da se osuđujuća presuda, koju su donijele sudije I. T. i N. Š., zasniva na iskazima lica čije su sporazume o priznanju krivice, nakon pregleda dokaznog materijala, prihvatile iste sudije.

c) Dokazi

42. Apelant tvrdi da se osporene presude u odlučujućoj mjeri zasnivaju na nalazu vještakinje finansijske struke K. P. koju je angažiralo Tužilaštvo BiH, te da se radi o vještačenju koje je obavila nestručna osoba, na nestručan i površan način, što je, kako tvrdi, i potkrijepljeno dokazima pred Sudom BiH. Apelant tvrdi da se radilo o ključnom dokazu, da je nalaz sačinjen na osnovu nepotpune finansijske dokumentacije označenih pravnih lica. Također navodi da je ovo vještačenje po svojoj prirodi bilo pravne prirode, da se ticalo činjenica da li u njegovom postupanju postoje elementi krivičnog djela ili ne, pa da se tako vještak odnosno Tužilaštvo BiH stavilo u ulogu presuditelja o pravnim pitanjima.

43. Apelant ističe da je krivična prijava koju je podnio protiv Dž. M. zbog davanja lažnog iskaza u predmetu pred Sudom BiH odbačena, da je po ovoj krivičnoj prijavi postupao tužilac S. S. koji je bio i tužilac u predmetu protiv njega pred Sudom BiH. Apelant posebno ukazuje da je svjedok Dž. M., nakon davanja iskaza u postupku protiv njega, dao izjavu kod označenog notara kojom opovrgava svoj raniji iskaz, odnosno naglašava da je dao lažni iskaz. Prema njegovom mišljenju, tužilac S. S. nije mogao postupati po njegovoj krivičnoj prijavi s obzirom na to da je svjedok Dž. M. uzrokovao njegov „karijerni uspjeh”, odnosno apelantovu osudu. Apelant naglašava da je na osnovu iskaza svjedoka Dž. M. proglašen krivim. Najzad, ističe da je tužilac S. S., kod svih navedenih okolnosti koje su mu bile poznate, neprovođenjem istrage protiv Dž. M. prekršio i obavezu iz člana 14. ZKPBiH da prikuplja i dokaze koji idu u prilog optuženom. U prilog tvrdnji o kršenju ove obaveze apelant je istakao i da je došao u posjed izjave osumnjičenog O. V., te zapisnika o njegovom ispitivanju, ali da mu ovi dokumenti nikad nisu dostavljeni.

d) Povreda načela jednakosti stranaka iz člana 6. stav 1. i prava na akuzatoran postupak iz člana 6. stav 1. tačka d) Evropske konvencije

44. Apelant tvrdi da je Sud BiH propustio da svjedoku V. S. naloži da odgovori na sva pitanja koja su mu postavljena, odnosno da je propustio da ga kazni kad to nije učinio. S obzirom na to da je, kako navodi, iskaz ovog svjedoka jedan od dva iskaza na kojim je zasnovana osuđujuća presuda, apelant smatra da je povrijeđeno načelo iz člana 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije. Ovu situaciju apelant navodi i kao primjer za nerazumijevanje svrhe i pravila unakrsnog ispitivanja od strane prvostepenog suda, koja ga je dovela u nepovoljan položaj. Prema njegovom mišljenju, ovaj propust nije otklonio ni drugostepeni sud, na što je u žalbi ukazivao, pa mu je, kako tvrdi, tako prekršeno i pravo iz člana 13. Evropske konvencije.

45. Apelant tvrdi da je Sud BiH različito tumačio dokaze vještačenja iako je na glavnom pretresu nesumnjivo dokazano da je vještačenje vještaka K. P. (vještak Tužilaštva BiH) urađeno površno i suprotno pravilima struke i zakonu, dok je vještačenje po vještaku A. H. (vještak odbrane) urađeno u skladu s najvišim standardima struke. Apelant tvrdi da je prvostepeni sud, s čim se saglasio i drugostepeni sud, odbio da suštinski cijeni dokaze odbrane, svodeći čitav niz apsolutno relevantnih dokaza na „nerelevantne”, upravljene na zbunjivanje suda i izbjegavanje krivične odgovornosti.

e) Obrazložena presuda

46. Apelant tvrdi i da je prvostepeni sud prezentirao dokaze, ali da je propustio da te dokaze dovede u međusobnu vezu, da ih poveže s navodima optužnice i elementima krivičnog djela za koje ga je proglasio krivim. U prilog ovoj tvrdnji ističe: da se Sud BiH nije upustio u obrazlaganje vještačenja vještaka A. H. u odnosu na vještačenje vještaka K. P.; iskaz svjedoka Dž. M. koji je drugostepeni sud morao razmotriti i u skladu s uputama Ustavnog suda, iskaze saoptuženih, te zabranu „duplog oporezivanja”. Također tvrdi i da drugostepena presuda nije obrazložila razloge za odbijanje njegove žalbe. Sve navedeno, prema njegovom mišljenju, imalo je za učinak i povredu prava iz člana 13. Evropske konvencije. Apelant u ovom dijelu posebno ukazuje i da se osporene presude zasnivaju na nezakonitim dokazima – iskazu O. V. i Dž. M. s obzirom na to da se, kako tvrdi, radi o licima koja su saslušana u svojstvu osumnjičenih, nakon čega su dobila imunitet od tužioca od krivičnog gonjenja, što je suprotno članu 84. ZKPBiH. Slijedom navedenog, apelant smatra i da su dokazi prikupljeni na osnovu ovih iskaza nezakoniti dokazi. Najzad, u prilog tvrdnji da je doveden u nepovoljan položaj davanjem, kako navodi, nezakonitog imuniteta navedenim svjedocima, apelant je istakao i da protiv rješenja o dodjeli imuniteta ne može biti izjavljena žalba iako takva odluka može ići na štetu optuženom.

f) Nadležnost Suda BiH

47. Apelant tvrdi da nadležnost Suda BiH nije predvidiva i da u konkretnom slučaju nije proveden postupak utvrđivanja nadležnosti, odnosno da nije donijeto rješenje o preuzimanju nadležnosti. Apelant je detaljno interpretirao član 7. Zakona o Sudu BiH, te član 6. stav 2. i član 149. ZKPBiH prema kom o prijedlogu Tužilaštva BiH o preuzimanju nadležnosti i suprotnoj strani mora biti omogućeno da se o ovom prijedlogu izjasni. Apelant se pozvao na načelo pravne sigurnosti, Odluku Ustavnog suda broj U 16/08, prema kojoj se pitanje nadležnosti Suda BiH u smislu člana 7. Zakona o Sudu BiH mora utvrđivati u svakom konkretnom slučaju, te se mora voditi računa o objektivnim mjerilima i ciljevima norme kako bi se izbjegla arbitrarnost. Slijedom navedenog, apelant smatra da je nadležnost Suda BiH u njegovom predmetu uspostavljena paušalno.

g) Proizvoljno utvrđeno činjenično stanje i proizvoljna primjena materijalnog prava

48. Apelant tvrdi da je Sud BiH apsolutno selektivno pristupio analizi dokaza, baveći se i prihvaćajući samo dokaze Tužilaštva, i to samo u onom dijelu kojim se potvrđuju navodi optužbe. Prema njegovom mišljenju *eksplicite* i nezakonito su „dobačeni” dijelovi iskaza datih prilikom detaljnog unakrsnog ispitivanja, kao i svi dokazi odbrane. Apelant navodi da je osnova slučaja protiv njega bila činjenica da nije platio porez iako je bio obavezan da to učini jer se bavio trgovinom na malo. Prema njegovim tvrdnjama, iz svih predočenih dokaza nesumnjivo proizlazi da do 29. oktobra 2007. godine „Madaco” nije bio registriran za trgovinu na malo, već se isključivo bavio trgovinom na veliko. Također tvrdi i da nema niti jednog dokaza (odnosno da nije proveden niti jedan dokaz pred Sudom BiH) da je bilo „Madaco” bilo on lično bilo kome prodavao robu za gotov novac, odnosno da firma nikad nije ni imala prostor u kom je obavljala trgovinu na malo za koju do 2007. godine nije bila ni registrirana. Najzad, ističe da je Sud BiH, prihvaćanjem teze da je porez utajen, zanemario činjenicu da je dvostruko oporezivanje zabranjeno.

h) Pretpostavka nevinosti i načelo *in dubio pro reo*

49. Citirajući dio iz osporene drugostepene presude (strana 20) apelant tvrdi da je vjerodostojnost dokaza odbrane odbijena jer su u suprotnosti s dokazima koje je predočilo Tužilaštvo BiH. Prema njegovom mišljenju, na ovaj način je prekršena pretpostavka nevinosti jer je Sud BiH tokom trajanja postupka donio odluku da poklanja vjeru dokazima Tužilaštva BiH. S obzirom na to da dokazi Tužilaštva BiH, kako navodi, nisu potvrdili navode optužbe nego suprotno, prekršeno je i načelo *in dubio pro reo*, odnosno zanemaren standard o dokazu van razumne sumnje.

i) Uvjeti neophodni za pripremanje odbrane

50. Apelant tvrdi da su već navedena kršenja prava na pravično suđenje imala za učinak i kršenje prava iz člana 6. stav 1. tačka b) Evropske konvencije, tj. prava na osiguranje uvjeta neophodnih za pripremanje odbrane. U ovom dijelu je ukazao na (ne)pristrasnost suda i u vezi s tim da su radnje koje je preduzimala odbrana tumačene u suprotnom smjeru, te na nepostojanje obrazloženja prvostepenog suda o dokazima koji su doveli do njegove osude, a zbog čega je doveden u nepovoljan položaj pri pripremanju i ulaganju žalbe.

j) Pravo na djelotvoran pravni lijek

51. Apelant tvrdi da je, i pored manjkavosti obrazloženja osporene prvostepene presude, u žalbi specificirao na koji način su propusti prvostepenog suda utjecali na konačnu odluku, ali da drugostepeni sud uopće nije razmotrio njegove žalbene navode. U ovom dijelu apelant je ponovo ukazao na obrazloženje osporene prvostepene presude, propust drugostepenog suda da otkloni suštinsko nerazumijevanje prvostepenog suda elemenata bića krivičnog djela za koje je proglašen krivim, stav drugostepenog suda da odbije kao neosnovane navode u pogledu apsolutno proizvoljne primjene prava na prezentirane činjenice, stav drugostepenog suda da bez obrazloženja i ulaženja u suštinu žalbenih navoda odbije navode o činjeničnom stanju.

52. Najzad, apelant je zatražio da mu se za povredu navedenih prava dodijeli odšteta u pravičnom iznosu, te da mu se naknade troškovi radi utvrđivanja povrede navedenih prava.

b) Odgovor na apelaciju

53. Sud BiH je u odgovoru na apelaciju istakao da apelant ističe identične navode kao i u prethodnoj apelaciji, po kojoj je donesena odluka Ustavnog suda, slijedom koje je ponovo i donesena presuda koju apelant iznova osporava. Stoga je, prema mišljenju Suda BiH, bezrazložno ponovno obrazlaganje činjenica koje su već nekoliko puta izložene valjano i argumentirano kako u presudama koje je apelant prethodno pobijao tako i u presudi koju trenutno osporava, te pri kojem obrazloženju Sud BiH u potpunosti ostaje, cijeneći da prema apelantu nije učinjena nijedna od isticanih povreda. Kontinuirano osporavanje određenih činjenica i dokaza od strane apelanta, samo zato što one ne odgovaraju tezi odbrane, ne može ukazivati da je prema istom sud postupao „nepriistrasno”, nejednako, niti da je odluka zasnovana na eventualno nezakonitim dokazima. Nadalje, ukazano je da je dovoljno, kad je u pitanju obrazloženje drugostepene odluke, da se u njoj upućuje, odnosno da ona sadrži slaganje s tvrdnjama i ocjenama nižestepenog suda u tom smislu da žalbeni sud u obrazloženju svoje odluke ukazuje na prihvatljivost stavova i ocjena nižeg suda, odnosno njegovih utvrđenja s kojima se slaže. Stoga, nije neophodno odgovoriti i obrazložiti

svaki žalbeni navod, već je dovoljno da je drugostepeni sud razmotrio osnovna pitanja koja žalbe osporavaju i koja su od odlučujućeg značaja u donošenju konačne odluke. Sud BiH je istakao da je od ovog stava djelimično i odstupio jer je detaljno ispitao navode koji su se ticali iskaza svjedoka Dž. M., kao i činjeničnih utvrđenja koja se odnose isključivo na jednu tačku optuženja, na koje okolnosti je svjedok i neposredno svjedočio pred Sudom BiH. Također, prema ocjeni Suda BiH, data su dovoljna obrazloženja i u vezi s izjavama ostalih svjedoka za koje apelant tvrdi da su nezakonite, kao i u vezi s vještačenjem K. P., te je u tom kontekstu upućeno na relevantne dijelove osporene odluke. Sud BiH je posebno izdvojio apelantove tvrdnje o „nepristrasnosti” zbog postupanja sudija koji su odlučivali o sporazumima o priznanju krivice saoptuženih, referirajući se na Odluku Ustavnog suda broj AP 1394/07, te na apelantove navode o nenadležnosti suda, ističući da predstavljaju ilustraciju o apelantovoj upornosti u ponavljanju tvrdnji u vezi s kojim je i sam Ustavni sud zauzeo jasne stavove i koji su više puta u postupku pred Sudom BiH raspravljani.

54. Tužilaštvo BiH je u odgovoru na apelaciju istaklo da je protiv apelanta vođena istraga zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio predmetna krivična djela, koja proizlazi iz taksativno pobrojanih dokaza koji su Sudu BiH dostavljeni uz kasnije potvrđenu optužnicu, a koji su cijenjeni pojedinačno i uzajamnoj vezi. Prema ocjeni Tužilaštva BiH, ponuđeni su valjani razlozi i obrazloženja zbog čega nisu prihvaćeni dokazi odbrane, te je realno prikazan sadržaj svih dostavljenih subjektivnih i objektivnih dokaza. Također je istaknuto i da su svi predočeni i provedeni dokazi pribavljeni u skladu sa zakonom. Najzad, prema ocjeni Tužilaštva BiH, u vezi s apelantovim tvrdnjama o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, apelant ničim nije doveo u pitanje iskaze saslušanih svjedoka.

V. Relevantni propisi

55. **Krivični zakon Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15 i 40/15) u relevantnom dijelu glasi:

Produženo krivično djelo

Član 54.

(...)

(2) *Produženo krivično djelo je učinjeno kad je učinilac s umišljajem učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela koja s obzirom na način učinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu.*

(3) *Kada se radi o produženom krivičnom djelu istih zakonskih obilježja, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za to krivično djelo. Ako se radi o istovrsnim krivičnim djelima, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za najteže od tih djela.*

Porezna utaja ili prevara

Član 210.

(1) Ko izbjegne da plati davanja propisana poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine nepružanjem zahtijevanih podataka ili pružanjem lažnih podataka o svojim stečenim oporezivim prihodima ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa obaveza, a iznos poreza čije se plaćanje izbjegava prelazi iznos od 10.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(...)

(3) Ko počini krivično djelo iz stava (1) ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM, ili ko počini krivično djelo iz stava (2) ovog člana, a iskazani iznos povrata ili kredita po osnovu indirektnih poreza prelazi 50.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(...)

56. Zakon o Sudu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 49/09, 74/09 i 97/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 7.

(1) Sud je nadležan za krivična djela utvrđena Krivičnim zakonom BiH i drugim zakonima Bosne i Hercegovine.

(2) Sud je dalje nadležan za krivična djela utvrđena zakonima Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine kada ta krivična djela:

(...)

b) mogu imati ozbiljne reperkusije ili štetne posljedice na privredu Bosne i Hercegovine, ili mogu izazvati druge štetne posljedice za Bosnu i Hercegovinu ili mogu izazvati ozbiljnu ekonomsku štetu ili druge štetne posljedice izvan teritorije datog entiteta ili Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

(...)

VI. Dopustivost

57. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

58. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

59. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 2 K 005313 15 Kž 3 od 26. augusta 2015. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 3. oktobra 2015. godine, a apelacija je podnesena 7. oktobra 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

60. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

61. Apelant tvrdi da mu je osporenim presudama suda BiH prekršeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz čl. 6. i 13. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

62. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

63. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

64. Ustavni sud prvenstveno ukazuje da se predmetni postupak odnosi na utvrđivanje osnovanosti krivične optužbe protiv apelanta, te, stoga, apelant u predmetnom postupku

uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

65. Apelant tvrdi da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno jer: Sud BiH nije postupio po odluci Ustavnog suda; da u njegovom slučaju nije postupao nadležni sud i da nisu ispoštovane garancije o nepristrasnom sudu; da je prekršeno načelo jednakosti stranaka u postupku; da je izostala brižljiva i savjesna ocjena dokaza, kao i da se presude zasnivaju na dokazima na kojim se ne mogu zasnovati; da osporene presude ne zadovoljavaju standard obrazložene odluke; da je prekršena pretpostavka nevinosti i načelo *in dubio pro reo*; da nisu osigurani uvjeti neophodni za pripremanje odbrane.

66. Ustavni sud podsjeća da, kada je u pitanju krivični postupak, opća garancija „pravičnog suđenja” iz stava 1. člana 6. Evropske konvencije ima elemente koji dopunjuju specifične garancije utvrđene st. 2. i 3. člana 6. (vidi Evropski sud za ljudska prava; u daljnjem tekstu: Evropski sud, *Artico protiv Italije*, A 37 (1980)). Kada se radi o slučaju koji potpada pod neku od specifičnih garancija ustanovljenih st. 2. i 3. člana 6, on može biti razmatran ili u okviru tih garancija (vidi Evropski sud, *Luedicke protiv FRG*, A 29 (1978); 2 EHRR 149) ili u vezi sa stavom 1. člana 6. (vidi Evropski sud, *Benham protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1996-III; 22 EHRR 293 GC). Međutim, ukoliko se aplikacija suštinski odnosi na tvrdnju da je postupak u cjelini, uključujući i žalbeni postupak, bio nepravičan, navodi se ispituju u smislu stava 1. člana 6. (vidi Evropski sud, *Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, A 247-B (1992); 15 EHRR 417, st. 33-34).

67. Rukovodeći se navedenim stavovima, te imajući u vidu da iz apelantovih navoda proizlazi kako on smatra da postupak u cjelini nije bio pravičan, Ustavni sud će apelantove navode ispitati u smislu člana 6. stava 1. Evropske konvencije.

a) Sud BiH nije postupio po nalogu Ustavnog suda

68. Apelant najprije tvrdi da Sud BiH nije postupio po Odluci Ustavnog suda broj *AP 1185/II* jer je osporena drugostepena presuda identična onoj koju je Ustavni sud ukinuo navedenom odlukom, da je Sud BiH propustio razmotriti preostale žalbene navode, a ne samo navode koji su se ticali iskaza svjedoka Dž. M., te najzad da su neprihvatljivi razlozi i obrazloženja koja je Sud BiH iznio kao neslaganje s Ustavnim sudom.

69. U konkretnom slučaju Ustavni sud je, kako je već ukazano u dijelu ove odluke označenom kao Činjenice predmeta, Odlukom broj *AP 1185/II* utvrdio povredu apelantovog prava na pravično suđenje jer je Sud BiH propustio dati valjane razloge i obrazloženja zbog kojih je prihvatio kao istinit i objektivian iskaz svjedoka Dž. M. pri utvrđivanju odlučne činjenice da nije bilo stvarnog prometa između „Medaca” i „Eder moda”. Naime,

Ustavni sud je ukazao da je Sud BiH istakao: da finansijska dokumentacija sama po sebi (čak i kad je uredna) ne može biti pouzdan dokaz da je stvarni promet obavljen; da je nesporno da je svjedok Dž. M. dobio imunitet od krivičnog gonjenja, kao i da je imao interes da se brani od sumnjivih transakcija u kojima je i sam učestvovao; da je iskaz svjedoka Dž. M. cijenjen u vezi s iskazom vještaka K. P. kojeg je angažiralo Tužilaštvo, koji je apelant u toku cijelog postupka osporavao; te najzad, da je svjedok Dž. M. u izjavi ovjerenoj kod notara, nakon što je postupak protiv apelanta pravomoćno okončan, potvrdio da njegovi iskazi kao svjedoka dati u istrazi i na glavnom pretresu u Sudu BiH nisu tačni, te da nije tačno da se radilo o fiktivnom poslu između navedenih pravnih lica. Međutim, nasuprot elaboraciji Suda BiH iz osporene drugostepene presude, Ustavni sud nije ustanovio pravilo da se *a priori* kao „novi dokaz” prihvaćaju naknadne izjave date nakon pravomoćnog okončanja krivičnog postupka, što su nesporno okolnosti konkretnog slučaja, već je, u skladu sa stavom Evropskog suda (vidi Odluku broj AP 1185/11, tačka 46), koji smatra da je ovlašten cijeniti i dokaze koji nisu predloženi u postupku pred redovnim sudovima, u prilog zaključku o nedostatku razloga zbog čega je iskaz svjedoka Dž. M. prihvaćen kao objektivni i tačan, ukazao, pored ostalog, na izjavu koju je ovaj svjedok ovjerio kod notara.

70. Ustavni sud podsjeća da je Sud BiH u drugostepenoj presudi koja je bila razmatrana pred Ustavnim sudom (vidi citiranu AP 1185/11, tačka 19), ispitujući apelantove tvrdnje koje su se ticale iskaza svjedoka Dž. M., zaključio da apelant, tvrdeći da se radi o nezakonitom dokazu, u stvari osporava svrhu i cilj davanja odluke o imunitetu, te je zaključio da je davanjem imuniteta svjedoku Dž. M. tužilac iskoristio svoje pravo i tako pribavio zakonit dokaz. Dakle, Sud BiH se nije ni bavio pitanjem da li je iskaz svjedoka Dž. M. objektivni i istinit.

71. Ustavni sud zapaža da je, za razliku od prethodno donesene presude, u drugostepenoj presudi koja je osporena apelacijom koja je povod ove odluke Sud BiH iscrpno elaborirao konkretne dokaze u vezi s kojim je cijenjen iskaz svjedoka Dž. M. (iskaz svjedoka N. S., nalaz i mišljenje vještaka K. P., materijalna dokumentacija - devet konkretno pobrojanih lažnih računa i otpremnica), pa se ne može zaključiti da su izostali dovoljni i objektivni argumenti na kojim je zasnovan zaključak da se iskazu ovog svjedoka pokloni vjera. U tom smislu, ne može se prihvatiti osnovanim apelantova tvrdnja da Sud BiH nije postupio po nalogu iz odluke Ustavnog suda.

72. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj dosadašnjoj praksi usvojio stav da u situaciji kada je odluka redovnog suda ukinuta zbog povrede prava garantiranog Ustavom Bosne i Hercegovine ili Evropskom konvencijom i predmet vraćen na ponovno odlučivanje redovnom sudu, ne odlučuje i o proceduri po kojoj će redovni sud donijeti

novu odluku jer je to pitanje iz nadležnosti redovnog suda (vidi, pored ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 3768/14 od 27. marta 2015. godine, tačka 75, dostupna na www.ustavisud.ba). S obzirom na to da je Sud BiH postupio u skladu s nalogom Ustavnog suda, te da su u vezi s ostalim apelantovim žalbenim navodima u osporenoj drugostepenoj presudi zadržani stavovi i obrazloženja iz ukinute drugostepene presude koji nisu ni bili dovedeni u pitanje odlukom Ustavnog suda, ne može se prihvatiti osnovanom apelantova tvrdnja da je Sud BiH propustio da razmotri preostale žalbene navode, a ne samo da se bavi iskazom svjedoka Dž. M.

b) Zakonom ustanovljeni sud

73. Apelant tvrdi da mu nije osigurana garancija da mu sudi „zakonom ustanovljeni sud” jer Sud BiH nije donio rješenje kojim uspostavlja svoju nadležnost u odnosu na krivično djelo iz KZRS koje je apelantu stavljeno na teret, ukazujući da ne postoji procedura propisana zakonom po kojoj se uspostavlja nadležnost iz člana 7. stav 2. Zakona o Sudu BiH, te da shodno relevantnim odredbama ZKPBiH stranama u postupku treba biti omogućeno da se i o ovom pitanju izjasne u adversarnom postupku.

74. Ustavni sud podsjeća da pravo na pravično suđenje zauzima tako značajno mjesto u demokratskom društvu, zbog čega nema opravdanja za restriktivno tumačenje člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi Evropski sud, *Perez protiv Francuske* [GC], aplikacija broj 47287/99, stav 64, ECHR 2004 I).

75. Prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije sud uvijek mora biti „ustanovljen zakonom”. Ovaj izraz odražava načelo vladavine prava koje je inherentno sistemu zaštite uspostavljenom Konvencijom i njenim protokolima (vidi, na primjer, *Jorgić protiv Njemačke*, aplikacija broj 74613/01, stav 64, ECHR 2007III).

76. „Zakon” u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije sastoji se ne samo od zakonodavstva koje uređuje uspostavljanje i nadležnost sudskih tijela (vidi, *inter alia*, *Lavents protiv Latvije*, aplikacija broj 58442/00, stav 114, 28. novembar 2002. godine), već također i od drugih odredbi domaćeg prava koje, ako su prekršene, učinit će učešće jednog ili više sudija u razmatranju slučaja nepravilnim (vidi Evropski sud, *Gorguiladzé protiv Gruzije*, aplikacija broj 4313/04, stav 68, 20. oktobar 2009; *Pandjikidzé i ostali protiv Gruzije*, aplikacija broj 30323/02, stav 104, 27. oktobar 2009. godine). Ovo konkretno uključuje odredbe koje se tiču nezavisnosti članova tribunala, dužine njihovog mandata, nepristrasnosti i postojanja proceduralnih garancija (vidi Evropski sud, *Coëme i ostali protiv Belgije*, presuda od 22. juna 2000. godine, stav 99; *Gurov protiv Moldavije*, aplikacija broj 36455/02, stav 36, 11. juli 2006).

77. Drugim riječima, izraz „uspostavljen zakonom” pokriva ne samo zakonski osnov za samo postojanje „suda” već i počinovanje suda konkretnim pravilima koja ga rukovode (vidi Evropski sud, *Sokurenko i Strygun protiv Ukrajine*, aplikacije br. 29458/04 i 29465/04, stav 24, 20. juli 2006. godine) i sastavu vijeća u svakom slučaju (vidi *Buscarini protiv San Marina* (dec.), aplikacija broj 31657/96, 4. maj 2000. godine).

78. U principu, kršenje od strane suda odredbi domaćeg prava koje se tiču njegovog uspostavljanja i nadležnosti dovodi do povrede člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Zbog toga, Evropski sud ispituje da li je u tom smislu poštovan domaći zakon. Međutim, imajući u vidu opće načelo da je na nacionalnim sudovima da tumače odredbe domaćeg prava, Evropski sud smatra da neće moći preispitivati njihovo tumačenje ukoliko nema flagrantnog kršenja domaćeg prava (vidi, *mutatis mutandis*, *Coëme i ostali protiv Belgije*, stav 98, ECHR 2000-VII; naprijed citirani *Lavents*, stav 114).

79. U konkretnom slučaju apelant tvrdi da Sud BiH nije bio „zakonom ustanovljeni sud” u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pa da je tako prekršeno načelo pravne sigurnosti. Ustavni sud zapaža da je apelantu optužnicom stavljeno na teret da je počinio dva krivična djela, jedno propisano KZRS i drugo propisano KZBiH. U skladu sa članom 7. Zakona o Sudu BiH (Krivična nadležnost) Sud BiH je, prema stavu 1. nadležan da postupa za krivična djela utvrđena KZBiH, te prema stavu 2. za krivična djela propisana zakonima entiteta i BD: kada ta djela ugrožavaju suverenitet, teritorijalni integritet, političku nezavisnost, nacionalnu sigurnost i međunarodni subjektivitet BiH (tačka a), ili kada mogu imati ozbiljne reperkusije ili štetne posljedice na privredu BiH, ili mogu izazvati druge štetne posljedice za BiH, mogu izazvati ozbiljnu ekonomsku štetu ili druge štetne posljedice van teritorije datog entiteta ili Distrikta Brčko (tačka b).

80. U konkretnom slučaju, iz osporene prvostepene presude proizlazi da je nadležnost u vezi s krivičnim djelom iz KZRS zasnovana na osnovu člana 7. stav 1. tačka b) Zakona o Sudu BiH s obzirom na to da je apelant radnje koje su mu stavljene na teret preduzimao tako što je poslovao s firmama na cijeloj teritoriji BiH, da su prelazile granice jednog entiteta, pa da je, bez obzira na iznos utajenog poreza, svojim radnjama učinio štetne posljedice van teritorije jednog entiteta. Nadležnost u vezi s krivičnim djelom iz KZBiH nije ni bila upitna. Međutim, apelant i ne osporava zakonsku nadležnost Suda BiH u smislu člana 7. stav 2. Zakona o Sudu BiH, ali tvrdi da nije ispoštovana procedura u uspostavljanju nadležnosti, odnosno da Sud BiH nije donio i rješenje kojim je ustanovio svoju nadležnost u odnosu na krivično djelo iz KZRS.

81. Ustavni sud zapaža da je Evropski sud u predmetu *Miracle Europe Kft protiv Mađarske* (aplikacija broj 5774/13, presuda od 12. januara 2016. godine) istakao da (vidi stav

58): „(...) da prenos određene grupe predmeta od suda koji postupa po općim pravilima nadležnosti u nadležnosti drugog suda može biti kompatibilno s Konvencijom jedino ako su materijalna i proceduralna pravila i preduvjeti takvog prenosa propisani od strane zakonodavca transparentno, unaprijed određeni, jasni i objektivni parametri koji ne ostavljaju nikakav (ili minimalan) prostor za diskreciju i osiguravaju da stvarne odluke donose vlastite institucije nezavisnog, nepristrasnog sudskog sistema.”

82. U vezi s tim Ustavni sud podsjeća da je u Odluci o dopustivosti i meritumu broj *U 16/08* od 28. marta 2009. godine (dostupna na www.ustavisud.ba), u vezi s tvrdnjom podnosioca zahtjeva da način na koji se primjenjuje odredba o nadležnosti u predmetima koji se tiču krivičnih djela iz entitetskih zakona i zakon BD krši načelo „jednakosti pred zakonom” istakao (vidi tačka 44) da neodgovarajuća primjena osporene odredbe može rezultirati kršenjem ljudskih prava u pojedinačnim slučajevima, da takvo eventualno kršenje nije u vezi sa ustavnošću same odredbe, već se tiče njene primjene u svakom pojedinačnom slučaju, kao i da sama odredba o uspostavljanju nadležnosti u ovim predmetima ne dovodi u pitanje načelo jednakosti stranaka u postupku, ali da stvara obavezu Sudu BiH da o ovom načelu vodi računa u svakom konkretnom slučaju.

83. Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju apelantu optužnicom nesporno stavljeno na teret i krivično djelo iz KZBiH, te da je u konačnici i osuđen samo za krivično djelo iz KZBiH, za koje je, u skladu sa članom 7. stav 1. Zakona o Sudu BiH, nadležan postupati Sud BiH. Stoga, nedostatak proceduralnih pravila o preuzimanju nadležnosti, u postupku vođenom protiv apelanta, sagledanom u cjelini, nije imao za učinak povredu njegovog prava da mu sudi „zakonom ustanovljeni sud” u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

c) Nepristrasan sud

84. Apelant tvrdi da su prekršene garancije u pogledu nepristrasnog suda jer su kao članovi sudskog vijeća postupala dvojica sudija, koja su prethodno prihvatila sporazume o priznanju krivice koje su zaključili V. S., M. T. i K. T., na čijim iskazima se u velikoj mjeri zasniva osuđujuća presuda.

85. Ustavni sud podsjeća da je „nepristrasnost” odsustvo predrasuda ili unaprijed utvrđenog stava prema strankama. Prema utvrđenoj praksi Evropskog suda i Ustavnog suda postojanje nepristrasnosti, u svrhu člana 6. stav 1. Evropske konvencije, mora se ocjenjivati prema subjektivnom testu. To znači da se treba utvrditi da li postoje lične predrasude sudije koji je sudio u određenom predmetu. Postojanje nepristrasnosti se također ocjenjuje i prema objektivnom testu, što znači da se utvrđuje da li je sud, između ostalog, i svojim sastavom pružio dovoljne garancije da se isključi opravdana sumnja u

vezi s njegovom nepristrasnošću (vidi Evropski sud, *Mežnarić protiv Hrvatske*, presuda od 15. jula 2005. godine, aplikacija broj 71615/01, stav 29. i Ustavni sud, Odluka broj AP 1785/06 od 30. marta 2006. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 57/07).

86. Ustavni sud podsjeća da se subjektivna ili lična nepristrasnost pretpostavlja, odnosno smatra se da je u subjektivnom smislu sudija uvijek nepristrasan u odnosu na stranke, osim ukoliko se to ospori uvjerljivim dokazima (vidi Evropski sud, pored ostalih, *Debled protiv Belgije*, 22. septembar 1994. godine, stav 37, serija A, broj 292-B).

87. Kada je u pitanju objektivna nepristrasnost Ustavni sud podsjeća da se mora utvrditi da li se, nezavisno od ponašanja određenog sudije, mogu utvrditi činjenice koje mogu dovesti u sumnju njegovu nepristrasnost. Međutim, pri odlučivanju da li u konkretnom slučaju postoje opravdani razlozi za bojazan da određeni sudija nije nepristrasan, apelantov stav jeste važan, ali nije odlučujući. Ono što je odlučujuće jeste da li se takva bojazan može objektivno opravdati (*op. cit.*, *Mežnarić*, stav 31). U vezi s tim, čak je i utisak koji sud ostavlja u javnosti od određene važnosti, odnosno „pravda se ne treba samo provesti već se mora i vidjeti da se ona provodi” (vidi, naprijed citiranu, *De Cubber*, stav 26). Dakle, važno je povjerenje koje sudovi moraju uživati i podsticati u javnosti u demokratskom društvu. Da bi sudovi podstakli neophodno povjerenje u javnosti mora se imati u vidu i unutrašnja organizacija (vidi Evropski sud, *Piersack protiv Belgije*, 1. oktobar 1982. godine, stav 30. (d)). Značajan faktor je postojanje postupka koji osigurava nepristrasnost, odnosno pravila koja reguliraju izuzeće sudije. Ovakva pravila odražavaju stav nacionalnog zakonodavca da otkloni svaku razumnu sumnju u nepristrasnost sudije ili suda u pitanju (vidi *Micallef protiv Malte*, presuda od 15. oktobra 2009. godine, stav 99).

88. Ustavni sud podsjeća da samo činjenica da je sudija učestvovao u donošenju prethodne odluke ne predstavlja osnov za legitimnu sumnju u pogledu njegove nepristrasnosti (vidi Evropski sud, *Thomann protiv Švajcarske*, aplikacija broj 17602/91, presuda od 10. juna 1996. godina stav 33; *Stow i Gai protiv Portugala*, odluka o dopustivosti od 4. oktobra 2005. godine). Nadalje, činjenica da su dvoje sudija bili upoznati sa sporazumima o priznanju krivice koji su V. S., M. T. i K. T. zaključili s Tužilaštvom BiH, ne može biti osnov za legitimnu sumnju da su kod članova sudskog vijeća postojale lične predrasude i pristrasnost u konkretnom predmetu. Osim toga, suprotno apelantovim tvrdnjama, iskazi ovih osoba nisu bili ni jedini ni odlučujući dokaz u postupku protiv apelanta. Nadalje, iz apelantovih navoda, kao i iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu nije moguće zaključiti da je apelant tražio izuzeće dvojice sudija, te da je ovakav njegov zahtjev odbijen.

89. Slijedom navedenog, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju ne pokreće pitanje ni subjektivne ni objektivne nepristrasnosti suda na apelantovu štetu.

d) Dokazi i ocjena dokaza

90. Iz apelantovih navoda sumiranih u ovoj odluci kao: c) Dokazi, d) Povreda načela jednakosti stranka, e) Obrazložena presuda, h) Pretpostavka nevinosti i načelo *in dubio pro reo*, g) Pogrešno utvrđeno činjenično stanje i proizvoljna primjena materijalnog prava, u suštini proizlazi da apelant osporava zakonitost dokaza, način na koji su redovni sudovi prihvatili i cijenili dokaze i razloge i obrazloženja koja su u vezi s tim ponudili.

91. Naime, apelant u navedenim dijelovima: osporava nalaz i mišljenje vještaka K. P. kojeg je predložilo Tužilaštvo BiH kao nestručan i površan i u vezi s tim da je Sud BiH u vezi s ovim dokazom propustio cijeniti nalaz i mišljenje vještaka A. H. kojeg je apelant predložio, iskaz svjedoka Dž. M. koji je, kako navodi, sam priznao da je pred Sudom BiH dao lažni iskaz, propust Suda BiH da naloži svjedoku V. S. da odgovori na sva pitanja, te da ga kazni kad to nije učinio, da su iskazi O. V. i Dž. M. nezakoniti dokazi jer su oni dobili imunitet od krivičnog gonjenja protivno članu 84. ZKPBiH, da su dokazi koje je apelant predlagao odbijeni samo jer su bili u suprotnosti s dokazima Tužilaštva BiH, da nije bilo dokaza za odlučne činjenice koje je Sud BiH utvrdio.

92. Ustavni sud podsjeća da, prema stavu Evropskog suda, načelo jednakosti oružja zahtijeva da svakoj strani bude data razumna mogućnost da predstavi svoj slučaj pod uvjetima koji ga ne stavljaju u značajno nepovoljniji položaj u odnosu na suprotnu stranu (vidi Evropski sud, pored ostalih, *G. B. protiv Francuske*, aplikacija broj 44069/98, stav 58, ECHR 2001-X). Zatim, načelo jednakosti oružja je samo jedna karakteristika prava na pravično suđenje kao šireg koncepta koje, također, uključuje i fundamentalno pravo da krivični postupak treba biti adversarni. Pravo na adversarni postupak u krivičnom postupku znači da i tužiocu i optuženom mora biti data mogućnost da se upoznaju i da komentiraju zapažanja i dokaze suprotne strane (vidi Evropski sud, *Brandstetter protiv Austrije*, presuda od 28. augusta 1991. godine, st. 66. i 67, serija A, broj 211). Zatim, član 6. stav 1. zahtijeva od tužioca da otkrije sve materijalne dokaze koje posjeduje u korist ili protiv optuženog (vidi, *mutatis mutandis*, *Rowe i Davis*, presuda od 16. februara 2000. godine, stav 60). Najzad, pravo optuženog da unakrsno ispituje svjedoka protiv njega je ključni element prava sadržanog u članu 6. stav 3.d. Evropske konvencije i prava na adversarni postupak u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

93. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da član 6. Evropske konvencije garantira pravo na pravično suđenje, ali ne postavlja bilo kakva pravila o prihvatljivosti dokaza. To je prevashodno pitanje koje se regulira domaćim zakonodavstvom (vidi Evropski sud, *Schenk protiv Švajcarske*, 12. juli 1988. godine, st. 45-46, serija A, broj 140. i *Teixeira de Castro protiv Portugala*, 9. juni 1998. godine, stav 34, Izvještaji 1998-IV). Zbog toga,

kao stvar načela, Evropski sud smatra da njegova uloga nije da utvrđuje da li određena vrsta dokaza – na primjer dokazi koji su pribavljeni nezakonito u smislu domaćeg prava mogu biti prihvatljivi ili, da li je, u stvari, aplikant kriv ili ne. U tom smislu, pitanje na koje se mora odgovoriti je da li je postupak kao cjelina, uključujući i način na koji su dokazi pribavljeni, bio pravičan. Ovo uključuje ispitivanje „nezakonitosti” u pitanju i, tamo gdje je u pitanju povreda drugih prava iz Konvencije, priroda utvrđene povrede (vidi Evropski sud, *Bykov protiv Rusije* [GC], aplikacija broj 4378/02, stav 89, 10. mart 2009. godine i *Lee Davies protiv Belgije*, aplikacija broj 18704/05, stav 41, 28. juli 2009. godine).

94. Najzad, Ustavni sud podsjeća na stav iskazan u brojnim odlukama da se neće miješati u to kojim dokazima strana u postupku redovni sudovi poklanjaju povjerenje na osnovu slobodne sudijske procjene (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 612/04* od 30. novembra 2004. godine i Evropski sud za ljudska prava, *Doorson protiv Holandije*, presuda od 6. marta 1996. godine, objavljena u Izvještajima broj 1996-II, stav 78). Evropski i Ustavni sud u brojnim odlukama su ukazali na to da domaći sudovi imaju određenu diskrecionu ocjenu u vezi s tim koje će argumente i dokaze prihvatiti u određenom predmetu, ali istovremeno imaju obavezu da obrazlože svoju odluku tako što će navesti jasne i razumljive razloge na kojima su tu odluku zasnovali (vidi Evropski sud, *Suominen protiv Finske*, presuda od 1. jula 2003. godine, aplikacija broj 37801/97, stav 36. i, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj *AP 5/05* od 14. marta 2006. godine)

95. U vezi s apelantovom tvrdnjom da je nalaz i mišljenja vještaka K. P., kojeg je predložilo Tužilaštvo, nestručan i površan, a da mu je sud poklonio vjeru, te da nije cijenjen u vezi s nalazom i mišljenjem vještaka odbrane A. H. Ustavni sud podsjeća da je u svojoj praksi izgradio stav (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 3768/14* od 27. marta 2015. tačka 85, dostupna na www.ustavnisud.ba) da, u smislu člana 6. Evropske konvencije, njegov zadatak nije da utvrđuje da li su nalaz i mišljenje vještaka dostupni domaćem sudu bili pouzdani ili ne (vidi Evropski sud, *Khodorkovskiy i Lebedev*, aplikacije br. 11082/06 i 13772/05, stav 700). Opće pravilo, osim određenih izuzetaka, jeste da domaći sud ima široku diskreciju u izboru između suprotnih nalaza i mišljenja i odabiru onog koji smatra konzistentnim i pouzdanim. U kontekstu nalaza i mišljenja vještaka, pravila o prihvatljivosti dokaza ne smiju lišiti odbranu mogućnosti da ih efektivno osporava, konkretno predstavljanjem i osiguravanjem alternativnog nalaza i mišljenja.

96. U konkretnom slučaju Sud BiH je poklonio vjeru nalazu i mišljenju vještaka K. P. kojeg je predložilo Tužilaštvo BiH, cijeneći da je objektivna i sačinjena u skladu s pravilima struke, te potkrijepljen iskazima saslušanih svjedoka i drugim provedenim materijalnim dokazima. Nalaz i mišljenje vještaka K. P. je prezentirala i na glavnom pretresu, a apelantu, u smislu naprijed navedenih stavova Ustavnog suda i Evropskog suda, nije bila uskraćena

mogućnost da ispituje ovog vještaka i da osporava kako pismeni nalaz i mišljenje tako i njen iskaz na glavnom pretresu. Nadalje, Sud BiH je u većem dijelu prihvatio i nalaz i mišljenje vještaka odbrane A. H. koji je detaljno interpretiran u obrazloženju osporene prvostepene presude, ali je istakao da su odlučne činjenice utvrđene na osnovu iskaza saslušanih svjedoka, nalaza i mišljenja vještaka K. P., te konkretnih materijalnih dokaza koji su, cijenjeni pojedinačno i uzajamnoj vezi, bili saglasni i potkrijepili jedni druge. Stoga, apelantovi navodi da je nalaz i mišljenje vještaka K. P. dokaz na kom se nije mogla zasnovati osuđujuća presuda, da ovaj dokaz nije suštinski cijenjen i doveden u vezu s nalazom i mišljenjem vještaka odbrane A. H. pa da je prekršeno načelo jednakosti stranaka u postupku i da je izostalo valjano obrazloženje ne mogu biti prihvaćeni.

97. Nadalje, apelant tvrdi da se osporene presude zasnivaju na nezakonitim dokazima, iskazima saslušanih svjedoka Dž. M. i O. V. Također tvrdi da se osporene presude zasnivaju na iskazu svjedoka V. S. koji je odbio da odgovori na sva pitanja, čime su prekršene garancije iz člana 6. stav 1. tačka d) Evropske konvencije.

98. Kad su u pitanju iskazi svjedoka Dž. M. i O. V. iz obrazloženja osporenih odluka proizlazi da su neosnovanim ocijenjene apelantove tvrdnje da su ovi dokazi nezakoniti jer je ovim svjedocima, prvobitno osumnjičenim, prema apelantovom mišljenju, dodijeljen imunitet protivno članu 84. ZKPBiH. Naime, nesporno je, kako proizlazi iz obrazloženja osporenih odluka, da je odluka o imunitetu diskreciono pravo tužioca na koje sud ne može utjecati. Također, redovni sudovi su na osnovu uvida u zapisnike o uzimanju izjava utvrdili da su Dž. M. i O. V. već u toku istrage saslušani kao svjedoci, a ne kao osumnjičeni kako apelant tvrdi. U prilog tvrdnji o nezakonitosti iskaza svjedoka Dž. M. apelant je u apelaciji istakao da je nakon davanja izjave pred Sudom BiH ovaj svjedok ovjerio izjavu kod notara u kojoj je negirao svjedočenje na kom se osporene odluke zasnivaju, da je u postupku po njegovoj krivičnoj prijavi protiv Dž. M. postupao tužilac S. S. koji je zastupao i optužnicu protiv apelanta, te koji je odlučio da po njegovoj krivičnoj prijavi ne pokrene istragu protiv Dž. M. Međutim, s obzirom na nespornu činjenicu da je svjedok Dž. M. izjavu kod notara dao nakon što je pravomoćno okončan krivični postupak protiv apelanta, te da su u osporenoj drugostepenoj presudi, kako je već ukazano, dati iscrpni razlozi i obrazloženja zbog kojih je iskaz ovog svjedoka ocijenjen istinitim i objektivnim, eventualni propusti u postupanju nadležnog tužioca po apelantovoj krivičnoj prijavi protiv svjedoka Dž. M. i u vezi s tim neprovođenje istrage, ne mogu dovesti u pitanje zaključak redovnog suda da iskaz svjedoka Dž. M. prihvati, s obzirom na to da niti jedna od navedenih okolnosti nije postojala u vrijeme kada je krivični postupak protiv apelanta vođen, te ne dovodi u pitanje ni obavezu iz člana 14. ZKPBiH da sud i tužilaštvo moraju s jednakom pažnjom prikupljati i dokaze koji idu u prilog optuženom kako apelant neosnovano smatra. Isto vrijedi i za apelantovu tvrdnju da je on došao u posjed izjave koju je svjedok O. V. dao

u svojstvu osumnjičenog i zapisnika o njegovom ispitivanju, imajući u vidu da je sudu predočen zapisnik o ispitivanju O. V. kao svjedoka, a ne kao osumnjičenog.

99. Nadalje, apelant tvrdi da je pogrešno utvrđena odlučna činjenica da se on bavio i prometom na malo pa da je bio obavezan platiti porez jer, kako navodi, u postupku pred Sudom BiH nije predočen niti jedan dokaz da je bilo on bilo „Medaco” prodavao robu za gotovi novac. Prema njegovom mišljenju, Sud BiH je selektivno cijenio i prihvatio samo dokaze Tužilaštva BiH koji su potvrđivali navode iz optužnice da je apelant utajio porez. Stoga smatra i da je pogrešno primijenjeno materijalno pravo. U vezi s ovim dijelom navoda, Ustavni sud zapaža da su u osporenoj prvostepenoj presudi pobrojani konkretni materijalni dokazi na osnovu kojih je utvrđeno da je „Medaco” bio porezni obveznik, te da je bio registriran i za obavljanje trgovine na malo. Nadalje, za svaki od privrednih subjekata s kojim je apelant poslovao, u prvostepenoj presudi su pobrojani konkretni dokazi: iskazi saslušanih svjedoka, materijalna dokumentacija, nalaz i mišljenje vještaka, na osnovu kojih je, pored ostalog i utvrđeno na koji način je apelant konkretno označenim licima predavao gotov novac koji su ova lica, zatim, vraćala u redovne privredne tokove, uplatama kod označenih bana ka, na osnovu lažnih računa i otpremnica, te izjava da roba služi za daljnji promet iako roba nikad nije isporučena, odnosno stvarnog prometa nije ni bilo. Slijedom ovako utvrđenog činjeničnog stanja u osporenoj drugostepenoj presudi prihvaćen je kao osnovan i apelantov žalbeni navod, pa su radnje koje su mu stavljene na teret kvalificirane kao produženo krivično djelo porezna utaja iz člana 210. stav 3. KZBiH. Stoga, ni apelantove tvrdnje u ovom dijelu ne mogu biti prihvaćene kao osnovane.

100. Nadalje, apelant tvrdi i da je sud odbio njegove dokaze samo zbog toga što su bili u suprotnosti s dokazima Tužilaštva BiH. Međutim, Ustavni sud zapaža da u osporenim odlukama, suprotno apelacionim navodima, nije izostala brižljiva i savjesna ocjena kako dokaza optužbe tako i dokaza odbrane, koji su cijinjani pojedinačno i u uzajamnoj vezi, te su dati valjani razlozi i obrazloženja zbog čega je svaki od dokaza prihvaćen odnosno odbijen, te koja odlučna činjenica je na osnovu kojih dokaza i utvrđena. Stoga, apelantova tvrdnja da je Sud BiH donio odluku da pokloni vjeru dokazima Tužilaštva BiH, pa da je tako povrijedio pretpostavku nevinosti i načelo *in dubio pro reo* ne može biti prihvaćena kao osnovana.

101. Imajući u vidu da su neosnovanim ocijenjene apelantove tvrdnje da mu nije bio osiguran postupak pred nepristrasnim sudom, da su u osporenim odlukama izostali valjani razlozi i obrazloženja o dokazima koji su cijinjani u postupku, te da iz dokumenata predočenih Ustavnom sudu nije moguće zaključiti da su radnje koje je preduzimao tumačene „u suprotnom smjeru” kako navodi, ne može se prihvatiti osnovanom ni apelantova tvrdnja da su mu bili uskraćeni uvjeti za pripremanje odbrane.

102. Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da postupak sagledan u cjelini ne zadovoljava standard pravičnog postupka.

103. Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o povredi prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije neosnovani.

Pravo na efektivan pravni lijek

104. Apelant tvrdi i da mu je prekršeno pravo iz člana 13. Evropske konvencije. Ustavni sud ukazuje da apelant nije eksplicitno naveo u vezi s kojim pravima smatra da postoji kršenje prava iz člana 13. Međutim, iz apelacije se može zaključiti da se navodi o kršenju ovog prava dovode u vezu s pravom na pravično suđenje. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant imao i koristio zakonom propisane pravne lijekove, pa samo činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali apelantovim uspjehom ne može voditi zaključku o nepostojanju ili nedjelotvornosti pravnih lijekova. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su neosnovane apelantove tvrdnje da mu je prekršeno pravo iz člana 13. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

105. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da krivični postupak protiv apelanta, sagledan u cjelini, nije bio pravičan.

106. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje prava na efektivan pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije kada je apelant imao i koristio zakonom propisane pravne lijekove, pa samo činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali apelantovim uspjehom ne može voditi zaključku o nepostojanju ili nedjelotvornosti pravnih lijekova.

107. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

108. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 5204/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Štefice Galić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. rujna 2015. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 017942 12 P od 7. svibnja 2015. godine

Odluka od 13. ožujka 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 5204/15**, rješavajući apelaciju **Štefice Galić**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. stavak (3) točka h), članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 13. ožujka 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Štefice Galić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 017942 15 GŽ od 18. rujna 2015. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 017942 12 P od 7. svibnja 2015. godine u odnosu na pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i pravo iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se apelacija Štefice Galić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 017942 15 GŽ od 18. rujna 2015. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 017942 12 P od 7. svibnja 2015. godine u odnosu na članak II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Štefica Galić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Ljubuškog, koju zastupa Nusmir Huskić, odvjetnik iz Sarajeva, podnijela je 27. studenog 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. rujna 2015. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 63 0 P 017942 12 P od 7. svibnja 2015. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. st. (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog i Općinskog suda, te od Ivana Filipčića (u daljnjem tekstu: prvotuženi) i Ivana Šušnjara (u daljnjem tekstu: drugotuženi) kao sudionika u postupku zatraženo je 22. rujna 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju. Budući da je dostava prvotuženom dva puta bila neuspješna (vraćeno sa oznakom „nepoznat”), Ustavni sud je 8. veljače 2018. godine zatražio odgovor na apelaciju od Ivana Hercega, odvjetnika iz Ljubuškog, koji je u postupku pred sudovima bio postavljen kao privremeni zastupnik prvotuženog.

3. Kantonalni i Općinski sud su dostavili odgovore 27. rujna, a drugotuženi 4. listopada 2017. godine. Prvotuženi nije dostavio odgovor.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičinih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Općinskog suda broj 63 0 P 017942 12 P od 7. svibnja 2015. godine, koja je potvrđena Presudom Kantonalnog suda broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. rujna 2015. godine, odbijen je apelantičin tužbeni zahtjev kojim je tražila da joj tuženi isplate iznos od 6.000 KM na ime naknade štete koju je pretrpjela zbog klevete. U postupku pred Općinskim sudom među parničnim strankama je bilo nesporno da je apelantičin muž Nedeljko

Galić preminuo 17. listopada 2010. godine. Također je bilo nesporno da je o apelantičnom mužu, nakon njegove smrti, snimljen film „Neđo od Ljubuškog” autorice Svetlane Broz, da je prikazan u Ljubuškom neutvrđenog datuma, „nakon čega su uslijedile i brojne reakcije putem portala”. Dalje je utvrđeno da je drugotuženi na portalu Poskok.info prenio s drugih portala tekstove pod naslovom „Neđo daleko od Ljubuškog”, čiji je autor bio prvotuženi, te „Ima li fašizma u Ljubuškom” i „Hercegovački Schindler”, koje su napisali drugi autori.

6. Apelantica je tužbom tužila navedene tužene i portal Poskok.info, ali je naknadno u odnosu na portal povukla tužbu. Apelantica je u tužbi navela da je 17. srpnja 2012. godine na „internet stranici” objavljen članak „‘Neđo daleko od Ljubuškog’ kojeg je potpisao drugotuženi”. U tom tekstu, između ostalog, pisalo je da je „vlasnik male opskurne radnje bio Nedeljko Galić, priučeni fotograf, bez škole, imovine i ikakvih posebnih talenata. Njegov jedini adut bilo je prezime koje je nosila nekolicina partizana iz sela Bijača koje se zbilo uz granicu sa Metkovićem, a s kojima je bio u srodstvu. A rod je rod. Da je Neđina radnja bila u blizini općinske milicije gdje su se izdavali dokumenti za koje su trebale fotografije. Da su milicijski službenici strogim glasom slali prestrašene seljake na fotografiranje u Neđe, tako da se ovi nisu usuđivali otići negdje drugdje, misleći da samo Neđine fotografije valjaju, a što nije ni bilo daleko od istine”. Nakon toga je, kako je apelantica dalje iznijela u tužbi, 19. srpnja 2012. godine „na portalu” objavljen tekst pod nazivom „Ima li fašizma u Ljubuškom”, u kojem je navedeno, prema apelantičinoj interpretaciji, da se medijska javnost nekoliko dana zabavljala tragikomičnim vijestima iz Ljubuškog „Neđo od Ljubuškog” autorice Svetlane Broz i popratnim događajima vezanim za ovaj film, protiv kojeg se diglo nekoliko domoljubnih udruga, a da je film školski primjer glorificiranja selektivne istine i pokušaj diskreditiranja cijelog ljubuškog kraja i svih ljubušaka hrvatske nacionalnosti, te da je ljubuški medijski predstavljen kao fašističko leglo u kojem se maltretiraju i teroriziraju svi oni koji misle drugačije. Dalje, apelantica je navela i da je 21. srpnja 2012. godine drugotuženi „na portalu” objavio tekst pod nazivom „Hrvatski Schindler služi kao potvrda teze o genocidnosti Hrvata u BiH” u kojem je, između ostalog, navedeno: „Neđo Galić je bio na Hercegovačkim koordinatama neviđeni junak koji je jadne ljubuške Bošnjake 1993. godine spašavao od hrvatskog 'logora smrti' Heliodrom. Da je Neđo Galić prije početka domovinskog rata bio Udbin doušnik i sitni prokazatelj zbog čijih su fotografija Hrvati Ljubuškog imali strašnih neugodnosti. Da je Galić indoktrinirani komunist i zakleti ateist zazirao od crkve i vjernika i sudjelovao u progonu i demonizaciji kroz suradnju s Udbom, ali kada je obolio od raka počeo je obilaziti crkve i vjerske seminare i tražiti spas u vjeri. Da je u Ljubuškom javna tajna da je upravo Neđo Galić za vrijeme rata u jednoj relativno mirnoj sredini kao što je ljubuški 'spašavao muslimane' tako što im je za naknadu sređivao vize za odlazak

na rad u inozemstvo.” Apelantica je u tužbi navela da se u konkretnom slučaju radi o iznošenju neistinitih činjenica koje „vrijeđaju moralni dignitet pok. Neđe Galića i njegove obitelji”, te da od objave ovih tekstova ona trpi duševne bolove „zbog prezira okoline” i da je stoga i njezin ugled ozbiljno narušen.

7. Općinski sud je najprije zaključio da je apelantica „kao zakonska nasljednica naslijedila pravo na udjelu u gospodarskom društvu ‘88’ d.o.o. za audio-vizuelne usluge i trgovinu” koje je bilo u vlasništvu njezinog muža, te da stoga „kao zakonska nasljednica ima pravo podnijeti tužbu tražeći naknadu štete” po Zakonu o zaštiti od klevete. Dalje, Općinski sud je utvrdio da je tekst „Neđo daleko od Ljubuškog” drugotuženi dobio od prvotuženog „u formi autorskog mišljenja”. Dalje, sud je utvrdio i da je u tom tekstu objavljen faksimil dopisa ranije Službe državne bezbjednosti centra Mostar koji datira iz 1982. godine. U tom dopisu je navedeno da je apelantičin muž toj službi „ustupao bezbjednosna interesantna saznanja do kojih je dolazio”. Dalje, Općinski sud je naveo da je drugotuženi u svom iskazu naveo da nije objavio tekst „Hercegovački Schindler”, da taj tekst nije ni čitao, niti da poznaje autora tog teksta. Osim toga, Općinski sud je naveo da je drugotuženi na portalu Poskok.info objavio i tekst „‘Neđo Galić nije bio udbaša’ koji je demant spornog teksta [prvotuženog], autora Pere Kvesića, da [apelantica] nije pročitala navedeni demant jer nakon objave teksta [prvotuženog] koji je bio popraćen prijetećim i ponižavajućim komentarima više nije ulazila na portal Poskok.info (iz iskaza [apelantice]).” Osim toga, Općinski sud je naveo da je u nalazu vještaka koji je dan tijekom postupka utvrđeno da je apelantica „bila izložena dugotrajnim ranijim stresnim događajima prije objavljivanja zapisa na portalu spornog sadržaja, zbog čega je oboljela od posttraumatskog stresnog događaja [...] a da sporni tekstovi nisu bili okidač ali su kod [apelantice] izazvali strah visokog intenziteta a posebno tekst [prvotuženog]”.

8. Na temelju navedenog, Općinski sud je zaključio da je nesumnjivo da je prikazivanje filma „Neđo od Ljubuškog” izazvalo burne reakcije gledatelja i čitatelja „i na drugim portalima a ne samo na portalu Poskok.info”. Dalje, sud je naveo da se ne mogu prihvatiti „paušalni navodi [apelantice] da su izneseni navodi na portalu Poskok.info objavljeni od strane [drugotuženog] u suštini neistiniti, osim možda u nebitnim elementima”. Općinski sud je obrazložio da su u spornim tekstovima izraženi vrijednosni sudovi o apelantičinom suprugu, „a da je prethodno [apelantica] odobrila snimanje i prikazivanje filma o pok. mužu”. Budući da se, kako je dalje obrazloženo, radi o filmu kao autorskom djelu koji je javno prikazan, taj film podliježe kritičkom osvrtu javnosti, odnosno „izražavanju mišljenja o navedenom filmu”. Stoga je sud zaključio da je apelantica morala dokazati „koje to navedene činjenice u tekstu su suštinski neistinite, a na čemu temelji svoj zahtjev”. Općinski sud se pozvao na relevantne odredbe Zakona o zaštiti od klevete, te na suštinu članka

10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencije), pa je istaknuo da prema stajalištu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) novinarske slobode sadrže „mogućnosti pribjegavanja određenom stupnju pretjerivanja pa čak i provociranja”. Također je naveo da „iako sud ne mora odobravati polemički, pa čak i agresivni ton kojeg koriste novinari, član 10. ne samo da štiti bit/sadržaj izraženih ideja i informacija, nego i formu kroz koju su one izražene”. Općinski sud je dalje naveo da iz definicije klevete, sadržane u članku 4. stavak 1.(d) i članku 6. stavak 1. Zakona o zaštiti od klevete, proizlazi da je bitan element klevete da se osoba identificira prema trećim osobama i da se protiv te osobe iznose neistinite činjenice. Međutim, u konkretnom slučaju sud je zaključio da se ne radi o iznošenju činjenica, već o vrijednosnim sudovima „o umjetničkom djelu – filmu”, a takvo izražavanje ne podliježe građanskoj odgovornosti za klevetu. Također, sud je naveo i da apelantičin subjektivni osjećaj povrijeđenosti nije odlučan za zaključak da se u konkretnom slučaju radi o kleveti, te da joj u konkretnom slučaju ne pripada pravo na naknadu štete.

9. Kantonalni sud je odbio apelantičinu žalbu protiv prvostupanjske odluke, a u obrazloženju je kratko naveo da „cijeni da se u objavljenim tekstovima nisu ispunili uvjeti za naknadu štete jer se ne radi o kleveti već o vrijednosnom sudu”, te je ponovio stav prvostupanjskog suda da apelantičin subjektivni osjećaj povrijeđenosti nije dovoljan za drugačiji zaključak.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelantica smatra da joj je pobijanim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te pravo iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, a pozvala se i na kršenje članka 17. Europske konvencije. Apelantica najprije navodi da su joj sudovi „donoseći ovakvu odluku povrijedili pravo na zabranu zloupotrebe prava, zaštićeno članom 17. Evropske konvencije”, i to u svezi sa člankom 10. Europske konvencije i pravom na pravično suđenje. U odnosu na navodno kršenje prava na pravično suđenje, apelantica navodi da su presude neobrazložene, da su sudovi postupali pristrano, odnosno da su bili „naklonjeni tuženicima”, te da su proizvoljno izveli zaključke o „odgovornosti apelantice za štetu koja joj je nastala”, kao i da su naložili apelantici „izvođenje dokaza koje nije mogla izvesti”. Dalje, apelantica navodi da je sud potpuno zanemario nalaz i mišljenje vještaka o tome da su „sadržaji sa portala Poskok.info na kojem su objavljeni predmetni tekstovi, najintenzivnije djelovali na [apelanticu]” izazivajući strah, te da je

to u suprotnosti sa navodima suda „kako se ovdje radi o [apelantičinom] subjektivnom osjećaju povrijeđenosti koji nije odlučan za ocjenu i zaključak da se u konkretnoj stvari radi o kleveti.” Također, apelantica pobija zaključak suda da je ona morala dokazati da ono što je u spornim tekstovima izneseno nije istinito, navodeći da sud na taj način „svjesno zanemaruje činjenicu da se radi o negativnim činjenicama koje kao takve nije moguće dokazati”. Također navodi da je sud na pripremnom ročištu naložio tuženima da dostave „bilo kakvu odluku, dokument ili pisani trag kojim je utvrđeno da je Neđo Galić osuđen, osumnjičen ili da je protiv njega vođen postupak za utaju ili prevaru ili bilo kakvo drugo krivično djelo protiv države, himne, zastave ili drugo djelo povezano sa nacionalnim odnosima, mržnjom i netrpeljivošću”, ali da to tuženi nisu uradili. Stoga, apelantica smatra da je to utjecalo na to da sud pogrešno utvrdi činjenično stanje.

11. Dalje, apelantica navodi da je sud odluku utemeljio na „navodnoj činjenici da je na portalu Poskok.info objavljen tekst ‘Neđo Galić nije bio udbaš’” autora Pere Kvesića, smatrajući da je taj tekst objavljen kao demanti. Međutim, kako dalje navodi, sud se pri tom oslonio samo na iskaz drugotuženog, budući da ovaj tekst nije bio predložen ni proveden kao dokaz, „niti ima ikakvog dokaza o njegovom objavljivanju i/ili postojanju”. Apelantica smatra da je sud ovaj dio iskaza drugotuženog mogao ocijeniti „samo na način da zaključi da je [drugotuženi] ovim tekstom sudu ukazao na činjenicu da je bio svjestan da prvobitnim tekstom nanosi štetu [apelantici] i da je ovaj ‘drugi tekst’ jedan vid priznanja učinjene štete.” Također, apelantica navodi da je drugotuženi u iskazu izjavio da je „znao da je sporni tekst, kako on navodi, ‘smeće’, ali ga je ipak objavio”, što su sudovi ignorirali. Dalje, apelantica je navela da iako je sud njezin zahtjev ocijenio neutemeljenim u smislu Zakona o zaštiti od klevete, „nije smio zanemariti postojanje nanošenja nematerijalne štete [apelantici] u smislu odredaba Zakona o obligacionim odnosima”. Apelantica dalje navodi da „čvrsto ostaje pri navodima da se u predmetnom slučaju radi o kleveti”, ali da sud nije vezan pravnom kvalifikacijom tužbenog zahtjeva. Dalje apelantica navodi da se, osim duševnih bolova koje „trpi i danas”, ne može „isključiti i njen narušeni ugled i čast, uzimajući u obzir opće usvojene norme i mjerila, a isto potvrđuje i činjenica da je apelantica promijenila svoju adresu boravka, a sve zbog prezira sredine kojeg osjeća u Ljubuškom”.

12. Apelantica dalje ističe da su navodi u spornim tekstovima „sve osim iskazanog mišljenja odnosno vrijednosnih sudova”. Naime, smatra da su izjave da je njezin pokojni muž „bio Udbin doušnik i sitni prokazatelj zbog čijih su fotografija Hrvati Ljubuškog imali strašnih neugodnosti”, da je „javna tajna da je Neđo Galić spašavao muslimane tako što im je za naknadu sređivao vize” i da je „zazirao od crkve i vjernika, sudjelovao u njihovom progonu i demonizaciji kroz saradnju sa Udbom” dokazive činjenice. Stoga

smatra da nije napravljena pravilna distinkcija između činjenica i vrijednosnih sudova, kao i da je materijalno pravo nepravilno primijenjeno jer joj je klevetničkim izražavanjem nanesena šteta, a sudovi joj za to nisu pružili odgovarajuću zaštitu.

b) Odgovori na apelaciju

13. Kantonalni i Općinski sud su u odgovorima naveli da ostaju pri onome što je navedeno u pobijanim odlukama te da smatraju da nisu prekršena prava na koja se apelantica pozvala.

14. Drugotuženi je u opširnom odgovoru na apelaciju, između ostalog, naveo da ga apelantica neopravdano tereti za objavu teksta autora Dalibora Milasa, budući da je taj tekst prvobitno objavljen na portalu Bljesak.info, a ne Poskok.info. Dalje, naveo je da apelantica pokušava „obmanuti pravosudne institucije” da ne postoji tekst Pere Kvesića koji je u svojim tekstovima branio „lik i djelo” Neđe Galića. Naime, drugotuženi navodi da se apelantica, koju je zastupao odvjetnik, složila s tim da u spis uđe tekst Pere Kvesića „Neđo nije bio udbaš”, kao i da se suglasila da u spis uđe i tekst drugotuženog „Kako je izgubljena bitka za Ljubuški” koji je objavio pod pseudonimom „Nikola Zirdum koji je javan i zna se da se radi o [drugotuženom]”. Kako dalje ističe, u tom tekstu on navodi da Neđo Galić treba dobiti ulicu u Ljubuškom, makar da je spasio jednog čovjeka i bez obzira na to što je činio u bivšem sustavu. Ova dva teksta koja su objavljena na portalu Poskok.info su dokaz da drugotuženi „nije vodio nikakvu hajku protiv gđe Galić, a niti protiv njene obitelji koju [poznaje] i [cijeni]”. Drugotuženi također navodi da apelantica „obmanjuje Ustavni sud stavljajući [njemu] riječi u usta koje [nije] rekao”. U vezi s tim pojašnjava da je u iskazu koji je dao pred sudom, govoreći o Peri Kvesiću, izjavio „da je taj čovjek iste političke provenijencije kao i [apelantica], da je [njegov] rođak, da je zakleti komunist, i da se zgrožavao nad događajima u Ljubuškom”, ali i da je rekao „Ivane, ja mislim da je onaj tekst [prvotuženog] smeće, ali da sam ja urednik i ja bih ga objavio i onda bih reagirao na njega.” Drugotuženi dalje navodi da je prvotuženi svojim tekstom zaista izazvao „buru negodovanja javnosti protiv lika i djela Neđe Galića iz razloga što je uz tekst priložio dokument u kojem tadašnji službenik UDBA-e pohvaljuje saradničke napore g. Galića. Javnost je tako saznala da je pokojni Neđo, nagrađen za humanizam, premda je u bivšem sistemu radio za UDBA-u ili bio njen vrijedan suradnik. [...] Zar ta informacija nije informacija od interesa javnosti?”

15. Drugotuženi također smatra da „optužni materijal” protiv njega ne može biti tekst autora koji „ima svoje ime i prezime i koji je objavljen prvotno na drugim portalima”. Istodobno, postavlja pitanje bi li ga apelantica mogla tužiti ako bi preuzeo neki tekst sa portala Tačno.net (koji uređuje apelantica) „ako joj se on naknadno ne sviđi, a prvotno je objavljen na njenom portalu”. U svezi s tim, drugotuženi ističe da prema članku 7. Zakona

o zaštiti od klevete ne postoji odgovornost za klevetu ako se radi o prenesenom članku koji je objavio neko drugi. Također ističe da smatra da je njegov pristup u ovom slučaju bio profesionalan, te da je kao novinar dužan informirati javnost „o tome šta se događa”, te objaviti i sve reakcije na javni događaj „pa i kritičke sudove pisane u obliku kolumni”.

V. Relevantni propisi

16. U **Zakonu o zaštiti od klevete** („Službene novine FBiH” br. 59/02, 19/03 i 73/05) relevantne odredbe glase:

Značenje naziva koji se koriste u zakonu

Članak 4.

d) kleveta - nanošenje štete ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošanjem izražavanja neistinitih činjenica identificiranjem te fizičke ili pravne osobe trećoj osobi.

Članak 6.

(1) Svaka osoba koja prouzrokuje štetu ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošanjem izražavanja neistinite činjenice, identificirajući tu pravnu odnosno fizičku osobu trećoj osobi, odgovorna je za klevetu. [...]

(4) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, štetnik je odgovoran za štetu izazvanu iznošenjem ili pronošanjem tog izražavanja ako je znao da je izražavanje neistinito ili je svojom neoprežnošću zanemario neistinitost izražavanja. [...]

(6) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na umrlu osobu, nasljednik prvog reda te osobe može podnijeti zahtjev, u smislu ovog zakona, pod uvjetom da je takvo izražavanje nanijelo štetu ugledu nasljednika.

Izuzeci od odgovornosti

Članak 7.

(1) Ne postoji odgovornost za klevetu:

a) ako je izražavanjem izneseno mišljenje ili ako je to izražavanje u suštini istinito, a netočno samo u nebitnim elementima; [...]

(c) ako je iznošenje odnosno pronošanje izražavanja bilo razumno.

[...]

VI. Dopustivost

Dopustivost *ratione materiae*

17. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije u odnosu na navode o kršenju prava na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 18. stavak (3) točka h) Pravila Ustavnog suda.

18. Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud također ima apelacijsku nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.

19. Članak 18. stavak (3) točka h) Pravila Ustavnog suda glasi:

[...]

(3) *Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:*

h) apelacija je ratione materiae inkompatibilna s Ustavom; [...]

20. Apelantica pobija navedene presude tvrdeći da joj je tim presudama prekršeno pravo iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije.

21. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

[...]

h) Slobodu izražavanja.

22. Članak 10. Europske konvencije glasi:

(1) *Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo obuhvaća slobodu vlastitog mišljenja, primanja i priopćavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad radio, televizijskih i kinematografskih poduzeća.*

(2) *Pošto ostvarivanje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog*

integriteta ili javne sigurnosti, radi sprječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprječavanja otkrivanja informacija dobivenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva.

23. Iz apelacije i pobijanih presuda nesumnjivo proizlazi da je apelantica u konkretnoj pravnoj stvari bila u ulozi tužiteljice koja je tražila zaštitu od navodne клевете, što znači da tužbeni zahtjev nije bio upravljen protiv apelantice zbog nekog njezinog izražavanja. Kako članak 10. Europske konvencije štiti slobodu izražavanja, a stavak 2. ovog članka regulira u kojim slučajevima ta sloboda može biti ograničena, Ustavni sud smatra da apelantica nije bila „žrtva” kršenja članka 10. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 90/06 od 6. srpnja 2007. godine, točka 18, dostupna na www.ustavnisud.ba). S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da se apelantičini navodi u svezi s povredom članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije moraju odbaciti kao *ratione materiae* inkompatibilni s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Dopustivost u odnosu na ostale navode

24. U odnosu na preostali dio apelacije u kojem apelantica smatra da je došlo do povrede njezinog prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud u skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine ističe da ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

25. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

26. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. rujna 2015. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelantica je primila 29. rujna 2015. godine, a apelacija je podnesena 27. studenog 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

27. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija u ovom dijelu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

28. Apelantica smatra da su pobijanim presudama prekršena njezina prava iz članka II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, a poziva se i na kršenje članka 17. Europske konvencije.

29. Ustavni sud zapaža da apelantica u biti smatra da je spornim tekstovima nanesena šteta njezinom ugledu i ugledu njezinog pokojnog muža, pri čemu svoje argumente pravno kvalificira kao kršenje prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije. Međutim, „pravo na ugled” je zaštićeno u okviru prava na privatni život iz članka 8. Europske konvencije, pa će Ustavni sud, slijedeći praksu Europskog suda, u konkretnom slučaju ispitati jesu li redovni sudovi dali dovoljne i relevantne razloge za uskraćivanje zaštite po tom članku, odnosno je li pobijanom odlukom postignuta pravična ravnoteža između dva suprotstavljena prava: prava na ugled i prava na slobodu izražavanja.

Pravo na privatni život

30. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje.

31. Članak 8. Europske konvencije glasi:

1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javne vlasti se ne smiju miješati u ostvarivanje ovoga prava osim ako to nije sukladno zakonu i neophodno u demokratskom društvu u interesima nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili gospodarske dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

32. Ustavni sud je, slijedeći praksu Europskog suda, zauzeo stajalište da pravo pojedinca na ugled predstavlja element njegovog „privatnog života” zaštićenog člankom 8. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, između ostalih, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP

4431/15 od 31. siječnja 2018. godine, točka 36. sa daljnjim referencama, objavljena na www.ustavisud.ba). Međutim, u konkretnom slučaju apelantica je tužbom tražila zaštitu ugleda njezinog pokojnog muža, te zaštitu svog ugleda zbog izjava o njezinom pokojnom mužu, a te je navode ponovila i u apelaciji. Stoga će Ustavni sud ispitati ulaze li ti apelantičini navodi u opseg članka 8. Europske konvencije.

33. U svezi s tim, Ustavni sud najprije zapaža da su sudovi zaključili da apelantica „ima pravo podnijeti tužbu za naknadu štete” po Zakonu o zaštiti od klevete, budući da je kao zakonska nasljednica iza svog pokojnog muža naslijedila udio u njegovom dioničkom društvu. Međutim, Ustavni sud zapaža da članak 6. stavak 6. Zakona o zaštiti od klevete propisuje da nasljednik prvog nasljednog reda može podnijeti zahtjev za naknadu štete u smislu tog zakona samo pod uvjetom „da je sporno izražavanje nanijelo štetu ugledu nasljednika”. Ustavni sud također zapaža da u pobijanim odlukama sudovi nisu napravili razliku između apelantičinog zahtjeva za naknadu štete zbog prava na ugled njezinog pokojnog muža i njezinog prava na ugled zbog onoga što je u spornim člancima rečeno o njezinom pokojnom mužu. U svezi s tim, Ustavni sud ističe da Europski sud ima vrlo čvrst stav o tome da prava iz članka 8. Europske konvencije nisu prenosiva na nasljednike. Naime, u svojoj praksi Europski sud kontinuirano ističe da su prava iz članka 8. Europske konvencije prava osobne prirode i stoga spadaju u kategoriju neprenosivih prava (vidi Europski sud, *Džugašvili protiv Rusije*, presuda od 9. prosinca 2014. godine, aplikacija broj 41123/10, točke 22-24. sa daljnjim referencama). To dalje znači da nasljednik nije aktivno legitimiran tražiti naknadu štete zbog povrede ugleda svog prednika, pa u odnosu na takve navode Europski sud odbacuje aplikacije kao *ratione personae* neprihvatljive (*idem*, točka 25.).

34. Imajući u vidu navedeno, kao i članak 6. stavak 6. Zakona o zaštiti od klevete, Ustavni sud ističe da apelantica nije mogla uspjeti sa tužbom za zaštitu ugleda svog pokojnog muža. Stoga, Ustavni sud neće razmatrati apelacijske navode koji se tiču prava na ugled apelantičinog muža. Međutim, ostaje pitanje je li napadima na njegov ugled prekršeno apelantičino pravo iz članka 8. Europske konvencije.

35. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je Europski sud u svojoj skorijoj praksi prihvatio da napadi na ugled umrle osobe mogu u određenim slučajevima imati štetan utjecaj na privatni život i identitet nekog člana obitelji te osobe, te da takvi navodi ulaze u opseg zaštite članka 8. Europske konvencije (vidi Europski sud, *Putistin protiv Ukrajine*, presuda od 21. studenog 2013. godine, aplikacija broj 16882/03, točka 33. i *op. cit.*, presuda *Džugašvili*, točka 30.). U navedenim predmetima Europski sud je zaključio da su aplikacije prihvatljive u odnosu na navodno kršenje ugleda aplikanata u tim predmetima, te da treba

ispitati je li postignuta pravična ravnoteža između njihovog prava na poštovanje privatnog života i prava novinara na slobodu izražavanja iz članka 10. Europske konvencije.

36. Imajući u vidu navedene stavove Europskog suda, ali i članak 6. stavak 6. Zakona o zaštiti od klevete, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju dio apelacijskih navoda koji se tiču apelantičinog prava na ugled ulazi u opseg članka 8. Europske konvencije. Dalje, pobijane odluke kojima je taj dio njezinog zahtjeva odbijen nesumnjivo predstavljaju miješanje u njezino pravo iz članka 8. Europske konvencije, koje je i zakonito i ima legitiman cilj – zaštitu prava drugih, odnosno zaštitu slobode izražavanja novinara iz članka 10. Europske konvencije.

37. Ustavni sud će, dalje, ispitati jesu li sudovi pobijanim odlukama postigli pravičnu ravnotežu između ova dva navedena prava. U svezi s tim, Ustavni sud naglašava da su relevantni kriteriji za test proporcionalnosti u takvim slučajevima utvrđeni u praksi Europskog suda i sumirani u predmetu *Von Hannover protiv Njemačke (br. 2)*. Ti kriteriji su: doprinos raspravi od javnog interesa; koliko je poznata ličnost o kojoj je riječ i što je predmet izvještavanja; ponašanje osobe o kojoj je riječ prije objave članka; način pribavljanja informacija i njihova istinitost; sadržaj, forma i posljedice objave i, gdje je primjenljivo, ozbiljnost izrečene sankcije (vidi Europski sud, *Von Hannover protiv Njemačke (br. 2)*, presuda od 7. veljače 2012. godine, apl. br. 40660/08 i 60641/08, točke 108-113.). Ustavni sud smatra da su ovi kriteriji *mutatis mutandis* primjenjivi i na konkretni predmet.

38. U odnosu na pitanje jesu li sporni tekstovi predstavljali doprinos debati od javnog interesa, Ustavni sud ističe da je Europski sud zauzeo stav u svojoj praksi da sastavni dio prava na slobodu izražavanja predstavlja i traženje povijesne istine. Europski sud ističe da nije njegova zadaća da djeluje kao arbitar u povijesnim raspravama jer bi se u suprotnom takve rasprave preusmjerile s javnog prostora na sudnicu (*op. cit.*, presuda *Džugašvili*, točka 33.). Vraćajući se na konkretni predmet, Ustavni sud zapaža da su sporni tekstovi objavljeni kao reakcija na film koji je pod naslovom „Neđo od Ljubuškog” snimljen o apelantičinom pokojnom mužu. U filmu je prikazana uloga apelantičinog muža u spašavanju njegovih sugrađana Bošnjaka 1993. godine, za što mu je posthumno dodijeljena nagrada za građansku hrabrost. Budući da se radi o ne tako davnim događajima koji su i dalje, sa povijesnog aspekta, od velikog interesa i važnosti za javnost i za odnose u društvu općenito, Ustavni sud smatra da se može zaključiti da sporni tekstovi predstavljaju doprinos debati od javnog interesa.

39. Dalje, što se tiče toga je li apelantičin muž bio javno poznata ličnost i kakva je bila njegova uloga u društvu, Ustavni sud podsjeća da su granice prihvatljive kritike šire u odnosu na javne nego u odnosu na privatne osobe. Međutim, čak se i privatni pojedinci

izlažu sudu javnosti kada „stupe na scenu javne debate” (vidi Europski sud, *Bodrožić protiv Srbije*, presuda od 23. lipnja 2009. godine, aplikacija broj 32550/05, točka 54. sa daljnjim referencama). U spomenutom predmetu *Džugašvili* Europski sud je također istaknuo da treba napraviti razliku između napada na ugled privatne osobe koji utječu na ugled njezine obitelji i opravdane kritike upućene javnoj ličnosti koja se, „preuzimajući ulogu vođe, izložila oku javnosti” (*op. cit.*, presuda *Džugašvili*, točka 30.). U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da se film, koji je bio povod spornim člancima, bavio ulogom apelantičinog muža u navedenim događajima, te da je u njemu istaknut njegov pozitivan doprinos zaštiti njegovih sugrađana Bošnjaka u vremenu kada je izbio sukob između Hrvata i Bošnjaka, zbog čega mu je posthumno dodijeljena i nagrada za humanizam. Dalje, sporni tekstovi se nisu odnosili na privatni život apelantičinog muža, već isključivo na njegovu ulogu u povijesno važnim događajima za zajednicu u kojoj je živio i radio, dakle na njegovu ulogu u javnoj sferi. Osim toga, apelantica je, kako su sudovi utvrdili, dala suglasnost autorici filma da taj film napravi i da se on javno prikaže, pa je bilo razumno očekivati da će uslijediti reakcije javnosti. Također, bilo je razumno očekivati i da će film biti podvrgnut kritičkom sudu javnosti i da neće naići samo na odobravanje. Sporni tekstovi su bili upravo takve reakcije na film o ulozi apelantičinog muža u relevantnim događajima. Takva kritička reakcija, prema stajalištu Ustavnog suda i navedenim standardima Europskog suda, traži veći stupanj tolerancije kada se traži ograničavanje slobode izražavanja u odnosu na privatni život. S druge strane, u spornim člancima se ne spominje apelantičino ime, ne govori se o njezinoj ulozi ili djelovanju, niti se zadire u privatnu sferu njezinog života, već se isključivo govori o ulozi i djelovanju njezinog muža. Iako se ne može reći da ti tekstovi nisu mogli imati bilo kakav utjecaj na apelantičin ugled, Ustavni sud smatra da je taj utjecaj bio samo neizravan.

40. Dalje, što se tiče načina pribavljanja informacija i njihove istinitosti, Ustavni sud zapaža da apelantica spornim, između ostalih, smatra izjave da je film o njezinom mužu „primjer glorificiranja selektivne istine i pokušaj diskreditiranja cijelog ljubušskog kraja i Ljubušaka hrvatske nacionalnosti”, da je Ljubuški „predstavljen kao fašističko leglo u kojem se maltretiraju i teroriziraju svi koji misle drugačije” i da film „služi kao potvrda teze o genocidnosti Hrvata u BiH”. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća na vlastitu praksu i praksu Europskog suda prema kojima se mora praviti razlika između činjenica i vrijednosnih sudova, pri čemu ovi drugi nisu podložni dokazivanju. Klasifikacija neke izjave kao činjenice ili vrijednosnog suda je pitanje koje, prvenstveno, spada u prostor slobodne procjene državnih organa, a posebno domaćih sudova. Međutim, čak i kad izjava predstavlja vrijednosni sud, mora postojati dovoljna činjenična osnova koja će podržati takvu izjavu (*op. cit.*, presuda *Bodrožić*, točka 50. sa daljnjim referencama; i Ustavni sud, između ostalih i *AP 787/04*, odluka o dopustivosti i meritumu od 20. prosinca

2005. godine, točka 36.). Također, nitko tko se upusti u neku debatu od javnog interesa, uključujući i novinare, ne smije prekoračiti određene granice, *inter alia*, u interesu „zaštite ugleda i prava drugih”, ali je dopušteno pretjerivanje, pa čak i provokacija, ili drugim riječima, dopuštene su i, do određene granice, neumjerene izjave (vidi Europski sud, *Lindon, Otchakovsky-Laurens i July protiv Francuske*, presuda od 22. listopada 2007. godine, apl. br. 21279/02 i 36448/02, točka 56. sa daljnjim referencama).

41. U konkretnom slučaju, sudovi su u pobijanim odlukama zauzeli stav da su navedene sporne izjave vrijednosni sudovi čija se istinitost ne dokazuje, a Ustavni sud takav zaključak prihvaća kao pravilan. Što se tiče izjave u tekstu „Hercegovački Schindler” da je „javna tajna” da je apelantičin muž „spašavao muslimane” tako „što im je za naknadu sređivao vize za odlazak na rad u inozemstvo”, Ustavni sud, s obzirom na kontekst u kojem je takva izjava iznesena, također prihvaća stajalište redovnih sudova da se radi o vrijednosnom sudu. Naime, sporna izjava je dana u okviru teksta kojim je kritiziran „selektivni pristup” događajima o kojima je bilo riječi u spornom filmu i koji je snimljen o apelantičinom mužu i njegovoj vrlo pozitivnoj ulozi u ratnim događajima. U svim ovim spornim izjavama korišten je prenaplašen i provokativan jezik, ali Ustavni sud smatra da je njihov sadržaj sveukupno u granicama prihvatljive kritike uloge apelantičinog muža kao osobe kojoj je u filmu dana određena važna povijesna uloga za zajednicu u kojoj je živio i radio. Ustavni sud smatra da se u takvim okolnostima mora dopustiti određen prostor za kritički pristup i drugačije viđenje istih povijesnih događaja, iako se moraju poštovati određene granice, koje u ovom slučaju, prema stajalištu Ustavnog suda, nisu prekoračene.

42. Međutim, Ustavni sud zapaža da su sudovi isti zaključak donijeli i u odnosu na izjavu iznesenu u spornim tekstovima, uključujući i tekst prvotuzenog „Nedo daleko od Ljubuškog” – da je apelantičin muž prije rata „bio saradnik UDBA-e”. U svezi s tim, Ustavni sud ističe da je Europski sud istaknuo da „to što se neko nazove fašistom, nacistom ili komunistom, ne može samo po sebi da se izjednači sa činjeničnim stanjem o političkoj pripadnosti tog lica”, već se mora promatrati sveukupan kontekst u kojem su takve izjave iznesene (*op. cit.*, presuda *Bodrožić*, točka 52. sa daljnjim referencama). Međutim, u konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je prvotuzeni ovakvu izjavu utemeljio na dokumentu bivše Službe državne bezbjednosti u kojem je eksplicitno navedeno da je apelantičin muž toj službi „ustupao bezbjednosna interesantna saznanja do kojih je dolazio”. Ovo ukazuje da prvotuzeni nije rekao za apelantičinog muža da je „udbaš” u smislu vrijednosnog suda kojim je želio kritički, provokativno ili uvredljivo ocijeniti društveno djelovanje apelantičinog muža. Naprotiv, prvotuzeni je tu izjavu utemeljio na službenom dokumentu do kojeg je došao i koji je u sklopu spornog članka i objavio. Stoga, Ustavni sud smatra da sudovi ovakvu izjavu nisu pravilno kvalificirali kada su ocijenili da

se radi o vrijednosnom sudu. Međutim, iako se radi o činjeničnoj tvrdnji, Ustavni sud ne može prihvatiti apelacijske navode da je prvotuženi trebao izvesti još dokaza o istinitosti takve tvrdnje, budući da je u tekstu objavio službeni dokument na kojem je tu tvrdnju utemeljio. To dalje znači da je takvu izjavu očito utemeljio na vjerodostojnom izvoru, zbog čega se sporna izjava ne može smatrati klevetom. Dakle, iako sudovi nisu pravilno kvalificirali spornu izjavu, ne može se reći da su izveli pogrešan zaključak da ta izjava ne predstavlja klevetu, budući da je za takvu izjavu postojala razumna i dovoljna osnova.

43. U odnosu na navode koji se tiču drugotuženog, koji je sve sporne članke preuzeo sa drugih portala i objavio na portalu Poskok.info, Ustavni sud smatra potrebnim naglasiti da mediji imaju zadaću prenijeti informacije i ideje koje su od javnog interesa, a javnost ima pravo dobiti te informacije. Da nije tako, mediji ne bi mogli izvršavati svoju vitalnu ulogu „čuvara javnog interesa”. U svezi s tim, Europski sud ističe da bi kažnjavanje novinara zbog prenošenja izjava drugih osoba ozbiljno ugrozilo doprinos medija debati od javnog interesa i ne bi bilo opravdano, osim ako za to postoje naročito važni razlozi (vidi Europski sud, *Jersild protiv Danske*, presuda od 23. rujna 1984. godine, aplikacija broj 15890/89, točka 35.). Takav stav je potvrđen i u kasnijoj praksi, a naglašeno je i to da općenit zahtjev za novinare da se sistematski i formalno distanciraju od sadržaja citata koji može uvrijediti ili izazvati druge ili nanijeti štetu njihovom ugledu nije pomirljiv s ulogom medija da daju informacije o tekućim događajima, mišljenjima i idejama (vidi Europski sud, *Milisavljević protiv Srbije*, presuda od 4. travnja 2017. godine, aplikacija broj 50123/06, točka 37. sa daljnjim referencama). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju nesporno da drugotuženi nije autor spornih članaka, već da je samo prenio ono što su drugi izjavili o apelantičinom mužu, te da nema ništa što ukazuje da je pri tome postupao zlonamjerno. S obzirom na to da je Ustavni sud već zaključio da su sudovi pravilno uspostavili ravnotežu između prava prvotuženog kao autora spornog članka na slobodu izražavanja i apelantičinog prava na ugled, isto se mora zaključiti i u odnosu na drugotuženog koji je prenio taj i još dva sporna članka sličnog sadržaja.

44. S obzirom na sve navedeno, Ustavni sud smatra da su sudovi pobijanim presudama uspostavili pravičnu ravnotežu između apelantičinog prava na privatni život iz članka 8. Europske konvencije i prava tuženih na slobodu izražavanja iz članka 10. Europske konvencije. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije prekršeno apelantično pravo iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

Ostali navodi

45. Apelantica se žalila i na kršenje prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Međutim, kako je već rečeno, navodi koji su izneseni u tom smislu u biti se

tiču prava iz članka 8. Europske konvencije, o čemu je Ustavni sud već odlučio. Ostali navodi koje je u tom smislu apelantica iznijela (da presude nisu obrazložene, da su sudovi bili pristrani, da su zaključci sudova u odlukama proizvoljni i da sud nije uzeo u obzir provedeno vještačenje) tiču se, u biti, apelantičinog nezadovoljstva utvrđenim činjeničnim stanjem i načinom na koji je primijenjeno materijalno pravo. U svezi s tim, Ustavni sud je u svojoj praksi kontinuirano isticao da nije, općenito, nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivnopravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. Također, Ustavni sud ponavlja i da je izvan njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitetu zaključaka redovnih sudova u pogledu ocjene dokaza, ukoliko se ova ocjena ne doima očito proizvoljnom (vidi Ustavni sud, između ostalih i Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 4778/15 od 17. siječnja 2018. godine, točka 24. sa daljnjim referencama, objavljenu na www.ustavnisud.ba).

46. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi dovoljno jasno obrazložili svoje odluke, a takva obrazloženja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Ustavni sud zapaža da je obrazloženje drugostupanjske presude zaista kratko, ali s obzirom na to da u žalbi protiv prvostupanjske odluke apelantica nije iznijela ništa što već nije isticala pred prvostupanjskim sudom, Ustavni sud smatra da se ne može zaključiti da je takvo obrazloženje neadekvatno, budući da se drugostupanjski sud eksplicitno pozvao na obrazloženje iz prvostupanjske odluke. Osim toga, apelantica ničim nije potkrijepila svoje navode o navodnoj pristranosti sudova, pa se mora zaključiti da su i ti navodi neutemeljeni. Budući da apelantica ne nudi bilo kakve argumente koji bi opravdali njezinu tvrdnju da je na bilo koji način došlo do kršenja bilo koje procesne garancije svojstvene pravu na pravično suđenje, osim što je nezadovoljna rezultatom konkretnog postupka, Ustavni sud smatra da nije prekršeno apelantičino pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

47. U odnosu na apelantičino pozivanje na članak 17. Europske konvencije, Ustavni sud ukazuje da taj članak ne garantira neko materijalno pravo čija zaštita bi se mogla tražiti bilo pred redovnim sudom bilo pred Ustavnim sudom. Naime, članak 17. Europske konvencije zabranjuje zlouporabu prava garantiranih Europskom konvencijom. To dalje znači da ako je neko ponašanje ili djelatnost usmjerena na poništavanje bilo kojeg od prava i sloboda navedenih u Europskoj konvenciji ili na njihovo ograničavanje u većoj mjeri od one koja je njome predviđena, onda takvo ponašanje ne uživa zaštitu koja se daje u okviru konvencijskih prava. Takav bi npr. bio slučaj kada bi pojedinac tražio zaštitu članka 10. Europske konvencije za govor za koji Europski sud smatra da podriva temeljne vrijednosti Konvencije kao što su tolerancija i nediskriminacija (takav bi npr. bio rasistički govor, antisemitizam i sl.). Međutim, to što je apelantica nezadovoljna pobijanim presudama ne

daje mogućnost primjene načela iz članka 17. Europske konvencije, pa Ustavni sud neće dalje ispitivati ove navode.

VIII. Zaključak

48. Ustavni sud zaključuje da nije prekršeno apelantičino pravo na ugled kao dio prava na privatni život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije u situaciji kada je u spornim tekstovima izneseno kritičko mišljenje o apelantičinom pokojnom mužu i njegovoj ulozi u povijesnim događajima koji izazivaju interes i pažnju javnosti, a sve to kao kritička reakcija na film koji je o apelantičinom mužu i njegovoj pozitivnoj ulozi u tim događajima snimljen i javno prikazan, te kada su sudovi svojim odlukama uspostavili pravičnu ravnotežu između apelantičinog prava iz članka 8. Europske konvencije i prava novinara na slobodu izražavanja iz članka 10. Europske konvencije.

49. Također, Ustavni sud zaključuje da nema ni kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada nema ništa što bi moglo ukazati na kršenje garancija prava na pravično suđenje i kada su sudovi u tim odlukama dali relevantna obrazloženja koja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim.

50. Na temelju članka 18. stavak (3) točka h) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

51. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 668/15

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Мустафе Хоте поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 У 01211211 У од 28. новембра 2014. године, Рјешења Федералног министарства за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата број УП-ИИ-03-41-29/11 од 23. фебруара 2011. године и Рјешења Службе за борачка питања, здравство и социјалну заштиту Општине Стари Град Кантона Сарајево број УП-И-08-41-8107/04 од 6. априла 2005. године

Одлука од 22. марта 2018. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **АП 668/15**, рјешавајући апелацију **Мустафе Хоте**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Маргарита Цаца Николовска, потпредседница

Tudor Pantigu, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 22. марта 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Мустафе Хоте поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 У 01211211 У од 28. новембра 2014. године, Рјешења Федералног министарства за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата број УП-ИИ-03-41-29/11 од 23. фебруара 2011. године и Рјешења Службе за борацка питања, здравство и социјалну заштиту Општине Стари Град Кантона Сарајево број УП-И-08-41-8107/04 од 6. априла 2005. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Мустафа Хота (у даљњем тексту: апелант), којег заступа Недим Адемовић, адвокат из Сарајева, поднио је 11. фебруара 2015. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 09 0 У 01211211 У од 28. новембра 2014. године, Рјешења Федералног министарства за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата (у даљњем тексту: Федерално министарство) број УП-ИИ-03-41-29/11 од 23. фебруара 2011. године и Рјешења Службе за борачка питања, здравство и социјалну заштиту Општине Стари Град Кантона Сарајево (у даљњем тексту: Служба) број УП-И-08-41-8107/04 од 6. априла 2005. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда, Федералног министарства и Службе затражено је 12. маја 2017. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Уставни суд је на основу члана 34 Правила Уставног суда 5. октобра 2017. године од Парламента Федерације БиХ и Федералног министарства затражио одговор и тумачење одредби члана 36 став 1 тачка 3 и члана 37 став 1 тачка 2 Закона о правима бранилаца и чланова њихових породица (у даљњем тексту: Закон о правима бранилаца).

4. Кантонални суд, Федерално министарство и Служба одговоре на апелацију доставили су у периоду од 24. до 31. маја 2017. године. У вези са захтјевом Уставног суда од 5. октобра 2017. године, Федерално министарство је одговор доставило 16. октобра 2017. године. Парламент Федерације БиХ није одговорио.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

Уводне напомене

6. Апелант је био припадник Армије РБиХ од 6. априла 1992. године до 4. августа 1994. године.

7. Рјешењем Армије РБиХ, команданта Војне јединице 5459, од 4. августа 1994. године апелант је отпуштен из Армије РБиХ услед неспособности за војну службу. У образложењу је наведено да је на основу налаза, оцјене и мишљења Војне лџкарске комисије од 26. јула 1994. године апелант проглашен неспособним за војну службу због болести прецизније одређених у рјешењу. У поступку је утврђено да је посљедица повреде наступила током служења у Оружаним снагама РБиХ, гдје је апелант три пута био рањен.

8. Рјешењем Службе број 08/1-560-465 од 10. јуна 1998. године апеланту је признато својство ратног војног инвалида IV групе са 80 процената војног инвалидитета по основу рањавања, те је утврђено да има право на личну војну инвалиднину у мјесечном износу од 77,00 КМ, ортопедски додатак II/Ц степена у мјесечном износу од 43,00 КМ и остала права према Закону о основним правима војних инвалида и породица палих бораца. Наведеним рјешењем је одређено да права призната тим рјешењем апеланту припадају од 1. јула 1998. године трајно и да трају док постоје законом прописани услови за стицање и уживање тих права. Истим рјешењем је одређено да то рјешење подлијеже ревизији другостепеног органа.

9. Увјерењем ЈУ „Служба за запошљавање Кантона Сарајево”, Биро за запошљавање Стари Град, од 28. марта 2012. године потврђено је да је апелант пријављен у евиденцији тог бироа као незапослено лице од 15. фебруара 2012. године. У увјерењу је наведено да у складу са чланом 28 Закона о посредовању у запошљавању и социјалној сигурности незапослених лица апелант није корисник права на новчану накнаду, здравствено осигурање и пензијско и инвалидско осигурање.

Оспорене одлуке

10. Рјешењем Службе број УП-И-08-41-8107/04 од 6. априла 2005. године апеланту као признатом ратном војном инвалиду престало је својство ратног војног инвалида (РВИ) закључно са 31. децембром 2004. године. Истим рјешењем укинута је Рјешење Службе број 08/1-560-465 од 10. јуна 1998. године (којим му је било признато својство ратног војног инвалида и утврђено да има право на личну војну инвалиднину, ортопедски додатак и остала права према Закону о основним правима војних инвалида и породица палих бораца).

11. У образложењу рјешења Служба је навела да је апеланту Рјешењем Службе број 08/1-560-465 од 10. јуна 1998. године признато својство РВИ IV групе са 80 процената војног инвалидитета. Даље је наведено да је тај орган на основу члана 63 став 1 Закона о правима бранилаца по службеној дужности покренуо поступак

за утврђивање процента инвалидности. Надаље, имајући у виду одредбу члана 36 став 1 тачка 3 Закона о правима бранилаца, којом је прописано да права према том закону не могу остварити лица која су правоснажном судском пресудом осуђена због извршења тежих кривичних дјела против уставног поретка БиХ, уставног поретка Федерације БиХ, кривичних дјела против човјечности и међународног права и кривичних дјела против Оружаних снага, Служба се 3. фебруара 2005. године обратила Министарству правде ФБиХ захтјевом за достављање увјерења о некажњавању или кажњавању апеланта. Даље је истакнуто да се Служба 2. марта 2005. године, слиједећи упутство Министарства правде, обратила Министарству унутрашњих послова Сарајево ради добијања тражених података. У току поступка Кантонални суд је 14. марта 2005. године уз допис доставио Пресуду тог суда број К-119/03 од 2. децембра 2003. године која је постала правоснажна, а којом је апелант осуђен због кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 Кривичног закона СФРЈ. С обзиром на истакнуте чињенице које су, како је закључено, неспорне, Служба је примјеном одредби члана 37 став 1 тачка 2 а у вези са чланом 36 став 1 тачка 3 Закона о правима бранилаца утврдила да апеланту престаје право ратног војног инвалида према члану 37 став 1 тачка 2 наведеног закона, односно да то право не може остварити јер је осуђен правоснажном судском пресудом број К-119/03 од 2. децембра 2003. године због извршења тешког кривичног дјела против човјечности и међународног права – кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва.

12. Апелант се против наведеног рјешења Службе жалио Федералном министарству које је Рјешењем број УП-ИИ-03-41-29/11 од 23. фебруара 2011. године жалбу одбило као неосновану. У образложењу рјешења је наведено да је првостепени орган на утврђено чињенично стање правилно примијенио материјално право, те је стога примјеном члана 237 став 2 Закона о управном поступку апелантова жалба одбијена као неоснована.

13. Апелант је против рјешења Федералног министарства тужбом покренуо управни спор пред Кантоналним судом. Одлучујући о апелантовој тужби, Кантонални суд је Пресудом број 09 0 У 01211211 У од 28. новембра 2014. године одбио тужбу као неосновану.

14. У образложењу пресуде Кантонални суд је навео да је, испитујући законитост оспореног управног акта у границама захтјева из тужбе у смислу члана 34 Закона о управним споровима, утврдио да тужба није основана. Полазећи од одредби члана 36 став 1 тачка 3 Закона о правима бранилаца и члана 37 став 1 тачка 2 наведеног закона, Кантонални суд је истакао да су у конкретном случају првостепени орган и

тужени (Федерално министарство) утврдили, а што произлази из података у спису, да је апелант правоснажно осуђен и проглашен кривим због кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 Кривичног закона СФРЈ, те су стога првостепени орган и тужени правилно одлучили – првостепени орган када је донио одлуку да апеланту престаје право ратног војног инвалида са 31. децембром 2004. године, а другостепени орган када је апелантову жалбу одбио као неосновану. Такође, Кантонални суд је истакао да су апелантови тужбени наводи да се налази у тешкој материјалној ситуацији и да је наведеном одлуком повријеђена Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) беспредметни и без утицаја на рјешење тог управног спора, јер одлука управних органа није у супротности с Европском конвенцијом, нити се њоме крше било каква права која су апеланту загарантована наведеном конвенцијом, с обзиром на чињеницу да је апелант приликом чињења кривичног дјела за које је осуђен поступао супротно одредбама међународног хуманитарног права, и то члана 3 став 1 тачка а Четврте женејске конвенције о заштити цивилних лица за вријеме рата.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

15. Апелант сматра да су му оспореним одлукама повријеђена права из члана II/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, затим право из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и право из члана 7 Европске конвенције. У исцрпним наводима апелације апелант је навео да је ратни војни инвалид са утврђеном инвалидношћу од 80%. Даље је истакао да му је на основу члана 36 Закона о правима бранилаца одузето право на инвалиднину, ортопедска помагала, те друга права из тог закона због правоснажне пресуде којом је утврђено да је починио кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва. Истакао је да је наведеном кривичном пресудом осуђен на девет година затвора, те да је одслужио казну од осам година, четири мјесеца и седам дана. Надаље је истакнуто да је рјешењем од 10. јуна 1998. године на основу члана 92 Закона о основним правима војних инвалида и породица палих бораца апеланту признато својство ратног војног инвалида, те да је на основу тог права стекао права на инвалиднину, ортопедски додаток и остала права из тог закона почевши од 1. јула 1998. године трајно док трају прописани услови за стицање и уживање тих права. Стога апелант сматра да је стекао јавна права социјалног и имовинског карактера која се могу дефинисати као његова имовина, позивајући се

при томе на Одлуку Уставног суда број АП 4609/12 од 12. јуна 2013. године. Даље апелант истиче да је оспореном пресудом лишен права на имовину. У коначници апелант сматра да му је право на имовину повријеђено због тога што у конкретном случају мијешање државе у његово право није било пропорционално у смислу права на имовину како је заштићено Европском конвенцијом. Навео је да су му оспореним одлукама одузети право на инвалиднину, право на ортопедски додатак као и право на здравствену заштиту. Истакао је да као бивши припадник Армије БиХ системски не припада под цивилне законе који регулишу социјална права (Закон о ПИО-у) јер није цивилна, већ војна жртва рата, те да права мора остваривати путем закона који регулишу права демобилисаних бораца. Даље сматра да члан 37 став 2 у вези са чланом 36 став 3 Закона о правима бранилаца предвиђа трајно одузимање права, а што је противно позитивним одредбама кривичноправних закона. Навео је да, према члану 121 Кривичног закона ФБиХ, послјије издржане казне осуђена лица уживају „сва права утврђена уставом, законом и другим прописима и могу стицати сва права, осим оних која су им ограничена безбједносном мјером или наступањем правне посљедице осуде”. Према томе, како је навео, члан 121 Кривичног закона ФБиХ не предвиђа било какву могућност даљњег одузимања права, већ напротив, прописује њихову рехабилитацију. Апелант сматра да конкретно законско рјешење из Закона о правима бранилаца представља грађанскоправну санкцију за њега и оставља га као 80% инвалида без могућности да егзистенцијално опстане.

16. У односу на повреду права на забрану нехуманог кажњавања из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, апелант је навео да је у конкретном случају кривичноправно и грађанскоправно кажњен на начин који је нехуман. Истакао је да је свјестан тежине кривичног дјела за које је правоснажно осуђен, међутим, кажњавање не смије водити ка физичким и психичким патњама осуђеника, без обзира на чињеницу што му држава није директно нанијела било какву физичку или психичку бол. Апелант сматра да наведено кажњавање има посебну тежину у његовом случају јер је инвалидно лице.

17. У односу на повреду права на забрану ретроактивног кажњавања из члана 7 Европске конвенције, апелант је навео да је у конкретном случају одузимање правоснажно утврђених грађанских права социјалног карактера посљедица извршења кривичног дјела за које је осуђен. Даље је истакнуто да је Закон о правима бранилаца предвидио и ретроактивно одузимање стечених права у поступку ревизије, те да се одузимање ових права може дефинисати искључиво као управноправна или грађанскоправна санкција извршења кривичног дјела и да као таква мора имати оправдање *inter alia* у члану 7 Европске конвенције. Истакнуто је да апелант у вријеме извршења кривичног дјела, када је на снази био Закон о основним правима

војних инвалида и породица палих бораца, није могао предвидјети ову санкцију јер није била ни предвиђена, па се тиме ради о ретроактивном кажњавању које је било забрањено на основу члана 7 Европске конвенције.

18. Апелант сматра да је у конкретном случају дошло до повреде наведених права, те сматра оправданим да Уставни суд укине пресуду Кантоналног суда и врати предмет том суд на нови управни поступак, а да на основу члана VI/3ц) Устава БиХ, у духу Одлуке Уставног суда број У 106/03 од 27. октобра 2004. године, *ex officio* испита уставност Закона о правима бранилаца, те да налог Парламенту ФБиХ да изврши усаглашавање тог закона са стандардима људских права и слобода из Устава БиХ и Европске конвенције.

б) Одговор на апелацију

19. Кантонални суд је у одговору истакао да апелантовим наводима није доведена у питање законитост одлуке тог суда па тиме и нису повријеђена апелантова права загарантована Уставом БиХ и Европском конвенцијом.

20. Федерално министарство је у одговору на апелацију навело да апелант истиче да у вријеме извршења кривичног дјела па све до 2004. године када је на снагу ступио Закон о правима бранилаца није била законски предвиђена уставноправна казна у смислу одузимања стечених права, те да је управо због тога 1994. године привремено, а 1998. године и трајно могао стећи своја права (право стечено по Закону о основним правима војних инвалида и породица палих бораца). Међутим, како је истакло Федерално министарство, чланом 63 став 2 Закона о правима бранилаца прописано је да ће се ревизија првостепених рјешења донесених у складу са ставом 1 тог члана извршити у року од 12 мјесеци од дана доношења рјешења, с тим да ће надлежни првостепени орган рјешења доставити на ревизију одмах након истека рока за жалбу, а најкасније у року од три мјесеца од дана доношења рјешења, док је одредбом члана 69 став 1 наведеног закона прописано да даном ступања на снагу тог закона за лица из чл. 1, 2, 3 и 4 тог закона престаје примјена: Закона о основним правима војних инвалида и породица палих бораца, Закона о заштити припадника Територијалне одбране и других бранилаца Републике Босне и Херцеговине, Закона о изузетном материјалном обезбјеђењу ратних војних инвалида и породица погинулих бораца, Закона о заштити војних инвалида породица и погинулих и несталих бранилаца. Сходно наведеном, те како је тај орган донио одлуку по Закону о правима бранилаца (који је *lex specialis*), која није у супротности с Европском конвенцијом, и узимајући у обзир чињеницу да је апелант приликом чињења кривичног дјела за које је осуђен поступао супротно одредбама међународног хуманитарног права, и то члана 3

став 1 тачка а) Четврте женевске конвенције о заштити цивилних лица за вријеме рата, Федерално министарство сматра да предметна апелација није оправдана. У одговору од 16. октобра 2017. године Федерално министарство је истакло да је сврха доношења одредбе члана 36 став 1 тачка 3 и члана 37 став 1 тачка 2 Закона о правима бранилаца да се припадницима Оружаних снага осуђеним за наведена кривична дјела онемогући коришћење права по том закону. Наведене одредбе, како је истакнуто, између осталог, имају задатак да дистанцирају припаднике Оружаних снага који користе право по наведеном закону и који нису извршили ниједно од наведених кривичних дјела од починилаца наведених тешких кривичних дјела.

21. Служба је у одговору на апелацију истакла да је у поступку пред тим органом потпуно и правилно утврђено чињенично стање уз правилну примјену материјалног права, те да одлуком тог органа нису повријеђена апелантова права на која се позвао у апелацији. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

22. У **Закону о правима бранилаца и чланова њихових породица** („Службене новине Федерације БиХ” бр. 33/04, 56/05, 70/07 и 9/10) релевантне одредбе гласе:

Члан 1. став 1.

Овим Законом уређују се: услови, начин и поступак за остваривање права ратних војних инвалида и чланова њихових породица, чланова породица погинулих, умрлих и несталих бораца за отаџбину (у даљем тексту: породице погинулих, умрлих, несталих бораца) и демобилизираних бораца, лица заслужних у одбрамбено-ослободилачком рату, као и друга питања из области борачко-инвалидске заштите.

Члан 2. ст. 1, 2. и 7.

(1) Борцем, у смислу овог Закона, сматра се припадник Армије Републике Босне и Херцеговине, Хрватског вијећа одбране и полиције надлежног органа унутрашњих послова (у даљем тексту: Оружане снаге) који је учествовао у одбрани Босне и Херцеговине (почетак агресије на општину Равно) од 18.09.1991. до 23.12.1996. године, односно до престанка непосредне ратне опасности и који је демобилисан рјешењем надлежног војног органа, као и лице које је учествовало у припреми за одбрану и у одбрани Босне и Херцеговине у периоду прије 18.09.1991. године а које је ангажовано од надлежних органа.

(2) Под учешћем у одбрани Босне и Херцеговине у смислу става 1. овог члана подразумева се учешће у оружаном отпору и дјеловање у директној вези са пружањем отпора.

(7) Сходно Општем оквирном споразуму за мир у Босни и Херцеговини, припадници тзв. „Народне одбране Аутономне покрајине Западна Босна” не сматрају се браниоцима у смислу овог закона и њихова права као и права чланова њихових породица уређује се Законом о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породица са дјецом („Службене новине Федерације БиХ”, бр. 36/99, 54/05 и 39/06).

Члан 8. став 1.

Права ратних војних инвалида

Права ратног војног инвалида су:

- 1. лична инвалиднина;*
- 2. додатак за његу и помоћ од другог лица;*
- 3. ортопедски додатак;*
- 4. друга права из главе VI овог Закона.*

Члан 36. став 1. тачка 3.

Права, према овом Закону, не могу остварити:

(...)

3. лица која су осуђена правоснажном судском пресудом због извршења тежих кривичних дјела против уставног поретка Босне и Херцеговине, уставног поретка Федерације Босне и Херцеговине, кривичних дјела против човјечности и међународног права и кривичних дјела против Оружаних снага;

Члан 37. став 1. тачка 2.

Права, према овом Закону, престају:

(...)

2. у случајевима утврђеним у члану 36. овог Закона по правоснажности пресуде надлежног суда;

(...)

Члан 63.

За кориснике који испуњавају услове за остваривање права по одредбама овог Закона надлежни првостепени орган ће, по службеној дужности, донијети нова рјешења до 31.12.2004. године.

Ревизија првостепених рјешења донесених у складу са ставом 1. овог члана извршиће се у року од 12 мјесеци од дана доношења рјешења, с тим да ће надлежни

првостепени орган рјешења доставити на ревизију одмах по истеку рока за жалбу, а најкасније у року од три мјесеца од дана доношења рјешења.

Члан 69. став 1.

Даном ступања на снагу овог Закона, за лица из чл. 1., 2., 3. и 4. овог Закона, престаје примјена: Закона о основним правима војних инвалида и породица палих бораца („Службени лист РБиХ”, бр. 2/92, 6/94 и 13/94), Закона о заштити припадника Територијалне одбране и других бранилаца Републике Босне и Херцеговине („Службени лист РБиХ”, бр. 4/92 и 13/94), Закона о изузетном материјалном обезбјеђењу ратних војних инвалида и породица погинулих бораца („Службени лист РБиХ”, бр. 33/95, 37/95 и 17/96), Закона о заштити војних инвалида обитељи и погинулих и несталих бранитеља („Народни лист ХР-ХБ”, бр. 36/94 и 24/95) и Закон о заштити војних инвалида („Службени лист СР БиХ”, број: 35/90).

VI. Допустивост

23. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

24. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

25. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број 09 0 У 01211211 У од 28. новембра 2014. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 13. децембра 2014. године, а апелација је поднесена 11. фебруара 2015. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

27. Апелант оспорава наведене одлуке тврдећи да су му тим одлукама повријеђена права из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције, затим право из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и право из члана 7 Европске конвенције.

Право на имовину

28. Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

к) *Право на имовину.*

29. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.

30. Апелант сматра да му је оспореним одлукама повријеђено право на имовину загарантовано чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

31. Члан 1 Протокола број 1 обухвата три различита правила. Прво правило, наведено у првом ставу, јесте опште природе и исказује принцип мирног уживања имовине. Друго правило, садржано у другој реченици истог става, обухвата лишавање имовине и чини га подложним одређеним условима. Треће правило, које се налази у другом ставу, признаје да државе чланице имају право, између осталог, да надзиру коришћење имовине у складу са јавним интересом. Ова три правила нису „различита” у смислу да су неповезана – друго и треће правило се односе на појединачне случајеве ометања права на мирно уживање имовине, те их стога треба тумачити у оквиру општег принципа исказаног у првом правилу.

32. Појам „имовина” који се наводи у члану 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију не треба тумачити на рестриктиван начин, него га треба схватити тако да укључује и стечена права, као што су средства, дионице или новчани захтјеви засновани на уговорима или деликтној одговорности, као и одређена економска и социјална примања прописана законом. С друге стране, члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију штити само постојећу имовину, али, генерално схваћено, тако да не укључује право стицања имовине у будућности. Лице које се жали на уплитање у своју имовину мора да докаже да је имовинско право постојало (види Европски суд за људска права, *Marckx против Белгије*, пресуда од 13. јуна 1979. године, том 31, став 50, у даљњем тексту: Европски суд).

33. Приликом разматрања да ли је у околностима конкретног случаја дошло до повреде члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију прво се мора утврдити да ли је апелант титулар права која се убрајају у члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У конкретном случају Уставни суд запажа да су апеланту рјешењем Службе од 10. јуна 1998. године као ратном војном инвалиду била призната права на личну војну инвалиднину и ортопедски додатак у одређеним мјесечним износима, што представља „постојећу имовину” у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију (*mutatis mutandis*, Уставни суд, одлука о допуствости и меритуму број *АП 133/06* од 13. септембра 2007. године, тачка 25, доступна на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

34. Надаље, Уставни суд треба да утврди да ли је дошло до мијешања у апелантову имовину, те, уколико јесте, да ли је то мијешање било у складу са законом и у јавном интересу и да ли је било пропорционално легитимном циљу, дакле, успоставља ли правичну равнотежу између апелантовог права и општег интереса. У вези с првим питањем, Уставни суд сматра да је оспореним одлукама управних органа и редовног суда којима је апеланту утврђен престанак својства ратног војног инвалида и којима је укинута рјешење Службе од 10. јуна 1998. године дошло до мијешања у апелантову имовину заштићену чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

35. Сљедеће питање на које Уставни суд треба да одговори јесте да ли је мијешање у апелантово право на имовину било у складу са законом. У вези с тим, Уставни суд указује да су оспорене одлуке засноване на одредбама члана 36 став 1 тачка 3 и члана 37 став 1 тачка 2 Закона о правима бранилаца. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да су органи управе и редовни суд у оспореним одлукама дали јасно и прецизно образложење својих ставова у вези с примјеном цитираних законских одредби, а које не изгледа произвољно или неприхватљиво. При томе

Уставни суд указује да је Закон о правима бранилаца објављен у службеном гласилу, дакле доступан је грађанима, те да на јасан и прецизан начин регулише питање остваривања права бранилаца. Уставни суд у образложењима оспорених одлука не види било какву произвољност у примјени релевантних законских одредби које су транспарентне и јасне, те стога произлази да је „мијешање” у апелантово право на имовину извршено у складу са законом. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да у конкретном случају произлази јасан правни основ за мијешање у апелантову имовину, те да је предметно мијешање било у складу са законом.

36. Надаље, Уставни суд сматра да утврђивање престанка апелантових права према Закону о правима бранилаца служи легитимном циљу у општем интересу. Уставни суд истиче да Закон о правима бранилаца (члан 1) уређује услове и начин стицања посебних права ратних војних инвалида, чланова породице погинулих, умрлих и несталих бораца, демобилисаних бораца, односно лица заслужних у одбрамбено-ослободилачком рату. С тим у вези, Уставни суд запажа да је циљ законодавца био обезбиједити посебна права оним борцима који су се исказали у одбрани и ослобађању БиХ у којој су током рата почињени бројни ратни злочини, а који су при томе поштовали највише вриједности обавезе учешћа у рату, част и дужност лојалности Оружаним снагама, при чему нису прекршили правила међународног хуманитарног права (чија је сврха заштита жртава рата и регулисање начина на који се воде непријатељства). Надаље, Уставни суд запажа да је законодавац направио различит законски третман бораца тиме што је прописао да права према Закону о правима бранилаца немају борци који су правоснажно осуђени за ратне злочине против човјечности и међународног права, дакле она лица која су прекршила правила међународног хуманитарног права призната у свим цивилизованим народима. У погледу различитог третмана појединих бораца, Уставни суд треба да одговори да ли такав различит третман намеће превелик терет на апеланта, односно Уставни суд треба да одговори на питање да ли је мијешање у апелантову имовину пропорционално легитимном циљу који се жели постићи. Анализирајући у конкретном случају потребу заштите апелантовог права на имовину и потребу да се слиједи легитиман циљ у општем интересу, Уставни суд закључује да оспореним одлукама није стављен прекомјеран терет на апеланта ради остваривања законитог циља, те да тиме није доведен у другачији положај од других који се налазе у истој ситуацији.

37. Стога, Уставни суд сматра да у конкретном случају није дошло до повреде права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Забрана подвргавања нехуманом кажњавању

38. Члан II/36) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

б) Право да не буду подвргнута мучењу или нехуманом и понижавајућем поступку или казни.

39. Члан 3 Европске конвенције гласи:

Нико не смије бити подвргнут мучењу, или нечовјечном или понижавајућем поступању или кажњавању.

40. Уставни суд истиче да члан 3 Европске конвенције, којим је одређено да нико неће бити подвргнут тортури, нељудском или понижавајућем поступку или кажњавању, штити једно од „апсолутних права” Европске конвенције од чијег поштовања државе никада не могу одступити, чак ни у вријеме рата.

41. Уставни суд наглашава да је у својој пракси изразио став да мучење или нехумано поступање мора имати минималан степен јачине уколико се сврстава у оквир члана 3 Европске конвенције (види Уставни суд, Одлука број АП 81/04 од 28. јануара 2005. године, „Службени гласник Босне и Херцеговине” број 30/05). Процјена овог минимума је по природи ствари релативна и зависи од свих околности предмета, као што су природа и садржај поступка, његово трајање и његове тјелесне и психичке посљедице, а у неким случајевима и пол, старосна доб и здравствено стање жртве (види Европски суд, *Ирска против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 18. јануара 1978. године, серија А, број 25, страница 65 став 162). Осим тога, Уставни суд наглашава и да одређени ниво патње постоји када се предоче довољни докази о насталим повредама (види бивши Дом за људска права за Босну и Херцеговину, Одлука број ЦХ/97/34, *Шљиво против Републике Српске*), као и да подносилац апелације мора доставити бар неке елементе доказа који се односе на наводно нехумано поступање (види одлуку Омбудсмана за људска права, предмет број 331/97, *Р. Г. против Федерације Босне и Херцеговине*, Извјештаји од 6. априла 1998. године, став 109).

42. У вези са апелантовим наводима о повреди права из члана 3 Европске конвенције, Уставни суд запажа да је сам апелант истакао да му држава није нанијела директно било какву физичку или психичку бол. Надаље, Уставни суд запажа да апелант у односу на оспорена рјешења није понудио доказе о томе да се у конкретној

ситуацији ради о задирању односно атаку на његов физички или психички интегритет који прелази границе минималног степена интензитета који би у смислу наведених стандарда покретао питање кршења права на забрану подвргавања мучењу, нељудском или понижавајућем поступку или кажњавању. Стога Уставни суд апелантове наведене тврдње одбија као неосноване.

43. Уставни суд закључује да су апелантови наводи о кршењу права из члана II/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције неосновани.

Кажњавање само на основу закона

44. Члан 7 Европске конвенције гласи:

1. Нико се не смије сматрати кривим за кривично дјело извршено чињењем или нечињењем које, у вријеме када је почињено, није представљало кривично дјело по унутрашњем или међународном праву. Исто тако, не смије се изрећи строжија казна од оне која је била примјењива у вријеме када је кривично дјело почињено.

2. Овај члан не утиче на исход суђења и кажњавање било ког лица за чињење или нечињење које се у вријеме почињења сматрало кривичним дјелом према општим правним принципима која признају цивилизовани народи.

45. Уставни суд истиче да цитирани члан изражава принцип да се само законом може дефинисати кривично дјело и прописати казна (*nullum crimen, nulla poena sine lege*). Кривична дјела и релевантне казне морају јасно да се дефинишу законом. Тај услов је испуњен када појединац може да зна из формулације релевантне одредбе, ако је потребно уз тумачење суда и након добијања одговарајућег правног савјета, која чињења и нечињења га чине кривично одговорним и коју казну може да добије због тога (види Европски суд, *Cantoni против Француске*, пресуда од 15. новембра 1996. године, став 29).

46. Концепт „казне” у члану 7 став 1 Конвенције, као и појам „грађанских права и обавеза” и „кривичне оптужбе” у члану 6 став 1, има аутономни концепт у односу на дефиницију у унутрашњем праву. Како би се обезбиједила ефикасност заштите коју нуди овај члан, Суд мора имати слободу да иде мимо спољног изгледа и да аутономно оцијени да ли је специфична мјера у суштини „казна” у смислу значења члана 7 став 1. Полазно одредиште за било коју оцјену постојања „казне” јесте да се утврди да ли је мјера која је у питању била издата након осуде за „кривично дјело”. Други фактори се могу сматрати релевантним у том смислу: природа и циљ мјере у питању (нарочито њен казнени циљ), њена класификација у складу са домаћим

законом, процедуре везане за њено доношење и извршење и њен степен (види Европски суд, *Welch против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 15. новембра 1996. године, став 28; *Del Rio Prada против Шпаније*, пресуда од 21. октобра 2013. године, став 82). Међутим, степен мјере није одлучујући сам по себи с обзиром на то да многе неказнене мјере превентивне природе могу значајно утицати на лице које се то тиче. При примјени наведених критеријума Европски суд је нарочито утврдио сљедеће мјере као казне: наредба о заплъени у смислу поступка кривичног дјела након утврђивања кривице, у смислу њене казнене сврхе, поред њене превентивне и компензаторне природе (*op. cit. Welch против Уједињеног Краљевства*, ст. 29-35) итд. Супротно томе, сљедеће мјере су искључене из концепта казне: суспендирање права на пензију државног службеника након дисциплинског поступка (види Европски суд, *Haiouin против Француске*, пресуда од 7. септембра 2004. године), опозив и изјава о неиспуњењу услова предсједника након поступка опозива због озбиљне повреде Устава (види Европски суд, *Paksas против Литваније*, пресуда од 6. јануара 2011. године) итд.

47. Апелант сматра да му је у конкретном случају повријеђено право на забрану ретроактивног кажњавања будући да одузимање оспореним рјешењима утврђених грађанских права као посљедице извршења кривичног дјела за које је осуђен представља управноправну или грађанскоправну санкцију због извршења кривичног дјела. Како апелант у вријеме извршења кривичног дјела, када је на снази био Закон о основним правима војних инвалида и породица палих бораца, није могао предвидјети ту санкцију јер није била ни предвиђена, тиме се, према апелантовом мишљењу, ради о ретроактивном кажњавању забрањеном чланом 7 Европске конвенције.

48. У односу на апелантове наводе да се у конкретном случају ради о управноправној односно грађанској санкцији, Уставни суд истиче да су оспорене управне одлуке донесене у поступку њихове ревизије прописане законом при чему је утврђивано да ли апелант испуњава законске услове за остваривање одређених социјалних права према Закону о правима бранилаца. С тим у вези, Уставни суд сматра да оспорене одлуке немају казнену циљ, односно не улазе у концепт „казне”, нити обим казне за почињено кривично дјело (*op. cit. Del Rio Prada против Шпаније*) у смислу значења и наведених стандарда члана 7 Европске конвенције. Стога Уставни суд апелантове наводе о ретроактивном кажњавању у конкретном случају сматра неоснованим.

49. Уставни суд закључује да нема повреде права на забрану ретроактивног кажњавања из члана 7 Европске конвенције.

Остали наводи

50. У односу на апелантов захтјев да Уставни суд на основу члана VI/3ц) Устава БиХ, у духу Одлуке Уставног суда број У 106/03 од 27. октобра 2004. године, *ex officio* испита уставност Закона о правима бранилаца, те да налог Парламенту ФБиХ да изврши усаглашавање тог закона са стандардима људских права и слобода из Устава БиХ и Европске конвенције, Уставни суд најприје истиче да уставност закона испитује у оквиру своје апстрактне надлежности према члану VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, а према члану VI/3ц) надлежан је да утврди да ли је закон од чијег важења зависи одлука било којег суда у БиХ компатибилан са Уставом БиХ, Европском конвенцијом или са законима БиХ.

51. У конкретном случају, Уставни суд истиче да се ради о апелационој надлежности према члану VI/3б) Устава БиХ према којој Уставни суд не утврђује уставност закона. Такође, Уставни суд запажа да у конкретном поступку пред Кантоналним судом који је донио оспорену пресуду није затражено да Уставни суд поступи према члану VI/3ц) Устава БиХ. У односу на поменуту одлуку Уставног суда број У 106/03, Уставни суд запажа да је у том предмету, након што је утврдио повреду апеланткињиног уставног права, наложио Влади Федерације БиХ да обезбиједи апеланткињина уставна права. У цитираној одлуци Уставни суд је навео да се с циљем тумачења члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине долази до закључка да Уставни суд има надлежност да у поступку из апелационе јурисдикције изврши и конкретну оцјену уставности у смислу члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине, ако је то потребно.

52. Надаље, Уставни суд истиче да је у својој пракси утврђивао да предметне одредбе закона не задовољавају потребан законски квалитет у мјери у којој би се поштовали стандарди права из Европске конвенције, а што је супротно и принципу владавине права из члана I/2 Устава Босне и Херцеговине, те је с тим у вези утврђивао повреде права апеланата, укидао оспорене пресуде редовних судова и налагао владама ентитета да предузму мјере којима ће обезбиједити поштовање права из Устава БиХ и Европске конвенције (*mutatis mutandis*, Уставни суд, одлуке бр. АП 2843/07 од 12. јануара 2010. године и АП 369/10 од 24. маја 2013. године, доступне на интернет страници Уставног суда www.ustavisud.ba). Имајући у виду да Уставни суд у конкретном случају није нашао повреде права на која се апелант позвао у апелацији, Уставни суд закључује да наведена пракса није примјењива у конкретном случају.

VIII. Закључак

53. Уставни суд закључује да оспореним одлукама није дошло до повреде права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер је мијешање у апелантово право на имовину било у складу са законом, слиједило је легитиман циљ и разуман однос „пропорционалности” између употријебљених средстава и циља који се жели остварити.

54. Такође, нема повреде члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције када апелант није понудио доказе о томе да се у конкретnoj ситуацији ради о задирању односно атаку на његов физички или психички интегритет који прелази границе минималног степена интензитета који би у смислу наведених стандарда покретао питање кршења права на забрану подвргавања мучењу, нељудском или понижавајућем поступку или кажњавању.

55. Нема повреде права на забрану ретроактивног кажњавања из члана 7 Европске конвенције када оспорене управноправне одлуке немају казнени циљ, односно не улазе у концепт „казне”, нити обим казне за почињено кривично дјело.

56. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

57. У смислу члана 43 став (1) Правила Уставног суда, судија Сеада Палаврић је дала изјаву о неслагању с одлуком већине.

58. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 1101/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija S. A. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 14 Gž od 29. maja 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 07 P od 10. maja 2013. godine

Odluka od 22. marta 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 1101/17**, rješavajući apelaciju **S. A.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav (4), člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. st. (1), (4) i (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 22. marta 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija S. A. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine i Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 14 Gž od 29. maja 2014. godine u dijelu odluke o troškovima postupka.

Utvrđuje se kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine i Presuda Okružnog suda u

Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 14 GŽ od 29. maja 2014. godine u dijelu odluke o troškovima postupka.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Banjoj Luci koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u odnosu na troškove postupka u skladu sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Banjoj Luci da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija S. A. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 14 GŽ od 29. maja 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 07 P od 10. maja 2013. godine u dijelu koji se tiče naknade nematerijalne štete zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. S. A. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Živinica, koju zastupa Nedžla Šehić, advokat iz Sarajeva, podnijela je 25. marta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 71 0 P 025573 14 GŽ od 29. maja 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 71 0 P 025573 07 P od 10. maja 2013. godine.

Apelantica je također zatražila da Ustavni sud donese odluku o privremenoj mjeri kojom bi obustavio postupak prinudne naplate troškova u korist Pravobranilaštva Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Pravobranilaštvo RS), kao i da odluči da će se ta mjera „primjenjivati i u svim ostalim postupcima pokrenutim radi naplate troškova zastupanja pravobranilaštva u Bosni i Hercegovini (Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske) u predmetima naknade štete počinjene ratnim zločinom”. Apelantica je 11. jula 2017. godine dostavila dopunu apelacije.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. st. (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog, Okružnog i Osnovnog suda, te od Pravobranilaštva RS zatraženo je 4. septembra 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.
3. Vrhovni sud je dostavio odgovor 6. septembra, Okružni sud 12. septembra, a Pravobranilaštvo RS 7. septembra 2017. godine. Osnovni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predloženi Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
5. Apelantica je 23. maja 2007. godine Osnovnom sudu podnijela tužbu protiv Republike Srpske (u daljnjem tekstu: tužena), kojom je tražila naknadu nematerijalne štete u ukupnom iznosu od 50.000 KM, zbog toga što je u periodu od 11. jula 1992. do 21. maja 1993. godine bila zatočena u logorima i zatvorima u kojima je bila izložena torturi i nečovječnom ponašanju. Odlučujući o ovom tužbenom zahtjevu, sudovi su na tri instance odbili apelantičin tužbeni zahtjev zbog zastare potraživanja. Naime, sudovi su u sve tri osporene presude zaključili da se rok za naknadu štete iz člana 377. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), na koji se apelantica pozvala, primjenjuje samo u slučaju kada se zahtjev za naknadu štete odnosi na neposrednog izvršioca krivičnog djela iz kojeg je nastala šteta i kada je u odnosu na njega pravomoćnom osuđujućom presudom utvrđeno postojanje krivičnog djela i krivična odgovornost. Međutim, u konkretnom slučaju, apelantica je tužbeni zahtjev usmjerila protiv tužene kao pravno lice, čija je odgovornost zasnovana „na odgovornosti za drugog, a ne na njenoj direktnoj odgovornosti kao izvršioca krivičnog djela, u smislu odredbe člana 154. stav 1. ZOO”. Stoga se, prema stavu sudova u osporenim odlukama, na konkretni slučaj imao primijeniti član 376. ZOO, prema kojem potraživanje naknade štete zastarijeva za tri godine od kada je oštećeni saznao za štetu i za štetnika, a u svakom slučaju za pet godina od kada je šteta nastala. Sudovi su uzeli u obzir da je ratno stanje ukinuto odlukom Narodne skupštine Re-

publike Srpske od 19. juna 1996. godine, te su zaključili da je od tog dana ponovo počeo teći zastarni rok koji je bio prekinut tokom rata. S obzirom na to da je tužba podnesena 23. maja 2007. godine, dakle nakon isteka rokova iz člana 376. ZOO, sudovi su zaključili da je nastupila zastara potraživanja.

6. Osim toga, apelantica je Presudom Osnovnog suda broj 71 0 P 025573 07 P od 10. maja 2013. godine obavezana da tuženoj naknadi troškove postupka u iznosu od 3.000,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama od presuđenja do isplate, dok je odbijen zahtjev tužene za naknadu troškova postupka „u preostalom dijelu između zahtijevanog i dosuđenog iznosa”. U obrazloženju te odluke, Osnovni sud je naveo da tužena ima pravo na troškove postupka u skladu sa članom 386. stav 1. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) budući da apelantica nije uspjela sa svojim tužbenim zahtjevom protiv tužene. Sud je dalje naveo da je apelanticu oslobodio plaćanja sudske takse, na njen zahtjev, budući da je utvrdio da je apelantica nezaposlena, da se „nalazi u teškoj materijalnoj situaciji, a naročito je cijenio predmet ovog spora, kao i vrijednost mjerodavnu za naplatu sudske takse”. Osnovni sud je zaključio da je „nesumnjivo da bi plaćanjem sudske takse, sredstva iz kojih se tužiteljica izdržava bila u tolikoj mjeri umanjena da bi bila ugrožena njena socijalna sigurnost”. Međutim, Osnovni sud je obavezao apelanticu da tuženoj plati troškove postupka u ukupnom iznosu od 3.000,00 KM koji je procijenjen na osnovu Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik RS” broj 68/05; u daljnjem tekstu: Advokatska tarifa), i to „za sastavljanje tužbe i prisustvo zakonskog zastupnika tužene na tri ročišta s paušalnom nagradom”.

7. Okružni sud je, odlučujući o žalbi, u Presudi broj 71 0 P 025573 14 GŽ od 29. maja 2014. godine, između ostalog, zaključio da su troškovi postupka pravilno odmjereni, te da Pravobranilaštvu RS, saglasno odredbi člana 395. ZPPRS, pripadaju troškovi prema Advokatskoj tarifi i „opredijeljenom zahtjevu tužene”.

8. Vrhovni sud je osporenom Presudom broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine odbio apelanticinu reviziju, pri čemu nije posebno obrazložio odbijanje revizionih navoda o troškovima postupka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

9. Apelantica smatra da joj je osporenim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), pravo

na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije.

10. Apelantica najprije vrlo opširno iznosi zbog čega smatra da su sudovi pogrešno ocijenili da je u odnosu na njeno potraživanje nastupila zastara, te da su osporene odluke stoga nezakonite zato što je „strana u sukobu (RS) odgovorna za sva djela koja učine osobe koje se nalaze u redovima njenih oružanih snaga ili su odgovorne za postupke oružanih snaga, a ne neposredni izvršilac”. Osim toga, apelantica ističe da joj je na ovaj način „onemogućen pristup sudu radi ostvarivanja pravične naknade koja joj po zakonu i ranijim stavovima Ustavnog suda BiH pripada od strane odgovornog lica (države – entiteta)”.

11. Dalje, apelantica osporava i odluku o troškovima postupka, pozivajući se na presudu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) *Cindrić i Bešlić protiv Hrvatske*. Apelantica naročito ističe da je u toj odluci Evropski sud utvrdio da je obavezivanjem aplikanata da državi plate troškove zastupanja u parničnom postupku za naknadu štete zbog ubistva njihovih roditelja u ratu, prema tarifi koja se primjenjuje na advokate, došlo do kršenja prava na imovinu i povrede prava na pristup sudu iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Slijedom toga, apelantica predlaže da Ustavni sud usvoji apelaciju, utvrdi povrede navedenih prava, ukine presudu Vrhovnog suda i predmet vrati na ponovno suđenje uz uputu da se hitno donese nova odluka.

12. U prijedlogu za donošenje privremene mjere, apelantica ističe da bi donošenje te mjere bilo neophodno zbog toga što se u Bosni i Hercegovini provode brojni izvršni postupci radi prinudne naplate dosuđenih parničnih troškova zastupanja Pravobranilaštva RS u sudskim sporovima za naknadu štete pričinjene ratnim zločinima, te da je Pravobranilaštvo RS „već uputilo dopis apelantici kojim je poziva da izmiri navedene troškove”. Uz dopunu apelacije, apelantica je dostavila i Rješenje Općinskog suda u Živinicama broj 33 0 P 0783088 17 I od 19. juna 2017. godine kojim je odbijen njen prigovor izjavljen protiv rješenja o dozvoli izvršenja od 7. marta 2017. godine. Apelantica nije u apelaciji osporila ovo rješenje protiv kojeg je dozvoljena žalba, ali je ukazala da se u prigovoru koji je izjavila protiv tog rješenja pozvala na navedenu presudu Evropskog suda, te da je Općinski sud u Živinicama naveo da se navedena presuda Evropskog suda ne može direktno primijeniti u izvršnom postupku i na osnovu nje obustaviti izvršenje „jer se time faktički osporava izvršna isprava, te da se ta presuda može primijeniti samo u parničnom postupku”. Stoga je apelantica ostala pri zahtjevu za hitno donošenje privremene mjere, navodeći da će se bez toga izvršenje provesti „unatoč tome što je očigledno u suprotnosti s [Evropskom konvencijom], a egzistencija apelantice koja ionako živi na rubu egzistencije, biti dodatno ugrožena”.

b) Odgovori na apelaciju

13. Vrhovni i Okružni sud su u odgovorima naveli da ostaju pri činjeničnim i pravnim zaključcima iz obrazloženja svojih odluka, te da smatraju da nisu prekršena prava na koja se apelantica pozvala.

14. Tužena je, putem Pravobranilaštva RS, osporila apelacione navode, ističući također da nisu prekršena prava na koja se apelantica pozvala. U ostalom dijelu odgovora, Pravobranilaštvo RS navodi da „nije prekršeno apelanticino pravo na suđenje u razumnom roku”, te da je „Okružni sud u Banjoj Luci preduzeo sve neophodne mjere kako bi unaprijedio rješavanje predmeta u razumnom roku”.

V. Relevantni propisi

15. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, „Službeni glasnik RS” br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04) relevantne odredbe glase:

Potraživanje naknade štete

Član 376. st. 1. i 2.

(1) *Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastareva za tri godine od kad je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.*

(2) *U svakom slučaju ovo potraživanje zastareva za pet godina od kad je šteta nastala.*

Potraživanje naknade štete prouzrokovane krivičnim delom

Član 377.

(1) *Kad je šteta prouzrokovana krivičnim delom, a za krivično gonjenje je predviđen duži rok zastarelosti, zahtev za naknadu štete prema odgovornom licu zastareva kad istekne vreme određeno za zastarelost krivičnog gonjenja.*

(2) *Prekid zastarevanja krivičnog gonjenja povlači za sobom i prekid zastarevanja zahteva za naknadu štete.*

(3) *Isto važi i za zastoj zastarevanja.*

16. U **Zakonu o parničnom postupku Republike Srpske** („Službeni glasnik RS” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 386. stav 1.

*Stranka koja u cjelini izgubi parnicu dužna je da protivnoj stranci naknadi troškove.
[...]*

Član 387. stav 1. i 2.

Pri odlučivanju koji će se troškovi nadoknaditi stranci sud će uzeti u obzir samo one troškove koji su bili potrebni radi vođenja parnice. O tome koji su troškovi bili potrebni, kao i o visini troškova, odlučuje sud ocjenjujući brižljivo sve okolnosti.

Ako je propisana tarifa za nagrade advokata ili za druge troškove, ovi troškovi odmjeriće se po toj tarifi.

[...]

Član 395.

Odredbe o troškovima postupka primjenjuju se i na stranke koje zastupaju Pravobranilaštvo i Centar za pružanje besplatne pravne pomoći.

Troškovi postupka iz stava 1. ovog člana obuhvataju troškove u skladu sa Tarifom o naknadama i nagradama za rad advokata u Republici Srpskoj.

Član 396. stav 1.

O naknadi troškova odlučuje sud na određeni zahtjev stranke bez raspravljanja.

[...]

Član 400.

Sud će osloboditi od plaćanja troškova postupka stranku koja prema svom opštem imovnom stanju nije u mogućnosti da snosi ove troškove bez štete po nužno izdržavanje svoje i svoje porodice.

Oslobođenje od plaćanja troškova postupka obuhvata oslobođenje od plaćanja taksa i oslobođenje od polaganja predujma za troškove svjedoka, vještaka, uviđaja, prevođenja i sudskih oglasa. Sud može osloboditi stranke od plaćanja svih troškova ili jednog dijela troškova postupka.

Član 401.

Prilikom donošenja odluke o oslobođenju od plaćanja troškova postupka sud će brižljivo ocijeniti sve okolnosti, a naročito će uzeti u obzir vrijednost predmeta spora, broj lica koja stranka izdržava i prihode koje imaju stranka i članovi njene porodice.

Član 402.

Odluku o oslobođenju od plaćanja troškova postupka donosi prvostepeni sud na prijedlog stranke.

Stranka je dužna da uz prijedlog podnese dokaze o svom imovnom stanju.

Kad je to potrebno, sud može po službenoj dužnosti pribaviti potrebne podatke i obavještenja o imovnom stanju stranke koja traži oslobođenje, a može o tome saslušati i protivnu stranku. [...]

VI. Dopustivost

Formalni uvjeti dopustivosti

17. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

19. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Osporenu presudu apelantica je primila 24. januara 2017. godine, a apelacija je podnesena 25. marta 2017. godine, dakle u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Apelacija, također, ispunjava i druge uvjete iz člana 18. stav (3) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg ne bi bila dopustiva.

20. Međutim, razmatrajući pitanje je li apelacija očigledno (*prima facie*) neosnovana, što je uvjet dopustivosti iz člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra da, s obzirom na vlastitu praksu u istim ili sličnim predmetima, treba odvojeno ocijeniti *prima facie* dopustivost apelacionih navoda o naknadi nematerijalne štete od onih koji se tiču dosuđenih troškova postupka.

Dopustivost *prima facie*

21. Pri ocjeni *prima facie* dopustivosti u odnosu na dio osporenih presuda koji se odnosi na odlučenje o zahtjevu za naknadu štete, Ustavni sud je pošao od člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda.

22. Član 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda glasi:

Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice

ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje prava zaštićenih Ustavom i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

23. Ustavni sud, u fazi ispitivanja dopustivosti apelacije, mora utvrditi, između ostalog, da li su ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članu 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda, apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i ove povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očito neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji dovoljno jasno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99 i Ustavni sud, Odluka broj AP 156/05 od 18. maja 2005. godine), te ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očito ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema „opravdan zahtjev” (vidi Evropski sud, *Mezőtúr-Tiszazugi Vizgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije „žrtva” kršenja prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine.

24. Ustavni sud zapaža da apelantica kršenje prava na koja se pozvala u odnosu na ovaj dio osporenih presuda vidi u navodno proizvoljnoj primjeni materijalnog prava, konkretno odredaba člana 376. ZOO kojima se propisuju opći rokovi zastare za potraživanje naknade štete. Naime, apelantica smatra da je trebalo primijeniti odredbe člana 377. ZOO koji propisuje posebne rokove zastare ukoliko je šteta prouzrokovana krivičnim djelom, iako je tužena Republika Srpska, a ne neposredni izvršilac.

25. Međutim, Ustavni sud ukazuje da je o sličnom činjeničnom i pravnom pitanju u sličnim činjeničnim i pravnim okolnostima raspravljao u brojnim predmetima, između ostalih i u predmetu broj AP 4288/11 (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 4288/11 od 9. decembra 2014. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba), u kojoj se Ustavni sud pozvao na svoju praksu utvrđenu u Odluci broj AP 4128/10 (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 4128/10 od 28. marta 2014. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U navedenoj Odluci broj AP 4288/11 Ustavni sud je podsjetio da je prilikom odlučivanja u predmetu broj AP 4128/10 imao u vidu praksu Evropskog suda prema kojoj postojanje zastarnog roka nije *per se* nespojivo s Evropskom konvencijom. Ono što je bitno je da se utvrdi da li su priroda roka o kojem je riječ i/ili način na koji je primijenjen spojivi s Evropskom konvencijom, odnosno da se primjena zakonskih rokova može smatrati predvidivom za podnosiocce s obzirom na nadležno zakonodavstvo i konkretne okolnosti predmeta. Ustavni sud je također uzeo u obzir da je Evropski sud u predmetu *Baničević protiv Hrvatske* primijetio da član

377. ZOO predviđa duži zakonski zastarni rok za zahtjeve za naknadu štete kad je šteta uzrokovana krivičnim djelom. Duži zakonski zastarni rok na taj način, kako je obrazložio Evropski sud, djeluje u korist žrtava zločina, dopuštajući im da potražuju naknadu štete u dužem zakonskom roku, propisanom za krivično djelo o kojem je riječ. Međutim, prema ustanovljenoj praksi domaćih sudova, taj zakonski zastarni rok primjenjiv je samo kad je pravomoćnom presudom u krivičnom postupku utvrđeno da je šteta uzrokovana krivičnim djelom (*idem*, AP 4288/11, tač. 25-26). Osim toga, u vezi s apelantovim pozivanjem na Odluku Ustavnog suda u predmetu broj AP 289/03 od 19. novembra 2004. godine, Ustavni sud je naglasio da odlučuje u okolnostima svakog pojedinačnog predmeta, te da je, razmatrajući okolnosti konkretnog slučaja, utvrdio da nije došlo do proizvoljne primjene materijalnog prava, kao što je to već obrazloženo (*idem*, AP 4128/10, tačka 45).

26. Sljedstveno tome, Ustavni sud je u navedenim odlukama ukazao da su redovni sudovi utvrdili da je apelant tužbu za naknadu štete pričinjene neosnovanim lišavanjem slobode podnio van rokova propisanih zakonom iz odredaba člana 376. ZOO, te da se ne može reći da postoji proizvoljnost u stavu sudova da se odredba člana 377. ZOO može primijeniti samo prema učiniocu krivičnog djela, a ne i prema trećem licu koje, inače, odgovara za štetu umjesto faktičkog učinioca krivičnog djela, pa se, stoga, na to treće lice mogu primijeniti samo odredbe člana 376. ZOO. Stoga su rokovi iz odredaba člana 377. ZOO primjenjivi samo prema učiniocu krivičnog djela koji za štetu odgovara po načelu subjektivne odgovornosti, a ne i prema trećem licu koje za štetu odgovara umjesto stvarnog učinioca krivičnog djela po načelu pretpostavljene odgovornost (detaljnije *ibid*, AP 4288/11, tač. 29-34).

27. Slijedeći navedenu praksu, Ustavni sud je u nizu odluka koje su kasnije uslijedile, zaključivao da su navodi o kršenju prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, u situacijama koje su identične ili slične ovoj u predmetnoj apelaciji, očigledno (*prima facie*) neosnovani (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti u predmetu br. AP 3250/12 od 16. septembra 2015. godine, AP 1137/14 od 10. novembra 2015. godine, AP 1023/13 od 16. marta 2016. godine, AP 5460/14 od 11. januara 2017. godine i dr., sve objavljene na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba).

28. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da se ne može doći do drugačijeg zaključka, pa umjesto ponavljanja istih detaljnih argumenata koje je već iznio u ranijim odlukama, upućuje apelanticu na praksu koja je prethodno navedena. S obzirom na navedeno, te konzistentnu praksu Evropskog i Ustavnog suda i stavove navedene i u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da nema ništa što ukazuje da apelantini navodi u odnosu na odbijanje

njenog zahtjeva za naknadu nematerijalne štete u konkretnom slučaju pokreću ustavna pitanja na koja se pozvala, odnosno ništa što ukazuje da apelantica ima „opravdan zahtjev” u smislu člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda. Zbog toga, Ustavni sud zaključuje da su navodi o kršenju prava na pravično suđenje i prava na imovinu u odnosu na naknadu nematerijalne štete očigledno (*prima facie*) neosnovani.

29. Također, u vezi s apelanticinim navodima o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje da apelantica nije eksplicitno navela u vezi s kojim pravima smatra da postoji kršenje prava iz člana 13. Međutim, iz apelacije se može zaključiti da se navodi o kršenju ovog prava dovode u vezu s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelantica imala i koristila mogućnost podnošenja zakonom propisanih pravnih lijekova u parničnom postupku. Činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali njenim uspjehom u parničnom postupku ne može voditi zaključku o nepostojanju ili nedjelotvornosti pravnih lijekova, pa Ustavni sud zaključuje da su i navodi o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek očigledno (*prima facie*) neosnovani.

30. S druge strane, ocjenjujući *prima facie* dopustivost apelacionih navoda o dosuđenim troškovima postupka, Ustavni sud zapaža da je apelantica svoje navode o kršenju prava na pravično suđenje (pristup sudu) i prava na imovinu zasnovala na relevantnoj praksi Evropskog suda i da je iznijela argumente koji se ne mogu ocijeniti očigledno neosnovanim. Uzimajući u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud smatra da se ne može reći da je apelacija u ovom dijelu očigledno (*prima facie*) neosnovana, pa će taj dio apelacije meritorno ispitati.

VII. Meritum

31. Apelantica osporava navedene presude u dijelu dosuđenih troškova postupka, tvrdeći da joj je, obavezivanjem da tuženoj naknadi troškove postupka obračunate prema Advokatskoj tarifi, prekršeno pravo na pristup sudu kao dio prava na pravično suđenje i pravo na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na imovinu

32. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) pravo na imovinu.

33. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulirala korištenje imovine u skladu s općim interesom, ili da bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

34. Apelantini navodi se odnose na nalog za podmirenje troškova Pravobranilaštvu RS za zastupanje tužene Republike Srpske prema Advokatskoj tarifi. Nesumnjivo je, dakle, da se radi o apelantinoj „imovini” u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i o miješanju u njeno pravo na mirno uživanje imovine.

35. Ustavni sud dalje ponavlja da član 1. Protokola broj 1, kojim se jemči pravo na zaštitu imovine, sadrži tri različita pravila: prvo pravilo, utvrđeno u prvoj rečenici prvog stava, općenite je prirode i njime se određuje načelo mirnog uživanja imovine; drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici prvog stava, obuhvaća lišenje imovine i čini ga podložnim određenim uvjetima; treće pravilo iz drugog stava dopušta državama članicama, između ostalog, kontroliranje korištenja imovine u skladu s općim interesom. Međutim, ta tri pravila nisu različita u smislu da nisu povezana. Drugo i treće pravilo odnose se na posebne slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine, te se stoga trebaju tumačiti s obzirom na opća načela utvrđena u prvom pravilu (vidi Evropski sud, *Sporrong i Lönnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, stav 61). U konkretnom slučaju, Ustavni sud će razmotriti predmet s obzirom na opće pravilo iz prve rečenice prvog stava člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (vidi Evropski sud, *Cindrić i Bešlagić protiv Hrvatske*, presuda od 6. septembra 2016. godine, tačka 92).

36. Dalje, da bi miješanje u nečije pravo na mirno uživanje imovine bilo opravdano, ono mora biti ne samo „zakonito” na način na koji to propisuje Evropska konvencija već mora služiti legitimnom cilju u javnom interesu i mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na imovinu ne smije ići dalje od potrebnog da bi se postigao legitiman cilj, a nosioci prava se ne smiju podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose preveliki teret u ostvarivanju legitimnog cilja (vidi Evropski sud, *Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A, broj 30, stav 49. i *Malone protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 2. augusta 1984. godine, serija A, broj 82, st. 67. i 68).

Zakornost miješanja

37. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je miješanje u apelanticinu imovinu propisano Zakonom o parničnom postupku RS, koji ispunjava sve uvjete „zakornosti” u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju: zakon je javno objavljen i dostupan, a odredba koja je primijenjena je jasna i precizna. Osim toga, ni apelantica nije osporila „zakornost” odredbe na osnovu koje je obavezana na isplatu troškova postupka, već primjenu te odredbe u njenom, konkretnom slučaju. Stoga, Ustavni sud nema razloga zaključiti da miješanje u apelanticinu imovinu nije bilo „zakornito” na način na koji to zahtijeva član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (*op. cit. Cindrić i dr.*, tačka 93).

Postojanje legitimnog cilja

38. Sljedeće pitanje je da li je miješanje u apelanticino mirno uživanje imovine imalo legitiman cilj. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da odredba člana 386. stav 1. ZPPRS sadrži opće pravilo da onaj ko izgubi parnicu plaća troškove, tj. da neuspješna strana mora platiti troškove uspješnoj strani. Osim toga, prema članu 395. st. 1. i 2. isto pravilo se primjenjuje i u slučaju kada stranku zastupa Pravobranilaštvo, a troškovi se obračunavaju u skladu s Advokatskom tarifom, prema kojoj se nagrade u parničnim postupcima načelno izračunavaju u odnosu na vrijednost predmeta spora, a vrijednost spora načelno odgovara iznosu koji tužilac traži svojim tužbenim zahtjevom.

39. Ustavni sud ukazuje da je Evropski sud u već citiranom predmetu *Cindrić i dr.* ukazao da se načelo na kojem počiva pravilo da „gubitnik plaća” zasniva na izbjegavanju neopravdanog parničenja i nerazumno visokih troškova parničenja odvracanjem potencijalnih tužilaca od pokretanja neosnovanih sporova ili podnošenja previsokih tužbenih zahtjeva, bez snošenja posljedica. Evropski sud je zaključio da ovakva pravila „općenito teže legitimnom cilju osiguranja pravilnog djelovanja pravosudnog sistema i zaštite prava drugih” i da se takvo pravilo *per se* ne može smatrati protivnim članu 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju (*op. cit., Cindrić i dr.*, tačka 96. s daljnjim referencama). Osim toga, Evropski sud je također naglasio da takav zaključak ne mijenja činjenica „da se navedena pravila također primjenjuju na građanskopravne postupke u kojima je stranka država, čime joj se omogućava da od neuspješne stranke naplati troškove zastupanja. Ne može se smatrati da država ima neograničene resurse, te bi i država, poput privatnih stranaka, također trebala uživati zaštitu od neosnovanih parnica” (*idem*).

40. Imajući u vidu ove stavove Evropskog suda, Ustavni sud smatra da je nalog apelantici za plaćanje troškova postupka u konkretnom slučaju imao legitiman cilj, pa će nastaviti

ispitivanje ključnog pitanja – je li postignuta „pravična ravnoteža” između općeg interesa i apelantčinog prava iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Proporcionalnost između miješanja u pravo na imovinu i legitimnog cilja

41. Kako je već rečeno, svako miješanje u nečiju imovinu mora postići „pravičnu ravnotežu” između zahtjeva javnog interesa (legitimnog cilja) koji se želi postići i zaštite osnovnih prava pojedinaca, što nije moguće postići ako apelant mora snositi „poseban i pretjeran teret” (vidi Evropski sud, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. februara 1986. godine, serija A, broj 98, st. 46. i 50). Procjenjujući usklađenost sa članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Evropski sud je naglasio da se moraju sveukupno razmotriti razni interesi koji su u pitanju, imajući u vidu načelo da je Evropska konvencija namijenjena zaštiti prava koja su „praktična i djelotvorna”. To dalje znači da sud „mora razmotriti šta stoji iza forme i ispitati realnost situacije na koju se podnositelji zahtjeva žale” (*op. cit.*, *Cindrić i dr.*, tačka 98. s daljnjim referencama).

42. Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u predmetu *Cindrić i drugi protiv Hrvatske* (tačka 99) istakao da se središnje pitanje u tom predmetu odnosi na činjenicu da je „podnositeljima zahtjeva naloženo da nadoknade troškove zastupanja države od strane Državnog odvjetništva u iznosu jednakom odvjjetničkoj nagradi, jer je njihov tužbeni zahtjev za odštetu u vezi s ubojstvom njihovih roditelja bio u potpunosti odbijen uz obrazloženje da država nije odgovorna za štetu koja je nastala zbog ubojstava počinjenih na teritoriju Krajine, koja je u relevantnom razdoblju bila izvan kontrole hrvatskih vlasti. Zatim, da podnositelji zahtjeva nisu osporili pravila sadržana u ZPP kao takva, već tvrde da je način na koji je to pravilo primijenjeno u posebnim okolnostima njihovog predmeta stavio prekomjeran teret na njih” (tačka 100).

43. Ustavni sud zapaža da središnje pitanje na koje apelantica u konkretnom slučaju ukazuje jeste da joj je naloženo da nadoknadi troškove postupka zastupanja javne vlasti od strane Pravobranilaštva RS u punom iznosu koji je jednak advokatskoj nagradi. Slično zaključcima Evropskog suda u predmetu *Cindrić i dr.*, i Ustavni sud zapaža da prema članu 386. stav 1. ZPPRS nema bilo kakve fleksibilnosti s obzirom na obavezu strane koja je izgubila parnicu da naknadi troškove suprotnoj strani. Naime, tom odredbom je propisano da „stranka koja u cjelini izgubi parnicu dužna je da protivnoj stranci naknadi troškove”. Osim toga, kako je već rečeno, prema članu 395. st. 1. i 2. odredbe o troškovima se primjenjuju i na „stranke koje zastupa Pravobranilaštvo”, a ti troškovi obuhvaćaju „sve troškove i nagrade u skladu s [Advokatskom tarifom]”.

44. Vraćajući se na predmet *Cindrić i drugi protiv Hrvatske* Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud (tačka 103), između ostalog, istakao da su podnosioci zahtjeva podnijeli

tužbeni zahtjev za nadoknadu neimovinske štete prema Zakonu o odgovornosti. Tim se zakonom predviđa da je država odgovorna za štetu koja nastaje smrću prouzrokovanom „aktima terora i drugim aktima nasilja poduzetim s ciljem teškog narušavanja javnog reda zastrašivanjem i izazivanjem osjećaja nesigurnosti građana”. Nakon navođenja prakse Vrhovnog suda kojom je u periodu kada su podnosioci zahtjeva podnijeli tužbe nekoliko istih tužbenih zahtjeva usvojeno, Evropski sud je zaključio (tačka 107), da se stoga ne može tvrditi da je tužba podnosilaca zahtjeva protiv države bila lišena ikakvog sadržaja ili očigledno nerazumna. Stav podnosilaca zahtjeva da je šteta koja im je počinjena ubistvom njihovih roditelja obuhvaćena Zakonom o odgovornosti nije bio nerazuman jer u to vrijeme podnosioci zahtjeva nisu mogli znati hoće li se ubistvo njihovih roditelja smatrati terorističkim aktom ili ratnom štetom. Stoga se ne može tvrditi da je tužba podnosilaca zahtjeva protiv države bila lišena ikakvog sadržaja ili očigledno nerazumna.

45. U konkretnom slučaju, Ustavni sud ponovo ističe da je apelantica podnijela tužbu u kojoj je istakla tužbeni zahtjev za naknadu nematerijalne štete koju je pretrpjela kao žrtva ratnog zločina. U postupku koji je proveden nesumnjivo je utvrđeno da apelantica ima status logoraša BiH zato što je boravila u logoru u periodu od 11. jula 1992. do 21. maja 1993. godine, međutim, da je njen tužbeni zahtjev zastario budući da je tužbu podnijela 23. maja 2007. godine, a da je rok zastare počeo teći od 19. juna 1996. godine. Sudovi su također zaključili da se duži rok zastare iz člana 377. ZOO ne može primijeniti prema tuženoj, već samo prema neposrednom izvršiocu krivičnog djela koji je pravomoćno osuđen. U vezi s tim, Ustavni sud je već u ovoj odluci ukazao da i sam konzistentno zauzima isti stav kada je u pitanju zastarijevanje naknade nematerijalne štete u ovakvom i sličnim slučajevima. Ustavni sud, također, ističe da su tačni apelanticini navodi da su u vrijeme podnošenja njene tužbe sudovi u Federaciji BiH usvajali ovakve tužbene zahtjeve, a da su sudovi u Republici Srpskoj odbijali takve tužbene zahtjeve. Međutim, kasnije je praksa redovnih sudova u Federaciji BiH izmijenjena, a tome su slijedili i novi stavovi Ustavnog suda, što je već obrazloženo (vidi tač. 25-27 ove odluke).

46. Imajući ovo u vidu, te slično zaključku Evropskog suda u predmetu *Cindrić i dr.*, Ustavni sud smatra da se ne može reći da je apelanticina tužba u vrijeme podnošenja tužbenog zahtjeva protiv tužene „bila lišena ikakvog sadržaja ili očigledno nerazumna” jer su sudovi u Bosni i Hercegovini o pitanju primjene člana 377. ZOO na javnu vlast imali različite pravne stavove (*mutatis mutandis, op. cit., Cindrić i dr.*, tačka 107). Osim toga, Ustavni sud, također, zapaža da je prvostepeni sud oslobodio apelanticu plaćanja sudske takse, uz obrazloženje da se ona „nalazi u teškoj materijalnoj situaciji, a naročito je cijenio predmet ovog spora, kao i vrijednost mjerodavnu za naplatu takse”, te „da bi plaćanjem sudske takse, sredstva iz kojih se apelantica izdržava bila u tolikoj mjeri umanjena da bi bila ugrožena njena socijalna sigurnost”. Međutim, istovremeno, prvostepeni sud je obavezao

apelanticu da tuženoj Republici Srpskoj, koju je zastupalo Pravobranilaštvo RS, plati puni iznos troškova suprotne strane u postupku od 3.000,00 KM koji su procijenjeni na osnovu Advokatske tarife. U vezi s tim, Ustavni sud naročito ukazuje da se Pravobranilaštvo RS finansira iz budžeta Republike Srpske, te da stoga nije u istoj situaciji kao advokat, kao i da puni iznos dosuđenih troškova nije neznatan, naročito s obzirom na apelanticinu finansijsku situaciju na osnovu koje je prvostepeni sud oslobodio apelanticu plaćanja sudske takse. Uzimajući ovo u obzir, kao i specifične okolnosti konkretnog predmeta, naročito činjenicu da je u vrijeme podnošenja apelanticine tužbe praksa redovnih sudova u Bosni i Hercegovini u vezi s primjenom člana 377. ZOO koji govori o dužem roku zastare bila različita, zbog čega je apelantica mogla očekivati uspjeh svoje tužbe, Ustavni sud smatra da plaćanje punog iznosa troškova postupka koje su sudovi naložili u konkretnom slučaju predstavlja pretjeran teret za apelanticu, koji nije proporcionalan legitimnom cilju koji se želi postići.

47. Stoga, Ustavni sud smatra da je prekršeno apelanticino pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

48. Apelantica, također, smatra da joj je obavezivanjem da plati troškove postupka kako je određeno osporenim odlukama prekršeno i pravo na pristup sudu koje čini dio prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

49. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi s krivičnim postupkom.

50. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza (...) svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

51. Ustavni sud ističe da član 6. stav 1. Evropske konvencije daje svakome pravo da sudu podnese bilo kakvu tužbu u vezi sa svojim građanskim pravima i obavezama.

Shodno tome, ova odredba sadrži i „pravo na sud”, pri čemu pravo na pristup sudu, koje podrazumijeva pravo na pokretanje sudskih postupaka pred sudom u građanskopravnim predmetima, predstavlja jedan aspekt tog prava. Pravo na pristup sudu nije apsolutno, već može biti podvrgnuto ograničenjima. Kako je Evropski sud ukazao u svojoj praksi, ograničenja ovog prava su dopuštena s obzirom na to da pravo na pristup sudu „po samoj svojoj prirodi traži da ga država uredi, a to može varirati u smislu vremena i mjesta, u skladu s potrebama i sredstvima zajednice i pojedinca. Države ugovornice, također, uživaju određenu slobodu procjene pri utvrđivanju takvih pravila, ali ona ne smiju biti takva da ograniče pristup pojedinca sudu na takav način ili u takvoj mjeri u kojoj bi bila narušena sama suština ovog prava. Stoga, ograničenje prava na pristup sudu neće biti spojivo sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije ako se njime ne nastoji ostvariti legitiman cilj i ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se nastoji postići (*op. cit., Cindrić i dr.*, tač. 116-117 s daljnjim referencama i, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 774/04 od 20. decembra 2005. godine, tač. 417-418, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 39/06).

52. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da se nalog apelantici da plati pune troškove zastupanja Republike Srpske prema Advokatskoj tarifi može tumačiti kao ograničenje koje narušava pravo na pristup sudu (vidi, *op. cit., Cindrić i dr.*, tačka 119. s daljnjim referencama). U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je već kod ispitivanja prava na imovinu utvrdio da pravilo da onaj ko izgubi spor plaća troškove postupka suprotnoj strani teži legitimnom cilju osiguranja pravilnog funkcioniranja pravosudnog sistema i zaštite prava drugih kroz odvracanje od neosnovanih parnica i preuveličanih troškova postupka (vidi tačku 39. ove odluke). Također, što se tiče pitanja je li ovakvo ograničenje proporcionalno legitimnom cilju koji se želi postići, Ustavni sud upućuje na svoja utvrđenja u odnosu na član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Na istom osnovu po kojem je utvrdio povredu člana 1. Protokola broj 1 u konkretnom slučaju, Ustavni sud ponovo ističe da nalog apelantici da snosi puni iznos troškova Pravobranilaštva RS, kao zastupnika tužene Republike Srpske u konkretnom postupku, koji su određeni po Advokatskoj tarifi, predstavlja neproporcionalno ograničenje apelanticinog prava na pristup sudu.

53. Stoga, Ustavni sud smatra da je prekršeno apelanticino pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

54. Ustavni sud zaključuje da je prekršeno apelanticino pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju,

te pravo na pristup sudu kao dio prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, u situaciji kada je apelantica obavezana da plati troškove Pravobranilaštvu RS, koje je zastupalo Republiku Srpsku kao tuženu u postupku za naknadu nematerijalne štete koju je apelantica pretrpjela kao žrtva ratnog zločina, zato što u okolnostima konkretnog slučaja takva odluka suda predstavlja neproporcionalan i pretjeran teret za apelanticu.

55. Na osnovu člana 18. stav (4), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. st. (1), (4) i (6) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

56. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelanticein prijedlog za donošenje privremene mjere.

57. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 4785/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Ljiljane Stojić podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj 11 0 K 003561 14 Kž 4 od 10. kolovoza 2015. godine i Rješenja Okružnog suda u Banjaluci broj 11 0 K 003561 14 K 3-p od 30. listopada 2014. godine

Odluka od 10. travnja 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4785/15**, rješavajući apelaciju **Ljiljane Stojić**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 10. travnja 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Ljiljane Stojić podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj 11 0 K 003561 14 Kž 4 od 10. kolovoza 2015. godine i Rješenja Okružnog suda u Banjaluci broj 11 0 K 003561 14 K 3-p od 30. listopada 2014. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Ljiljana Stojić iz Novog Sada (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupaju Goran Petronijević i Dušan Miletić, odvjetnici iz Beograda, podnijela je 27. listopada 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) pro-

tiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 11 0 K 003561 14 Kž 4 od 10. kolovoza 2015. godine i Rješenja Okružnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 11 0 K 003561 14 K 3-p od 30. listopada 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog i Okružnog suda, te od Republičkog javnog tužiteljstva Banjaluka (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) zatraženo je 20. ožujka 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor 24. ožujka, Okružni sud 6. travnja, a Tužiteljstvo 3. travnja 2017. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičinih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Vrhovni sud je Presudom broj 11 0 K 003561 12 Kžž od 30. studenog 2012. godine optuženog M. S. (u daljnjem tekstu: apelantičin suprug) proglasio krivim da je radnjama bliže opisanim u izreci presude u više navrata kao službena osoba, u namjeri da sebi pribavi imovinsku korist, iskoristio svoj službeni položaj i ovlast pribavivši imovinsku korist u iznosu većem od 10.000,00 KM, čime je počinio produljeno kazneno djelo zlouporaba službenog položaja ili ovlasti iz članka 347. stavak 4. u svezi sa stavkom 2. Kaznenog zakona Republike Srpske (u daljnjem tekstu: KZRS). Apelantičin suprug je osuđen na kaznu zatvora od dvije godine.

6. Na temelju članka 108. st. 1. i 3. Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske (u daljnjem tekstu: ZKPRS), obvezan je oštećenoj RS na račun proračuna na ime imovinskopravnog zahtjeva isplatiti iznos od 32.115,00 KM u roku od 15 dana od pravomoćnosti presude.

7. Na temelju čl. 94. i 95. KZRS, od apelantičinog supruga je oduzeta imovinska korist pribavljena izvršenjem kaznenog djela u iznosu od 35.000,00 KM.

8. Tužiteljstvo je 31. siječnja 2013. godine podnijelo zahtjev Okružnom sudu za trajno oduzimanje imovine stečene izvršenjem kaznenog djela od apelantice kao povezane osobe.

9. Tužiteljstvo je 14. veljače 2013. godine podnijelo molbu za pružanje međunarodne pravne pomoći nadležnim organima Republike Srbije za privremeno oduzimanje imovine od apelantice, izvanknjižnog vlasnika, odnosno bliže označenih nekretnina u Novom Sadu.

10. Viši sud u Beogradu je Rješenjem broj Pom Ik 2 Po1 broj 35/13 od 3. prosinca 2013. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Apelacijskog suda u Beogradu broj Kž2 Po1 73/2014 od 28. ožujka 2014. godine, odbio molbu za pružanje međunarodne pravne pomoći.

11. Okružni sud je Rješenjem broj 11 0 K 003561 13 K 2-p od 6. prosinca 2013. godine od apelantice trajno oduzeo bliže označenu imovinu stečenu izvršenjem kaznenog djela – bliže označene nekretnine u Banjaluci i Novom Sadu.

12. Vrhovni sud je Rješenjem broj 11 0 K 003561 14 Kž 3 od 24. srpnja 2014. godine to rješenje ukinuo i predmet vratio Okružnom sudu na ponovno odlučivanje.

13. U ponovnom postupku Okružni sud je Rješenjem broj 11 0 K 003561 14 K 3-p od 30. listopada 2014. godine ponovo usvojio zahtjev Tužiteljstva od 31. siječnja 2013. godine za trajno oduzimanje imovine od apelantice – označene nekretnine u Banjaluci i Novom Sadu.

14. Iz obrazloženja rješenja proizlazi da su neutemeljenim ocijenjene apelantičine tvrdnje da se primjena Zakona o oduzimanju imovine stečene izvršenjem kaznenog djela (u daljnjem tekstu: Zakon o oduzimanju imovine) mora vezati za vrijeme kada je njezin suprug izvršio kazneno djelo, a koje je utvrđeno pravomoćnom presudom Vrhovnog suda od 30. studenog 2012. godine (razdoblje od 16. studenog 2006. do kraja siječnja 2008. godine). Okružni sud je istaknuo da se zahtjev za trajno oduzimanje imovine, smisao pokretanja i vođenja financijske istrage i u konačnom podnošenju zahtjeva za trajno oduzimanje imovine moraju promatrati u duhu temeljnih načela na kojim je ustanovljen Zakon o oduzimanju imovine. S tim u svezi je ukazano da se taj zakon temelji na standardima iz Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije (članak 31.) i Konvencije Vijeća Europe o pranju novca, otkrivanju, privremenom oduzimanju i konfiskaciji dobiti stečene kriminalnim radnjama i financiranju terorizma (članak 3.), koje je BiH ratificirala. Slijedom navedenog, po ocjeni Okružnog suda može se zaključiti da je smisao i koncept Zakona o oduzimanju imovine tzv. prošireno oduzimanje imovine – „sredstava stečenih od kriminala”, a što u konačnom znači svake imovine koja potječe ili je stečena, posredno ili neposredno, izvršenjem kaznenog djela. Nadalje, ukazano je da iz članka 15. Zakona o oduzimanju imovine proizlazi da se vođenje financijske istrage i postupci za privremeno i trajno oduzimanje imovine pokreću protiv vlasnika imovine, a što znači ne i nužno ili samo protiv izvršitelja kaznenog djela, te da su financijske istrage usmjerene na pronalaženje, privremeno oduzimanje i trajno oduzimanje imovine stečene kriminalom. Nadalje, Okružni sud je istaknuo da iz predočenih dokaza proizlazi da je protiv apelantice i njezinog supruga pokrenuta financijska istraga 25. siječnja 2011. godine, kada se vodio kazneni postupak protiv apelantičinog supruga, tada još uvijek u svojstvu osumnjičenog, kada je

prema prikupljenim dokazima utvrđeno postojanje osnovane sumnje da apelantica i njezin suprug imaju imovinu koja je stečena izvršenjem kaznenog djela. Ukazano je da se prema članku 3. stavak 1. točka b) Zakona o oduzimanju imovine imovinom stečenom izvršenjem kaznenog djela smatra: imovina učinitelja kaznenog djela, imovina vlasnika stečena prije pokretanja kaznenog postupka za kazneno djelo iz članka 2. ovog zakona koja je u očitom nerazmjeru s njegovim zakonitim приходима. Slijedom navedenog zaključeno je da Zakon o oduzimanju imovine regulira upravo tzv. prošireno oduzimanje imovine koje nije vezano samo za konkretno kazneno djelo i isključivo izvršitelja tog djela (za razliku od oduzimanja imovinske koristi), nego propisuje zakonsku obvezu oduzimanja i svake druge imovine stečene iz kriminala, kako samog izvršitelja kaznenog djela tako i povezanih osoba, ostavitelja, pravnog sljednika ili treće osobe kao vlasnika takve imovine, ukoliko kao vlasnici imovine ne dokažu da su imovinu stekli iz zakonitih prihoda.

15. Nadalje, pozivajući se na članak 3. stavak 1. točka b) Zakona o oduzimanju imovine, Okružni sud je zaključio da je trajno oduzimanje imovine propisano ovim zakonom jedna vrsta mjera *sui generis* usmjerena ka vlasniku imovine, a povodom kaznenog postupka koji se vodi protiv osobe za neko od kaznenih djela iz članka 2. Zakona o oduzimanju imovine, u koju skupinu spada i kazneno djelo za koje je apelantičin suprug pravomoćno osuđen, a postupak trajnog oduzimanja imovine pokreće se kada se utvrdi da je imovina vlasnika u očitom nerazmjeru sa zakonitim приходима vlasnika. Nadalje, ukazano je da oduzimanje imovine prema Zakonu o oduzimanju imovine ima cilj ostvarivanje općeg načela prava „da nitko ne može imati koristi od vlastitog zlodjela”, te da je osuđenim osobama ili osobama navedenim u članku 3. stavak 1. točke v), g), d), đ) i e) Zakona o oduzimanju imovine ostavljena mogućnost da dokažu da je imovina stečena iz zakonitih prihoda. Imajući u vidu da „oduzimanje imovine” u smislu Zakona o oduzimanju imovine nema karakter kazne već mjere, neutemeljenim je ocijenjen prigovor da se radi o retroaktivnoj primjeni zakona u smislu članka 3. KZRS, jer se zabrana retroaktivnosti odnosi samo na kaznu.

16. Okružni sud je, imajući u vidu da se u konkretnom slučaju radi o tzv. proširenom oduzimanju imovine od vlasnika imovine, neutemeljenim ocijenio i apelantičin prigovor da je neutemeljen zahtjev Tužiteljstva za oduzimanje imovine jer je po pravomoćnoj presudi Vrhovnog suda od 30. studenog 2012. godine, kojom je apelantičin suprug pravomoćno osuđen, od njega već oduzeta imovinska korist pribavljena izvršenjem kaznenog djela u iznosu od 35.000,00 KM i obavezan je oštećenoj RS isplatiti iznos od 32.115,00 KM na ime imovinskopravnog zahtjeva. Okružni sud je istaknuo da je po navedenoj presudi postupano uz primjenu KZRS i ZKPRS, da je oduzeta imovinska korist pribavljena izvršenjem konkretnog kaznenog djela zbog kojeg je apelantičin suprug proglašen krivim,

te je odlučeno o postavljenom imovinskopravnom zahtjevu. Okružni sud je pojasnio, pozivajući se na prethodni dio obrazloženja, da imovina koja se oduzima po Zakonu o oduzimanju imovine jeste imovina koja ne mora potjecati iz konkretnog kaznenog djela, već iz kriminalne aktivnosti osobe osuđene za neko od kaznenih djela iz članka 2. Zakona o oduzimanju imovine, što je i slučaj apelantičinog supruga, pa se postupak oduzimanja imovine provodi u skladu sa odredbama ovog zakona.

17. Okružni sud je neutemeljenom ocijenio i apelantičinu tvrdnju o stvarnoj nenadležnosti ovog suda da postupa i u odnosu na oduzimanje imovine u njezinom vlasništvu koja se nalazi u Novom Sadu, u Republici Srbiji. S tim u svezi je ukazano na članak 5. Zakona o oduzimanju imovine, te da se, kada su u pitanju postupci s inozemnim elementom, primjenjuju čl. 48-60. istog zakona uz međunarodnu suradnju s ciljem oduzimanja imovine stečene izvršenjem kaznenog djela i na temelju međunarodnih sporazuma i prihvaćenih međunarodnih pravnih standarda iz međunarodnih konvencija. Okružni sud je podsjetio na čl. 23. i 24. Konvencije Vijeća Europe o pranju novca, otkrivanju, privremenom oduzimanju i konfiskaciji dobiti stečene kriminalnim radnjama i financiranjem terorizma kojim je: regulirana nadležnost domaćih organa povodom zahtjeva za trajno oduzimanje imovine koja se nalazi na teritoriju druge države; omogućeno domaćim organima da zatraže od druge države izvršenje konačne odluke za trajno oduzimanje imovine koja se nalazi na teritoriju druge države ili da podnese zahtjev za trajno oduzimanje imovine nadležnom sudu, kao što je u konkretnom slučaju Tužiteljstvo i učinilo podnošenjem zahtjeva Okružnom sudu.

18. Okružni sud je neutemeljenom ocijenio i apelantičinu tvrdnju, pozivanjem na članak 15. stavak 2. Zakona o oduzimanju imovine, da je kao vlasnica spornu imovinu stekla poslije pokretanja kaznenog postupka protiv sada osuđenog njezinog supruga. S tim u svezi je ukazano da je ta činjenica nesporna, ali da je predmet postupka novac kojim je apelantica kupila spornu nepokretnu imovinu i utvrđivanje toga potječe li on iz kriminalnih aktivnosti njezinog supruga, koje su se odvijale prije pokretanja kaznenog postupka protiv njega, s obzirom na to da je novac kojim su kupljene sporne nekretnine takvog sadržaja da je mogao biti pretvoren u drugi oblik imovine – nekretnine. Stoga je, po ocjeni Okružnog suda, bitno je li sporna imovina, prema izvedenim dokazima Tužiteljstva, u očitom nerazmjeru sa zakonitim prihodima apelantice i sada osuđenog njezinog supruga.

19. U obrazloženju rješenja detaljno su pobrojani dokazi koje su predlagali Tužiteljstvo i apelantica, opširno je interpretiran njihov sadržaj, te su dani razlozi i obrazloženja zbog čega je, ocjenjujući svaki od provedenih dokaza pojedinačno i u vezi s drugim provedenim dokazima, Okružni sud zaključio da konkretnom dokazu pokloni ili ne pokloni vjeru. Iz obrazloženja ovog dijela rješenja, između ostalog, proizlazi da je protiv

apelantice i njezinog supruga vođena financijska istraga, o čemu je sačinjeno izvješće od 5. travnja 2011. godine i dopuna izvješća od 14. srpnja 2011. godine, da je nakon toga Tužiteljstvo angažiralo vještaka R. I. koji je sačinio nalaz i mišljenje 17. prosinca 2012. godine na temelju konkretno pobrojanih podataka od Porezne uprave, Fonda MIO, utvrdio ukupno ostvareni zakoniti prihod za apelanticu i za njezinog supruga, kao i troškove (na temelju ugovora, analitičkih kartica, računa, poreznih prijava, police osiguranja, izvoda iz banaka i druge dokumentacije). Prilikom saslušanja vještaka R. I., vještak je prihvatio kao utemeljene apelantičine primjedbe, te je izvršio korekciju nalaza i mišljenja, a nakon toga i njegovu dopunu. Također, nalaz i mišljenje su dopunjeni i nakon što je apelantica provela objektivni dokaz (ugovor da je suvlasnik jedne nekretnine – vikend kuće) i nakon prigovora koji se ticao razdoblja do kojeg je vršeno vještačenje. U konačnici, prema nalazu i mišljenju ovog vještaka utvrđeno je da su apelantica i njezin suprug stekli imovinu u označenom novčanom iznosu koja nije u razmjeru s prijavljenim prihodima iz legalnih izvora prihoda za razdoblje od 1. siječnja 2002. do 19. siječnja 2010. godine.

20. Nadalje, iz obrazloženja rješenja proizlazi da je kao dokaz proveden i nalaz i mišljenje vještaka M. Z. kojeg je angažirala apelantica, a koji je svoj nalaz i mišljenje, te dopunu bazirao i na pismenim izjavama svjedoka, apelantičinih bliskih srodnika (otac M. V., majka I. S. J., polubrat Đ. V. te svekrva R. S.) i pored činjenice da je sud ove izjave odbio uvrstiti u dokaznu građu, s obzirom na to da svjedoci svoje izjave daju neposredno pred sudom, ukoliko se ne radi o zakonom ustanovljenom izuzetku, a što konkretni slučaj nije. Okružni sud je dao iscrpnu analizu konkretnih razloga zbog kojih nije mogao prihvatiti nalaz i mišljenje ovog vještaka. Nadalje, iscrpno su interpretirani iskazi svjedoka, bliskih srodnika, koje je apelantica predložila, te dani razlozi i obrazloženja zbog čega su oni ocijenjeni kao sračunati da pomognu apelantici i njezinom suprugu. S tim u svezi, ukazano je na kontradiktornosti i nepodudarnosti u iskazima ovih svjedoka u pogledu jednog istog pitanja, kao i nepodudarnosti njihovih iskaza sa onim što je utvrdio i vještak M. Z., kojeg je angažirala apelantica. U prilog ovom zaključku ocijenjen je nalaz i mišljenje vještaka Tužiteljstva R. I. koji je utemeljen na validnoj konkretno pobrojanoj dokumentaciji i podacima, koji je prihvaćen kao objektivan i sačinjen u skladu s pravilima struke, kao i iskaz svjedoka Tužiteljstva R. B., koji apelantica nije pobijala, a koji nije doveden u pitanje ni konkretno pobrojanim materijalnim dokazima koje je predočila u ponovnom postupku.

21. Okružni sud je na temelju provedenih dokaza utvrdio da je apelantica u duljem vremenskom razdoblju bila izdržavana osoba, kako prije zaključenja braka sa sada pravomoćno osuđenim suprugom tako i od momenta zaključenja braka (25. rujna 1999. godine kad nije bio uposlen ni njezin suprug), pa sve do 2006. godine kada se prvi put uposlila. Okružni sud je istaknuo da apelantica nije predočila niti jedan dokaz da je novac

za kupnju stana u Novom Sadu dobila od roditelja, a radi se o velikim sumama za koje tvrdi da ih je štedjela i držala kod sebe. S tim u svezi je ukazano da osim kupoprodajnih ugovora koje su predočili njezini roditelji i polubrat, prema kojim su prodavali svoje nekretnine počevši od 1995. godine zaključno sa 2008. godinom, oni ničim nisu dokazali da su novac iz tih transakcija čuvali i da ga nisu trošili, te da su ga u pretežnom dijelu poklonili apelantici, niti su predočili dokaze koje su vlastite prihode u istom razdoblju ostvarili za vlastito izdržavanje pa im sume poklonjene apelantici nisu bile potrebne za vlastito izdržavanje i izdržavanje svojih obitelji. Nadalje, u svezi s objektivnim dokazom, vaučerom Vojvođanske banke od 19. siječnja 2010. godine koji je glasio na ime apelantičine majke, prema kojem je izvršila zamjenu označene sume iz eura u dinare kako bi isti dan izvršila uplatu za apelantičin stan i garažu u Novom Sadu, Okružni sud je istaknuo da nije predočen niti jedan dokaz koji bi uputio na zaključak odakle taj novčani iznos apelantičinoj majci, a čime bi bila opovrgnuta tvrdnja Tužiteljstva da novac potječe iz izvršenja kaznenog djela apelantičinog supruga. Okružni sud je istaknuo i da se nije mogla prihvatiti apelantičina tvrdnja da je od vođenja škole folkloru u razdoblju od 1999. do 2007. godine ostvarila prihod, a posebno ne nalaz i mišljenje vještaka kojeg je ona angažirala, da je ovaj prihod ostvaren u označenom iznosu, jer izuzev apelantičine tvrdnje nije predočen niti jedan materijalni dokaz, odnosno iz predočene potvrde proizlazi da se škola financirala iz vlastitih sredstva, ali ne i da je apelantica ostvarila i naknadu za rad u školi. Također nije prihvaćen ni ugovor o kupoprodaji stana iz 1997. godine koji je zaključila apelantičina majka kao prodavatelj, s obzirom na to da nije predočen niti jedan dokaz gdje su tada živjele ona, apelantica i njezina sestra, je li stan prodan radi kupnje većeg stana ili zbog drugih razloga, dokaz o iznosu primanja apelantičine majke u tom razdoblju, vrijeme odlaska u mirovinu, iznos mirovine, je li imala obvezu izdržavati neku osobu, odnosno da je ostalo nejasno je li i u kojoj mjeri apelantičina majka bila u mogućnosti pomagati apelantici i njezinoj sestri. Nadalje, ukazano je i da je apelantičina majka tvrdila da je novac u označenom iznosu dala apelantici od iznosa koji je dobila pri odlasku u mirovinu, a ne od novca koji je dobila prodajom stanova. U svezi s ugovorom o kupoprodaji stana u Petrovcu, Crna Gora, u kojem su kao prodavatelji označeni apelantičin otac i O. V. G. iz 2008. godine ukazano je da je ostalo nejasno odnosno nije predočen niti jedan dokaz koliki je iznos dobio apelantičin otac. U konačnici, Okružni sud je zaključio da samo iskazi svjedoka roditelja da su djeci (apelantici i njezinom suprugu) pomagali označenim novčanim iznosima kod nedostataka objektivnih dokaza, da su to, s obzirom na vlastite financijske prilike mogli činiti, nisu mogli utjecati na drugačiju odluku suda. Slijedom navedenog, Okružni sud je zaključio da na drugačiji zaključak ne mogu utjecati ni novi dokazi koje je apelantica predočila u ponovnom postupku – rješenja Višeg suda u Beogradu i Apelacijskog suda u Beogradu kojim je odbijena molba za privremeno oduzimanje imovine u Novom Sadu od apelantice kao vlasnice.

22. Okružni sud je zaključio da apelantica kao povezana osoba, vlasnik stana i garaže u Banjaluci od 25. lipnja 2009. godine i stana i garaže u Novom Sadu od 19. siječnja 2010. godine (dakle vlasnik dvije nekretnine stečene u roku od sedam mjeseci) nije dokazala tvrdnju da su uložena sredstva u kupnju nekretnina u razmjeru s ostvarenim zakonitim prihodima iz legalnih izvora u razdoblju njihovog stjecanja. Okružni sud je istaknuo da samo tvrdnja roditelja da su iz svojih zakonito ostvarenih prihoda pomagali djeci (apelantici i njezinom suprugu), bez dokaza da su im to financijske mogućnosti i dopuštale, nije dovoljna imajući u vidu Zakon o oduzimanju imovine, prema kojem je nedvosmisleno jasno da je teret dokazivanja na apelantici.

23. Ustavni sud je Odlukom o dopustivosti i meritumu broj *AP 709/13* od 20. lipnja 2016. godine (dostupna na www.ustavisud.ba) odbio kao neutemeljenu apelaciju apelantičinog supruga podnesenu protiv presude Vrhovnog suda od 30. studenog 2012. godine. Apelacija apelantičinog supruga u dijelu kojim je pobijao Rješenje Okružnog suda broj 11 0 K 003561 14 K 3-p od 30. listopada 2014. godine donijeto u postupku trajnog oduzimanja imovine od apelantice kao vlasnice odbačena je kao preuranjena.

24. Vrhovni sud je Rješenjem broj 11 0 K 003561 14 Kž 4 od 10. kolovoza 2015. godine uvažio apelantičinu žalbu i rješenje Okružnog suda od 30. listopada 2014. godine ukinuo u dijelu koji se odnosio na trajno oduzimanje bliže označene imovine u Banjaluci i predmet u ovom dijelu vratio na ponovno odlučivanje Okružnom sudu. U preostalom dijelu (odnosi se na trajno oduzimanje imovine u Novom Sadu) rješenje Okružnog suda je potvrđeno.

25. Vrhovni sud je neutemeljenim ocijenio apelantičine tvrdnje da je nastupila zastarjelost vođenja ovog postupka. S tim u svezi je ukazano da je člankom 29. stavak 3. Zakona o oduzimanju imovine propisano da će se postupak za trajno oduzimanje imovine stečene izvršenjem kaznenog djela okončati u roku od dvije godine od pravomoćnosti presude kojom je okrivljeni proglašen krivim. Međutim, ukazano je da se člankom 29. Zakona o oduzimanju imovine regulira postupak u slučaju kada je zahtjev za trajno oduzimanje imovine podnesen u tijeku prvostupanjskog kaznenog postupka, pa da se navedeni rok za okončanje postupka odnosi samo na procesnu situaciju kada je zahtjev za trajno oduzimanje imovine podnesen u tijeku prvostupanjskog postupka, a na glavnom pretresu vlasnik se izjasni da pobija zahtjev. Vrhovni sud je istaknuo da u konkretnom slučaju zahtjev za oduzimanje imovine nije podnesen u tijeku prvostupanjskog postupka, već nakon pravomoćnog okončanja kaznenog postupka protiv osuđenog, apelantičinog supruga, u roku od jedne godine po pravomoćnosti presude (kako je to propisano člankom 28. stavak 1. Zakona o oduzimanju imovine), pa se rok za okončanje postupka trajnog oduzimanja imovine iz članka 29. stavak 3. istog zakona ne odnosi na predmetni postupak.

26. Neutemeljenom je ocijenjena i apelantičina tvrdnja da su morali biti izuzeti suci koji su sudjelovali u ovom postupku jer su postupali i u postupku protiv apelantičinog supruga, odnosno da postoji razumna sumnja u nepristranost suca i tužitelja. S tim u svezi ukazano je da ni Zakon o oduzimanju imovine niti ZKPRS ne sadrže odredbe koje bi bile prepreka da isti sudac ili isti tužitelj sudjeluje i u kaznenom postupku i postupku oduzimanja imovine stečene izvršenjem kaznenog djela, a u svezi s istim kaznenim postupkom. Također, po ocjeni Vrhovnog suda, ta okolnost sama po sebi, bez drugih važnih razloga, ne dovodi u razumnu sumnju nepristranost suca i tužitelja.

27. Vrhovni sud se, u svezi s apelantičinim prigovorima da je imovina koja je predmet oduzimanja stečena nakon što je kazneni postupak pokrenut protiv apelantičinog supruga, zatim prigovorom o retroaktivnoj primjeni zakona, te prigovorom da ne mogu paralelno egzistirati mjere oduzimanja imovinske koristi izrečene apelantičinom suprugu i mjere oduzimanja imovine apelantici, u cjelini suglasio s obrazloženjem prvostupanjskog suda o istim pitanjima. U prilog navedenom Vrhovni sud je istaknuo i da su sa formalne strane ispunjene sve pretpostavke da se može voditi postupak protiv apelantice u smislu Zakona o oduzimanju imovine. Naime, ona je, u smislu članka 3. točka e) navedenog zakona, povezana osoba jer je supruga pravomoćno osuđenog, pa njezina imovina može biti predmet ovog postupka bez obzira na to što su označene nekretnine kupljene nakon što je pokrenut kazneni postupak protiv njezinog supruga. Nadalje, Vrhovni sud je podsjetio na to što se, u smislu članka 3. točka a) Zakona o oduzimanju imovine, smatra imovinom, te ocijenio da je prvostupanjski sud pravilno zaključio da je predmet ovog postupka novac kojim je apelantica kao povezana osoba kupila označene nekretnine i utvrđenje potječe li taj novac iz kriminalne aktivnosti njezinog supruga. Vrhovni sud se suglasio i sa zaključkom prvostupanjskog suda da se radi o „produljenom oduzimanju imovine”, koji pojam je, kao i „kriminalna aktivnost” koji je također koristio prvostupanjski sud, uveden u RS upravo Zakonom o oduzimanju imovine, što je evidentno iz samog sadržaja zakona. U svezi sa činjenicom da se ti pojmovi izričito i ne spominju u samom Zakonu o oduzimanju imovine, ukazano je da se koriste u međunarodnim konvencijama koje je BiH ratificirala i na koje se prvostupanjski sud i pozvao.

28. Vrhovni sud nije prihvatio ni apelantičinu tvrdnju da je prvostupanjski sud donošenjem pobijanog rješenja povrijedio načelo zakonitosti. U svezi s tim je ukazano da je Zakonom o oduzimanju imovine propisana mjera oduzimanja imovinske koristi i za kazneno djelo za koje je apelantičin suprug pravomoćno osuđen, a što, uz ispunjenje drugih uvjeta, stvara pretpostavku da određena imovina potječe iz kriminalnih aktivnosti odnosno iz kaznenih djela čije postojanje ne mora biti dokazano. Nadalje, ukazano je da oduzimanje imovine u smislu Zakona o oduzimanju imovine nije kaznena sankcija, već mjera *sui generis*, kao

što je i oduzimanje imovinske koristi iz čl. 94. i 95. KZRS, ali da se mjera oduzimanja imovine iz Zakona o oduzimanju imovine može izreći i kada je osuđenom pravomoćnom presudom izrečena mjera oduzimanja imovinske koristi predviđena KZRS. Ovo iz razloga što, po ocjeni Vrhovnog suda, pored konkretno pobrojanih sličnosti postoje razlike između njih u pogledu postupka u kojem se izriču, te opsega imovine koja se oduzima – prilikom oduzimanja imovinske koristi u smislu KZRS oduzima se samo čista dobit koju je učinitelj ostvario izvršenjem kaznenog djela; kod oduzimanja imovine u smislu Zakona o oduzimanju imovine oduzima se imovina stečena iz kriminalnih aktivnosti ukoliko je u očitom nerazmjeru sa zakonitim prihodima i ukoliko osoba u pitanju ne dokaže da je imovinu stekla na zakonit način.

29. Vrhovni sud je zaključio i da je neutemeljena apelantičina tvrdnja da je prekršeno načelo jednakosti oružja. S tim u svezi je ukazano da je prvostupanjski sud na jednak način tretirao stranke u ovom postupku i svakoj strani je pružio iste mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na ročištu, pri čemu su prihvaćeni mnogobrojni apelantičini prijedlozi za izvođenje dokaza. Nadalje, ukazano je da je najprije iznijet sadržaj, a zatim dana ocjena svakog izvedenog dokaza optužbe i dokaza koji je predlagala apelantica pojedinačno i u svezi sa ostalim dokazima, te je dana i ocjena proturječnih dokaza. Prema stavu Vrhovnog suda, prvostupanjski sud je dao mogućnost apelantici da svoje argumente suprotstavi argumentima optužbe, pa se ne može zaključiti da je apelantica na bilo koji način dovedena u neravnopravan položaj u odnosu na optužbu.

30. Vrhovni sud je zaključio da je prvostupanjski sud na temelju provedenih dokaza, koje je brižljivo ocijenio i naveo u obrazloženju rješenja, izveo pravilan zaključak da je imovina u Novom Sadu, apelantičino vlasništvo, kupljena od novčanih sredstava stečenih izvršenjem kaznenog djela.

31. Međutim, Vrhovni sud je zaključio da je utemeljena apelantičina tvrdnja da je prvostupanjsko rješenje u dijelu koji se odnosi na imovinu u Banjaluci donijeto na temelju pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, koje je u tom dijelu i ukinuto i predmet je vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje. Prema stavu Vrhovnog suda, prvostupanjski sud je potpuno zanemario činjenicu da je pravomoćnom presudom (protiv apelantičinog supruga) donijeta odluka o oduzimanju izravne imovinske koristi iz izvršenja kaznenog djela u označenom novčanom iznosu, koji je uporabljen za otplaćivanje rate kredita za stan u Banjaluci koji je prvostupanjskim rješenjem oduzet. Najzad, ukazano je da je prema prvostupanjskom rješenju od apelantice oduzet označeni novčani iznos koji, prema nalazu i mišljenju vještaka Tužiteljstva R. I. koji je prihvaćen kao objektivna i točan, predstavlja apelantičin zakonit prihod, a da predmet oduzimanja može

biti samo imovina koja premašuje zakonit prihod, jer bi u suprotnom institut oduzimanja imovine protivno svojoj prirodi postao kazna.

32. U ponovnom postupku Okružni sud je Rješenjem broj 11 0 K 003561 16 K 6-p od 28. lipnja 2016. godine odbio zahtjev Tužiteljstva koji je izmijenjen na ročištu održanom 17. rujna 2015. godine, a kojim je traženo da se od apelantice oduzme imovina, označen novčani iznos. Na to rješenje Tužiteljstvo nije izjavilo žalbu pa je ono postalo pravomoćno 9. rujna 2016. godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

33. Apelantica tvrdi da joj je pobijanim rješenjima prekršeno pravo iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz članka 6. stavak 1. i članka 17. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

34. Apelantica je najprije istaknula da je prvostupanjski sud postupao po odredbama Zakona o oduzimanju imovine, koji u članku 4. propisuje da se shodno primjenjuje ZKPRS („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 50/03, 115/04, 29/07, 68/07 i 119/08), a da je u momentu pokretanja i u tijeku cijelog postupka primjenjivan ZKPRS („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 53/12) koji je odlukom Ustavnog suda Republike Srpske od 15. studenog 2011. godine proglašen neustavnim.

35. Nadalje, apelantica tvrdi da je, pozivajući se na odredbe Zakona o oduzimanju imovine, imovina koja se oduzima i koja je stečena izvršenjem kaznenog djela ona imovina koja je stečena prije pokretanja kaznenog postupka za kazneno djelo. S obzirom na to da je postupak oduzimanja imovine protiv nje pokrenut na temelju presude protiv njezinog supruga od 30. studenog 2012. godine, a taj postupak je pokrenut 1. travnja 2009. godine, smatra da je predmet ovog postupka mogla biti samo imovina koja je stečena do 1. travnja 2009. godine.

36. Apelantica smatra da je redovni sud povrijedio Zakon o oduzimanju imovine i prekoračio ovlasti koje mu on daje ispitujući imovinu koja nije obuhvaćena odredbama samog zakona, te je uveo institut tzv. proširenog oduzimanja imovine stečene iz kaznenog djela, koji ne poznaje niti jedan zakon u Republici Srpskoj i BiH.

37. Apelantica tvrdi i da nije uživala garancije suđenja pred nepristranim sudom. S tim u svezi je istaknula da je u više navrata tražila izuzeće sutkinje O. P., ali da su njezini

zahtjevi odbijeni. Apelantica ističe da je sutkinja O. P. sudila i u kaznenom postupku protiv njezinog supruga, da je presuda protiv njezinog supruga preinačena od Vrhovnog suda u njegovu korist, te da su mnoga kaznena djela „pala u vodu”. Apelantica tvrdi da se pristrano postupanje sutkinje O. P. ogledalo u činjenici da je svaki prijedlog Tužiteljstva prihvaćala bez razmišljanja i ocjene, dok je njezine prijedloge odbijala bez adekvatnih razloga. Također tvrdi i da nisu uzete u obzir kao utvrđene i točne ni činjenice koje su utvrđene u pravomoćnoj presudi protiv njezinog supruga. Tvrdi i da je sutkinja O. P. iznijela nekoliko opaski i usporedbi s postupkom protiv njezinog supruga u kojem je također sudjelovala. U prilog tvrdnji o pristranom postupanju apelantica je istaknula i da nisu prihvaćeni kao valjani odnosno da su odbijeni dokazi koje je predlagala u prilog tvrdnji o zakonitosti prihoda i imovine njezinog supruga i nje. Najzad, istaknula je da je iz istih razloga tražila izuzeće i tužitelja koji je također postupao i u postupku protiv njezinog supruga, ali da su njezini zahtjevi odbijeni.

38. U prilog tvrdnji da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, kao i da se radilo o pristranom postupanju, apelantica ističe da su na temelju istih dokaza koje je predočila i sudovima u RS, nadležni sudovi Republike Srbije donijeli potpuno drugačiju odluku u povodu zahtjeva Tužiteljstva za privremeno oduzimanje imovine u Novom Sadu, te da je tu odluku dostavila sudovima RS, ali da je oni nisu ocjenjivali. Također tvrdi i da je sutkinja odbila prihvatiti iskaze svjedoka koje je predlagala. Najzad, tvrdi i da je predlagala mnoštvo dokaza u prilog tvrdnji da se radi o zakonitim prihodima nje i njezinog supruga, ali da ih je sud odbio kao nevaljane.

39. Nadalje, apelantica je istaknula da je proizvoljno određen datum pokretanja financijske istrage, da su prihvaćeni kao materijalni dokazi dokumenti dostavljeni od organa Republike Srbije bez pečata, kao i bez oznake organa koji ih je primio, te je u opširnim navodima pobila nalaz i mišljenje vještaka R. I. kojeg je angažiralo Tužiteljstvo. U svezi s tim je ukazala i na stav Višeg suda u Beogradu koji je u obrazloženju svoje odluke naveo da je taj nalaz nerazumljiv i da se po njemu ne može izvesti pravilan zaključak, te da je pregledniji i preciznije urađen nalaz vještaka Z. kojeg je ona predložila.

40. Apelantica tvrdi da je njezin suprug u potpunosti poštovao obvezu iz pravomoćne presude kojom je proglašen krivim, da nije zadržao imovinsku korist koja je utvrđena u iznosu od 35.000,00 KM i koju je uplatio u korist RS, odnosno korist koju je ostvario izvršenjem kaznenog djela je i vratio. Stoga smatra pogrešnim stav Vrhovnog suda prema kojem je mjera oduzimanja imovine *sui generis* mjera. U prilog navedenom ističe i da je u pobijanom rješenju Vrhovni sud obrazložio da je imovina u Novom Sadu kupljena od novčanih sredstava stečenih izvršenjem kaznenog djela u razdoblju od studenog 2006. do 2008. godine, a što je već presuđeno i za što je njezin suprug kažnjen oduzimanjem novčanih sredstva. Zbog toga smatra da nema kažnjavanja izvan same presude njezinom

suprugu, odnosno da oduzimanje imovine rezultira ponovnim kažnjavanjem za isto kazneno djelo protivno članku 4. Protokola broj 7. Najzad, apelantica ističe i da Zakon o oduzimanju imovine ne sadrži odredbe o oduzimanju imovine u inozemstvu.

41. Nadalje, apelantica tvrdi i da je u Zakonu o oduzimanju imovine uveden institut obrnutog tereta dokazivanja podrijetla imovine, a što je u suprotnosti sa člankom 6. stavak 2. Europske konvencije. Po njezinom mišljenju, analogno pretpostavci nevinosti, i imovina se ima smatrati stečenom iz zakonitih prihoda dok se ne dokaže suprotno. Ona ističe da i u ovom postupku tužitelj ima pravo i obvezu prikupljati dokaze koji govore u prilog i protiv osobe protiv koje se vodi postupak. Nasuprot tome, kako ističe, tužitelj je u konkretnom postupku od početka tvrdio da se radi o imovini stečenoj izvršenjem kaznenog djela, a svi dokazi koje je ona predlagala su odbijeni.

42. Apelantica tvrdi i da je pogrešan i neodrživ stav Vrhovnog suda prema kojem je bez značaja kada je i kojim kaznenim djelom imovina stečena, te da postojanje kaznenog djela ne mora biti ni dokazano. Također, smatra i da je nejasna konstatacija da je predmet oduzimanja novac, te ističe da se u zahtjevu i ne navodi o kojem iznosu novca se radi, već je zahtjev bio usmjeren samo na oduzimanje imovine.

43. Osim toga, apelantica tvrdi i da postupak oduzimanja imovine nije okončan u roku od dvije godine, kako je to određeno člankom 29. Zakona o oduzimanju imovine. Smatra da je neprihvatljiv stav Vrhovnog suda da se ovaj rok odnosi samo na situacije kada je zahtjev za oduzimanje imovine podnesen na glavnom pretresu, a vlasnik se izjasnio da ga pobija, odnosno da se ne primjenjuje u ostalim situacijama, tj. u slučaju kada je zahtjev podnesen nakon okončanja kaznenog postupka u smislu članka 28. Zakona o oduzimanju imovine.

44. Apelantica smatra i da joj je prekršeno pravo na imovinu jer se redovni sudovi uopće nisu izjasnili o nužnom smještaju, iako je, shodno članku 32. Zakona o oduzimanju imovine, ukazala na potrebu ostavljanja dijela imovine jer je dovedeno u pitanje njezino izdržavanje i izdržavanje njezine obitelji. Apelantica je ponovila i tvrdnju da joj je imovina oduzeta iako je predočila brojne dokaze o zakonitosti prihoda.

b) Odgovor na apelaciju

45. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju istaknuo da je u međuvremenu pravomoćno okončan postupak trajnog oduzimanja imovine od apelantice na način da je prvostupanjski sud u cjelini odbio zahtjev Tužiteljstva za oduzimanje imovine, apelantičino vlasništvo, u Banjaluci. Stoga su neutemeljenim ocijenjeni apelantičini navodi da su prekršeni članak 32. stavak 3. Zakona o oduzimanju imovine i pravo na imovinu.

46. Okružni sud je u odgovoru na apelaciju istaknuo da je u ponovnom postupku Rješenjem broj 11 0 K 003561 16 K 6-p od 28. lipnja 2016. godine, na temelju članka 32. stavak 1. Zakona o oduzimanju imovine, odbio kao neutemeljen zahtjev Tužiteljstva koji je izmijenjen na ročištu od 17. rujna 2015. godine, a kojim je traženo da se od apelantice trajno oduzme imovina u označenom novčanom iznosu. Nadalje, ukazano je da Tužiteljstvo protiv tog rješenja nije ulagalo žalbu, pa je ono pravomoćno od 9. rujna 2016. godine.

47. Tužiteljstvo se u svezi sa svakim od apelantičinih navoda pozvalo na relevantne dijelove iz pobijanih rješenja Vrhovnog i Okružnog suda te zaključilo da su neutemeljeni.

V. Relevantni propisi

48. **Zakon o oduzimanju imovine stečene izvršenjem krivičnog djela** („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 12/10) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 3.

Pojedini izrazi rabljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

a) *imovina je skup imovinskih prava i obveza vlasnika imovine na nepokretnim i pokretnim stvarima; imovinom se drži i prihod ili druga korist ostvarena izravno ili neizravno iz krivičnog djela, kao i dobro u koje je ona pretvorena ili sa kojim je pomiješana,*

b) *imovinom stečenom izvršenjem krivičnog djela drži se imovina učinitelja krivičnog djela, vlasnika imovine, stečena prije pokretanja postupka za krivično djelo iz članka 2. ovoga zakona, koja je u očitoj nerazmjeri sa njegovim zakonitim prihodima; zakoniti prihodi su raspoloživa financijska sredstva vlasnika imovine za koje je moguće ustvrditi zakonitost stjecanja,*

(...)

e) *povezanim osobama drže se članovi obitelji fizičke osobe: supružnik, (...) (u daljnjemu tekstu: vlasnik imovine),*

(...)

Članak 4.

Ako odredbama ovoga zakona nije posebno propisano, u postupku otkrivanja i oduzimanja imovine stečene izvršenjem krivičnog djela shodno će se primjenjivati odredbe Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 50/03, 115/04, 29/07, 68/07 i 119/08).

Članak 5.

(1) Organi mjerodavni za otkrivanje, oduzimanje i upravljanje imovinom stečenom izvršenjem krivičnog djela su: tužiteljstvo, sud, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske (u daljnjemu tekstu: Ministarstvo unutrašnjih poslova) i Agencija za upravljanje oduzetom imovinom (u daljnjemu tekstu: Agencija).

(2) Mjerodavnost tužitelja i suda u postupku iz stavka 1. ovoga članka određuje se prema mjerodavnosti suda za krivično djelo iz kojega potječe imovina.

Članak 15.

(1) Financijska istraga pokreće se protiv vlasnika imovine kada postoje temelji dvojbe da ima imovinu stečenu izvršenjem krivičnog djela.

(2) U financijskoj istrazi prikupljaju se dokazi o imovini i zakonitim prihodima koje je vlasnik imovine stekao, odnosno ostvario prije pokretanja krivičnog postupka za krivično djelo iz članka 2. ovoga zakona, dokazi o imovini koju je naslijedio pravni sljednik i dokazi o imovini i naknadi za koju je imovina prenesena na treću osobu.

Članak 21.

(1) Kada postoji opasnost da bi kasnije oduzimanje imovine stečene izvršenjem krivičnog djela bilo otežano ili onemogućeno, tužitelj može podnijeti zahtjev za privremeno oduzimanje imovine.

(...)

(3) O zahtjevu iz stavka 1. ovoga članka odlučuje mjerodavni sud.

Članak 28.

(1) Nakon potvrđivanja optužnice, a najkasnije u roku od godinu dana po pravomoćnom okončanju krivičnog postupka, tužitelj podnosi zahtjev za trajno oduzimanje imovine stečene izvršenjem krivičnog djela.

(...)

Članak 29.

1) Ako je zahtjev iz članka 28. stavak 1. ovoga zakona podnesen u tijeku prvostupanskog postupka, sud poziva vlasnika da se na glavnom pretresu izjasni da li će pobijati zahtjev. U slučaju da vlasnik ne dođe na glavni pretres ili se ne izjasni o zahtjevu, drži se da ne pobija zahtjev.

(...)

(3) *Ako se vlasnik izjasni da pobija zahtjev, odluka će se donijeti u posebnom postupku. Ovaj postupak će se okončati u roku od dvije godine od pravomoćnosti presude kojom je okrivljeni oglašen krivim ili je u smislu članka 3. točka v) ovoga zakona ustvrđeno da je ostavitelj vlasnik imovine stečene izvršenjem krivičnog djela.*

(...)

Članak 32.

(1) *Po okončanju ročišta sud donosi rješenje, kojim usvaja ili odbija zahtjev za trajno oduzimanje imovine.*

(...)

(3) *Rješenjem iz stavka 2. ovoga članka sud ostavlja vlasniku dio imovine ako bi bilo dovedeno u pitanje izdržavanje vlasnika ili osoba koje je on dužan da izdržava sukladno sa odredbama Zakona o ovršnom postupku.*

(...)

Članak 34.

(1) *Rješavajući o prizivu, sud može priziv odbaciti kao nepravodobnu ili nedozvoljenu, odbiti priziv kao neutemeljenu ili uvažiti priziv i rješenje preinačiti ili ukinuti i predmet uputiti na ponovno odlučivanje.*

(2) *Rješenje postaje pravomoćno kada se više ne može pobijati prizivom ili kada priziv nije dozvoljen.*

Članak 48.

(1) *Međunarodna suradnja radi oduzimanja imovine stečene izvršenjem krivičnog djela ostvaruje se na temelju međunarodnog sporazuma.*

(2) *Ako međunarodni sporazum ne postoji ili neka pitanja nisu uređena međunarodnim sporazumom, međunarodna suradnja ostvaruje se na temelju odredaba ovoga zakona.*

Članak 49.

(1) *Međunarodna suradnja, u smislu odredaba ovoga zakona, obuhvaća pružanje pomoći u pronalaženju imovine stečene izvršenjem krivičnog djela, zabranu raspolaganja i privremeno ili trajno oduzimanje imovine stečene izvršenjem krivičnog djela.*

(...)

49. **Krivični zakon Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 67/13), koji se primjenjivao u relevantnom razdoblju, u relevantnom dijelu glasi:

Osnov oduzimanja imovinske koristi

Član 94.

(1) Niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom.

(2) Korist iz stava 1. ovog člana oduzeće se sudskom odlukom kojom je utvrđeno izvršenje krivičnog djela, pod uslovima predviđenim ovim zakonom.

Način oduzimanja imovinske koristi

Član 95.

(1) Od učinioca će se oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koji su pribavljeni krivičnim djelom, a ako oduzimanje nije moguće - učinilac će se obavezati da plati novčani iznos koji odgovara pribavljenoj imovinskoj koristi.

(2) Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom može se oduzeti od lica na koja je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti, ako su ona znala ili mogla znati da je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

50. Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 53/12) u relevantnom dijelu glasi:

Pretpostavka nevinosti i načelo in dubio pro reo

Članak 3.

(1) Svatko se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivica.

(...)

Ne bis in idem

Članak 4.

Nitko ne može biti ponovo suđen za djelo za koje je već bio suđen pred sudom i za koje je donesena pravomoćna sudbena odluka.

Jednakost u postupanju

Članak 14.

(1) Sud je dužan da stranke i branitelja tretira na jednak način i da svakoj od strana pruži iste mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnom pretresu.

(2) Sud, tužitelj i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su da sa jednakom pažnjom ispituju i ustvrđuju činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, ali i one koje mu idu u korist.

Slobodna ocjena dokaza

Članak 15.

Pravo suda, tužitelja i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Prestanak važenja zakona

Članak 429.

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje da se primjenjuju Zakon o krivičnom postupku - Prečišćeni tekst („Službeni list SFRJ”, br. 26/86, 74/87, 57/89 i 3/90) sa izmjenama i dopunama ovog zakona objavljenim u „Službenom glasniku Republike Srpske”, br. 4/93, 26/93, 14/94, 6/97 i 61/01 i Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07, 119/08, 55/09, 80/09, 88/09 i 92/09) i Zakon o krivičnom postupku – Pročišćeni tekst („Službeni glasnik Republike Srpske, broj 100/09), osim ako odredbama ove glave nije drugačije propisano.

VI. Dopustivost

51. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

52. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

53. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Rješenje Vrhovnog suda broj 11 0 K 003561 14 Kž 4 od 10. kolovoza 2015. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijano rješenje apelantica je primila 21. kolovoza 2015. godine, a njezin punomoćnik odvjetnik je pobijano rješenje primio 28. kolovoza 2015. godine. Apelacija je posredstvom punomoćnika odvjetnika podnesena 27. listopada 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom

18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

54. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VI. Meritum

55. Apelantica tvrdi da su joj pobijanim rješenjima prekršena prava iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz članka 6. st. 1. i 2. i članka 17. Europske konvencije, te iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

56. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

57. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

2. Svatko tko je optužen za kazneno djelo smatra se nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivnja sukladno zakonu.

58. Ustavni sud zapaža da su predmet pobijanja apelacijom odluke redovnih sudova koje su donijete u postupku u kojem je bilo potrebno odgovoriti na pitanje potječe li novac kojim je apelantica kupila konkretne nekretnine (u Banjaluci i Novom Sadu, čiji je vlasnik) iz kriminalnih aktivnosti njezinog supruga, koji je pravomoćnom presudom proglašen krivim za konkretno kazneno djelo. Nadalje, pobijanim odlukama apelantici je trajno oduzeta imovina (nekretnine u Novom Sadu).

59. Ustavni sud podsjeća da je Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) u predmetu *Silickienė protiv Litve* (presuda od 10. travnja 2012. godine, dostupna

na: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{„itemid“:\[„001-110261“\]}}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{„itemid“:[„001-110261“]}})) istaknuo (vidi stavak 45.): „(...) da oduzimanje imovine (konfiskacija), shodno radnjama za koje je aplikantičin preminuli suprug bio optužen, na nepovoljan način pogađa aplikantičina imovinska prava i bez sumnje predstavlja miješanje u njezino pravo na mirno uživanje imovine (vidi *AGOSI protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 24. listopada 1986. godina, stavak 65, serija A, broj 108; *Arcuri i ostali protiv Italije* (dec.), aplikacija broj 52024/99, 5. srpnja 2001. godine)”. Slijedom navedenog, Europski sud je istaknuo (vidi stavak 46.) da su imovinska prava građanska prava, pa da aplikantica ima pravo da spor u vezi s njezinim građanskim pravima bude raspravljen pred sudom.

60. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj praksi izrazio stav da se građanski aspekt članka 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjuje i u situaciji kada je apelantu kao trećoj osobi u postupku koji se ticao odlučivanja o „kaznenoj optužbi” protiv drugih osoba oduzeta imovina (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1551/14* od 6. prosinca 2016. godine, točka 1, dostupna na www.ustavisud.ba).

61. Rukovodeći se navedenom praksom i okolnostima konkretnog slučaja, Ustavni sud zaključuje da apelantica uživa garancije prava iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije s građanskog aspekta.

62. Apelantica u biti tvrdi da joj je pravo iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije prekršeno jer su redovni sudovi proizvoljno utvrdili činjenično stanje, proizvoljno odnosno pogrešno primijenili materijalno i procesno pravo, te da joj je uskraćeno pravo na nepristran sud.

63. Ustavni sud podsjeća da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadaća redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je da ispita je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacijske nadležnosti, Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovnim sudovima.

64. U okviru tvrdnji o pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju apelantica ustvari tvrdi da joj je onemogućeno da provodi mnogobrojne dokaze, kako navodi, iz kojih proizlazi da se radilo o zakonitim prihodima njezinog supruga i nje, a da su redovni sudovi prihvatili i provodili sve dokaze Tužiteljstva, pa da je tako povrijeđeno načelo jednakosti oružja. Također tvrdi da je prihvaćen nalaz i mišljenje vještaka kojeg je predložilo Tužiteljstvo, iako su njegov nalaz sudovi u Republici Srbiji ocijenili konfuznim i nejasnim, odnosno da su nalaz i mišljenje vještaka kojeg je ona predlagala ocijenili pouzdanim i točnim, te da je odluke sudova iz Srbije predočila i sudovima u RS, ali da ih oni uopće nisu ocijenili. Na istoj argumentaciji apelantica temelji i tvrdnju o pristranom postupanju sutkinje Okružnog suda, te postupajućeg tužitelja, dodajući pri tom da su i sutkinja i tužitelj sudjelovali u kaznenom postupku protiv njezinog supruga.

65. Ustavni sud najprije podsjeća da je izvan njegove nadležnosti procjenjivanje kvalitete zaključaka sudova u pogledu ocjene dokaza ukoliko se ta ocjena ne doima očito proizvoljnom. Naime, u svojoj praksi Ustavni sud je usvojio stav da slobodna ocjena svakog dokaza pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima čini neodvojiv element prava na pravično suđenje pa da je obveza redovnog suda da se u obrazloženju presude opiše proces pojedinačne ocjene dokaza, dovođenja svakog ocijenjenog dokaza u vezu s drugim dokazima i izvođenja zaključka o dokazanosti određene činjenice (vidi, između ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 661/04 od 22. travnja 2005. godine, točka 35.).

66. Ustavni sud zapaža da apelantica ne navodi koji su to, kako tvrdi, „mnogobrojni dokazi” koje je predlagala a koje su redovni sudovi odbili provesti, što nije moguće zaključiti ni iz pobijanih odluka. Naime, nasuprot njezinim tvrdnjama, u obrazloženju pobijanog prvostupanjskog rješenja detaljno su nabrojani kako dokazi optužbe tako i dokazi koje je apelantica predlagala, detaljno je interpretiran njihov sadržaj, te je izvršena njihova ocjena pojedinačno i u uzajamnoj vezi na način koji ne ostavlja utisak proizvoljnosti. Naime, u obrazloženju pobijanog prvostupanjskog rješenja dani su iscrpni razlozi i obrazloženja zbog čega je svakom od dokaza poklonjena vjera, odnosno zbog čega pojedinim dokazima sud nije mogao pokloniti vjeru ukazivanjem na konkretne okolnosti zbog kojih ih je smatrao kontradiktornim. Slijedom navedenog, Ustavni sud nije mogao zaključiti da je prvenstveno Okružni sud izašao iz okvira ovlasti koje su mu dodijeljene u okviru slobodne ocjene dokaza. Nadalje, a suprotno apelantičinim tvrdnjama iz pobijanog prvostupanjskog rješenja, proizlazi da je sud odbio prihvatiti kao dokaze pismene izjave svjedoka koje je predlagala apelantica, zaključivši da nema mjesta primjeni članka 288. stavak 2. ZKPRS (izuzeci od neposrednog provođenja dokaza), ali da apelantici nije bila uskraćena mogućnost da ove svjedoke sasluša pred sudom. Nadalje, Okružni sud je dao

relevantne i dovoljne razloge zbog kojih nije prihvatio nalaz i mišljenje vještaka kojeg je predlagala apelantica, ocjenjujući ga i dovodeći u vezu najprije s iskazima upravo svjedoka koje je predlagala apelantica i ukazujući na kontradiktornosti između tih iskaza i konkretnih nalaza vještaka kojeg je ona predložila, a zatim sa nalazom i mišljenjem vještaka Tužiteljstva i drugim dokazima Tužiteljstva, slijedom čega je, između ostalog, zaključio da na drugačije utvrđenje ne mogu utjecati odluke sudova iz Republike Srbije koje je apelantica dostavila. Na temelju navedene ocjene dokaza u postupku u kojem ništa ne upućuje na to da je narušeno načelo jednakosti stranaka, redovni sudovi su utvrdili odlučnu činjenicu da apelantica nije dokazala da novac koji je uporabila za kupnju nekretnina u Novom Sadu potječe iz njezinih legalnih prihoda.

67. Slijedom navedenog ne može se prihvatiti utemeljenom ni apelantičina tvrdnja o pristranom postupanju sutkinje odnosno tužitelja koja se temelji na tvrdnjama o povredi načela jednakosti stranaka i ocjeni dokaza. U svezi sa tvrdnjom da je pitanje nepristranosti dovedeno u pitanje zbog činjenice da su ista sutkinja i isti tužitelj postupali i u kaznenom postupku protiv njezinog supruga, Ustavni sud podsjeća da ta činjenica sama po sebi ne može dovesti u pitanje garancije u pogledu nepristranosti. Naime, ono što je bitno jeste je li se prethodno sudjelovanje sutkinje odnosilo na odlučivanje o meritumu predmeta. Sutkinja O. P. sudjelovala je u odlučivanju o osnovanosti kaznene optužbe protiv apelantičinog supruga, a u postupku koji je vođen protiv apelantice predmet odlučivanja je bilo pitanje je li novac kojim je apelantica kupila označene nekretnine proistekao iz kriminalne aktivnosti njezinog supruga. Nadalje, ni iz apelantičinih navoda kao ni iz pobijanog prvostupanjskog rješenja ne proizlazi da se zaključci sutkinje O. P. na bilo koji način mogu dovesti u vezu sa njezinim zaključcima iz postupka protiv apelantičinog supruga u kojem je također sudjelovala, odnosno ocjena činjenica u postupku protiv apelantice jasno se razlikovala od ocjene činjenica u postupku protiv njezinog supruga. Pri tom, prema domaćem zakonu, sutkinja O. P. ni na koji način nije formalno obvezana svojim zaključcima iz predmeta protiv apelantičinog supruga u kojem je sudjelovala, niti iz svega predočenog Ustavnom sudu proizlazi da je davala bilo kakve izjave kojim bi prejudicirala predmet postupka protiv apelantice, tj. potječe li novac kojim je kupila sporne nekretnine iz kriminalnih aktivnosti njezinog supruga (vidi Europski sud, *mutatis mutandis*, *Khodorkovskiy i Lebedev protiv Rusije*, presuda od 25. srpnja 2013. godine, st. 549-556.). Također, prema domaćem zakonu ne postoji zabrana učešća istog suca odnosno tužitelja u obje vrste postupaka, kako je to ukazao i Vrhovni sud. Najzad, Ustavni sud primjećuje da je apelantica imala i koristila mogućnost tražiti izuzeće postupajuće sutkinje i tužitelja, ali da su ti njezini zahtjevi odbijeni kao neutemeljeni. Slijedom navedenog, Ustavni sud zaključuje da su neutemeljene i apelantičine tvrdnje da u postupku pred redovnim sudovima nije uživala garancije u pogledu nepristranog suda.

68. Nadalje, apelantica tvrdi da je pogrešno primijenjeno procesno i materijalno pravo.
69. Apelantica najprije tvrdi da je prvostupanjski sud postupao po odredbama ZKPRS („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 53/12) koji je odlukom Ustavnog suda Republike Srpske proglašen neustavnim. Ustavni sud zapaža da je Odlukom Ustavnog suda Republike Srpske broj U-16/10 od 15. studenog 2011. godine utvrđeno da nisu u skladu s Ustavom Republike Srpske čl. od 137. do 467. Zakona o kaznenom postupku – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 100/09), a ne kako apelantica tvrdi ZKPRS objavljen u „Službenom glasniku Republike Srpske” broj 53/12. Nadalje, člankom 429. ZKPRS („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 53/12) određeno je da stupanjem na snagu ovog zakona prestaje važiti, između ostalih, Zakon o kaznenom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07, 119/08, 55/09, 80/09, 88/09 i 92/09), a prema članku 4. Zakona o oduzimanju imovine, shodno su se imale primjenjivati odredbe Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 50/03, 115/04, 29/07, 68/07 i 119/08). Slijedom navedenog, a suprotno apelantičnim tvrdnjama, ne može se zaključiti da je prvostupanjski sud primjenjujući ZKPRS („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 53/12) primijenio zakon koji nije u skladu sa Ustavom Republike Srpske.
70. Nadalje, apelantica tvrdi da je materijalno pravo pogrešno primijenjeno jer joj je oduzeta imovina koju je stekla nakon pokretanja kaznenog postupka protiv njezinog supruga; uveden je institut tzv. proširenog oduzimanja imovine koji ne poznaje niti jedan zakon u BiH; pogrešan je stav da je mjera oduzimanja imovine iz Zakona o oduzimanju imovine *sui generis* mjera; da njezin suprug nije zadržao imovinsku korist stečenu izvršenjem kaznenog djela i da je vratio kao i da je platio imovinskopravni zahtjev RS, pa da ponovno oduzimanje imovine od nje predstavlja dvostruko kažnjavanje za isto kazneno djelo protivno članku 4. Protokola broj 7 Europske konvencije, pri tom ističući posebno da je Vrhovni sud zaključio da je imovina kupljena u Novom Sadu kupljena od novčanih sredstava koja su stečena izvršenjem kaznenog djela za razdoblje od 2006. do 2008. godine za što je i pravomoćno presuđen; da je pogrešan stav da je bez značaja kada je i kojim kaznenim djelom imovina stečena, odnosno da postojanje kaznenog djela ne mora biti ni dokazano; da je pogrešan zaključak da nije nastupila zastarjelost u smislu članka 29. Zakona o oduzimanju imovine; te najzad, da niti jedan zakon u BiH ne poznaje oduzimanje imovine koja se nalazi na teritoriju druge države.
71. Ustavni sud zapaža da je u pobijanim rješenjima na jasan i nedvosmislen način ukazano da su predmetne nekretnine stečene nakon što je protiv apelantičinog supruga pokrenut kazneni postupak, ali da je u ovom postupku sporno pitanje bilo je li novac koji je apelantica iskoristila za njihovu kupnju proistekao iz kriminalnih radnji njezinog supruga.

Nadalje, redovni sudovi su dali iscrpne razloge i obrazloženja u prilog tumačenju instituta „proširenog oduzimanja imovine” pozivajući se na relevantne odredbe Konvencije UN-a i Vijeća Europe koje je BiH ratificirala (čime su postale dio domaćeg pravnog sustava) i s tim u svezi relevantne odredbe Zakona o oduzimanju imovine (konkretno članak 3. stavak 1. točka b) kojim je određeno da se imovinom stečenom izvršenjem kaznenog djela smatra imovina učinitelja kaznenog djela, vlasnika imovine, stečena prije pokretanja postupka, a koja je u očitom nerazmjeru sa njegovim zakonskim prihodima, a koje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Nadalje, oba suda su dala iscrpne razloge i obrazloženja u prilog zaključku da se radi o *sui generis* mjeri, dovodeći je upravo u vezu s mjerom oduzimanja imovinske koristi u smislu KZRS koja je, presudom kojom je proglašen krivim, određena apelantičinom suprugu, te dajući razloge i obrazloženja zbog čega ne postoji prepreka da mjera trajnog oduzimanja imovine iz Zakona o oduzimanju imovine bude određena apelantici. Pri tom, Ustavni sud zapaža da je mjera oduzimanja imovinske koristi određena apelantičinom suprugu upravo bila i razlog zbog čega je Vrhovni sud ukinuo pobijano rješenje Okružnog suda u dijelu koji se ticao nekretnina u Banjaluci, pa je neutemeljena i apelantičina tvrdnja da određivanjem mjere trajnog oduzimanja imovine prema njoj na bilo koji način pokreće pitanje dvostrukog kažnjavanja u smislu članka 4. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju. Nadalje, redovni sudovi su dali jasne razloge i obrazloženja zbog kojih se u konkretnom slučaju i ne može primijeniti rok zastarjelosti u smislu članka 29. stavak 3. Zakona o oduzimanju imovine, a koji Ustavni sud također ne smatra proizvoljnim (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 5430/14 od 22. svibnja 2017. godine, točke 32. i 33., dostupna na www.ustavisud.ba). Najzad, a u svezi s apelantičinom tvrdnjom da niti jedan zakon u BiH ne poznaje oduzimanje imovine na teritoriju druge države, Ustavni sud ukazuje na ratificirane međunarodne instrumente, kao i relevantne odredbe Zakona o oduzimanju imovine (Glava V. Međunarodna suradnja) na koje su se pozvali i redovni sudovi u pobijanim odlukama.

72. Nadalje, apelantica tvrdi da je prekršena pretpostavka nevinosti jer Zakon o oduzimanju imovine uvodi institut obrnutog tereta dokazivanja, te da bi se, analogno članku 6. stavak 2. Europske konvencije, imovina trebala smatrati zakonito stečenom dok se ne dokaže suprotno. Ustavni sud zapaža da sama činjenica na koji način je riješeno pitanje tereta dokazivanja u postupcima koji se tiču oduzimanja imovine u svezi s izvršenjem kaznenog djela ne pokreće pitanje garancija iz članka 6. stavak 2. Europske konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, naprijed citiranu *Silickienė protiv Litve*, st. 33-35.). Osim toga, Ustavni sud zapaža da se predmetni postupak ticao odlučivanja o apelantičnim građanskim pravima, a ne utvrđivanja postojanja kaznene optužbe protiv nje, kao i da mjera trajnog oduzimanja imovine u Novom Sadu nije rezultirala utvrđivanjem apelantičine krivice za bilo koje kazneno djelo. Stoga su apelantičini navodi u ovom dijelu također neutemeljeni.

73. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja nema ničega što bi uputilo na zaključak da su redovni sudovi proizvoljno utvrdili činjenično stanje, proizvoljno odnosno pogrešno primijenili materijalno i procesno pravo, te da joj je uskraćeno pravo na nepristran sud.

74. Ustavni sud zaključuje da su neutemeljene apelantičine tvrdnje da joj je prekršeno pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

75. Apelantica tvrdi da joj je prekršeno i pravo na imovinu jer su redovni sudovi propustili izjasniti se o nužnom smještaju u smislu članka 32. Zakona o oduzimanju imovine i pored toga što je ukazala na potrebu ostavljanja dijela imovine. Također, pozvala se i na tvrdnje o pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i pogrešnoj primjeni materijalnog prava istaknute u odnosu na povredu prava na pravično suđenje.

76. Ustavni sud zapaža da je pobijanim rješenjem Vrhovnog suda ukinuto rješenje Okružnog suda u dijelu koji se ticao apelantičine imovine u Banjaluci i predmet je vraćen Okružnom sudu na ponovno odlučivanje. Stoga proizlazi da u trenutku donošenja pobijanog rješenja Vrhovnog suda još uvijek nije bilo moguće odlučivati o ostavljanju dijela imovine apelantici kako ne bi bilo dovedeno u pitanje njezino izdržavanje i izdržavanje njezine djece, odnosno da je ova apelantičina tvrdnja preuranjena.

77. Nadalje, u odgovoru na apelantičine navode i Vrhovni i Okružni sud su istaknuli da je postupak protiv apelantice pravomoćno okončan rješenjem Okružnog suda od 28. lipnja 2016. godine kojim je odbijen kao neutemeljen izmijenjeni zahtjev Tužiteljstva da se od apelantice trajno oduzmu nekretnine u Banjaluci (stan i garaža). Slijedom navedenog, iako apelantica o ovoj novoj okolnosti u skladu sa člankom 21. stavak (6) Pravila Ustavnog suda nije obavijestila Ustavni sud, proizlazi da je bespredmetno ispitivati njezin navod da joj je pravo na imovinu povrijeđeno jer su redovni sudovi propustili ostaviti joj dio imovine u smislu članka 37. Zakona o oduzimanju imovine, te kada su ponovljeni navodi o pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i primjeni prava već detaljno ispitani u odnosu na pravo na pravično suđenje i zaključeno je da su neutemeljeni.

Ostali navodi

78. Apelantica tvrdi i da je pobijanim rješenjima prekršen članak 17. Europske konvencije. Navedenim člankom je određeno: „Ništa u ovoj konvenciji ne može se tumačiti tako da podrazumijeva pravo bilo koje države, skupine ili osoba da se upuste u bilo koju djelatnost

ili izvrše neki čin usmjeren na poništavanje bilo kojeg od navedenih prava i sloboda, ili na njihovo ograničavanje u mjeri većoj od one koja je predviđena Konvencijom”. Tvrđnje o povredi citirane odredbe apelantica temelji na identičnim navodima koji su već detaljno ispitani u odnosu na pravo na pravično suđenje i za koje je zaključeno da su neutemeljeni. Stoga Ustavni sud smatra da nema potrebe da ih posebno ispituje i u odnosu na članak 17. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

79. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada u okolnostima konkretnog slučaja nema ništa što bi uputilo na zaključak da su redovni sudovi proizvoljno utvrdili činjenično stanje, proizvoljno odnosno pogrešno primijenili materijalno i procesno pravo, te da joj je uskraćeno pravo na nepristran sud.

80. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

81. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 1498/18

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija M. V. podnesena protiv
Rješenja Okružnog suda u Doboju
broj 84 0 K 046250 17 Kž od 30.
januara 2018. godine i Rješenja
Osnovnog suda u Derventi broj 84
0 K 046250 17 K od 15. novembra
2017. godine

Odluka od 23. aprila 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1498/18**, rješavajući apelaciju **M. V.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 23. aprila 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija M. V.

Utvrđuje se povreda člana 7. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Rješenje Okružnog suda u Doboju broj 84 0 K 046250 17 KŽ od 30. januara 2018. godine.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Doboju koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku poštujući prava iz člana 7. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Doboju da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 30 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Образложење

I. Увод

1. M. V. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Doboja, kojeg zastupa Slobodan S. Bilić, advokat iz Dervente, podnio je 7. marta 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Okružnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 84 0 K 046250 17 Kž od 30. januara 2018. godine i Rješenja Osnovnog suda u Derventi (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 84 0 K 046250 17 K od 15. novembra 2017. godine. Apelant je zatražio od Ustavnog suda da donese privremenu mjeru kojom će se obustaviti izvršenje Presude Okružnog suda broj 84 0 K 046250 17 Kž od 18. avgusta 2017. godine i Rješenja Okružnog suda broj 84 0 K 046250 17 Kž od 30. januara 2018. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Osnovnog suda i Okružnog javnog tužilaštva u Doboju (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo) zatraženo je da dostave odgovore na apelaciju.

3. Svi pozvani su dostavili odgovore na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Osnovnog suda broj 84 0 K 04625015 K od 4. oktobra 2016. godine apelant je proglašen krivim da je na način opisan u presudi počinio krivično djelo izazivanje opšte opasnosti iz člana 402. stav 7. u vezi sa st. 2. i 4. Krivičnog zakona (u daljnjem tekstu: KZ), te mu je sud izrekao uslovnu osudu i utvrdio kaznu zatvora u trajanju od tri mjeseca s rokom provjeravanja od jedne godine.

6. Rješavajući po žalbi Tužilaštva i apelanta, Okružni sud je donio Presudu broj 84 0 K 046250 17 Kž od 18. avgusta 2017. godine kojom je odbio kao neosnovanu apelantovu žalbu, a žalbu Tužilaštva uvažio i prvostepenu presudu preinačio u pogledu odluke o krivičnoj sankciji tako što je apelanta za krivično djelo izazivanje opšte opasnosti iz člana 402. stav 7. u vezi sa st. 2. i 4. KZ proglasio krivim i uz primjenu odredbi čl. 38. tačka 1. i 39. stav 1. tačka 4. KZ osudio apelanta na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci, dok je u preostalom dijelu presuda ostala neizmijenjena.

7. Osnovni sud je donio Rješenje broj 84 0 K 04625017 Kv od 15. novembra 2017. godine kojim je odbio apelantov zahtjev za zamjenu kazne zatvora od šest mjeseci novčanom kaznom, na koju je osuđen pravosnažnom presudom.

8. Osnovni sud je ukazao na činjenicu da je 18. jula 2017. godine stupio na snagu novi Krivični zakonik Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Krivični zakonik) u kojem nije propisana mogućnost zamjene kazne zatvora novčanom kaznom, kako je bilo propisano odredbom člana 33. stav 2. ranije važećeg KZ, te nema pravnog temelja da se uvaži apelantov zahtjev od 3. oktobra 2017. godine.

9. Osnovni sud je naveo da činjenica da je apelant krivično djelo počinio 2014. godine, u vrijeme važenja ranijeg KZ, ne omogućuje primjenu odredbe člana 9. Krivičnog zakonika (o vremenskom važenju zakonodavstva) jer se ona ograničava na krivični postupak do pravomoćnosti presude. Kako je u konkretnom slučaju konačna presuda postala pravosnažna 18. avgusta 2017. godine, dakle mjesec dana nakon stupanja na snagu novog Krivičnog zakonika, a imajući u vidu da se radi o postupku izvršenja pravomoćno izrečene kazne zatvora, te kako Krivični zakonik ne propisuje mogućnost zamjene kazne zatvora za novčanu kaznu, to je, prema mišljenju Osnovnog suda, zahtjev neutemeljen.

10. Okružni sud je donio Rješenje broj 84 0 K 046250 17 Kž od 30. januara 2018. godine kojim je odbijena kao neosnovana apelantova žalba podnesena protiv rješenja od 15. novembra 2017. godine.

11. U obrazloženju osporene odluke Okružni sud je naveo da je prvostepeni sud, između ostalog, odlučujući o apelantovom zahtjevu pravilno ocijenio da je 18. jula 2017. godine stupio na pravnu snagu Krivični zakonik čijim odredbama nije propisana mogućnost zamjene kazne zatvora u novčanu kaznu, kako je to bilo propisano odredbama člana 33. stav 2. KZ. Dalje, Okružni sud je naveo da su stupanjem na snagu Krivičnog zakonika, u skladu s odredbama člana 415. tog zakona, prestale da važe odredbe Krivičnog zakona Republike Srpske, slijedom čega nije bilo osnova da se uvaži apelantov predmetni zahtjev, koji je podnio 15. septembra 2017. godine.

12. Okružni sud je naveo da se primjena odredaba člana 9. Krivičnog zakonika o vremenskom važenju krivičnog zakonodavstva ograničava na krivični postupak do pravosnažnosti presude, a u konkretnom slučaju se radi o postupku izvršenja pravosnažno izrečene kazne zatvora. Okružni sud je ukazao da činjenica da je apelant počinio krivično djelo 25. februara 2014. godine (vrijeme važenja KZ) ne omogućuje primjenu odredaba Krivičnog zakonika o vremenskom važenju krivičnog zakonodavstva iz razloga što se ta odredba ograničava na krivični postupak do pravosnažnosti presude. S obzirom na to da

je konačna odluka postala pravosnažna 18. avgusta 2017. godine (mjesec dana nakon stupanja na snagu Krivičnog zakonika), Okružni sud je zaključio da nisu ispunjeni zakonski uslovi da se izrečena kazna zatvora zamijeni novčanom kaznom.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. U predmetnoj apelaciji apelant se poziva na povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana 7. Evropske konvencije (kažnjavanje samo na osnovu zakona). U suštini, navodi iz apelacije se odnose samo na navod da u konkretnom slučaju nije primijenjen blaži zakon, odnosno zakon koji je povoljniji za apelanta, te apelant upućuje na Evropsku konvenciju koja ima prioritet u odnosu na domaće zakone.

b) Odgovor na apelaciju

14. U odgovorima na apelaciju, koje su dostavili Osnovni i Okružni sud te Okružno tužilaštvo, navodi se da se u konkretnom slučaju ne radi o „izricanju” kazne apelantu, nego je u pitanju „institut” zamjene kazne zatvora novčanom kaznom, te se apelantu ne „izriče” nova kazna nego se „izvršava” na jedan specifičan način. Dakle, radi se o postupku izvršenja pravosnažno izrečene kazne zatvora te se ne mogu primijeniti odredbe o vremenskom važenju krivičnog zakonodavstva (član 9. Krivičnog zakonika) jer se te odredbe ograničavaju na krivični postupak do pravosnažnosti presude (vidi Vrhovni sud RS broj 11 0 K 019691 17 KŽ od 30. oktobra 2017. godine). Stoga se predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

15. **Krivični zakonik Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 63/17) u relevantnom dijelu glasi:

Član 9.

(1) Na učinioca krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Ako je zakon izmijenjen za vrijeme izvršenja djela, primijenice se zakon koji je bio na snazi kada je djelo dovršeno.

(2) Ako je poslije izvršenja krivičnog djela, a prije donošenja pravosnažne presude, jednom ili više puta izmijenjen zakon, primijenice se zakon koji je najblaži za počinioca.

(3) Na učinioca krivičnog djela koje je propisano zakonom sa određenim vremenskim trajanjem, primijeniće se taj zakon bez obzira na to kada mu se sudi, osim ako tim zakonom nije drugačije određeno.

(4) Pravila važenja ovog zakonika iz st. 1, 2. i 3. ovog člana važe i u odnosu na dejstvo pravnih posljedica osude.

Član 415.

Stupanjem na snagu ovog zakonika prestaje da važi Krivični zakon Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 37/13).

16. **Krivični zakon Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 37/13) u relevantnom dijelu glasi:

Izricanje kazne zatvora

Član 33.

(1) Kazna zatvora se izriče na pune godine i mjesece, a do šest mjeseci na pune dane.

(2) Izrečena kazna zatvora koja ne prelazi šest mjeseci, može se na zahtjev osuđenog zamijeniti novčanom kaznom, shodno odredbi člana 36. st. 2. i 3. ovog zakona.

Ublažavanje kazne

Član 38.

Sud može učiniocu odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili primijeniti blažu vrstu kazne:

1) kad zakon predviđa da se učinilac može blaže kazniti,

2) kad utvrdi da postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Granice ublažavanja kazne

Član 39.

(1) Kad postoje uslovi za ublažavanje kazne iz prethodnog člana ovog zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:

1) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora;

- 2) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor od pet godina, kazna se može ublažiti do dvije godine zatvora;
- 3) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor od tri godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci zatvora;
- 4) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor ispod tri godine, kazna se može ublažiti do trideset dana zatvora, a može se umjesto zatvora izreći novčana kazna;
- 5) ako je za krivično djelo propisana novčana kazna sa naznačenjem posebne najmanje mjere, kazna se može ublažiti do pet dnevnih iznosa, a ako se izriče u određenom iznosu do 500 KM.¹

(2) Pri odlučivanju u kojoj će mjeri kaznu ublažiti prema pravilima iz stava 1. ovog člana, sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za krivično djelo.

Izazivanje opšte opasnosti

Član 402.

(1) Ko požarom, poplavom, eksplozijom, otrovom ili otrovnim gasom, jonizirajućim ili radioaktivnim zračenjem, motornom silom, električnom ili drugom energijom, pucaњem iz vatrenog oružja ili kakvom drugom opšte opasnom radnjom ili opšte opasnim sredstvom, izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana, kazniće se i službeno ili odgovorno lice koje ne postavi propisane uređaje za zaštitu od požara, eksplozije, poplave, otrova, otrovnih gasova ili jonizirajućih ili radioaktivnih zračenja, električne energije ili drugih opasnih sredstava, ili ove uređaje ne održava u ispravnom stanju, ili ih u slučaju potrebe ne stavi u dejstvo, ili uopšte ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama, i time izazove opasnost za život ljudi i imovinu većeg obima.

(3) Ako su djela iz st. 1. i 2. izvršena na mjestu gde je okupljen veći broj ljudi, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako su djela iz st. 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(5) Ako su djela iz st. 1, 2. i 3. ovog člana učinjena iz mržnje, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(6) Ako je usljed djela iz st. 1, 2, 3. i 4. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda jednog ili više lica ili imovinska šteta velikih razmjera, učinilac će se kazniti za djelo iz

¹ Za potrebe ove odluke sačinjena je kompilirana verzija člana 39. Krivičnog zakona RS koja uključuje izmjene ovog člana objavljene u „Službenom glasniku Republike Srpske” broj 73/10

st. 1. i 2. zatvorom od jedne do deset godina, za djelo iz stava 3. zatvorom od jedne do dvanaest godina, a za djelo iz stava 4. zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(7) Ako je usljed djela iz st. 1, 2, 3. i 4. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djela iz st. 1, 2. i 3. zatvorom od tri do petnaest godina, a za djelo iz stava 4. zatvorom od jedne do osam godina.²

VI. Dopustivost

17. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, takođe, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

19. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je rješenje Okružnog suda protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje donijeto je 30. januara 2018. godine, a apelacija je podnesena 7. marta 2018. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uslove iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

20. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uslove u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

21. Apelant pobija navedena rješenja tvrdeći da su mu tim rješenjima povrijeđena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6. i 7. Evropske konvencije. U suštini, apelant ukazuje da je na njega primijenjen nepovoljniji zakon, te će Ustavni sud ispitati apelantove navode samo u odnosu na član 7. Evropske konvencije.

² Za potrebe ove odluke sačinjena je kompilirana verzija člana 402. Krivičnog zakona RS koja uključuje izmjene ovog člana objavljene u „Službenom glasniku Republike Srpske” broj 73/10

22. Član 7. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. *Niko se ne smije smatrati krivim za krivično djelo izvršeno činjenjem ili nečinjenjem koje, u vrijeme kada je počinjeno, nije predstavljalo krivično djelo po unutrašnjem ili međunarodnom pravu. Isto tako, ne smije se izreći strožija kazna od one koja je bila primjenjiva u vrijeme kada je krivično djelo počinjeno.*

2. *Ovaj član ne utječe na ishod suđenja i kažnjavanje bilo koje osobe za činjenje ili nečinjenje koje se u vrijeme počinjenja smatralo krivičnim djelom prema općim pravnim načelima koja priznaju civilizirani narodi.*

23. Prije razmatranja konkretnog predmeta Ustavni sud upućuje na praksu Evropskog suda, pogotovo na noviju praksu u predmetu *Del Rio Prada protiv Španije* (Evropski sud, predstavka broj 42750/09, od 21. oktobra 2013. godine – za potrebe ove odluke korišten prevod na crnogorski jezik, objavljen na stranici Evropskog suda), u kojoj je Evropski sud rezimirao dosadašnju praksu i garancije koje pruža član 7. Tako je Evropski sud naveo sljedeće:

Garancija iz člana 7, koja je suštinski element vladavine prava, zauzima istaknuto mjesto u sistemu zaštite po Konvenciji, kako je istaknuto činjenicom da od nje nije moguća derogacija po članu 15 čak ni u vremenu rata ili drugih javnih vanrednih situacija koje ugrožavaju život nacije. Ona treba da se tumači i primjenjuje, kako slijedi iz njenog cilja i svrhe, na takav način da obezbijedi djelotvorne zaštitne mehanizme protiv proizvoljnog krivičnog gonjenja, osuđujućih presuda i kažnjavanja (v. S.W. protiv Ujedinjenog Kraljevstva i C.R. protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 22. novembar 1995. godine, stav 34, Serija A br. 335-B, odnosno stav 32, Serija A br. 335-C, i presudu u predmetu Kafkaris, citiranu ranije u tekstu ove presude, stav 137).

Član 7 Konvencije nije ograničen na zabranu retrospektivne primjene krivičnog prava na štetu optuženog (u vezi sa retrospektivnom primjenom kazne, v. presude u predmetima Welch protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 9. februar 1995. godine, stav 36, Serija A br. 307 A; Jamil protiv Francuske, 8 June 1995, stav 35, Serija A br. 317 B; Ecer i Zeyrek protiv Turske, br. 29295/95 i 29363/95, stav 36, ECHR 2001 II; i Mihai Toma protiv Rumunije, br. 1051/06, stavovi 26-31, 24. januar 2012. godine). On takođe obuhvata, uopštenije gledano, princip da samo zakonom može da definiše krivično djelo i propiše kaznu (nullum crimen, nulla poena sine lege) (v. Kokkinakis protiv Grčke, 25. maj 1993. godine, stav 52, Serija A br. 260-A). Iako zabranjuje naročito proširivanje obima postojećih krivičnih djela na ponašanja koja ranije nisu bila krivična djela, on takođe predviđa princip da krivično pravo ne smije da se tumači široko na štetu okrivljenoga, na primjer analogijom (v. presude u predmetu Coëme i drugi protiv Belgije, br. 32492/96, 32547/96, 32548/96,

33209/96 i 33210/96, stav 145, ECHR 2000-VII; kao primjer primjene kazne analogijom, v. presudu u predmetu Baškaya i Okçuoğlu protiv Turske [GC], br. 23536/94 i 24408/94, stavovi 42 43, ECHR 1999 IV).

Slijedi da krivična djela i relevantne kazne moraju jasno da se definišu zakonom. Taj uslov je ispunjen kada pojedinac može da zna iz formulacije relevantne odredbe, ako je potrebno uz tumačenje suda i nakon dobijanja odgovarajućeg pravnog savjeta, koja činjenja i nečinjenja ga čine krivično odgovornim i koju kaznu može da dobije zbog toga (v. presudu u predmetu Cantoni protiv Francuske, 15. novembar 1996. godine, stav 29, Izveštaji presudama i odlukama 1996 V, i presudu u predmetu Kafkaris, citiranu ranije u tekstu ove presude, stav 140).

Sud stoga mora da potvrdi da su u vrijeme kada je okrivljeno lice izvršilo radnje koje su dovele do toga da je ono krivično gonjeno i osuđeno na snazi bile zakonske odredbe koje su tu radnju proglašavale kažnjivom i da kažnjavanje o kome je odlučeno nije prevazilazilo granicu određenu tom odredbom (v. presudu u predmetu Coëme i drugi, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 145, i Achour protiv Francuske [GC], br. 67335/01, stav 43, ECHR 2006 IV).

Koncept „kazne” i njenog obima

Koncept „kazne” u članu 7 stav 1 Konvencije jeste, kao i pojam „građanskih prava i obaveza” i „krivične optužbe” u članu 6 stav 1, autonomni koncept Konvencije. Da bi zaštita po članu 7 bila djelotvorna, Sud mora da ima slobodu da ide dalje od onoga što je na površini i da ocijeni sam za sebe da li neka konkretna mjera po svojoj suštini čini „kaznu” u smislu ove odredbe (v. presudu u predmetu Welch, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 27, i u predmetu Jamil, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 30).

Formulacija člana 7 stav 1, druga rečenica, ukazuje na to da je početna pozicija u svakoj ocjeni postojanja kazne pitanje da li je neka mjera o kojoj je riječ izrečena nakon osuđujuće presude za „krivično djelo”. Drugi faktori koji se mogu uzeti u obzir kao relevantni u vezi sa tim su priroda i cilj mjere; njena karakterizacija po domaćem pravu; procedure uključene u donošenje i implementiranje mjere i njena težina (v. presude u predmetima Welch, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 28; Jamil, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 31; Kafkaris, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 142; i M. v. Germany, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 120). Težina mjere nije odlučujuća sama po sebi, pošto mnogo nekrivičnih mjera preventivne prirode mogu da imaju značajan uticaj na lica na koja se odnose (v. presude u predmetima Welch, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 32, i Van der Velden protiv Holandije (dec.), br. 29514/05, ECHR 2006 XV).

I Komisija i Sud u svojoj sudskoj praksi napravili su razliku između mjere koja predstavlja suštinu „kazne” i mjere koja se odnosi na „izvršenje” ili „sprovođenje” „kazne”. Kao posljedica toga, tamo gdje se priroda i cilj mjere odnose na skraćenje izrečene kazne ili na promjenu u režimu za ranije oslobađanje, to ne čini dio „kazne” u smislu člana 7 (v. između ostalog, presude u predmetima Hogben, citirano ranije u tekstu ove presude; Hosein, citirano ranije u tekstu ove presude; L.-G.R. protiv Švedske, br. 27032/95, Odluka Komisije od 15. januara 1997. godine; Grava, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 51; Uttley, citirano ranije u tekstu ove presude; Kafkaris, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 142; Monne protiv Francuske (dec.), br. 39420/06, 1. april 2008. godine; M. protiv Njemačke, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 121; i Giza protiv Poljske (dec.), br. 1997/11, stav 31, 23. oktobar 2012. godine). U predmetu Uttley, na primjer, Sud je našao da promjene koje su napravljene u pravilima o ranijem oslobađanju nakon što je podnosilac predstavke osuđen nisu bile „primijenjene” na njega, već su bile dio opšteg režima koji se primjenjuje na sve zatvorenike, i daleko od toga da su bile kaznene prirode; priroda i cilj te „mjere” bili su da se dozvoli ranije oslobađanje, tako da se nisu mogle smatrati „teškima” same po sebi. Sud je shodno tome našao da primjena novog režima za ranije oslobađanje na podnosioca predstavke nije bila dio „kazne” koja je njemu izrečena.

U predmetu Kafkaris, gdje su promjene u zatvorskim propisima lišile zatvorenike koji služe doživotne zatvorske kazne - uključujući i podnosioca predstavke - prava na skraćenje izrečene kazne, Sud smatra da su se promjene odnosile na izvršenje izrečene kazne, a ne na kaznu koja je izrečena podnosiocu predstavke, a koja je ostala doživotna kazna zatvora. Sud je objasnio da, iako su promjene u zatvorskim propisima i u uslovima oslobađanja mogle da dovedu do toga da zatvorska kazna podnosioca predstavke bude teža, te promjene nisu se mogle tumačiti kao da mu se uvodi strožija kazna od one koju mu je izrekao sud. U vezi sa tim Sud je ponovio da pitanja koja se odnose na politike oslobađanja, način njihovog sprovođenja i razloge koji su u njihovom osnovu ulaze u ovlašćenje Strana ugovornica Konvencije koje treba da utvrde svoju politiku u krivičnoj oblasti (v. presudu u predmetu Achour, citiranu ranije u tekstu ove presude, stav 44, i u predmetu Kafkaris, citiranu ranije u tekstu ove presude, stav 151).

Međutim, Sud takođe prepoznaje da u praksi razlika između mjere koja predstavlja „kaznu” i mjere koja se odnosi na „izvršenje” ili „sprovođenje” „kazne” ne može uvijek da bude potpuno jasna (v. presude u predmetima Kafkaris, citirana ranije u tekstu ove presude, stav 142; Gurguchiani, citirana ranije u tekstu ove presude, stav 31; i M. protiv Njemačke, citirana ranije u tekstu ove presude, stav 121). U predmetu Kafkaris Sud je prihvatio da je način na koji su Zatvorski propisi koji su se odnosili na izvršenje izrečene kazne bili shvaćeni i primijenjeni na doživotnu kaznu zatvora koju je služio podnosilac predstavke prevazilazio samo izvršenje kazne. Iako je prvostepeni sud izrekao podnosiocu

predstavke doživotnu zatvorsku kaznu, *Zatvorski propisi* obrazložili su da je to zapravo značilo kaznu od dvadeset godina zatvora, na koju su zatvorske vlasti mogle da primjenjuju skraćena izrečene kazne. Sud je smatrao da „razlika između obima doživotne zatvorske kazne i načina njenog izvršenja stoga nije direktno očigledna” (stav 148).

U presudi u predmetu Gurguchiani Sud je smatrao da zamjena izrečene zatvorske kazne - dok se ona služi - protjerivanjem i desetogodišnjom zabranom ulaska u zemlju predstavlja kaznu upravo kao što je ona koja je izrečena podnosiocu predstavke kada je bio osuđen.

U predmetu M. protiv Njemačke Sud je smatrao da produženje preventivnog lišenja slobode podnosioca predstavke od strane sudova koji su zaduženi za izvršenje izrečenih kazni, po zakonu koji je donesen nakon što je podnosilac predstavke počinio krivično djelo, predstavlja dodatnu izrečenu kaznu koja mu je retrospektivno određena.

Sud želi da naglasi da termin „izrečen” koji se koristi u drugoj rečenici ne može da se tumači kao da iz područja djelovanja člana 7 stav 1 isključuje sve mjere koje su uvedene nakon izricanja kazne. Sud ponavlja da u vezi sa tim od ključnog značaja jeste da se *Konvencija* tumači i primjenjuje na način koji čini prava po konvenciji praktičnima i djelotvornima, a ne teoretskima i iluzornima (v. presudu u predmetu *Hirsi Jamaa* i drugi protiv Italije [GC], br. 27765/09, stav 175, ECHR 2012, i *Scoppola* (no. 2), citirana ranije u ovoj presudi, stav 104).

S obzirom na navedeno, Sud ne isključuje mogućnost da mjere koje su preduzeli zakonodavni, upravni organi ili sudovi nakon što je izrečena konačna kazna ili dok se ta kazna služila, mogu da dovedu do ponovnog definisanja ili modifikovanja područja kazne koju je izrekao prvostepeni sud. Kada se tako nešto dogodi, Sud smatra da mjere o kojima je riječ treba da uđu u područje zabrane retroaktivne primjene kazni koja se garantuje članom 7 stav 1 in fine Konvencije. Ukoliko bi bilo drugačije, države bi imale slobodu - izmjenom i dopunom zakona ili ponovnim tumačenjem utvrđenih propisa, na primjer - da usvoje mjere koje retroaktivno ponovo definišu područje djelovanja izrečene kazne, na štetu osuđenog lica, kada on nije mogao da zamisli da će se to dogoditi u vrijeme kada je počinjeno krivično djelo ili izrečena kazna. U takvim uslovima član 7 stav 1 ne bi imao nikakav koristan efekat za osuđena lica čiji bi se obim izrečene kazne promijenio ex post facto na njihovu štetu. Sud ističe da takve promjene moramo razlikovati od promjena koje su napravljene u načinu izvršenja izrečene kazne, koje ne ulaze u područje djelovanja člana 7 stav 1 in fine.

Da bi se utvrdilo da li se neka mjera koja je preduzeta tokom izvršenja izrečene kazne odnosi samo na način izvršenja izrečene kazne ili, upravo suprotno, utiče na njen obim, Sud mora da ispita u svakom pojedinačnom slučaju što izrečena kazna zapravo

nosi sa sobom po domaćem pravu koje je na snazi u relevantno vrijeme ili, drugim riječima, koja je njena suštinska priroda. Pri tome Sud mora uzeti u obzir domaće pravo u cjelini i način na koji se ono primjenjivalo u predmetno vrijeme (v. presudu u predmetu Kafkaris, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 145).

24. Slijedeći navedene stavove Evropskog suda, a u vezi sa navodima apelacije, Ustavni sud primjećuje da je predmet konkretne apelacije činjenica da apelant ne može zamijeniti izrečenu kaznu zatvora novčanom kaznom, a za što je postojala mogućnost u vrijeme ranije važećeg zakona (KZ), kada je počinjeno djelo, te smatra da je primijenjen zakon koji je za njega nepovoljniji. S druge strane, redovni sud je naveo da se odredba o vremenskom važenju zakona (iz člana 9. Krivičnog zakonika) odnosi na period do pravosnažnosti presude, kao i da je u konkretnom slučaju riječ o izvršenju već izrečene zatvorske kazne.

25. U vezi s navedenim, Ustavni sud najprije mora da primijeti da, prema praksi Evropskog suda, sama činjenica da je presuda postala pravosnažna nije od ključnog značaja za primjenu člana 7. Evropske konvencije. Naime, Evropski sud je utvrdio da termin „izrečen” (koji se odnosi na kaznu - izrečena kazna) ne može da se tumači tako da iz područja djelovanja člana 7. Evropske konvencije isključuje sve mjere koje su uvedene nakon izricanja kazne, a što je upravo ono što se pokreće predmetnom apelacijom. Naime, nakon što je apelantu izrečena kazna (za krivično djelo za koje mu se sudilo po odredbama ranije važećeg KZ) apelant je podnio zahtjev da se zatvorska kazna zamijeni novčanom kaznom. Stoga je ključno pitanje, koje Ustavni sud treba ispitati u predmetnom slučaju, da li se radi o izvršenju pravosnažno izrečene kazne zatvora, što ne bi potpadalo u okvir zaštite člana 7. Evropske konvencije (kako je naveo sud odbijajući apelantov zahtjev) ili se radi o mjeri koja utiče na „sami obim kazne”, a što već ulazi u okvir zaštite člana 7. Evropske konvencije.

26. Ustavni sud ponovo upućuje na posljednje paragrafe citirane presude Evropskog suda. Naime, Evropski sud nije isključio mogućnost da mjere koje preduzimaju zakonodavni i drugi nadležni organi ili sudovi nakon izricanja konačne kazne ili dok se ona još služi mogu da dovedu do ponovnog definisanja ili modifikovanja same kazne koju je izrekao prvostepeni sud. Kada se to dogodi, takve mjere treba da uđu u područje zabrane retroaktivne primjene kazni koje je zagarantovano članom 7. Evropske konvencije. U suprotnom, države bi imale slobodu da retroaktivno ponovno definišu „područje djelovanja izrečene kazne” na štetu osuđenog lica, odnosno da promijene obim izrečene kazne na štetu osuđenog lica. Evropski sud je ukazao da, da bi se utvrdilo da li se neka mjera koja je preduzeta tokom izvršenja izrečene kazne odnosi samo na način izvršenja izrečene kazne ili, upravo suprotno, utiče na njen obim, mora se ispitati u svakom pojedinačnom slučaju što izrečena kazna zapravo nosi sa sobom po domaćem pravu koje je na snazi u relevantno

vrijeme ili koja je njena suštinska priroda, uzimajući u obzir domaće pravo u cjelini i na način na koji se primjenjivalo u relevantno vrijeme.

27. U konkretnom slučaju apelant je pravosnažnom presudom osuđen na šest mjeseci zatvora po ranije važećem KZ. Ustavni sud primjećuje da je KZ u članu 33. stav 2. (Izricanje kazne zatvora) propisivao da se izrečena kazna zatvora koja ne prelazi šest mjeseci može na zahtjev osuđenog lica zamijeniti novčanom kaznom. Pri tome, da bi došlo do primjene navedenog člana, odnosno zamjene potrebno je bilo ispuniti nekoliko uslova, prije svega utvrđen je (u Republici Srpskoj) zakonski limit od šest mjeseci koji ne smije preći pravosnažno izrečena kazna zatvora. Dalje, potreban je zahtjev osuđenog lica, ali ono što je ključno potrebno jeste odluka suda o navedenom zahtjevu. Stoga, moglo bi se reći da je ranije važeći zakon propisivao mogućnost da osuđeno lice, pod određenim uslovima, dobije „drugačiju kaznu” od one koju je redovni sud pravosnažno izrekao. Navedeno, po mišljenju Ustavnog suda, predstavlja „modifikaciju kazne” jer pod zakonom propisanom uslovima i nakon odluke suda o zahtjevu osuđenom licu se izriče novčana kazna – što je u svojoj suštini i vrsti sasvim drugačije od kazne zatvora koja mu je prethodno bila izrečena. Dakle, lice koje je bilo osuđeno na zatvorsku kaznu do šest mjeseci moglo je da očekuje da umjesto kazne zatvora dobije novčanu kaznu.

28. Ustavni sud se u svojoj odluci broj *AP 2809/12* (vidi odluka o dopustivosti i meritumu od 24. maja 2013. godine, dostupna na www.ustavnisuud.ba) veoma detaljno bavio pitanjem primjene ove odredbe koja je postojala (i još uvijek postoji u ostalim krivičnim zakonima na teritoriji Bosne i Hercegovine), te je utvrdio povredu u navedenom predmetu zaključivši da je povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije u vezi s pravom iz člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine zbog nepreciznosti norme i neujednačenog načina primjene ove odredbe koje dovode do različitih odluka suda po zahtjevima osuđenih lica. U navedenom predmetu Ustavni sud je, između ostalog, istakao: „Dakle, pošto relevantne odredbe koje regulišu pitanje zamjene kazne zatvora novčanom kaznom, zbog svoje nepreciznosti, ostavljaju mogućnost da ih redovni sudovi različito tumače, Ustavni sud smatra da takve odredbe nisu formulisane na način koji bi zadovoljio princip vladavine prava, odnosno princip pravne sigurnosti kao njegovog osnovnog elementa. Prema tome, primjena spornih odredaba u praksi dovodi do pravne nesigurnosti osuđenika koji ispunjavaju propisane uslove u ostvarivanju tog zakonom predviđenog prava. Upravo zbog navedenog, te okolnosti da predmetna odredba u gotovo identičnom tekstu egzistira kako u Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine i krivičnim zakonima entiteta tako i u Krivičnom zakonu Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, Ustavni sud smatra neophodnim ovu odluku dostaviti nadležnim organima na svim nivoima vlasti radi preduzimanja aktivnosti iz okvira nji-

hove nadležnosti, kako bi se sporne odredbe kojima je regulirano pitanje zamjene kazne zatvora novčanom kaznom precizirale, prije svega, u jezičkom smislu, te kako bi se na taj način otklonila različita tumačenja nadležnih sudova prilikom njihove primjene, a kako to proizlazi iz obrazloženja ove odluke”.

29. Vraćajući se opet na okolnosti konkretnog predmeta, Ustavni sud napominje da nije u njegovoj nadležnosti da se bavi pitanjem kako bi redovni sud, da je odlučivao po ranije važećem KZ, odlučio o apelantovom zahtjevu da mu se kazna zatvora zamijeni novčanom kaznom. Ono što Ustavni sud želi da istakne, a što je po njegovom mišljenju ključno u ovom predmetu, jeste da je ranije važeći KZ, prema čijim odredbama je apelant pravosnažno osuđen, davao mogućnost apelantu da mu se izrečena kazna, koja ne prelazi šest mjeseci, zamijeni novčanom kaznom. Naime, u dijelu odluke koji se odnosi na činjenično stanje navedeno je da je apelant proglašen krivim zbog počinjenog krivičnog djela izazivanje opšte opasnosti iz člana 402. stav 7. u vezi sa st. 2. i 4. istog člana ranije važećeg KZ. Za navedeno djelo apelantu je, primjenom instituta o ublažavanju kazne iz čl. 38. i 39. ranije važećeg KZ, izrečena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci. Stoga se može reći da je apelant, prema odredbama člana 33. ranije važećeg KZ, ispunjavao zakonom propisane uslove za zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom jer mu je bila izrečena zatvorska kazna od šest mjeseci. U vrijeme kada je predmetno krivično djelo počinjeno pa sve do stupanja na snagu Krivičnog zakonika apelant je, kao i svako drugo lice koje je osuđeno na kaznu zatvora do šest mjeseci, mogao tražiti zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom. Po mišljenju Ustavnog suda, takav zahtjev apelanta ili bilo kog drugog osuđenog lica za zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom ne bi se mogao smatrati „izvršenjem kazne zatvora”. Naime, kazna zatvora se izvršava upućivanjem u nadležnu ustanovu, na osnovu uputnog akta, odnosno javljanjem na izdržavanje nadležnoj ustanovi. Izvršenje kazne zatvora, kao i ostalih kazni, regulisano je odredbama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, dok je ovdje riječ o Krivičnom zakonu u materijalnom smislu. Član 33. stav 2. ranije važećeg KZ propisivao je ne izvršenje kazne zatvora već jednu novu mogućnost da kazna zatvora „postane” novčana kazna, ukoliko su ispunjeni zakonom propisani uslovi u pogledu visine zatvorske kazne, te nakon odluke suda o zahtjevu osuđenog lica. Dakle, član 33. stav 2. ranije važećeg KZ propisivao je jedan poseban institut (zamjena kazne zatvora novčanom kaznom) koji sada ne predviđa novi Krivični zakonik. To je dalje podrazumijevalo uplatu novčanog iznosa osuđenog lica koji je redovni sud utvrdio (utvrđivanje visine novčane kazne takođe je moglo biti „sporno”, što je Ustavni sud razmatrao u svojoj dosadašnjoj praksi, vidi *AP 3230/17* i *AP 4568/16*, dostupne na www.ustavnisud.ba), te se tek uplatom utvrđenog novčanog iznosa kazna (i) „izvršava”. U protivnom, sud bi donio odluku da se izvrši kazna zatvora ili kao treća

mogućnost, ukoliko osuđeno lice plati novčanu kaznu djelimično, kazna zatvora bi se određivala srazmjerno iznosu koji nije plaćen, što podrazumijeva opet novu odluku suda o „visini kazne zatvora”. Prema tome, nikako se ne može govoriti da član 33. stav 2. ranije važećeg KZ propisuje izvršenje kazne zatvora, već se radi o (pod zakonom propisanim okolnostima nakon odluke suda o zahtjevu osuđenog lica) novom, drugačijem obliku „kazne” koja pogađa pravosnažno osuđeno lice. Radi se o „institutu zamjene kazne”, koju je poznao ranije važeći KZ, koji je svim licima koji su ispunjavali zakonom propisan uslov davao mogućnost da traže drugačiju kaznu od izrečene kazne zatvora, koja je za njih blaža – novčanu kaznu. U konkretnom slučaju, apelant je pokušao koristiti navedeni institut (a prethodno je objašnjeno da je i ispunjavao zakonom propisane uslove jer je bio osuđen na kaznu zatvora od šest mjeseci) i podnio zahtjev za zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom, ali je njegov zahtjev odbijen jer novi Krivični zakonik više ne propisuje navedeni pravni institut.

30. Stoga, nepostojanje navedenog instituta u Krivičnom zakoniku koji je sada na snazi, kojim se ukida mogućnost koja je do tada postajala u zakonu – da osuđeno lice može zamijeniti jednu kaznu drugom i to u njenoj suštini, predstavlja upravo mjeru kojom se modifikuje sama kazna (izrečena kazna zatvora do šest mjeseci), a ne mjeru kojom se ona izvršava.

31. Dakle, bez obzira na činjenicu da je pravosnažna presuda apelantu izrečena mjesec dana nakon što je stupio na snagu sada važeći Krivični zakonik, apelant je pravosnažno osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci po odredbama ranije važećeg KZ, što mu je u skladu sa odredbama ranije važećeg KZ davalo mogućnost da navedenu kaznu zatvora zamijeni novčanom kaznom. S obzirom na to da sada važeći Krivični zakonik isključuje takvu mogućnost, nesporno je da novi važeći zakon utiče na lica kojima je izrečena kazna zatvora koja ne prelazi period od šest mjeseci (u Republici Srpskoj), konkretno na apelanta, te se ne radi o izvršenju kazne, već o mjeri koja utiče na samu „kaznu”, odnosno apelantovu nemogućnost da kaznu zatvora zamijeni blažom i po njega očito povoljnijom novčanom kaznom.

32. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je primjenom odredbi Krivičnog zakonika povrijeđeno apelantovo pravo iz člana 7. Evropske konvencije.

33. Ustavni sud smatra da je radi zaštite apelantovih ustavnih prava dovoljno ukinuti Rješenje Okružnog suda broj 84 0 K 046250 17 Kž od 30. januara 2018. godine i predmet vratiti ovom sudu na ponovno odlučivanje u skladu sa garancijama iz člana 7. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

34. Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo ustavno pravo iz člana 7. stav 1. Evropske konvencije jer je u konkretnom slučaju primjena Krivičnog zakonika, kojim je odbijen apelantov zahtjev za zamjenu kazne zatvora (koja mu je izrečena za krivično djelo po ranije važećem KZ) novčanom kaznom, bila na apelantovu štetu, te je uticala na samu „kaznu”, a ne na njeno izvršenje.
35. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.
36. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.
37. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 351/16

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелације Ф. О. поднесене због неизвршења правоснажних пресуда, односно због дужине трајања извршних поступака и стечајног поступка

Одлука од 11. маја 2018. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у саставу: предсједник Мирсад Ђеман, потпредсједници Мато Тадић и Златко М. Кнежевић, судије Валерија Галић, Миодраг Симовић и Сеада Палаврић, на сједници одржаној 11. маја 2018. године, у предмету број **АП 351/16**, рјешавајући апелације **Ф. О. и других**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 ст. (1) и (2), члана 72 став (5) и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усвајају се апелације које су поднијели: **Ф. О., Ф. М., З. О., С. Б., Е. Х., Х. Х., Ф. Б., Н. Б. и С. С.**

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода због неизвршења правоснажних пресуда, односно неспровођења рјешења о извршењу Општинског суда у Завидовићима бр. 42 0 И 003300 07 И, 42 0 И 010324 06 И, 42 0 И 003376 07 И, 42 0 И 011780 07 И, 42 0 И 003322 07 И, 42 0 И 003464 07 И, 42 0 И 003379 07 И и 42 0 И 002768 07 И, те због дужине трајања стечајног поступка који се води пред Општинским судом у Зеници у предмету број 43 0 Ст 040825 10 Ст.

На основу члана 74 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине да апелантима **Ф. О., Ф. М., З. О., С. Б., Е. Х., Х. Х., Ф. Б., Н. Б. и С. С.** исплати износ од по 1.000,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због повреде наведених права, и то у року од три мјесеца од достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека овог рока плати законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Ова одлука доставља се Влади Федерације Босне и Херцеговине како би извршила своје уставне обавезе и обезбједила поштовање људских права тако што ће предузети адекватне мјере с циљем да апеланти/повјериоци који посједују извршне судске одлуке на терет буџетских средстава Владе Федерације Босне и Херцеговине наплате своја потраживања у разумном року.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

АП 351/16

1. Ф. О. (у даљњем тексту: апелант) из Завидовића, којег заступају Бакир Љубовић и Џенана Љубовић, адвокати из Зенице, поднио је 21. јануара 2016. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због немогућности реализације свог потраживања из радног односа досуђеног правоснажном и извршном Пресудом Општинског суда у Завидовићима (у даљњем тексту: Општински суд) број П-306/05 од 18. октобра 2006. године, односно због дужине трајања извршног поступка у којем је донесено Рјешење Општинског суда о прекиду поступка број 42 0 И 003300 07 И од 26. јуна 2013. године, те због дужине трајања стечајног поступка који се води пред Општинским судом у Зеници у предмету број 43 0 Ст 040825 10 Ст. Апелант је 13. априла 2018. године допунио апелацију.

2. Апелант је 20. октобра 2007. године на основу правоснажне и извршне Пресуде Општинског суда број П-306/05 од 18. октобра 2006. године поднио приједлог за извршење против извршеника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) ради намирења

новчаног потраживања (са законским затезним каматама од одређених датума до исплате), након чега је Општински суд донио рјешење о извршењу 28. децембра 2007. године. С обзиром на то да се извршење није могло спровести на новчаним средствима извршеника, суд је закључком одлучио извршење спровести на покретним стварима извршеника па су, према записнику од 19. маја 2010. године, заплијењене покретне ствари извршеника. У току извршног поступка отворен је стечајни поступак над извршеником (11. јула 2011. године), тако да је Општински суд због наступања правних посљедица отварања стечајног поступка рјешењем од 26. јуна 2013. године прекинуо предметни извршни поступак.

3. Након отварања стечајног поступка над извршеником апелант је Рјешењем Општинског суда у Зеници број 43 0 Ст 040825 10 Ст од 11. јула 2011. године пријавио своја потраживања стечајном суду. Рјешењем Општинског суда у Зеници од 4. новембра 2013. године констатовано је да се приједлог за реорганизацију стечајног дужника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) сматра повученим. Из списка произлази да је стечајни управитељ у више наврата безуспјешно покушавао да прода имовину стечајног дужника, односно након продаје једног дијела имовине стечајног дужника тужбом покренуо поступак раскида купопродајних уговора због чињенице да купци имовине нису испунили своје обавезе.

4. Према стању у спису, предметни стечајни поступак још увијек није окончан.

АП 352/16

5. Ф. М. (у даљњем тексту: апеланткиња) из Жепча, коју заступају Бакир Љубовић и Џенана Љубовић, адвокати из Зенице, поднијела је 21. јануара 2016. године апелацију Уставном суду због немогућности реализације свог потраживања из радног односа досуђеног правоснажном и извршном Пресудом Општинског суда у Завидовићима (у даљњем тексту: Општински суд) број П-531/04 од 9. децембра 2005. године, односно због дужине трајања извршног поступка у којем је донесено Рјешење Општинског суда о прекиду поступка број 42 0 И 010324 06 И од 27. септембра 2011. године, те због дужине трајања стечајног поступка који се води пред Општинским судом у Зеници у предмету број 43 0 Ст 040825 10 Ст. Апеланткиња је 13. априла 2018. године допунила апелацију.

6. Апеланткиња је 2006. године на основу правоснажне и извршне Пресуде Општинског суда број П-531/04 од 9. децембра 2005. године поднијела приједлог за извршење против извршеника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) ради намирења новчаног потраживања (са законским затезним каматама од одређених датума до исплате), након чега је Општински суд донио рјешење о извршењу 19. октобра

2006. године. Рјешењем Општинског суда од 27. јуна 2007. године дјеломично је обустављено извршење за један дио апеланткињиног главног потраживања (извршеник исплатио дио потраживања), док је у осталом дијелу рјешење о извршењу остало на снази. У току извршног поступка отворен је стечајни поступак над извршеником (11. јула 2011. године), тако да је Општински суд због наступања правних посљедица отварања стечајног поступка рјешењем од 27. септембра 2011. године прекинуо предметни извршни поступак.

7. Након отварања стечајног поступка над извршеником апеланткиња је Рјешењем Општинског суда у Зеници број 43 0 Ст 040825 10 Ст од 11. јула 2011. године пријавила своја потраживања стечајном суду. Рјешењем Општинског суда у Зеници од 4. новембра 2013. године констатовано је да се приједлог за реорганизацију стечајног дужника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) сматра повученим. Из списка произлази да је стечајни управитељ у више наврата безуспјешно покушавао да прода имовину стечајног дужника, односно након продаје једног дијела имовине стечајног дужника тужбом покренуо поступак раскида купопродајних уговора због чињенице да купци имовине нису испунили своје обавезе.

8. Према стању у спису, предметни стечајни поступак још увијек није окончан.

АП 353/16

9. З. О. (у даљњем тексту: апелант) из Завидовића, којег заступају Бакир Љубовић и Џенана Љубовић, адвокати из Зенице, поднио је 21. јануара 2016. године апелацију Уставном суду због немогућности реализације свог потраживања из радног односа досуђеног правоснажном и извршном Пресудом Општинског суда у Завидовићима (у даљњем тексту: Општински суд) број П-138/05 од 13. октобра 2006. године, односно због дужине трајања извршног поступка у којем је донесено Рјешење Општинског суда о прекиду поступка број 42 0 И 003376 07 И од 22. октобра 2011. године, те због дужине трајања стечајног поступка који се води пред Општинским судом у Зеници у предмету број 43 0 Ст 040825 10 Ст.

10. Апелант је 28. маја 2007. године на основу правоснажне и извршне Пресуде Општинског суда број П-138/05 од 13. октобра 2006. године поднио приједлог за извршење против извршеника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) ради намирења новчаног потраживања (са законским затезним каматама од одређених датума до исплате), након чега је Општински суд донио рјешење о извршењу 28. децембра 2007. године. С обзиром на то да се извршење није могло спровести на новчаним средствима извршеника, суд је закључком од 20. јануара 2011. године одлучио

извршење спровести на покретним стварима извршеника. У току извршног поступка отворен је стечајни поступак над извршеником (11. јула 2011. године), тако да је Општински суд због наступања правних последица отварања стечајног поступка рјешењем од 22. октобра 2011. године прекинуо предметни извршни поступак. Апелант је 13. априла 2018. године допунио апелацију.

11. Након отварања стечајног поступка над извршеником апелант је Рјешењем Општинског суда у Зеници број 43 0 Ст 040825 10 Ст од 11. јула 2011. године пријавио своја потраживања стечајном суду. Рјешењем Општинског суда у Зеници од 4. новембра 2013. године констатовано је да се приједлог за реорганизацију стечајног дужника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) сматра повученим. Из списка произлази да је стечајни управитељ у више наврата безуспјешно покушавао да прода имовину стечајног дужника, односно након продаје једног дијела имовине стечајног дужника тужбом покренуо поступак раскида купопродајних уговора због чињенице да купци имовине нису испунили своје обавезе.

12. Према стању у спису, предметни стечајни поступак још увијек није окончан.

АП 354/16

13. С. Б. (у даљњем тексту: апеланткиња) из Завидовића, коју заступају Бакир Љубовић и Џенана Љубовић, адвокати из Зенице, поднијела је 21. јануара 2016. године апелацију Уставном суду због немогућности реализације свог потраживања из радног односа досуђеног правоснажном и извршном Пресудом Општинског суда у Завидовићима (у даљњем тексту: Општински суд) број П-530/04 од 30. новембра 2005. године, односно због дужине трајања извршног поступка у којем је донесено Рјешење Општинског суда о прекиду поступка број 42 0 И 011780 07 И од 10. априла 2012. године, те због дужине трајања стечајног поступка који се води пред Општинским судом у Зеници у предмету број 43 0 Ст 040825 10 Ст. Апеланткиња је 13. априла 2018. године допунила апелацију.

14. Апеланткиња је 2007. године на основу правоснажне и извршне Пресуде Општинског суда број П-530/04 од 30. новембра 2005. године поднијела приједлог за извршење против извршеника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) ради намирења новчаног потраживања (са законским затезним каматама од одређених датума до исплате), након чега је Општински суд донио рјешење о извршењу 9. априла 2007. године. Рјешењем Општинског суда од 15. октобра 2008. године дјеломично је обустављено извршење за један дио апеланткињиног главног потраживања (извршеник исплатио дио потраживања), док је у осталом дијелу рјешење о

извршењу остало на снази. У току извршног поступка отворен је стечајни поступак над извршеником (11. јула 2011. године), тако да је Општински суд због наступања правних последица отварања стечајног поступка рјешењем од 10. априла 2012. године прекинуо предметни извршни поступак.

15. Након отварања стечајног поступка над извршеником апеланткиња је Рјешењем Општинског суда у Зеници број 43 0 Ст 040825 10 Ст од 11. јула 2011. године пријавила своја потраживања стечајном суду. Рјешењем Општинског суда у Зеници од 4. новембра 2013. године констатовано је да се приједлог за реорганизацију стечајног дужника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) сматра повученим. Из списка произлази да је стечајни управитељ у више наврата безуспјешно покушавао да прода имовину стечајног дужника, односно након продаје једног дијела имовине стечајног дужника тужбом покренуо поступак раскида купопродајних уговора због чињенице да купци имовине нису испунили своје обавезе.

16. Према стању у спису, предметни стечајни поступак још увијек није окончан.

АП 355/16

17. Е. Х. и Х. Х. (у даљњем тексту: апеланти) из Завидовића, које заступају Бакир Љубовић и Џенана Љубовић, адвокати из Зенице, поднијели су 21. јануара 2016. године апелацију Уставном суду због немогућности реализације свог потраживања из радног односа досуђеног правоснажном и извршном Пресудом Општинског суда у Завидовићима (у даљњем тексту: Општински суд) број П-230/05 од 30. јуна 2006. године, односно због дужине трајања извршног поступка у којем је донесено Рјешење Општинског суда о прекиду поступка број 42 0 И 003322 07 И од 22. октобра 2011. године, те због дужине трајања стечајног поступка који се води пред Општинским судом у Зеници у предмету број 43 0 Ст 040825 10 Ст. У конкретном предмету апелант Е. Х., као законски наследник умрлог оца М. Х. (достављено рјешење о наслеђивању из којег произлази да је након смрти оца наслиједио његова потраживања на основу пресуде Општинског суда од 30. јуна 2006. године), поднио је апелацију због немогућности реализације потраживања која је наслиједио након смрти свог оца. Апеланти су 11. и 13. априла 2018. године допунили апелацију.

18. Предник првоапеланта и апеланткиња су 20. октобра 2007. године на основу правоснажне и извршне Пресуде Општинског суда број П-230/05 од 30. јуна 2006. године поднијели приједлог за извршење против извршеника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) ради намирења новчаног потраживања (са законским затезним каматама од одређених датума до исплате), након чега је Општински суд донио

рјешење о извршењу 28. децембра 2007. године. Рјешењем Општинског суда од 23. априла 2009. године дјеломично је обустављено извршење за један дио главног потраживања апеланата (извршеник исплатио дио потраживања), док је у осталом дијелу рјешење о извршењу остало на снази. С обзиром на то да се извршење није могло спровести на новчаним средствима извршеника, суд је закључком од 30. децембра 2009. године одлучио извршење спровести на покретним стварима извршеника. У току извршног поступка отворен је стечајни поступак над извршеником (11. јула 2011. године), тако да је Општински суд због наступања правних посљедица отварања стечајног поступка рјешењем од 22. октобра 2011. године прекинуо предметни извршни поступак.

19. Након отварања стечајног поступка над извршеником апеланти су Рјешењем Општинског суда у Зеници број 43 0 Ст 040825 10 Ст од 11. јула 2011. године пријавили своја потраживања стечајном суду. Рјешењем Општинског суда у Зеници од 4. новембра 2013. године констатовано је да се приједлог за реорганизацију стечајног дужника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) сматра повученим. Из списка произлази да је стечајни управитељ у више наврата безуспјешно покушавао да прода имовину стечајног дужника, односно након продаје једног дијела имовине стечајног дужника тужбом покренуо поступак раскида купопродајних уговора због чињенице да купци имовине нису испунили своје обавезе.

20. Према стању у спису, предметни стечајни поступак још увијек није окончан.

АП 356/16

21. Ф. Б. (у даљњем тексту: апелант) из Завидовића, којег заступају Бакир Љубовић и Џенана Љубовић, адвокати из Зенице, поднио је 21. јануара 2016. године апелацију Уставном суду због немогућности реализације свог потраживања из радног односа досуђеног правоснажном и извршном Пресудом Општинског суда у Завидовићима (у даљњем тексту: Општински суд) број П-250/05 од 30. јуна 2006. године, односно због дужине трајања извршног поступка у којем је донесено Рјешење Општинског суда о прекиду поступка број 42 0 И 003464 07 И од 22. октобра 2011. године, те због дужине трајања стечајног поступка који се води пред Општинским судом у Зеници у предмету број 43 0 Ст 040825 10 Ст. Апелант је 13. априла 2018. године допунио апелацију.

22. Апелант (заједно с осталим тражиоцима извршења) поднио је 20. децембра 2007. године, на основу правоснажне и извршне Пресуде Општинског суда број П-250/05 од 30. јуна 2006. године, приједлог за извршење против извршеника (ИП

„Криваја” д.о.о. Завидовићи) ради намирења новчаног потраживања (са законским затезним каматама од одређених датума до исплате), након чега је Општински суд донио рјешење о извршењу 21. јануара 2008. године. Рјешењем Општинског суда од 29. априла 2009. године дјеломично је обустављено извршење за један дио апелантовог главног потраживања (извршеник исплатио дио потраживања), док је у осталом дијелу рјешење о извршењу остало на снази. С обзиром на то да се извршење није могло спровести на новчаним средствима извршеника, суд је закључком од 30. децембра 2009. године одлучио извршење спровести на покретним стварима извршеника. У току извршног поступка отворен је стечајни поступак над извршеником (11. јула 2011. године), тако да је Општински суд због наступања правних последица отварања стечајног поступка рјешењем од 22. октобра 2011. године прекинуо предметни извршни поступак.

23. Након отварања стечајног поступка над извршеником апелант је Рјешењем Општинског суда у Зеници број 43 0 Ст 040825 10 Ст од 11. јула 2011. године пријавио своја потраживања стечајном суду. Рјешењем Општинског суда у Зеници од 4. новембра 2013. године констатовано је да се приједлог за реорганизацију стечајног дужника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) сматра повученим. Из списка произлази да је стечајни управитељ у више наврата безуспјешно покушавао да прода имовину стечајног дужника, односно након продаје једног дијела имовине стечајног дужника тужбом покренуо поступак раскида купопродајних уговора због чињенице да купци имовине нису испунили своје обавезе.

24. Према стању у спису, предметни стечајни поступак још увијек није окончан.

АП 357/16

25. Н. Б. и С. С. (у даљњем тексту: апеланти) из Завидовића, које заступају Бакир Љубовић и Џенана Љубовић, адвокати из Зенице, поднијели су 21. јануара 2016. године апелацију Уставном суду због немогућности реализације свог потраживања из радног односа досуђеног правоснажном и извршном Пресудом Општинског суда у Завидовићима (у даљњем тексту: Општински суд) број П-232/05 од 29. септембра 2006. године, односно због дужине трајања извршних поступака у којима су донесена рјешења Општинског суда о прекиду поступка бр. 42 0 И 003379 07 И од 22. октобра 2011. године и 42 0 И 002768 07 И од 31. маја 2012. године, те због дужине трајања стечајног поступка који се води пред Општинским судом у Зеници у предмету број 43 0 Ст 040825 10 Ст. Апеланти су 13. априла 2018. године допунили апелацију.

26. Апеланти су (заједно с осталим тражиоцима извршења) 18. октобра 2007. године, на основу правоснажне и извршне Пресуде Општинског суда број П-232/05 од 29.

септембра 2006. године, поднијели приједлог за извршење против извршеника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) ради намирења новчаног потраживања (са законским затезним каматама од одређених датума до исплате), након чега је Општински суд донио рјешење о извршењу 28. децембра 2007. године. Такође, првоапелант (Н. Б.) поднио је 3. октобра 2008. године, на основу правоснажне и извршне Пресуде Општинског суда број П-465/06 од 21. маја 2007. године, приједлог за извршење против извршеника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) ради намирења новчаног потраживања, након чега је Општински суд донио рјешење о извршењу 4. новембра 2008. године. С обзиром на то да се извршење у предмету број 42 0 И 003379 07 И није могло спровести на новчаним средствима извршеника, суд је закључком од 2. јула 2010. године одлучио извршење спровести на покретним стварима извршеника. У току извршних поступака отворен је стечајни поступак над извршеником (11. јула 2011. године), тако да је Општински суд због наступања правних посљедица отварања стечајног поступка рјешењем од 22. октобра 2011. године и 31. маја 2012. године прекинуо предметне извршне поступке.

27. Након отварања стечајног поступка над извршеником апеланти су Рјешењем Општинског суда у Зеници број 43 0 Ст 040825 10 Ст од 11. јула 2011. године пријавили своја потраживања стечајном суду. Рјешењем Општинског суда у Зеници од 4. новембра 2013. године констатовано је да се приједлог за реорганизацију стечајног дужника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) сматра повученим. Из списка произлази да је стечајни управитељ у више наврата безуспјешно покушавао да прода имовину стечајног дужника, односно након продаје једног дијела имовине стечајног дужника тужбом покренуо поступак раскида купопродајних уговора због чињенице да купци имовине нису испунили своје обавезе.

28. Према стању у спису, предметни стечајни поступак још увијек није окончан.

II. Поступак пред Уставним судом

29. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Општинског суда и Општинског суда у Зеници затражено је у периоду од 26. јануара до 22. марта 2017. године да доставе одговоре на апелације. Од Владе Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Влада ФБиХ) затражено је 19. марта 2018. године да достави одговор на апелације.

30. Општински суд и Општински суд у Зеници су у периоду од 31. јануара до 14. фебруара 2017. године доставили одговоре на апелације. Влада ФБиХ свој одговор доставила је 27. марта 2018. године.

31. С обзиром на то да се све наведене апелације односе на исто питање, Уставни суд је, у складу са чланом 32 став (1) Правила Уставног суда, одлучио да споји предмете бр. АП 351/16, АП 352/16, АП 353/16, АП 354/16, АП 355/16, АП 356/16 и АП 357/16 и води један поступак, те донесе једну одлуку под бројем АП 351/16.

III. Чињенично стање

32. Чињенице предмета које произлазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

33. Сви апеланти су поднијели апелације због неизвршења правоснажних пресуда које дуги низ година нису реализовали. Због тога су апеланти покренули извршне поступке који су прије подношења апелација прекинути због отварања стечајног поступка над извршеником, након чега су апеланти пријавили своја потраживања стечајном суду у предметном стечајном поступку (отворен 11. јула 2011. године) који још увијек није окончан.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

34. У свим апелацијама апеланти сматрају да им је због неизвршења правоснажних пресуда, односно због дужине трајања извршних поступака и стечајног поступка, повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), као и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Осим тога, апеланти наводе да су у складу са Законом о приватизацији поједини дијелови стечајног дужника (ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи) приватизовани прије отварања стечајног поступка, те да је Федерација БиХ уврстила стечајног дужника на листу привредних друштава према којима овлашћења и обавезе по основу друштвеног капитала врше органи ФБиХ. Апеланти сматрају да је Влада ФБиХ директно одговорна за дуговања стечајног дужника којим управља будући да се према важећим прописима средства која је Агенција за приватизацију Владе ФБиХ остварила продајом појединих дијелова стечајног дужника приватним лицима налазе на посебном рачуну Развојне банке и њима располаже Влада ФБиХ. Стога апеланти сматрају да Федерација Босне и Херцеговине има позитивну обавезу да изврши правоснажне пресуде поштујући захтјеве члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и

основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), као и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију, тако да наведене пресуде не остану без дјеловања на штету апеланата. Такође, апеланти су предложили да Уставни суд усвоји њихове апелације, утврди повреду наведених права, наложи Влади ФБиХ да у складу са својом позитивном обавезом у року од три мјесеца из сопствених средстава исплати апелантима досуђене износе у судским пресудама и досуди им накнаду нематеријалне штете.

б) Одговори на апелацију

35. Општински суд је у одговорима описао хронологију предметних извршних поступака, како је наведено у сваком појединачном предмету, те је истакао да су извршни поступци прекинути због отварања стечајног поступка над извршеником.

36. Општински суд у Зеници је у одговору описао хронологију предметног стечајног поступка, како је наведено у сваком појединачном предмету, истакавши да поступак још увијек није окончан из више разлога. Суд је навео да у конкретном стечајном поступку има велик број повјерилаца (физичких и правних лица), да је њихова потраживања утврдио на првом рочишту одржаном 27. и 29. јуна 2012. године, односно рочишту одржаном 1. октобра 2012. године, након основаних приговора и нових пријава и допуна потраживања, те да признати износ потраживања за правна лица износи 59.962,795,00 КМ, док за физичка лица износи 62.620.224,00 КМ. Даље, суд истиче да је један дио имовине (технолошке цјелине за производњу фурнира, паркета и намјештаја, услуга и хотела) стечајног дужника успио продати на седмој заказаној продаји (одржаној 29. августа 2014. године), међутим, с обзиром на то да купци наведене имовине нису испунили своје обавезе из закљученог уговора о продаји, поднесена је тужба за раскид купопродајног уговора и предмет је у фази главне расправе. Такође, стечајни управитељ је за један дио имовине стечајног дужника (творница столица) обавио девет безуспјешних продаја. Осим тога, како суд даље наводи, разлог због којег још увијек није окончан предметни стечајни поступак су и неријешени имовински односи за велик дио имовине (на којој је са посједом уписан стечајни дужник), као и имовине која је накнадно пронађена и треба постати дио стечајне масе (а налази се унутар и ван граница Босне и Херцеговине).

37. Влада ФБиХ се у свом одговору кратко осврнула на ток предметних поступака (парничних и извршних) до отварања стечајног поступка над извршеником. Између осталог, у одговору је наведено да су нетачни наводи апеланата да је Агенција за приватизацију Федерације БиХ продала поједине организационе дијелове ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи приватним лицима, те да средствима од

продаје располаже Федерација БиХ која се због тога не може ослободити обавезе по правоснажним пресудама којима су утврђена њихова потраживања према ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи. Наиме, наведено је да је процес приватизације био покренут 2007. године, али да је Агенција за приватизацију у Федерацији БиХ поништила тендере за продају државног капитала у техно-економским цјелинама насталим подјелом предузећа ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи због неиспуњења преузетих обавеза, након чега је Влада ФБиХ безуспјешно покушала да обнови интегралну производњу коју је обављала ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи (закључен уговор о заједничком улагању између ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи и FERIMPEX-а д.о.о. Завидовићи којим је договорена исплата неисплаћених плата и доприноса за раднике од новооснованог друштва уз услов да запосленици повуку приједлоге за извршење пресуда којима су утврђена потраживања према ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи, што се није догодило па је наведени уговор раскинут), те је у ту сврху у буџету ФБиХ за 2009. годину одобрен износ од 7.000.000 КМ за консолидацију ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи и реализацију обавеза из уговора о заједничком улагању. Након отварања стечајног поступка над ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи (11. јула 2011. године) обустављени су извршни поступци апеланата који нису успјели наплатити своја потраживања до почетка стечајног поступка над извршеником. Влада ФБиХ је цитирала одредбу члана 58 став 1 Закона о стечајном поступку, у складу с којим су предметни извршни поступци прекинати до закључења стечајног поступка над извршеником, те је истакнуто да у конкретним случајевима нема повреде дужине трајања извршних поступака на које се позивају апеланти и предлаже да се апелације у односу на дужину трајања извршних поступака одбију као неосноване.

38. Осим тога, Влада ФБиХ наводи да је предузимала мјере и активности као орган јавне власти, а не власник удјела у привредним друштвима, како би заштитила права запосленика ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи, те је донијела низ одлука о додјели финансијских средстава за пензионисање радника стечајног дужника (2014. године додијељено 198.567,96 КМ за пензионисање 19 запосленика, 2015. године додијељено 603.443,97 КМ за пензионисање 37 запосленика, док су 2017. године одобрена средства у висини од 3.385.588,26 КМ за 152 радника привредних друштава, међу којима су и радници ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи у стечају). Дакле, како се даље наводи, Влада ФБиХ није располагала средствима од приватизације ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи, како је наведено у апелацијама, јер те приватизације није ни било, али је из средстава реализованих продајом других предузећа у процесу приватизације омогућила рјешавање радноправног статуса запосленика ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи уплатом доприноса и омогућавањем одласка у пензију радника ИП

„Криваја” д.о.о. Завидовићи у стечају. Даље, Влада ФБиХ је у складу с позитивним прописима предузела и предузима низ мјера с циљем увезивања стажа запосленика који испуњавају услове за пензионисање, између осталих и самих апеланата, те у задњих неколико година интензивно ради на увезивању стажа за запосленике како у привредним друштвима с већинским учешћем државног капитала тако и у приватним привредним друштвима. Чињеница да је Влада ФБиХ наведеним мјерама преузела на себе обавезу да заштити угрожене запосленике у друштвима која имају потешкоће, као што је ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи у стечају, и помогне им у увезивању стажа ради одласка у пензију, не значи да се сматра одговорном и за извршење правоснажних и извршних пресуда у случајевима какви су случајеви апеланата. У вези с тим, чињеница да је Влада ФБиХ власник удјела у ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи у стечају не може бити довољна удовољавању захтјева апеланата да Влада ФБиХ из сопствених средстава исплати апелантима износе који су им досуђени по правоснажним пресудама. Наиме, привредно друштво ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи основано је као друштво с ограниченом одговорношћу у складу са Законом о привредним друштвима Федерације БиХ и једини власник удјела у ИП „Криваја” Завидовићи д.о.о. јесте Федерација Босне и Херцеговине. Влада ФБиХ је цитирала одредбе Закона о привредним друштвима (одредбе старог и новог закона које су истовјетне), које се односе на одговорност власника удјела и истакла да је у складу са чланом 302 став 2 наведеног закона прописано да члан друштва одговара својим удјелом, али не и сопственом имовином. Влада ФБиХ је истакла да није с намјером поступала на начине утврђене чланом 5 став 2 Закона о привредним друштвима, већ је својим дјеловањем поступала сасвим супротно, а како је то презентовано у том изјашњењу, те да су апеланти имали на располагању могућност подношења тужбе и покретања парничног поступка за доношење пресуде против Федерације Босне и Херцеговине која би утврдила постојање једне или више околности које су наведене као изузетак од правила да власник друштва с ограниченом одговорношћу одговара својим удјелом, али не и сопственом имовином. Осим тога, Влада ФБиХ сматра да сама чињеница да је Федерација БиХ власник ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи не подразумева њену неограничену одговорност, посебно због чињенице да су апеланти на располагању имали адекватан правни лијек у виду тужбе за утврђење и покретања парничног поступка у којем би се евентуално утврдила таква одговорност Федерације БиХ у конкретном случају. Међутим, у конкретном случају апеланти нису покретали парнични поступак у којем би доказали такву одговорност Федерације БиХ, те се то неријешено питање у поступку пред Уставним судом БиХ намеће као претходно питање о којем је требао одлучити редовни суд, због чега у конкретним случајевима апеланти нису исцрпили сва правна средства прије подношења предметних апелација. На крају,

Влада ФБиХ је навела да су неприхватљиви и неосновани захтјеви апеланата за накнаду материјалне и нематеријалне штете и предлаже да Уставни суд одбије захтјеве апеланата јер није дошло до повреде њиховог права на имовину.

V. Релевантни прописи

39. У Уставу Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 60/02, исправка, 18/03, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05, 32/07 и 88/08, за потребе ове одлуке коришћена је неслужбена пречишћена верзија објављена на www.ustavnisudfbih.ba) релевантне одредбе гласе:

3. Подјела извршних надлежности

Члан 7.

Осим ако овим уставом није другачије утврђено:

[...]

ц) Премијер је надлежан за:

(1) провођење политике и извршавање закона федералне власти, укључујући осигурање извршавања одлука судова Федерације;

40. У Закону о извршном поступку („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09, 35/12 и 46/16) релевантне одредбе гласе:

Члан 5.

(1) У поступку извршења суд је дужан да поступа хитно.

(2) Суд је дужан да предмете узима у рад редом како их је примио, осим ако природа потраживања или посебне околности захтијевају да се поступи друкчије.

Члан 15.

Рокови за поступање

Суд је по правилу дужан да о приједлогу за извршење одлучи у року од осам дана, а о приговору у року од 15 дана од дана испуњавања услова да се о приговору одлучи.

Члан 64.

Довршење извршења

Поступак извршења сматра се завршеним правоснажношћу одлуке о одбацивању или одбијању извршног приједлога, провођењем извршне радње којом се извршење довршава или обуставом извршења.

41. Закон о стечајном поступку („Службене новине ФБиХ” бр. 29/03, 32/04 и 42/06) у релевантном дијелу гласи:

Члан 2.

Циљеви стечајног поступка

(1) Стечајни поступак проводи се ради групног намирења повјерилаца стечајног дужника уновчењем његове имовине и подјелом прикупљених средстава повјериоцима.

Члан 8.

Сходна примјена одредби Закона о парничном поступку

У стечајном поступку на одговарајући начин примјењују се одредбе Закона о парничном поступку ако овим или другим законом није другачије одређено.

Члан 9. став 1.

Начела поступка

(1) Стечајни поступак је хитан.

Члан 22.

Стечајни судија

(1) Стечајни судија води и управља стечајним поступком од подношења приједлога за отварање стечајног поступка до завршетка стечајног поступка.

(2) Стечајни судија при том врши права и обавезе у складу са одредбама овог закона.

(3) Стечајни судија именује вјештака у стечајном поступку, привременог стечајног управника, чланове привременог одбора повјерилаца и стечајног управника и врши правни надзор над радом привременог стечајног управника и стечајног управника, у складу са одредбама овог закона.

Члан 55. став 1.
Преузимање спорова

(1) Отварањем стечајног поступка прекидају се судски поступци и поступци пред арбитражама уколико се односе на стечајну масу. Прекид траје до закључења стечајног поступка уколико се правни спор прије тога не настави у складу са одредбама овог члана.

Члан 56.
Потраживања стечајних повјерилаца

Стечајни повјериоци могу своја потраживања према стечајном дужнику остваривати само у стечајном поступку.

42. У **Закону о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине** („Службене новине ФБиХ” бр. 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15) релевантне одредбе гласе:

Члан 10.

(1) Странка има право да суд одлучи о њеним захтјевима и приједлозима у разумном року.

(2) Суд је дужан да спроведе поступак без одуговлачења и са што мање трошкова, те да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

43. У **Закону о приватизацији предузећа** („Службене новине ФБиХ” бр. 27/97, 8/99, 32/00, 45/00, 54/00, 61/01, 27/02, 33/02, 28/04, 44/04, 42/06 и 4/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 30а

Надлежна агенција уз сагласност надлежне владе може промјену структуре активе предузећа вршити закључивањем уговора о заједничком улагању, с тим да је избор партнера потребно осигурати у складу са начелима јавности и конкурентности.

Правилник за промјену структуре активе предузећа по основу заједничког улагања уређују се посебним прописом који доноси Влада Федерације Босне и Херцеговине у року од 60 дана.

Члан 31.

Неприватизираним капиталом и имовином предузећа по извршењу програма приватизације и почетног биланса стања управља и располаже влада надлежна за управљање државним капиталом у том предузећу.

Уписе у регистрима друштава неприватизованих дионица или удјела у државном власништву, извршене у корист било којег другог државног органа или организације, надлежна институција која води регистар друштава ће по службеној дужности брисати и извршити упис према одредби става 1. овог члана.

Члан 33.

Новчана средства остварена издавањем нових дионица или стицањем нових удјела ради прибављања додатног капитала (докапитализације) припадају предузећу.

Новчана средства остварена продајом предузећа из надлежности Агенције за приватизацију и кантоналних агенција са изузетком дијела средстава намијењених за финансирање Агенције Федерације и кантоналних агенција на која су сагласност дале надлежне владе (Влада Федерације, влада кантона), пребацују се на посебан фонд Развојне банке Федерације Босне и Херцеговине, којим управља Влада Федерације Босне и Херцеговине, а за новчана средства остварена у процесу приватизације из надлежности кантоналних агенција средствима са посебног фонда управља влада кантона у којем је остварен конкретни приход.

Развојна банка Федерације Босне и Херцеговине утврдит ће намјену коришћења средстава из става 2. овог члана, с тим да се 20% остварених средстава користи за санацију и осигурање основног капитала у Фонду пензијског и инвалидског осигурања.

Новчана средства из става 2. овог члана, а у висини до 15% могу се користити за социјално збрињавање запосленика који су остали без радног ангажмана.

44. У Уредби о вршењу овлаштења у привредним друштвима са учешћем државног капитала из надлежности Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине ФБиХ” број 44/15) релевантне одредбе гласе:

Члан 2.

У привредним друштвима са учешћем државног капитала из надлежности Федерације, овлаштења на основу учешћа државног капитала врши Влада Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Влада Федерације), непосредно или путем федералних органа управе (федералних министарстава и федералних управа) и федералних управних организација.

Члан 5.

(1) Влада Федерације утврђује листу привредних друштава у којима врши овлаштења на основу учешћа државног капитала из надлежности Федерације (у даљем тексту: Листа).

(2) Листом се задужују федерални органи управе и федералне управне организације за праћење рада, вршење надзора и подношење извјештаја Влади Федерације за свако привредно друштво са учешћем државног капитала из надлежности Федерације.

(3) Листа је саставни дио ове уредбе.

ЛИСТА

ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА У КОЈИМА ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ ВРШИ ОВЛАШТЕЊА НА ОСНОВУ ДРЖАВНОГ КАПИТАЛА ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I.

Влада Федерације врши непосредна овлаштења (учешће у раду и одлучивању скупштине, избор и номиновање кандидата за именовање чланова надзорних одбора и њихово разрјешење прије истека мандата и давање сагласности за именовање чланова управе и разрјешење дужности чланова управе прије истека мандата привредних друштава са већинским учешћем државног капитала) у сљедећим привредним друштвима:

[...]

14. ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи, [...]

II.

Праћење рада, управни надзор, надзор над опитим актима мониторинг и подношење извјештаја Влади Федерације над привредним друштвима из тачке I ове листе врше федерална министарства како слиједи:

ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ЕНЕРГИЈЕ, РУДАРСТВА И ИНДУСТРИЈЕ

[...]

14. ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи, [...]

VI. Допустивост

45. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

46. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспо-

рава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносила апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

47. Уставни суд наглашава да, у складу са чланом 18 став (2) Правила Уставног суда, може изузетно разматрати апелацију и када нема одлуке надлежног суда уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини. Стога су апелације које су поднесене у односу на немогућност реализације потраживања утврђених правоснажним судским одлукама, односно дужину трајања извршних поступака који су прекинути, те дужину стечајног поступка који је у току, допустиве по члану 18 став (2) Правила Уставног суда.

48. Осим тога, апелације испуњавају и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелације нису допустиве, нити су очигледно (*prima facie*) неосноване.

49. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 18 ст. (1), (2), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд закључује да предметне апелације у овом дијелу испуњавају услове у погледу допустивости у односу на право на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VII. Меритум

50. Апеланти сматрају да им је због неизвршења правоснажних пресуда, односно због дужине трајања извршних поступака пред Општинским судом и дужине трајања предметног стечајног поступка дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

а) Право на правично суђење

51. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.[...]

52. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.[...]

Право на имовину

53. Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

к) Право на имовину.

54. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.

55. У односу на апелационе наводе Уставни суд подсјећа на праксу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), коју Уставни суд подржава и слиједи, да се извршење судске одлуке мора сматрати саставним дијелом „суђења” у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције (*Hornsby против Грчке*, 19. март 1997. године, став 40, Извјештаји о пресудама и одлукама 1997-II). Према наведеној пракси изграђен је став да, иако се кашњење у извршавању пресуде може оправдати посебним околностима, оно не смије бити такво да угрози суштину права које се штити према члану 6 став 1 Европске конвенције (види *Budrov против Русије*, број 59498/00, став 35, ECHR 2002-III, и *Teteriny против Русије*, број 11931/03, став 41, 30. јуни 2005. године). Такође је у односу на апелационе наводе релевантан став по којем без обзира на то да ли је дужник приватно лице или лице под управом државе, на држави је да предузме све неопходне кораке да изврши правоснажну судску пресуду и да тиме обезбиједи дјелотворно учешће свог цијелог апарата (види, *mutatis mutandis*, *Pini и други против Румуније*, број 78028/01 и 78030/01 ст. 174-189, ECHR-V; *Hornsby*, цитирана у претходном тексту, став 41; и *Качапор и други против Србије*, број 2269/06 став 108, 15. јануар 2008.)

56. У вези с тим, у контексту стечајног поступка, период неизвршења судске одлуке не би требало ограничити само на фазу извршног поступка, већ он треба да обухвати и каснији стечајни поступак против извршеника (види, између осталог, *Качанор и др. против Србије*, претходно цитирана, став 115). У случају извршења правоснажне судске одлуке против приватног лица, према општем ставу, држава није непосредно одговорна за дугове приватних лица. Њене обавезе према члану 6 став 1 Европске конвенције ограничене су на обезбјеђење неопходне помоћи повјериоцу у извршењу одлука суда, на примјер путем извршног или стечајног поступка (види, *mutatis mutandis*, *Kotov против Русије*, број 54522/00 став 90, 3. април 2012. године и *Јовичић и др. против Србије*, представке бр. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 и 75689/11, пресуда од 13. јануара 2015. године ст. 33-36).

57. Када органи имају обавезу да поступају да би извршили правоснажну судску одлуку, а то не учине, њихово непоступање може у одређеним околностима укључити одговорност државе према члану 6 став 1 Европске конвенције (види *Scollo против Италије*, пресуда од 28. септембра 1995. године, серија А, број 315-Ц, став 44 и *Fuklev против Украјине*, број 71186/01, став 84, 7. јуни 2005. године). Задатак Европског суда односно Уставног суда у таквим случајевима је да разматра да ли су мјере које су органи примијенили биле одговарајуће и довољне и да ли су поступали марљиво како би помогли повјериоцу у извршењу пресуде (види *Focias против Румуније*, број 2577/02, став 70, 3. фебруар 2005. године).

58. Када је ријеч о извршењу правоснажних судских одлука донијетих против државе или лица која не уживају „довољну и пословну независност од државе”, држава нема могућност да цитира или недостатак сопствених средстава или неимаштину дужника као изговор за неизвршење тих одлука (види *Качанор и др. против Србије*, цитирана у горњем тексту, став 114). Штавише, према пракси Европског суда, чињеница да је држава продала велики дио свог удјела у предузећу који је дувала приватном лицу не би могла да државу ослободи обавезе да измири дуг према пресуди, који је настао прије продаје удјела. Ако држава такву обавезу пренесе на новог власника, држава мора да обезбједи да нови власник испуњава захтјеве, који се подразумијевају према члану 6 став 1 Европске конвенције, да правоснажна обавезујућа пресуда не остане неизвршена на штету странке (види *Solovyev против Украјине*, број 4878/04, став 21, 14. децембар 2006. године). Другим ријечима, држава је непосредно одговорна за дугове предузећа под државном управом, чак и након њихове приватизације, под условом да је судска одлука у питању постала правоснажна кад је предузеће радило као лице под управом државе (види

Маринковић против Србије, број 5353/11, пресуда од 22. октобра 2013. године, став 39). Држава је непосредно одговорна за дугове предузећа под државном управом чак и кад је предузеће радило као приватно лице кад је неизвршена судска одлука постала правоснажна, ако је приватизација у питању касније поништена (*ibid*).

59. Уставни суд, у вези с апелационим наводима, поред наведене праксе Европског суда, коју подржава, указује и на сопствену праксу по којој се гаранције члана 6 став 1 Европске конвенције примјењују не само на извршни поступак, као саставни дио суђења, него и на стечајни поступак (види Уставни суд, Одлука о допустивости број АП 2511/09 од 6. децембра 2012. године и Одлука о допустивости број АП 3145/09 од 20. децембра 2012. године, доступне на интернет страници Уставног суда www.ustavisud.ba).

60. Такође, Уставни суд указује да су према члану I/2 Устава Босне и Херцеговине те према члану 1 Европске конвенције сви нивои власти у Босни и Херцеговини дужни да обезбиједи поштовање индивидуалних људских права у која спада и право на извршење извршне судске одлуке према члану 6 став 1 Европске конвенције, укључујући и право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, с обзиром на то да су судским одлукама апелантима досуђена новчана потраживања.

61. Доводећи наведене ставове и принципе у везу с околностима конкретног случаја, Уставни суд запажа да су апеланти, на основу правоснажних и извршних судских одлука које су исходили након окончања радних спорова које су водили против послодавца (сада извршеника – стечајног дужника), у периоду од октобра 2006. године до октобра 2008. године покренули извршне поступке који су након отварања стечајног поступка над имовином извршеника – стечајног дужника (11. јула 2011. године) прекинути. Након тога, апеланти су пријавили своја потраживања стечајном суду, међутим, предметни стечајни поступак још увијек није окончан, тј. апеланти још увијек нису наплатили своја потраживања од стечајног дужника. Дакле, релевантан период који Уставни суд треба да узме при разматрању дужине предметних извршних поступака и стечајног поступка јесте период од девет година и четири мјесеца до 11 година и четири мјесеца.

62. Након детаљне анализе апелација које су предмет разматрања у овој одлуци, Уставни суд запажа да се у поступцима на чију се дужину апеланти жале ради о сложеним питањима, будући да су у питању извршни поступци у којима велик број тражилаца извршења од извршеника потражује велике суме новца, при чему је извршење одређено на новчаним средствима извршеника односно на покретним стварима извршеника. Даље, евидентно је да је над извршеником отворен стечајни

поступак, због чега су по сили закона извршни поступци прекинути. Код предметног стечајног поступка такође се ради о сложеним питањима јер су спорни дијелови имовине стечајног дужника, ради се о већем броју повјерилаца, у којем поступку због раскида уговора о продаји једног дијела имовине стечајног дужника, те накнадно пронађене имовине и неријешених имовинских односа постоје објективне околности које предметни поступак чине сложеним и спречавају уновчавање стечајне масе. С друге стране, предметни поступци су од већег значаја за апеланте који настоје остварити своја потраживања из радног односа, при чему апеланти својим понашањем нису допринијели укупној дужини поступака који су у питању.

63. При томе Уставни суд запажа да је Општински суд у предметним извршним поступцима након подношења приједлога за извршење у релативно кратким роковима доносио рјешења о извршењу, те код неких апеланата и рјешења о обустави једног дијела потраживања (исплаћен дио потраживања), односно закључцима одредио извршење на покретним стварима извршеника. Међутим, након што је Општински суд показао првобитну ажурност Уставни суд у наставку извршних поступака примјећује дуже периоде неактивности суда који у коначници прекида извршне поступке по сили закона због наступања правних посљедица отварања стечајног поступка над извршеником. Општински суд у свом одговору, осим хронологије предметних извршних поступака, није понудио прихватљиво образложење за дуго трајање ових поступака.

64. Општински суд у Зеници је као оправдање за дужину трајања стечајног поступка навео околност да се у конкретном случају ради о поступку с већим бројем повјерилаца, да је било доста безуспјешних продаја имовине стечајног дужника, те неријешене имовинске односе за већи дио имовине стечајног дужника, као и имовине која је накнадно пронађена. Уставни суд примјећује да је Општински суд у Зеници, у периоду од шест година и осам мјесеци колико траје предметни стечајни поступак, континуирано предузимао процесне радње с циљем вођења поступка, тј. одржао рочишта на којима је утврђен износ потраживања према стечајном дужнику, затим одржао више продаја за поједину имовину стечајног дужника (технолошке цјелине за производњу фурнира, паркета и намјештаја, услуга и хотела) коју је успио продати након шест безуспјешно заказаних продаја, међутим, у току је поступак пред надлежним судом ради раскида закључених купопродајних уговора због чињенице да купци нису испунили обавезе из уговора. Такође, у посматраном периоду трајања стечајног поступка обављено је и девет безуспјешних продаја дијела имовине стечајног дужника (творнице столица). Осим тога, Уставни суд примјећује да неријешени имовински односи за дио имовине стечајног дужника,

као и накнадно пронађена имовина која се налази унутар и ван граница Босне и Херцеговине (и треба постати дио стечајне масе), представљају објективну сметњу за несметано поступање стечајног суда у предметном поступку.

65. Из навода апелације и одговора Владе ФБиХ произлази да је према чл. 2 и 5 Уредбе о вршењу овлашћења у привредним друштвима са учешћем државног капитала из надлежности Федерације Босне и Херцеговине стечајни дужник уврштен у листу привредних друштава у којима Влада ФБиХ врши овлашћења на основу државног капитала из надлежности ФБиХ. Процес приватизације над стечајним дужником био је покренут 2007. године, али је поништен због неиспуњења преузетих обавеза, а Влада ФБиХ је безуспјешно покушавала обновити интегралну производњу стечајног дужника (раскинут уговор о заједничком улагању који је био закључен између ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи и FERIMPEX-а д.о.о. Завидовићи), те је у ту сврху у буџету ФБиХ за 2009. годину одобрен износ од 7.000.000,00 КМ за консолидацију стечајног дужника. Такође, Влада ФБиХ је предузела низ активности као орган јавне власти тако што је из средстава добијених продајом других предузећа у поступку приватизације омогућила рјешавање радноправног статуса запосленика стечајног дужника (уплата доприноса и омогућавање одласка у пензију радника). Осим тога, из одговора на апелације произлази да је Федерација БиХ једини власник удјела у ИП „Криваја” Завидовићи д.о.о. које је основано као друштво са ограниченом одговорношћу. Међутим, Влада ФБиХ сматра да сама чињеница да је она власник ИП „Криваја” д.о.о. Завидовићи не подразумејева њену неограничену одговорност, посебно због чињенице да су апеланти на располагању имали адекватан правни лијек у виду тужбе за утврђење и покретања парничног поступка у којем би се евентуално утврдила таква одговорност Федерације БиХ у конкретном случају.

66. У вези с наведеним, доводећи околности конкретног случаја у везу с праксом и стандардима Европског суда, Уставни суд примјеђује да апеланти дуги низ година нису у могућности да реализују своја потраживања из радног односа која су утврђена правоснажним и извршним пресудама, у извршним и стечајним поступцима који су по домаћем закону хитни и од великог значаја за апеланте. У вези с тим, Европски суд је у више својих одлука, у сличним ситуацијама као у предметним апелацијама, утврдио повреду члана 6 став 1 Европске конвенције (види, нпр. одлуке Европског суда, *Р. Качапор и друге подносиатељке представки против Србије* (бр. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 и 3046/06, 15. јануар 2008. године), *Маринковић против Србије*, број 5353/11, 22. октобар 2013. године) због чињенице да јавне власти нису испуниле своју позитивну обавезу и предузеле неопходне мјере како

би се извршиле правоснажне пресуде подносилаца представки. Уставни суд запажа, имајући у виду стандарде Европског суда, да јавна власт има позитивну обавезу да омогући ефикасно и дјелотворно извршење судских пресуда без обзира на то да ли је извршеник под управом државне власти или приватно лице, али при томе у случају да је извршеник под управом државе, јавна власт је директно одговорна за дуговања предузећа којим управља. У односу на то питање, Уставни суд запажа да је Влада ФБиХ уврстила стечајног дужника у листу привредних друштава којим по основи друштвеног, односно државног капитала овлашћења и обавезе врше органи Владе Федерације БиХ. Уставни суд сматра да у свјетлу наведених околности стечајни дужник спада у категорију субјеката за чије је обавезе јавна власт директно одговорна, јер се у наведеним околностима може закључити да је стечајни дужник субјекат који не ужива „довољну институционалну и пословну независност од државе”. Када је ријеч о извршењу правоснажних судских одлука донијетих против државе или субјеката који не уживају „довољну институционалну и пословну независност од државе”, недостатак сопствених средстава или неимаштину дужника држава не може наводити као оправдање за неизвршење тих одлука (види, уз одговарајуће измјене, *Качанор и др. против Србије*, претходно цитирана, став 114). Другим ријечима, у таквим случајевима држава је директно одговорна за дуговања предузећа којим управља, без обзира на чињеницу да ли је предузеће у питању у неком тренутку пословало као приватно предузеће (види *Анђелић и други подносиоци представки против Србије [Комитет]*, бр. 57611/10 и 166 других представки, став 32, 28. мај 2013. године). Штавише, „чињеница да је држава прода-ла велики дио свог удјела у предузећу приватном лицу не може ослободити државу од обавезе да поступи по пресуди која је настала прије продаје акција. Ако такву обавезу пренесе на новог власника акција (...) држава мора обезбиједити да ће нови власник поштовати захтјеве, садржане у члану 6 став 1 Конвенције и члану 1 Протокола број 1, да правоснажна обавезујућа судска одлука не остане без дејства на штету странке” (види *Solovuev против Украјине*, број 4878/04, став 21, 14. децембар 2006. године). У конкретном случају, Уставни суд примјеђује да поједини дијелови стечајног дужника, супротно наводима из апелације, нису приватизовани, односно да је Влада ФБиХ поништила приватизацију због неиспуњења преузетих обавеза. Такође, раскинути су и уговори о заједничком улагању којим је Влада ФБиХ покушала обновити интегралну производњу стечајног дужника. Осим тога, Уставни суд запажа да је Влада ФБиХ, као орган јавне власти, предузела низ радњи и мјера с циљем испуњења своје позитивне обавезе према стечајном дужнику као субјекту који не ужива „довољну институционалну и пословну независност од државе” (уплатом доприноса и омогућавањем одласка у пензију радника сте-

чајног дужника који су испунили услове). Међутим, с обзиром на то да је Влада ФБиХ уврстила стечајног дужника на *листу привредних друштава у којима врши овлашћења на основу учешћа државног капитала из надлежности Федерације*, постоји и позитивна обавеза Владе ФБиХ (као надлежног органа јавне власти) према апелантима као повјериоцима, према релевантној пракси Европског суда, да омогући да остваре своја потраживања из правоснажних одлука која су пријавили у предметном стечајном поступку који још увијек није окончан.

67. Имајући у виду све наведено, упркос посебним околностима наведеним у одговору Општинског суда у Зеници због којих није окончан предметни стечајни поступак, које и по мишљењу Уставног суда објективно утичу на дужину трајања предметног поступка, Уставни суд сматра да, у свјетлу позитивне обавезе јавне власти да предузима ефективне мјере с циљем извршења правоснажних пресуда (утврђене у цитираним пресудама Европског суда), у околностима конкретног случаја у којима имаоци правоснажних судских одлука дуги низ година нису у могућности да реализују своја потраживања из радног односа, мјере које предузима јавна власт с циљем окончања наведених поступака и омогућавања исплате наведених потраживања нису биле довољне и дјелотворне, због чега постоји повреда права апеланата на извршење правоснажних судских одлука у разумном року. Сходно томе, Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на право на извршење правоснажних судских одлука.

68. Имајући у виду наведено, Уставни суд запажа како је у конкретном случају неспорно да је дошло и до мијешања у право апеланата на имовину јер се ради о потраживањима признатим извршним одлукама. При томе, Уставни суд сматра да је предметно мијешање непропорционално, имајући у виду да се те одлуке не извршавају већ низ година, те нарочито чињеницу да се ради о потраживањима из радног односа. Наиме, у конкретном случају покретањем предметног стечајног поступка прекинути су извршни поступци које су апеланти покренули на основу извршних одлука. С обзиром на то да предметни стечајни поступак због своје сложености ни након готово седам година није окончан, произлази да је на тај начин дошло до мијешања у имовину апеланата због немогућности да од стечајног дужника наплате своја потраживања дуги низ година. Сходно томе, Уставни суд сматра да је у конкретном случају дошло и до повреде права апеланата на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

69. Имајући у виду наведено, те слиједећи праксу Европског суда, Уставни суд у конкретном случају закључује да су у предметним случајевима због немогућности апеланата да реализују извршење правоснажних судских одлука донесених у њихову корист повријеђена права апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, као и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

70. Имајући у виду да из чињеница конкретног предмета произлази да је стечајни дужник, у смислу релевантне праксе Европског суда, субјекат који не ужива „довољну институционалну и пословну независност од државе”, тако да је јавна власт, односно Федерација БиХ директно одговорна за дуговања стечајног дужника, произлази позитивна обавеза Владе ФБиХ према апелантима као имаоцима правоснажних судских одлука да им омогући намирење њихових потраживања. Уставни суд је одлучио да предметну одлуку достави Влади ФБиХ како би извршила своје уставне обавезе и обезбиједила поштовање људских права с циљем да апеланти у разумном року наплате своја потраживања призната правоснажним судским одлукама.

Питање накнаде нематеријалне штете

71. У смислу члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд може одредити накнаду нематеријалне штете. Међутим, Уставни суд подсјећа на то да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода.

72. С обзиром на одлуку у овом предмету и водећи се принципима правичности, узимајући у обзир економске прилике у Босни и Херцеговини, просјечна примања и параметре животног стандарда грађана, Уставни суд сматра да апелантима треба на име накнаде нематеријалне штете исплатити износ од по 1.000,00 КМ, који је дужна да плати Влада ФБиХ, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке.

73. Ову накнаду је дужна да плати Влада ФБиХ у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека овог рока плати апелантима законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

VIII. Закључак

74. Уставни суд закључује да је апелантима повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер мјере које је предузела Влада ФБиХ као орган јавне власти у конкретном случају нису биле довољне и адекватне, тако да Влада ФБиХ у конкретном случају има позитивну обавезу да обезбјеђује адекватне механизме који ће омогућити да апеланти наплате своја потраживања призната правоснажним судским одлукама.

75. На основу члана 59 ст. (1) и (2), члана 72 став (5) и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

76. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 879/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Federacije Bosne i Hercegovine – Federalnog ministarstva zdravstva podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 U 016103 14 U od 23. decembra 2015. godine

Odluka od 11. maja 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 879/16**, rješavajući apelaciju **Federacije Bosne i Hercegovine – Federalnog ministarstva zdravstva**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. maja 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Federacije Bosne i Hercegovine – Federalnog ministarstva zdravstva podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 U 016103 14 U od 23. decembra 2015. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Federacija Bosne i Hercegovine – Federalno ministarstvo zdravstva (u daljnjem tekstu: apelantica) podnijela je 25. februara 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj S1 3 U 016103 14 U od 23. decembra 2015. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Konkurencijsko vijeće) zatraženo je 23. marta 2018. godine da dostave odgovore na apelaciju.
3. Sud BiH i Konkurencijsko vijeće su 2. i 5. aprila 2018. godine dostavili odgovore na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
5. Privredni subjekt PZU „E-style” Sarajevo podnio je 22. aprila 2013. godine Konkurencijskom vijeću zahtjev za pokretanje postupka u smislu odredaba člana 28. Zakona o konkurenciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o konkurenciji) protiv apelantice radi utvrđivanja postojanja zabranjenog sporazuma iz člana 4. stav 1. tačka b) Zakona o konkurenciji.
6. Rješenjem Konkurencijskog vijeća broj 04-26-3-007-72-II/13 od 17. aprila 2014. godine (stav 1. izreke) utvrđeno je da apelantica odredbama člana 10. Pravilnika o načinu obavljanja zdravstvenog pregleda lica pod zdravstvenim nadzorom sprječava, ograničava i narušava tržišnu konkurenciju na tržištu zdravstvenih pregleda lica koja podliježu zdravstvenom nadzoru prije zasnivanja radnog odnosa – zaključenja ugovora o radu i tokom zaposlenja na području Federacije Bosne i Hercegovine, ograničavanjem i kontrolom tržišta, što predstavlja zabranjeni sporazum u smislu člana 4. stav 1. tačka b) Zakona o konkurenciji, te su navedene odredbe proglašene ništavim (*ex lege*) u smislu odredbe člana 4. stav 2. Zakona o konkurenciji i apelantici naloženo da uskladi odredbe Pravilnika o načinu obavljanja zdravstvenog pregleda lica pod zdravstvenim nadzorom, u roku i na način kako je sve precizirano u st. 2. i 3. izreke rješenja. Istim rješenjem (stav 4) utvrđeno je da apelantica odredbama člana 7. stav 1. alineja 5. Pravilnika o obimu i vrsti javnozdravstvene djelatnosti koja ne može biti predmet privatne djelatnosti sprječava, ograničava i narušava tržišnu konkurenciju na tržištu zdravstvenog nadzora nad zaposlenim licima na području Federacije Bosne i Hercegovine, ograničavanjem i kontrolom tržišta, što predstavlja zabranjeni sporazum u smislu člana 4. stav 1. tačka b) Zakona o konkurenciji, te je apelantici naloženo da uskladi odredbe Pravilnika o načinu obavljanja zdravstvenog pregleda lica pod zdravstvenim nadzorom u roku i na način kako je preciznije navedeno u stavu 4. izreke rješenja, te dostavi Konkurencijskom vijeću dokaze o izvršenju obavezi. Istim

rješenjem apelantici je izrečena novčana kazna u visini od 29.000,00 KM zbog zaključenja zabranjenog sporazuma iz člana 4. stav 1. tačka b) Zakona o konkurenciji uz naknadu troškova postupka privrednom subjektu PZU „E-style” Sarajevo u iznosu od 1.540,00 KM. Istovremeno je kao neosnovan odbijen zahtjev PZU „E-Style” za donošenje rješenja o privremenoj mjeri.

7. Iz obrazloženja rješenja proizlazi da je Konkurencijsko vijeće nakon provedenog postupka u smislu odredaba člana 28. Zakona o konkurenciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o konkurenciji) i ocjene provedenih dokaza zaključilo da apelantica odredbom člana 10. Pravilnika o načinu obavljanja zdravstvenog pregleda lica pod zdravstvenim nadzorom sprječava, ograničava i narušava tržišnu konkurenciju na tržištu zdravstvenih pregleda lica koja podliježu zdravstvenom nadzoru prije zasnivanja radnog odnosa – zaključenja ugovora o radu i tokom zaposlenja na području Federacije Bosne i Hercegovine, kao relevantnog tržišta u konkretnom slučaju, ograničavanjem i kontrolom tržišta, što predstavlja zabranjeni sporazum u smislu člana 4. stav 1. tačka b) Zakona o konkurenciji na način da je odredbom člana 10. navedenog pravilnika propisala uvjet da zdravstvene preglede lica koja podliježu zdravstvenom nadzoru prije zasnivanja radnog odnosa, odnosno zaključenja ugovora o radu i tokom zaposlenja obavljaju zdravstvene ustanove koje imaju organiziranu higijensko-epidemiološku službu, koju po sili zakona o zdravstvenoj zaštiti iz 1997. godine privatne zdravstvene ustanove nisu mogle da organiziraju. Zaključeno je da je na taj način apelantica ograničila tržište u smislu člana 4. stav 1. tačka b) Zakona o konkurenciji isključenjem privatnih zdravstvenih ustanova s relevantnog tržišta, iako je Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti na osnovu kojeg je i donesen navedeni pravilnik u članu 2. između ostalog propisano da je „zdravstvena ustanova” ustanova obrazovana u skladu s propisima o zdravstvenoj zaštiti u svim oblicima vlasništva, dala mogućnost obavljanja higijensko-epidemiološke službe svim privrednim subjektima bez obzira na oblik vlasništva, pa time i privatnim zdravstvenim ustanovama.

8. Konkurencijsko vijeće je također zaključilo da apelantica odredbama člana 7. stav 1. alineja 5. Pravilnika o obimu i vrsti javnozdravstvene djelatnosti sprječava, ograničava i narušava tržišnu konkurenciju na tržištu zdravstvenog nadzora nad zaposlenim licima na području Federacije Bosne i Hercegovine na način da se navedenim članom Pravilnika precizira djelatnost epidemiologije koja ne može biti predmet privatne djelatnosti, čime je ograničeno tržište, isključenjem privatnih zdravstvenih ustanova s relevantnog tržišta i time nanesena direktna šteta krajnjim korisnicima, s obzirom na to da su cijene sanitarnih pregleda bile dosta niže kada su se sanitarni pregledi mogli obavljati i u privatnim i u javnozdravstvenim ustanovama, odnosno prije stupanja na snagu navedenih pravilnika, što predstavlja zabranjeni sporazum u smislu člana 4. stav 1. tačka b) Zakona o konkurenciji.

9. Iz obrazloženja rješenja proizlazi da je navedeno utemeljeno na relevantnim odredbama Zakona o konkurenciji i Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, te Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, Pravilnika o načinu obavljanja zdravstvenih pregleda lica pod zdravstvenim nadzorom i Pravilnika o obimu i vrsti javnozdravstvene djelatnosti, koja ne može biti predmet privatne djelatnosti.

10. Presudom Suda BiH broj S1 3 U 016103 14 U od 23. decembra 2015. godine odbijena je apelantica tužba protiv rješenja Konkurencijskog vijeća od 17. aprila 2014. godine. U obrazloženju presude Sud BiH je ocijenio da je Konkurencijsko vijeće prije donošenja odluke u konkretnom slučaju utvrdilo da je Federacija Bosne i Hercegovine relevantno geografsko tržište predmetnog postupka, shodno odredbama člana 3. Zakona o konkurenciji i čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta.

11. Nadalje, Sud BiH je, prema stanju u spisu i na osnovu dokaza u prilogu, zaključio da, suprotno apelantice istaknutim tužbenim navodima da su Pravilnik o načinu obavljanja zdravstvenih pregleda lica pod zdravstvenim nadzorom i Pravilnik o obimu i vrsti javnozdravstvene djelatnosti koja ne može biti predmet privatne djelatnosti usklađeni sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti Federacije BiH, iz podataka u spisu proizlazi da je Konkurencijsko vijeće pravilno postupilo kada je utvrdilo da apelantica spornim odredbama člana 10. i člana 7. stav 1. tačka 5. navedenih pravilnika sprječava, ograničava i narušava tržišnu konkurenciju na tržištu zdravstvenog nadzora nad zaposlenim licima na području Federacije Bosne i Hercegovine, što predstavlja zabranjeni sporazum u smislu člana 4. stav 1. tačka b) Zakona o konkurenciji, jer je, po mišljenju suda, tokom postupka na osnovu dokaza u spisu nesporno utvrđeno da je apelantica spornim odredbama onemogućila ostalim privrednim subjektima, privatnim zdravstvenim ustanovama, slobodan pristup na relevantno tržište, što je navedene ustanove dovelo u neravnopravan položaj u obavljanju zdravstvenih pregleda lica pod zdravstvenim nadzorom. Naime, Sud BiH je istakao da su navedeni pravilnici s aspekta propisa o zaštiti tržišne konkurencije pravnim i administrativnim zaprekama ograničili slobodan ulazak privrednih subjekata, konkurenata na mjerodavno tržište, te nepotrebno ograničili da ih korisnici zdravstvenih usluga mogu ostvarivati samo u javnim ustanovama. Sud BiH je ukazao da svi organi vlasti/institucije na svim nivoima vlasti u BiH, bez obzira na njihov pravni status, osnivače (grad, općina, kanton, entitet ili država) ili vlasništvo, koji svojim djelovanjem sprječavaju, ograničavaju ili narušavaju tržišnu konkurenciju u Bosni i Hercegovini potpadaju pod primjenu ovog zakona. U vezi s tim, Sud BiH je zaključio da je u konkretnom slučaju Konkurencijsko vijeće pravilno postupilo kada je utvrđivalo usklađenost citiranih pravilnika sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, pri tome imajući u vidu namjeru zakonodavca u pogledu zajedničkog djelovanja na relevantnom tržištu, jer svi pravni akti koji u suštini utječu na tržište, uključujući i predmetne pravilnike, spadaju u sporazume u smislu člana 4. stav 1. Zakona o konkurenciji.

12. Sud BiH je zaključio da je Konkurencijsko vijeće u provedenom postupku utvrdilo sve relevantne činjenice s ciljem donošenja pravilnog i zakonitog rješenja, te da je postupilo po osnovnom principu materijalne istine kada je utvrdilo da apelantica spornim odredbama Pravilnika o načinu obavljanja zdravstvenih pregleda lica pod zdravstvenim nadzorom i Pravilnika o obimu i vrsti javnozdravstvene djelatnosti, koja ne može biti predmet privatne djelatnosti, sprječava, ograničava i narušava konkurenciju na tržištu zdravstvenih pregleda, odnosno zdravstvenog nadzora, jer, po mišljenju Suda BiH, ne postoje relevantne odredbe propisa koji decidirano propisuju da privatne zdravstvene ustanove ne mogu imati organiziranu higijensko-epidemiološku službu. Naime, Sud BiH je citirao odredbu člana 51. stav 1. Zakona o zdravstvenoj zaštiti, te u vezi s tim zaključio da njome nije propisana zabrana organiziranja higijensko-epidemioloških službi u okviru privatnih zdravstvenih ustanova, a pravilnici predstavljaju podzakonske akte kojim se ne mogu umanjiti prava data zakonom. Sud BiH je zaključio da je Konkurencijsko vijeće postupilo u skladu s odredbom člana 1. Zakona o konkurenciji, prije svega zbog toga što je osnovni cilj i svrha ovog zakona da Konkurencijsko vijeće u okviru svoje nadležnosti, u skladu sa zakonom propisanim pravilima i postupcima, donosi mjere s ciljem zaštite i promocije tržišne konkurencije u Bosni i Hercegovini.

13. S obzirom na navedeno, Sud BiH je zaključio da je rješenje Konkurencijskog vijeća od 17. aprila 2014. godine doneseno na osnovu pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pravilne primjene materijalnog prava, za što je dato valjano obrazloženje, te je primjenom odredaba člana 37. st. 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u izreci presude.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelantica smatra da su joj osporenim presudom Suda BiH povrijeđena prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, kao i člana 12. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. U suštini, apelantica ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava jer smatra da se osporene odredbe člana 10. Pravilnika o načinu obavljanja zdravstvenih pregleda lica pod zdravstvenim nadzorom i odredbe člana 7. stav 1. alineja 5. Pravilnika o obimu i vrsti javnozdravstvene djelatnosti ne mogu smatrati zabranjenim sporazumom u smislu odredbe člana 4. stav 1. tačka b) Zakona o konkurenciji jer su usklađene s odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Smatra da privatne zdravstvene ustanove obavljaju djelatnost zdravstvenih pregleda lica pod zdravstvenim

nadzorom, što proizlazi direktno iz člana 36. stav 1. u vezi sa članom 15. stav 2. tačka 4. Zakona o zdravstvenoj zaštiti, kao i člana 51. istog zakona. Također smatra da spornim odredbama navedenih pravilnika nije uspostavljeno ograničenje, niti se bilo kakvim izmjenama tih pravilnika može ukinuti ili suspendirati zakonom uspostavljena zabrana. Samo eventualnom izmjenom odredaba člana 51. Zakona o zdravstvenoj zaštiti mogla bi se ukinuti zabrana da privatne zdravstvene ustanove registrirane za specifičnu zdravstvenu zaštitu obavljaju djelatnost sanitarnih pregleda radi zaštite zaposlenih i ostalog stanovništva od zaraznih bolesti, u skladu s propisima o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti.

b) Odgovor na apelaciju

15. Sud BiH smatra da su neosnovani apelacioni navodi o povredi ustavnih prava na koje apelantica ukazuje. U vezi s tim, ukazuje da sud upravni spor rješava na osnovu činjenica utvrđenih u upravnom postupku u smislu člana 34. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, pri tome ocjenjujući da li je tuženi organ povrijedio pravila postupka i na utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio materijalni propis. Sud BiH ističe da u upravnom sporu utvrđuje zakonitost konačnog upravnog akta u granicama zahtjeva iz tužbe, te da je apelantica u tužbi navela razloge zbog kojih je osporila rješenje Konkurencijskog vijeća, a Sud BiH je apelanticine prigovore ocijenio kao neosnovane. Sud BiH je naveo da se apelanticini navodi sadržani u apelaciji ponavljaju jer su bili sadržaj njene tužbe protiv rješenja Konkurencijskog vijeća od 17. aprila 2014. godine, o kojim je taj sud odlučio osporenom presudom. Stoga navodi da u cijelosti ostaje pri razlozima iz osporene presude i predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

16. Konkurencijsko vijeće je navelo da u cijelosti ostaje pri razlozima navedenim u svojoj odluci koja je donesena na osnovu pravilne primjene materijalnih propisa te da njome nije došlo do kršenja apelanticinih ustavnih prava na koja ukazuje u apelaciji. Apelanticine navode smatra neosnovanim, te predlaže da Ustavni sud odbije apelaciju kao neosnovanu.

V. Relevantni propisi

17. **Zakon o konkurenciji** („Službeni glasnik BiH” br. 48/05, 76/07 i 80/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 3. (Relevantno tržište)

(1) Relevantno tržište, u smislu ovog zakona, određuje se kao tržište određenih proizvoda i/ili usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti privrednih subjekata na određenom geografskom području.

[...]

(3) *Relevantno geografsko tržište obuhvata cjelokupan ili značajan dio teritorije Bosne i Hercegovine na kojem privredni subjekti djeluju u prodaji i/ili kupovini relevantnog proizvoda i/ili usluga pod jednakim ili dovoljno ujednačenim u uslovima i koji to tržište bitno razlikuju od uslova konkurencije na susjednim geografskim tržištima.*

[...]

(5) *Konkurencijsko vijeće podzakonskim aktom će propisati bliže kriterije i način utvrđivanja relevantnog tržišta.*

*Član 4.
(Sporazumi)*

(1) *Zabranjeni su sporazumi, ugovori, pojedine odredbe sporazuma ili ugovora, zajednička djelovanja, izričiti i prešutni dogovori privrednih subjekata, kao i odluke i drugi akti privrednih subjekata (u daljnjem tekstu: sporazumi) koji za cilj i posljedicu imaju sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na relevantnom tržištu, a koji se odnose na:*

[...]

b) *ograničavanje i kontrolu proizvodnje, tržišta, tehničkog razvoja ili ulaganja;*

[...].

(2) *Sporazumi zabranjeni u skladu sa stavom (1) ovog člana su ništavni.*

*Član 46.
(Sudska zaštita)*

(1) *Odluka Konkurencijskog vijeća je konačna.*

(2) *Nezadovoljna stranka u postupku može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od prijema odluke, odnosno od dana objavljivanja odluke.*

*Član 48.
(Novčane kazne za teže povrede Zakona)*

(1) *Novčanom kaznom u iznosu naviše do 10% vrijednosti ukupnog godišnjeg prihoda privrednog subjekta, iz prethodne godine koja je prethodila godini u kojoj je nastupila povreda zakona, kaznit će se privredni subjekt ili fizičko lice, ako:*

a) *sklopi zabranjeni sporazum ili na koji drugi način učestvuje u sporazumu kojim je narušena, ograničena ili spriječena tržišna konkurencija u smislu člana 4. ovog zakona;*

[...]

18. **Zakon o zdravstvenoj zaštiti** („Službene novine FBiH” broj 46/10) u relevantnom dijelu glasi:

Član 51.

Javno-zdravstvene djelatnosti socijalne medicine, epidemiologije i higijene koje su od interesa za Federaciju, odnosno kanton, hitna medicinska pomoć; djelatnost heterologne transplantacije organa i tkiva i autologne transplantacije koštane srži; prikupljanje, testiranje, prerada i distribucija krvi i krvnih sastojaka, vještačka oplodnja, ako nije u pitanju darivanje sjemena od supругa; patologija izuzev patohistološke djelatnosti; sudska medicina i mrtvozornička djelatnost - ne mogu biti predmetom privatne djelatnosti.

Obim i vrsta javno-zdravstvene djelatnosti iz stava 1. ovog člana, a koja ne može biti predmetom privatne djelatnosti, bliže će se odrediti pravilnikom federalnog ministra.

VI. Dopustivost

19. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

21. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 3 U 016103 14 U od 23. decembra 2015. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelantica je primila 29. decembra 2015. godine, a apelacija je podnesena 25. februara 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

22. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelantica pobija presudu Suda BiH tvrdeći da su tom presudom povrijeđena njena prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

24. Ustavni sud, prije svega, podsjeća na svoj stav da državni organi i javna vlast kao učesnici sudskih postupaka ne uživaju prava iz Evropske konvencije, ali da uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 39/03 od 27. februara 2004. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 19/04, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će ispitati navode apelacija u odnosu na ustavno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na pravično suđenje

25. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

26. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

27. Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju osporena presuda Suda BiH kojom je preispitivana zakonitost i pravilnost rješenja Konkurencijskog vijeća. U vezi s pitanjem primjenjivosti člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije u konkretnom slučaju, Ustavni sud ukazuje na svoju praksu u predmetima br. AP 620/15 i AP 1865/12 (vidi Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. AP 620/15 od 7. septembra 2017. godine i AP 1865/12 od 8. decembra 2015. godine, dostupne na www.ustavnisud.ba) u kojima su osporene odluke Konkurencijskog vijeća i Suda BiH kojima je utvrđena zloupotreba dominantnog položaja apelanta u tim predmetima na relevantnom tržištu u smislu odredaba Zakona o konkurenciji i drugih podzakonskih akata. Stoga, podržavajući vlastitu praksu u navedenim predmetima koji su pokretali slična pravna

pitanja, a prema kojoj se radi o predmetima građanskopravne prirode, Ustavni sud konstatira da se i u konkretnom slučaju radi o predmetu građanskopravne prirode, iz čega proizlazi da apelantica u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

28. Apelantica u suštini smatra da joj je prekršeno pravo na pravično suđenje zbog toga što je u konkretnom slučaju pogrešno primijenjeno materijalno pravo. Ustavni sud, prije svega, ukazuje da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituirá redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminaciona. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima.

29. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje, i, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Andelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelantica postavlja, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni prava.

30. Ustavni sud zapaža da je osporenom presudom Suda BiH od 23. decembra 2015. godine kao konačnom odlukom u konkretnom slučaju odbijen apelanticin tužbeni zahtjev kojim je tražila da se utvrdi da odredbe člana 10. Pravilnika o načinu obavljanja zdravstvenog pregleda lica pod zdravstvenim nadzorom i odredbe člana 7. stav 1. tačka 5. Pravilnika o obimu i vrsti javnozdravstvene djelatnosti, koja ne može biti predmet privatne

djelatnosti, nisu u suprotnosti s odredbom člana 4. stav 1. tačka b) Zakona o konkurenciji. Naime, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH u konačnici razmotrio apelanticine prigovore koje je iznijela u svojoj tužbi protiv rješenja Konkurencijskog vijeća od 17. aprila 2014. godine, te da je dao jasne i dovoljne razloge zašto ti prigovori ne mogu dovesti do drugačije odluke suda. Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju ne mogu prihvatiti apelantini navodi o proizvoljnosti u primjeni prava, posebno zato što apelantica, osim ponavljanja razloga koje je iznijela u tužbi kojom je pokrenula upravni spor, koje je Sud BiH ispitao u osporenoj presudi i dao razloge zašto oni ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari, nije ponudila bilo kakvu drugu argumentaciju. Naime, Ustavni sud zapaža da apelantica i u apelaciji ističe da je Sud BiH neosnovano odbio njenu tužbu te ponavlja svoju tvrdnju da su predmetni pravilnici doneseni u skladu s odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti, odnosno da sporne odredbe člana 10. i člana 7. stav 1. tih pravilnika nisu u suprotnosti s odredbom člana 4. stav 1. tačka b) Zakona o konkurenciji. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da je Sud BiH detaljno ispitao apelanticine istaknute prigovore i dao razloge zašto je smatrao da je u okolnostima konkretnog predmeta apelantina tužba neosnovana, pozivajući se pritom na relevantne odredbe Zakona o konkurenciji i Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, te Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, Pravilnika o načinu obavljanja zdravstvenih pregleda lica pod zdravstvenim nadzorom i Pravilnika o obimu i vrsti javnozdravstvene djelatnosti, koja ne može biti predmet privatne djelatnosti, na kojima je i utemeljena osporena odluka Suda BiH i o tome dao detaljna i jasna obrazloženja. U obrazloženjima osporenih odluka Ustavni sud ne nalazi elemente proizvoljne primjene materijalnog i procesnog prava, te smatra da se data obrazloženja ne mogu smatrati proizvoljnim ili suprotnim pravu na obrazloženu odluku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

31. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

32. Ustavni sud zapaža da apelantica ukazuje i na kršenje prava iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, kao i člana 12. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Međutim, Ustavni sud zapaža da apelantica navode o kršenju ovih prava vezuje za proizvoljnu primjenu materijalnog prava, što je Ustavni sud već obrazložio prilikom razmatranja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da su i apelantini navodi o kršenju prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, kao i člana 12. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima neosnovani.

VIII. Zaključak

33. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine kada u obrazloženju osporene odluke nema ničega što ukazuje na proizvoljnu primjenu relevantnih propisa na apelanticinu štetu, te kada je redovni sud za svoju odluku dao jasne razloge.

34. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 12. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima kada apelantica kršenje tog prava vezuje za proizvoljnu primjenu materijalnog prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

35. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 1023/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Radoslava Trivunčića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Banjaluci broj 75 0 Rs 034010 15 Rsž od 21. siječnja 2016. godine, dopunske Presude Osnovnog suda u Mrkonjić-Gradu broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 26. lipnja 2015. godine i Presude Osnovnog suda u Mrkonjić-Gradu broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 22. lipnja 2015. godine

Odluka od 11. svibnja 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1023/16**, rješavajući apelaciju **Radoslava Trivunčića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. stavak (1) i stavak (3) točka h), članka 57. stavak (2) toč. a) i b), članka 58. i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. svibnja 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Radoslava Trivunčića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Banjaluci broj 75 0 Rs 034010 15 Rsž od 21. siječnja 2016. godine, dopunske Presude Osnovnog suda u Mrkonjić-Gradu broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 26. lipnja 2015. godine i Presude Osnovnog suda u Mrkonjić-Gradu broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 22. lipnja 2015. godine.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Radoslava Trivunčića podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj 75 0 Rs 034010 16 Rev od 31. ožujka 2016. godine, jer je *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Образложење

I. Увод

1. Radoslav Trivunčić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Šipova, kojeg zastupa Luka Vulin, odvjetnik iz Mrkonjić-Grada, podnio je 7. ožujka 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 75 0 Rs 034010 15 Rsž od 21. siječnja 2016. godine, dopunske Presude Osnovnog suda u Mrkonjić-Gradu (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 26. lipnja 2015. godine i Presude Osnovnog suda u Mrkonjić-Gradu broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 22. lipnja 2015. godine. Apelacija je registrirana pod brojem AP 1023/16.

2. Apelant je 23. lipnja 2016. godine podnio i apelaciju protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj 75 0 Rs 034010 16 Rev od 31. ožujka 2016. godine. Apelacija je registrirana pod brojem AP 2677/16.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Obzirom na to da su Ustavnom sudu dostavljene dvije apelacije istog apelanta koje se tiču iste činjenične i pravne osnove, Ustavni sud je, sukladno članku 32. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, donio odluku da se apelacije br. *AP 1023/16* i *AP 2677/16* spoje, vodi jedan postupak i donese jedna odluka pod brojem *AP 1023/16*.

4. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Osnovnog suda i Općine Šipovo (u daljnjem tekstu: tužena) zatraženo je 7. ožujka 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

5. Okružni sud i tužena su dostavili odgovore 15. ožujka 2016. godine, a Osnovni sud nije dostavio odgovor.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Presudom Osnovnog suda broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 22. lipnja 2015. godine obvezana je tužena da apelantu na ime neisplaćenih plaća za razdoblja pobliže navedena u presudi isplati iznose precizirane u presudi sa kamatama prema Zakonu o visini stope zatezne kamate, počevši za svaku neisplaćenu plaću do 10. u narednom mjesecu, pa do

isplate uz naknadu troškova parničnog postupka preciziranih u presudi. U obrazloženju je navedeno kako slijedi: da je apelant bio uposlen kod tužene na neodređeno vrijeme na temelju Rješenja načelnika tužene broj 01-120-43/12 od 2. srpnja 2012. godine, da je apelantu utvrđen prestanak radnog odnosa kod tužene sa 20. prosincem 2012. godine i da je tim danom udaljen sa posla, sve na temelju Rješenja Upravne inspekcije Ministarstva uprave i lokalne samouprave RS broj 10.2.1.1.-050-1410/12, da je Presudom Osnovnog suda broj 75 0 Rs 030783 13 Rs od 27. kolovoza 2013. godine, koja je potvrđena presudom Okružnog suda od 14. studenog 2014. godine, usvojen apelantov tužbeni zahtjev i poništena kao nezakonita navedena rješenja i odluka tužene o prestanku radnog odnosa, te obvezana tužena apelanta vratiti na radno mjesto telefonista-portir i prijaviti ga kod Fonda MIORS kao svog radnika počevši od 20. prosinca 2012. godine, da je tužena vratila apelanta na posao i prijavila ga kod Fonda MIORS, da je apelant u razdoblju od 1. kolovoza 2013. godine do 10. rujna 2014. godine bio uposlen kod poslodavca „Dunav osiguranje” a.d. Banjaluka, gdje je ostvarivao plaću i bio prijavljen na sve obvezne vidove osiguranja. S tim u svezi je navedeno da je na temelju nalaza i mišljenja vještaka nepobitno utvrđeno da je tužena dužna isplatiti apelantu iznose precizirane u presudi na ime plaća, te da nije dužna isplatiti plaće za razdoblje u kojem je bio uposlen kod drugog poslodavca i primao plaću. Osnovni sud je naveo da, prema odredbi članka 90. Zakona o radu, radnik ostvaruje pravo na plaću sukladno kolektivnom ugovoru, pravilniku o radu i ugovoru o radu, a prema odredbi članka 9. Zakona o MIO, osiguranik je osoba osigurana na obvezno mirovinsko i invalidsko osiguranje, te da mu je tužena dužna isplatiti plaće kako je i navedeno u dispozitivu presude.

8. Nakon toga Osnovni sud je donio dopunsku Presudu broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 22. lipnja 2015. godine u kojoj je naveo da se u izreci presude tog suda od 22. lipnja 2015. godine poslije stavka 1. dodaje stavak 2, koji glasi: „Sa viškom tužbenog zahtjeva preko dosuđenog iznosa tužitelj se odbija.” U obrazloženju je navedeno da je taj sud 22. lipnja 2015. godine donio predmetnu presudu i da je prigodom njezinog donošenja propustio odlučiti u izreci presude o višku tužbenog zahtjeva koji je odbijen. Zbog navedenog, a u svezi sa apelantovim zahtjevom, prema obrazloženju Osnovnog suda, stekli su se uvjeti za donošenje dopunske presude sukladno članku 192. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), što je i učinjeno na način da se presuda od 22. lipnja 2015. godine ispravlja, kako je to navedeno u izreci ove dopunske presude.

9. Protiv navedenih presuda apelant je podnio priziv Okružnom sudu, koji je Presudom broj 75 0 Rs 034010 15 Rsž od 21. siječnja 2016. godine apelantov priziv odbio i potvrdio pobijane presude Osnovnog suda, te odbio apelantov zahtjev za isplatu naknade za sastav priziva. U obrazloženju je, između ostalog, navedeno da je pri utvrđenoj činjenici da je

apelant kojem je poništen kao nezakonit prestanak radnog odnosa bio radno angažiran kod drugog poslodavca u razdoblju od 1. kolovoza 2013. godine do 10. rujna 2014. godine, to je, prema mišljenju tog suda, neutemeljen apelantov prizivni navod da mu pripada i naknada izgubljene zarade koju bi ostvario da je radio kod tužene, i to u 100% iznosu. Okružni sud je naveo da je odredbama članka 130. Zakona o radu, između ostalog, propisano da, ako nadležni sud utvrdi da je otkaz ugovora o radu koji je poslodavac dao radniku nezakonit, naložit će se poslodavcu da radniku isplati naknadu na ime izgubljene plaće i drugih primanja na koje radnik ima pravo prema kolektivnom ugovoru, pravilniku o radu i ugovoru o radu. Navedeno je da se pri dosuđenju predmetne izgubljene plaće imaju primijeniti pravila o naknadi štete iz odredaba čl. 154. i 189. ZOO, koje propisuju pravo oštećenog na naknadu izgubljene dobiti. Okružni sud je obrazložio da je svrha navedenih zakonski odredaba uspostava imovnog stanja oštećenog kao da nije bilo štetnog događaja a koji se u konkretnom slučaju odnosi na nezakoniti prestanak radnog odnosa, pri čemu je navedeno i da će sud prigodom dosude te naknade uzeti u obzir i okolnosti koje su nastupile poslije prouzročene štete, te dosuditi naknadu u iznosu koji je potreban da se oštećenikova materijalna situacija dovede u ono stanje u kojem bi se nalazila da nije bilo štetne radnje ili propuštanja.

10. Okružni sud je naveo da je nepobitno da je apelant u razdoblju od 1. kolovoza 2013. godine do 10. rujna 2014. godine bio uposlen kod drugog poslodavca, te da je na temelju odredbe članka 90. Zakona o radu ostvarivao i pravo na plaću kod tog poslodavca prema redovitom tijeku stvari. Prema obrazloženju tog suda, otpada pravni temelj zahtijevati naknadu plaće i od tužene ukoliko ne dokaže da su ostvarene plaće kod drugog poslodavca manje u odnosu na izgubljene plaće koje bi ostvario kod tužene i u kojem slučaju bi imao pravo na isplatu razlike između ostvarenih plaća i izgubljene zarade. Pošto, prema obrazloženju tog suda, apelant u tijeku postupka navedene činjenice nije dokazao, niti je provodio dokaze na okolnost visine plaća kod drugog poslodavca, to ne stoje ni apelantovi prizivni navodi da je prvostupanjski sud donošenjem navedene odluke pogrešno primijenio materijalno pravo. Imajući u vidu navedeno, Okružni sud je donio presudu kao u dispozitivu.

11. Protiv navedene presude apelant je izjavio reviziju Vrhovnom sudu, koji je Rješenjem broj 75 0 Rs 034010 16 Rev od 31. ožujka 2016. godine reviziju odbacio kao nedopuštenu jer u konkretnom slučaju vrijednost pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi cenzus od 30.000,00 KM, pa nije ispunjen uvjet dopuštenosti revizije u tom smislu, kao ni u smislu prihvatanja revizije, jer bi bila od bitnog značaja za rješavanje takvih predmeta u budućnosti.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant smatra da mu je pobijanim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Kršenje navedenih prava apelant vidi u proizvoljnoj primjeni materijalnog prava. Smatra da je pogrešno stajalište redovitih sudova da je trebalo dokazivati visinu plaća kod drugog poslodavca, jer se članak 130. Zakona o radu ima primijeniti bez ikakvog uvjetovanja a takvo stajalište je, prema apelantovom mišljenju, usvojio i Ustavni sud u svojim odlukama br. AP 3687/08 i AP 3364/09. Navodi i da se u konkretnom slučaju ne radi o naknadi štete, već o ostvarivanju apelantovog prava kod tužene kao poslodavca, kao i da mu radni odnos kod tužene nije ni prestao.

b) Odgovor na apelaciju

13. Okružni sud je naveo da u potpunosti ostaje pri razlozima iznesenim u presudi, zbog čega smatra da nije bilo kršenja prava na koja se apelant poziva.

14. Tužena je navela da nije bilo kršenja prava na koja se apelant poziva, te da apelaciju treba odbaciti kao, *prima facie*, neutemeljenu.

V. Relevantni propisi

15. U **Zakonu o radu - prečišćeni tekst** („Službeni glasnik RS” broj 55/07) relevantne odredbe glase:

Članak 90.

Djelatnik ostvaruje pravo na plaću u skladu sa kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu.

Djelatnicima se jamči jednaka plaća za isti rad ili rad iste vrijednosti koji ostvaruju kod poslodavca.

Pod radom iste vrijednosti podrazumijeva se rad za koji se zahtijeva isti stupanj stručne spreme, ista radna sposobnost, odgovornost i fizički i intelektualni rad.

Odluka poslodavatelja ili sporazum sa djelatnikom koji nisu sukladni stavku 2. ovog članka – ništavi su.

U slučaju povrede prava iz stavka 2. ovog članka, djelatnik ima pravo da pokrene postupak za naknadu štete.

Poslodavatelj ne može djelatniku isplatiti manju plaću od one koja je utvrđena sukladno kolektivnom ugovoru, pravilniku o radu i ugovoru o radu.

Članak 130.

Ako mjerodavni sud utvrdi da je otkaz ugovora o radu, koji je poslodavatelj dao djelatniku, nezakonit, naložit će poslodavatelju da djelatnika vrati na rad i rasporedi na poslove koje je obavljao prije otkaza ugovora ili na druge poslove koji odgovaraju stručnim i radnim sposobnostima djelatnika, kao i da mu isplati naknadu na ime izgubljene plaće i drugih primanja na koje djelatnik ima pravo prema kolektivnom ugovoru, pravilniku o radu i ugovoru o radu.

16. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službeni glasnik RS” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 7.

Stranke su dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i da izvode dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Sud će razmotriti i utvrditi samo činjenice koje su stranke iznijele i odrediti izvođenje samo onih dokaza koje su stranke predložile, ako zakonom nije drugačije određeno.

Sud je ovlašten da utvrdi i činjenice koje stranke nisu iznijele i naloži izvođenje dokaza koje stranke nisu predložile, ako iz rezultata rasprave i dokazivanja proizlazi da stranke idu za tim da raspolažu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati.

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno.

VI. Dopustivost

17. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana

od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

U odnosu na AP 1023/16

19. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 75 0 Rs 034010 15 Rsž od 21. siječnja 2016. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelant je primio 10. veljače 2016. godine a apelacija je podnesena 7. ožujka 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

20. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

U odnosu na AP 2677/16 - dopustivost *ratione materiae*

21. Ustavni sud zapaža da je pobijanim rješenjem Vrhovnog suda odbijena kao neutemeljena revizija koju je apelant izjavio protiv Presude Okružnog suda broj 75 0 Rs 034010 15 Rsž od 21. siječnja 2016. godine. U svezi s tim, Ustavni sud, prije svega, mora riješiti pitanje primjenjivosti članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije na konkretan slučaj.

22. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj dosadašnjoj praksi, podržavajući praksu Europskog suda za ljudska prava, ukazivao na to da je odgovor na pitanje je li članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv ili ne sadržan u odgovoru na pitanje je li posljedica predmetne procedure odlučujuća za utvrđivanje građanskih prava i obveza (vidi, Ustavni sud, odluke o dopustivosti br. AP 739/07 od 17. rujna 2009. godine, AP 766/12 od 22. listopada 2013. godine i AP 1466/16 od 22. ožujka 2017. godine, dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U konkretnom slučaju Ustavni sud ukazuje da se pobijanom odlukom Vrhovnog suda odlučivalo samo o procesnoj dopustivosti „pravnog lijeka” koji je apelant koristio. Dakle, iz navedenog proizlazi da se pobijanom odlukom nije odlučivalo o apelantovim „građanskim pravima i obvezama” u smislu značenja prava na pravično suđenje iz čega slijedi da je ova apelacija u odnosu na navodne povrede članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije *ratione materiae* inkompatibilna sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

23. Ustavni sud, dalje, ukazuje da se u predmetnom postupku nije odlučivalo ni o apelantovim imovinskim pravima iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, slijedom čega su i apelantovi navodi o kršenju prava na imovinu *ratione materiae* inkompatibilni sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

VII. Meritum

24. Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da su tim presudama prekršena njegova prava iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

25. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2., što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.[...]

26. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

U odnosu na primjenu materijalnog prava

27. Ustavni sud, prije svega, ističe da se predmetni postupak odnosi na pitanje apelantovog prava na naknadu neisplaćenih plaća u vrijeme kada mu je bio izrečen otkaz ugovora o radu rješenjem koje je sudskim odlukama poništeno, dakle, na pitanje građanskopravne naravi, te, stoga, apelant uživa garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

28. Apelant ukazuje na to da su redoviti sudovi, koji su odbili dio njegovog tužbenog zahtjeva za isplatu naknade plaće za razdoblje od 1. kolovoza 2013. godine do 31. kolovoza 2014. godine, proizvoljno primijenili materijalno pravo. S tim u svezi, Ustavni sud, prije svega, naglašava da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj

65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacijske nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovitim sudovima.

29. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stajalištu, može iznimno, kada ocijeni da je u određenom postupku redoviti sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica, tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26.) upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno i navode iz apelacije, Ustavni sud će u konkretnom slučaju ispitati je li pobijana odluka utemeljena na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

30. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi odbili dio apelantovog tužbenog zahtjeva kojim je tražio da mu se naknadi i plaća za razdoblje od 1. kolovoza 2013. godine do 14. rujna 2014. godine, kada je bio u radnom odnosu kod drugog poslodavca od kojeg je u tom razdoblju primao plaću i bio prijavljen na sve obvezne vidove osiguranja pri čemu apelant nije dokazao da mu je plaća u tom razdoblju bila niža nego što bi imao kod tužene. Pošto je nepobitno da radnik ne može istodobno biti uposlen sa punim radnim vremenom i primati plaću kod dva poslodavca (ovakva mogućnost postoji samo pri uposlenju sa nepunim radnim vremenom, kako to predviđa članak 42. Zakona o radu a koji propis se očigledno ne može primijeniti na apelanta), Ustavni sud smatra da nema ništa što bi ukazivalo na to da su redoviti sudovi proizvoljno primijenili materijalno pravo kada su odbili navedeni apelantov zahtjev. Obrazloženja redovitih sudova o tom pitanju su jasna i argumentirana, te sukladna standardima prava na pravično suđenje, pa su apelantovi navodi neutemeljeni. Pri tome Ustavni sud zapaža da se apelant poziva na praksu Ustavnog suda, odnosno odluke u predmetima br. *AP 3687/08* i *AP 3364/09* (dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Naime, navedenim odlukama Ustavni sud je usvojio apelacije apelanata u tim predmetima, ukinuo pobijane sudske odluke i

predmete vratio na ponovni postupak redovitim sudovima. Ustavni sud je u navedenim predmetima utvrdio da su ti sudovi proizvoljno primijenili materijalno pravo kada su odbili dijelove tužbenih zahtjeva apelanata za naknadu plaće u vrijeme kada su na snazi bila rješenja o otkazu ugovora o radu apelantima, a ti apelanti su primali socijalnu pomoć kao izbjeglice u inozemstvu, jer je zaključio „da je Vrhovni sud proizvoljno primijenio materijalno pravo kada je zaključio da apelantičino potraživanje, u biti, ima karakter naknade štete, odnosno odgovornosti za štetu, pa ga primjenom članka 192. stavak 1. ZOO treba umanjiti za iznos koji je apelantica primala na ime socijalne pomoći od druge države dok je imala status izbjeglice iz Bosne i Hercegovine, a ne karakter potraživanja po osnovi radnog odnosa, tj. rada, koja se ostvaruju primjenom drugih relevantnih odredaba pozitivnopravnih propisa (zakona koji reguliraju oblast radnih odnosa i kolektivnim ugovorom) (...), te da su ‘primanja iz radnog odnosa’ i primanja po osnovi ‘socijalne pomoći’ koju je apelantica primila od druge države dvije apsolutno različite kategorije i da u domaćem pravu ne postoji odredba kojom je regulirana mogućnost tzv. prebijanja ovih potraživanja”. Obzirom na to da je u konkretnom slučaju apelant u preciziranom razdoblju bio uposlen kod drugog poslodavca, te da je primao naknade koje proizlaze iz radnog odnosa, a ne naknadu koja proizlazi iz socijalne pomoći ili slično, Ustavni sud smatra da je apelantovo pozivanje na navedenu praksu neutemeljeno.

31. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

32. Apelant smatra da mu je pobijanim presudama prekršeno i pravo na imovinu. Obzirom na to da apelant navode o kršenju ovog prava svodi na navode o kršenju prava na pravično suđenje, odnosno primjenu materijalnog prava, a pošto je Ustavni sud utvrdio da to pravo nije prekršeno, Ustavni sud smatra da nema kršenja ni prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

33. Nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na primjenu materijalnog prava kada su redoviti sudovi, uz pozivanje na relevantne odredbe materijalnog prava, detaljno i jasno obrazložili svoje odluke o neutemeljenosti dijela tužbenog zahtjeva kojim je apelant tražio da mu tužena naknadi plaću za razdoblje u kojem je apelant bio uposlen kod drugog poslodavca i primao plaću kod njega, a da pri tome apelant nije dokazao da je iznos te

plaće bio manji nego što bi primao kod tužene i kada je apelantovo pozivanje na praksu Ustavnog suda neutemeljeno, jer se radi o različitom činjeničnom i pravnom pitanju.

34. Nema kršenja prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, koje je u konkretnim okolnostima dovedeno u svezu s pogrešnom primjenom materijalnog prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

35. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

36. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број AP 461/16

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Неформалног удружења грађана Ре:акција - Грађанска иницијатива за Бању Луку поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 11 0 У 0009611 14 Увп од 5. новембра 2015. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 11 0 У 0009611 12 У од 20. новембра 2013. године

Одлука од 6. јуна 2018. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 461/16**, рјешавајући апелацију **Неформалног удружења грађана Ре:акција – Грађанска иницијатива за Бању Луку**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст („Службени гласник БиХ” број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Мирсад Ћеман, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 6. јуна 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Неформалног удружења грађана Ре:акција - Грађанска иницијатива за Бању Луку** поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број **11 0 У 0009611 14 Увп** од 5. новембра 2015. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број **11 0 У 0009611 12 У** од 20. новембра 2013. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Неформално удружење грађана **Ре:акција - Грађанска иницијатива за Бању Луку** (у даљњем тексту: апелант) из Бање Луке, које заступа Марко Вујић, адвокат

из Бање Луке, поднијело је 27. јануара 2016. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 11 0 У 0009611 14 Увп од 5. новембра 2015. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд) број 11 0 У 0009611 12 У од 20. новембра 2013. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 ст. (2) и (3) Правила Уставног суда, од Врховног и Окружног суда, те од Града Бања Лука затражено је 22. јануара 2018. године да доставе одговоре на апелацију.
3. Врховни суд је доставио одговор 25. јануара, а Окружни суд 26. јануара 2018. године. Град Бања Лука није доставио одговор на апелацију.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.
5. Апелант се 12. фебруара 2012. године обратио Кабинету градоначелника захтјевом за приступ информацијама које се односе на: 1) списак чланова Комисије која је вршила избор идејног рјешења за ревитализацију и ремоделацију тврђаве Кастел (у даљњем тексту: идејно рјешење), 2) записнике са одржаних састанака Комисије, 3) позив на конкурс за израду идејног рјешења, 4) информације које је Одјељење за просторно уређење било обавезно доставити Скупштини Града Бања Лука на основу закључка Скупштине од 20. септембра 2007. године, 5) фотокопију уговора са Европском унијом на основу којег је Граду Бања Лука путем фондова ПРА одобрено 2,5 милиона евра за реализацију идејног пројекта и 6) информацију на који начин су грађани били укључени у избор идејног рјешења, да ли је била спроведена јавна расправа и, ако јесте, на који начин је спроведена.
6. Градоначелник је дописом од 28. фебруара 2012. године одговорио апеланту како слиједи: 1) да је у односу на списак чланова Комисије за избор идејног рјешења и записнике са одржаних састанака утврдио изузетак на основу члана 6 тачка в) Закона о слободи приступа информацијама (у даљњем тексту: ЗОСПИ) са циљем заштите процеса доношења одлука јавног органа у давању мишљења, сајета или препорука јавног органа, запосленог лица у јавном органу или сваког лица које врши активности за или у име јавног органа, а не обухвата чињеничне, статистичке, научне или техничке информације, 2) да је конкурс за израду идејног рјешења из 2006.

године објављен у „Службеном гласнику БиХ” број 60 од 7. августа 2006. године, 3) да је закључак Скупштине Града Бања Лука реализовало Одјељење за просторно уређење на 54. сједници Скупштине, која је одржана 5. фебруара 2008. године, када је презентована коначна верзија идејног пројекта, те након што је идејни пројекат верификован, достављен је као „програмски елеменат носиоцу израде Регулационог плана за уређење обале Врбаса”, 3) да за достављање уговора са Европском унијом апелант треба да се обрати Министарству цивилних послова БиХ и 4) да је, након изложбе приспјелих радова у Музеју савремене умјетности, која је била отворена за заинтересовану јавност од 13. до 23. марта 2007. године, о резултатима конкурса „организована дебата у виду округлог стола о теми ‘Принципи и могућности ремоделације и ревитализације тврђаве Кастел’ у Бањој Луци у Музеју савремене умјетности 23.3.2008. године, на коју је позвана сва стручна и друга јавност путем дневних новина ‘Независне новине’ од 20.2.2007. године”.

7. Апелант је, након овога, захтијевао да се донесе управни акт, наводећи да му је ускраћена слобода приступа информацијама, односно да су прекршене одредбе чл. 9, 13, 14 и 25 ЗОСПИ. Градоначелник је тај захтјев прихватио као жалбу, зато што допис који је апеланту достављен није садржавао поуку о правном лијеку. Сходно томе, градоначелник је донио Рјешење број 12-Г-746/2012 од 7. маја 2012. године којим је одбио апелантову жалбу као неосновану уз исто образложење које је апелант већ добио у ранијем допису. Нарочито је наглашено да је изузетак од слободног приступа информацијама предвиђен законом због чега „и није било потребе да се тај изузетак образлаже”, те да је „јавност у потпуности упозната са избором идејног рјешења [...] о чему је [апелант] обавијештен спорним дописом, као и процедуром избора идејног рјешења, расписаним конкурсом, те јасно дефинисаним правилима, током и начином избора комисије као стручног тијела, то подаци о члановима комисије и записници са састанака не могу представљати никако чињеничне, статистичке, научне или техничке информације”, те да би „упознавање са ставовима и мишљењима појединаца, израженим у процесу доношења одлуке избора идејног рјешења, представљало повреду процеса доношења одлуке, коју штити Закон”.

8. Против овог акта апелант је поднио тужбу коју је Окружни суд оспореном Пресудом број 11 0 У 0009611 12 У од 20. новембра 2013. године одбио као неосновану. У образложењу првостепене пресуде, између осталог, наведено је да није основана апелантова тврдња да је требало да добије списак чланова Комисије за избор идејног рјешења и записнике са састанака те комисије. Наиме, како је Окружни суд образложио, у члану 6 ЗОСПИ су прописани изузеци од права на приступ информацијама. У тачки (в) наведеног члана је прописано да надлежни јавни орган може

да утврди изузетак у случајевима када се откривањем информације основано може очекивати изазивање значајне штете по легитимне циљеве јавних органа у сврху заштите процеса доношења одлуке, када се даје мишљење, савјет или препорука запослених лица у јавном органу или сваког лица које врши активности за или у име јавног органа, али се не ради о чињеницама, статистичким подацима, научним или техничким информацијама. Окружни суд је навео да ово посљедње није заштићено и не служи легитимним циљевима Републике Српске, али да је за давање мишљења, савјета и препорука утврђен изузетак који има легитиман циљ. Даље, Окружни суд је навео да је чланом 9 ЗОСПИ предвиђен и изузетак од утврђеног изузетка, па је прописано да се може објавити тражена информација и без обзира на утврђени изузетак ако је то оправдано јавним интересом у којем случају се „узима у обзир свака корист и свака штета која може проистећи из тога”. У конкретном случају, како је даље образложено, „апсолутно није јасно зашто би јавност имала интереса да зна ко су чланови комисије и због чега би требало да се упозна са садржајем датих мишљења, а [апелант] ту оправданост интереса није ни доказивао”. Стога је Окружни суд закључио да је правилно утврђен изузетак у заштити процеса доношења одлуке јавног органа у давању мишљења, савјета или препоруке, „док су сви остали подаци транспарентни”. Како је даље навео Окружни суд, „[с]амо онда када јавни орган објављује тражену информацију за коју је утврђен изузетак, мора утврђивати оправданост јавним интересом, којом приликом разматра сваку корист и сваку штету које могу проистећи из тога”. У конкретном случају, како је закључио Окружни суд, тужени орган је закључио да се подаци у вези са члановима Комисије и записницима односе на изузетке из члана 6 тачка (в) ЗОСПИ, па те податке није доставио апеланту, при чему се „правилно позвао на пропис, а остале информације је доставио”.

9. Врховни суд је, одлучујући о захтјеву за ванредно преиспитивање пресуде Окружног суда, донио оспорену Пресуду број 11 0 У 0009611 14 Увп од 5. новембра 2015. године којом је тај захтјев одбио. У образложењу одлуке Врховни суд је, између осталог, навео да је правилно утврђено да информације о члановима Комисије и записници са састанака те комисије представљају изузетак предвиђен чланом 6в) ЗОСПИ, будући „да се ради о ставовима и мишљењима појединаца израженим у процесу доношења одлуке о избору идејног рјешења, чије објављивање би представљало повреду процеса доношења одлуке која је заштићена законом и која не укључује јавност”. Врховни суд је, такође, навео да „јавност није укључена ни у процес доношења неке друге одлуке јавног органа, осим ако то није посебно прописано” због чега су супротни апелантови наводи неосновани. Осим тога, како

је даље навео Врховни суд, јавност је „у потпуности упозната са избором идејног рјешења [...], о чему је и [апелант] обавијештен”, а да апелант ни у захтјеву, а ни током поступка „не наводи разлоге због којих би јавност имала интереса да има сазнање о именима чланова те комисије и због чега би требало да се упозна са садржајем датих мишљења”. У складу са наведеним, Врховни суд је закључио да није прекршен члан 9 ЗОСПИ, „јер је испитивање оправданости јавним интересом потребно онда када јавни орган објављује тражену информацију за коју је утврђен изузетак, а не у сваком случају”, како је то тврдио апелант. Осим тога, није прекршен ни члан 13 ЗОСПИ „у смислу навода [апеланта] да је тужени имао обавезу да његов захтјев у односу на информацију у вези са уговором који је закључен са ЕУ прослиједи Министарству цивилних послова, јер уговор не постоји, а ради се о средствима прве компоненте, како је тужени навео у образложењу оспореног акта”.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апелант сматра да му је оспореним одлукама прекршено право из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). У образложењу ових навода апелант наводи да су информације које му нису достављене у односу на списак чланова Комисије за избор идејног рјешења и записнике са састанака те комисије погрешно проглашене изузетком „због наводне заштите процеса доношења одлука пред надлежним органом јер се не ради о заштити поступка доношења одлука у јавном органу онако како то предвиђа члан б став в) Закона с обзиром на то да је поступак окончан и донесена је одлука по његовом окончању”. Апелант сматра да наведена одредба штити само поступак до доношења одлуке, а не и након што је поступак окончан. Осим тога, апелант сматра да „није тачно схватање из побијане пресуде да је испитивање јавног интереса потребно само онда када јавни орган објављује информацију за коју је утврђен изузетак”, већ да се „тест јавног интереса спроводи у свим случајевима када се информација проглашава изузетком, било да се она објављује, а нарочито када се она не објављује”. Апелант се у том смислу позива на одредбу члана 5 ЗОСПИ и наводи да та одредба „кумулативно наводи да се изузетак од објављивања тражене информације утврђује само у случајевима када надлежни јавни орган утврди изузетак у смислу чл. 6, 7 или 8 за цијелу или дио информације и одреди, након обављеног испитивања јавног интереса у смислу члана 9, да објављивање информације није од јавног интереса”. Дакле, како апелант

наводи, јавни орган мора у сваком случају, прије него што одреди изузетак од објављивања, спровести тест јавног интереса у складу са чланом 9 ЗОСПИ. У вези с тим, апелант се позвао на предмет Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) *Társaság u Szabadságjogokért против Мађарске*.

11. Апелант сматра да у прилог овоме иде и одредба члана 14 став 3 тачка а) ЗОСПИ којом је прописано да „јавни орган који донесе допис којим одбија захтјев за приступ информацијама, у цијелости или дјелимично, у допису, између осталог, мора да наведе законски основ за статус изузећа информације уз наводе чланова овог закона на које се позива, као и сва материјална питања која су важна за одлуку, што укључује и узимање у обзир фактора јавног интереса”. Апелант, такође, сматра да овај „случај представља примјер непружања помоћи јавног органа у смислу члана 18 ЗОСПИ” којим је прописано „да јавни орган предузима све потребне мјере помоћи сваком физичком или правном лицу које тражи да оствари било које право у смислу овог закона”. Стога је, како наводи, јавни орган „имао обавезу да помогне апеланту да оствари своје право на приступ копији уговора са Европском унијом и то тако да његов захтјев прослиједи надлежном министарству, умјесто да апеланта упути да сâм тражи уговор од министарства, а у коначници да тврди да уговор са ЕУ не постоји”. Апелант, такође, сматра да је погрешно становиште суда да је он требало да наведе разлоге „због којих би јавност имала интереса да има сазнања о именима чланова Комисије и због чега би требало да се упозна са садржајем датих мишљења”. С тим у вези, апелант наводи да је у члану 11 став 2 ЗОСПИ наведено да „јавни орган неће испитивати, нити захтијевати разлоге оправданости захтјева”, па се у вези с тим позива на становиште Европског суда у предмету *Иницијатива младих за људска права против Републике Србије* у којем је Европски суд, између осталог, навео да би терет „требало да буде на државном органу који настоји да негира приступ да покаже да та информација спада у опсег система изузетака”.

б) Одговори на апелацију

12. Врховни и Окружни суд су у одговорима оспорили апелационе наводе и истакли да одлуке садрже детаљна образложења којима су се руководили одлучујући о апелантовом тужбеном захтјеву, те да остају при разлозима које су дали у оспореним одлукама.

V. Релевантни прописи

13. У **Закону о слободи приступа информацијама Републике Српске** („Службени гласник РС” број 20/01) релевантне одредбе гласе:

Циљ

Члан 1.

Циљ овог закона је:

(а) да се установи да информације под контролом јавног органа представљају јавно добро од вредности и да јавни приступ овим информацијама промовише већу транспарентност и одговорност тих јавних органа, те да су ове информације неопходне за демократски процес;

(б) да се установи да свако лице има право приступа овим информацијама у највећој могућој мери у складу са јавним интересом, те да јавни органи имају одговорарајућу обавезу да објаве информације; [...]

Утврђивање изузетка

Члан 5.

Изузетак од објављивања тражене информације се утврђује само у случајевима када надлежни јавни орган:

(а) утврди изузетак у смислу чл. 6, 7. или 8. за целу информацију или део информације, и

(б) одреди, након обављеног испитивања јавног интереса у смислу члана 9., да објављивање информације није од јавног интереса.

Изузеци код функција јавних органа

Члан 6.

Надлежни јавни орган може да утврди изузетак, у случајевима када се откривањем информације основано може очекивати изазивање значајне штете по легитимне циљеве следећих категорија у Републици Српској:

(а) интереси одбране и сигурности, као и заштита јавне безбедности;

(б) спречавање криминала и свако откривање криминала;

(в) заштита процеса доношења одлуке од стране јавног органа у давању мишљења, савета или препорука од стране јавног органа, запосленог лица у јавном органу, или сваког лица које врши активности за или у име јавног органа, а не обухвата чињеничне, статистичке, научне или техничке информације.

Изузетак код поверљивих комерцијалних информација

Члан 7.

Када надлежни јавни орган оправдано утврди да захтев за приступ информацијама укључује поверљиве комерцијалне интересе треће стране, надлежни јавни орган ће дописом, по хитном поступку, обавестити трећу страну о појединостима захтева.

Дописом се трећа страна информише о непосредном објављивању информација, осим ако трећа страна, у року од 15 дана од пријема овог дописа, не одговори у писаној форми да такве информације сматра поверљивим и наведе разлоге за штету која би проистекла из објављивања информација. Након пријема таквог одговора, надлежни јавни орган ће утврдити изузетак.

Изузетак код заштите приватности

Члан 8.

Надлежни јавни орган ће утврдити изузетак када оправдано утврди да тражене информације укључују личне интересе које се односе на приватност трећег лица.

Испитивање јавног интереса

Члан 9.

(1) Надлежни јавни орган ће објавити тражену информацију, без обзира на утврђени изузетак, ако је то оправдано јавним интересом и узети у обзир сваку корист и сваку штету које могу проистећи из тога.

(2) У доношењу одлуке да ли је објављивање информација оправдано јавним интересом, надлежни јавни орган ће размотрити околности као што су (али нису ограничене на), свако непоштовање законске обавезе, постојање било каквог преступа, судску погрешку, злоупотребу власти или немар у обављању службене дужности, неовлашћено коришћење јавних фондова, или опасност по здравље или безбедност појединца, јавности или околине.

Подношење захтева

Члан 11.

(1) Захтеви за приступ информацијама се подносе оном јавном органу за којег подносилац захтева сматра да је надлежан.

(2) Јавни орган неће испитивати нити захтевати разлоге оправданости захтева. [...]

Одређивање надлежног јавног органа

Члан 13.

(1) Ако јавни орган који прими захтев није надлежан, он ће, у року од 15 дана од дана пријема захтева, проследити захтев надлежном јавном органу и дописом о томе обавестити подносиоца захтева. Захтев се не прослеђује ако се у наведеном временском периоду утврди да је тражена информација под контролом јавног органа који је примио захтев, а надлежни јавни орган, након што је обавештен о појединостима овог захтева, нема приговора да јавни орган који је примио захтев обради такав захтев. Јавни орган који је примио захтев сматра се надлежним јавним органом и обрађује захтев у смислу члана 14. овог закона. [...]

Поступање надлежног јавног органа по пријему захтева

Члан 14.

[...]

(3) Ако се одбије приступ информацији, било делимичној или целој информацији, надлежни јавни орган дописом о томе обавештава подносиоца захтева. Допис треба да:

(а) садржи законски основ за статус изузећа информације, уз наводе чланова овог закона на које се позива, као и сва материјална питања која су важна за одлуку, што укључује и узимање у обзир фактора јавног интереса; [...]

Обавеза помагања

Члан 18.

Јавни орган предузима све редовне мере помоћи сваком физичком или правном лицу које тражи да оствари било које право у смислу овог закона.

VI. Допустивост

14. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

15. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом повија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

16. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 11 0 У 0009611 14 Увп од 5. новембра 2015. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Оспорену одлуку апелант је примио 2. децембра 2015. године, а апелација је поднесена 27. јануара 2016. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

VII. Меритум

17. Апелант сматра да му је оспореним одлукама прекршено право из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и право из члана 10 Европске конвенције будући да му је ускраћен приступ одређеним информацијама зато што их је надлежни јавни орган прогласио изузетком од објављивања.

18. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

х) Слободу изражавања.

19. Члан 10 Европске конвенције гласи:

1. Свако има право на слободу изражавања. Ово право обухвата слободу сопственог мишљења, примања и саопштавања информација и идеја без мијешања јавне власти и без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтијевају дозволе за рад радио, телевизијских и кинематографских предузећа.

2. Пошто остваривање ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности, оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом и неопходним у демократском друштву у интересу националне безбједности, територијалног интегритета или јавне безбједности, ради спречавања нередра или криминала, заштите здравља или морала, заштите угледа или права других, спречавања откривања информација добијених у повјерењу, или ради очувања ауторитета и непристрасности судства.

20. Прво питање на које треба дати одговор при анализи члана 10 Европске конвенције јесте да ли и у којој мјери право на приступ информацијама под контролом јавне власти улази, у конкретном случају, у оквир „слободе изражавања” из члана 10 Европске конвенције, те ако улази, постоји ли мијешање у то апелантово право.

Ако се закључи да постоји мијешање, онда треба одговорити и на питање да ли је то мијешање оправдано, односно да ли је било у складу са законом, да ли је имало неки легитиман циљ и да ли је било „неопходно у демократском друштву”.

21. За оцјену наведених питања Уставни суд ће најприје размотрити релевантну праксу Европског суда у сличним случајевима.

Релевантни стандарди Европског суда

22. Европски суд је разматрао слично питање у предмету *Magyar Helsinki Bizottsag против Мађарске* (Мађарски хелсиншки комитет, у даљем тексту: МНВ, пресуда Европског суда од 8. новембра 2016. године, захтјев број 18030/11). Одлучујући о том захтјеву, Европски суд је навео да је „кључно питање у том предмету било да ли се члан 10 Европске конвенције може тумачити тако да гарантује невладиним организацијама право приступа информацијама које су под контролом јавне власти”, те да ли је одбијање захтјева подносиоца за приступ информацијама у наведеном предмету, у околностима тог случаја, резултирало мијешањем у његово право да прима и дијели информације у смислу члана 10 Европске конвенције (*idem*, тачка 71).

23. Разматрајући то питање, Европски суд је најприје изнио врло детаљну општу анализу одредбе члана 10 Европске конвенције (*idem*, тач. 118-125), након чега је детаљно изнио своју праксу у вези са општим питањем да ли и у којој мјери право на приступ информацијама под контролом јавне власти улази у оквир „слободе изражавања” из члана 10 Европске конвенције упркос чињеници да такво право није експлицитно наведено у тексту те одредбе. То питање је, како је навео Европски суд, током низа година постепено разјашњавано, а судска пракса показује „уочљиву еволуцију у корист признавања, под одређеним условима, права на слободу приступа информацијама као саставног дијела слободе да се примају и дијеле информације из члана 10 Конвенције”. Након навођења предмета који су се тicali права на приступ информацијама које су биле релевантне за приватни живот појединца, те предмета који су се тicali прикупљања информација као кључног припремног корака у новинарству, „што представља инхерентан заштићен дио слободе штампе”, Европски суд је указао и на новији развој праксе поводом овог питања у предметима у којима је Европски суд утврдио да је постојало мијешање у право из члана 10 Европске конвенције у ситуацијама у којима је подносиоцима захтјева право на приступ информацијама било признато домаћим законом или чак и судском пресудом, али су домаће власти пропустиле да те законе примјене. Утврђујући да у таквим случајевима постоји мијешање, Европски суд је указао да је „приступ спорним информацијама суштински елемент права на подносиочево право

на слободу изражавања, односно да чини дио легитимног прикупљања информација од јавног интереса са намјером да се те информације подијеле јавности и да се на тај начин допринесе јавној дебати” (*idem*, тач. 126-131 са даљњим референцама на поједине предмете).

24. Даље, Европски суд је навео да се, упоредо са наведеном праксом, појавио и повезан приступ изнесен у предмету *Társaság u Szabadságjogokért* против Мађарске (види, Европски суд, пресуда од 14. априла 2009. године, апликација број 37374/05, у даљњем тексту: пресуда *Társaság*) на који се и апелант позвао. У том случају подносилац захтјева је била невладина организација чији је прокламовани циљ био да промовише основна права и да јача цивилно друштво и владавину права у Мађарској и која је била активна на пољу политике у области наркоманије. У том предмету подносиоцу је био одбијен захтјев да изврши увид у уставну жалбу у којој се тражила оцјена уставности амандманā на кривични закон који су се тичали кривичних дјела у вези са наркоманијом, који је Уставном суду поднио један посланик у законодавном органу. Европски суд је најприје указао да „доследно стоји на становишту да јавност има право да прими информације од општег интереса”, те да „с обзиром на интересе које штити члан 10, закон не може допустити арбитрарна ограничења која могу представљати један облик индиректне цензуре уколико власти креирају препреке за прикупљање информација” (*idem*, тачка 26). Такође, Европски суд је нагласио „подносиочеву улогу друштвеног ‘контролора власти’ [watchdog]” и његову укљученост „у легитимно прикупљање информација од јавног значаја”, па је истакао да је намјера подносиоца била да јавности пренесе информације које је прикупио из уставне жалбе и да на тај начин допринесе дебати која се тичала кривичних дјела у вези са наркоманијом, те да је стога јасно да је подносиочево право да пренесе информације било нарушено (*idem*, тач. 27-28). Слично томе, у предмету *Иницијатива младих за људска права* Европски суд је, позивом на пресуду *Társaság*, навео да, када је невладина организација умијешана у питања од јавног интереса, она има улогу „друштвеног контролора власти”, па активности те организације „захтијевају сличну заштиту према Конвенцији као што је она која се пружа штампи” (види, Европски суд, *Иницијатива младих за људска права против Републике Србије*, пресуда од 25. јуна 2013. године, апликација број 48135/06, тачка 20 са даљњим референцама).

25. Анализирајући даље то питање, Европски суд је у пресуди МНВ, након исцрпне анализе међународних стандарда, докумената и своје праксе (*loc. cit.*, пресуда МНВ, тач. 133-155), навео да остаје при својим становиштима изнесеним у дотадашњој пракси која се тиче права на приступ информацијама, али да је „дошло вријеме да се класични принципи разјасне”. У вези с тим, Европски суд је нагласио, између осталог,

и то да „члан 10 не преноси на појединца право на приступ информацијама које су под контролом јавне власти, нити ствара обавезу за државу да такве информације пружи појединцу”. Међутим, како је нагласио даље Европски суд, таква обавеза може да проizaђе у два случаја: прво, када је „откривање информација наложио суд” и, друго, у околностима када је „приступ информацијама инструменталан за уживање у праву на слободу изражавања, нарочито на ‘слободу да се примају и преносе информације’ и када одбијање представља мијешање у то право” (*loc. cit.*, пресуда МНВ, тачка 156).

26. Европски суд је, даље, навео да питање да ли и у којој мјери одбијање приступа информацијама у случају какав је разматран у предмету МНВ представља мијешање у право подносиоца на слободу изражавања, мора бити размотрено у сваком појединачном случају „у свјетлу нарочитих околности”. У вези с тим, Европски суд је навео да „скорија пракса поводом тог питања нуди драгоцјену илустрацију критеријума” који се морају узети као релевантни при оцјени да ли има мијешања у право на слободу изражавања, односно право на приступ информацијама као дио тог права. Ти критеријуми су: а) сврха захтјева за приступ информацијама, б) природа информације која се тражи, ц) улога подносиоца и д) постојање и доступност информација (*loc. cit.*, пресуда МНВ, тач. 158-170). Примјенивши ове критеријуме на конкретан случај, Европски суд је навео да је подносилац, као позната и етаблирана невладина организација за заштиту људских права, тражио од надлежног јавног органа информацију о именима адвоката који су били одређени за одбрану по службеној дужности. Даље, суд је указао да су подносиоцу те информације биле неопходне за довршавање истраживања о функционисању система одбране по службеној дужности, те да је подносилац на тај начин желио допринијети дискусији која је несумњиво представљала јавни интерес. Одбијајући приступ таквим информацијама, које су постојале и биле доступне, домаће власти су нарушиле право подносиоца да прими и пренесе информације, и то на начин који је „ударо у саму суштину његових права из члана 10” (*idem*, тач. 171-180). Стога је суд закључио да је, у околностима тог случаја, постојало мијешање у право подносиоца из члана 10 Европске конвенције, па је размотрио остала битна питања (да ли је мијешање било у складу са законом, да ли је имало легитиман циљ и да ли је било неопходно у демократском друштву).

Примјена релевантних принципа у конкретном случају

27. У конкретном случају апелант је невладина организација којој је одбијен приступ дијелу тражених информација и то: списку чланова Комисије за избор идејног рјешења и записницима са састанака те комисије.

Питање примјене члана 10 Европске конвенције

28. У односу на питање да ли и у којој мјери право на приступ информацијама под контролом јавне власти у конкретном случају улази у оквир „слободе изражавања” из члана 10 Европске конвенције, Уставни суд најприје указује да је у неколико предмета који су се тicali права на слободу приступа информацијама усвајао становиште да „поступак у којем је утврђивано постојање законских претпоставки за приступ информацијама не покреће питања и не ужива заштиту апелантовог права на слободу изражавања из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције, па је такве апелације прогласио *ratione materiae* недопустивим (види, Уставни суд, одлуке о допустивости број АП 1062/14 од 24. априла 2014. године, тачка 11, и број АП 2527/17 од 18. јула 2017. године, тачка 12, обје доступне на www.ustavnisud.ba). Међутим, имајући у виду наведену праксу Европског суда (види тач. 22-25 ове одлуке), као и то да је апелант у конкретном случају, такође, невладина организација која би могла имати улогу „друштвеног контролора власти”, што ће даље у одлуци бити предмет разматрања, Уставни суд сматра да право на слободу приступа информацијама у околностима конкретног случаја улази у оквир члана 10 Европске конвенције.

Да ли постоји мијешање у апелантово право?

29. У конкретном случају се, слично као у пресуди МНВ, као кључно поставља питање да ли одбијање приступа спорним информацијама представља мијешање у апелантово право из члана 10 Европске конвенције. Тек ако је одговор на то питање позитиван, онда се може даље разматрати да ли је то мијешање било оправдано. У одговору на то питање Уставни суд ће примјенити критеријуме које је Европски суд систематизовао у пресуди МНВ (види тачку 26 ове одлуке).

30. У односу на први критеријум, сврху тражених информација, Уставни суд запажа да ни из апелације, нити из докумената која је апелант приложио уз апелацију, па ни из тужбе коју је поднио суду није видљиво која је била сврха тражења спорних информација које му је надлежни орган одбио дати. У вези с тим, Уставни суд истиче да је тачан апелантов навод да је чланом 11 став 2 ЗОСПИ прописано да „јавни орган неће испитивати нити захтевати разлоге оправданости захтева”. Међутим, када се апелант позива на кршење људског права из члана 10 Европске конвенције и када се обрати Уставном суду тражећи заштиту тог права, онда се не примјењује наведена законска одредба, већ се морају пружити аргументи из којих ће се моћи утврдити која је била сврха захтјева за приступ информацијама како би се могло испитати да ли је тражење спорних информација имало неки јавни интерес или је апелант

само желио добити тражену информацију. Наиме, како је већ наведено, „члан 10 не преноси на појединца право на приступ информацијама које су у посједу јавне власти, нити ствара обавезу за државу да такве информације пружи појединцу”, али таква обавеза може проистећи, између осталог, у околностима када је „приступ информацијама инструменталан за уживање у праву на слободу изражавања, нарочито на ‘слободу да се примају и преносе информације’” (види тачку 25 ове одлуке). Апелант ни у поступку пред судовима, нити у апелацији није навео нити аргументовао да је тражењем спорних информација желио на било који начин допринијети некој дебати од јавног интереса, па чак ни да ли је имао намјеру те информације подијелити даље заинтересованој јавности, као ни да га је недобијање таквих информација онемогућило да учествује у јавној дебати о неком питању од јавног интереса, односно да га је спријечило да обавља улогу „друштвеног контролора власти”, што је значајна разлика у односу на предмет *Társaság* и на предмет МНВ (види тач. 24 и 26 ове одлуке).

31. У вези са овим, апелант наводи и да надлежни орган и судови нису спровели „тест јавног интереса”, те да су погрешно закључили да се такав тест, на основу члана 9 ЗОСПИ, спроводи само у случајевима када јавни орган објављује информацију за коју је утврђен изузетак. Апелант сматра да се тест јавног интереса мора спровести у сваком случају када се утврђује изузетак у смислу члана 6 ЗОСПИ. То је питање које би се, по логици ствари, морало испитивати тек када се дође до питања да ли је мијешање било „неопходно у демократском друштву”, односно да ли је било пропорционално легитимном циљу. Међутим, Уставни суд сматра да је потребно, већ у дијелу испитивања да ли уопште има мијешања у апелантово право, указати на то да ЗОСПИ у члану 1 тачка а) прописује да су информације под контролом јавног органа „јавно добро од вредности”, а у тачки б) да „свако лице има право приступа овим информацијама у највећој могућој мери у складу са јавним интересом”. Осим тога, ЗОСПИ прописује врло ограничен број изузетака од објављивања информација, тако што у члану 5 прописује да се изузетак утврђује само у два случаја: када јавни орган утврди изузетак у смислу чл. 6, 7 и 8 за цијелу или за дио информације (члан 5 тачка (а)) и када одреди, након обављеног испитивања јавног интереса у смислу члана 9, да објављивање информације није од јавног интереса (члан 5 тачка (б)). Дакле, ЗОСПИ прописује потребу испитивања јавног интереса увијек када се тражи приступ некој информацији јер се само на такав начин може прихватити или одбити захтјев за приступ информацијама. Међутим, законодавац је утврдио и неке случајеве за које је већ у закону прописао могућност утврђивања изузетака због одређених околности, што је као циљ имало заштиту неких других интереса који су прецизно дефинисани у одредбама чл. 6, 7 и 8 ЗОСПИ (одбрана и безбједност,

заштита јавне безбједности, спречавање и откривање криминала, заштита процеса доношења одлука у јавном органу, повјерљиве комерцијалне информације и личне интересе и приватност трећих лица). У случајевима када одлучи да одређене информације жели изузети од објављивања у смислу чл. 6, 7 или 8, јавни орган неће испитивати јавни интерес, већ постојање интереса које је закон прописао као заштићене. С друге стране, ако и утврди изузетак, јавни орган, ипак, може одлучити да ће објавити тражену информацију, „ако је то оправдано јавним интересом и узети у обзир сваку корист и сваку штету које могу проистећи из тога”, како то предвиђа одредба члана 9 ЗОСПИ.

32. У конкретном случају се ради о ситуацији предвиђеној у члану 5 тачка (а), односно о томе да је надлежни орган утврдио изузетак од објављивања информације у складу са чланом 6 тачка (в) ЗОСПИ. Ово даље води испитивању другог критеријума, природе спорних информација. Уставни суд запажа да је надлежни орган одбио да да апеланту приступ спорним информацијама зато што је у односу на те информације утврдио изузетак због заштите процеса одлучивања, како је то прописано чланом 6 тачка (в) ЗОСПИ. Судови су у оспореним пресудама пажљиво размотрили ово питање и закључили да је надлежни орган правилно одлучио да информације о именима чланова Комисије и записници са њихових састанака представљају изузетак у смислу наведене одредбе и о томе су дали јасне разлоге (види тач. 8-9 ове одлуке). Нарочито је истакнуто да изражавање мишљења чланова Комисије за избор идејног рјешења није по својој природи чињеничног карактера, већ да се ради о становиштима и мишљењима појединаца који су изражени у процесу доношења одлуке избора идејног рјешења, због чега је и утврђен изузетак на начин како је то учињено. Дакле, природа тражених информација је таква да је већ законом утврђено да оне могу бити изузете од објављивања ради заштите процеса доношења одлука у јавном органу, а апелант није ни покушао показати да постоји неки јавни интерес због чега би такве информације, ипак, требало да буду објављене. Осим тога, судови су пажљиво размотрили то питање и о томе су дали јасне разлоге који се не могу оцијенити као произвољни.

33. У односу на апелантову улогу као невладине организације, Уставни суд најприје указује да је Европски суд у пресуди МНВ истакао да је у својој пракси прихватио да невладине организације које скрећу пажњу на питања од јавног интереса обављају улогу „друштвеног контролора” (*public watchdog*), што је улога слична оној коју имају и медији, те да, стога, уживају и сличну заштиту. Начин на који ти „друштвени контролори” обављају своје активности може имати значајног утицаја на правилно функционисање демократског друштва, па је у интересу тог друштва да омогући

медијима и невладиним организацијама да обављају ту улогу. Будући да је тачна информација средство за обављање те улоге „друштвених контролора”, како је даље истакао Европски суд, „често је потребно лицима или организацијама које обављају улогу друштвеног контролора омогућити приступ информацијама како би могли обављати своју улогу и извјештавати о питањима од јавног интереса”, због чега је веома важно размотрити да ли онај ко тражи приступ одређеним информацијама то тражи са циљем да обавља ту своју улогу. То се, како је даље навео Европски суд, не односи само на медије и невладине организације, већ се „висок ниво заштите” протеже и на академске истраживаче и ауторе који пишу о питањима од јавног интереса (*loc. cit.*, пресуда МНВ, тач. 166-167 са даљњим референцама). Имајући ово у виду, Европски суд је, разматрајући улогу подносиоца у предмету МНВ, навео да је међу странама у поступку неспорно да се ради о „добро познатој организацији која је посвећена преношењу информација о питањима заштите људских права и владавине права”, као и да „професионални ставови те организације о питањима којима се бави и њен досег до шире публике нису доведени у питање”. Даље, Европски суд је навео да „нема разлога да сумња” да је подносилац покренуо истраживање о ефикасности система одбране по службеној дужности, због којег је тражио одређене информације, што је уско повезано с правом на правично суђење, које представља право од посебне важности (*idem*, тачка 171).

34. Враћајући се на конкретан случај, Уставни суд запажа да ни у поступку пред надлежним органом и судовима, па чак ни у апелацији апелант није навео које су области његовог дјеловања као невладине организације, нити који су му циљеви дјеловања. Такође, није навео ни да се спорне информације тичу неких конкретних активности које води и које се тичу неког питања од интереса за јавност, нити, како је већ речено, да те информације уопште и жели пренијети јавности. Стога се у конкретном случају и не може испитати апелантова улога у смислу критеријума који је поставио Европски суд у пресуди МНВ.

35. Имајући у виду све наведене критеријуме, Уставни суд сматра да се не може закључити да су спорне информације које је апелант тражио биле неопходне за неке његове активности као невладине организације, које би допринијеле некој дебати од очигледног јавног интереса. Стога, Уставни суд сматра да одбијањем да се апеланту омогући приступ спорним информацијама надлежни орган и судови нису на било који начин наштетили апелантовом праву на слободу приступа информацијама, због чега није било мијешања у његово право из члана 10 Европске конвенције.

36. Поред тога, Уставни суд сматра да апелантови наводи о томе да му је право на приступ информацијама прекршено и зато што надлежни орган његов захтјев у

односу на уговор са Европском унијом није прослиједио надлежном министарству, већ га је упутио да то уради сâм, такође не представљају мијешање у апелантово право, јер ни тиме апелантово право није на било који начин умањено. То што надлежни орган није поступио тако да апеланту олакша приступ траженој информацији на начин како је то прописано у члану 13 став 1 и члану 18 ЗОСПИ, не покреће *per se* питање апелантовог права на приступ траженој информацији. Чак и ако надлежни орган то није урадио, апелант није навео да је било икаквих запрека да такав захтјев сâм поднесе Министарству.

37. С обзиром на закључак да нема мијешања у апелантово право из члана 10 Европске конвенције, нема ни могућности да се испитују питања која се тичу оправданости мијешања.

38. Имајући у виду све наведено, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о кршењу његовог права из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције неосновани.

VIII. Закључак

39. Уставни суд закључује да нема кршења права на приступ информацијама као дијела права на слободу изражавања из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције када је апеланту ускраћен приступ дијелу тражених информација зато што је надлежни орган те информације изузео од објављивања у складу са чланом 6 тачка (в) ЗОСПИ, а такво одбијање, с обзиром на релевантне критеријуме, не представља мијешање у апелантово право из члана 10 Европске конвенције.

40. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић

Predmet broj AP 759/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Marinka Katića podnesena protiv rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 Dn 011760 15 GŽ od 10. decembra 2015. godine

Odluka od 6. juna 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 759/16**, rješavajući apelacije **Marinka Katića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 6. juna 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije Marinka Katića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukidaju se rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 Dn 011760 15 Gž od 10. decembra 2015. godine i broj 07 0 Dn 011761 15 Gž od 10. decembra 2015. godine.

Predmeti se vraćaju Kantonalnom sudu u Mostaru koji je dužan da po hitnom postupku donese nove odluke u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Mostaru da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Marinko Katić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Čapljine, kojeg zastupa Mladen Šimić, advokat iz Ljubuškog, podnio je 15. februara 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 07 0 Dn 011760 15 Gž od 10. decembra 2015. godine. Apelacija je zavedena pod brojem AP 759/16.

2. Apelant je posredstvom istog advokata 15. februara 2016. godine podnio još jednu apelaciju protiv Rješenja Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 011761 15 Gž od 10. decembra 2015. godine. Predmetna apelacija je zavedena pod brojem AP 760/16.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. S obzirom na to da su Ustavnom sudu dostavljene dvije apelacije iz njegove nadležnosti koje se odnose na isti činjenični i pravni osnov, Ustavni sud je, u skladu sa članom 32. stav (1) Pravila Ustavnog suda, donio odluku o spajanju predmeta AP 759/16 i AP 760/16, u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 759/16.

4. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Općinskog suda u Čapljini (u daljnjem tekstu: Općinski sud) zatraženo je 22. januara 2018. godine da dostave odgovor na apelaciju broj AP 759/16, a 5. marta 2018. godine zatraženo je od Kantonalnog i Općinskog suda da dostave odgovor na apelaciju broj AP 760/16.

5. Općinski sud je 5. februara 2018. godine dostavio odgovor na apelaciju broj AP 759/16, a Kantonalni sud 14. marta 2018. godine. Odgovor na apelaciju broj AP 760/16 Općinski sud je dostavio 16. marta 2018. godine. Kantonalni sud nije dostavio odgovor na navedenu apelaciju.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

U odnosu na predmet broj AP 759/16

7. Općinski sud, Zemljišnoknjižni ured (u daljnjem tekstu: ZK ured), postupajući po službenoj dužnosti u zemljišnoknjižnom predmetu za uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška, primjenom čl. 65. i 88. stav 2. Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZZK), donio je Rješenje broj 053-0-DN-10-002 496 od 11. septembra 2012. godine o uspostavljanju zemljišnoknjižnog uloška broj 1269 u katastarskoj općini Čapljina (u daljnjem tekstu: zk. ul. 1269), kojim se dopušta: na osnovu prijavnog lista Katastarskog ureda Čapljina broj 1195/2010 upis u A listu zemljišnoknjižnog uloška broj kao u izreci rješenja, katastarske čestice broj 752 Kućište, koju u naravi čini kuća i zgrada površine 50 m² i dvorište površine 244 m², i katastarske čestice broj 753 Bašča, koju čini njiva 4. klase, površine 104 m² (tačka 1. izreke rješenja). Tačkom 2. navedenog rješenja utvrđeno je da se na osnovu člana 69. stav 1. ZZK dopušta uknjižba prava vlasništva na katastarskim česticama br. 752 i 753 (u daljnjem tekstu: predmetne nekretnine) upisanim u zk. ul. 1269 u korist državnog vlasništva sa dijelom 1/1, a na nekretninama upisanim u A listu uknjižba prava korištenja u apelantovu korist s dijelom 1/1.

8. U obrazloženju rješenja je navedeno da je 28. aprila 2011. godine Općinski sud na oglasnoj ploči suda te službenim glasilima po službenoj dužnosti objavio najavu uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška u skladu sa čl. 63. i 67. ZZK i čl. 13. i 16. Pravilnika o postupanju u zemljišnoknjižnim stvarima. Nadalje je navedeno da je apelant 28. jula 2011. godine podnio zahtjev ZK uredu za uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška za predmetne nekretnine, da je uz zahtjev priložio posjedovni list, ugovor o doživotnom izdržavanju od 9. decembra 2002. godine, izvod iz matične knjige umrlih od 11. jula 2011. godine i rješenje o dogradnji od 27. aprila 1978. godine. Kako je dalje navedeno u rješenju, ZK referent je zatim po službenoj dužnosti uputio poziv Službi za geodetske i imovinskopravne poslove (u daljnjem tekstu: Služba) zahtjevom „o pravnom [osnovu] upisa posjednika” u preciziranom PL, pa je obaviješten da je „Ivica Katić Perin upisan na osnovu rješenja o dodjeli broj [...] od 7. 5. 1980. god.”. Navedeno je da je ZK ured, nakon proteka zakonskih rokova, a na osnovu dokaza priloženih uz zahtjev, te primjenom člana 69. stav 1. ZZK, dopustio upis prava korištenja na predmetnim nekretninama u apelantovu korist.

9. Rješenjem Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 010793 12 Gž od 1. oktobra 2014. godine uvažena je žalba Melite Šetke kao zainteresiranog lica, prvostepeno rješenje je ukinuto i predmet je vraćen tom sudu na ponovni postupak i odlučivanje.

10. Kantonalni sud je ukazao da zainteresirano lice osnovano žalbom ističe da se uknjižba apelanta na predmetnim nekretninama nije mogla dopustiti na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju zaključenog između apelanta kao davatelja izdržavanja i primatelja

izdržavanja (apelantovog oca Ivana Katića) jer je ugovor ovjerio sud u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH), a predmet tog ugovora su nekretnine koje se nalaze na području općine Čapljina u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: BiH). U vezi s tim, Kantonalni sud smatra da je takvo rješenje ništavo u smislu člana 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima. Prema tome, Kantonalni sud je zaključio da ugovor o doživotnom izdržavanju ovjeren u sudu u RH nije mogao biti osnov za uknjižbu apelantovog prava korištenja na predmetnim nekretninama sa dijelom 1/1, odnosno da bi bio podoban da se radi o ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH, pa je primjenom odredbe člana 235. tačka 3. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) odlučio kao u izreci rješenja.

11. Postupajući u ponovnom postupku, ZK ured je Rješenjem broj 053-0-DN-10-002 496 od 19. novembra 2014. godine, a na osnovu navedenog rješenja Kantonalnog suda od 1. oktobra 2014. godine, izvršio brisanje upisa u C listu prava korištenja na predmetnim nekretninama upisanim u apelantovu korist na osnovu rješenja od 11. septembra 2012. godine. Odlučeno je da se uspostavlja zk. ul. 1269, koji se sastoji od k. č. 752 i k. č. 753, te je na osnovu člana 69. stav 1. ZZK na predmetnim k. č. dopuštena uknjižba državnog vlasništva sa 1/1 dijela, a na „nekretninama u A listu uknjižuje se pravo korištenja u korist: Katića Ivana sina Pere” (dakle apelantovog oca) sa 1/1 dijela.

12. Rješenjem Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 011760 15 Gž od 10. decembra 2015. godine apelantova žalba je odbijena kao neosnovana i potvrđeno rješenje prvostepenog organa.

13. U obrazloženju rješenja je prvenstveno navedeno da je apelant podnio žalbu ističući da se radi o pravno valjanom ugovoru, bez obzira na to što se radi o uknjižbi nekretnine koja se nalazi na području Bosne i Hercegovine, a čija se uknjižba traži na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju zaključenog u Općinskom sudu u Pločama – Republika Hrvatska. Zatim je navedeno da je osporavanim rješenjem brisan upis u C listu – pravo korištenja u apelantovu korist, koje je upisano na osnovu rješenja istog suda od 11. septembra 2012. godine, pa je na spornoj nekretnini uknjiženo pravo korištenja u korist Ivana Katića s dijelom 1/1. Kantonalni sud je nadalje u obrazloženju rješenja istakao da smatra, suprotno navodima apelantove žalbe, da prvostepeni sud nije pogriješio donoseći osporavano rješenje jer se uknjižba ne može dopustiti na osnovu ugovora koji je ovjerio sud u RH, s obzirom na to da se ugovor o doživotnom izdržavanju odnosi na nekretnine koje se nalaze na području KO Čapljina, odnosno na području BiH. U vezi s tim, Kantonalni sud je ukazao da je odredbom člana 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (u daljnjem tekstu: Zakon o rješavanju sukoba Zakona)

propisano da je za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo mjerodavno pravo države na čijoj se teritoriji te nekretnine nalaze. Prema tome, taj sud je zaključio da je prvostepeni sud pravilno ocijenio da takav „ugovor ovjeren u sudu u Republici Hrvatskoj nije mogao biti osnov za uknjižbu prava korištenja [apelanta] sa 1/1 dijela”, tj., kako je naveo Kantonalni sud, „on nije bio podoban za uknjižbu, odnosno da bi bio podoban da se radi o ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH”, pa je primjenom člana 235. tačka 3. ZPP odlučio kao u izreci rješenja.

U odnosu na predmet broj AP 760/16

14. Postupajući po službenoj dužnosti u zemljišnoknjižnom predmetu za uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška, ZK ured je donio Rješenje broj 053-0-DN-10-003 752 od 11. septembra 2012. godine o uspostavljanju zemljišnoknjižnog uloška broj 2527 u katastarskoj općini Čapljina (u daljnjem tekstu: zk. ul. 2527), pa je na osnovu preciziranog prijavnog lista Katastarskog ureda Čapljina dopustio upis u A listu zk. ul. 2527 k. č. broj 5491/5 Zabrdalje, koju u naravi čini neplodno zemljište površine 19 m² (u daljnjem tekstu: predmetna k. č.), te je na osnovu člana 69. stav 1. ZZK dopustio uknjižbu prava vlasništva na toj k. č. u korist državnog vlasništva sa 1/1 dijela, a na nekretninama upisanim u A listu uknjižbu prava korištenja u apelantovu korist sa 1/1 dijela.

15. Rješenjem Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 007584 12 Gž od 11. decembra 2013. godine žalba Melite Šetke kao zainteresiranog lica je uvažena, prvostepeno rješenje je ukinuto i predmet je vraćen tom sudu na ponovni postupak i odlučivanje.

16. Postupajući u ponovnom postupku, ZK ured je Rješenjem broj 053-0-DN-10-003 752 od 19. novembra 2014. godine izvršio brisanje upisa u C listu prava korištenja na predmetnoj k. č. upisanim u apelantovu korist na osnovu rješenja od 11. septembra 2012. godine. Odlučeno je da se uspostavlja zk. ul. 2527, koji se sastoji od predmetne k. č., te je na osnovu člana 69. stav 1. ZZK na predmetnim k. č. dopuštena uknjižba državnog vlasništva sa 1/1 dijela, a na „nekretninama u A listu uknjižuje se pravo korištenja u korist: Katića Ivana sina Pere” (dakle apelantovog oca) sa 1/1 dijela.

17. Rješenjem Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 011761 15 Gž od 10. decembra 2015. godine apelantova žalba je odbijena kao neosnovana i potvrđeno rješenje prvostepenog organa.

18. Redovni sudovi su odluke u ovom postupku zasnovali na identičnim razlozima kao u odlukama osporenim apelacijom evidentiranom kao AP 759/16.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

19. Apelant smatra da mu je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Apelant povredu navedenih prava vidi u pogrešnoj primjeni materijalnog prava, odredbe člana 21. Zakona o rješavanju sukoba Zakona. U vezi s tim tvrdi da ugovor o doživotnom izdržavanju koji je zaključio sa svojim ocem u RH kao primateljem izdržavanja ispunjava sve uvjete kumulativno propisane odredbom člana 120. Zakona o nasljeđivanju BiH. Apelant također smatra pogrešnim stav kantonalnih sudova „da je potreban notarski obrađen ugovor o doživotnom izdržavanju jer je nesporna činjenica da u vrijeme zaključivanja navedenog ugovora 9. decembra 2002. godine nije bila uopće uspostavljena notarska služba u BiH, već je ugovor objeren pred sudom”.

b) Odgovor na apelaciju

20. Kantonalni sud u odgovoru na apelaciju broj AP 759/16 navodi da nema povrede prava na koja apelant ukazuje u apelaciji iz razloga navedenih o obrazloženju rješenja tog suda.

21. Općinski sud također u odgovoru na apelaciju broj AP 759/16 ističe da nisu povrijeđena apelantova prava na koja se poziva u apelaciji jer smatra da apelant ne pruža nikakve dokaze o tome, osim što nije zadovoljan ishodom predmetnog postupka. Stoga predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

22. Općinski sud je u odgovoru na apelaciju broj AP 760/16 naveo da nisu povrijeđena apelantova prava na koja se poziva u apelaciji jer apelant nije pružio nikakve dokaze o tome, osim što nije zadovoljan ishodom predmetnog postupka.

V. Relevantni propisi

23. **Zakon o rješavanju sukoba Zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 43/82 i 72/82 i „Službeni list RBiH” br. 2/92 i 13/94) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1. stav 1.

Ovaj zakon sadrži pravila o određivanju mjerodavnog prava za statusne, porodične i imovinske odnosno druge materijalnopravne odnose s međunarodnim elementom.

Član 2.

Ako u ovom zakonu nema odredbe o pravu mjerodavnom za neki odnos iz člana 1. stava 1. ovog zakona, odgovarajuće se primjenjuju odredbe i načela ovog zakona, načela pravnog poretka Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i načela međunarodnoga privatnog prava.

Član 21.

Za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo je mjerodavno pravo države na čijem se teritoriju nalazi nekretnina.

24. **Zakon o notarima** („Službene novine FBiH” broj 45/02 od 20. septembra 2002. godine) u relevantnom dijelu glasi:

Član 73. stav 1.

Pravni poslovi za koje je obavezna notarska obrada isprava

Pravni poslovi koji za svoju pravnu valjanost zahtijevaju notarsku obradu isprava odnose se na:

1. pravne poslove o regulisanju imovinskih odnosa između bračnih drugova, kao i između lica koja žive u vanbračnoj životnoj zajednici,

2. raspolaganje imovinom maloljetnih i poslovno nesposobnih lica,

3. pravne poslove kojima se obećava neka činidba kao poklon s tim što se nedostatak notarske forme, u ovom slučaju, nadomješta izvršenjem obećane činidbe,

4. pravne poslove, čiji je predmet prenos ili sticanje vlasništva ili drugih stvarnih prava na nekretninama,

5. osnivačka akta privrednih društava i utvrđivanje njihovih statuta, kao i svaka promjena statuta.

Član 135.

Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH”, a početak će se primjenjivati nakon proteka roka od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

25. **Zakon o zemljišnim knjigama FBiH** („Službene novine FBiH” br. 19/03 i 54/04 od 15. aprila 2014. godine) u relevantnom dijelu glasi:

*Član 65.
Nadležnost*

Novo uspostavljanje i zamjenu, kao i provođenje postupka uspostavljanja zemljišnih knjiga, vrši mjesno nadležni sud.

*Član 69. stav 1.
Upisi u postupku uspostavljanja*

(1) U zemljišnu knjigu će se kao vlasnik, odnosno nosilac nekog drugog prava, upisati:

- 1) osoba koja je od strane zemljišnoknjižnog referenta utvrđena kao vlasnik, odnosno nosilac nekog drugog prava na nekretnini u skladu sa odredbama ovog zakona,*
- 2) osoba čije vlasništvo, odnosno drugo pravo prema stanju stvari zemljišnoknjižnom uredu izgleda najvjerojatnijim.*

*Član 70.
Predmet žalbe u postupku uspostavljanja*

U žalbenom postupku zainteresirane osobe mogu samo zahtijevati da se zemljišnoknjižnom uredu naloži da izvrši zabilježbu protiv tačnosti zemljišne knjige ili da poduzme brisanje.

26. Zakon o nasljeđivanju („Službeni list SRBiH” br. 7/80 i 15/80) u relevantnom dijelu glasi:

Član 120.

Ugovor kojim se jedan ugovarač obavezuje da izdržava doživotno drugog ugovarača, ili neko treće lice, a u kome drugi ugovarač izjavljuje da mu ostavlja svu svoju imovinu ili jedan njen dio u nasljeđe nije ugovor o nasljeđivanju. To je ugovor o otuđivanju uz naknadu cijele ili dijela imovine koja pripada primaocu izdržavanja u vrijeme zaključenja ugovora, čija je predaja davaocu izdržavanja odložena do smrti primaoca izdržavanja (ugovor o doživotnom izdržavanju).

Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od sudije.

Prilikom ovjere sudija će pročitati ugovor i upozoriti ugovarače na posljedice ugovora.

Kao ugovori o doživotnom izdržavanju smatraju se i ugovori kojim je uz obećanje nasljedstva poslije smrti ugovorena zajednica života ili zajednica imanja, ili obaveza

jednog ugovarača da će čuvati, paziti drugog obrađivati njegovo imanje i poslije smrti ga sahraniti ili učiniti nešto drugo u istom cilju.

Ovaj ugovor mogu međusobno zaključiti lica koja su po zakonu obavezna da se međusobno izdržavaju.

27. Zakon o nasljeđivanju u Federaciji BiH („Službene novine FBiH” broj 80/14 od 1. oktobra 2014. godine) u relevantnom dijelu glasi:

Član 147.

(1) Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti zaključen u formi notarski obrađene isprave.

(2) Obaveza je notara da stranke pouči o nasljednopravnim posljedicama ugovora o doživotnom izdržavanju i u ispravi naznači da je tako postupljeno.

Član 270. stav 2.

Do dana primjene ovog zakona valjanost ugovora o ustupanju i raspodjeli imovine za života, ugovora o doživotnom uzdržavanju, ugovora o odricanju od naslijeđa i ugovora o prijenosu nasljednog dijela prije diobe primjenjivat će se odredbe Zakona o nasljeđivanju („Službeni list SRBiH”, br. 7/80 i 15/80).

Član 275.

(1) Danom početka primjene ovog zakona prestaje važiti Zakon o nasljeđivanju („Službeni list SRBiH”, br. 7/80 i 15/80).

(2) Posebni propisi o nasljeđivanju ostaju na snazi ukoliko nisu u suprotnosti s odredbama ovog zakona.

Član 277.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH”, a početak će se primjenjivati nakon tri mjeseca od dana stupanja na snagu.

VI. Dopustivost

28. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

29. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni

svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

30. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom broj *AP 759/16* je Rješenje Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 011760 15 Gž od 10. decembra 2015. godine, a predmet osporavanja apelacijom broj *AP 760/16* je Rješenje Kantonalnog suda broj 07 0 Dn 011761 15 Gž od 10. decembra 2015. godine, protiv kojih nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporena rješenja apelant je primio 17. decembra 2015. godine, a apelacije su podnesene 15. februara 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neosnovane.

31. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

32. Apelant osporava rješenja Kantonalnog suda tvrdeći da su mu tim rješenjem povrijeđena prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana 6. i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

33. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

34. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom.

35. U konkretnom slučaju postupak iz kojeg su proizašle osporene odluke odnosi se na postupak upisa apelantovog prava na predmetnim nekretninama, dakle, radi se o predmetu građanskopravne prirode, pa stoga apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Prema tome, Ustavni sud mora ispitati da li je postupak pred redovnim sudovima bio pravičan onako kako to zahtijevaju navedene odredbe.

36. Iz navoda apelacije proizlazi da apelant povredu prava na pravično suđenje suštinski vidi u proizvoljnoj primjeni materijalnog prava u okviru Kantonalnog suda, što je, u konačnici, prema apelantovoj ocjeni, rezultiralo donošenjem osporenih odluka.

37. U vezi s apelantovim prigovorima koji se odnose na proizvoljnu primjenu materijalnog prava, Ustavni sud podsjeća na to da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog i procesnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

38. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise, kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istakao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se postavljaju, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

39. Ustavni sud primjećuje da je u konkretnim postupcima, koji su u smislu odredbi ZZK vođeni po službenoj dužnosti radi uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška, ape-

lant podnio zahtjev ZK uredu radi uknjižbe prava na predmetnim nekretninama, koje se nalaze u BiH, tj. u Čapljini, stečenim na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju koji je zaključio sa svojim ocem 2002. godine kao primateljem izdržavanja, koji je ovjeren u sudu u RH. Postupajući po službenoj dužnosti, ZK ured je prvobitno dopustio upis apelantovog prava korištenja na predmetnim nekretninama sa dijelom 1/1, nakon čega je Kantonalni sud usvojio žalbe zainteresiranog lica primjenom odredbe člana 21. Zakona o rješavanju sukoba, ukinuo prvostepena rješenja i predmete vratio na ponovni postupak. Tom odredbom je propisano da je za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo mjerodavno pravo države na čijoj se teritoriji nalazi nekretnina. Postupajući u ponovnom postupku, ZK ured je primjenom citirane odredbe zakona izvršio brisanje upisa u C listu apelantovog prava korištenja na predmetnim nekretninama dopušteno na osnovu prvostepenih rješenja i na predmetnim k. č. kao u izreci rješenja dopustio uknjižbu državnog vlasništva sa 1/1 dijela, a na „nekretninama u A listu uknjižbu prava korištenja u korist: Katić Ivana sina Pere” (dakle apelantovog oca) sa 1/1 dijela. Iz obrazloženja navedenih rješenja Ustavni sud zapaža da je taj sud zaključio da navedeni ugovor o doživotnom izdržavanju, u smislu odredbe člana 21. Zakona o rješavanju sukoba, nije mogao biti osnov za uknjižbu apelantovog prava na navedenim nekretninama i zemljišnim knjigama BiH jer je ugovor ovjeren u sudu u RH, te zbog toga što su predmet tog ugovora bile nekretnine koje se nalaze na području BiH, odnosno da bi bio podoban da se radi o ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH prema odredbama Zakona o notarima. Nadalje, Ustavni sud zapaža da su predmetni postupci okončani osporenim rješenjima Kantonalnog suda od 10. decembra 2015. godine, kojim su apelantove žalbe odbijene kao neosnovane i prvostepena rješenja potvrđena.

40. U vezi s navedenim, Ustavni sud prvenstveno konstatira da je u osporenim rješenjima Kantonalnog suda u konačnici apelantov zahtjev za uknjižbu odbijen pozivom na član 21. Zakona o rješavanju sukoba koji propisuje da je za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo mjerodavno pravo države na čijoj se teritoriji nalazi nekretnina. Međutim, kod nesporne činjenice da je predmetni ugovor zaključen 2002. godine i da se predmetne nekretnine nalaze u Čapljini, iz obrazloženja osporenih odluka nije jasno koje se to pravo Bosne i Hercegovine, države na čijoj se teritoriji nalaze predmetne nekretnine, primjenjuje u konkretnom slučaju, odnosno na kojoj odredbi materijalnog ili procesnog zakona je zasnovan stav suda da bi predmetni ugovor „bio podoban da se radi o ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH”.

41. U vezi s tim, Ustavni sud prvenstveno ukazuje da je ugovor o doživotnom izdržavanju bio reguliran (starim) Zakonom o nasljeđivanju („Službeni list SRBiH” br. 7/80 i

15/80), koji je u članu 120. stav 2. propisivao: „Ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od sudije”, a da iz činjenica predmeta nespornim proizlazi da je apelant prijedlog za uknjižbu zasnovao na sudski ovjerenom ugovoru o doživotnom izdržavanju. Nadalje, Ustavni sud ukazuje da je u vrijeme trajanja predmetnih postupaka (koji su vođeni od 2011. godine, a okončani osporenim rješenjima od decembra 2015. godine) u Federaciji BiH 8. oktobra 2014. godine stupio na snagu (novi) Zakon o nasljeđivanju („Službene novine FBiH” broj 80/14) koji se počeo primjenjivati 8. januara 2015. godine, koji u članu 147. propisuje da ugovor o doživotnom izdržavanju mora biti zaključen u formi notarski obrađene isprave. Međutim, Ustavni sud ukazuje da navedeni zakon u odredbi člana 270. stav 2. eksplicitno propisuje da će se do dana primjene tog zakona (dakle u vrijeme kad su započeti i vođeni predmetni postupci i donesena prvostepena rješenja) „valjanost [...] ugovora o doživotnom uzdržavanju [...] primjenjivat će se odredbe Zakona o nasljeđivanju („Službeni list SRBiH” br. 7/80 i 15/80)”.

42. S druge strane, Ustavni sud zapaža da je u Federaciji BiH 28. septembra 2002. godine stupio na snagu Zakon o notarima koji se, kako proizlazi iz člana 135. tog zakona, počeo primjenjivati 28. marta 2004. godine. U članu 73. navedenog zakona pobrojani su pravni poslovi koji za svoju pravnu valjanost zahtijevaju notarsku obradu isprava. Međutim, Ustavni sud zapaža da iz sadržaja navedene odredbe ne proizlazi da je njom tretiran i ugovor o doživotnom izdržavanju.

43. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant u žalbi koju je podnio protiv prvostepenog rješenja tvrdio da se radi o pravno valjanom ugovoru, ali iz obrazloženja osporenih odluka ne proizlazi da je Kantonalni sud suštinski razmotrio te apelantove navode, već je, kako je to naprijed rečeno, svoje odlučenje isključivo zasnovao na navodu da bi ugovor bio podoban da se radi o ugovoru notarski obrađenom od notara u BiH, bez pozivanja na bilo koju odredbu domaćeg materijalnog prava. Imajući u vidu da Kantonalni sud uopće nije naveo odredbe materijalnog prava na kojim je zasnovao svoje odlučenje, te okolnost da, kako to apelant navodi, u vrijeme zaključivanja navedenog ugovora 9. decembra 2002. godine nije bila uopće uspostavljena notarska služba u BiH, Ustavni sud smatra da je zbog takvog postupanja redovnog suda, odnosno nedostatka obrazloženja u vezi s primjenom materijalnog prava, ostalo krajnje nejasno iz kojih razloga i na osnovu kojih odredbi materijalnog ili procesnog prava je zapravo odbijen apelantov zahtjev za uknjižbu prava vlasništva na predmetnim nekretninama.

44. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je osporenim rješenjima Kantonalnog suda povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

45. S obzirom na utvrđenu povredu prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra bespredmetnim ispitivanje apelacionih navoda o povredi prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

46. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije zbog nedostatka obrazloženja u vezi s primjenom materijalnog prava jer je ostalo krajnje nejasno iz kojih razloga i na osnovu kojih odredbi materijalnog ili procesnog prava je zapravo odbijen apelantov zahtjev za uknjižbu prava vlasništva na predmetnim nekretninama.

47. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

48. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

Predmet broj AP 1102/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Jasmine Lončarić i drugih podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Rs 050195 15 Rev od 18. prosinca 2015. godine, Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 14 Rsž od 19. veljače 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 10 RS od 17. listopada 2013. godine

Odluka od 6. lipnja 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1102/16**, rješavajući apelaciju **Jasmine Lončarić i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Mirsad Ćeman, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 6. lipnja 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Jasmine Lončarić, Ismeta Spahića, Mirsada Čauševića, Hasana Huseinovića, Izeta Mulaosmanovića, Raseme Mehović, Zaima Demira, Abdule Ćeman, Enesa Krajinovića, Fahre Merdžanić, Ahmeda Lokvančića, Ive Barnjak, Seada Mednolučanina, Elmaza Gudževića, Zehre Cocalić, Ramiza Gojaka, Adema Kerle, Nevzete Balić, Ilhane Felah, Sulejmana Lokvančića, Ilhana Dedića, Edina Hasaja, Zijada Durmiševića, Esminke Fako, Haruna Sejdovića, Nusrete Sejdović, Indire Stambolić, Izeta Čonge, Anesa Željkovića, Fatime Lokvančić, Mehe Musića, Fatime Brbović, Selvera Drkića, Mustafe Neretljaka, Amira Zekića, Semira Gadže, Seada Čorbe, Šaćira Kurtovića, Osmana Šahata, Fadila Podruga, Šefika Ajanovića, Asima Ramovića, Fuada Sinanije, Senada Sinanije, Kasima Nukića, Taiba Lokvančića, Ibrahima Kiridžića, Ahmeta Drkića, Abida Bašića, Senada Zukanovića, Šaćira Mizdraka, Dževada Lokvančića, Nedžada Lokvančića, Vejsila Granule, Jakuba Ribice, Hasana Babića, Rifeta Drinjakovića, Sabita Adrovića, Nermine Muzur, Devle Hadžiahmetović, Muje Muminovića, Suade Drinjaković,

Hameda Bostandžije, Nihada Sejtarije, Nihada Muzura, Lutve Avdića i Memsuda Fake podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Rs 050195 15 Rev od 18. prosinca 2015. godine, Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 14 Rsž od 19. veljače 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 10 RS od 17. listopada 2013. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Jasmina Lončarić, Ismet Spahić, Mirsad Čaušević, Hasan Huseinović, Izet Mulaosmanović, Rasema Mehović, Zaim Demir, Abdula Ćeman, Enes Krajnović, Fahra Merdžanić, Ahmed Lokvančić, Ivo Barnjak, Sead Mednolučanin, Elmaz Gudžević, Zehra Cocalić, Ramiz Gojak, Adem Kerla, Nevzeta Balić, Ilhana Felah, Sulejman Lokvančić, Ilhan Dedić, Edin Hasaj, Zijad Durmišević, Esminka Fako, Harun Sejdović, Nusreta Sejdović, Indira Stambolić, Izet Čongo, Anes Željковиć, Fatima Lokvančić, Meho Musić, Fatima Brbović, Selver Drkić, Mustafa Neretljak, Amir Zekić, Semir Gadžo, Sead Čorbo, Šaćir Kurtović, Osman Šahat, Fadil Podrug, Šefik Ajanović, Asim Ramović, Fuad Sinanija, Senad Sinanija, Kasim Nukić, Taib Lokvančić, Ibrahim Kiridžić, Ahmet Drkić, Abid Bašić, Senad Zukanović, Šaćir Mizdrak, Dževad Lokvančić, Nedžad Lokvančić, Vejsil Granula, Jakub Ribica, Hasan Babić, Rifet Drinjaković, Sabit Adrović, Nermina Muzur, Devla Hadžiahmetović, Mujo Muminović, Suada Drinjaković, Hamed Bostandžija, Nihad Sejtarija, Nihad Muzur, Lutvo Avdić i Memsud Fako (u daljnjem tekstu: apelanti) koje zastupa Mirsad Sipović, odvjetnik iz Sarajeva, podnijeli su 14. ožujka 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 65 0 Rs 050195 15 Rev od 18. prosinca 2015. godine, Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 Rs 050195 14 Rsž od 19. veljače 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 Rs 050195 10 RS od 17. listopada 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, od Mirsada Sipovića, odvjetnika iz Sarajeva, zatraženo je 4. travnja 2018. godine da dopuni apelaciju tako što će dostaviti posebnu punomoć za zastupanje apelanata pred Ustavnim sudom.
3. Odvjetnik Mirsad Sipović je 16. i 23. travnja 2018. godine dostavio Ustavnom sudu punomoć uz popratne dopise.
4. Na temelju članka 23. st. (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog, Kantonalnog i Općinskog suda, te Famos Holding Sarajevo (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 22. ožujka 2018. godine da dostave odgovore na apelaciju.
5. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 27. ožujka 2018. godine, Kantonalni sud 30. ožujka 2018. godine, Općinski sud 3. travnja 2018. godine, a tuženi 12. travnja 2018. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
7. Presudom Općinskog suda broj Pr-666/03 od 22. travnja 2005. godine tuženi je obvezan apellantima kao ranijim uposlenicima isplatiti naknadu na ime otpremnine, dok su apellantima odbijeni zahtjevi za isplatu naknade na ime plaće za vrijeme za koje nisu radili, a tužba je odbačena u dijelu zahtjeva da tuženi za apelante izvrši uplatu neisplaćenih doprinosa za mirovinsko-invalidsko osiguranje kod nadležnog fonda zaključno sa 23. kolovozom 2000. godine. Odlučujući o zahtjevu za naknadu troškova parničnog postupka, Općinski sud je odlučio da svaka stranka snosi svoje troškove postupka, kada su u pitanju troškovi zastupanja po punomoćnicima, dok je za pojedine apelante naložio tuženom da im naknadi troškove vještačenja u iznosima od po 35,00 KM.
8. Odlučujući o žalbama, Kantonalni sud je Presudom broj Gž-1522/05 od 11. prosinca 2007. godine žalbu apelanata Ismeta Spahića djelomično uvažio i prvostupanjsku presudu preinačio tako što je naložio tuženom da apellantu na ime otpremnine isplati iznos od 1.285,26 KM. Stavkom II. izreke presude djelomično je uvažena žalba tuženog i prvostupanjska presuda preinačena tako što je odbijen zahtjev određenih apelanata za isplatu naknade za vrijeme čekanja i za troškove vještačenja od po 35,00 KM. Stavkom III. izreke ukinuta je prvostupanjska presuda u dijelu kojim je tužba odbačena u pogledu zahtjeva za uplatu doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje i predmet u tom

dijelu vraćen na ponovno suđenje, dok su u preostalom dijelu žalbe stranaka odbijene i prvostupanjska presuda potvrđena.

9. U ponovnom postupku pred Općinskim sudom odlučivalo se samo o zahtjevu za uplatu doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje, te je utvrđeno da su za sve apelante do zaključenja glavne rasprave (27. rujna 2013. godine) dostavljeni podaci o uplaćenim doprinosima, nakon čega je punomoćnik apelanata povukao tužbeni zahtjev za uplatu doprinosa, a ostao pri zahtjevu za naknadu troškova postupka.

10. Općinski sud je Rješenjem broj 65 0 Rs 050195 10 Rs od 17. listopada 2013. godine primio na znanje povlačenje tužbe za uplatu svih neuplaćenih doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje za apelante od 1 do 67. Stavkom II. dispozitiva rješenja naloženo je tuženom da apellantima nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 14.259,00 KM uplatom na bankovni račun punomoćnika Mirsada Sipovića, odvjetnika iz Sarajeva, u roku od 15 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

11. U obrazloženju rješenja koje se odnosi na troškove postupka, Općinski sud je konstatirao da je presudom Kantonalnog suda od 11. prosinca 2007. godine žalba uvažena i prvostupanjska presuda u dijelu koji se odnosi na uplatu doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje za apelante ukinuta i predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. S obzirom na to da je prvostupanjska presuda od 22. travnja 2005. godine postala pravomoćna u odnosu na troškove koji se odnose na isplatu otpremnine i naknade na ime plaća za vrijeme za koje apellantima nisu radili, ne svojom krivicom, to je odlučeno o troškovima postupka u skladu sa člankom 386. Zakona o parničnom postupku Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZPP) tako što su apellantima dosuđeni troškovi postupka od podnošenja tužbe u ukupnom iznosu od 14.259,00 KM.

12. Odlučujući o žalbama, Kantonalni sud je Rješenjem broj 65 0 Rs 050195 14 Rsž od 19. veljače 2015. godine žalbu apelanata odbio kao neutemeljenu, dok je žalbu tuženog djelomično uvažio i obvezao tuženog da apellantima nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 3.636,03 KM uplatom na bankovni račun punomoćnika Mirsada Sipovića u roku od 15 dana, pod prijetnjom prinudnog izvršenja, dok se u preostalom dijelu žalba tuženog kao neutemeljena odbija i prvostupanjsko rješenje potvrđuje.

13. U obrazloženju rješenja je istaknuto da je odredbom članka 386. stavak 2. ZPP (na temelju koje je prvostupanjski sud donio odluku o troškovima postupka) određen način odlučivanja o troškovima postupka kada se spor okonča djelomičnim usvajanjem tužbenog zahtjeva. U konkretnom slučaju, drugostupanjski sud je ocijenio da je prvostupanjskom Presudom broj Pr-666/03 od 22. travnja 2005. godine sud odlučio na način da je u dijelu

troškova zastupanja po punomoćnicima odlučio da svaka strana snosi svoje troškove postupka i da je svim apelantima koji su djelomično uspjeli u sporu priznao razmjernan udio u troškovima vještačenja koje je iznosilo 1.650,00 KM. Dalje je ocijenio da je Kantonalni sud Presudom broj GŽ-1522/05 od 11. prosinca 2007. godine u dijelu odluke o troškovima postupka zastupanja po punomoćnicima potvrdio odluku prvostupanjskog suda da svaka stranka snosi svoje troškove postupka i da je takva odluka pravomoćna sa 11. prosincem 2007. godine. Na temelju navedenog, drugostupanjski sud je odlučio da apelantima pripada naknada na ime troškova zastupanja za poduzete parnične radnje od dana pravomoćnosti prvostupanjske presude (11. prosinca 2007. godine), te je djelomičnim usvajanjem žalbe tuženog preinačio odluku o troškovima na način da je apelantima dosuđen iznos od 3.636,03 KM na ime troškova postupka, a ti troškovi se odnose na troškove pristupa na ročišta u ponovnom postupku pred Općinskim sudom, i to: za pristup ročištu od 3. listopada 2011. godine iznos od 819,89 KM, 29. studenog 2011. godine i 22. ožujka 2012. godine iznos od po 204,41 KM, 10. rujna 2012. godine iznos od 209,03 KM, 26. kolovoza 2013. godine i 17. rujna 2013. godine iznos od 208,75 KM, 27. rujna 2013. godine iznos od 417,50 KM, za zastupanje više tužitelja iznos od 835,00 KM, te troškovi PDV-a od 17% u iznosu od 528,31 KM, što ukupno iznosi 3.636,03 KM.

14. Odlučujući o reviziji apelanata, Vrhovni sud je Rješenjem broj 65 0 Rs 050195 15 Rev od 18. prosinca 2015. godine odbio reviziju.

15. U obrazloženju rješenja, a u svezi s navodima apelanata da drugostupanjski sud nije održao raspravu, Vrhovni sud je istaknuo da je drugostupanjski sud dužan donijeti odluku na temelju održane rasprave samo pod uvjetima propisanim odredbom članka 217. stavak 2. ZPP, koji u konkretnom slučaju nisu ostvareni. Pored navedenog, taj sud se osvrnuo i na prijedlog apelanata da se pred Vrhovnim sudom održi rasprava, naglasivši da je navedeni prijedlog suprotan odredbi članka 246. ZPP.

16. Obrazlažući rješenje, taj sud je istaknuo da se kao ključno postavlja pitanje pripada li apelantima naknada troškova nastalih do donošenja drugostupanjske presude od 11. prosinca 2007. godine, kako smatra prvostupanjski sud, ili samo naknada troškova parničnog postupka nastalih nakon te odluke. Kako proizlazi iz sadržaja spisa, punomoćnik apelanata je 10. veljače 2005. godine postavio pismeni zahtjev za naknadu troškova u ukupnom iznosu od 111.349,20 KM, označavajući vrijednost spora na 1.000.000,00 KM. U nastavljenom postupku, kako dalje obrazlaže sud, a nakon ukidanja odluke prvostupanjskog suda o zahtjevu za uplatu doprinosa, troškovnikom od 22. prosinca 2009. godine punomoćnik apelanata je podnio zahtjev za naknadu troškova postupka u iznosu od 40.622,40 KM, označavajući vrijednost spora na iznos od 250.000,00 KM, kojim je

obuhvatio i naknadu za poduzete radnje do donošenja ukidne odluke iz drugostupanjske presude od 11. prosinca 2007. godine.

17. Vrhovni sud dalje pojašnjava da nesporno stranka koja je do zaključenja glavne rasprave podnijela zahtjev za naknadu troškova postupka i sud o njemu odlučio može zahtjev za naknadu tih troškova podnijeti u nastavku postupka nakon što je prvostupanjska presuda povodom žalbe u cjelini ili djelomično ukinuta. Međutim, taj zahtjev može utemeljeno postaviti samo ukoliko je u ukidnoj odluci ukinuta odluka prvostupanjskog suda o troškovima postupka. U konkretnom slučaju, kako je dalje istaknuto, odluka prvostupanjskog suda o troškovima postupka sadržana u prvostupanjskoj Presudi broj Pr-666/03 od 22. travnja 2005. godine nije ukinuta drugostupanjskom Presudom broj GŽ-1522/05 od 11. prosinca 2007. godine (pa ni u pogledu dijela odluke o troškovima postupka povodom zahtjeva za uplatu doprinosa), tako da je o zahtjevu za naknadu troškova parničnog postupka nastalih do donošenja odluke drugostupanjskog suda od 11. prosinca 2007. godine pravomoćno odlučeno. Eventualnu nepravilnost i nezakonitost odluke drugostupanjskog suda o troškovima postupka apelanti nisu otklonili izvanrednim pravnim lijekom, tako da je drugostupanjski sud pravilno postupio kada je preinačio prvostupanjsko rješenje o troškovima postupka i apelantima dosudio troškove nastale nakon 11. prosinca 2007. godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

18. Apelanti ističu povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Osim toga, apelanti se pozivaju i na kršenje prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije i prava na efikasan pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Apelanti su također ukazali na povredu prava iz članka 2. točka 3) a), b) i c), članka 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, te čl. 7. i 17. Opće deklaracije o ljudskim pravima UN-a, kao i na Protokol broj 12 uz Europsku konvenciju.

19. Apelanti su se u navodima apelacije prvo osvrnuli na sadržaj punomoći koju su citirali, a koju su dali odvjetniku Mirsadu Sipoviću 1. listopada 2003. godine, te ističu da se iz njezinog sadržaja vidi da odvjetnik ima ovlast za podnošenje apelacije Ustavnom sudu. Prema odredbama članka 305. ZPP, kako dalje navode, punomoćnik Mirsad Sipović je ovlašten u ime apelanata – tužitelja poduzimati sve pravne radnje u zastupanju njihovih

interesa, među kojima je i podnošenje pravnih lijekova kako redovnih tako i izvanrednih, u koje spada i podnošenje apelacije Ustavnom sudu. Pravilnim tumačenjem navedene odredbe, kako ističu apelanti, nameće se logičan pravni zaključak da punomoćnik apelantata odvjetnik Mirsad Sipović ne mora imati izričitu punomoć da može podnositi apelaciju Ustavnom sudu, već se podrazumijeva da je na to ovlašten na temelju generalne punomoći u kojoj stoji da je on ovlašten zastupati apelante pred nadležnim organima Bosne i Hercegovine, a u koje spada i Ustavni sud, te smatraju da Ustavni sud neće zahtijevati dostavu posebne punomoći za podnošenje apelacije jer se to isključivo treba odnositi na punomoćnike koji nemaju status odvjetnika.

20. Dalje, apelanti u veoma opširnoj apelaciji izlažu tijek postupka pred redovnim sudovima i smatraju da su redovni sudovi pobijanim odlukama pogrešno utvrdili činjenično stanje, te pogrešno odlučili o troškovima postupka i na taj način proizvoljnom i pogrešnom primjenom procesnog i materijalnog zakona povrijedili pravo na pravično suđenje. Apelanti smatraju paušalnim navode revizijskog suda da u konkretnom slučaju navodno nije bilo potrebno osigurati javnost suđenja putem zakazivanja javne rasprave pred drugostupanjskim sudom, kao i da drugostupanjsko rješenje sadrži razloge o odlučnim činjenicama koji su sudu poslužili kao pravna osnova za donošenje odluke. Apelanti smatraju pogrešnom odluku kojom im je dosuđen iznos od 3.636,03 KM, koji je 12 puta manji od postavljenog zahtjeva za naknadu troškova postupka (40.622,40 KM), te pogrešan pravni zaključak drugostupanjskog i revizijskog suda da im ne pripadaju troškovi parničnog postupka od podnošenja tužbe (5. studenog 2003. godine) jer navodno ranijom presudom drugostupanjskog suda od 11. prosinca 2007. godine nije ukinuta prethodno donesena presuda prvostupanjskog suda od 22. travnja 2005. godine kojom je odlučeno da svaka parnična stranka snosi svoje troškove postupka. Punomoćnik apelantata u daljnjem opširnom izlaganju nabraja postupke pred redovnim sudovima, navodi imena sudaca koji su bili zaduženi tim predmetima, a u kojima su te stranke, kako navodi, „također apsolutno diskriminirane na isti način”. Pobijana rješenja, kako se dalje navodi, „ne odišu objektivnošću i logičnošću i u najvećem dijelu su u kontradikciji sa zauzetim pravnim stajalištima sudske prakse”. Apelanti smatraju da redovni sudovi arbitrarno, pogrešno i proizvoljno tumače i primjenjuju odredbe materijalnog zakona, u konkretnom slučaju ZPP i Zakona o odvjetništvu. Zbog neodržavanja javne rasprave u žalbenom postupku pred drugostupanjskim sudom smatraju da im je bilo onemogućeno da na jasan i precizan način ukažu da se vodi ponovni postupak za naknadu doprinosa i da je tuženi bio dužan naknaditi parnične troškove punomoćniku, a što je imalo za posljedicu pogrešan zaključak da je prvostupanjski sud presudom od 22. travnja 2005. godine odlučio o parničnim troškovima i da imaju pravo samo na troškove koji se odnose na zastupanje u ponovnom postupku, i to od 11. prosinca 2007. godine umjesto od podnošenja tužbe (5. studenog 2003. godine), i to u

„apsolutno simboličnom iznosu od svega 3.636,03 KM”. Predlažu da se pobijana rješenja ukinu i predmet vrati na ponovno odlučivanje.

b) **Odgovor na apelaciju**

21. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je istaknuo da, suprotno navodima apelanata, pri donošenju pobijane odluke nije došlo do povrede prava navedenih u apelaciji.

22. Kantonalni i Općinski sud u odgovoru na apelaciju ističu da u cijelosti ostaju pri razlozima navedenim u obrazloženju rješenja smatrajući da nije došlo do povrede prava navedenih u apelaciji.

23. U odgovoru na apelaciju tuženi navodi da su pobijane odluke zakonite i pravične, te je očito da je dosuđenim troškovima jedino nezadovoljan punomoćnik apelanata koji je postavio nerazmjerne troškove u odnosu na uspjeh u postupku i koji se u apelaciji predstavlja kao apelant i pokušava ostvariti prava koja mu ne pripadaju prikazujući se kao zaštitnik radnika. Dalje navodi da je odvjetnik paušalno određivao vrijednost spora, pa na temelju toga i svoje troškove, međutim, apelanti su uspjeli s neznatnim dijelom tužbenog zahtjeva koji im nisu ni pobijali. Na kraju predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena jer pobijanim odlukama nije došlo do kršenja bilo kakvih prava apelanata.

V. **Relevantni propisi**

24. U **Pravilima Ustavnog suda – prečišćeni tekst** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14) relevantne odredbe glase:

*Članak 21. stavak (2)
(Sadržaj zahtjeva/apelacije)*

(2) Apelacija iz članka VI/3.(b) Ustava treba sadržavati:

- a) odluku suda u Bosni i Hercegovini koja se pobija;*
- b) odredbe Ustava i/ili međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima koje se primjenjuju u Bosni i Hercegovini za koje apelant smatra da su povrijeđene;*
- c) navode, činjenice i dokaze na kojima se temelji apelacija;*
- d) u nedostatku pobijane odluke, razloge za podnošenje apelacije;*
- e) potpis podnositelja apelacije, odnosno ovlaštenoga opunomoćenika;*
- f) posebnu punomoć za zastupanje pred Ustavnim sudom ako podnositelj apelacije ima zastupnika.*

Članak 22.

(Dopuna zahtjeva/apelacije)

(1) Kada je zahtjev/apelacija upućen Ustavnome sudu nepotpun u smislu članka 21. ovih pravila, ili ne sadrži podatke neophodne za vođenje postupka, Ustavni sud će zatražiti od podnositelja zahtjeva, odnosno apelanta, da u određenome roku, a najdulje u roku od 15 dana od dana primitka poziva za dopunu, te nedostatke otkloni.

(2) Ako podnositelj u roku iz stavka (1) ovoga članka ne otkloni nedostatke, zahtjev/apelacija će se odbaciti.

(3) Apelacija/zahtjev bez zahtjeva Ustavnoga suda ne može se dopunjavati izvan roka iz članka 18. stavak (1) ovih pravila.

25. U **Zakonu o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15) relevantne odredbe glase:

Članak 217. st. 1. i 2.

(1) Drugostupanjski sud odlučuje o žalbi u sjednici vijeća ili na temelju održane rasprave.

(2) Drugostupanjski će sud zakazati raspravu kada ocijeni da je radi pravilnog ustanovljenja činjeničnog stanja potrebno pred drugostupanjskim sudom ustanoviti nove činjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovo izvesti već izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je zbog povrede odredaba parničnoga postupka u prvostupanjskom postupku potrebno održati raspravu pred drugostupanjskim sudom.

Članak 305.

Ako je stranka izdala odvjetniku punomoć za vođenje parnice, a nije pobliže odredila ovlasti u punomoći, odvjetnik je na temelju takve punomoći ovlašten:

1) obavljati sve radnje u postupku, a osobito podnijeti tužbu, povući je, dati odgovor na tužbu, priznati tužbeni zahtjev ili se odreći tužbenog zahtjeva, zaključiti nagodbu, podnijeti pravni lijek i odreći se ili odustati od njega, te zahtijevati izdavanje mjera osiguranja;

2) stavljati zahtjev za ovrhu ili osiguranje i poduzimati potrebite radnje u postupku, u povodu takovoga zahtjeva;

3) od protivne stranke primiti dosuđene troškove;

4) pismeno ovlastiti drugog odvjetnika na poduzimanje samo pojedinih radnji u postupku, osim zastupanja na glavnoj raspravi.

Članak 386.

(1) Stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna je protivnoj stranci naknaditi troškove.

(2) Ako stranka djelomice uspije u parnici, sud može, s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka podmiruje svoje troškove ili da jedna stranka naknadi drugoj razmjeran dio troškova.

(3) Sud može odlučiti da jedna stranka naknadi sve troškove koje je druga stranka imala, ako protivna stranka nije uspjela samo u razmjerno neznatnom dijelu svoga zahtjeva, a zbog toga dijela nisu nastali posebni troškovi.

(4) Prema rezultatu dokazivanja sud će odlučiti hoće li troškove iz članka 385. stavak 4. ovoga zakona, podmiriti jedna ili obje stranke ili će ti troškovi pasti na teret troškova suda.

Članak 390.

(1) Tužitelj koji povuče tužbu dužan je protivnoj stranci naknaditi parnične troškove, osim ako je povlačenje tužbe uslijedilo nakon udovoljenja zahtjevu od tuženika.

(2) Stranka koja odustane od pravnog lijeka dužna je protivnoj stranci naknaditi troškove nastale u povodu pravnoga lijeka.

VI. Dopustivost

26. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

27. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

28. Člankom 18. stavak (3) Pravila Ustavnog suda, propisani su slučajevi kada apelacija nije dopustiva, a člankom 21. stavak (2) Pravila propisano je šta sve treba sadržavati apelacija, pa je, između ostalog, točkom f) propisano da je potrebno dostaviti posebnu punomoć za zastupanje pred Ustavnim sudom ako podnositelj apelacije ima zastupnika.

29. U predmetnom slučaju apelanti su apelaciju Ustavnom sudu podnijeli 14. ožujka 2016. godine posredstvom odvjetnika Mirsada Sipovića. U prilogu apelacije dostavili su

punomoć koju su potpisali 1. listopada 2003. godine i kojom ovlašćuju Mirsada Sipovića, odvjetnika iz Sarajeva, „da u naše ime kao tužitelje sačini tužbu protiv tuženog Famos Holding d.d. Sarajevo, radi naplate potraživanja iz i u vezi sa radnim odnosom, istu tužbu podnese Općinskom sudu II u Sarajevu, i po istoj zastupa, kao i u vezi toga poduzima sve potrebne pravne radnje pred drugim sudovima i nadležnim organima Federacije BiH, nadležnim organima države BiH, kao i međunarodnim institucijama sve u cilju zaštite prava iz radnog odnosa po članu 143. Zakona o radu. Također mi dole potpisani ovlašćujemo Sipović Mirsada da nas zastupa u postupku izvršenja i naplate svih potraživanja, a nakon pravomoćno okončanog naprijed označenog postupka”.

30. S obzirom na to da predmetna apelacija nije sadržavala posebnu punomoć apelanata za zastupanje pred Ustavnim sudom, a kako je to propisano člankom 21. stavak (2) točka f) Pravila Ustavnog suda, odvjetnik Mirsad Sipović je dopisom od 4. travnja 2018. godine pozvan da, u skladu sa člankom 22. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, otkloni navedeni nedostatak u roku od osam dana uz upozorenje da će se u protivnom u smislu članka 22. stavak (2) Pravila Ustavnog suda apelacija odbaciti.

31. Odvjetnik Mirsad Sipović je Ustavnom sudu 16. i 23. travnja 2018. godine dostavio dopise i identične punomoći kao što je dostavio uz apelaciju, dakle nije postupio po nalogu Ustavnog suda, odnosno nije dostavio posebnu punomoć za zastupanje, kako je to propisano člankom 21. stavak (2) točka f) Pravila Ustavnog suda. Dopisima koje je dostavio Ustavnom sudu odvjetnik Mirsad Sipović predlaže da Ustavni sud dostavljenu punomoć prihvati kao pravno valjanu za zastupanje apelanata pred Ustavnim sudom po podnesenoj apelaciji. Ističe da je prema odredbi članka 305. ZPP ovlašten u ime apelanata – tužitelja poduzimati sve pravne radnje u zastupanju njihovih interesa, među kojima je i podnošenje pravnih lijekova kako redovnih tako i izvanrednih, u koje spada i podnošenje apelacije Ustavnom sudu, koji prema odredbi članka VI. Ustava Bosne i Hercegovine predstavlja zadnju pravosudnu instancu u državi Bosni i Hercegovini, koja ispituje jesu li sudovi i nadležni državni organi i institucije povrijedili zagwarantirana temeljna ljudska prava i slobode građana i pravnih subjekata. Dalje je istaknuo: „(...) pravilnim tumačenjem sadržine pomenute citirane odredbe člana 305. ZPP, nameće se logičan pravni zaključak da izdata prednja navedena punomoć predstavlja pravno valjanu punomoć za podnošenje apelacije Ustavnom sudu u ime Jasmine Lončarić i 66 apelanata-tužitelja i njihovo zastupanje u postupku pa čak i podnošenje apelacije Europskom sudu.” U predmetnoj punomoći, kako je dalje naveo odvjetnik Mirsad Sipović, „stoji da je isti ovlašten da zastupa tužitelje pred nadležnim organima Bosne i Hercegovine a u koje spada i Ustavni sud. (...). Svako drugačije tumačenje, pa čak i Ustavnog suda, predstavljalo bi krajnje arbitrarno, proizvoljno i pogrešno postupanje (...)”.

32. Imajući u vidu navedeno u svezi s odredbom članka 21. stavak (2) točka f) Pravila Ustavnog suda, ukazala se potreba da Ustavni sud pojasni smisao i značenje navedene odredbe Pravila Ustavnog suda kojom je propisano da apelacija iz članka VI/3.(b) Ustava treba sadržavati posebnu punomoć za zastupanje pred Ustavnim sudom ako podnositelj apelacije ima zastupnika.

33. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je institucija Ustavnog suda utemeljena članom VI. Ustava Bosne i Hercegovine kao neovisan čuvar Ustava Bosne i Hercegovine i kao institucionalni garant za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ustanovljenih Ustavom Bosne i Hercegovine i instrumentima Aneksa I. Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud nije dio ni zakonodavne, ni izvršne, ni redovne sudske vlasti, nego je Ustavom Bosne i Hercegovine pozicioniran kao posebna samostalna i neovisna vlast koja, na temelju tog Ustava, djeluje kao korektivni faktor za ostala tri segmenta vlasti. Ustavni sud također podsjeća na ulogu koju ima u Ustavu Bosne i Hercegovine, a koji nameće obvezu osiguranja njegove neovisnosti, uključujući punu financijsku i upravnu neovisnost i samostalnost, te da Ustavni sud mora biti u stanju potpuno neovisno odlučivati o vlastitoj organizaciji i funkcioniranju i da samo Ustavni sud može donositi propise i opće akte koji se tiču njegovog rada i njegove uloge utvrđene Ustavom Bosne i Hercegovine.

34. Prema ovlasti iz članka VI/2.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Pravila Ustavnog suda donosi sam Ustavni sud i pored Ustava Bosne i Hercegovine to je jedini pravni akt kojim su regulirana pitanja postupka pred Ustavnim sudom i njegove organizacije. Važeća Pravila Ustavnog suda donesena su na plenarnoj sjednici i objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” i službenim glasilnicima entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, a prečišćeni tekst Pravila objavljen je u „Službenom glasniku BiH” broj 94/14 od 8. prosinca 2014. godine.

35. U članku 21. stavak (2) točka f) Pravila Ustavnog suda propisano je da apelacija podnesena Ustavnom sudu treba sadržavati posebnu punomoć za zastupanje pred Ustavnim sudom ako podnositelj apelacije ima zastupnika. Dakle, ova odredba eksplicitno propisuje obvezu dostave uz apelaciju posebne punomoći za zastupanje pred Ustavnim sudom ako podnositelj apelacije ima zastupnika. Iz navedenog proizlazi da nije prihvatljivo pozivanje na odredbe članka 305. ZPP koji regulira ovlasti odvjetnika ako je stranka izdala odvjetniku punomoć za vođenje parnice, a nije pobliže odredila ovlasti u punomoći. Ustavni sud podsjeća na članak 1. ZPP – Osnovna načela, kojim je propisano: „Ovim zakonom se određuju pravila postupka na temelju kojih općinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud rješavaju i odlučuju o građanskopravnim sporovima ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.” Ustavni sud ponovno naglašava da Ustavni sud ne spada u redovnu sudsku vlast da bi u tom kontekstu bile primjenljive odredbe ZPP koje se tiču punomoćnika i punomoći.

36. Dakle, ukoliko apelacija ne sadrži sve što je propisano člankom 21. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, pa tako između ostalog i posebnu punomoć za zastupanje pred Ustavnim sudom ako podnositelj apelacije ima zastupnika, Ustavni sud će, u smislu članka 22. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, zatražiti da se u određenom roku, a najdulje 15 dana od dana prijema poziva za dopunu, nedostaci otklone, a ukoliko se ti nedostaci ne otklone apelacija će biti odbačena u smislu članka 22. stavak (2) Pravila Ustavnog suda.

37. U konkretnom slučaju, imajući u vidu da u vrijeme podnošenja apelacije zastupniku apelanata nije bio jasan stav u svezi s primjenom odredbe članka 21. stavak (2) točka f) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud će napraviti izuzetak i prihvatiti punomoć koju su apelanti dali Mirsadu Sipoviću, odvjetniku iz Sarajeva, kao da se radi o posebnoj punomoći za zastupanje pred Ustavnim sudom.

38. Dalje, razmatrajući dopustivost apelacije, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom Rješenje Vrhovnog suda broj 65 0 Rs 050195 15 Rev od 18. prosinca 2015. godine, protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijano rješenje apelanti su primili 14. siječnja 2016. godine, a apelacija je podnesena 14. ožujka 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

39. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

40. Apelanti pobijaju navedena rješenja tvrdeći da su tim rješenjima povrijeđena njihova prava iz čl. II/3.(e) i (k) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, čl. 6., 13. i 14. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelanti su također ukazali na povredu prava iz članka 2. točka 3) a), b) i c) i članka 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, te čl. 7. i 17. Opće deklaracije o ljudskim pravima UN-a, kao i na Protokol broj 12 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

41. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

42. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. (...).

43. Ustavni sud prvenstveno zapaža da se u predmetnom parničnom postupku okončanom pobijanim rješenjima odlučivalo o pravima apelanata iz radnog odnosa, pa proizlazi da se predmetni postupak ticao utvrđivanja građanskih prava apelanata, a stoga i garancija prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

44. Povredu navedenog prava apelanti vide u pogrešno utvrđenim činjenicama koje se odnose na troškove parničnog postupka, te u proizvoljnoj i pogrešnoj primjeni procesnog i materijalnog zakona. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadaća redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je da ispita jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

45. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očito da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26.). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očita proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24.). Shodno navedenom, Ustavni sud će ispitati je li činjenično sta-

nje pogrešno utvrđeno, odnosno je li prilikom odlučanja došlo do proizvoljne primjene procesnog i materijalnog prava.

46. Dovodeći u vezu navedene stavove sa činjenicama konkretnog predmeta, Ustavni sud zapaža da je u predmetnom postupku u konačnici prvostupanjski sud rješenjem primio na znanje povlačenje tužbe za uplatu svih neuplaćenih doprinosa za mirovinsko-invalidsko i zdravstveno osiguranje za apelante i da je naložio tuženom da apelantima nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 14.259,00 KM. Odlučujući o žalbama, drugostupanjski sud je, a što je potvrdio i revizijski, djelomično udovoljio žalbi tuženog i obvezao ga da apelantima nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 3.636,03 KM. Ustavni sud zapaža da su sudovi dali detaljne, jasne i precizne razloge za svoje odluke, pa se ne može zaključiti da je primjena relevantnih zakonskih odredaba u bilo kojem dijelu bila proizvoljna, niti da je primjena procesnih zakona i garancija bila na štetu apelanata. Redovni sudovi su detaljno obrazložili razloge i zakonske propise na temelju kojih su donijeli svoje odluke, a apelanti te razloge nisu ničim doveli u pitanje s aspekta zaštite ustavnih prava. Ustavni sud naročito zapaža da su Vrhovni i Kantonalni sud dali relevantne i dovoljne razloge o tome da apelantima, prema relevantnim propisima koji se primjenjuju, ne pripada pravo na naknadu troškova od dana podnošenja tužbe nego od 11. prosinca 2007. godine kada je Kantonalni sud donio presudu kojom je vratio na ponovni postupak odlučivanje o tužbenom zahtjevu za uplatu doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje. Redovni sudovi su obrazložili da je nesporno da stranka koja je do zaključenja glavne rasprave podnijela zahtjev za naknadu parničnih troškova i sud o njima odlučio može zahtjev za naknadu tih troškova podnijeti u nastavku postupka nakon što je prvostupanjska presuda povodom žalbe u cjelini ili djelomično ukinuta. Međutim, taj zahtjev može utemeljeno postaviti samo ukoliko je u ukidnoj odluci ukinuta odluka prvostupanjskog suda o troškovima postupka. Redovni sudovi su jasno istaknuli da u konkretnom slučaju odluka prvostupanjskog suda o troškovima postupka sadržana u prvostupanjskoj Presudi broj Pr-666/03 od 22. travnja 2005. godine, kojom je odlučeno da svaka stranka snosi svoje troškove postupka, nije ukinuta drugostupanjskom Presudom broj Gž-1522/05 od 11. prosinca 2007. godine, već je ukinuta samo prvostupanjska presuda u dijelu kojim je tužba odbačena u pogledu zahtjeva za uplatu doprinosa i predmet u tom dijelu vraćen na ponovni postupak, dok su u preostalom dijelu žalbe apelanata i tuženog odbijene i prvostupanjska presuda potvrđena. O zahtjevu za naknadu troškova parničnog postupka nastalih od podnošenja tužbe do donošenja odluke drugostupanjskog suda broj Gž-1522/05 od 11. prosinca 2007. godine pravomoćno je odlučeno (svaka stranka snosi svoje troškove postupka), te je pobijanim drugostupanjskim i revizijskim rješenjem apelantima dosuđena naknada na ime troškova zastupanja za poduzete parnične radnje od dana pravomoćnosti prvostupanjske presude (11. prosinca 2007. godine) u iznosu od

3.636,03 KM. Ustavni sud također zapaža da je u pobijanoj odluci Vrhovni sud jasno ukazao da eventualnu nepravilnost i nezakonitost presude drugostupanjskog suda broj GŽ-1522/05 od 11. prosinca 2007. godine, koja se odnosi na troškove postupka, apelanti nisu otklonili izvanrednim pravnim lijekom.

47. U svezi s navodima apelanata da im je neodržavanjem javne rasprave u žalbenom postupku pred drugostupanjskim sudom bilo onemogućeno da na jasan i precizan način ukažu da se vodi ponovni postupak za naknadu doprinosa i da je tuženi bio dužan naknaditi parnične troškove punomoćniku, Ustavni sud ukazuje da je i te navode apelanata razmatrao revizijski sud istaknuvši da je odredbom članka 217. stavak 2. ZPP jasno propisano u kojim situacijama drugostupanjski sud zakazuje raspravu te naglasio da u konkretnom slučaju drugostupanjski sud nije ocijenio da postoje razlozi zbog kojih je trebao zakazati raspravu. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da se ne mogu prihvatiti navodi apelanata o proizvoljnoj i pogrešnoj primjeni procesnog i materijalnog zakona, posebno zato što apelanti za takvu svoju tvrdnju, osim ponavljanja revizijskih navoda koje je sud ispitao u pobijanoj odluci i dao razloge zašto oni ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari, nisu ponudili bilo kakvu drugu argumentaciju. Imajući u vidu stavove Europskog suda i Ustavnog suda navedene u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da su navodi apelanata o kršenju prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije neutemeljeni.

Pravo na imovinu

48. Apelanti smatraju da im je pobijanim odlukama povrijeđeno i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da se navodi o kršenju prava na imovinu temelje na istim argumentima kao i navodi o kršenju prava na pravično suđenje, a što je Ustavni sud već obrazložio u prethodnim točkama ove odluke. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da su i navodi apelanata o kršenju prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju neutemeljeni.

Pravo na djelotvoran pravni lijek

49. U svezi s navodima apelanata o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, Ustavni sud ukazuje na to da ova odredba ima supsidijarni karakter i da se primjenjuje samo u svezi s drugim pravom zaštićenim Europskom konvencijom. Iako apelanti nisu eksplicitno naveli u odnosu na koje pravo im je navodno uskraćeno pravo na djelotvoran pravni lijek, proizlazi da se ti navodi odnose na pravo na pravično suđenje. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da su apelanti imali i koristili mogućnost

zakonom propisanih pravnih lijekova u predmetnom parničnom postupku (podnošenje žalbe i izjavljivanje revizije). Činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali odlukama u potpunosti u korist apelanata ni na koji način ne dovodi u pitanje njihovu dostupnost ili efikasnost, niti na bilo koji način pokreće pitanja po članku 13. Europske konvencije.

Zabrana diskriminacije

50. Apelanti smatraju da im je prekršeno pravo na zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije. Također, apelanti se žale na diskriminaciju iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju. U svezi s tim, Ustavni sud primjećuje da se apelanti nisu izjasnili u svezi s kojim pravom smatraju da su diskriminirani, ali da iz navoda apelacije proizlazi da smatraju da su diskriminirani u odnosu na pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu. Međutim, s obzirom na zaključke Ustavnog suda u svezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu, te imajući u vidu da apelanti osim paušalnih navoda nisu ponudili argumente ni dokaze koji bi ukazivali na vjerojatnoću da su diskriminirani, Ustavni sud smatra da su neutemeljeni navodi apelanata o kršenju članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu. Na isti zaključak upućuju i apelantovi navodi o diskriminaciji iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju. Zbog navedenog, navode o diskriminaciji Ustavni sud smatra neutemeljenim.

Ostali navodi

51. Na kraju, Ustavni sud zapaža da apelanti ukazuju i na kršenje prava iz članka 2. točka 3) a), b) i c) i članka 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, te čl. 7. i 17. Opće deklaracije o ljudskim pravima UN-a. Međutim, Ustavni sud zapaža da apelanti navode o kršenju tih prava, također, vezuju za kršenje prava na pravično suđenje odnosno proizvoljnu primjenu materijalnog i procesnog prava. S obzirom na to da proizlazi, kao što je već navedeno u prethodnim točkama ove odluke, da u konkretnom slučaju materijalno i procesno pravo nije proizvoljno primijenjeno na štetu apelanata, kao i da apelanti nisu bili diskriminirani u predmetnom postupku, Ustavni sud i te navode apelanata smatra neutemeljenim.

VIII. Zaključak

52. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada su redovni sudovi dali argumentirane razloge za donošenje pobijanih rješenja na način koji ne ostavlja utisak proizvoljne ili pogrešne primjene.

53. Ustavni sud zaključuje da nema povrede članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju u odnosu na navode o povredi prava na imovinu, koji su identični navodima o povredi prava na pravično suđenje i koji se odnose na proizvoljnost u primjeni procesnog i materijalnog prava, a Ustavni sud je već zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

54. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na efikasan pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na pravično suđenje jer su apelanti imali i koristili zakonom propisane pravne lijekove u predmetnom parničnom postupku (podnošenje žalbe i revizije), a činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali odlukama u korist apelanata ne dovodi ni na koji način u pitanje njihovu dostupnost ili efikasnost.

55. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi sa člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, te iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju jer svoje navode o povredi navedenih prava apelanti nisu ni obrazložili ni dokazali, niti je Ustavni sud ustanovio bilo što u spisu što ukazuje da je povreda tih prava moguća.

56. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava iz članka 2. točka 3) a), b) i c) i članka 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, te čl. 7. i 17. Opće deklaracije o ljudskim pravima UN-a kada apelanti kršenje tih prava vezuju za proizvoljnu primjenu materijalnog i procesnog prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

57. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

58. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

Предмет број АП 2344/18

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Аднана Ђулабића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Новом Травнику број 51 0 Рс 068532 18 Рсжи 61 од 27. фебруара 2018. године и Рјешења Општинског суда у Травнику број 51 0 Рс 068532 15 И 35 од 31. октобра 2016. године

Одлука од 6. јуна 2018. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 2344/18, рјешавајући апелацију Аднана Ђулабића, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (1) и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Мирсад Ћеман, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 6. јуна 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Аднана Ђулабића.

Утврђује са повреда права из члана III/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Кантоналног суда у Новом Травнику број 51 0 Рс 068532 18 Рсжи од 27. фебруара 2018. године.

Предмет се враћа Кантоналном суду у Новом Травнику који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом III/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

На основу члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се Влади Средњобосанског кантона да апеланту Аднану Ђулабићу исплати износ од 900,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због недоношења одлуке у разумном року, и то у року од три мјесеца од достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека овог

рока плати законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Налаже се Кантоналном суду у Новом Травнику, Влади Средњобосанског кантона и предсједнику Кантоналног суда Нови Травник да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијесте Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Аднан Ђулабић (у даљњем тексту: апелант), којег заступа Адил Лозо, адвокат из Травника, поднио је 16. априла 2018. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Новом Травнику (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 51 0 Рс 068532 18 Рсжи 61 од 27. фебруара 2018. године и Рјешења Општинског суда у Травнику (у даљњем тексту: Општински суд) број 51 0 Рс 068532 15 И 35 од 31. октобра 2016. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 ст. (2) и (3) Правила Уставног суда од Кантоналног суда, Општинског суда и „БНТ – Творнице машина и хидраулике” д.д. Нови Травник (у даљњем тексту: извршеник) затражено је 16. маја 2018. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Учесници у поступку су доставили одговоре на апелацију у периоду од 28. маја до 1. јуна 2018. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из навода апелације и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

5. Пресудом Општинског суда број 51 0 Рс 068532 12 Рс од 24. новембра 2014. године обавезан је извршеник у својству туженог да апеланту исплати потраживања из радног односа за одређени временски период и у одређеном износу.
6. Апелант је ради извршења наплате новчаног потраживања покренуо извршни поступак 27. фебруара 2015. године.
7. Општински суд је, одлучујући о апелантовом приједлогу за извршење пресуде, донио Рјешење о извршењу број 51 0 Рс 068532 15 И 35 од 26. маја 2015. године којим је против извршеника одређено извршење ради наплате апелантовог новчаног потраживања на основу извршне исправе – пресуде Општинског суда од 24. новембра 2014. године, правоснажне са даном 19. децембар 2014. године. Наведено извршење је одређено запљеном новчаних средстава које извршеник посједује на рачунима банака (рачуни ближе наведени у изреци рјешења) на начин да се апелантов главни дуг са законском затезном каматом пренесе на рачун или подрачун апелантовог пуномоћника. У образложењу рјешења је наведено да приједлог за извршење садржи све потребне елементе прописане одредбом члана 36 Закона о извршном поступку (у даљњем тексту: ЗИП) и да је рјешење о извршењу донесено на основу члана 39 ЗИП-а.
8. Против рјешења о извршењу извршеник је благовремено изјавио приговор, позивајући се на одредбу члана 47 став 9 ЗИП-а и разлоге који спречавају извршење пресуде, истичући да је као привредно друштво званично покренуо поступак финансијске консолидације и да ће се кроз Закон о финансијској консолидацији извршити намирење апеланта као тражиоца извршења.
9. Општински суд је Рјешењем број 51 0 Рс 068532 15 И 35 од 31. октобра 2016. године усвојио приговор извршеника и укинуо Рјешење о извршењу број 51 0 Рс 068532 15 И 35 од 26. маја 2015. године, те је апеланту као тражиоцу извршења наложено да у року од 15 дана уреди приједлог за извршење на начин да га усклади у погледу преноса новчаног потраживања на свој трансакцијски рачун, а не рачун свог пуномоћника будући да приједлог не одговара извршној исправи (неуредан) и да нема истовјетности између приједлога и рјешења о извршењу. У образложењу рјешења је наведено да је извршеник у приговору указао на разлоге из члана 47 став 9 ЗИП-а који спречавају извршење рјешења о извршењу и да се апелантов пуномоћник, цијенећи да су наводи из приговора неосновани, позвао на одредбе чл. 31 и 32 Закона о адвокатури ФБиХ. Општински суд је првостепено рјешење о извршењу испитао у границама разлога наведених у приговору и по службеној дужности, те је извршеников приговор усвојио уз сљедеће разлоге. Наиме, Општински

суд је у том правцу истакао да из списка предмета произлази да је апелант 27. фебруара 2015. године доставио суду приједлог за извршење против означеног извршеника на основу извршне исправе (пресуде Општинског суда од 24. новембра 2014. године) ради наплате утврђених новчаних потраживања; да је као предмет и средство извршења предложена пљенидба новчаних средстава на рачунима извршеника код назначених банака, и то тако да се главни дуг пренесе на подрачун апелантовог пуномоћника; да је одредбом члана 36 став 1 ЗИП-а прописано да приједлог за извршење мора да садржи правилно означавање тражиоца извршења (апеланта) и извршеника, затим потраживање чије се остварење тражи, тачан назив, број и датум извршне исправе, те предмет и средство извршења. У смислу одредбе члана 39 став 1 ЗИП-а, како је даље образложено, исте елементе мора да садржи и рјешење о извршењу. Прихватајући основаним извршеников приговор, Општински суд је нагласио да из релевантних, напријед наведених одредби ЗИП-а произлази да рјешење о извршењу мора бити идентично извршној исправи, па се сходно томе одређује да извршеник своју обавезу изврши само према тражиоцу извршења (апеланту) означеном у тој исправи, а не према његовом пуномоћнику. Разматрајући наводе у погледу супсидијарне примјене одредаба Закона о парничном поступку (у даљем тексту: ЗПП) које се у смислу члана 21 ЗИП-а примјењују у извршном поступку, Општински суд је истакао да пресуда Општинског суда од 24. новембра 2014. године у смислу члана 23 став 1 тачка 1 ЗИП-а представља извршну исправу у конкретном извршном предмету којом су главни дуг, камате и трошкови поступка досуђени апеланту (тражиоцу извршења), а не његовом пуномоћнику. Осим тога, Општински суд је навео да постоји изузетак од правила идентитета извршне исправе и приједлога за извршење, односно изузетак да име дужника (извршеника) из извршног наслова (пресуде или другог акта из члана 23 ЗИП-а) мора бити идентично имену извршеника у приједлогу за извршење и да је тај изузетак прописан одредбом члана 30 ЗИП-а под насловом „Прелаз потраживања или обавезе”. Наведеним одредбама је прописано да се у поступку извршења могу појавити и лица која нису означена у извршној исправи. Међутим, како је даље образложено, такво лице мора доказати (јавном или овјереном приватном исправом) да је на њега прешло потраживање односно обавеза, што није случај у конкретном предмету. У вези с тим је појашњено да је приједлогом за извршење предложено да се главни дуг (који се односи на апелантове неисплаћене плате), камате, трошкови парничног поступка и трошкови извршног поступка уплате на рачун апелантовог пуномоћника, што је супротно извршној исправи. У таквој ситуацији је у смислу одредби из чл. 66 и 336 став 1 ЗПП приједлог за извршење апеланту враћен на уређење уз правни став да је приједлог неуредан јер не одговара извршној исправи, те да нема истовјетности између приједлога и рјешења о извршењу, због чега је извршеников приговор

усвојен и укинута рјешење о извршењу које било претходно донесено, уз позивање на материјалне одредбе и праксу Кантоналног суда у сличним предметима.

10. Кантонални суд је, одлучујући у жалбеном поступку, донио Рјешење број 51 0 Рс 068532 18 Рсжи 61 од 27. фебруара 2018. године којим је апелантова жалба одбијена и потврђено рјешење Општинског суда којим је извршеников приговор усвојен. Кантонални суд је поновио чињенице које произлазе из стања списка и које се тичу хронологије извршног поступка од подношења приједлога за извршење па надаље, те је цијенећи неоснованост апелантове жалбе навео да је првостепени суд за своју одлуку дао потпуне, јасне и логичне разлоге које је у цјелини прихватио као своје, а који нису доведени у сумњу апелантовом жалбом. У вези с тим је указано на супсидијарну примјену ЗПП у извршном поступку, у ком смислу суд по службеној дужности испитује рјешење о извршењу у погледу правилне примјене материјалног права, што подразумијева, између осталог, повреде извршног поступка. Затим је поновљен садржај одредбе члана 36 став 1 ЗИП-а који у релевантном дијелу прописује елементе приједлога за извршење и које у смислу одредбе члана 9 став 1 ЗИП-а мора да буде идентично извршној исправи, па сходно томе и одређење да извршеник своју обавезу може извршити само према тражиоцу извршења (конкретно апеланту) означеном у тој исправи, а не према његовом пуномоћнику, како је апелант у жалби погрешно навео. Приложена пуномоћ из предметног списка којом је апелант дао специјално овлашћење свом адвокату да се пренос новчаних средстава изврши путем његовог (пуномоћниковог) подрачуна је без утицаја на другачију одлуку суда јер правоснажном пресудом којом је апелант издејствовао своје потраживање према извршенику није створена обавеза на страни извршеника да њу измири према апелантовом пуномоћнику, већ према апеланту, па се апелантов пуномоћник као повјерилац из извршне исправе не може легитимисати као лице коме се у извршном поступку може исплатити потраживање умјесто повјериоцу, на коју легитимацију суд пази по службеној дужности, а нити је тако нешто предвиђено одредбама ЗИП-а. Напротив, како је даље образложено, када је у питању извршење на потраживањима која извршеник посједује на рачунима код банке, одредба члана 166 став 4 ЗИП-а је сасвим јасна и прописује да се у рјешењу о извршењу из ст. 2 и 3 овог члана мора обавезно одредити број рачуна извршеника с којег треба обавити исплату, те број рачуна тражиоца извршења на који исплату треба обавити или други начин исплате. Из наведене одредбе произлази, како је закључио Кантонални суд, да се исплата из извршног наслова извршава према тражиоцу извршења (апеланту), а не према његовом пуномоћнику. Осим тога, Кантонални суд је напоменуо да се овлашћење пуномоћнику да прими испуњење обавезе извршеника односи на добровољно, али не и на принудно испуњење обавезе, подсјећајући да се у извршном поступку не може

мијењати основни принцип да извршеник као дужник своју обавезу може испунити само у односу на тражиоца извршења који је означен у извршној исправи, односно у приједлогу за извршење. Како је одредбом члана 39 став 1 ЗИП-а предвиђено да у рјешењу о извршењу морају да се означе тражилац извршења и извршеник, извршна исправа, обавеза извршеника, предмет и други подаци који су потребни за спровођење извршења, а да у конкретном случају апелантов пуномоћник нема овлашћење да тражи да се новчана средства на име дугованог по извршној исправи пренесу на његов рачун (јер он није тражилац извршења), то одлука првостепеног суда којом је укинута рјешење о извршењу, те апеланту као тражиоцу извршења наложено да уреди приједлог, према мишљењу Кантоналног суда, не представља произвољно тумачење примичених одредби материјалног права. Такав став првостепеног суда је, како је даље образложено, у складу с Одлуком Уставног суда БиХ број АП 892/15 од 11. октобра 2017. године, као и са Одлуком Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 И 640970 18 Спп 2 од 12. фебруара 2018. године која гласи: „Пуномоћник тражитеља извршења (адвокат или адвокатско друштво) не може у извршном поступку наплатити новчано потраживање тражитеља извршења (главни дуг, камате и трошкове парничног и извршног поступка) путем свог жиро рачуна, иако је тражитељ извршења дао изричито и посебно овлаштење пуномоћнику за такву наплату, сходно одредбама чл. 304. и 305. ЗПП-а.”

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант сматра да му је оспореним рјешењима Кантоналног и Општинског суда повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Повреду наведених права апелант образлаже произвољном примјеном одредби ЗИП-а, ЗПП, Закона о облигационим односима и Закона о адвокатури. Осим тога, указује на недостатак образложења у односу на жалбене наводе које судови нису цијенили на адекватан начин јер је, према његовом мишљењу, потпуно неприхватљив став да се конкретним приједлогом за извршење тражило измирење обавезе према његовом пуномоћнику, а не према њему као тражиоцу извршења. Апелант је такође указао да је Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд ФБиХ), расправљајући о идентичном правном питању, заузео два потпуно различита схватања. Прво је донесено поводом захтјева Општинског суда у Сарајеву

20. децембра 2017. године којим је „допуштено да се потраживање из извршне исправе чија се наплата тражи у извршном поступку пренесе на рачун пуномоћника тражиоца извршења када је приједлог за извршење поднесен на темељу пуномоћи у којој је тражилац извршења дао изричито и посебно овлаштење пуномоћнику да у извршном поступку може наплатити новчано потраживање и трошкове поступка путем свог рачуна”. Друго мишљење (правни став) којим је промијењено претходно услиједило је 12. фебруара 2018. године, након што је Уставни суд БиХ донио Одлуку број АП 892/15 од 11. октобра 2017. године. У том правном мишљењу Врховни суд је изразио став да „пуномоћник тражиоца извршења (адвокат или адвокатско друштво) не може у извршном поступку наплатити новчано потраживање тражиоца извршења путем свог жиро рачуна иако је тражилац извршења дао изричито и посебно овлаштење пуномоћнику за такву наплату сходно одредбама чл. 304 и 305 ЗПП-а”. У вези с напријед наведеним, апелант је указао да је Уставни суд у предмету на који се позвао Врховни суд бавио појединачном апелацијом и није заузимао никакав правни став о наведеном правном питању, па да стога није било потребе да Врховни суд мијења свој раније заузети став о томе.

12. У околностима конкретног случаја апелант је указао да су оспорена рјешења у супротности с одредбама ЗИП-а, ЗПП и Закона о адвокатури, те је с тог аспекта нагласио значај принципа независности адвоката у њиховом раду. На начин како су одлучили судови у побијаним рјешењима, према апелантовом мишљењу, адвокатима се онемогућава да обављају своју дјелатност и да користе новчана средства странке коју заступају, а њему као заступаној странци се ускраћује право да сам одреди начин на који ће се према њему извршити већ успостављена обавеза. У вези с тим наглашава да ни у релевантној одредби ЗИП-а коју су судови примијенили у конкретној ситуацији (члан 36) није одређен начин извршења, већ само предмет и средство извршења, из чега произлази да као тражилац извршења у потпуности може диспонирати тим својим правом.

13. Осим наведеног, апелант сматра да му је у околностима конкретног случаја због произвољних одлука судова ускраћено и право на правично суђење у разумном року будући да на извршење правоснажне судске одлуке чека пуне три године и неизвјесно је до када, због чега је предложио да му се на име нематеријалне штете која је тиме проузрокована исплати износ од 1.000,00 КМ. Предложио је да му се уз тај износ исплате и трошкови поступка пред Уставним судом.

14. Апелант, такође, указује да му је оспореним одлукама повријеђено и право на имовину јер мијешање јавне власти у мирно уживање нечије својине (имовине) треба бити законито. У конкретном случају поступање редовних судова је супротно

одредбама ЗИП-а, ЗОО, ЗПП и Закона о адвокатури, што значи да мијешање јавне власти није било законито, да је било без разумног и објективног оправдања, да није било у општем интересу и да је на тај начин апелант неосновано лишен своје имовине, односно наплате правоснажно досуђеног потраживања усвајањем произвољног и паушалног става да изричита пуномоћ овлашћеном пуномоћнику за наплату потраживања представља разлог који спречава извршење пресуде.

б) Одговор на апелацију

15. Кантонални суд је у одговору на апелацију истакао да у цијелости остаје при правном ставу из своје одлуке у којој су изнијети и детаљно образложени ставови поводом апелантових приговора о начину извршења. Сматра да оспореном одлуком нису повријеђена апелантова права на која је апелацијом указао, па је предложено да се она одбије као неоснована.

16. Општински суд је у опширном одговору оспорио наводе из апелације уз позивање на одредбе из чл. 36 и 39 ЗИП-а.

17. Извршеник сматра да је апелација неоснована и стога коначна одлука суда, којом је рјешење о извршењу стављено ван снаге, правилна и законита. Сматра да апелант погрешно тумачи релевантне одредбе ЗИП-а, ЗПП и Закона о адвокатури, па је предложено да се апелација одбије као неоснована.

III. Релевантни прописи

18. **Закон о извршном поступку** („Службене новине Федерације БиХ” бр. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 и 35/12) у релевантном дијелу гласи:

Члан 9.

Подносци, рочишта и списи

(1) У извршном поступку суд поступа на основу поднесака и других писмена.

[...]

Члан 21.

Примјена одредаба других закона

(1) У извршном поступку на одговарајући начин примјењују се одредбе Закона о парничном поступку, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

[...]

(3) На материјално-правне претпоставке и посљедице провођења извршног поступка на одговарајући начин примјењују се одредбе закона којима се одређују стварна права, односно облигациони односи.

Члан 23.

Извршни документ

(1) Извршни документи су:

1) извршина одлука судова и извршно судско поравнање; [...]

Члан 30.

Прелаз потраживања или обавезе

(1) Извршење се одређује и на приједлог и у корист лица које у извршном документу није означено као тражилац извршења, ако оно јавним или овјереним приватним документом докаже да је потраживање на њега пренешено или да је на њега на други начин прешло. Ако се пренос не може доказати на тај начин, странке своја права, везана за пренос потраживања, могу доказивати само у парничном поступку.

(2) Извршење се одређује и против трећег лица које у извршном документу није означено као извршеник ако тражилац извршења јавним или према закону овјереним приватним документом докаже да је то лице на законит начин преузело дуг из извршног документа или је тај дуг према закону обавезно да измири. Ако се обавеза трећег лица на испуњење дуга оспори, странке прије извршења то питање морају да разријеше у парничном поступку.

Члан 36.

Приједлог за извршење

(1) Приједлог за извршење мора садржавати захтјев за извршење у којем ће бити назначен извршни или вјеродостојни документ на основу којег се тражи извршење, тражилац извршења и извршеник, потраживање чије се остварење тражи, средство којим извршење треба провести, предмет извршења ако је познат, као и друге податке који су потребни за провођење извршења.

[...]

(3) Приједлог за извршење на основу вјеродостојног документа мора садржавати:

1) извршни захтјев из става 1. овог члана;

- 2) захтјев да суд обавезе извршеника да у року од осам дана, а у мјеничним и чековним споровима у року од три дана по достављању рјешења, намири потраживања заједно са одмјереним трошковима.

[...]

Члан 39.

Рјешење о извршењу

(1) У рјешењу о извршењу морају бити назначени извршини, односно вјеродостојни документ на основу којег се извршење одређује, тражилац извршења и извршеник, потраживање које се остварује, средство и предмет извршења, те други подаци потребни за провођење извршења. [...]

Члан 47.

Разлози за приговор

Приговор против рјешења о извршењу може се поднијети из разлога који спречавају извршење, а нарочито ако

[...]

9) је на основу чињенице која је настала у вријеме кад је дужник није више могао истаћи у поступку из којег потиче одлука, односно ако је на основу чињенице која је настала након закључења судског или управног поравнања, трајно или за одређено вријеме, одгођено, забрањено, измијењено или на други начин онемогућено испуњење потраживања;

[...]

Члан 166.

Принудно извршење

(1) Извршење ради остварења новчаног потраживања према извршенику може да се проведе над свим средствима на његовим рачунима у банци, осим ако законом није друкчије одређено.

(2) Рјешењем о извршењу над новчаним средствима која се воде на трансакцијском рачуну извршеника налаже се банци да новчани износ за који је извршење одређено пренесе са трансакцијског рачуна извршеника на трансакцијски рачун тражиоца извршења, а за потраживања за која није прописана наплата преко жиро-рачуна у банци да исплати тај износ тражиоцу извршења у готовом новцу.

(3) Извршење над новчаним потраживањем које по штедном улогу, текућем или жиро-рачуну, девизном и другим рачунима у банци, изузев трансакцијског рачуна, припада извршенику одређује се тако што се рјешењем о извршењу налаже банци да новчани износ за који је одређено извршење исплати тражиоцу извршења након

извршности рјешења о извршењу. То рјешење има дјеловање рјешења о извршењу којим су одређени запљена новчаног потраживања и пренос ради наплате.

(4) У рјешењу о извршењу из ст. 2. и 3. овог члана одредиће се број рачуна извршеника са којег треба обавити исплату и број рачуна тражиоца извршења на који исплату треба обавити или други начин обављања исплате.

19. Закон о парничном поступку („Службене новине ФБиХ”, бр. 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15) у релевантном дијелу гласи:

Члан 10.

(1) Странка има право да суд одлучи о њеним захтјевима и приједлозима у разумном року.

(2) Суд је дужан да спроведе поступак без одуговлачења и са што мање трошкова, те да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

Члан 66.

Кад утврди да је тужба неразумљива или да не садржи елементе прописане одредбом члана 53. овог закона (непотпуна тужба), или да постоје недостаци који се тичу способности тужиоца или туженог да буду странке у парници, или недостаци у погледу законског заступања странке, или недостаци који се односе на овлаштење заступника да покрене парницу кад је такво овлаштење потребно, суд ће ради отклањања ових недостатака предузети потребне радње предвиђене одредбама чл. 295. и 336. овог закона.

Члан 304.

Странка може овластити пуномоћника да предузима само одређене радње или да предузима све радње у поступку.

Члан 305.

Ако је странка издала адвокату пуномоћје за вођење парнице, а није ближе одредила овлаштења у пуномоћју, адвокат је на основу таквог пуномоћја овлаштен:

1) да врши све радње у поступку, а нарочито да поднесе тужбу, да је повуче, да да одговор на тужбу, да призна тужбени захтјев или да се одрекне тужбеног захтјева, да закључи поравнање, да поднесе правни лијек и да се одрекне или одустане од њега, као и да захтијева издавање мјера обезбјеђења;

2) да ставља захтјев за извршење или обезбјеђење и да предузима потребне радње у поступку, поводом таквог захтјева;

3) да од противне странке прими досуђене трошкове;

4) да писмено овласти другог адвоката на предузимање само појединих радњи у поступку, осим заступања на главној расправи.

Члан 33б.

Ако је поднесак неразумљив или не садржи све што је потребно да би се по њему могло поступити, суд ће подносиоцу вратити поднесак ради исправке или допуне, уз наводе шта треба исправити или допунити и одредиће рок за исправку или допуну поднеска, који не може бити дужи од осам дана.

Ако поднесак везан за рок буде исправљен односно допуњен и предат суду у року одређеном за допуну или исправку, сматраће се да је поднијет суду оног дана кад је први пут био поднијет. [...]

20. У **Закону о адвокатури** („Службене новине ФБиХ” бр. 25/02, 40/02, 29/03, 18/05, 68/05 и 42/11) релевантне одредбе гласе:

Члан 32.

Новчана средства заступане странке адвокат може користити само у складу са упутствима странке или уз њено изричито одобрење.

Адвокати су обавезни водити посебно рачуноводство за новчана средства странке.

Накнаду за пружену правну помоћ, као и трошкове настале у поступку, адвокат може наплатити из готовине коју је заступана странка положила код њега или из готовине коју је за заступану странку примио, у складу са опћим актима Федералне адвокатске коморе.

На новчаним средствима које прими у име заступане странке, адвокат има право залога ради осигурања наплате накнаде и издатака за заступање.

VI. Допустивост

21. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

22. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе

у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

23. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Кантоналног суда број 51 0 Рс 068532 18 Рсжи 61 од 27. фебруара 2018. године против којег нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење апелант је примио 21. марта 2018. године, а апелација је поднесена 16. априла 2018. године, дакле у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

24. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

25. Апелант указује да му је оспореним рјешењима повријеђено право из чл. II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 став 1 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

26. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

27. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

28. Према устаљеној пракси Уставног суда, извршење одлуке коју донесе било који суд мора бити посматрано као интегрални дио суђења у смислу члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције (види одлуке Уставног суда, Одлука број АП 288/03 од 17. децембра 2004. године, објављена у „Службеном

гласнику БиХ” број 8/05; Одлука број АП 464/04 од 17. фебруара 2005. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 40/05). У конкретном случају се ради о праву које је утврђено у парничном поступку чије је извршење апелант затражио у извршном поступку, па апелант ужива све гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

29. Из навода апелације произлази да апелант повреду права на правично суђење суштински образлаже произвољном примјеном одредби ЗИП-а, ЗПП, ЗОО и Закона о адвокатури у поступку извршења правоснажне судске пресуде. У вези с тим, апелант истиче да су редовни судови у околностима конкретног случаја, у извршном поступку, погрешно протумачили релевантне одредбе о пуномоћи и овлашћењима пуномоћника у ситуацији када је свог пуномоћника (адвоката) изричито овластио да потраживање утврђено у парничном поступку наплати од извршеника путем свог подрачуна, указујући да на основу релевантних одредби свих напријед наведених закона може у потпуности диспонирати својим правом, па стога и овлашћењем да његов пуномоћник умјесто њега преузме захтијевано новчано потраживање од извршеника.

30. Имајући у виду апелационе наводе о кршењу права на правично суђење који се односе на произвољну примјену права, Уставни суд подсјећа да, према пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитује закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, Одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона. Имајући у виду наведено, Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која се постављају, испитати да ли су оспорене одлуке засноване на произвољној примјени права.

31. Уставни суд прије анализе околности конкретног случаја напомиње да је циљ извршног поступка хитно и ефикасно принудно намирење потраживања тражиоца извршења и да је стога постојање извршне исправе нужна претпоставка за одређивање извршења у поступку у којем се поступа према јасним и утврђеним принципима, међу којима су, између осталих, најважнији: принцип диспозиције,

принцип формалног легалитета и принцип заштите интереса странака у поступку (тражиоца извршења и извршеника). С тог аспекта, Уставни суд подсјећа да принцип формалног легалитета заузима централно мјесто и подразумејева немогућност да се у извршном поступку извршна исправа донесена у парничном или неком другом поступку преиспитује, мијења или прилагођава. Стога је неопходно наведени поступак и његове принципе установљене релевантним одредбама ЗИП-а сагледати кроз анализу тих одредби и оних које се супсидијарно примјењују, у конкретном случају одредби ЗПП.

32. У том смислу, Уставни суд запажа да су редовни судови у оспореним рјешењима, усвајајући приговор извршеника на начин да је претходно донесено рјешење о извршењу укинато у цјелини и апеланту наложено да у одређеном року уреди приједлог за извршење, афирмисали став да апелантов пуномоћник не може у извршном поступку да наплати апелантово новчано потраживање из извршне исправе путем свог подрачуна, без обзира што је апелант за ту правну радњу свом пуномоћнику дао изричито овлашћење. При томе су судови у оспореним рјешењима заузели став да се апелантов пуномоћник у извршном поступку не може легитимисати као лице коме се може исплатити потраживање и да се обавеза из извршног наслова може извршити само према апеланту, а не његовом пуномоћнику, те да је супсидијарна примјена одредби ЗПП о овлашћењима пуномоћника могућа само у ситуацији добровољног, а не и принудног испуњења обавезе. Наведени став је, како произлази из образложења оспорених рјешења, осим напријед наведеног, заснован на Одлуци Врховног суда ФБиХ од 12. фебруара 2018. године и Одлуци Уставног суда број АП 892/15 од 11. октобра 2017. године.

33. Имајући то у виду, Уставни суд подсјећа да је предмет анализе у предмету број АП 892/15 од 11. октобра 2017. године (види Уставни суд, Одлука о допуствости и меритуму број АП 892/15 од 11. октобра 2017. године, доступна на www.ustavnisud.ba) било рјешење Округног суда којим је након одлучивања о приговору (извршеника) рјешење о извршењу остало на снази (обавеза извршеника према тражиоцу извршења из извршне исправе), а измјена поводом приговора је услиједила (у односу на првостепено рјешење) само у дијелу који се односио на начин извршења одлуке, конкретно наплате трошкова парничног и извршног поступка, и то на начин да се споменути трошкови исплате апелантима (тражиоцима извршења) умјесто на рачун њиховог пуномоћника. Уставни суд је, имајући у виду апелационе наводе у том предмету којима је суштински указано на погрешну примјену одредбе из члана 305 ЗППРС у вези с овлашћењем пуномоћника у извршном поступку, те јасна и аргументована образложења из оспорених рјешења према којима апелантима није ускраћено право на извршење судске одлуке (рјешење о извршењу остало на снази),

нити је дато овлашћење пуномоћнику при оцјени извршениковог приговора било разлог који би спријечио извршење правоснажног и извршног наслова у цјелини, већ је измијењен само начин исплате трошкова поступка, закључио да у околностима тог конкретног случаја није повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Осим тога, Уставни суд је у наведеној одлуци подсејтио на Одлуку број АП 1433/06 (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 1433/06 од 13. септембра 2007. године, доступна на www.ustavnisud.ba), у којој је предмет анализе, између осталог, био и обим овлашћења пуномоћника у парничном поступку у ситуацији када странка која је издала пуномоћ није ближе одредила његова овлашћења. У вези с тим, Уставни суд је у предмету број АП 892/15 (види тачку 29) указао на разлоге непримјењивости става из Одлуке број АП 1433/06 према којем је адвокат на основу изричите пуномоћи овлашћен у парничном поступку наплатити и трошкове поступка за странку коју заступа будући да се ради о два различита поступка (парнични односно извршни), при чему Уставни суд поновно подсеја на став који је произашао из околности конкретног случаја (оспореним рјешењима није спријечено извршење пресуде) и навода конкретне апелације.

34. Враћајући се на конкретни предмет који се разматра у овој одлуци и суштину апелационих навода којима је указано на произвољну примјену материјалног права због погрешног тумачења релевантних одредби ЗИП-а и ЗПП које се односе на овлашћења пуномоћника у извршном поступку, Уставни суд запажа да су судови у оспореним рјешењима, након оцјене навода из приговора којима је указано на разлоге који спречавају извршење пресуде, заузели став да су наводи из приговора основани. При томе је закључено да неусклађивање трансакцијског рачуна с циљем преноса новчане тражбине на апеланта, а не на његовог пуномоћника представља разлог који спречава извршење правоснажне пресуде, због чега је претходно донесено рјешење о извршењу у цијелости укинута и апеланту наложено да свој приједлог за извршење, који је због тога оквалификован као неуредан, уреди и усклади на начин да у потпуности одговара извршној исправи (истовјетност приједлога и рјешења о извршењу).

35. У вези с тим, Уставни суд сматра да се у околностима конкретног случаја као суштинско поставља питање да ли изричито апелантово овлашћење у извршном поступку дато пуномоћнику да (путем свог подрачуна) прими његово потраживање представља разлог који спречава извршење правоснажне судске пресуде, те да ли су судови приликом доношења оспорених одлука (рјешења) поступили у смислу свих релевантних одредби ЗИП-а и ЗПП који се супсидијарно примјењује. У том

контексту, Уставни суд поновно подсећа на основне принципе извршног поступка, и то на: принцип диспозиције, принцип формалног легалитета и принцип заштите интереса странака у извршном поступку (апеланта као тражиоца извршења и извршеника), те у вези с тим подсећа да је циљ извршног поступка хитно и ефикасно намирење потраживања тражиоца извршења (апеланта) уз постојање нужне претпоставке за покретање поступка извршења, дакле извршне исправе која у околностима конкретног случаја није била доведена у питање. Ако се то има у виду, као и да у битном аспекту принцип формалног легалитета подразумева немогућност да се у извршном поступку извршна исправа (донесена у парничном или неком другом поступку) преиспитује, мијења или прилагођава у суштинском смислу, остаје отворено питање да ли начин извршења (који није дефинисан у одредби члана 36 ЗИП-а) може представљати разлог који би апсолутно спријечио извршење правоснажне и извршне пресуде. Ово питање свакако треба сагледати кроз садржај и циљ осталих принципа извршног поступка, прије свега принципа диспозиције и принципа заштите интереса странака у поступку, у конкретној ситуацији интересу апеланта као тражиоца извршења. У том контексту, Уставни суд подсећа да релевантна одредба члана 36 ЗИП-а прописује основне елементе које мора имати приједлог за извршење, између осталог, извршни наслов, ознаке страна у поступку, предмет и средство извршења, али не и начин извршења, из чега, према оцјени Уставног суда, произлази да управо у том сегменту уз остале принципе долази до изражаја принцип диспозиције тражиоца извршења, конкретно апеланта. Осим тога, и одредбе ЗПП које се у извршном поступку супсидијарно примјењују указују да пуномоћник (адвокат, адвокатско друштво) коме је дато овлашћење могу да предузимају одређене или све радње у поступку у зависности од садржаја овлашћења.

36. У том смислу, имајући у виду релевантне одредбе ЗИП-а и ЗПП, као и принципе извршног поступка, Уставни суд сматра да суштинско питање које се тиче изричитог овлашћења које је апелант дао свом пуномоћника у извршном поступку није, у околностима конкретног случаја, сагледано у свјетлу свих релевантних принципа извршног поступка о којима је раније било ријечи, нити принципа хитности и дјелотворности, те свих одредаба ЗИП-а и ЗПП. Наиме, правни став и закључак да апелантов пуномоћник путем свог подрачуна не може преузети његово (апелантово) потраживање које је правоснажно и извршно и да то представља разлог који спречава извршење проистекао је, како произлази из образложења оспорених рјешења, из правног схватања Врховног суда ФБиХ од 12. фебруара 2018. године и Одлуке Уставног суда број АП 892/15 од 11. октобра 2017. године. У том правцу, Уставни суд поновно подсећа да је у предмету број АП 892/15 одлучивао у конкретним

околностима тог случаја из којих произлази, за разлику од околности ове апелације, да је рјешење о извршењу поводом приговора остало на снази и да је оспореном одлуком измијењен само начин извршења тако што је извршеник обавезан да трошкове поступка умјесто пуномоћнику исплати на апелантов жиро рачун. У таквим се околностима заправо показује исправним апелантов навод из апелације, а у контексту правног става Врховног суда ФБиХ који је улиједио након доношења Одлуке број *АП 892/15*, да се Уставни суд у том предмету бавио појединачном апелацијом и да није заузимао никакав правни став о овом правном питању, те да стога то није могао бити основ да Врховни суд мијења свој раније заузети став о томе (од 20. децембра 2017. године).

37. Имајући у виду садржај и смисао основних принципа извршног поступка, одредби ЗИП-а и одредби ЗПП који се у извршном поступку супсидијарно примјењују, па стога и одредбе о овлашћењима пуномоћника (адвоката) у извршном поступку, Уставни суд сматра да је арбитражан став и образложење Кантоналног и Општинског суда из ког произлази да изричито апелантово овлашћење свом пуномоћнику да умјесто њега путем свог подрачуна преузме потраживање од извршеника (које је утврђено у парничном поступку) представља разлог који спречава извршење у смислу члана 47 став 9 ЗИП-а. Наиме, из одредбе члана 36 став 1 ЗИП-а произлази да су битни елементи приједлога за извршење: извршни или вјеродостојни документ на основу којег се тражи извршење, тражилац извршења и извршеник, потраживање чије се остварење тражи, средство којим извршење треба спровести, предмет извршења ако је познат, као и други подаци који су потребни за спровођење извршења. Имајући то у виду, као и околност да наведеном одредбом није прецизиран начин-модалитет извршења као битни елемент приједлога за извршење, Уставни суд сматра да је у оспореним рјешењима наведена одредба погрешно доведена у контекст одредбе члана 47 став 9 ЗИП-а и разлога који спречавају извршење, а која гласи: „Ако је на основу чињенице која је настала у вријеме кад је дужник није више могао истаћи у поступку из којег потиче одлука, односно ако је на основу чињенице која је настала након закључења судског или управног поравнања, трајно или за одређено вријеме, одгођено, забрањено, измијењено или на други начин онемогућено испуњење потраживања.” Произлази да су судови у оспореним рјешењима изричито овлашћење пуномоћнику за предузимање јасно одређених радњи оквалификовали као пропуст и недостатак због којег је апеланту онемогућено испуњење обавезе од стране извршеника. С тог аспекта, Уставни суд сматра да је таквим поступањем, осим принципа диспозиције, у потпуности занемарен принцип заштите интереса странака у извршном поступку, у конкретној ситуацији апеланта (при чему наведени модалитет извршења ни на који начин не доводи у питање заштиту интереса

тражиоца извршења) и принцип ефикасности, све с циљем дјелотворног намирења његове тражбине утврђене извршним насловом. При томе, Уставни суд запажа да, у смислу принципа заштите интереса странака, наведени модалитет извршења ни на који начин не доводи у питање заштиту интереса извршеника који је неспорно извршним насловом обавезан на исплату новчаног износа који се потражује у предметном извршном поступку.

38. Стога, Уставни суд сматра да дата образложења не задовољавају захтјев права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и да су стога наводи апелације о кршењу права на правично суђење основани.

Анализа разумности трајања поступка

39. Уставни суд запажа да се у конкретном случају ради о извршном поступку који је апелант као тражилац извршења покренуо против извршеника ради наплате потраживања из радног односа. Из наведеног произлази да се ради о поступку чија природа захтијева одређену хитност у поступању и према одредбама ЗИП-а и према одредбама ЗПП (радни спор), а поступак није нарочито сложен у субјективном или објективном смислу.

40. Уставни суд примјећује да је извршни поступак покренут у фебруару 2015. године и завршен у фебруару 2018. године тако што је рјешење о извршењу укинуто и апеланту наложено да приједлог за извршење уреди према упутама суда (достави свој, а не пуномоћников трансакцијски рачун). Из наведеног произлази да апелант три године од подношења приједлога за извршење није реализовао своје потраживање (правоснажно и извршно) и да је и даље неизвјесно да ли ће оно бити уопште реализовано у извршном поступку.

41. У вези с тим, Уставни суд понавља да у извршном поступку, због саме његове природе, треба поступати хитно (види Европски суд, *Comingersoll S. A. protiv Португалије*, став 23, 2000. година), што је регулисано одредбом члана 5 ЗИП-а. Имајући у виду све напријед наведено, Уставни суд сматра да није нужно упуштати се у даљњу анализу разумности трајања поступка јер је очигледно да је због произвољног става и образложења Кантоналног и Општинског суда апелант спријечен да у периоду од три године наплати своје потраживање из радног односа које је утврђено у извршном наслову.

42. Имајући у виду наведено, те чињеницу да апелант својим понашањем није допринио дужини извршног поступка, Уставни суд закључује да предметни извршни

поступак неоправдано дуго траје и да је прешао границе „разумног рока” у смислу права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције. У вези с тим, Уставни суд сматра да је повријеђено апелантово право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Питање накнаде нематеријалне штете

43. У смислу члана 74 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда, Уставни суд, изузетно, може одредити накнаду за нематеријалну штету на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произлазе из праксе Уставног суда. Међутим, Уставни суд подсјећа на то да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода. Према утврђеном принципу, апелантима за сваку годину одгађања по њиховим захтјевима припада износ од 150,00 КМ, изузетно у хитним поступцима одређује се 300,00 КМ.

44. Будући да је у предметној апелацији утврђено кршење права на суђење у разумном року, Уставни суд сматра да апеланту припада право на накнаду нематеријалне штете коју је несумњиво претрпио због кршења права на суђење у разумном року. С обзиром на одлуку у овом предмету и водећи се принципима правичности, узимајући у обзир економске прилике у Босни и Херцеговини, просјечна примања и параметре животног стандарда грађана, Уставни суд сматра да апеланту треба на име накнаде нематеријалне штете исплатити износ од 900,00 КМ.

45. Ову накнаду је дужна платити Влада Средњобосанског кантона, с обзиром на сједиште суда пред којим се води предметни поступак, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека овог рока плати апеланту законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

46. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

47. У погледу апелантовог захтјева да му се досуде трошкови настали подношењем апелације, Уставни суд подсјећа да Правилима Уставног суда није прописано да апеланти имају право на трошкове састављања апелације, из чега произлази да трошкове у вези са састављањем апелација искључиво носе апеланти.

Право на имовину

48. Имајући у виду утврђење у вези са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да нема потребе испитивати да ли је у овом предмету дошло и до повреде права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

49. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када су судови у оспореним одлукама свој правни закључак о немогућности извршења (постојању разлога који спречавају извршење) засновали на произвољној примјени релевантних одредаба ЗИП-а и ЗПП, занемарујући контекст и циљ принципа извршног поступка, и када је због тога апелант спријечен да своје досуђено потраживање из радног односа реализује у периоду дужем од три године, чиме је прекршено и његово право на правично суђење у разумном року.

50. На основу члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (1) и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

51. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић

Predmet broj AP 2551/18

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Zvonimira Sušca podnesena protiv rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu br. 08 0 K 003106 18 Kv od 18. aprila 2018. godine i 08 0 K 003106 18 Kps od 6. aprila 2018. godine

Odluka od 19. juna 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2551/18**, rješavajući apelaciju **Zvonimira Sušca**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine-prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 19. juna 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Zvonimira Sušca.

Utvrđuje se povreda člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na rješenjã Kantonalnog suda u Širokom Brijegu br. 08 0 K 003106 18 Kv od 18. aprila 2018. godine i 08 0 K 003106 18 Kps od 6. aprila 2018. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Zvonimir Sušac (u daljnjem tekstu: apelant) iz Ljubuškog, kojeg zastupa Igor Markotić, advokat iz Mostara, podnio je 30. aprila 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu

Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv rješenjā Kantonalnog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) br. 08 0 K 003106 18 Kv od 18. aprila 2018. godine i 08 0 K 003106 18 Kps od 6. aprila 2018. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. st. (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Kantonalnog tužilaštva u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo) zatraženo je 21. maja 2018. godine da dostave odgovore na apelaciju.
3. Kantonalni sud i Tužilaštvo su dostavili odgovore na apelaciju 24. i 29. maja 2018. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:
5. Optužnicom Tužilaštva broj T08 0 KT 0005634 17 od 29. marta 2018. godine apelant je optužen da je počinio krivično djelo razbojništva iz člana 289. stav 2. u vezi sa stavom 1. i članom 31. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH) u stjecaju sa krivičnim djelom nedopuštenog držanja oružja ili eksplozivnih materija iz člana 371. stav 1. u vezi sa članom 54. KZFBiH.
6. Sudija za prethodni postupak Kantonalnog suda je Rješenjem broj 08 0 K 003106 18 Kps od 4. aprila 2018. godine potvrdio navedenu optužnicu.
7. Rješenjem sudije za prethodno saslušanje Kantonalnog suda broj 08 0 K 003106 18 Kps od 6. aprila 2018. godine apelantu, I. R. i T. Ć. produžena je mjera pritvora iz člana 146. stav 1. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH) koja može trajati do izricanja prvostepene presude, a najduže dvije godine. Istovremeno je određeno da će se kontrola opravdanosti pritvora vršiti po isteku svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru, kao i da se apelantu uračunava u pritvor svako drugo lišavanje slobode i zadržavanje, i to od 26. septembra 2017. godine u 21.30 sati do 28. septembra 2017. godine u 20.25 sati, te od 10. oktobra 2017. godine od 9 sati pa dalje.
8. U obrazloženju rješenja Kantonalni sud je prvenstveno naveo da su branioci svih optuženih istakli prigovor funkcionalne nadležnosti sudije za prethodno saslušanje za odlučivanje o prijedlogu za produženje pritvora. S tim u vezi, Kantonalni sud je naveo da je,

ocjenjujući odredbu člana 151. ZKPFBiH, zaključio da je sudija za prethodno saslušanje, nakon potvrđivanja optužnice, nadležan kako za određivanje pritvora, ukoliko on nije prethodno određen, tako i za produženje pritvora s tim da kontrolu opravdanosti pritvora po isteku svaka dva mjeseca vrši krivično vijeće suda zbog čega je, i pored istaknutih prigovora odbrane, postupao sudija za prethodni postupak. Također, pored prigovora branilaca optuženih (među kojima je i apelantov branilac) da je postupajući sudija za prethodno saslušanje kontaminiran dokazima jer je u konkretnom predmetu odlučivao o prijedlogu za određivanje pritvora protiv optuženog, te da je, stoga, upitna objektivnost sudije, Kantonalni sud je zaključio da to nije razlog koji bi spriječio njegovo postupanje u ovom predmetu, posebno ocjenjujući ukupan broj sudija tog suda.

9. U vezi sa postojanjem razloga za produženje pritvora, Kantonalni sud je naveo da je utvrđeno da postoji osnovana sumnja da su optuženi (među kojima je i apelant) počinili krivično djelo koje im se stavlja na teret, što proizlazi ne samo na osnovu dokaza koji su postojali u vrijeme kad je pritvor određen nego i onih dokaza koje je Tužilaštvo pribavilo do podnošenja optužnice. Kantonalni sud je, dalje, naveo da, kada je u pitanju postojanje posebnih pritvorskih razloga iz člana 146. stav 1. ZKPFBiH, ispunjen je objektivni uvjet da se radi o krivičnom djelu za koje je moguće izreći kaznu zatvora u trajanju od tri godine ili težu kaznu s obzirom na to da je za krivično djelo razbojništvo iz člana 289. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH propisana kazna zatvora od najmanje pet godina. U odnosu na postojanje naročitih okolnosti, Kantonalni sud je naveo da je u konkretnom slučaju riječ o krivičnom djelu koje je izvršeno u sapočiniteljstvu upotrebom oružja, i to automatske puške iz koje je i pucano, što je potvrđeno iskazima svjedoka M. H. i K. B., nalazom i mišljenjem vještaka, kao i pregledom videozapisa. Postojanje naročitih okolnosti da će optuženi (među kojima je i apelant) ponoviti krivično djelo utvrđeno je na osnovu činjenice da su apelant i optuženi I. R. dio otuđenog novca utrošili na kupovinu teške opojne droge kokain koju su odmah konzumirali više puta tokom kritične večeri, a dio su koristili za vraćanje dugova, što su i bili motivi za izvršenje predmetnog krivičnog djela. Opravdanu bojazan da bi optuženi boravkom na slobodi mogli ponoviti krivično djelo potvrđuje i činjenica da je I. R. završio na psihijatriji zbog psihičkih poteškoća u vidu intoksikacije više psihoaktivnih materija, a posebno činjenica da su, kako to navodi apelant, imali namjeru izvršiti razbojništvo nad J. P., te da su za to pripremili potkapu, rukavice i ostalo, a to nisu učinili samo zbog toga što se J. P. nije nalazio u kući, dakle, ne zbog toga što su odustali, već zbog objektivnih okolnosti. Navedeno potvrđuje da je riječ o licima koja su sklona uzimanju teških opojnih droga i koja su nezaposlena, osim T. Č. koji je zaposlen. Pored navedenog, radi se o teškom i dobro isplaniranom krivičnom djelu, koje su počinila tri lica, uz upotrebu oružja, za koje se može izreći kazna od pet do 20 godina zatvora. Također, sud je prihvatio navode Tužilaštva da se radi o dobro isplaniranom djelu

s obzirom na to da, dok su apelant i I. R. bili u Ljubuškom i vršili razbojništvo, optuženi T. Č. je tražio alibi za sebe, a i za njih. Dalje, za vrijeme izvršenja razbojništva optuženi su došli vozilom „mercedes” bez registarskih oznaka i bez ratkapa, a s ciljem da prikriju vozilo koje su koristili, nakon izvršenja krivičnog djela na to vozilo su stavili pripadajuće registarske tablice i stare ratkape, što je vidljivo iz fotodokumentacije, nakon čega su to vozilo ostavili pred apelantovom kućom, a cijelu večer nakon toga su se vozali drugim apelantovim vozilom. Stoga, zbog prirode krivičnog djela i okolnosti pod kojima je počinjeno, uz upotrebu i pucanje iz vatrenog oružja u neposrednoj blizini svjedoka M. H., što govori da se radi o licima koja su očigledno spremna na sve da dođu do novca, a posebno kada se ima u vidu da se terete za počinjenje teškog krivičnog djela za koje se može izreći kazna zatvora do 20 godina, Kantonalni sud je zaključio da se svrha zbog koje je pritvor produžen ne bi mogla ostvariti primjenom nekih blažih mjera, odnosno mjera zabrane.

10. Rješenjem vanraspravnog vijeća Kantonalnog suda broj 08 0 K 003106 18 Kv od 18. aprila 2018. godine apelantova žalba je odbijena kao neosnovana i potvrđeno je prvostepeno rješenje.

11. U obrazloženju rješenja, u pogledu apelantovih tvrdnji kojima je osporavao funkcionalnu nadležnost sudije za prethodno saslušanje za odlučivanje o produženju pritvora, drugostepeno vijeće je navelo da su neosnovani takvi žalbeni navodi s obzirom na to da je sudija za prethodno saslušanje nadležan za odlučivanje u krivičnom postupku, i to od dana prijema optužnice pa do dana predaje optužnice vijeću radi zakazivanja glavne rasprave. Pobjinano rješenje je donio sudija za prethodno saslušanje nakon potvrđivanja optužnice, taj sudija je bio obavezan da odluči o prijedlogu za produženje pritvora, jer je potvrdio optužnicu i jer se predmet još nije nalazio u fazi otvaranja glavne rasprave, što znači da predmet nije izašao iz nadležnosti sudije za prethodno saslušanje, pa je, stoga, taj sudija, u skladu sa odredbom člana 151. ZKPFBiH, bio nadležan za odlučivanje o produženju pritvora nakon potvrđivanja optužnice.

12. U vezi sa postojanjem posebnih pritvorskih razloga, drugostepeno vijeće je navelo da apelantovi žalbeni navodi ne dovode u pitanje pravilnost zaključka sudije za prethodno saslušanje o postojanju naročitih okolnosti u smislu odredbe člana 146. stav 1. tačka c) ZKPFBiH. Naime, navedenom odredbom se ne zahtijeva ranija osuđivanost kao *conditio sine qua non* za produženje pritvora, na šta se žalbe optuženih neosnovano pozivaju, nego postojanje naročitih okolnosti koje ukazuju na iteracijsku opasnost. Imajući u vidu razloge koje je naveo prvostepeni sud, žalbama branilaca optuženih neosnovano se ukazuje da su u pobijanom rješenju izostali razlozi o odlučnim činjenicama na kojima je sudija utemeljio zaključak o postojanju te osnove za produženje pritvora i da je na taj način učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka. Također, vanraspravno vijeće je navelo da, iako u

pobijanom rješenju nisu navedeni razlozi na osnovu kojih sudija zaključuje da će optuženi vršenjem krivičnih djela nabavljati novac za opojnu drogu, u obrazloženju su navedeni drugi konkretni razlozi koji ukazuju na postojanje iteracijske opasnosti u slučaju puštanja na slobodu. Najzad, drugostepeno vijeće je ukazalo da nisu osnovani ni žalbeni prigovori da je sudija za prethodno saslušanje propustio dati razloge o okolnostima koje su značajne za ocjenu suda da se mjera pritvora, kao najstrožija mjera, ne može zamijeniti mjerama zabrane i da je na taj način počinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka, a ovo stoga što iz obrazloženja pobijanog rješenja proizlazi da su navedeni konkretni razlozi zbog kojih je sud ustanovio da se svrha zbog koje je produžen pritvor optuženima ne bi mogla ostvariti blažim mjerama.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost lica iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Apelant prvenstveno tvrdi da, nakon potvrđivanja optužnice, sudija za prethodno saslušanje nije bio funkcionalno nadležan da odlučuje o prijedlogu za produženje pritvora, već je o tome prijedlogu moglo odlučivati samo vanraspravno vijeće iz člana 25. stav 6. ZKPFBiH. S tim u vezi, apelant tvrdi da Kantonalni sud neosnovano ukazuje na nedovoljan broj sudija s obzirom na to da apelantu ne mogu biti uskraćena zagarantirana prava na pravično suđenje zbog nedostatka ili nedovoljnog broja sudija. Dalje, apelant ukazuje da se sudija za prethodno saslušanje u konkretnom slučaju morao izuzeti s obzirom na to da je isti sudija postupao kao sudija za prethodni postupak tokom istrage i da je donio rješenje kojim se apelantu određuje mjera pritvora, a odredbom člana 39. stav 1. tačka d) ZKPFBiH propisano je da će se izuzeti sudija ako je u istom postupku postupao kao sudija za prethodni postupak ili sudija za prethodno saslušanje. Iako je navedena činjenica isticana u žalbi, drugostepeno vijeće nije dalo odgovor na taj apelantov navod. U vezi sa navedenim, apelant smatra da je povrijeđeno načelo zakonitosti pritvora jer krivični postupak mora biti proveden prema pravilima procesnog prava. U pogledu postojanja posebnih pritvorskih razloga, apelant navodi da je tokom postupka ukazivao da nije do sada osuđivan i da se protiv njega ne vodi bilo kakav krivični postupak. Također, apelant ističe da je obrazloženje o postojanju posebnih pritvorskih razloga u cijelosti paušalno i stereotipno, pri čemu se cijelo obrazloženje posebnog pritvorskog razloga svodi na prepisivanje prijedloga za produženje pritvora. Imajući u vidu navedeno, apelant je predložio da Ustavni sud usvoji apelaciju i utvrdi povredu prava na slobodu i sigurnost.

b) Odgovor na apelaciju

14. Kantonalni sud je naveo da su neosnovani apelacijski navodi da sudija za prethodno saslušanje nije bio nadležan da donese odluku o produženju pritvora nakon potvrđivanja optužnice s obzirom na to da je taj sudija, na osnovu odredbe člana 151. ZKPFBiH, bio obavezan da odluči o navedenom prijedlogu jer je potvrdio optužnicu, a predmet još nije bio u fazi otvaranja glavne rasprave, što znači da predmet nije izašao iz njegove nadležnosti. Također, Kantonalni sud ukazuje da su u obrazloženju osporenih rješenja navedeni valjani razlozi na kojima su redovni sudovi utemeljili zaključak o postojanju posebnog pritvorskog razloga za produženje pritvora.

15. Tužilaštvo je istaklo da nisu tačni apelantovi navodi da rješenje o produženju pritvora nije mogao donijeti sudija za prethodno saslušanje koji se morao izuzeti s obzirom na to da su odredbom člana 21. ZKPFBiH jasno propisana ovlaštenja sudija u pojedinim fazama postupka. Također, apelantovi navodi da pobijanim rješenjima nije uzeta u obzir njegova ranija neosuđivanost su neosnovani jer je u pogledu navedenog pritvorskog razloga Kantonalni sud dao valjano obrazloženje o produženju pritvora. Imajući u vidu navedeno, Tužilaštvo je predložilo da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

16. **Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) u relevantnom dijelu glasi:

Član 21. tač. d) i e)

Član 21.

Osnovni pojmovi

Osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno, pojedini izrazi upotrijebljeni u ovomu zakonu imaju sljedeće značenje:

d) „sudija za prethodni postupak” je sudija koji u toku istrage postupa u slučajevima kada je to propisano ovim zakonom,

e) „sudija za prethodno saslušanje” je sudija koji nakon podizanja optužnice postupa u slučajevima kada je to propisano ovim zakonom i koji ima ovlaštenja koja pripadaju sudiji za prethodni postupak,

*Član 25. st. (5) i (6)
Sastav suda*

(5) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, predsjednik suda i predsjednik vijeća, odlučuju u slučajevima predviđenim ovim zakonom.

(6) U vijeću sastavljenom od trojice sudija, sud odlučuje o žalbama protiv rješenja kada je to određeno ovim zakonom i donosi druge odluke izvan glavnog pretresa.

*Član 39.
Razlozi za izuzeće*

Sudija ne može vršiti sudijsku dužnost:

d) ako je u istom krivičnom predmetu učestvovao kao sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje ili je postupao kao tužitelj, branitelj, zakonski zastupnik ili punomoćnik oštećenog ili je ispitan kao svjedok ili kao vještak,

Odjeljak 6. Pritvor

*Član 145. stav (1)
Opće odredbe*

(1) Pritvor se može odrediti ili produžiti samo pod uvjetima propisanim ovim zakonom i samo ako se isti cilj ne može ostvariti drugom mjerom.

*Član 146. stav (1) tačka c)
Razlozi za pritvor*

(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila krivično djelo, pritvor joj se može odrediti:

c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna,

*Član 149. st. (1) i (2)
Trajanje pritvora u istrazi*

(1) Prije donošenja rješenja o određivanju pritvora sudija za prethodni postupak će preispitati osnovanost zahtjeva za određivanje pritvora. Po rješenju sudije za prethodni postupak, pritvor može trajati najduže jedan mjesec od dana lišenja slobode. Poslije tog roka osumnjičeni se može zadržati u pritvoru samo na osnovu rješenja o produženju pritvora.

(2) Pritvor se odlukom vijeća (član 25. stav 6.), na obrazloženi prijedlog tužitelja, može produžiti za najviše dva mjeseca. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.

*Član 151. st. (1), (2) tačka d), i (3).
Pritvor nakon potvrđivanja optužnice*

(1) Pritvor se može odrediti, produžiti ili ukinuti i nakon potvrđivanja optužnice. Nadzor opravdanosti pritvora obavlja se istekom svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjega rješenja o pritvoru. Žalba protiv ovoga rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

(2) Nakon potvrđivanja optužnice i prije izricanja prvostepene presude, pritvor može trajati najduže:

d) dvije godine u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna zatvora preko deset godina, ali ne i kazna dugotrajnog zatvora.

(3) ako za vrijeme iz stava 2. ovog člana ne bude izrečena prvostepena presuda, pritvor će se ukinuti i optuženi pustiti na slobodu.

*Član 312. stav 1. tačka a)
Bitne povrede odredaba krivičnog postupka*

(1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji:

a) ako je sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravomoćnom odlukom izuzet od suđenja,

VI. Dopustivost

17. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

18. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

19. U konkretnom slučaju apelant je apelacijom osporio Rješenje Kantonalnog suda broj 08 0 K 003106 18 Kv od 18. aprila 2018. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih

pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Imajući u vidu da je osporeno rješenje doneseno 18. aprila 2018. godine, a da je apelant podnio apelaciju 30. aprila 2018. godine, proizlazi da je apelacija podnesena u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neosnovana.

20. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija u ovome dijelu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

21. Apelant pobija navedena rješenja, tvrdeći da su tim rješenjima povrijeđena njegova prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije.

22. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost;

23. Član 5. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne može biti lišen slobode osim u sljedećim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:(...)

c) u slučaju zakonitog hapšenja ili pritvaranja osobe u svrhu njezinog dovođenja pred nadležnu zakonitu vlast zbog razumne sumnje da je počinila krivično djelo, ili kada se to razumno smatra potrebnim kako bi se spriječilo počinjenje krivičnog djela ili bjekstvo nakon počinjenja krivičnog djela; (...)

3. Svako ko je uhapšen ili pritvoren u skladu sa odredbama iz stava 1. tačka c) ovog člana izvodi se bez odgađanja pred sudiju ili drugu službenu osobu ovlaštenu zakonom da vrši sudsku vlast, te ima pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može biti uvjetovano jamstvima da će se osoba pojaviti na suđenju.

24. Apelant tvrdi da osporena rješenja nisu zakonita jer sudija za prijašnje saslušanje nije bio nadležan da odlučuje o produženju pritvora i jer je postupajući sudija ranije postupao kao sudija za prethodni postupak. Također, apelant osporava postojanje posebnih pritvorskih razloga iz člana 146. stav 1. tačka c) ZKPFBiH.

25. Ustavni sud podsjeća da član 5. stav 1. Evropske konvencije na prvom mjestu zahtijeva da lišavanje slobode mora biti „zakonito”. Kada je u pitanju zakonitost, uključujući i pitanje da li je poštivan postupak propisan zakonom, Evropska konvencija se, u biti, poziva na nacionalno pravo i utvrđuje obavezu da se poštuju materijalna i proceduralna pravila nacionalnog prava. Međutim, saglasnost sa domaćim pravom nije dovoljna jer član 5. stav 1. dodatno zahtijeva i da svako lišavanje slobode treba biti u skladu sa svrhom člana 5, tj. zaštitom pojedinca od arbitrarnosti. Ovdje nije u pitanju samo „pravo na slobodu” već i „pravo na sigurnost” (vidi, Evropski sud, pored ostalih, *Bozano protiv Francuske*, 18. decembar 1986. godine, stav 54, serija A, broj 111, *Wassink protiv Holandije*, 27. septembar 1990. godine, stav 24, serija A, broj 185-A). Fundamentalno načelo je da lišavanje koje je arbitrarno ne može biti u skladu sa članom 5. stav 1. i da se pojam „arbitrarnosti” u smislu člana 5. stav 1. Evropske konvencije proširuje i mimo nedostatka poštivanja nacionalnog prava tako da lišavanje slobode može biti zakonito u smislu domaćeg prava, ali je i dalje proizvoljno i u suprotnosti sa Evropskom konvencijom (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva (CG)*, broj 13229/03, stav 67, 29. januar 2008. godine).

26. Evropski sud je postavio načela mjerodavna za ispitivanje prigovora podnosilaca zahtjeva na osnovu člana 5. stav 1. Konvencije u presudi *Mooren* (vidi, Evropski sud, predmet *Mooren protiv Njemačke* [GC], br. 11364/03, ECHR 2009, *Haždi protiv Hrvatske*, br. 42998/08 od 1. jula 2010. godine, stav 24). U vezi sa načelima koja se primjenjuju na ispitivanje poštivanja domaćeg prava, Evropski sud je istakao da iako je u prvom redu na domaćim vlastima, i to sudovima, da tumače i primjenjuju domaće pravo, nepoštivanje domaćeg prava povlači za sobom, na osnovu člana 5. stav 1, povredu Evropske konvencije i sud, stoga, može i treba preispitati da li je bilo poštivano to pravo (*Benham protiv Ujedinjenog Kraljevstva* od 10. juna 1996. godine, stav 41). Međutim, Evropski sud je pojasnio da, osobito u svojoj novijoj sudskoj praksi, svaki nedostatak otkriven u rješenju kojim se određuje pritvor ne čini sâm taj pritvor kao takav nezakonitim u smislu člana 5. stav 1. Evropske konvencije. Za ocjenu poštivanja člana 5. stav 1. Evropske konvencije treba učiniti osnovno razlikovanje između *ex facie* nevaljanih rješenja kojima se određuje pritvor – naprimjer onih koje je donio sud u prekoračenju svoje nadležnosti (vidi, Evropski sud, *Marturana protiv Italije*, broj 63154/00, od 4. marta 2008. godine, stav 78), ili onih u kojima zainteresirana stranka nije dobila propisnu obavijest o ročištu (...) – i rješenja o određivanju pritvora koja su *prima facie* valjana i izvršiva, osim i dok ih ne ukine viši sud. Rješenje o određivanju pritvora mora se smatrati *ex facie* nevaljanim ako nedostatak u rješenju predstavlja „veliku i očitu nepravilnost” u izuzetnom smislu naznačenom u sudskoj praksi suda (...). Stoga, osim ako predstavljaju veliku i očitu nepravilnost, nedostatke rješenja kojim je određen pritvor mogu ispraviti domaći žalbeni sudovi u toku sudskog

preispitivanja postupka. U pogledu standarda koji se primjenjuju na pitanje arbitarnosti pritvora, Evropski sud je ukazao da „...opće načelo uspostavljeno u sudskoj praksi je da će pritvor biti ‘arbitraran’ kada, uprkos tome što je u skladu sa formulacijom u domaćem pravu, postoji element *mala fides* na strani vlasti (uporedi predmete *Bozano v. Francuska*, 18. decembar 1986, stav 59, serija A, br. 111, i već citirani predmet *Saadi*, stav 69), ili kad su domaće vlasti zanemarile da pokušaju pravilno primijeniti mjerodavne propise (vidi već citirani predmet *Benham*, stav 47). Dalje, u kontekstu podstava (c) člana 5, stava 1. obrazloženje odluke kojom je određen pritvor mjerodavan je činitelj pri utvrđivanju da li se mora pritvor nekog lica smatrati arbitrnim...”

27. Slijedeći navedeno, prvo pitanje na koje je potrebno odgovoriti jeste da li je apelantovo lišavanje slobode bilo u skladu sa materijalnim i proceduralnim pravilima domaćeg zakona. Razmatrajući apelantove navode kojima ukazuje na prekoračenje nadležnosti sudije za prethodno saslušanje koji je donio rješenje o produženju pritvora, Ustavni sud zapaža da je apelant taj prigovor isticao tokom postupka pred redovnim sudovima, pri čemu je postupajući sudija za prethodni postupak, a to je potvrđeno i drugostepenim rješenjem, ukazao da iz odredbe člana 151. ZKPFBiH proizlazi obaveza sudije za prethodno saslušanje da odlučuje o određivanju i produženju pritvora.

28. U vezi sa navedenim, Ustavni sud zapaža da je odredbom člana 21. tačka e) ZKPFBiH propisano da je sudija za prethodno saslušanje „sudija koji nakon podizanja optužnice postupa u slučajevima kada je to propisano ovim Zakonom i koji ima ovlaštenja koja pripadaju sudiji za prijašnji postupak”. Ustavni sud, dalje, zapaža da su odredbom člana 151. ZKPFBiH propisana pravila za određivanje pritvora nakon potvrđivanja optužnice. Međutim, navedenim odredbama nije izričito propisana nadležnost sudije za prethodno saslušanje za donošenje odluka o produženju ili određivanju pritvora, pa se, stoga, odredbe o nadležnostima sudije za prethodno saslušanje za preduzimanje procesnih radnji izvode iz odredaba koje propisuju ovlaštenja sudije za prethodni postupak. U vezi sa ovlaštenjima sudije za prethodni postupak, Ustavni sud uočava da je odredbom člana 149. st. 1. i 2. ZKPFBiH propisano da sudija za prethodni postupak odlučuje o prijedlogu za određivanje pritvora, te da pritvor, po rješenju sudije za prethodni postupak, može trajati najduže jedan mjesec od dana oduzimanja slobode. Poslije tog roka osumnjičeni se može zadržati u pritvoru samo na osnovu rješenja o produženju pritvora o kojemu odlučuje vijeće iz člana 25. stav 6. ZKPFBiH na obrazloženi prijedlog tužioca. Iz navedenih odredaba proizlazi da sudija za prethodno saslušanje ima nadležnost da odlučuje o prijedlogu za određivanje pritvora, ali da nema nadležnost da odlučuje o prijedlogu za produženje pritvora, koji je već ranije određen. U vezi sa obrazloženjem redovnih sudova prema kojima je sudija za prethodno saslušanje nadležan za odlučivanje u krivičnom postupku, i to od dana prijema

optužnice pa do dana predaje optužnice vijeću radi zakazivanja glavne rasprave, Ustavni sud ukazuje da je odredbom člana 21. tačka e) ZKPFBiH propisano da taj sudija postupa samo u slučajevima kada je to propisano zakonom, dakle, ne u svim slučajevima nakon dostavljanja optužnice. Također, Ustavni sud uočava da se u tom pogledu više puta izjasnio i Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, koji je zaključio: „Nakon potvrđivanja optužnice sudija za prethodno saslušanje nije funkcionalno nadležan da odlučuje o prijedlogu tužioca za produženje pritvora prema optuženiku, već o tom prijedlogu može odlučiti vanraspravno vijeće iz člana 25. stav 6. ZKPFBiH” (vidjeti Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj *Kv-6/04* od 9. marta 2004. godine, objavljeno u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda FBiH broj 1, januar-jun 2004, tačka 11, str. 11, te Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj *07 0 K 003667 10 Kž* od 19. februara 2010. godine, objavljeno u Biltenu sudske prakse broj 1, januar-jun 2010. godine, str. 13, tačka 10).

29. Prema tome, Ustavni sud smatra da je o prijedlogu za produženje pritvora odlučivao sudija za prethodno saslušanje, što predstavlja povredu navedenih procesnih odredaba o nadležnosti za odlučivanje o produženju pritvora, odnosno „veliku i očitu nepravilnost” u donošenju odluke, naročito zato što je povredu tih odredaba zakonodavac propisao kao bitnu povredu odredaba krivičnog postupka. Dalje, vijeće koje je odlučivalo u žalbenom postupku nije otklonilo veliku i očitu nepravilnost, odnosno nedostatke rješenja kojim je produžen pritvor apelantu. Dakle, Ustavni sud smatra da je postupanje redovnih sudova bilo „arbitrarno” s obzirom na to da su, uprkos jasnim formulacijama u domaćem pravu i uspostavljenoj sudskoj praksi kojom je usvojen jasan stav o nadležnosti za produženje pritvora nakon potvrđivanja optužnice, redovni sudovi zanemarili da pravilno primijene mjerodavne propise uprkos apelantovim tvrdnjama kojima je ukazivao na povrede navedenih odredaba.

30. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je osporenim rješenjima povrijeđeno apelantovo pravo na slobodu i sigurnost lica iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. Evropske konvencije. S obzirom na ovakav zaključak, Ustavni sud ne smatra da je potrebno ispitivati dalje apelantove navode kojima je ukazivao na kršenje člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije.

31. Najzad, Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj dosadašnjoj praksi usvojio stav da je, s obzirom na temporalni karakter rješenja o određivanju, odnosno produživanju mjere pritvora, u situaciji kada utvrdi da je lišavanje slobode apelantata po pobijanoj odluci redovnog suda rezultiralo povredom prava na slobodu i sigurnost lica, ali da je u trenutku donošenja odluke Ustavnog suda lišavanje slobode prema pobijanim odlukama isteklo, dovoljno da utvrdi povredu ustavnog prava i ukaže na učinjene propuste u postup-

ku određivanja mjere pritvora (vidi, između ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 4531/15 od 8. decembra 2015. godine, tač. 68. i 69. s referencama na relevantnu praksu Ustavnog suda, dostupna na www.ustavnisud.ba). Stoga, imajući u vidu da je rješenjem od 6. aprila 2018. godine određeno da će se kontrola opravdanosti pritvora vršiti po isteku svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru, Ustavni sud u konkretnom slučaju samo deklaratorno utvrđuje povredu u odnosu na pobijana rješenja Kantonalnog suda br. 08 0 K 003106 18 Kv od 18. aprila 2018. godine i 08 0 K 003106 18 Kps od 6. aprila 2018. godine, naglašavajući da redovni sudovi, pri određivanju i produženju mjere pritvora, moraju osigurati garancije koje su date odredbama člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine, kao i članom 5. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

32. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. Evropske konvencije kada, u okolnostima konkretnog slučaja, lišavanje slobode nije „zakonito” jer nije preduzeto uz obavezu poštivanja proceduralnih pravila nacionalnog prava.

33. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

34. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

Predmet broj AP 2753/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Avaza d.o.o. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 65 0 Ps 028606 16 Rev od 12. travnja 2016. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Ps 028606 15 Pž 3 od 17. prosinca 2015. godine

Odluka od 17. srpnja 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2753/16**, rješavajući apelaciju **Avaza d.o.o. Sarajevo**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Mirsad Ćeman, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 17. srpnja 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Avaza d.o.o. Sarajevo podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 65 0 Ps 028606 16 Rev od 12. travnja 2016. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Ps 028606 15 Pž 3 od 17. prosinca 2015. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Avaz d.o.o. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Asim Crnalić, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 27. lipnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije

BiH (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 65 0 Ps 028606 16 Rev od 12. travnja 2016. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 Ps 028606 15 Pž 3 od 17. prosinca 2015. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda i „Tehnopeka” d.o.o. Bihać (u daljnjem tekstu: tužitelj) zatraženo je 10. svibnja 2018. godine da dostave odgovore na apelaciju. Tužitelju je dostava izvršena 1. lipnja 2018. godine putem oglasne ploče Ustavnog suda jer je pismeno koje je 10. svibnja 2018. godine vraćeno Ustavnom sudu sadržavalo napomenu da je tvrtka zatvorena i da je vlasnik oputovao u inozemstvo.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor 16. svibnja 2018. godine, a Kantonalni sud 18. svibnja 2018. godine. Tužitelj nije dostavio traženi odgovor.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Općinskog suda broj 65 0 Ps 028606 02 Ps od 20. lipnja 2014. godine odbijen je tužiteljev tužbeni zahtjev kojim je tražio da se apelant obveže da mu na ime materijalne štete po osnovi izgubljene dobiti isplati iznos od 107.328,00 KM s pripadajućom zakonskom zateznom kamatom počevši od dana podnošenja tužbe pa do isplate, te da mu naknadi troškove postupka. Presudom je tužitelj obvezan apelantu naknaditi troškove parničnog postupka u iznosu od 16.181,00 KM. U obrazloženju je navedeno da je tužitelj podnio tužbu protiv apelanta navodeći da je apelant u izdanju od 25. travnja 2002. godine na I. strani objavio naslov: „U Bihaću zadržano 100 vagona otrovne pšenice”, a na III. strani članak pod naslovom: „Na Carinarnici u Bihaću zadržano 100 vagona pšenice za koju se sumnja da je otrovana”, te da takva informacija proizlazi iz iskaza poimence navedenih osoba i komentara uposlenika Carinske uprave. U tužbi je navedeno da su zbog navedenog članka, koji na tužiteljev zahtjev apelant nije demantirao, tvrtke poimence navedene u presudi, s kojima je tužitelj imao zaključene ugovore o isporuci brašna, otkazale ugovore, čime je tužitelju nastala materijalna šteta u potraživanom iznosu.

6. Općinski sud je obrazložio da je na temelju dokaza preciziranih u presudi utvrđeno kako slijedi: da je apelantov novinar Fadil Mandal sačinio tekstove koji su objavljeni u apelantovom izdanju od 25. travnja 2002. godine; da je sporne tekstove sačinio na temelju dopisa Carinske uprave Bihać upućenog Carinskoj upravi Sarajevo u kojem upravnik

Carinarnice Bihać Irfan Felić izvještava Carinsku upravu Sarajevo da postoji saznanje da sporna pšenica nije za ljudsku upotrebu pa se uzorci te pšenice dostavljaju carinskom laboratoriju u Sarajevu na analizu s ciljem utvrđivanja količine pesticida i toksičnosti u pšenici; da je Carinarnica Sarajevo obavijestila Federalno ministarstvo trgovine da nije opremljena za vršenje spomenute analize i da se uzorci zadržavaju u laboratoriju dok ne bude osigurana analiza u nekom od nadležnih instituta; da je upravnik Carinarnice Bihać Irfan Felić zahtijevao od novinara autora teksta da predmetni tekst ne objavljuje dok ne stignu rezultati analize pšenice, ali da novinar nije prihvatio navedeni zahtjev; da je nakon analize sporne pšenice utvrđeno da je ona zdravstveno ispravna; da je tužitelj tražio od apelanta da demantira predmetni članak, ali da apelant to nije učinio sve do 15. svibnja 2002. godine kada su tvrtke koje su imale zaključene ugovore s tužiteljem o isporuci brašna već otkazale ugovore zbog spornog članka koji je apelant objavio; da je u nalazu i mišljenju vještaka koji je sačinjen na način pobliže opisan u presudi (uzimajući u obzir, između ostalog, tužiteljevu prosječnu dobit u nekoliko godina) istaknuto da je tužitelj nastala šteta u potraživanom iznosu.

7. U svezi s tim, navedeno je da tom sudu nije jasan razlog zbog kojeg tužitelj nije pobiljao raskid ugovora iako je to prema svim kriterijima Zakona o obligacijskim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO) trebao učiniti jer je znao da njegova pšenica nije zatrovana, pa su zbog toga, prema mišljenju Općinskog suda, neutemeljeni tužbeni navodi o razlozima raskida ugovora. Pored toga, navedeno je da je visina štete koju je utvrdio vještak utvrđena u hipotetičkom iznosu jer se radi o pretpostavljenom iznosu na temelju tužiteljeve dobiti u razdobljima od 1998. godine do 2001. godine, pa je, prema mišljenju tog suda, potraživanje navedenog iznosa u potpunosti neutemeljeno. Pri tom je navedeno da je taj sud mišljenja da objava članka nije značajno utjecala na tužiteljeve ostvarene prihode, te da je izlaskom na lice mjesta i uvidom u knjigovodstveno stanje utvrđeno da tužitelj nije platio navedenu robu, niti ju je nakon svega što se dogodilo imao u zalihu, u kojem slučaju bi mu i nastala šteta. Općinski sud je, nadalje, obrazložio da, kada je u pitanju protupravnost štetne radnje, tužitelj nije dokazao da je objava spornog članka izvršena povredom nekog zakonskog propisa s obzirom na to da je tekst sačinjen na temelju službenih dokumenata dobivenih od Carinske uprave Bihać, što, prema mišljenju tog suda, znači da nije sačinjen protivno odredbama Zakona o zaštiti od klevete. Navedeno je da je općepoznata činjenica da je zadaća medija da po hitnom postupku informiraju javnost o pitanjima koja su od općeg interesa za zdravlje ljudi, što se, kako obrazlaže taj sud, poklapa s iskazom svjedoka-novinaru autora spornog teksta koji se pouzdao u vjerodostojnost informacije Carinske uprave i vjerovao u njezin sadržaj, te je i demantirao navedeni tekst u izdanju od 15. svibnja 2002. godine. Na temelju navedenog, Općinski sud smatra da su ostvarene pretpostavke za isključenje apelantove odgovornosti jer je člankom 7. Zakona o zaštiti od

klevete propisano da ne postoji odgovornost za klevetu ako je iznošenje, odnosno pronošnje izražavanja bilo razumno, tj. ako se navodni štetnik u konkretnom slučaju ponašao u okviru općeprihvaćenih profesionalnih standarda. Prema mišljenju Općinskog suda, za konkretan predmet važna je činjenica da je pisanje spornog teksta sačinjeno na temelju objektivne i točne informacije o izražavanju drugih osoba, pravnih i fizičkih, konkretno Carinske uprave.

8. Navedeno je da je, prema odredbi članka 6. Zakona o zaštiti od klevete, koji utvrđuje standarde odgovornosti za štetu nanесenu ugledu fizičke ili pravne osobe, koja se može identificirati kao materijalna i nematerijalna šteta, izdavač odgovoran samo u slučaju ako je znao da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemario neistinitost izražavanja. Prema obrazloženju tog suda, u ovom slučaju tužitelj nije dokazao da je apelant znao da je informacija Carinske uprave neistinita, a na temelju pročitanih iskaza autora teksta i svjedoka poimence navedenih u presudi, taj sud je mišljenja da su oni vjerovali u istinitost objavljene informacije i da apelant, nakon što je saznao da postoji mogućnost da je pšenica zatrovana, nije mogao čekati laboratorijske provjere, niti je znao da će do tih provjera doći, s obzirom na to da je postojala objektivna opasnost da će se u vidu finalnih proizvoda pšenica distribuirati u prehrambeni sektor (uz postojanje mogućnosti da je toksična). Imajući u vidu sve navedeno, Općinski sud je donio presudu kao u dispozitivu.

9. Protiv navedene presude tužitelj je podnio žalbu Kantonalnom sudu koji je Presudom broj 65 0 Ps 028606 15 Pž 3 od 17. prosinca 2015. godine uvažio žalbu i prvostupanjsku presudu preinačio tako što je obvezao apelanta da tužitelju isplati iznos od 107.328,00 KM na ime materijalne štete po osnovi izgubljene dobiti sa zakonskim zateznom kamatom počevši od dana podnošenja tužbe pa do isplate i da mu naknadi troškove postupka u iznosu od 48.380,70 KM. U obrazloženju je navedeno kako je prvostupanjski sud u obrazloženju pobijane presude istaknuo da nije sporno da je u apelantovim dnevnim novinama od 5. travnja 2002. godine apelant iznio neistinu da je „na Carinarnici u Bihaću zadržano 100 vagona pšenice za koju se sumnja da je otrovna”, a da su pšenicu iz Mađarske i Slovenije uvezli tužitelj i tvrtka „Žitoprера” i da je na temelju provedenih dokaza, prije svega, saslušanjem svjedoka poimence navedenih u presudi, te uvida u dopis Federalnog ministarstva financija – Carinska uprava od 19. travnja 2002. godine (čiji je potpisnik Slavko Sikirić), našao da do štete tužitelju nije došlo zbog apelantovog teksta o zatrovanoj pšenici, već zbog raskida kupoprodajnih ugovora koje je tužitelj zaključio s kupcima koji su raskinuli ugovore. Navedeno je da iz stanja spisa proizlazi i da je tužitelj prije objave spornog teksta zaključio četiri ugovora, i to dva 2. travnja, a dva 3. travnja 2002. godine i da su kupci nakon objavljenog teksta u apelantovim dnevnim novinama uputili dopise tužitelju da raskidaju zaključene ugovore zbog informacije koju je apelant iznio, koja se odnosila na sporni tekst prema kojem je tužitelj uvezao otrovnu pšenicu.

10. U svezi s tim, prema mišljenju Kantonalnog suda, tužitelj u žalbi utemeljeno navodi da je prvostupanjski sud počinio povredu postupka i da se samo formalno pozvao na odredbu članka 8. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) jer je samo nabrajao dokaze koji su izvedeni i propustio iznijeti iskaz svjedoka-novinara koji je sačinio sporni tekst, koji je izjavio da je tekst napisao na temelju informacije koju je dobio od upravnika Carinarnice Irfana Felića, te da nije ni iznio sadržaj nalaza vještaka, već je prezentirao samo jedan djelić koji je „iščupan” iz nalaza.

11. Kantonalni sud je naveo da iz iskaza svjedoka-novinara koji je sačinio sporni tekst proizlazi da je on tekst napisao, a da je naslov dao urednik, i to na temelju informacije koju je dobio od direktora Carinarnice Irfana Felića. Navedeno je i da iz spisa predmeta proizlazi da je Irfan Felić autoru teksta rekao da su poslana tri primjerka tada uvezene pšenice i da je i inače redovni postupak da se uzorci šalju na kontrolu, ali da je zamolio tog novinara da u tekstu ne spominje ime tvrtke koja je pšenicu uvezla (tužitelj), niti drugih tvrtki koje su također uvezle pšenicu, sve dok ne stignu rezultati analize. Kantonalni sud je, također, naveo da je prema stanju spisa na ročištima utvrđeno i da tužitelju (a ni drugoj tvrtki) nikada nije zadržana pšenica prilikom uvoza.

12. Kantonalni sud je ocijenio utemeljenim tužiteljeve žalbene navode da je stav prvostupanjskog suda prema kojem je do štete tužitelju došlo uslijed raskida ugovora a ne objavom informacije apelanta (tuženog) suprotan stanju u spisu i provedenim dokazima, jer iz stanja spisa proizlazi da je tužitelj prije objave u „Dnevnom avazu” imao zaključene ugovore o isporuci brašna na jednogodišnjoj razini i da su tvrtke raskinule te ugovore zbog apelantovog pisanja jer se ispostavilo da pisanje nije imalo uporište u stvarnim događajima.

13. Navedeno je da su utemeljeni i tužiteljevi žalbeni navodi da je, suprotno utvrđenju prvostupanjskog suda, tužitelj dokazao visinu pričinjene štete u vidu izgubljene dobiti zbog objave spornog teksta jer je vještak utvrdio da bi tužitelj, pod uvjetom da su zaključeni ugovori realizirani, imao veću dobit za potraživani iznos. Imajući u vidu navedeno, Kantonalni sud je zaključio da iz svih provedenih dokaza proizlazi da je apelant svojim neistinitim pisanjem spriječio povećanje tužiteljeve imovine za utvrđenu izmaklu dobit koju bi ostvario da su zaključeni ugovori i realizirani, te je donio presudu kao u dispozitivu.

14. Protiv navedene presude apelant je izjavio reviziju Vrhovnom sudu koji je Presudom broj 65 0 Ps 028606 16 Rev od 12. travnja 2016. godine reviziju odbio kao neutemeljenu. U obrazloženju je ponovljeno utvrđeno činjenično stanje i pravni stavovi nižestupanjskih sudova, te istaknuto da je drugostupanjski sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je preinačio prvostupanjsku presudu na način iskazan u dispozitivu pobijane presude. Naime, istaknuto je da je na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje drugostupanjski

sud pravilno primijenio materijalno pravo, i to odredbu članka 189. st. 1. i 3. u svezi sa člankom 155. ZOO-a kada je uvažio tužiteljevu žalbu i udovoljio tužbenom zahtjevu za naknadu štete – izmakle koristi. Navedeno je da je, i prema ocjeni tog suda, tužitelj tijekom postupka dokazao da su zbog apelantove objave teksta neistinitog sadržaja (da je tužitelj uvezao otrovnu pšenicu) kupci raskinuli ugovore o isporuci brašna, kupci koji su imali zaključene kupoprodajne ugovore s tužiteljem, i da je zbog toga tužitelj pretrpio štetu u potraživanom iznosu, koji je utvrdio vještak u svom nalazu i mišljenju. Stoga, prema obrazloženju Vrhovnog suda, apelantovo pozivanje na primjenu odredbi Zakona o zaštiti od klevete taj sud nije mogao prihvatiti utemeljenim jer je, kako je obrazloženo, za svoju odluku drugostupanjski sud dao pravilne i potpune razloge koje prihvaća i taj sud. Navedeno je i da je taj sud ocijenio i druge revizijske prigovore koje je apelant istaknuo, ali s obzirom na to da ti prigovori nisu od odlučnog značaja za donošenje drugačije odluke (članak 231. u svezi sa člankom 253. ZPP), taj sud ih nije posebno ni obrazlagao.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant smatra da mu je pobijanim presudama Kantonalnog suda i Vrhovnog suda prekršeno pravo na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Apelant navodi da je žrtva miješanja u slobodu izražavanja koje su počinili Vrhovni sud i Kantonalni sud. Navodi da je obveza tiska širiti informacije i ideje od javnog interesa i ne samo da ima zadaću širiti takve informacije i ideje nego ih također javnost ima pravo primati, što u konkretnom slučaju znači da je javnost imala pravo saznati da je uzorak pšenice koju je tužitelj imao namjeru uvesti nepodoban za ljudsku upotrebu zbog toksičnosti. Apelant smatra da svojim izražavanjem nije počinio štetu tužitelju, već da je eventualno šteta nastala zbog informacije Carinske uprave, a budući da su vijesti „pokvarljiva roba”, odgađanje njihove objave čak i za kratko, prema apelantovom mišljenju, može ih u znatnoj mjeri lišiti svake vrijednosti i interesa publike. Apelant navodi i da je u presudama Europskog suda za ljudska prava zauzet takav stav, te ističe da je taj sud iskazao stav da novinarske slobode sadržavaju i mogućnost pribjegavanja određenom pretjerivanju, pa čak i provociranju, da tisak ima pravo, kad to pridonosi javnoj raspravi o pitanjima od legitimnog javnog interesa, pouzdati se u sadržaj službenih izvješća i bez poduzimanja neovisnog istraživanja i uobičajenih mjera provjere informacija sadržanih u njima prije objave (kako je istaknuto i u presudi Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway*). Zbog navedenog smatra da mu je prekršeno pravo na slobodu izražavanja.

b) Odgovor na apelaciju

16. Vrhovni sud je naveo da je njegova presuda donesena na temelju relevantnih odredbi zakona i Ustava, te da apelaciju treba odbiti jer nije bilo kršenja prava na koja se apelant poziva.

17. Kantonalni sud je naveo da je apelacija neutemeljena i da ju treba odbiti.

V. Relevantni propisi

18. U **Zakonu o zaštiti od klevete** („Službene novine FBiH” br. 59/02, 19/03 i 73/05) relevantne odredbe glase:

Cilj zakona

Članak 1.

Ovim zakonom uređuje se građanska odgovornost za štetu koja je nanesena ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošanjem izražavanja neistinitih činjenica identificiranjem te pravne ili fizičke osobe trećoj osobi.

Odgovornost za klevetu

Članak 6.

(1) Svaka osoba koja prouzrokuje štetu ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošanjem izražavanja neistinite činjenice, identificirajući tu pravnu odnosno fizičku osobu trećoj osobi, odgovorna je za klevetu.

(2) Za klevetu iznesenu u sredstvima javnog priopćavanja odgovorni su autor, odgovorni urednik, izdavač, kao i osoba koja je na drugi način vršila nadzor nad sadržajem tog izražavanja.

(3) Osoba iz stavaka 1. i 2. ovog članka (u daljnjem tekstu: štetnik) odgovorna je za štetu ako je namjerno ili iz nepažnje iznijela ili pronijela izražavanje neistinite činjenice.

(4) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, štetnik je odgovoran za štetu izazvanu iznošenjem ili pronošanjem tog izražavanja ako je znao da je izražavanje neistinito ili je svojom neoprežnošću zanemario neistinitost izražavanja.

(5) Standard odgovornosti iz stavka 4. ovog članka primjenjuje se i ako je oštećeni javni službenik ili je bio javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu i ako, prema općem shvaćanju javnosti, vrši značajan uticaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.

Izuzeci od odgovornosti

Članak 7.

(1) Ne postoji odgovornost za klevetu:

- a) ako je izražavanjem izneseno mišljenje ili ako je to izražavanje u suštini istinito, a netočno samo u nebitnim elementima;*
- b) ako je štetnik zakonski obvezan da iznosi ili pronosi izražavanja ili je iznosio odnosno pronosio izražavanje tijekom zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka;*
- (c) ako je iznošenje odnosno pronošenje izražavanja bilo razumno.*

(2) Prilikom donošenja odluke iz razloga predviđenih točkom c) stavka 1. ovog članka sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja, a posebno:

- način, oblik i vrijeme iznošenja ili pronošenja izražavanja,*
- prirodu i stupanj prouzrokovane štete,*
- dobronamjernost i pridržavanje štetnika opće prihvaćenih profesionalnih standarda,*
- pristanak oštećenog,*
- vjerojatnost nastanka štete i u slučaju da izražavanje nije izneseno ili proneseno,*
- činjenicu da li izražavanje predstavlja objektivnu i točnu informaciju o izražavanju drugih osoba,*
- te da li se odnosi na pitanja iz privatnog života oštećenog ili na pitanja od političkog ili javnog značaja.*

Obveza ublažavanja štete

Članak 8.

Oštećeni je dužan poduzeti sve potrebne mjere kako bi ublažio štetu prouzrokovanu izražavanjem neistinite činjenice, a posebno od štetnika podnijeti zahtjev za ispravku tog izražavanja.

Odšteta

Članak 10.

(1) Odšteta treba biti srazmjerna šteti koja je nanesena ugledu oštećenog i određuje se isključivo radi naknade štete. Prilikom određivanja odštete sud je dužan ocijeniti sve okolnosti slučaja, a posebno sve mjere koje je poduzeo štetnik na ublažavanju štete, kao što su:

- objavljivanje ispravke i opozivanje izražavanja neistinite činjenice ili isprika;
- činjenicu da je štetnik stekao novčanu korist iznošenjem ili pronošanjem tog izražavanja, kao i
- činjenicu da li bi iznos dodijeljene štete mogao dovesti do velikih materijalnih poteškoća ili stečaja štetnika.

Odnos ovog zakona prema drugim zakonima

Članak 15.

U odnosu na pitanja koja nisu uređena ovim zakonom, primjenjuju se odgovarajuće odredbe zakona kojim su uređeni obligacioni odnosi, Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH”, br. 42/98 i 3/99) i zakona kojim je uređen izvršni postupak u Federaciji Bosne i Hercegovine.

19. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 46/85 i 57/89, „Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93 i 13/94, te „Službene novine Federacije BiH” br. 29/03 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Član 155.

Šteta je umanj enje nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njezina povećanja (izmakla korist), a i nanošenje drugom fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta).

Član 158.

Krivica postoji kada je štetnik prouzrokovao štetu namjerno ili nepažnjom.

Član 185.

(1) Odgovorno lice dužno je uspostaviti stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala.

(2) Ukoliko uspostavljanje ranijeg stanja ne uklanja štetu potpuno, odgovorno lice dužno je za ostatak štete dati naknadu u novcu.

(3) Kad uspostavljanje ranijeg stanja nije moguće ili kad sud smatra da nije nužno da to učini odgovorno lice, sud će odrediti da ono isplati oštećeniku odgovarajuću svotu novca na ime naknade štete.

(4) Sud će dosuditi oštećeniku naknadu u novcu kad on to zahtijeva, izuzev ako okolnosti datog slučaja opravdavaju uspostavljanje ranijeg stanja.

Član 189.

(1) Oštećenik ima pravo kako na naknadu obične štete tako i na naknadu izmakle koristi.

(2) Visina naknade štete određuje se prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, izuzev slučaja kad zakon naređuje što drugo.

(3) Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.

(4) Kad je stvar uništena ili oštećena krivičnim djelom učinjenim sa umišljajem, sud može odrediti visinu naknada prema vrijednosti koju je stvar imala za oštećenika.

Član 198.

(1) Ko drugome povrijedi čast kao i ko iznosi ili prenosi neistinite navode o prošlosti, o znanju, o sposobnosti drugog lica, ili o čemu drugome, a zna ili bi morao znati da su neistiniti, i time mu prouzrokuje materijalnu štetu dužan je naknaditi je.

(2) Ali, ne odgovara za prouzrokovanu štetu onaj ko učini neistinito saopštenje o drugome ne znajući da je ono neistinito, ako je on ili onaj kome je saopštenje učinio imao u tome ozbiljnog interesa.

20. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 53/03, 73/05 i 19/06) relevantne odredbe glase:

Članak 7. stavak 1.

(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Članak 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na temelju slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i pozorno ocijeniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Članak 127.

Ako se ustvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete, na novčanu svotu ili na zamjenjive stvari, ali se točna visina svote odnosno količina stvari ne može ustvrditi ili bi se mogla ustvrditi samo s nerazmjernim teškoćama, sud će o tome odlučiti prema svojoj ocjeni.

VI. Dopustivost

21. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

22. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

23. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 65 0 Ps 028606 16 Rev od 12. travnja 2016. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelant je primio 26. travnja 2016. godine, a apelacija je podnesena 27. lipnja 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

24. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

25. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da je tim presudama prekršeno njegovo pravo iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije.

26. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

h) Slobodu izražavanja.

27. Članak 10. Europske konvencije glasi:

(1) Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo obuhvaća slobodu vlastitog mišljenja, primanja i priopćavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad radio, televizijskih i kinematografskih poduzeća.

(2) *Pošto ostvarivanje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalne integriteta ili javne sigurnosti, radi sprječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprječavanja otkrivanja informacija dobivenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva.*

a) **Opća načela**

28. Pravo na slobodu izražavanja iz članka 10. Europske konvencije spada u skupinu tzv. kvalificiranih prava za koja je karakteristično da prvim stavkom definiraju samo pravo, a drugim stavkom dopuštena miješanja i ograničenja tih prava, pod uvjetima propisanim tim stavkom. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, sloboda izražavanja predstavlja suštinsku osnovu (demokratskog) društva, jedan od temeljnih uvjeta njegovog napretka i razvoja svakog čovjeka. Pod uvjetima iz stavka 2. članka 10, ova sloboda je primjenjiva ne samo na „informacije” ili ideje koje nailaze na pozitivan prijem ili se smatraju neuvredljivim ili prema njima postoji ravnodušnost već i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiravaju državu ili bilo koji dio populacije. To su zahtjevi pluralizma, tolerancije i širokumnosti bez kojih nema „demokratskog društva”. Ovo, između ostalog, znači da sve „formalnosti”, „uvjeti”, „ograničenja” ili „sankcije” koje se nameću u ovoj oblasti moraju biti proporcionalne legitimnom cilju koji se želi ostvariti. Europski sud je osigurao snažnu zaštitu izjava koje se odnose na pitanja od javnog interesa, uključujući i one koje podrazumijevaju kritiku na račun političara, vlade, službenika, dakle javnih ličnosti, ali i drugih članova društva. S druge strane, tko god koristi slobodu izražavanja, preuzima „dužnosti i obveze” u opsegu koji ovisi o njegovoj situaciji i tehničkim sredstvima koja koristi (vidi Europski sud, *Selistö protiv Finske*, presuda od 16. studenog 2004. godine, aplikacija broj 56767/00, stavak 46, i Ustavni sud, Odluka broj *AP 1203/05* od 27. lipnja 2006. godine). Ta sloboda, ipak, nije apsolutna i može biti ograničena zbog okolnosti i pod uvjetima navedenim u članku 10. stavak 2. Europske konvencije pod kojima se javna vlast može miješati u uživanje slobode izražavanja, dakle granice kritike su široke, ali nisu apsolutne. Stoga je ključna uloga i zadaća neovisnog sudstva da u svakom pojedinačnom slučaju jasno utvrdi granicu između opravdanih i potrebnih, te neopravdanih i nepotrebnih ograničenja, koja neko načelo potvrđuju kao pravilo ili ga negiraju kao puku deklaraciju. Europski sud je stoga utvrdio niz načela i čimbenika koje pri tome treba uzeti u obzir, prije svega uspostava jasne razlike između činjenica i vrijednosnih sudova.

29. Naime, Europski sud i Ustavni sud su u svojim odlukama konstantno ukazivali da je u domaćem pravnom sustavu nužno napraviti jasnu razliku između činjenica i mišljenja

(vrijednosne ocjene), jer se postojanje činjenice može dokazati, dok istinitost vrijednosnih sudova nije moguće dokazati (vidi Europski sud, *Lingens protiv Austrije*, presuda od 8. srpnja 1986. godine, serija A, broj 103, stavak 46, i Ustavni sud, Odluka broj AP 1004/04 od 2. prosinca 2005. godine). Europski sud je osigurao snažnu zaštitu izražavanja koja se odnose na pitanja od javnog interesa i podrazumijevaju kritiku javnih ličnosti, a pri vršenju važne uloge „čuvara javnog interesa” sloboda procjene je ograničena upravo interesom demokratskog društva.

30. Kad se radi o ograničenjima iz članka 10. stavak 2. Europske konvencije, Europski sud je ukazao da test „nužnosti u demokratskom društvu” zahtijeva da se pri odlučivanju je li došlo do kršenja odluči korespondira li „miješanje” domaćih vlasti u ovu slobodu „hitnoj društvenoj potrebi”, je li proporcionalno legitimnom cilju koji se želi postići i jesu li razlozi i opravdanja koje su dali nadležni organi za takvo miješanje relevantni i dovoljni. S tim ciljem je potrebno utvrditi jesu li domaće vlasti primijenile standarde koji su u skladu s načelima ustanovljenim u članku 10. Europske konvencije, kao i jesu li domaće vlasti utemeljile svoje odluke na prihvatljivoj analizi relevantnih činjenica. Što se tiče proporcionalnosti, mora se utvrditi je li postignut pravičan balans u zaštiti dviju vrijednosti garantiranih Europskom konvencijom koje mogu biti u suprotnosti jedna drugoj: s jedne strane, sloboda izražavanja iz članka 10. Europske konvencije i, s druge strane, pravo osobe koja je napadnuta u tekstu da zaštiti svoju reputaciju, što je zaštićeno člankom 8. Europske konvencije (vidi Europski sud, *Chauvy i dr. protiv Francuske*, presuda od 29. lipnja 2004. godine, aplikacija broj 64915/01, stavak 70).

b) Primjena navedenih načela u konkretnom slučaju

31. Dovodeći navedena opća načela u svezu sa činjenicama konkretnog predmeta, Ustavni sud zapaža da su pobijane presude donesene na temelju Zakona o zaštiti od klevete, ZOO i ZPP, te da je stoga miješanje u uživanje slobode izražavanja propisano zakonom. Ovi zakoni su javno objavljeni u službenom glasilu, njihov tekst je jasan, pristupačan i predvidiv, a osim toga, Zakon o zaštiti od klevete, kako je Ustavni sud već napomenuo u svojim ranije donesenim odlukama, pruža veći stupanj zaštite slobode izražavanja od minimuma predviđenog Europskom konvencijom. Dalje, Ustavni sud primjećuje da su pobijane presude donesene u građanskoj parnici koju je tužitelj pokrenuo protiv apelanta zbog nanošenja materijalne štete u vidu izgubljene dobiti uslijed pronošnja neistinitih informacija u njegovom dnevnom listu, zbog kojih su tužitelji poslovnici suradnici, s kojima je imao zaključene ugovore o kupoprodaji proizvoda koji se prave od pšenice, nakon objavljenog članka raskinuli ugovore s tužiteljem. Dakle, iz navedenog proizlazi da je narušavanjem tužiteljevog ugleda pronošnjem neistinite informacije došlo i do nastanka materijalne štete u vidu izgubljene dobiti.

32. Ustavni sud još mora utvrditi jesu li korištena sredstva proporcionalna cilju koji se želi ostvariti. Da bi se dokazalo da je miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu”, potrebno je dokazati da postoji „hitna društvena potreba”, koja je tražila konkretno ograničenje u ostvarivanju slobode izražavanja. Hitna društvena potreba ogleda se u uspostavi ravnoteže između dvaju zaštićenih dobara, a to su pravo slobode izražavanja, zaštićeno člankom 10. Europske konvencije, i pravo pojedinca na zaštitu svog ugleda, zaštićeno člankom 8. Europske konvencije.

33. U svezi s tim, Europski sud je utvrdio određene kriterije, između ostalog, doprinos objavljenih izražavanja debati od općeg interesa, način na koji su pribavljene informacije (je li osoba u pitanju kontaktirana radi informacija, je li joj dana mogućnost da odgovori na iznesene navode radi utvrđenja je li novinar postupao *bona fide* u nastojanju da pruži javnosti točne i pouzdane informacije u skladu s novinarskom etikom, uloga i funkcija osobe u pitanju, kao i razdoblje aktivnosti, prethodno ponašanje osoba o kojima se piše, sadržaj, oblik i posljedice objave i najzad težina nametnute sankcije).

34. Ustavni sud ukazuje na to da se u konkretnom slučaju radi o dosudi naknade materijalne štete koja je tužitelju nastala zbog neistinite informacije objavljene u apelantovom dnevnom listu (da je pšenica koju su tužitelj i još jedna tvrtka uvezli u BiH zatrovana), koja je dovela do povrede tužiteljevog komercijalnog ugleda, a time i nastupanja materijalne štete u vidu izgubljene dobiti. U svezi s tim, a štiteći pravo na slobodu izražavanja, Ustavni sud je već naglasio da se postojanje činjenica može dokazati, ali istinitost vrijednosnih sudova nije nešto za što se mogu pružiti dokazi. Iz sadržaja spornog izražavanja proizlazi da ono nije bilo iznošenje vrijednosnih sudova koji se ne mogu dokazivati, nego da je bilo objavljeno kao iznošenje činjenica vezanih za ispravnost robe koju je tužitelj uvezao u BiH, pa se za razliku od vrijednosnih sudova ovakvi navodi mogu i dokazati. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da, iako obavještanje javnosti o eventualnoj zatrovanosti uvezenog prehrambenog proizvoda opasnim materijama predstavlja legitiman cilj novinara i medija u demokratskom društvu, u kontekstu navedenih načela apelant je imao obvezu ukazati na svoj doprinos općem interesu u kontekstu objavljenog spornog priloga, načina na koji su informacije pribavljene, kako bi se utvrdilo je li apelant postupao *bona fide*, uloge i funkcija osoba koje su u pitanju u kontekstu izvještavanja o činjenicama koje mogu doprinijeti debati u demokratskom društvu, prethodnog ponašanja i posljedica objave.

35. Naime, u konkretnom slučaju je nesporno da autor predmetnog teksta, iako ga je utemeljio na službenoj informaciji dobivenoj od nadležne carinarnice u Bihaću, nije uvažio molbe upravnika Carinarnice da ne objavljuje sporni tekst, posebno da ne objavljuje imena uvoznika pšenice, dok ne stignu rezultati laboratorijske analize navedenog proizvoda, već je informaciju objavio bez čekanja, što je povrijedilo tužiteljev komercijalni ugled, nakon

čega je i došlo do otkaza kupoprodajnih ugovora tužiteljevih poslovnih partnera. Dakle, u konkretnom slučaju ne proizlazi da je autor teksta, niti apelant kao izdavač časopisa u kojem je tekst objavljen, vodio računa o posljedicama objave sporne informacije prije njezine potvrde od nadležnih organa, iako su na to upozoreni.

36. Ustavni sud zapaža da se apelant u apelaciji poziva na presudu Europskog suda u predmetu *Bladet Tromso and Stensaas v. Norway* (vidi presudu Europskog suda od 20. svibnja 1999. godine, aplikacija broj 21980/93) i tvrdi da proizlazi da „tisak ima pravo, kada to pridonosi javnoj raspravi o pitanjima od legitimnog javnog interesa, pouzdati se u sadržaj službenih izvješća i bez poduzimanja neovisnog istraživanja i uobičajenih mjera provjere informacija sadržanih u njima prije objave”. Međutim, navedeno nije primjenjivo u konkretnom slučaju jer je, kako je već rečeno, postojalo upozorenje od rukovodeće osobe tijela koje je sačinilo informaciju da se ne objavljuju imena tvrtki koje su uvezle spornu pšenicu i da se sačeka s objavom članka do završetka analize pšenice. Štoviše, Ustavni sud zapaža kako je Vrhovni sud u pobijanoj presudi posebno naglasio da iz utvrđenja nižestupanjskih sudova proizlazi da je apelant na naslovnoj strani „Dnevnog avaza” objavio tekst: „U Bihaću zadržano 100 vagona otrovne pšenice”, a na 3. strani istog lista da su pšenicu iz Mađarske i Slovenije uvezle tužiteljeva tvrtka i još jedna tvrtka, a ta informacija je dobivena iz telefonskog razgovora s upravnikom Carinarnice Bihać, da tužitelj prema aktu Carinarnice Bihać u vrijeme objave navedenog teksta nije imao uvoza odnosno carinjenja pšenice, da tužitelju prilikom uvoza na Carinarnici Bihać nije zadržana pšenica, da je tužitelj prije objave navedenog teksta imao zaključene kupoprodajne ugovore o isporuci brašna na jednogodišnjoj razini s kupcima koji su te ugovore poslije apelantovog pisanja zbog sumnje kupaca da je pšenica koju je tužitelj uvezao zatrovana jednostrano raskinuli, a da prema izvješću Zavoda za javno zdravstvo uzorak pšenice uzet iz tužiteljevog skladišta odgovara Pravilniku o kvalitetu žita i pekarskih proizvoda, te da bi tužitelj ostvario dobit u iznosu koji mu je apelant dužan nadoknaditi. Uvažavajući mogućnost da se u konkretnom slučaju radilo o potrebi da se zaštite životi i zdravlje ljudi na teritoriju BiH, Ustavni sud smatra da iz načina na koji je publicirana sporna informacija, pri tom imajući u vidu i da je autor teksta znao da postoji mogućnost da informacija nije točna, više proizlazi, kako je vidljivo i iz pobijanih presuda, da se radilo o senzacionalističkom izvještavanju „kako vijesti ne bi zastarjele”, koje je moglo implicirati i teže posljedice od nastale materijalne štete tužitelju.

37. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi, čije su presude pobijane ovom apelacijom, na temelju provedenih dokaza jasno obrazložili i argumentirali razloge zbog kojih je utvrđeno prekoračenje prava na slobodu izražavanja, što je dovelo do povrede tužiteljevog komercijalnog ugleda i nastupanja materijalne štete tužitelju u vidu izgubljene koristi, pa je apelant obvezan na naknadu materijalne štete tužitelju. U

svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da se nastanak i visina štete moraju dokazati u smislu relevantnih odredbi ZOO-a u svakom pojedinačnom slučaju, kao i osnova odgovornosti štetnika, zatim da je člankom 15. Zakona o zaštiti od klevete propisano da se u odnosu na pitanja koja nisu uređena tim zakonom primjenjuju odgovarajuće odredbe, između ostalog, zakona kojim su uređeni obligacijski odnosi, te shodno odredbama ZPP kojim je regulirano pitanje dokaznog postupka, primjećuje da iz pobijanih presuda proizlazi i kako je tužitelj putem provedenih dokaza, uključujući i nalaz i mišljenje vještaka, dokazao osnovu i visinu materijalne štete koja mu je nastala iz navedenih razloga. S obzirom na sve navedeno, Ustavni sud smatra da su pobijane odluke donesene u skladu sa člankom 10. Europske konvencije.

38. Na temelju izloženog, Ustavni sud smatra da je miješanje u apelantovo pravo na slobodu izražavanja bilo „nužno u demokratskom društvu”, te da stoga pobijanim presudama nije prekršeno pravo na slobodu izražavanja.

39. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da u okolnostima konkretnog slučaja nema kršenja prava na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

40. Nema kršenja prava na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije kada su Kantonalni sud i Vrhovni sud za svoje odluke, kojima je apelant obvezan na naknadu materijalne štete tužitelju u vidu izgubljene koristi zbog kršenja prava na komercijalni ugled, dali argumentirano i jasno obrazloženje, u situaciji kada je nesporno dokazano da je tužitelju nastupila materijalna šteta u vidu izgubljene dobiti nakon što je apelant u svom dnevnom listu objavio sporni članak pronoseći neistinitu informaciju o kvalitetu pšenice koju je tužitelj uvezio i zbog kojeg su tužiteljevi poslovni partneri otkazali s njim prethodno zaključene kupoprodajne ugovore.

41. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

42. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

Предмет број АП 2098/18

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Романа Ковачевића поднесена против рјешења Општинског суда у Санском Мосту број 22 0 К 041775 18 Кв од 3. априла 2018. године и број 22 0 К 041775 17 К од 29. марта 2018. године

Одлука од 17. јула 2018. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 2098/18**, рјешавајући апелацију **Романа Ковачевића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Мирсад Ћеман, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 17. јула 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Романа Ковачевића.

Утврђује се повреда права на слободу кретања из члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Општинског суда у Санском Мосту број 22 0 К 041775 18 Кв од 3. априла 2018. године.

Предмет се враћа Општинском суду у Санском Мосту који је дужан да по хитном поступку, а најкасније у року од три дана од дана достављања ове одлуке, донесе нову одлуку у складу са чланом II/3м) Устава Босне и Херцеговине и чланом 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Општинском суду у Санском Мосту да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од пет дана од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Роман Ковачевић (у даљњем тексту: апелант) из Санског Моста, којег заступа Адил Драгановић, адвокат из Санског Моста, поднио је 6. априла 2018. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против рјешења Општинског суда у Санском Мосту (у даљњем тексту: Општински суд) број 22 0 К 041775 18 Кв од 3. априла 2018. године и број 22 0 К 041775 17 К од 29. марта 2018. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Општинског суда и Кантоналног тужилаштва Унско-санског кантона (у даљњем тексту: Тужилаштво) затражено је 7. маја 2018. године да доставе одговор на апелацију.

3. Тужилаштво је доставило одговор 15. маја 2018. године, а Општински суд 16. маја 2018. године.

4. Од Општинског суда је 14. јуна затражено да достави информацију да ли су мјере забране које су апеланту изречене оспореним рјешењима још увијек на снази, уз достављање свих рјешења у вези са изреченим мјерама забране апеланту, која су евентуално донесена након оспорених рјешења.

5. Општински суд је тражену информацију доставио 20. јуна 2018. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

7. Првостепеним Рјешењем Општинског суда број 22 0 К 041775 17 К од 29. марта 2018. године апеланту је забрањено напуштање Санског Моста до окончања кривичног поступка који се против њега води у Општинском суду због кривичног

дјела тешка тјелесна повреда из члана 172 став 1 Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗФБиХ). Уз забрану напуштања боравишта апеланту је изречена додатна мјера привременог одузимања путне исправе, односно пасоша који ће бити депонован у Општинском суду до завршетка главног претреса.

8. У образложењу рјешења је наведено да је код Општинског суда у току кривични поступак против апеланта због кривичног дјела тешка тјелесна повреда из члана 172 став 1 КЗФБиХ, те да је у том предмету био заказан главни претрес за 20. март 2018. године који није одржан јер се апелант није појавио будући да је отишао у Њемачку. С циљем обезбјеђења апелантовог присуства главном претресу, Општински суд је издао наредбу за расписивање потјернице. По расписаној потјерници апелант је лишен слободе на аеродрому у Тузли, након чега је Општински суд издао наредбу судској полицији да га доведе у тај суд. Закључено је да постоји оправдана бојазан да би апелант поново могао отићи у иностранство па је суд, позивајући се на члан 140 Закона о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКПФБиХ), одлучио као у изреци рјешења.

9. Другостепеним Рјешењем Општинског суда број 22 0 К 041775 18 Кв од 3. априла 2018. године апелантова жалба против првостепеног Рјешења Општинског суда број 22 0 К 041775 17 К од 29. марта 2018. године одбијена је као неоснована.

10. Из образложења рјешења произлази да је апелант у жалби, између осталог, навео да је првостепени суд заказао главни претрес за 20. март 2018. године, којем су присуствовали кантонална тужитељица и апелантов бранилац, да је апелантов бранилац изјавио да апелант из објективних разлога не може присуствовати суђењу јер се налази у иностранству и изненада се разболио, чиме је онемогућен његов долазак из иностранства и присуствовање заказаном претресу, те да кантонална тужитељица није имала примједби да се претрес одложи на одређено вријеме и закаже нови, а да је првостепени суд, противно одредбама члана 261 ЗКПФБиХ и одредбама члана 172 став 1 КЗФБиХ, издао потјерницу иако се издавање потјернице може само наредити онда када је за кривично дјело прописана казна затвора од три године или више и кад се оптужени налази у бјекству, а постоји наредба за његово довођење или рјешење о одређивању притвора. Апелант је даље у жалби навео да је суду поднио писани поднесак у којем је доставио љекарску потврду од 22. марта 2018. године у којој је наведено да апелант од 5. марта 2018. године има здравствених проблема и да због исцрпљености организма није у могућности да путује, а првостепени суд се оглушио на овакве наводе и поступио супротно одредби члана 261 став 1 ЗКПФБиХ, која у том случају предвиђа опозивање наредбе о принудном довођењу с обзиром на то да је апелант оправдао свој изостанак. Стога

је, како је апелант навео, првостепени суд незаконито и произвољно поступио јер је изрекао мјеру и донио рјешење без приједлога тужиоца, односно супротно члану 140 став 1 ЗКПФБиХ. У жалби је такође истакнуто да првостепени суд није доставио позив оптуженом (апеланту) како је то предвиђено ЗКПФБиХ, чиме је повриједио одредбе наведеног закона када је у питању достављање писмена и право оптуженог да буде обавијештен о термину главног претреса. Дакле, како је наведено у жалби, за апеланта није извршена уредна достава позива за главни претрес, што је судија констатовао на почетку главног претреса (уз апелацију је достављен и записник с рочишта за главни претрес од 20. марта 2018. године у којем је констатовано да апелант није уредно обавијештен о одржавању рочишта), па с обзиром на то да није извршена уредна достава за апеланта, а оптужени апелант се уредно одазивао свим позивима у досадашњем току поступка, очигледно је да је суд починио повреду кривичног поступка и апелантовог права на слободу кретања.

11. Према оцјени вијећа, аргументима апелантове жалбе није доведена у питање правилност чињеничног основа на којем се заснива правилан закључак првостепеног рјешења о постојању оправдане бојазни да би апелант поново могао отићи у иностранство, те да је одређивање мјере забране напуштања боравка и одузимање путне исправе у конкретном случају неопходно. Наиме, како је у образложењу рјешења наведено, из цјелокупног апелантовог понашања од момента расписивања потјернице па до његовог привођења по потјерници може се закључити да постоји оправдана бојазан да би апелант поново могао отићи у иностранство, а да се не одазове на позив суда. Вијеће је напоменуло да је у медицинској документацији којом је апелант правдао своје одсуство, а која је сачињена 22. марта 2018. године, наведено да је апелант неспособан за путовање авионом, а већ седам дана послје апелант је приведен управо на аеродрому, и то по потјерници Општинског суда, из чега, према оцјени Општинског суда, произлази оправдана бојазан да се оптужени апелант не би одазвао суду иако је допутовао из иностранства и да би поново могао отићи у иностранство, а све с циљем избјегавања да се појави пред судом.

12. У образложењу рјешења је даље наведено да је судећи судија по службеној дужности одлучио да умјесто мјере притвора, коју је иначе могао изрећи и за што му уопште није био потребан приједлог тужиоца и саслушање странака, у смислу члана 261 став 2 у вези са чланом 146 став 1 тачка а) и члана 145 став 2 ЗКПФБиХ, изрекне блажу мјеру. Судећи судија је дакле изрекао блажу мјеру за коју није био потребан приједлог тужиоца ни саслушање оптуженог у смислу члана 140б став 2 ЗКПФБиХ, а у записнику о главном претресу од 20. марта 2018. године судећи судија је навео разлоге који су правни основ за расписивање потјернице и издавање наредбе за

довођење, уз алтернативну мјеру забране напуштања боравишта и одузимања путне исправе, а у вези са чланом 140 став 2 ЗКПФБиХ. Поред тога, према оцјени вијећа, у образложењу првостепеног рјешења су у потпуности и аргументовано дати разлози о изреченим мјерама забране како су поименично наведене у изреци рјешења, па се жалбени приговори, истакнути у том правцу, указују потпуно неоснованим и неоправданим.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апелант сматра да му је повријеђено право на личну слободу и безбједност из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, право на слободу кретања из члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију, као и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

14. Наводи да су му незаконито одређене мјере забране усљед арбитрарне примјене процесног права, конкретно чл. 140 и 261 ЗКПФБиХ. Према његовом мишљењу, образложења оспорених рјешења Општинског суда су паушална и не садрже разлоге о одлучним чињеницама које би на конкретан начин довеле апеланта у везу с цитираним законским одредбама које се односе на мјере забране, односно не садрже ни минимум образложења како то захтијева ЗКПФБиХ. Апелант сматра да се произвољност и незаконитост огледа и у томе што су мјере забране одређене све док траје кривични поступак, а неизвјесно је до када ће трајати, те је самим тим његово кретање ограничено на период који није разуман и оправдан.

15. Апелант даље истиче да је изреченим мјерама забране повријеђено и његово право на имовину с обзиром на то да се раније одазивао свим позивима надлежних органа, да је већ присуствовао рочиштима за главни претрес пред Општинским судом и да је самим доласком у Босну и Херцеговину обезбијеђена његова доступност.

б) Одговор на апелацију

16. У одговору на апелацију Општински суд и Кантонално тужилаштво су истакли да је апелација неоснована, те да су у оспореним рјешењима дати чињенични и правни разлози за одлучивање.

17. У одговору на апелацију од 20. јуна 2018. године Општински суд је навео да, с обзиром на то да кривични поступак још није окончан и да још увијек постоји опасност да би апелант могао напустити Босну и Херцеговину и отићи у Њемачку и тако суду бити недоступан, мјере забране које су апеланту одређене оспореним рјешењима до окончања кривичног поступка који се против њега води још увијек нису укинуте. Такође је наведено да је главни претрес још увијек у току.

V. Релевантни прописи

18. У **Закону о кривичном поступку Федерације Босне и Херцеговине** („Службене новине ФБиХ” бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14) релевантне одредбе гласе:

Члан 140.

Забрана напуштања боравишта и забрана путовања

(1) *Ако постоје околности које указују да би осумњичени или оптужени могао побјећи, сакрити се, отићи у непознато мјесто или у иноземство, суд може, образложеним рјешењем, забранити осумњиченом или оптуженом да напусти боравиште.*

(2) *У околностима из става (1) овог члана суд може, било као додатну мјеру уз забрану напуштања боравишта било као засебну мјеру, наредити привремено одузимање путних исправа уз забрану издавања нових путних исправа, као и забрану кориштења особне карте за прелазак државне границе Босне и Херцеговине (забрана путовања).*

Члан 140б. ст. (1), (2), (5), (6) и (7)

Изрицање мјера забране

(1) *Суд може изрећи забрану напуштања боравишта, забрану путовања и остале мјере забране образложеним рјешењем на приједлог странке или бранитеља.*

(2) *Када одлучује о притвору суд може изрећи забрану напуштања боравишта, забрану путовања и остале мјере забране по службеној дужности, умјесто одређивања или продужења притвора.*

[...]

(5) *Мјере забране могу трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правоснажности пресуде ако тој особи није изречена казна затвора и најкасније до упућивања на издржавање казне ако је тој особи изречена казна затвора. Забрана путовања може такођер трајати док изречена новчана казна није плаћена у потпуности и/или док се у потпуности не изврши одлука о имовинско-правном захтјеву и/или о одузимању имовинске користи.*

(6) Судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање или судија, односно председник вијећа дужни су свака два мјесеца испитати да ли је примјенењена мјера још потребна.

(7) Против рјешења којим се одређују, продужавају или укидају мјере забране странка, односно бранитељ може поднијети жалбу, а тужитељ и против рјешења којим је његов приједлог за примјену мјере одбијен. О жалби одлучује вијеће из члана 25. став (б) овог Закона у року од три дана од дана пријема жалбе. Жалба не задржава извршење рјешења.

Члан 140ц. ст. (1) и (2)

Садржај мјера забране

(1) У рјешењу којим изриче мјеру забране напуштања боравишта за осумњиченог или оптуженог суд ће одредити мјесто у којем осумњичени или оптужени мора боравити док траје ова мјера, као и границе ван којих се осумњичени или оптужени не смије удаљавати. То мјесто може бити ограничено на дом осумњиченог или оптуженог.

(2) У рјешењу којим изриче мјеру забране путовања суд ће наредити привремено одузимање путних исправа уз забрану издавања нових путних исправа, као и извршење забране кориштења особне исказнице за прелазак државне границе Босне и Херцеговине. Рјешење ће садржавати особне податке осумњиченог или оптуженог, а по потреби може садржавати и остале податке.

Члан 261.

Недолазак оптуженог на главни претрес

(1) Ако је оптужени уредно позван, а на главни претрес не дође нити свој изостанак оправда, судија односно председник вијећа ће одгодити главни претрес и наредити да се оптужени на идући главни претрес принудно доведе. Ако до привођења оптужени оправда изостанак, судија односно председник вијећа ће опозвати наредбу о принудном довођењу.

(2) Ако оптужени који је уредно позван очигледно избегава да дође на главни претрес и ако принудом довођење није успјело, судија односно председник вијећа може оптуженом одредити притвор.

(3) Против рјешења о одређивању притвора дозвољена је жалба која не одлаже његово извршење.

(4) Ако не буде раније укинут притвор траје до објављивања пресуде а најдуже 30 дана.

Члан 262.

Забрана суђења у одсуству

Оптуженом се не може судити у одсуству.

Члан 446. ст. (1) и (2)

Услови за издавање потјернице

(1) Издавање потјернице може се наредити када се осумњичени односно оптужени против ког је покренут кривични поступак због кривичног дјела за које се по закону може изрећи казна затвора од три године или тежа казна налази у бјекству, а постоји наредба за његово довођење или рјешење о одређивању притвора.

(2) Издавање потјернице наређује суд.

[...]

19. У **Кривичном закону** („Службене новине ФБиХ” бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14 и 75/17) релевантне одредбе гласе:

Члан 172. став (1)

Тешка тјелесна озљеда

(1) Ко другога тешко тјелесно озлиједи или му здравље тешко наруши, казнит ће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.

[...]

VI. Допустивост

20. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

22. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Општинског суда број 22 0 К 041775 18 Кв од 3. априла 2018. године против којег нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону, а апелација је поднесена 6. априла 2018. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1)

Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

23. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

24. Апелант добија наведена рјешења, тврдећи да су му тим рјешењима повријеђена права из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције, право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, право на слободу кретања из члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију, као и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на личну слободу и безбједност и право на слободу кретања

25. Апелант сматра да му је оспореним одлукама којима су му изречене мјере забране напуштања боравишта (Санског Моста) и забрана путовања повријеђено право на личну слободу и безбједност и право на слободу кретања. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, треба испитати да ли се у конкретном случају ради о лишавању слободе у смислу члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције или се ради о ускраћивању слободе кретања у смислу члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију.

26. У вези с апелантовим наводима да му је повријеђено право из члана II/3д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције, Уставни суд најприје запажа да апелант оспорава одлуку редовног суда која се односи на мјере забране: забрану напуштања боравишта и забрану путовања. Надаље, из оспорених одлука произлази да је циљ изречених мјера обезбјеђење апелантовог присуства и ефикасног вођења кривичног поступка. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је у својој новијој пракси (види, између осталих, Одлука о допуштениости и меритуму број АП 3120/16 од 10. октобра 2016. године, тачка 22, с референцама на релевантну праксу Уставног суда и Европског суда, доступна на www.ustavnisud.ba) закључио да се мјере забране могу разматрати у оквиру стандарда два посебна права: права на слободу кретања из члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 4 уз Европску

конвенцију, као и права на личну слободу и безбједност из члана П/Зд) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције, а све с циљем ефикасније и афирмативније заштите људских права и слобода из Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције.

27. С обзиром на наведено, имајући у виду да апелант у околностима конкретног случаја истиче кршење члана П/Зд) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције и члана П/Зм) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију, Уставни суд налази за потребно да ове наводе испита само у оквиру навода о кршењу права на слободу кретања јер нити једном мјером забране апеланту није доведена у питање лична слобода, односно лишавање слободе.

28. Члан П/Зм) Устава Босне и Херцеговине:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

м) Право на слободу кретања и пребивалишта.

29. Члан 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију у релевантном дијелу гласи:

Свако ко се законито налази на територији једне државе има на тој територији право на слободу кретања и слободу избора боравишта.

Свако је слободан да напусти било коју земљу, укључујући и сопствену.

Никаква ограничења не могу се поставити у односу на остваривање ових права осим оних која су у складу са законом и која су неопходна у демократском друштву у интересу државне или јавне безбједности, ради очувања јавног поретка, ради спречавања криминала, ради заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

Права из става 1 могу се у одређеним областима, такође, подвргнути ограничењима која су уведена у складу са законом и оправдана јавним интересом у демократском друштву.

30. Уставни суд подсјећа да члан 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију гарантује свакоме право на слободу кретања у оквиру одређене територије и право да напусти ту територију, што значи право да путује у земљу по свом избору у коју може бити примљен (види Европски суд за људска права, у даљњем тексту: Европски суд, *Khlyustov против Русије*, апликација број 28975/05, став 64, 11. јули 2013. године, *Vaumann против Француске*, апликација број 33592/96, став 61, ECHR 2001-V).

31. У конкретном случају апеланту су одређене мјере забране напуштања боравишта (Сански Мост). Уз забрану напуштања боравишта апеланту је изречена додатна мјера привременог одузимања путне исправе, односно пасоша који ће бити депонован у Општинском суду до завршетка главног претреса. Сходно наведеном, произлази да изречене мјере представљају ограничење апелантовог права на слободу кретања у смислу напријед наведеног става. На другачији закључак не утиче ни чињеница да апеланту није ограничена слобода да излази из свог дома и да одржава контакте с вањским свијетом, али уз напријед наведена ограничења (види, *mutatis mutandis*, *De Tommaso против Италије*, пресуда од 27. фебруара 2017. године, став 88).
32. Уставни суд подсјећа да мјере које резултирају ограничењем права на слободу кретања морају бити у складу са законом, слиједити неки од легитимних циљева одређених у ставу 3 члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију и постићи правичну равнотежу између јавног интереса и интереса појединца (види Европски суд, поред осталих, *Battista против Италије*, апликација број 43978/09, став 37, ECHR 2014, напријед цитирану, *Khlyustov*, став 64).
33. Уставни суд подсјећа да израз „у складу са законом” захтијева не само да наметнуте мјере имају основ у домаћем праву већ упућује и на квалитет закона у питању, захтијевајући да буде доступан заинтересованим лицима и предвидљив у погледу његових ефеката (види напријед цитирану *De Tommaso против Италије*, став 106 с референцама на релевантну праксу Европског суда). При томе, када је у питању законитост, укључујући и питање да ли је поштован поступак прописан законом, Европска конвенција се, у суштини, позива на национално право и утврђује обавезу да се поштују материјална и процедурална правила националног права.
34. У конкретном случају, из апелантових навода произлази да он оспорава да су мјере забране засноване на релевантним одредбама ЗКПФБиХ.
35. Уставни суд запажа да су апеланту одређене мјере забране с циљем обезбјеђења његовог присуства главном претресу у кривичном поступку који се води против апеланта због кривичног дјела тешка тјелесна повреда из члана 172 став 1 КЗФБиХ.
36. Уставни суд даље запажа да су овлашћење суда и мјере које је у случају недолазка оптуженог на главни претрес суд обавезан да предузме прописани чланом 261 став 1 ЗКПФБиХ. У ставу 1 наведеног члана је прописано да ако је оптужени уредно позван, а на главни претрес не дође, нити свој изостанак оправда, судија односно председник вијећа ће одгодити главни претрес и наредити да се оптужени принудно доведе на идући главни претрес, те да ако до привођења оптужени оправда изостанак, судија односно председник вијећа ће опозвати наредбу о принудном довођењу.

Ставом 2 истог члана је прописано да ако оптужени који је уредно позван очигледно избјегава да дође на главни претрес и ако принудом довођење није успјело, судија односно предсједник вијећа може оптуженом одредити притвор. Став 4 истог члана прописује да притвор, ако не буде раније укинут, траје до објављивања пресуде, а најдуже 30 дана.

37. Уставни суд запажа да из одредби ЗКПФБиХ произлази да је присуство оптуженог на главном претресу обавезно с обзиром на то да је одредбом члана 262 ЗКПФБиХ прописано да се оптуженом не може судити у одсуству, те је због тога обавеза суда да присуство оптуженог на главном претресу обезбиједи његовим позивањем. Уколико оптужени не приступи на главни претрес, против њега се могу предузети принудне мјере, али само под условом да је уредно и благовремено позван на главни претрес, те поучен о посљедицама неоправданог изостанка с главног претреса. Посљедично томе, ако је оптужени уредно позван, а не приступи на главни претрес, нити свој изостанак оправда, судија односно предсједник вијећа ће на основу овлашћења из наведене законске одредбе одложити главни претрес и издати наредбу судској полицији да оптуженог на идући главни претрес принудно доведе. Судија односно предсједник вијећа мора наредити привођење оптуженог и нема могућност да процјењује цјелисходност предузимања принудне мјере привођења јер садржај одредби члана 261 указује да је у случају када је оптужени уредно позван, а не приступи на главни претрес, нити свој изостанак оправда, одлагање главног претреса и издавање наредбе за привођење оптуженог облигаторно. У наведеним процесним ситуацијама постоји могућност да оптужени накнадно оправда свој недолазак на главни претрес (нпр. због болести). Ако судија односно предсједник вијећа оцијени да је оптужени оправдано изостао с главног претреса или га напустио, онда ће опозвати наредбу за принудно довођење. Такође, постоје ситуације када је оптужени уредно позван, али очигледно избјегава да дође на главни претрес. Избјегавање доласка на главни претрес претпоставља неко активно понашање супротно позивима и наредбама суда. Када су испуњени такви услови, судија односно предсједник вијећа може оптуженом одредити притвор. На основу тог рјешења притвор може трајати до објављивања пресуде, а најдуже 30 дана. У случају да пресуда не буде објављена у том року, притвор се мора укинути, али ако након објављивања пресуде буду постојали услови за притвор у смислу члана 152 став 1 ЗКПФБиХ (притвор послје изрицања пресуде), притвор ће се продужити у складу с одредбама овог члана.

38. Надаље, одредбом члана 140б став 2 прописано је да када одлучује о притвору суд може изрећи забрану напуштања боравишта, забрану путовања и остале мјере забране по службеној дужности умјесто одређивања или продужења притвора.

39. Дакле, као што је већ претходно наведено, суд је, у складу с одредбама члана 261 ЗКПФБиХ, овлашћен да у случају када оптужени који је уредно позван очигледно избјегава да дође на главни претрес и ако принудом довођење није успјело, може оптуженом одредити притвор који, ако не буде раније укинут, може трајати до објављивања пресуде, а најдуже 30 дана, а из одредбе члана 140б став 2 ЗКПФБиХ произлази да суд увијек када одлучује о притвору може изрећи забрану напуштања боравишта, забрану путовања и остале мјере забране по службеној дужности умјесто одређивања или продужења притвора. Из садржаја одредбе члана 261 ЗКПФБиХ произлази да суду у овом случају за одређивање притвора, односно алтернативно мјера забране није потребан приједлог тужиоца.

40. Доводећи наведено у везу с околностима конкретног случаја, Уставни суд запажа да, како то произлази из записника с главног претреса од 20. марта 2018. године, односно како је то сам суд утврдио и констатовао у записнику, оптужени (апелант) није био уредно позван, па произлази да није испуњен овај услов да би суд могао да предузме мјере у складу с овлашћењима из члана 261 ЗКПФБиХ. Надаље, Уставни суд запажа да је оспореним рјешењима апеланту одређена мјера забране до окончања кривичног поступка, а одредба члана 261 став 4 ЗКПФБиХ изричито прописује да овако одређен притвор, па тако и мјере забране које су апеланту одређене као алтернатива притвору могу трајати најдуже 30 дана. Да би се апеланту могле изрећи мјере забране које, у складу с одредбом члана 140б став 5 ЗКПФБиХ, могу трајати до правоснажности пресуде, а како је то одређено оспореним рјешењима, морао је у складу са ставом 1 члана 140б ЗКПФБиХ постојати приједлог странке у поступку, а што је у конкретном случају изостало. Из наведеног произлази да мјере забране које су апеланту изречене нису одређене у складу са законом, што је довољно да се утврди повреда апелантовог права без разматрања његових даљих навода у погледу оправданости мјера забране.

41. С обзиром на то да је закључио да мјере забране изречене апеланту нису одређене у складу са законом, Уставни суд неће даље испитивати да ли су мјере забране које су апеланту изречене нужне и неопходне у демократском друштву, односно да ли су пропорционалне циљу којем се тежи.

42. Стога, Уставни суд закључује да је у конкретном предмету дошло до повреде апелантовог права на слободу кретања и пребивалишта из члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију.

43. Имајући у виду да је оспорено Рјешење Општинског суда број 22 0 К 041775 18 Кв од 3. априла 2018. године на снази, Уставни суд налази за потребно да га

укине и предмет врати Општинском суду који је дужан да по хитном поступку, а најкасније три дана од дана достављања ове одлуке (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 3808/17 од 15. новембра 2017. године, тачка 45) донесе ново рјешење поштујући стандарде члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију, како је наведено у овој одлуци.

Остали наводи

44. С обзиром на закључак о повреди апелантовог права на слободу кретања и пребивалишта из члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију, Уставни суд сматра да нема потребе да посебно испитује и апелантове наводе о повреди права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, те члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

45. Уставни суд сматра да постоји кршење права на слободу кретања и пребивалишта из члана II/3м) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 4 уз Европску конвенцију када мјере забране нису одређене у складу са законом јер су редовни судови произвољно примијенили релевантне одредбе ЗКПФБиХ.

46. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

47. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић

Predmet broj AP 2326/18

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Žane Kovačević podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 89 1 P 029030 16 Rev od 31. januara 2018. godine, Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 89 0 P 029030 15 Gž 2 od 16. marta 2016. godine i Presude Osnovnog suda u Sokocu broj 89 1 P 029030 15 P 2 od 26. juna 2015. godine

Odluka od 17. jula 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2326/18**, rješavajući apelaciju **Žane Kovačević**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (1) i člana 64. stav (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 17. jula 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Žane Kovačević.

Utvrđuje se povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj 89 1 P 029030 16 Rev od 31. januara 2018. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Srpske, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu sa članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Republike Srpske da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Na osnovu člana 64. stav (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, prestaje pravno djelovanje Odluke o privremenoj mjeri broj AP 2326/18 od 19. juna 2018. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Žana Kovačević (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupaju advokati Aida Kreso i Suzana Nadarević iz Sarajeva, podnijela je 17. aprila 2018. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 89 1 P 029030 16 Rev od 31. januara 2018. godine, Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 89 0 P 029030 15 Gž 2 od 16. marta 2016. godine i Presude Osnovnog suda u Sokocu (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 89 1 P 029030 15 P 2 od 26. juna 2015. godine.
2. Apelantica je zatražila donošenje privremene mjere kojom bi bilo obustavljeno izvršenje Rješenja Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu (u daljnjem tekstu: Okružni privredni sud) broj 61 0 Ip 004883 12 Ip od 13. septembra 2012. godine do donošenja odluke Ustavnog suda povodom njene apelacije.
3. Apelantica je dopunila apelaciju 11. maja 2018. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

4. Ustavni sud je Odlukom o privremenoj mjeri broj *AP 2326/18* od 19. juna 2018. godine usvojio apelanticin zahtjev za donošenje privremene mjere.
5. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog i Okružnog suda, Okružnog privrednog suda, Osnovnog suda, te učesnika u postupku MIS-a d.o.o. Istočno Sarajevo (u daljnjem tekstu: tražilac izvršenja) i „Gradnja Lorda” d.o.o. Istočno Sarajevo (u daljnjem tekstu: izvršenik) zatraženo je 9. maja 2018. godine da dostave odgovore na apelaciju, a od Osnovnog suda i da dostavi na uvid spis broj 89 1 P 029030 15 P 2.

6. Vrhovni sud je dostavio odgovor 17. maja 2018. godine, Okružni i Osnovni sud i tražilac izvršenja 21. maja 2018. godine, a Okružni privredni sud 23. maja 2018. godine. Osnovni sud je dostavio i spis. Nakon izvršenog uvida spis je vraćen 22. juna 2018. godine.

7. Učesnik u postupku - izvršenik, obaviješten 12. maja 2018. godine, nije preuzeo pismeno kojim je tražena dostava odgovora na apelaciju.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

9. Apelantica je 1. septembra 2009. godine sa izvršenikom zaključila ugovor o građenju bliže označnog stana (u daljnjem tekstu: predmetni stan). U dijelu I Predmet ugovora određeno je, pored ostalog, da izvršenik prodaje, a apelantica „kupuje predmetni stan u svojini”, da apelantica može na osnovu ovog ugovora i pod uvjetima ovog ugovora, bez dalje privole prodavca, tražiti uknjižbu prava vlasništva na svoje ime u zemljišnim knjigama, uz predočenje dokaza o izmirenju ugovorene kupoprodajne cijene koju izdaje izvršenik i uplate poreza na nekretninu koju je apelantica obavezna platiti u zakonskom roku, da je izvršenik dužan srediti zemljišnoknjižno stanje u pogledu spornog stana, kako bi apelantici omogućio prijenos prava vlasništva. U dijelu ovog ugovora označenog kao IV Knjiženje prava svojine određeno je da kupac - apelantica ne može na osnovu ovog ugovora zahtijevati, niti izvršiti uknjižbu prava vlasništva, odnosno prava korištenja sve dok ne pribavi ovjerenu i potpisanu potvrdu prodavca-izvršenika da je izmirila sve ugovorne obaveze u pogledu plaćanja. Takva potvrda daje se u obliku klauzule na ovom ugovoru koju ovjerava i potpisuje prodavac. Također, određeno je da troškovi uknjižbe padaju na teret kupca, tj. apelantice.

10. Apelantica i izvršenik su 8. oktobra 2009. godine kod notara zaključili i ovjerali ugovor o prodaji predmetnog stana. U članu 4. (Odgovornost za pravne i materijalne nedostatke) ugovora konstatirano je da izvršenik izjavljuje da mu nisu poznati nikakvi skriveni nedostaci, da je predmetni stan slobodan od upisanih i neupisanih prava i ograničenja, kao i da ga ne terete nikakva potraživanja osigurana neuknjiženom hipotekom, kamatama, neplaćenim porezima i doprinosima, da nije predmet nevidljivih služnosti, tereta ili drugih stvarnih prava. Članom 5. (Zemljišnoknjižni i ostali zahtjevi) određeno je da je izvršenik saglasan da se apelantica na osnovu ovog ugovora, nakon što mu bude uplaćena ukupna kupoprodajna cijena, bez njegove daljnje saglasnosti i prisustva, upiše u listu uložениh ugovora kao vlasnica predmetnog stana. Članom 6. (Ulazak u posjed) ugovora određeno

je da će apelantica u posjed spornog stana ući 1. novembra 2009. godine pod uvjetom da je kupoprodajna cijena u cijelosti isplaćena, da će biti sačinjen zapisnik o primopredaji, te da ulaskom u posjed stana na apelanticu prelaze svi tereti, koristi i opasnosti vezani uz stan i da od tog trenutka teku garantni rokovi. Članom 8. (Upozorenje i pouke) određeno je, pored ostalog, da tek upisom prava vlasništva u list uloženi ugovora apelantica postaje vlasnica spornog stana, da je uvjet za uknjižbu prava vlasništva uvjerenje o oslobađanju obaveze od plaćanja poreza na promet.

11. Izvršenik je 29. oktobra 2009. godine izdao potvrdu iz koje proizlazi da je apelantica kao kupac izmirila sve obaveze po ugovoru od 8. oktobra 2009. godine, te da je saglasan da se predmetni stan uknjiži na apelanticu.

12. Prema predračunu „Elektrodistribucije” Pale od 12. februara 2012. godine proizlazi da je apelantica u posjedu spornog stana.

13. Apelantica je 4. juna 2012. godine notarski ovjereni ugovor o kupovini predmetnog stana predala Ministarstvu finansija - Porezna uprava RS.

14. Apelantica je 18. septembra 2012. godine Republičkoj upravi za geodetske i imovinskopravne poslove - PJ Istočno Novo Sarajevo podnijela zahtjev za upis prava vlasništva na predmetnom stanu.

Izvršni postupak

15. Okružni privredni sud je Rješenjem o izvršenju broj 61 0 Ip 004883 12 Ip od 6. septembra 2012. godine po prijedlogu tražioca izvršenja, a protiv izvršenika dozvolio izvršenje na predmetnom stanu kao vlasništvu izvršenika. Zabilježba ovog rješenja izvršena je u knjizi položenih ugovora 14. septembra 2012. godine.

16. Apelantica je kao treće lice u predmetu Okružnog privrednog suda broj 61 0 Ip 004883 12 Ip izjavila prigovor.

17. Okružni privredni sud je 2. oktobra 2012. godine donio zaključak da se apelantica kao treće lice upućuje na parnicu radi utvrđivanja da na predmetnom stanu na kom je određeno izvršenje ima takvo pravo koje sprečava izvršenje, odnosno da se izvršenje na predmetnom stanu proglašeno nedopuštenim.

Prvi parnični postupak

18. Apelantica je, postupajući u skladu sa zaključkom Okružnog privrednog suda od 2. oktobra 2012. godine, podnijela tužbu protiv tražioca izvršenja i izvršenika radi priznanja

vlasništva na predmetnom stanu sa prijedlogom da se odredi mjera osiguranja odgađanjem postupka izvršenja koji se vodi kod Okružnog privrednog suda.

19. Osnovni sud je Presudom broj 89 1 P 025959 12 P od 5. augusta 2013. godine utvrdio da je apelantica, na osnovu zaključenog kupoprodajnog ugovora sa izvršenikom, kupila i postala isključivi vlasnik predmetnog stana, te da je isplatom označenog novčanog iznosa postala vlasnica sa dijelom 1/1, što su tražilac izvršenja i izvršenik dužni priznati i trpjeti da se bez njihovog daljnjeg znanja i privole apelantica uknjiži u označeni upisni list. Istom presudom odbijen je apelantacin zahtjev za određivanje mjere osiguranja odgađanjem postupka izvršenja koji se vodi kod Okružnog privrednog suda pod brojem 61 0 Ip 004883 12 Ip, koji se odnosi na prodaju predmetnog stana do pravosnažnog okončanja ovog parničnog postupka.

20. Iz obrazloženja presude proizlazi da je izvršenik u cijelosti priznao apelantacin tužbeni zahtjev u odnosu na uknjižbu predmetnog stana kao vlasništvo koje je stekla zaključenjem valjanog ugovora o prodaji, isplatom kupoprodajne cijene i ulaskom u posjed stana. Kao neosnovani su ocijenjeni navodi tražioca izvršenja da se apelantica ne može upisati kao vlasnica predmetnog stana umjesto izvršenika jer se samom uknjižbom ni na koji način ne zadire u prava tražioca izvršenja u pogledu tereta koji su upisani u C listu na osnovu zaključka Okružnog privrednog suda (zabilježba rješenja o izvršenju).

21. Odbijajući apelantacin zahtjev za određivanje mjere osiguranja Osnovni sud je istakao da on izlazi izvan okvira tužbenog zahtjeva jer se odnosi na zaključak Okružnog privrednog suda o zabilježbi rješenja o izvršenju Republičke uprave za geodetske i imovinskopravne poslove u pogledu stečenih založnih prava od tražioca izvršenja prema izvršeniku.

22. Okružni sud je Presudom broj 89 1 P 025959 13 GŽ od 30. januara 2014. godine, pored ostalog, uvažio žalbu tražioca izvršenja i presudu Osnovnog suda preinačio tako da je apelantacin tužbeni zahtjev u odnosu na tražioca izvršenja odbio. Prvostepena presuda ostala je neizmijenjena u dijelu u kom je apelantacin tužbeni zahtjev usvojen u odnosu na izvršenika.

23. Iz obrazloženja presude proizlazi da su ocijenjeni kao osnovani žalbeni navodi tražioca izvršenja o nedostatku pasivne legitimacije. S tim u vezi je ukazano da tražilac izvršenja opravdano ističe da u ugovoru o kupoprodaji predmetnog stana zaključenom između apelantice i izvršenika nije bio ugovorna strana, niti je u zemljišnim knjigama uknjižen na predmetnom stanu, pa imajući to u vidu, te apelantacin tužbeni zahtjev, ocijenjena je kao osnovana tvrdnja tražioca izvršenja (a što je isticao i u postupku koji je prethodio donoše-

nju prvostepene presude) o nedostatku pasivne legitimacije na njegovoj strani. Slijedeći navedeno, apelantcin tužbeni zahtjev u odnosu na tražioca izvršenja je odbijen.

24. Okružni sud se saglasio sa razlozima i obrazloženjima iz prvostepene presude na temelju kojih je odbijen apelantcin zahtjev za određivanje mjere osiguranja. S tim u vezi je ukazano da ne postoji funkcionalna veza između postavljenog tužbenog zahtjeva i predložene mjere osiguranja jer se tužbenim zahtjevom traži odgađanje izvršenja koje se vodi pred Okružnim privrednim sudom, a zbog čega zahtjev nije u funkciji osiguranja tužbenog zahtjeva u ovom postupku kojim apelantica traži da se utvrdi da je zaključenjem kupoprodajnog ugovora kupila i postala isključiva vlasnica predmetnog stana.

Nastavak izvršnog postupka

25. Okružni privredni sud je Zaključkom broj 61 0 Ip 004883 12 Ip od 18. februara 2014. godine na prijedlog tražioca izvršenja nastavio izvršenje određeno Rješenjem o izvršenju broj 61 0 Ip 004883 12 Ip od 6. septembra 2012. godine, koje je odgođeno Zaključkom broj 61 0 Ip 004883 Ip od 7. februara 2013. godine.

26. U obrazloženju zaključka je konstatirano da iz presude Osnovnog suda od 25. novembra 2013. godine proizlazi da je apelantcin tužbeni zahtjev usvojen, da se presuda i tužbeni zahtjev odnose na utvrđenje prava vlasništva na predmetnom stanu koji je predmet izvršenja, te priznanje prava na uknjižbu na spornom stanu. Dalje, ukazano je da se navedena presuda ne odnosi na proglašenje izvršenja nedopuštenim i ukidanje rješenja o izvršenju, te nalaganje da se obustavi izvršni postupak s kojim ciljem je apelantica, kao treće lice, upućena na parnicu.

27. Okružni privredni sud je Zaključkom broj 61 0 Ip 004883 12 Ip od 18. februara 2014. godine odredio prvo ročište za prodaju nekretnina izvršenika - predmetnog stana za 1. april 2014. godine.

28. Apelantica je izjavila prigovor trećeg lica u kom je navela da je presudom Osnovnog suda utvrđeno da je ona vlasnica predmetnog stana, te da je Osnovnom sudu podnijela tužbu radi proglašenja nedopuštenim izvršenja na predmetnom stanu koji je njen.

29. U vezi sa apelantcinim prigovorom, Okružni privredni sud nije donio odluku, već je dopisom od 4. aprila 2014. godine obavijestio da je ona, kao treće lice, povodom identičnog prigovora upućena na parnicu zaključkom od 2. oktobra 2012. godine radi utvrđenja da na nekretninama trećeg lica (predmetnom stanu) ima takvo pravo koje sprečava izvršenje, te da se izvršenje na tim nekretninama proglasi nedopuštenim.

30. Iz dokumenata predočenih Ustavnom sudu proizlazi da izvršni postupak u predmetu Okružnog suda nije okončan.

Drugi parnični postupak (osporene presude)

31. Apelantica je 24. februara 2014. godine Osnovnom sudu podnijela tužbu protiv tražioca izvršenja i izvršenika radi proglašenja nedopuštenim izvršenja koje se vodi u predmetu Okružnog privrednog suda broj 61 0 Ip 004883 12 Ip.

32. Osnovni sud je Rješenjem broj 89 1 P 029030 14 P od 19. septembra 2014. godine odredio mjeru osiguranja odgađanjem postupka izvršenja koji se vodi kod Okružnog privrednog suda, a koja ostaje na snazi dok odluka o apelanticinom tužbenom zahtjevu ne postane pravosnažna.

33. Osnovni sud je Presudom broj 89 1 P 029030 15 P 2 od 26. juna 2015. godine, koja je u cjelini potvrđena Presudom Okružnog suda broj 89 0 P 029030 15 Gž 2 od 16. marta 2016. godine, odbio kao neosnovan apelanticin tužbeni zahtjev kojim je tražila da se utvrdi da je nedopušteno izvršenje na predmetnom stanu, kako je označen u rješenju o izvršenju Okružnog privrednog suda, pa da se naloži obustavljanje izvršnog postupka. Također, ukinuto je i rješenje Osnovnog suda od 19. septembra 2014. godine kojim je bila određena mjera osiguranja, pa je odbijen kao neosnovan apelanticin zahtjev za određivanje mjere osiguranja odgađanjem postupka izvršenja koji se vodi kod Okružnog privrednog suda.

34. Iz obrazloženja presude proizlazi da je među strankama bilo nesporno da je apelantica zaključila ugovor o kupoprodaji predmetnog stana sa izvršenikom, da je po ovom ugovoru u cjelini isplatila kupoprodajnu cijenu, kao i da se nalazi u posjedu spornog stana najkasnije od 2010. godine. Dalje, nesporno je bilo i da se apelantica, na osnovu zaključenog ugovora, iako je izvršenik bio s tim saglasan još 2009. godine, nije uknjižila kao vlasnica predmetnog stana. Dalje, kao nesporno je utvrđeno i da je u trenutku donošenja rješenja o izvršenju 6. septembra 2012. godine po prijedlogu tražioca izvršenja dozvoljeno izvršenje na predmetnom stanu koji je u zemljišnim knjigama upisan kao imovina izvršenika. Najzad, nesporno je bilo i da je apelantica zahtjev za uknjižbu predmetnog stana na osnovu zaključenog ugovora o kupoprodaji podnijela 18. septembra 2012. godine, tj. u trenutku kada je već bila izvršena zabilježba rješenja o izvršenju.

35. Dalje, u obrazloženju presude je konstatirano da je apelantica u izvršnom postupku podnijela prigovor trećeg lica, da ju je Okružni privredni sud zaključkom od 2. oktobra 2012. godine uputio na parnicu, što je ona i učinila, ali ne radi utvrđenja da je rješenje o izvršenju nedopušteno (kako ju je uputio Okružni privredni sud), već radi utvrđivanja prava vlasništva na predmetnom stanu iako joj, po ocjeni Osnovnog suda, ova presuda nije ni trebala.

36. Na osnovu provedenih dokaza, Osnovni sud je zaključio da apelantica nije stekla pravo vlasništva na predmetnom stanu jer joj nedostaje način stjecanja - upis prava vlasništva u zemljišnu knjigu, a što je neophodan uvjet pored pravnog posla (pisanog ugovora) u smislu člana 53. stav 1. Zakona o stvarnim pravima. Dalje, Osnovni sud je kao neosnovan ocijenio apelanticin zahtjev da se izvršenje proglasi nedopuštenim jer apelantica na spornom stanu, kao predmetu izvršenja, nema pravo vlasništva da bi kao titular tog prava mogla spriječiti izvršenje. S tim u vezi su bez osnova ocijenjene apelanticine tvrdnje da predmetni stan predstavlja njen dom jer se u konkretnom slučaju radi o nedostatku jednog od uvjeta za stjecanje prava vlasništva po osnovu pravnog posla - način upisa u zemljišne knjige. Činjenice da je apelantici stan predat u posjed, da ga je kupila i da se nalazi u njemu ocijenjene su bez značaja, jer je predaja način stjecanja prava vlasništva na pokretnim stvarima po osnovu pravnog posla, a ne i na nekretninama. U vezi sa apelanticinim pozivanjem na ugovor o kupoprodaji spornog stana zaključenim sa izvršenikom, ukazano je da on sâm po sebi ne predstavlja apelanticino pravo, već je samo osnova da se u zemljišnim knjigama u Republičkoj upravi za geodetske i imovinskopravne poslove izvrši upis prava vlasništva ukoliko su za to ispunjeni uvjeti. S tim u vezi je ukazano da je apelantica o tome upozorena i u samom ugovoru ovjerenom kod notara 8. oktobra 2009. godine (član 8), kao i da je apelantica, s obzirom na vrijeme zaključenja ugovora, imala dovoljno vremena da svoje pravo „konstatira” u zemljišnim knjigama ili da bar izvrši njegovu predbilježbu kako bi treća lica bila upozorena o tome da neko treći ostvaruje neko pravo na predmetnom stanu.

37. Dalje, iz obrazloženja presude proizlazi da su u konkretnom slučaju tražilac izvršenja i izvršenik nužni suparničari, pa da odluka suda mora biti donesena prema obojici na isti način. Stoga je, bez obzira na činjenicu da je izvršenik apelanticin tužbeni zahtjev u cjelini priznao, imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje, odlučeno kao u izreci presude.

38. Saglasivši se u cjelini sa razlozima i obrazloženjem iz prvostepene presude, Okružni sud je još istakao da su stranke dužne da iznesu sve činjenice na kojim zasnivaju svoje zahtjeve i izvode dokaze kojim te činjenice utvrđuju, a da je sud samo izuzetno ovlašten da utvrdi činjenice koje stranke nisu iznijele ako iz rezultata rasprave i dokazivanja proizlazi da stranke idu za tim da raspolazu zahtjevima kojim ne mogu raspolagati (član 3. stav 2. Zakona o parničnom postupku, u daljnjem tekstu: ZPP). Dalje, ukazano je da, u skladu sa članom 8. ZPP, sud odlučuje na osnovu slobodne ocjene dokaza, koji će se izvesti radi utvrđivanja odlučnih činjenica. Okružni sud je istakao da iz stanja prvostepenog spisa proizlazi da apelantica nije ponudila dokaze koji bi doveli do drugačije odluke suda, a da, u skladu sa pravilom o teretu dokazivanja, činjenice na kojim se određeno pravo zasniva treba dokazati ona strana koja se na to pravo i poziva.

39. Vrhovni sud je Presudom broj 89 1 P 029030 16 Rev od 31. januara 2018. godine odbio kao neosnovanu apelanticinu reviziju izjavljenu protiv drugostepene presude.

40. Vrhovni sud se, imajući u vidu član 53. st. 1. i 4. Zakona o stvarnim pravima, saglasio sa stavom nižestepeni sudova da apelantica nije stekla pravo vlasništva na spornom stanu na osnovu kupoprodajnog ugovora koji je zaključila sa izvršenikom. Dalje, rukovodeći se članom 72. Zakona o izvršnom postupku (u daljnjem tekstu: ZIP) koji štiti tražioca izvršenja i prema kom ni eventualna promjena vlasništva (nakon zabilježbe izvršenja) na nekretnini nije od značaja jer se izvršni postupak u tom slučaju dalje vodi protiv novog vlasnika, te činjenicom da apelantica nije imala stečeno pravo vlasništva na spornom stanu, Vrhovni sud je zaključio da su nižestepeni sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili apelanticin tužbeni zahtjev kojim je tražila da se proglasi nedopuštenim izvršenje na predmetnom stanu i da se naloži obustavljanje izvršnog postupka.

41. Vrhovni sud je, dalje, istakao da nije sporno da je pravosnažnom presudom donesenom po apelanticinoj tužbi u drugoj parnici (apelantica je tužbu podnijela, mada ju je izvršni sud uputio da, po izjavljenom prigovoru, kao treće lice podnese tužbu kojom bi tražila da se proglasi nedopuštenim izvršenje na predmetnom stanu) utvrđeno da je ona na osnovu kupoprodajnog ugovora zaključenog 2009. godine sa izvršenikom kupila i postala vlasnica predmetnog stana i da je izvršenik dužan trpjeti da se apelantica bez njegovog daljnjeg znanja i privole uknjiži kao vlasnica. Međutim, za odluku o predmetnom tužbenom zahtjevu kojim se traži da se proglasi da je nedopušteno izvršenje na predmetnom stanu odlučna je činjenica da apelantica u momentu pokretanja izvršnog postupka nije imala stečeno pravo vlasništva na predmetnom stanu, nego samo pravni osnov za upis toga prava, kako su to pravilno utvrdili nižestepeni sudovi. S tim u vezi, Vrhovni sud je istakao i da je i navedena presuda donesena, također, nakon pokretanja izvršnog postupka, pa kako prema već navedenim odredbama ZIP-a ni eventualna promjena prava vlasništva na nekretnini tokom izvršnog postupka ne sprečava da se taj postupak nastavi protiv novog vlasnika, to ni apelanticino pozivanje na navedenu pravosnažnu presudu nije od utjecaja na neosnovanost ovog tužbenog zahtjeva.

42. Slijedeći navedeno, bez značaja su ocijenjeni apelanticini navodi da je polagala pravo na stan i posjed stana, te da je to njen jedini dom.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

43. Apelantica tvrdi da su joj osporenim presudama prekršena prava iz člana II/3.e), f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz člana 6. stav 1. i člana 8. Evropske konvencije za

zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

44. U vezi sa tim, apelantica tvrdi da je na osnovu valjanog pravnog posla, ugovora o kupoprodaji, što je potvrđeno i pravosnažnom presudom redovnog suda, stekla pravo vlasništva na predmetnom stanu prije nego što je tražilac izvršenja na njemu pokrenuo postupak izvršenja. Stoga, smatra da je u takvim okolnostima uknjižba prava vlasništva na predmetnom stanu mogla imati samo deklaratorni, a ne konstitutivni karakter, jer je stjecanje prava vlasništva nastupilo prije pokretanja izvršnog postupka. Dalje, apelantica ističe i da predmetni stan ne može biti predmet izvršenja radi namirenja novčanih potraživanja tražioca izvršenja jer nije vlasništvo izvršenika. Prema njenom mišljenju, na ovaj način na nju se prebacuje teret lošeg poslovanja izvršenika koji je pao pod stečaj. Apelantica je istakla i da joj je uskraćeno pravo na donošenje odluke u razumnom roku.

45. U dopuni apelacije i zahtjevu za donošenje privremene mjere apelantica je istakla da je u izvršnom postupku koji se vodi kod Okružnog privrednog suda podnijela prigovor kao treće lice koje polaže pravo na predmetni stan koji je predmet izvršenja, te da je zaključkom Okružnog privrednog suda upućena da to svoje pravo ostvaruje u parnici. Apelantica ističe da je pravosnažnom presudom Osnovnog suda od 5. augusta 2013. godine dokazala da polaže pravo na predmetni stan jer je navedenom presudom utvrđeno da je njegova jedina vlasnica. Dalje, apelantica ističe i da je kao treće lice ponovo 31. marta 2014. godine Okružnom privrednom sudu dostavila prigovor tražeći da se izvršenje na predmetnom stanu, čija je jedina vlasnica, proglašeno nedopuštenim, kao i da smatra da su se stekli uvjeti iz čl. 51. i 52. Zakona o izvršnom postupku. S tim u vezi, dalje navodi da ju je u povodu ovog njenog zahtjeva 4. aprila 2014. godine obavijestio Okružni privredni sud da je kao treće lice povodom istog pitanja upućena na parnicu zaključkom ovog suda od 2. oktobra 2012. godine radi utvrđivanja da na predmetnom stanu kao treće lice ima pravo koje sprečava izvršenje.

46. Dalje, apelantica je istakla da bi izvršenjem rješenja Okružnog privrednog suda od 13. septembra 2012. godine za nju nastupila nenadoknativa šteta jer bi bio prodat predmetni stan na kom je, prema pravosnažnoj presudi Osnovnog suda, isključiva vlasnica, te koji je njena imovina i njen jedini dom. Apelantica je, dalje, istakla da je novčana vrijednost predmetnog stana, prema zaključku Okružnog privrednog suda od 18. februara 2014. godine, 77.948,68 KM i da se predmetni stan ne može prodati ispod polovine njegove vrijednosti, što znači da bi u daljnjoj prodaji, bez ograničenja najniže cijene, predmetni stan mogao biti prodat i za jednu KM. Slijedeći navedeno, smatra da se postavlja pitanje da li je prodaja predmetnog stana čija je isključiva vlasnica u izvršnom postupku neophodna kako bi se postigao cilj kom se teži u izvršenju - da se namiri dug

koji tražilac izvršenja ima prema izvršeniku. Ovo posebno imajući u vidu da tražilac izvršenja namiruje svoje novčano potraživanje prema izvršeniku prodajom predmetnog stana koji je njeno vlasništvo i koji je njen jedini dom, da predmetni stan, stoga, ne može biti predmet izvršenja, te da je izvršenje na temelju rješenja Okružnog privrednog suda o izvršenju nedopušteno.

b) Odgovor na apelaciju

47. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da je primijenio relevantne odredbe Zakona o stvarnim pravima i ZIP-a na način koji nije u suprotnosti sa Ustavom i Evropskom konvencijom, kao i da je postupak pred ovim sudom trajao više od jedne godine.

48. Okružni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da u cijelosti ostaje pri razlozima i obrazloženju iz svoje odluke, da apelantica ni na koji način nije stavljena u nepovoljniji položaj u odnosu na drugu stranku u postupku, te da nisu povrijeđena apelanticina prava iz Ustava i Evropske konvencije.

49. Okružni privredni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da je u izvršnom postupku koji se vodi pred ovim sudom apelantica, kao treće lice, izjavila prigovor ističući da polaže pravo na predmetni stan koji je predmet izvršenja, da je Osnovni sud donio presudu kojom je utvrđeno da je apelantica isključiva vlasnica predmetnog stana, da izvršni postupak nakon toga nije obustavljen, pa je apelantica novom tužbom zatražila da se utvrdi da izvršenje nije dozvoljeno jer izvršenik nije vlasnik predmetnog stana, da je zaključkom ovog suda od 18. aprila 2014. godine proglašena prva prodaja spornog stana. Okružni privredni sud se u cjelini saglasio sa apelanticinim navodima da joj je onemogućeno da ravnopravno učestvuje u postupku zbog toga što je, i pored presude Osnovnog suda kojom je utvrđeno da je apelantica isključiva vlasnica predmetnog stana, donesen zaključak o njegovoj prodaji radi namirenja tražioca izvršenja.

50. Osnovni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da je, donoseći osporenu presudu, u cijelosti primijenio pozitivne zakonske propise, kao i odredbe Evropske konvencije, iz čega slijedi da su apelanticini navodi neosnovani.

51. Tražilac izvršenja je u odgovoru na apelaciju interpretirao član 53. Zakona o stvarnim pravima i član 72. ZIP-a, te ukazao na nesporno utvrđenu činjenicu da apelantica na osnovu zaključenog ugovora sa izvršenikom u trenutku zabilježbe rješenja o izvršenju na predmetnom stanu nije stekla pravo vlasništva na njemu jer, u skladu sa članom 53. Zakona o stvarnim pravima, nije bila upisana kao njegova vlasnica, odnosno nije bila podnijela ni zahtjev za njegovu uknjižbu. Stoga, i činjenica da je u posebnom parničnom postupku ishodovala i odluku kojom je utvrđeno da je na osnovu zaključenog ugovora

sa izvršenikom stekla pravo vlasništva na spornom stanu ne može biti od značaja za dopuštenost izvršenja s obzirom na to da član 72. ZIP-a štiti tražioca izvršenja na način da propisuje da promjena vlasnika nekretnine u toku izvršnog postupka nije prepreka da se postupak nastavi protiv novog vlasnika.

V. Relevantni propisi

52. **Zakon o stvarnim pravima** („Službeni glasnik RS” br. 124/08, 3/09, 58/09, 95/11, 60/15 i 18/16) u relevantnom dijelu glasi:

Sticanje svojine

Član 23.

(1) *Pravo svojine stiče se na osnovu pravnog posla, zakona, odluke suda ili drugog organa i nasljeđivanjem, uz ispunjenje pretpostavki propisanih zakonom.*

(2) *Pravnim poslom sticalac prava svojine ne može steći to pravo u većem obimu od onog koje je imalo lice od koga je to pravo stečeno, osim kad sticanje svojine u dobroj vjeri uživa zaštitu.*

(...)

(4) *Odlukom suda ili drugoga organa stiče se svojina u slučajevima određenim zakonom, a na način i pod pretpostavkama određenim zakonom. Sticanjem prava svojine, odlukom suda ili drugog organa ne prestaju stvarna prava koja su drugim licima pripadala na odnosnoj stvari, koja su određena odlukom ili zakonom, te onih koja po prirodi stvari ne mogu dalje postojati.*

(...)

1.1. Sticanje na osnovu pravnog posla

Sticanje uknjižbom

Član 53.

(1) *Pravo svojine na nepokretnostima na osnovu pravnog posla stiče se uknjižbom u zemljišnu knjigu, ako zakonom nije drukčije određeno.*

(2) *Pravni posao iz stava 1. ovog člana zaključuje se u obliku propisanim posebnim zakonom.*

(3) *Svojina se prenosi na osnovu valjano izjavljene volje zemljišnoknjižnog vlasnika usmjerene na to da njegova svojina pređe na sticaoca (clausula intabulandi). Ova izjava*

volje može biti data u pravnom poslu koji je upravljen na prijenos svojine ili u posebnoj ispravi, koja mora biti sačinjena u zakonom propisanom obliku za prijenos svojine na nepokretnostima.

(4) Provedena uknjižba djeluje od trenutka kada je sudu podnesen zahtjev za uknjižbu.

Sticanje predbilježbom

Član 54.

(1) Ako nisu ispunjene sve pretpostavke koje pravila zemljišnoknjižnog prava zahtijevaju za uknjižbu prava svojine, može se tražiti predbilježba sticanja prava svojine.

(2) Predbilježbom će svojina biti stečena pod uvjetom naknadnog opravdanja predbilježbe. Opravdanjem se predbilježba pretvara u uknjižbu, a počinje djelovati od časa kad je prijedlog za predbilježbu bio podnesen.

(3) Predbilježba izvršena zbog toga što isprave ne sadrže sve elemente za upis prava ili kada je prijenos svojine uvjetovan ispunjenjem određenih pretpostavki, opravdana je naknadnim podnošenjem potpunog zahtjeva za upis prijenosa svojine na sticaooca ili ispunjavanjem drugih propisanih pretpostavki u određenom roku.

(4) Ako je zahtijevana zbog nedostatka clausule intabulandi, predbilježba se smatra opravdanom, podnošenjem clausule intabulandi.

Zaštita povjerenja u zemljišne knjige

Član 55.

(1) Smatra se da zemljišna knjiga istinito i potpuno odražava činjenično i pravno stanje nepokretnosti, pa ko je u dobroj vjeri postupao s povjerenjem u zemljišne knjige, ne znajući da ono što je u njih upisano nije potpuno ili da je različito od vanknjižnog stanja, uživa u pogledu tog sticanja zaštitu prema odredbama ovog zakona.

(2) Sticalac je bio u dobroj vjeri ako u trenutku zaključenja pravnog posla i u trenutku kad je zahtijevao upis, nije znao niti je s obzirom na okolnosti imao dovoljno razloga da sumnja u to da stvar pripada otuđiocu.

(3) Nedostatak dobre vjere ne može se prebaciti nikome iz razloga što nije istraživao vanknjižno stanje.

53. **Zakon o izvršnom postupku** („Službeni glasnik RS” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) u relevantnom dijelu glasi:

Utvrđivanje dužnikove imovine

Član 37.

(1) Tražilac izvršenja može u prijedlogu za izvršenje koji se zasniva na izvršnoj ispravi zahtijevati da sud prije donošenja rješenja o izvršenju zatraži od samog izvršenika i od drugih u zahtjevu određenih fizičkih i pravnih lica odnosno upravnih i drugih organa i organizacija, da sudu dostave podatke o imovini izvršenika, ako tražilac izvršenja učini vjerovatnim da bi ova lica mogla imati ove podatke.

(2) Ovakav zahtjev se može istaći i nakon donošenja rješenja o izvršenju ako izvršenje na predloženom sredstvu izvršenja nije uspjelo.

(...)

Pretpostavke za prigovor

Član 51.

(1) Lice koje tvrdi da u pogledu predmeta izvršenja ima takvo pravo koje sprečava izvršenje može podnijeti prigovor protiv izvršenja tražeći da se izvršenje na tom predmetu proglašeni nedopuštenim u obimu u kojem su prava tog trećeg lica zahvaćena izvršenjem.

(2) Prigovor se može podnijeti do dovršetka izvršnog postupka. Podnošenje prigovora ne sprečava sprovedba izvršenja i ostvarenje potraživanja tražioca izvršenja, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(3) Sud će prigovor dostaviti tražiocu izvršenja i izvršeniku i pozvati ih da se u roku od osam dana izjasne o prigovoru.

Odluke suda po prigovoru trećeg lica

Član 52.

(1) Sud će o prigovoru trećeg lica odlučiti u izvršnom postupku ili će podnosioca prigovora zaključkom uputiti da svoja prava ostvaruje u parnici.

(2) Izvršni sud će o prigovoru odlučiti u izvršnom postupku kada to okolnosti slučaja dopuštaju, a naročito ako podnositelj prigovora dokazuje opravdanost svoga prigovora pravosnažnom presudom, javnom ispravom ili po zakonu ovjerenom privatnom ispravom.

Upućivanje na parnicu

Član 53.

(1) Upućivanje na parnicu iz stava 1. člana 52. ovog zakona, ne sprečava provedba izvršenja niti ostvarenje potraživanja tražioca izvršenja.

(2) U parnici iz stava 1. člana 52. ovog zakona podnosilac prigovora iz člana 51. ovog zakona može tražiti odlaganje izvršenja, pri čemu parnični sud na odgovarajući način primjenjuje odredbe parničnog postupka o određivanju sudskih mjera obezbjeđenja.

(3) Ukoliko donese rješenje o odlaganju izvršenja, parnični sud će odrediti i vrijeme na koje se ono odlaže te ga po službenoj dužnosti dostaviti nadležnom izvršnom sudu na provođenje.

(4) Izvršni sud će po prijemu rješenja iz stava 3. ovog člana zaključkom odgoditi dalje izvršenje, i nastaviti će ga, na prijedlog tražioca izvršenja, nakon pravosnažnosti odluke kojom parnični sud stavlja van snage rješenje o odgodi izvršenja ili odbacuje tužbu podnosioca prigovora, odnosno odbija njegov tužbeni zahtjev. Do nastavka izvršnog postupka, preduzete izvršne radnje ostaju na snazi.

(5) Ako prvostepeni parnični sud usvoji tužbeni zahtjev trećeg lica da se izvršenje proglasi nedopuštenim i ukine rješenje o izvršenju, naložice i obustavu izvršnog postupka. Nakon pravosnažnosti ove odluke parničnog suda, izvršni sud će rješenjem konstatovati da je izvršni postupak obustavljen i njime ukinuti sve provedene radnje.

(6) Odlukom o prigovoru trećeg lica koju izvršni sud donese na osnovu stava 2. člana 52. ovog zakona ne dira se u prava tog lica da i nakon te odluke ostvaruje svoja prava protiv tražioca izvršenja, odnosno izvršenika u posebnoj parnici.

(7) Treće lice se može koristiti pravima predviđenim stavom 2. ovog člana samo ako je parnica radi ostvarenja njegovih prava protiv tražioca izvršenja, odnosno izvršenika pokrenuta na osnovu zaključka u upućivanju na parnicu iz stava 1. člana 52. ovog zakona.

Dokaz o svojini izvršenika

Član 70.

(1) Uz prijedlog za izvršenje na nepokretnosti tražilac izvršenja je dužan podnijeti izvod iz zemljišne knjige kao dokaz o tome da je nepokretnost upisana kao svojina izvršenika.

(2) Ako je pravo na nepokretnosti iz stava 1. ovog člana upisano u zemljišnoj knjizi na drugo lice, a ne na izvršenika, prijedlogu se može udovoljiti samo ako su, po utvrđenju izvršenikove imovine u skladu sa članom 37. ovog zakona, ispunjeni uslovi za promjenu zemljišnoknjiškog stanja.

Zabilježba izvršenja

Član 72.

(1) Čim donese rješenje o izvršenju, sud će po službenoj dužnosti odrediti da se u zemljišnoj knjizi upiše zabilježba izvršenja.

(2) Tom zabilježbom tražilac izvršenja stiče pravo da svoje potraživanje namiri iz nepokretnosti (pravo na namirenje) a lice koje nakon upisane zabilježbe izvršenja stekne određena prava nad tom nepokretnošću dužno je trpjeti prvenstveno ostvarenje prava na namirenje tražioca izvršenja stečenog tom zabilježbom.

(3) Promjena vlasnika nepokretnosti tokom izvršnog postupka ne sprečava da se taj postupak nastavi protiv novog vlasnika kao izvršenika do visine vrijednosti nepokretnosti. Sve radnje preduzete prije toga ostaju na snazi i novi vlasnik ne može u postupku preduzimati one radnje koje ne bi mogao preduzeti prijašnji vlasnik da do promjene svojine nije došlo.

(...)

VI. Dopustivost

54. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

55. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

56. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 89 I P 029030 16 Rev od 31. januara 2018. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelantica je primila 19. marta 2018. godine a apelacija je podnesena 17. aprila 2018. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

57. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

58. Apelantica tvrdi da su joj osporenim presudama povrijeđena prava iz člana II/3.e), f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz člana 6. stav 1. i člana 8. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na imovinu

59. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) Pravo na imovinu.

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulirala korištenje imovine u skladu s općim interesom, ili da bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

60. Iz apelantinih navoda, u suštini, proizlazi da smatra da joj je pravo na imovinu povrijeđeno jer osporene odluke ne uspostavljaju pravičnu ravnotežu između prava tražioca izvršenja da namiri svoje potraživanje prema izvršeniku prodajom spornog stana koji nije vlasništvo izvršenika s obzirom na činjenicu da je na spornom stanu stekla pravo vlasništva prije nego što je pokrenut postupak izvršenja na osnovu ugovora o kupoprodaji zaključenog sa izvršenikom, da je obaveze iz ugovora u cjelini izmirila na osnovu čega se i nalazi u posjedu spornog stana, te da je pravosnažnom presudom utvrđeno da je na osnovu navedenog ugovora postala njegova jedina vlasnica.

61. Ustavni sud zapaža da je apelantica u parničnom postupku pred redovnim sudovima tražila da se utvrdi da je nedozvoljeno izvršenje na spornom stanu koje je Okružni privredni sud, na prijedlog tražioca izvršenja, dozvolio radi namirenja potraživanja koja on ima prema izvršeniku.

62. Apelantica je svoj tužbeni zahtjev temeljila na tvrdnji da je predmetni stan stekla u vlasništvo na osnovu valjanog pravnog posla - ugovora o kupoprodaji koji je zaključila sa izvršenikom i po kom je ispunila obaveze (isplatila u cjelini kupoprodajnu cijenu) i da se nalazi u nesmetanom posjedu spornog stana a koje okolnosti su nastupile prije pokretanja postupka izvršenja, da je pravosnažnom presudom utvrđeno da je na osnovu navedenog kupoprodajnog ugovora ona jedina i isključiva vlasnica spornog stana.

63. U vezi s navedenim, Ustavni sud prvenstveno zapaža da su redovni sudovi apelanticin tužbeni zahtjev odbili jer su zaključili da apelantica na predmetnom stanu, kao predmetu

izvršenja, nema pravo vlasništva koje je stekla prije izvršene zabilježbe izvršenja da bi kao titular tog prava mogla spriječiti izvršenje.

64. Ustavni sud podsjeća da koncept „imovine” u smislu člana 1. Protokola broj 1 ima autonomno značenje koje nije ograničeno na vlasništvo na materijalnim dobrima i da je ono nezavisno od formalne klasifikacije u domaćem pravu: određena druga prava i interesi koji predstavljaju imovinu također se mogu smatrati „imovinskim pravima”, pa tako i „imovinom” za svrhe ove odredbe. U svakom predmetu pitanje koje treba ispitati jeste da li okolnosti predmeta, uzete u cjelini, daju podnosiocu predstavke pravo na materijalne interese koji se štite članom 1. Protokola broj 1 (vidi, Evropski sud za ljudska prava, u daljnjem tekstu: Evropski sud, *Iatridis protiv Grčke* (GC), aplikacija broj 31107/96, stav 54, ECHR 1999-II, *Beyeler protiv Italije* (GC) broj 33202/96, stav 100, ECHR 2000I, i *Broniowski protiv Poljske* [GC], aplikacija broj 31443/96, stav 129, ECHR 2004V).

65. Ustavni sud zapaža da je u postupku pred redovnim sudovima bilo nesporno da je ugovor o kupoprodaji zaključen između apelantice i izvršenika valjan pravni posao koji, u smislu člana 23. Zakona o stvarnim pravima, predstavlja jedan od osnova za stjecanje prava vlasništva. Dalje, Ustavni sud zapaža da je članom 5. ovog ugovora određeno da je izvršenik saglasan da se apelantica na osnovu ovog ugovora, nakon što mu bude uplaćena ukupna kupoprodajna cijena, bez njegove daljnje saglasnosti i prisustva, upiše u listu uložениh ugovora kao vlasnica spornog stana. Članom 6. ugovora određeno je da će apelantica u posjed spornog stana ući 1. novembra 2009. godine pod uvjetom da je kupoprodajna cijena u cijelosti isplaćena, da će biti sačinjen zapisnik o primopredaji, te da ulaskom u posjed stana na apelanticu prelaze svi tereti, koristi i opasnosti u vezi sa stanom i da od tog trenutka teku garantni rokovi. Dakle, iako zaključenjem ugovora o kupoprodaji i isplatom kupoprodajne cijene apelantica nije stekla pravo vlasništva na spornom stanu upisom u odgovarajući registar, kako je to određeno članom 53. Zakona o stvarnim pravima, apelantica je stekla pravo da se upiše kao njegoва vlasnica i pravo na posjed spornog stana, što predstavlja „materijalni interes” u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

66. Dalje, ova apelantčina prava nisu prestala ni zabilježbom rješenja o izvršenju. Naime, Ustavni sud zapaža da je apelantica u izvršnom postupku uložila prigovor trećeg lica, tvrdeći da je na predmetnom stanu stekla pravo vlasništva koje izvršenje čini nedopuštenim. Apelantica je zaključkom upućena na parnicu u kojoj je pravosnažnom presudom (koja je donesena 5. augusta 2013. godine, a u odnosu na izvršenika potvrđena 30. januara 2014. godine) utvrđeno da je na osnovu ugovora iz 2009. godina kupila i stekla pravo vlasništva na predmetnom stanu, što je izvršenik dužan priznati i trpjeti da se apelantica uknjiži kao vlasnica predmetnog stana. Iz obrazloženja ove presude proizlazi

da je za postojanje ovih apelanticinih prava bez značaja činjenica da je u zemljišnoj knjizi već uknjiženo (14. septembra 2012. godine) rješenje o izvršenju kojim je konstituirano pravo namirenja u korist tražioca izvršenja na predmetnom stanu.

67. Slijedeći navedeno, proizlazi da osporene presude kojim je odbijen apelanticin tužbeni zahtjev da se izvršenje na predmetnom stanu proglašeno nedopuštenim jer apelantica prije pokretanja izvršnog postupka na osnovu zaključenog ugovora o kupovini stana nije stekla pravo vlasništva uknjižbom, predstavljaju miješanje u apelanticino pravo na imovinu u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

68. Ustavni sud podsjeća da član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju sadrži tri različita pravila. Prvo pravilo, koje se nalazi u prvoj rečenici prvog stava, opće je prirode i izražava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stava, određuje da lišavanje imovine može da se desi pod određenim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavu 2. istog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontroliraju korištenje imovine u skladu s javnim interesom. Sva tri pravila su međusobno povezana i nisu u međusobnoj kontradikciji, a drugo i treće pravilo se odnose na određene slučajeve miješanja države u pravo na mirno uživanje imovine i treba da se posmatraju u svjetlu prvog pravila (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Holy Monasteries protiv Grčke*, presuda od 9. decembra 1994. godine, serija A broj 301-A, stav 51).

69. Dovodeći navedeno u vezu sa činjenicama konkretnog slučaja iz kojih proizlazi da je apelanticin tužbeni zahtjev (kojim je tražila da se utvrdi da je nedopušteno izvršenje na predmetnom stanu) odbijen na osnovu odredaba koje po svojoj prirodi ulaze u krug onih kroz koje država, u suštini, ostvaruje kontrolu korištenja imovine. Dalje, osporene odluke kao učinak imaju otklanjanje prepreke da se nastavi izvršni postupak u kojem apelantica, u konačnici, može biti suočena sa gubitkom predmetnog stana, tj. lišavanjem imovine s obzirom na to da je u izvršnom postupku već donesen zaključak o prodaji predmetnog stana. Međutim, imajući u vidu da apelanticino pravo na posjed predmetnog stana, kao i pravo da se na njemu uknjiži kao vlasnica, a koja je stekla već na osnovu zaključenog ugovora i isplatom kupoprodajne cijene i o čemu joj je potvrdu izdao i sam izvršenik još 2009. godine, nisu prestala uknjižbom rješenja o izvršenju u odgovarajući registar, te da je nakon uknjižbe rješenja o izvršenju pravosnažnom presudom utvrđeno da je apelantica na osnovu zaključenog ugovora kupila i stekla pravo vlasništva na predmetnom stanu, što je izvršenik dužan priznati i trpjeti bez obzira na činjenicu da je uknjiženo rješenje o izvršenju, Ustavni sud će apelanticine navode ispitati u smislu općeg pravila sadržanog u prvoj rečenici člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, tj. mirnog uživanja imovine (vidi, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Ališić i drugi protiv BiH, Hrvatske, Srbije, Slovenije i BJR Makedonije*, presuda od 16. jula 2014. godine, stav 99).

70. Ustavni sud podsjeća da bi miješanje u pravo na imovinu bilo u skladu sa članom 1. Protokola broj 1 mora biti: predviđeno zakonom, u službi zakonitog cilja u javnom interesu, te mora biti proporcionalno proglašenom cilju, tj. uspostaviti pravičnu ravnotežu između prava pojedinca i općeg javnog interesa.

71. Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi osporene presude zasnovali najprije na članu 53. Zakona o stvarnim pravima. Citiranim odredbom je određeno da se pravo vlasništva na nekretninama na osnovu pravnog posla stječe uknjižbom u zemljišnu knjigu ako zakonom nije drugačije određeno. Dalje, redovni sudovi su imali u vidu i član 70. ZIP-a prema kom uz prijedlog za izvršenje na nekretnini mora biti predočen i izvod iz odgovarajućeg registra kao dokaz da je nekretnina upisana kao vlasništvo izvršenika. Najzad, redovni sudovi su imali u vidu i član 72. ZIP-a prema kome sud po službenoj dužnosti rješenje kojim se dozvoljava izvršenje na nekretnini izvršenika dostavlja radi zabilježbe zemljišnoknjižnom uredu, da se upisom rješenja u zemljišnu knjigu konstituiraju pravo namirenja na nekretnini u korist izvršenika, koje egzistira i prema svakom budućem vlasniku u slučaju da do takve promjene dođe u toku izvršnog postupka.

72. Ustavni sud zapaža da iz navedenih odredaba nedvosmisleno proizlazi da izvršenje neće biti dozvoljeno u slučaju da na nekretnini na kojoj je određeno izvršenje postoji pravo vlasništva trećeg lica koje je ustanovljeno prije pokretanja izvršnog postupka. U postupku pred redovnim sudovima nesporno je utvrđeno da apelantica na osnovu zaključenog ugovora u trenutku pokretanja izvršnog postupka nije bila upisana kao vlasnica predmetnog stana, odnosno da je zahtjev za upis podnijela (18. septembra 2012. godine) nakon što je izvršena uknjižba rješenja o izvršenju (14. septembra 2012. godine), tj. konstituirano pravo namirenja u korist tražioca izvršenja. Na drugoj strani, nesporno je utvrđeno i da je izvršenje na predmetnom stanu dozvoljeno na osnovu zahtjeva za izvršenje tražioca izvršenja koji je predočio izvod iz odgovarajućeg registra u kom je kao vlasnik predmetnog stana sa dijelom 1/1 upisan izvršenik. Stoga, proizlazi da je miješanje u konkretnom slučaju zasnovano na zakonu. Pri tome, Ustavni sud ukazuje da navedeno postupanje redovnih sudova korespondira sa stavom Ustavnog suda u predmetima koji su sa ovog aspekta - stjecanje prava vlasništva na osnovu pravnog posla pokretali slična pravna pitanja (vidi, *mutatis mutandis*, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2157/08 od 30. maja 2009. godine, tačka 49).

73. Dalje, Ustavni sud podsjeća da država ima obavezu ne samo da se uzdrži od neopravdanog miješanja u imovinu pojedinca već i da svima na svojoj teritoriji osigura pravnu sigurnost u stjecanju, ostvarivanju i zaštiti prava na nekretninama. Od ove obaveze država nije oslobođena ni onda kada ovakva prava proistječu iz odnosa koje njihovi učesnici slobodnom voljom uređuju. U službi ispunjenja ove obaveze nesumnjivo je i

član 53. Zakona o stvarnim pravima koji propisuje da se vlasništvo na nekretninama na osnovu pravnog posla stječe upisom u odgovarajući registar.

74. Dalje, Ustavni sud podsjeća da je svrha izvršnog postupka da osigura prinudno namirenje potraživanja koje je već utvrđeno u izvršnoj i vjerodostojnoj ispravi. Izvršne i vjerodostojne isprave podobne su za izvršenje ukoliko su u njima naznačeni tražilac izvršenja i izvršenik, te predmet, vrsta, obim i vrijeme ispunjenja obaveze. Dalje, izvršni postupak se pokreće na zahtjev tražioca izvršenja, ili po službenoj dužnosti radi prinudnog namirenja potraživanja koje tražilac izvršenja ima prema izvršeniku onako kako je to utvrđeno u izvršnoj ili vjerodostojnoj ispravi. U tom smislu proizlazi da je svrha čl. 70. i 72. ZIP-a da osiguraju da se prinudna naplata provedena na imovini koja nesporno pripada izvršeniku, tj. da pod udar prinudne naplate ne potpadne imovina trećeg lica prema kom tražilac izvršenja nema neki od izvršnih naslova kojim je utvrđeno njegovo potraživanje, te da osigura zaštitu prava tražioca izvršenja od eventualne zloupotrebe od izvršenika ili trećeg lica na način da, nakon dozvoljenog izvršenja na nekretnini izvršenika, izvršenik nekretninu otuđi trećem licu prema kom tražilac izvršenja nema potraživanje utvrđeno izvršnim naslovom i koje nije označeno u izvršnoj ispravi kao izvršenik, te tako prinudno namirenje potraživanja učini nemogućim.

75. Slijedeći navedeno, proizlazi da su pobrojane odredbe oba zakona u službi osiguranja pravne sigurnosti u stjecanju, ostvarivanju i zaštiti prava koja pripadaju pojedincu, što predstavlja zakoniti cilj u javnom interesu. Dakle, u konkretnom slučaju miješanje je i u službi legitimnog cilja.

76. Najzad, potrebno je odgovoriti na pitanje da li u okolnostima konkretnog slučaja miješanje zadovoljava i razuman odnos proporcionalnosti između općeg interesa i interesa pojedinaca. U vezi s tim, Ustavni sud, slijedeći vlastitu praksu i praksu Evropskog suda, ukazuje na to da u svakom pojedinom slučaju mora postojati „pravičan odnos” između zahtjeva javnog interesa koji se želi postići i zaštite osnovnih prava pojedinaca, što nije moguće postići ako apelant mora snositi „poseban i pretjeran teret” (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. februara 1986. godine, Serija a, broj 98, st. 46. i 50).

77. Ustavni sud zapaža da nije sporno da je apelantica propustila da se, u skladu sa članom 53. Zakona o stvarnim pravima, na osnovu valjanog pravnog posla uknjiži i kao vlasnica predmetnog stana. Nesporno je da je u tom smislu na jasan i nedvosmislen način upozorena i članom 8. ugovora koji je zaključila sa izvršenikom, tj. da tek upisom prava vlasništva u list uloženi ugovora postaje vlasnica predmetnog stana, kao i da je uvjet za upis prava vlasništva uvjerenje o oslobađanju od obaveze plaćanja poreza na promet, a

koju obavezu je preuzela zaključenjem ugovora. Dalje, nije sporno da je tražilac izvršenja uz prijedlog za izvršenje predočio izvod iz odgovarajućeg registra u kom je kao vlasnik predmetnog stana upisan izvršenik sa dijelom 1/1, da je rješenje o izvršenju upisano u odgovarajući registar i da je konstituirano pravo namirenja u korist tražioca izvršenja na koje ne mogu utjecati eventualne promjene vlasnika nekretnine u toku izvršnog postupka. Najzad, nije sporno da apelantica nije iskoristila ni mogućnost da na osnovu zaključenog ugovora sa izvršenikom zatraži predbilježbu stjecanja prava vlasništva na predmetnom stanu u smislu člana 54. Zakona o stvarnim pravima (dok se ne ispune sve pretpostavke zemljišnoknjižnog prava za uknjižbu prava vlasništva), posebno imajući u vidu i da se od imaooca prava razumno očekuje da zauzme aktivan stav, odnosno da preduzima mjere i radnje radi ostvarivanja i zaštite svojih prava.

78. Međutim, Ustavni sud zapaža da je u postupku pred redovnim sudovima bilo nesporno da je apelantica ugovor o kupoprodaji predmetnog stana sa izvršenikom zaključila, te u cjelini isplatila kupoprodajnu cijenu izvršeniku prije nego što je na predmetnom stanu konstituirano pravo na namirenje u korist tražioca izvršenja. Na osnovu ovog ugovora apelantica je prije konstituiranog prava na namirenje tražioca izvršenja na predmetnom stanu stekla pravo na posjed predmetnog stana (u postupku i nije bilo sporno da je apelantica u nesmetanom posjedu stana) i pravo na uknjižbu prava vlasništva na predmetnom stanu (izvršenik je prije konstituiranja prava na namirenje u korist tražioca izvršenja na predmetnom stanu izdao potvrdu da je izmirila sve obaveze po ugovoru koji su zaključili i da je saglasan da se predmetni stan uknjiži kao apelanticino vlasništvo). Ova apelanticina prava nisu prestala da postoje ni zabilježbom rješenja o izvršenju na predmetnom stanu. Najzad, pravosnažnom presudom nakon pokretanja izvršnog postupka je utvrđeno da je apelantica na osnovu zaključenog ugovora i isplatom kupoprodajne cijene stekla pravo vlasništva na predmetnom stanu i pravo da se uknjiži kao njegova vlasnica, što je izvršenik dužan priznati i trpjeti da se uknjiži kao vlasnik iako je u trenutku donošenja ove presude rješenje o izvršenju na predmetnom stanu već bilo zabilježeno u odgovarajućem registru.

79. Stoga, proizlazi da raspolaganje predmetnim stanom između apelantice i izvršenika na osnovu ugovora koji su zaključili nije uslijedilo kao rezultat pokrenutog izvršnog postupka i s ciljem da se tražilac izvršenja onemogućí da prinudno naplati svoje potraživanje od izvršenika, a od čega ga štiti upravo član 72. ZIP-a propisujući, pored ostalog, da promjena vlasnika nekretnine dok traje izvršni postupak nema značaj na njegovo pravo namirenja na toj nekretnini. Međutim, redovni sudovi su smatrali da su navedene okolnosti bez značaja jer apelantica na osnovu zaključenog ugovora nije stekla i pravo vlasništva u smislu člana 53. Zakona o stvarnim pravima, zbog čega su propustili da ih dovedu u vezu sa svrhom člana 72. ZIP-a i tako na apelanticu stavili pretjeran teret

pružajući zaštitu tražiocu izvršenja od raspolaganja koje je prethodilo zabilježbi izvršenja i koje nije bilo preduzeto radi onemogućavanja namirenja njegovog potraživanja od izvršenika. Ovo posebno imajući u vidu da, nakon izdavanja potvrde izvršenika još 2009. godine da se apelantica može uknjižiti kao vlasnica predmetnog stana, to njeno pravo nije prestalo postojati ni nakon izvršene zabilježbe izvršenja, da je radnje u svrhu uknjižbe - predaju ugovora Poreznoj upravi radi reguliranja poreza preduzela u junu 2012. godine, da se ovaj postupak odužio zbog razloga koji se mogu pripisati Poreznoj upravi, a zbog čega je tek 18. septembra 2012. godine i predala zahtjev za uknjižbu ugovora o kupoprodaji predmetnog stana, tj. nakon što je 6. septembra 2012. godine dozvoljeno izvršenje na predmetnom stanu, odnosno 14. septembra 2012. godine je izvršena i njegova zabilježba u knjizi položenih ugovora.

80. Dalje, Ustavni sud zapaža da i apelantica i tražilac izvršenja svoja prava na predmetnom stanu, u suštini, temelje na odnosu koji je svako od njih uspostavio sa izvršenikom i iz kojeg su proistekla određena prava i obaveze. Nije sporno da su i apelantica i izvršenik iz odnosa koji su uspostavili - ugovora o prodaji - izmirili svoje obaveze, tj. apelantica je izvršeniku u cjelini isplatila kupoprodajnu cijenu, a izvršenik joj je predao u posjed predmetni stan i izdao potvrdu da se može uknjižiti kao njegova vlasnica. Na drugoj strani, nije sporno da izvršenik preuzete obaveze prema tražiocu izvršenja iz odnosa koji su njih dvojica uspostavili nije izvršio, zbog čega tražilac izvršenja nastoji da ih prinudno naplati u izvršnom postupku.

81. U ovoj odluci je već ukazano na to da je svrha izvršnog postupka da osigura prinudno namirenje potraživanja koje tražilac izvršenja ima prema izvršeniku na imovini koja pripada izvršeniku. U konkretnom slučaju u izvršnom postupku je već donesen zaključak o prodaji predmetnog stana. To, dalje, znači da bi tražilac izvršenja mogao namiriti svoja potraživanja prema izvršeniku i osloboditi ga obaveze, koju je preuzeo iz odnosa koji su uspostavili, iz prodajne cijene predmetnog stana bez obzira na činjenicu da je apelantica u vezi sa predmetnim stanom izvršeniku izmirila sve obaveze u cjelini - isplatila cijenu. Na taj način bi, u konačnici, na apelanticu, zapravo, bio prebačen teret obaveze izvršenika koja je proistekla iz njegovog odnosa sa tražiocem izvršenja, odnosno rizik koji je tražilac izvršenja preuzeo u pogledu ispunjenja obaveza od izvršenika stupajući u odnos s njim, iako apelantica ni prema tražiocu izvršenja, kao ni prema izvršeniku nema neizmirenih obaveza.

82. Slijedeći navedeno, okolnost da je kao vlasnik predmetnog stana u trenutku pokretanja izvršnog postupka bio upisan izvršenik, što je tražilac izvršenja nesporno dokazao izvodom iz odgovarajućeg registra u smislu člana 70. ZIP-a, samo zbog apelanticinog propusta da se uknjiži kao vlasnica prije pokretanja izvršnog postupka, pa da zbog toga

ne postoji prepreka da se provede dozvoljeno izvršenje, rezultira pretjeranim teretom na apelanticinoj strani. Ovo posebno imajući u vidu da iz osporenih odluka proizlazi da ni za tražioca izvršenja, kao ni za izvršenika nije bilo sporno da su i prije pokretanja izvršnog postupka i apelantica i izvršenik uzajamne obaveze iz odnosa koji su uspostavili u cjelini izmirili jedno prema drugom, te da apelanticina prava nastala iz ovog odnosa (pravo na posjed i pravo na uknjižbu) nisu prestala ni uknjižbom rješenja o izvršenju, niti je uknjižba rješenja o izvršenju, kako je utvrđeno pravosnažnom presudom, bila prepreka da apelantica na osnovu valjanog ugovora sa izvršenikom stekne pravo vlasništva na predmetnom stanu i pravo da se na njemu uknjiži.

83. Najzad, Ustavni sud podsjeća da, u skladu sa ZIP-om, tražilac izvršenja, u slučaju da dozvoljeno izvršenje nije moguće provesti na predloženom sredstvu izvršenja, sve do namirenja svog potraživanja i dok postoji bilo koja imovina izvršenika, može predlagati nova sredstva izvršenja. Također, u skladu sa članom 37. ZIP-a (utvrđivanje imovine dužnika), može zahtijevati da sud od samog izvršenika i od drugih fizičkih i pravnih lica određenih u zahtjevu, upravnih i drugih organa i organizacija zatraži dostavu podataka o imovini izvršenika ako učini vjerovatnim da bi ova lica mogla imati ove podatke.

84. Stoga, proizlazi da se u okolnostima konkretnog slučaja ne može zaključiti da bi proglašenjem nedopuštenog izvršenja na predmetnom stanu na tražioca izvršenja bio stavljen pretjeran teret u ostvarivanju potraživanja koje ima prema izvršeniku. Ovo posebno imajući u vidu da je apelantica u postupku pred redovnim sudovima tvrdila i da je predmetni stan njen jedini dom, a koju činjenicu su redovni sudovi ocijenili bez značaja jer apelantica nije stekla pravo vlasništva upisom u odgovarajući registar, pri tome potpuno zanemarujući nespornu činjenicu da je na osnovu valjanog pravnog posla u posjedu predmetnog stana, kao i da ovo njeno pravo nije prestalo ni zabilježbom rješenja o izvršenju.

85. Ustavni sud smatra da miješanje u apelanticino pravo na mirno uživanje imovine, iako zasnovano na zakonu i u službi legitimnog cilja, na apelanticu stavlja pretjeran teret koji se ne može opravdati njenim propustom da se prije pokretanja izvršnog postupka uknjiži kao vlasnica predmetnog stana s obzirom na činjenicu da je prije pokretanja izvršnog postupka zaključivanjem ugovora sa izvršenikom, kome je u cjelini isplatila kupoprodajnu cijenu za predmetni stan, stekla pravo na posjed i pravo da se uknjiži kao njegova vlasnica, a koja prava nisu prestala ni uknjižbom rješenja o izvršenju, niti je uknjižba rješenja o izvršenju, kako je utvrđeno pravosnažnom presudom, bila prepreka da apelantica na osnovu valjanog ugovora sa izvršenikom stekne pravo vlasništva na predmetnom stanu i pravo da se na njemu uknjiži.

86. Ustavni sud zaključuje da je prekršeno apelantičino pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Ostali navodi

87. S obzirom na utvrđenu povredu apelantičinog prava na imovinu, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno ispituje i apelantičine navode o povredi prava iz člana II/3.e) i f) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz čl. 6. i 8. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

88. Ustavni sud zaključuje da u specifičnim okolnostima konkretnog slučaja postoji povreda prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada u okolnostima konkretnog slučaja miješanje u apelantičino pravo na imovinu, iako zakonito i u službi legitimnog cilja, za apelanticu rezultira pretjeranim teretom koji se ne može opravdati legitimnim ciljem u čijoj je službi.

89. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (1) i člana 64. stav (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

90. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

Predmet broj AP 2275/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Edvina Kutlovaca podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 016142 15 Gž od 11. ožujka 2016. godine

Odluka od 11. rujna 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2275/16**, rješavajući apelaciju **Edvina Kutlovca**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Mirsad Ćeman, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. rujna 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Edvina Kutlovca podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 016142 15 GŽ od 11. ožujka 2016. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Edwin Kutlovac (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Nedim Ademović, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 30. svibnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj S1 3 P 016142 15 GŽ od 11. ožujka 2016. godine. Podnescima od 21. lipnja 2018. godine otklonjeni su nedostaci u svezi s apelantovim imenom i njegovim zastupanjem pred Ustavnim sudom.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i zakonskog zastupnika tužene BiH, Ministarstvo sigurnosti, Granična policija BiH, Vijeće ministara BiH, Odbor za žalbe policijskih službenika (u daljnjem tekstu: tužena) zatraženo je 27. ožujka 2018. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Sud BiH i tužena su odgovor na apelaciju dostavili u razdoblju od 4. do 10. travnja 2018. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacijskih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Suda BiH broj S1 3 P 016142 14 P od 30. srpnja 2015. godine odbijen je apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da je tužena povrijedila apelantovo pravo na rad, potom da se ukine kao nezakonito Rješenje tužene broj UP-2-04-4-07-1-58-1/14 od 21. ožujka 2014. godine i Rješenje Stegovnog povjerenstva za policijske službenike Granične policije BiH (u daljnjem tekstu: Stegovno povjerenstvo) broj DP-47/13 od 23. veljače 2014. godine (u daljnjem tekstu: sporna rješenja), potom da se odbije zahtjev za pokretanje stegovnog postupka protiv apelanta od 23. prosinca 2013. godine i da se utvrdi da apelant nije stegovno kriv za teže povrede radne dužnosti, te shodno tome da tužena apelanta vrati na radno mjesto „Inspektor za obradu i analizu podataka” ili na slično radno mjesto istog platnog ranga, uz naknadu štete u vidu neisplaćenih plaća, zajedno s uplatom doprinosa iz radnog odnosa, uz obvezivanje apelanta na naknadu troškova parničnog postupka (sve preciznije navedeno u izreci presude).

6. Prvostupanjski sud je nakon provedenog dokaznog postupka, uvidom u brojne materijalne dokaze, te saslušavanjem svjedoka i parničnih stranaka (dokazi su taksativno pobrojani na stranama od 3. do 8. obrazloženja), te njihovom ocjenom u smislu članka 13. Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH (u daljnjem tekstu: Sud BiH) utvrdio da je tužbeni zahtjev neutemeljen. Na temelju provedenih dokaza Sud BiH je, između ostalog, utvrdio da je apelant s Graničnom policijom BiH imao zaključen ugovor o radu na neodređeno vrijeme počev od 1. svibnja 2006. godine, potom da je kao policijski službenik u činu mlađeg inspektora rješenjem Granične policije BiH od 6. ožujka 2013. godine upućen u Mirovnu misiju UN-a u Južni Sudan (u daljnjem tekstu: Misija) na razdoblje od godinu dana do 6. ožujka 2014. godine, uz sva prava koja proizlaze iz radno-pravnog statusa, uključujući i pravo povratka na ranije radno mjesto nakon završetka Misije. Tijekom postupka je također utvrđeno da je apelant u Misiji obavljao poslove oficira za izvještavanje,

kao i to da je apelant (njemačkim vojnim avionom za evakuaciju njemačkih državljana) 20. prosinca 2013. godine, dakle, prije isteka mandata, zbog izbijanja građanskog rata u Južnom Sudanu i pogoršanja sigurnosnih uvjeta, napustio Misiju na temelju odobrenja za integrirano kretanje osoblja i sigurnosti. Također je utvrđeno da je apelant nakon povratka u BiH rješenjem od 23. prosinca 2013. godine, koje je potvrđeno rješenjem tužene od 3. siječnja 2014. godine, privremeno suspendiran s pozicije koju je obavljao, nakon čega je protiv apelanta pokrenut stegovni postupak koji je okončan donošenjem spornih rješenja jer je u tom postupku utvrđeno da je apelant počinio težu povredu radne dužnosti zbog samovoljnog napuštanja povjerene dužnosti ili mjesta čuvanja određenog objekta ili osobe koje može imati štetne posljedice za policijski organ iz članka 105. stavak 1. toč. 9. i 15. Zakona o policijskim službenicima BiH (u daljnjem tekstu: Zakon), odnosno članka 5. stavak 1. toč. 9. i 15. Pravilnika o stegovnoj odgovornosti policijskih službenika BiH (u daljnjem tekstu: Pravilnik), što je bio razlog za izricanje sankcije prestanka radnog odnosa.

7. Prvostupanjski sud se u obrazloženju pozvao na odredbe relevantnog materijalnog prava, i to na odredbe Zakona, Pravilnika i Pravilnika o postupku upućivanja pripadnika policijskih službi u BiH u operacije potpore miru i druge aktivnosti u inozemstvu, izboru i obuci, pravima, obvezama, odgovornostima, postupanju pripadnika policijskih službi tijekom trajanja operacije potpore miru i po povratku iz operacije potpore miru, o pravima, obvezama i odgovornostima zapovjednika kontingenta (u daljnjem tekstu: Pravilnik o postupku upućivanja) koje je citirao, pojašnjivši još da se na predmetnu pravnu stvar primjenjuju odredbe Zakona o upravnom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZUP).

8. Prvostupanjski sud je potom istaknuo da se stegovna odgovornost policijskih službenika općenito razmatra u Zakonu (Odjeljak XI. – stegovna odgovornost) gdje je definirano da je policijski službenik odgovoran za povrede službene dužnosti nastale kao rezultat njegove krivnje, te da stegovni postupak mora biti fer i transparentan, a da tijekom njega policijski službenik uživa pravo da bude pravodobno obaviješten o optužbi za povredu službene dužnosti i o dokazima, kao i pravo da pismeno odgovori na optužbu ili da se njegova usmena izjava zapiše, potom pravo na fer i javno saslušanje u razumnom roku, pravo da ne iskazuje protiv sebe, pravo da se od optužbe brani sam ili uz stručnu pomoć odvjetnika, pravo na javno izricanje odluke, pravo na podnošenje žalbe na odluku stegovnog povjerenstva. Uz to je naglašeno da odredbe čl. 104. i 105. Zakona propisuju koje radnje predstavljaju teže i lakše povrede dužnosti, kao i način za pokretanje internog postupka zbog povrede službene dužnosti, dok članak 110. Zakona propisuje stegovne sankcije zbog teže ili lakše povrede dužnosti.

9. Prvostupanjski sud je potom naglasio da je apelant nakon izbijanja oružanih sukoba u Južnom Sudanu o tome e-mailom obavijestio tuženu, nakon čega je bez odobrenja tužene

samovoljno napustio Misiju i vratio se u BiH. Apelantove prigovore da je Misiju napustio uz odobrenje za integrirano kretanje osoblja i sigurnosti prvostupanjski sud nije prihvatio opravdanim, uz obrazloženje da to odobrenje ne predstavlja odobrenje za napuštanje Misije, već za kretanje unutar Misije, odnosno navedeno odobrenje regulira korištenje godišnjeg odmora koji je apelantu na njegov osobni zahtjev bio odobren u razdoblju od 10. do 29. siječnja 2014. godine. Uz to, kako je naglasio prvostupanjski sud, tijekom postupka je utvrđeno da je navedeno odobrenje naknadno prepravljeno, i to bez pečata i parafa od strane ovlaštene osobe, a iz iskaza svjedoka je proizašlo da svaki ispravak na aktu zahtijeva potpis ovlaštene osobe i pečat. Potom se prvostupanjski sud pozvao i citirao odredbu članka 4. Pravilnika o postupku upućivanja, shodno kojoj policijski službenici koji se upućuju u inozemstvo radi sudjelovanja u mirovnim operacijama imaju obvezu zastupati interese Bosne i Hercegovine u skladu s mandatom mirovne operacije i savjesno izvršavati svoje zadatke i obveze, te poštovati lanac rukovođenja i zapovijedanja, a prijevremeno i nenajavljeno napuštanje Misije, bez odobrenja, sigurno da nije bilo u interesu Bosne i Hercegovine.

10. Nakon što je prvostupanjski sud činjenične okolnosti konkretnog slučaja razmotrio u svjetlu relevantnih propisa Zakona, Pravilnika i Pravilnika o postupku upućivanja zaključio je da je tužena provela zakonit postupak u kojem su apelantu pružene sve garancije propisane Zakonom i podzakonskim aktima, te da je tužena u takvom postupku pravilno utvrdila apelantovu odgovornost za težu povredu službene dužnosti.

11. Shodno zaključku prvostupanjskog suda da su sporna rješenja zakonita i pravilna, neutemeljenim su se ukazali ostali apelantovi zahtjevi koji se odnose na uspostavu radno-pravnog odnosa, te isplatu. Prvostupanjski sud je još naglasio da prilikom odlučivanja nije posebno cijenio iskaze ostalih svjedoka, niti se upuštao u ocjenu nalaza i mišljenja vještaka koji je dan na okolnosti apelantovog psihičkog stanja i na okolnosti visine tužbenog zahtjeva jer oni nisu mogli utjecati na drugačiju odluku u predmetnom slučaju.

12. Odlučujući o apelantovoj žalbi izjavljenoj protiv prvostupanjske presude, drugostupanjsko vijeće Suda BiH je Presudom broj S1 3 P 016142 15 Gž od 11. ožujka 2016. godine žalbu odbilo i osporenu presudu potvrdilo. Drugostupanjski sud je, prije svega, prezentirao činjenično stanje koje je prvostupanjski sud utvrdio zaključivši da je taj sud na pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio materijalno pravo, te da stoga nisu utemeljeni apelantovi žalbeni prigovori kojima nastoji opovrgnuti stajalište prvostupanjskog suda o neutemeljenosti tužbe.

13. Drugostupanjski sud je ocijenio neutemeljenim apelantov prigovor kojim osporava vođenje stegovnog postupka od strane tužene tvrdeći da je za pitanje „samovoljnog napu-

štanje Misije” nadležan UN, a ne tužena jer, prema apelantovim tvrdnjama, on nije radio za tuženu, već za UN, a navedeno posebno imajući u vidu apelantovo psihičko stanje u vrijeme napuštanja Misije. Pojašnjavajući neutemeljenost ovog prigovora, drugostupanjski sud je u cijelosti prihvatio stajalište prvostupanjskog suda da je apelant u svojstvu policijskog službenika na temelju rješenja tužene od 6. ožujka 2013. godine upućen u Misiju na razdoblje od 12 mjeseci, da mu u tom razdoblju radni staž nije mirovao i da je ostvario sva prava koja proizlaze iz radno-pravnog statusa. Kako se radi o policijskom službeniku koji je bio dužan o prijevremenom napuštanju Misije obavijestiti ne samo svoje supervizore, šefove jedinica, već i nadležne organe u Bosni i Hercegovini, prema ocjeni drugostupanjskog suda, neovisno o vođenju postupka pred UN-om, i tužena je u skladu sa Zakonom i Pravilnikom mogla provesti stegovni postupak protiv apelanta koji je radno-pravni status ostvarivao kod tužene, što apelant i ne osporava. Drugostupanjski sud je potom naveo da je Pravilnikom o postupku upućivanja propisan postupak upućivanja policijskih službenika i zaposlenika Ministarstva sigurnosti BiH u mirovne misije, a koji, u skladu sa člankom 4. navedenog Pravilnika, imaju obvezu zastupati interese BiH u skladu s mandatom mirovne operacije, savjesno izvršavati povjerene zadatke i obveze uz poštovanje lanca rukovođenja i zapovijedanja. Istim pravilnikom, i to člankom 9. reguliran je radno-pravni status službenika i pravo na povratak na ranije radno mjesto, a člankom 24. regulirano je pravo na plaću i druge naknade koje proizlaze iz radnog odnosa, što znači da je za vrijeme trajanja mandata u Misiji apelant imao status policijskog službenika i da je ostvarivao sva prava iz radnog odnosa, zbog čega drugostupanjski sud nije mogao prihvatiti apelantov navod da nije radio za tuženu.

14. Potom se drugostupanjski sud u svezi s apelantovim prigovorima da prije upućivanja u Misiju nije prošao obuku za situaciju u posebnim kriznim uvjetima pozvao na odredbe čl. 13. i 14. Pravilnika o postupku upućivanja kojima je propisana obuka u skladu s potrebama mirovne operacije koju je tužena bila obvezna organizirati prije upućivanja službenika u mirovnu misiju, koju je apelant prošao zajedno s ostalim policijskim službenicima koji su upućeni u istu misiju, a koji zbog izbijanja sukoba u Južnom Sudanu Misiju nisu samovoljno napustili. Drugostupanjski sud nije prihvatio apelantov prigovor da je Misiju napustio uz odobrenje UN Security jer tako što ne proizlazi iz provedenih dokaza u postupku. U svezi s tim, drugostupanjski sud je naveo da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio da je apelant Misiju napustio na temelju odobrenja za kretanje unutar Misije, odnosno odobrenja za korištenje godišnjeg odmora, koje je antidatirano i prepravljano bez potpisa ovlaštene osobe i pečata, pri čemu ni sam apelant tijekom postupka nije negirao činjenicu da se prije napuštanja Misije nije obratio svom nadređenom osobno, što je suprotno članku 4. točka b) Pravilnika o postupku upućivanja. Navedeno posebno uzme li se u obzir pozicija koju je apelant obavljao u okviru Misije (zamjenik zapovjednika

kontingenta i zamjenik šefa operacija Misije). Drugostupanjski sud nije mogao prihvatiti opravdanim ni apelantove žalbene navode da je apelant zbog teške situacije u Južnom Sudanu i nepripremljenosti za takvu situaciju zapao u stanje akutnog stresa, zbog čega mu se ne može staviti na teret da je kriv za kršenje procedure ili narušavanje ugleda BiH. Navedeno stoga što je apelant bio dužan svoju dužnost obavljati u skladu s Pravilnikom o postupku upućivanja. Kako apelant nije poštovao lanac rukovođenja i svojim postupkom nije opravdao ukazano povjerenje, u skladu s mandatom Misije, niti je na takav način zastupao interese BiH, i prema ocjeni drugostupanjskog suda, tužena je zakonito provela stegovni postupak protiv apelanta i za težu povredu službene dužnosti izrekla mu stegovnu sankciju – prestanak radnog odnosa.

15. Prema ocjeni drugostupanjskog vijeća Suda BiH, ostali žalbeni prigovori nisu relevantni jer svojim sadržajem ne dovode u sumnju zakonitost i pravilnost pobijane presude.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelant smatra da je osporenim odlukama Suda BiH povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). U iscrpnoj apelaciji se, između ostalog, navodi da se radi o veoma teškom i složenom predmetu u kojem su država i sigurnosni organi vlasti, pokušavajući sakriti svoje propuste, odlučili apelantu staviti na teret krivnju koju on ne može preuzeti. Potom se navodi da apelantova životna priča, koja je mogla završiti „srebreničkim scenarijem”, ali na sreću nije, pokreće ne samo apelantovo osobno pitanje već i sustavno pitanje koliko je država ozbiljna u obavljanju veoma odgovornih poslova kao što je slanje vlastitih građana u mirovne misije. Potom se navodi da osobe koje se delegiraju sudjelovati u Misiji nisu naoružane, pri čemu se ističe da apelant nikada nije služio vojni rok, odnosno nije bio vojno osposobljen na bilo koji način, niti je prošao obuku za izvanredne okolnosti koje bi se mogle desiti u okviru Misije, pri čemu se tvrdi da apelant nikada nije prošao obuku u smislu čl. 13. i 14. Pravilnika o postupku upućivanja, za što, prema apelantovoj ocjeni, država treba snositi odgovornost. Apelant detaljno opisuje događaje u Južnom Sudanu koji su se dešavali u razdoblju od 16. do 20. prosinca 2013. godine nakon izbijanja građanskog rata, navodeći da su u tom razdoblju vršena masovna ubojstva civila, da je situacija bila alarmantna i da je svakog trenutka prijetila opasnost da sukob eskalira u okviru baze UN-a zbog velikog broja civila koji su zaštitu potražili upravo u bazi UN-a. Apelant potom ukazuje da su sve „velike” države počele sa evakuacijom svojih članova Misije, za razliku od BiH koja nije imala nikakav plan evakuacije svojih članova Misije

iako je o svemu bila obaviještena, i to od apelanta osobno. Potom se navodi da je apelant zapao u tešku psihičku krizu, posebno nakon saznanja da bi moglo doći do napada na bazu UN-a i činjenice da su članovi Misije iz BiH bili prepušteni sami sebi i zaboravljeni od države. Potom, tvrdi da stegovni organ tužene nije bio nadležan voditi stegovni postupak protiv apelanta, već samo organi UN-a koji također vode postupak protiv apelanta, zbog čega je povrijeđeno načelo *litispendentio*. Kršenje prava na pravično suđenje apelant vidi u neadekvatnom obrazloženju osporenih presuda za stajališta koja su iznijeli u obrazloženjima, posebno u svjetlu provedenih dokaza, te se u svezi s tim apelant pozvao na relevantnu praksu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud). Apelant potom ukazuje da su sudovi zanemarili činjenice u svezi s događajima u Južnom Sudanu, kao i činjenicu da BiH nije imala plan za evakuaciju svojih građana. U svezi s propustom u obuci nadležnih organa BiH sudovi nisu ponudili relevantno obrazloženje. Naglašeno je još da je stegovni postupak zapravo prekršajni postupak u kojem se utvrđuje, pored onoga što je prekršeno, i prisutnost subjektivnog elementa kršenja radno-pravnih obveza, a to je krivnja, a prema apelantovoj ocjeni, osporene odluke nisu dale odgovor na to pitanje i stoga nisu pravične. Odlučivanje stegovnih organa i sudova i ne čudi u obziru na to da je apelant javno osuđen medijskim linčom prije postupka, i to na temelju javnog izvještavanja Granične policije BiH, ministra sigurnosti i drugih dužnosnika, pa je na taj način stvorena atmosfera da je apelant dezertar, a da mu nije suđeno, tako da se potpuno zanemario i element subjektivne odgovornosti u jednoj takvoj situaciji.

b) Odgovor na apelaciju

17. Sud BiH je u odgovoru na apelaciju sve prigovore ocijenio neutemeljenim, uključujući i prigovore kojima apelant opravdava svoj postupak teškom situacijom na terenu i nepripremljenošću za nju, uslijed čega je zapao u stanje akutnog stresa jer te činjenice ne opravdavaju kršenje procedure ili narušavanje ugleda BiH, pogotovo imajući u vidu druge policijske službenike koji su također bili u Misiji i prolazili kroz istu situaciju. Zbog navedenog, kako je naglasio Sud BiH, apelant nije poštovao lanac rukovođenja, a svojim postupkom nije opravdao ukazano povjerenje u skladu s mandatom Misije, zbog čega je tužena zakonito provela stegovni postupak. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

18. Tužena je u iscrpnom odgovoru na apelaciju, između ostalog, navela da iz obrazloženja osporenih presuda proizlaze jasni razlozi za donošenje odluka, odnosno jasno obrazloženje da je apelant 20. prosinca 2013. godine za vrijeme svog privremenog boravka u Južnom Sudanu u svojstvu policijskog savjetnika CP-UN policije i zamjenika zapovjednika policijskog kontingenta BiH samovoljno napustio svoju dužnost i Misiju, koristeći avion koji je vlada Njemačke poslala po svoje civile (zaposlenike veleposlanstva), a takvim

postupkom apelant je nanio štetu ugledu BiH odnosno Graničnoj policiji BiH koja ga je imenovala na tu dužnost. U odgovoru je naglašeno da apelant tijekom stegovnog postupka ne samo da nije priznao svoju odgovornost i iskazao eventualno kajanje već je na sve načine pokušao ukazati da domicilni organi nemaju ingerencije voditi stegovni postupak protiv njega, kao da je pod nekom vrstom diplomatskog imuniteta, kršeći na taj način članak 4. Pravilnika o postupku upućivanja. Tužena je u prilogu odgovora dostavila kompletan stegovni spis na uvid. Tako je, između ostalih dokumenata, iz priopćenja za medije Ministarstva sigurnosti od 22. prosinca 2013. godine proizašlo da se situacija u Južnom Sudanu značajno stabilizirala i da nije potrebna evakuacija policajaca iz Misije (njih 35, uključujući i žene) pri čemu je još istaknuto da je komesar Misije uputio vrlo oštru obavijest Odjelu za mirovne operacije UN u New Yorku o tome da je BiH policajac (apelant) samovoljno napustio Misiju u kojoj je, pored pozicije zamjenika zapovjednika kontingenta BiH, obavljao i vrlo odgovoru funkciju zamjenika šefa operacija Misije. Iz relevantne dokumentacije je također vidljivo da su nadležni organi Misije UN-a s 20. prosincem 2013. godine prekinuli trajanje dužnosti UNMISS apelantu zbog napuštanja područja Misije bez odobrenja, te da se o konkretnom slučaju vodi daljnja istraga.

V. Relevantni propisi

19. U **Zakonu o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 50/08 – Z. O., 63/08, 35/09 i 7/12) relevantne odredbe glase:

*Članak 105. stavak (1) toč. 9) i 15)
Teže povrede službene dužnosti*

(1) Teže povrede službene dužnosti su:

9. ponašanje koje narušava ugled policijskoga tijela;

15. samovoljno napuštanje dužnosti ili mjesta čuvanja određenog objekta ili osobe, koje može imati štetne posljedice za policijsko tijelo;

*Članak 107.
Izricanje stegovne sankcije*

(1) Stegovne sankcije za lakše povrede službene dužnosti izriče rukovoditelj nakon provedenog internog postupka iz članka 106. ovoga zakona.

(2) Stegovne sankcije za teže povrede službene dužnosti izriče Stegovno povjerenstvo nakon provedenog stegovnog postupka iz članka 109. ovoga zakona.

Članak 109.

Pokretanje stegovnoga postupka

(1) *Za teže povrede službene dužnosti, odjel za unutarnju kontrolu u roku od sedam dana nakon provedenog internog postupka iz članka 106. ovoga zakona dostavlja Stegovnom povjerenstvu zahtjev za pokretanje stegovnoga postupka.*

(2) *Stegovno povjerenstvo odlukom pokreće stegovni postupak u roku od sedam dana od dana primitka zahtjeva odjela za unutarnju kontrolu.*

(3) *Zahtjev i odluka o pokretanju stegovnoga postupka zbog teže povrede službene dužnosti dostavlja se policijskom službeniku.*

(4) *Stegovno povjerenstvo donosi odluku o stegovnoj odgovornosti u roku od 60 dana nakon primitka zahtjeva iz stavka 1. ovoga članka.*

Članak 110. stavak (2) točka c)

Stegovne sankcije

(2) *Za teže povrede službene dužnosti propisane u članku 105. ovoga zakona mogu se izreći sljedeće stegovne sankcije:*

c) prekid radnog odnosa.

20. U Pravilniku o disciplinarnoj odgovornosti policijskih službenika Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 18/05, 34/08 i 73/12) relevantne odredbe glase:

Članak 1.

Predmet

Pravilnikom o disciplinarnoj odgovornosti policijskih službenika Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Pravilnik) reguliraju se pitanja disciplinarne odgovornosti, disciplinarnih sankcija, disciplinarnog postupka i izvršenja disciplinarnih sankcija za povrede službene dužnosti policijskih službenika uposlenih u Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine i Državnoj agenciji za istrage i zaštitu i Direkciji za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: policijsko tijelo).

Članak 2.

Krivica

Policijski službenik je disciplinarni odgovoran za povredu službene dužnosti koja je nastala kao posljedica njegove krivice.

Krivična ili prekršajna odgovornost ne isključuje disciplinarnu odgovornost policijskog službenika, ukoliko je počinjeno krivično djelo ili prekršaj također i povreda službene dužnosti.

Oslobađanje od krivične ili prekršajne odgovornosti policijskog službenika ne podrazumijeva istovremeno i oslobađanje od disciplinarne odgovornosti.

*Članak 5. stavak (1) toč. 9) i 15)
Teže povrede službene dužnosti*

Teže povrede službene dužnosti, propisane člankom 105. Zakona, su:

- 9. ponašanje koje narušava ugled policijskog tijela;*
- 15. samovoljno napuštanje dužnosti ili mjesta čuvanja određenog objekta ili osobe koje može imati štetne posljedice za policijsko tijelo;*

*Članak 8. stavak (1) točka c)
Disciplinarne sankcije za teže povrede*

Za teže povrede službene dužnosti, propisane člankom 5. ovog pravilnika, mogu se izreći sljedeće disciplinarne sankcije:

- c) prekid radnog odnosa.*

21. U Pravilniku o postupku upućivanja pripadnika policijskih službi u Bosni i Hercegovini u operacije podrške miru i druge aktivnosti u inozemstvu, izboru i obuci, pravima, obvezama i odgovornostima, postupanju pripadnika policijskih službi tijekom trajanja operacije podrške mira i po povratku iz operacije podrške miru, o pravima, obvezama i odgovornostima zapovjednika kontingenta („Službeni glasnik BiH” br. 93/06 i 24/08) relevantne odredbe glase:

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Pravilnikom se propisuje postupak upućivanja policijskih službenika, državnih službenika i uposlenika u Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine, službama i upravnim organizacijama u sastavu Ministarstva, entitetskim ministarstvima unutarnjih poslova, kantonalnim ministarstvima unutarnjih poslova u Federaciji BiH i Policiji Distrikta Brčko (u daljnjem tekstu: pripadnik policijskih službi u BiH) u operacije podrške miru i druge aktivnosti u inozemstvu, (u daljnjem tekstu: mirovne operacije) njihov izbor i osposobljavanje, postupanje tijekom trajanja mirovne operacije, prava, obveze i odgovornosti pripadnika policijskih službi u BiH tijekom trajanja mirovne operacije i po povratku iz mirovne operacije, o pravima, obvezama i odgovornostima zapovjednika kontingenta.

Članak 2. stavak (1) točka a)

U smislu odredbi ovog Pravilnika navedeni pojmovi imaju sljedeće značenje:

a) policijski službenik je osoba koja je uposlena u nekoj od policijskih službi u BiH i kojem je status policijskog službenika priznat sukladno propisima o policijskim službenicima u Bosni i Hercegovini.

Članak 4.

Pripadnici policijskih službi u BiH koji se upućuju u inozemstvo radi sudjelovanja u mirovnim operacijama imaju obvezu:

- a) zastupati interese Bosne i Hercegovine sukladno mandatu mirovne operacije,
- b) savjesno izvršavati svoje zadaće i obveze i poštivati lanac rukovođenja i zapovijedanja,
- c) provoditi i poštivati norme međunarodnog prava,
- d) snositi troškove proistekle iz neopravdanog prekida angažiranja u mirovnoj operaciji.

Članak 5. st. (1) i (3)

(1) Pripadnik policijske službe u BiH može biti upućen u mirovne operacije u inozemstvu isključivo uz osobnu suglasnost i suglasnost institucije ili službe u kojoj je isti u radnom odnosu.

(3) Pripadnik policijskih službi u BiH, tijekom trajanja mirovne operacije, može obavljati samo civilne poslove i zadaće.

IV. OBUKA UČESNIKA MIROVNIH OPERACIJA

Članak 12.

U mirovne operacije mogu se upućivati samo obučeni i prethodno pripremljeni pripadnici policijskih službi u BiH.

Članak 13.

(1) Pripadnik policijskih službi u BiH, koji je određen za sudjelovanje u mirovnoj operaciji prolazi kroz obuku, sukladno potrebama mirovne operacije i užim specijalističkim potrebama, za obavljanje planiranih aktivnosti u mirovnoj operaciji.

(2) Obuka se provodi prije upućivanja u mirovnu operaciju i neposredno nakon dolaska u mirovnu misiju. Istu koordinira Ministarstvo kao i Organizator mirovne operacije a prema utvrđenom programu i međunarodnim standardima. Obuka se provodi u Bosni i Hercegovini i /ili u inozemstvu ovisno o mogućnostima njezine provedbe u Bosni i Hercegovini, a sukladno konkretnim potrebama za dodatnim i specijalističkim znanjima.

Članak 14.

Cilj obuke pripadnika policijske službe u BiH je utvrđivanje:

- a) sposobnosti prilagođavanja kompleksnim i rizičnim situacijama;*
- b) sposobnost prilagođavanja radu u inozemstvu;*
- c) sposobnost izražavanja u pismenoj i verbalnoj formi;*
- d) sposobnost djelovanja u skupini;*
- e) samodisciplina i stabilnost pri stresnoj situaciji;*
- f) sposobnost improvizacije u kritičnim situacijama;*
- g) sposobnost življenja u posebnim uvjetima.*

V. POSTUPANJE TIJEKOM TRAJANJA MIROVNE OPERACIJE

Članak 17.

Tijekom trajanja mirovne operacije pripadnik policijskih službi u BiH, dužan je:

- a) postupati sukladno mandatu, karakteru i svrsi mirovne operacije;*
- b) poštivati pravni poredak države u kojoj se provodi mirovna operacija, propise i pravila, donijete od strane međunarodnih organizacija ili institucija ili mjerodavnih tijela BiH;*
- c) postupati po načelu nepristrasnosti, poštivati kodeks profesionalne policijske etike i štiti ugled Bosne i Hercegovine kako u svakodnevnom obavljanju poslova i zadaća tako i u slobodnom vremenu.*

Članak 20.

Pripadnik policijskih službi u BiH ukoliko tijekom trajanja mirovne operacije počini stegovnu povredu, učini prekršajno ili kazneno djelo podliježe odgovornosti po međunarodnim konvencijama te internom važećem zakonodavstvu koje obuhvaća narečena pitanja.

Članak 21.

(1) Pripadnik policijskih službi u Bosni i Hercegovini tijekom priprema, upućivanja i izvršavanja aktivnosti u mirovnoj operaciji potčinjen je zapovjedniku kontingenta policije iz BiH (daljnjem tekstu: zapovjednik kontingenta). Zapovjednika kontingenta i zamjenika zapovjednika kontingenta imenuje Ministar.

(2) Zapovjednik kontingenta u ispunjavanju svojih obveza i zadataka potčinjen je zapovjedništvu multinacionalnih snaga i tijelima vlasti Bosne i Hercegovine.

(3) U slučaju da su dobijene zadaće i obveze u suprotnosti sa zakonom ili odlukama mjerodavnih tijela BiH, zapovjednik kontingenta postupa po zakonima Bosne i Hercegovine, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno.

VI. PRAVA SUDIONIKA MIROVNE OPERACIJE

Članak 23. st. (1) i (2)

(1) Pripadniku policijskih službi u BiH koji sudjeluje u mirovnoj operaciji jamče se:

- a) diplomatska i pravna pomoć i zaštita Bosne i Hercegovine;
- b) zaštita ljudskih prava zagarantiranih Ustavom Bosne i Hercegovine;
- c) pravo na plaćeno odsustvo tijekom trajanja mirovne operacije kao i druga prava koja proizlaze iz radnopravnog statusa;
- d) povratak na ranije radno mjesto, odnosno raspoređivanje na drugo radno mjesto u skladu sa stručnom spremom i činom odnosno zvanjem. [...]

(2) Prava iz stavka (1) toč. c) i d) pripadnik policijskih službi u BiH ostvaruju u mjerodavnoj policijskoj službi, po mjestu zaposlenja.

Članak 24.

Pripadnik policijskih službi u BiH, koji sudjeluje u mirovnoj operaciji, ima pravo na plaću kao i druge nadoknade i prava koja proizlaze iz radnog odnosa u skladu s propisima o plaći i drugim nadoknadama, koji su propisani od mjerodavnog izvršnog tijela po mjestu zaposlenja pripadnika policijskih službi u BiH, osim prava koja se odnose na odvojen život.

VI. Dopustivost

22. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

24. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 3 P 016142 15 Gž od 11. ožujka 2016. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelant je primio 4. travnja 2016. godine, a apelacija je podnesena 30. svibnja 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

25. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelant osporava presudu Suda BiH tvrdeći da je tom presudom povrijeđeno njegovo pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

27. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

28. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovinsim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom.

29. U svezi s primjenjivošću članka 6. stavak 1. Europske konvencije na konkretan slučaj Ustavni sud se poziva na vlastitu praksu zauzetu u predmetu broj AP 2231/06 (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj AP 2231/06 od 23. studenog 2007. godine, toč. 11., 12. i 13., dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Stoga, Ustavni sud mora ispitati je li postupak pred redovnim sudovima bio pravičan onako kako zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

30. Ustavni sud ukazuje na to da prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova glede činjeničnog stanja i primjene prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

31. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. travnja 2005. godine, stavak 26.). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24.). Shodno navedenom, Ustavni sud će ispitati je li činjenično stanje pogrešno utvrđeno, odnosno je li prilikom odlučanja došlo do proizvoljne primjene materijalnog i procesnog prava.

32. Konačno, Ustavni sud ukazuje na to da, prema ustaljenoj praksi Europskog suda i Ustavnog suda, članak 6. stavak 1. Europske konvencije obvezuje sudove, između ostalog, obrazložiti svoje presude. Ova obveza, međutim, ne može biti shvaćena kao obveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja i iznesene argumente (vidi Ustavni sud, odluke br. U 62/01 od 5. travnja 2002. godine i AP 352/04 od 23. ožujka 2005. godine). Mjera u kojoj ova obveza postoji ovisi o prirodi odluke (vidi Europski sud, *Ruiz Torija protiv Španjolske*, presuda od 9. prosinca 1994. godine, serija A, broj 303-A, stavak 29.). Europski sud i Ustavni sud su u brojnim odlukama ukazali na to da domaći sudovi imaju određenu diskrecijsku ocjenu u svezi s tim koje će argumente i dokaze prihvatiti u određenom predmetu, ali istodobno imaju obvezu obrazložiti svoju odluku tako što će navesti jasne i razumljive razloge na kojima su tu odluku utemeljili (vidi Europski sud, *Suominen protiv Finske*, presuda od 1. srpnja 2003. godine, aplikacija broj 37801/97, stavak 36. i, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj AP 5/05 od 14. ožujka 2006. godine).

33. Apelant prigovara da Sud BiH nije ponudio relevantno obrazloženje na ključna pitanja koja je apelant postavio tijekom postupka koja se odnose na odgovornost države i njezine propuste u svezi s apelantovom obukom prije slanja u Misiju, tvrdeći da obuku iz čl. 13. i 14. Pravilnika o postupku upućivanja nije prošao, te ukazuje na neodgovorno ponašanje BiH organa koji nisu imali pripremljen plan evakuacije u kriznim situacijama, kao što su to imale sve „velike” države, te u svezi s tim tvrdi da apelant zbog prijevremenog napuštanja Misije ne može snositi krivnju. Uz to, apelant tvrdi da redovni sudovi uopće nisu uzeli u obzir stanje u Južnom Sudanu u relevantnom razdoblju po izbijanju građanskog rata, opisujući situaciju kao u Srebrenici u srpnju 1995. godine. Apelant također tvrdi da tužena nije imala ovlaštenje voditi stegovni postupak protiv apelanta, već isključivo UN koji vodi postupak protiv apelanta, pa u svezi s tim ističe prigovor litispencije i „prigovor

nevinosti”. Uz sve to smatra da redovni sudovi tijekom postupka nisu utvrdili apelantovu krivnju jer nisu sagledali subjektivne okolnosti konkretnog slučaja.

34. Imajući u vidu istaknute prigovore u svjetlu osporenih presuda i svih relevantnih dokumenata koji su dostavljeni na uvid Ustavni sud ne može izvesti zaključak da se radi o opravdanim prigovorima. Upravo suprotno, Ustavni sud smatra da su oba vijeća Suda BiH detaljno razmotrila sporna rješenja u svjetlu Zakona, Pravilnika i Pravilnika o postupku upućivanja na temelju kojih su došli do zaključka da je tužena provela zakonit postupak u kojem su apelantu bile pružene sve garancije propisane Zakonom i Pravilnikom. Ustavni sud zapaža da je stegovni postupak okončan izricanjem stegovne sankcije – prekid radnog odnosa zbog teže povrede radne dužnosti iz članka 105. stavak 1. toč. 9) i 15) Zakona i članka 5. stavak (1) toč. 9) i 15) Pravilnika (ponašanje koje narušava ugled policijskog organa i samovoljno napuštanje dužnosti ili mjesta čuvanja određenog objekta ili osobe koje može imati štetne posljedice za policijski organ). Ustavni sud, također, zapaža da apelant ni u apelaciji ne ukazuje na eventualne propuste tužene prilikom vođenja stegovnog postupka u formalno-pravnom smislu, odnosno ne ukazuje na propuste tužene u proceduri vođenja stegovnog postupka, niti se poziva na relevantne odredbe Zakona i Pravilnika za koje smatra da su proizvoljno primijenjene.

35. U kontekstu iznesenih prigovora kojima apelant pokušava diskreditirati ponašanje tužene, odnosno organe BiH, te Suda BiH koji je, prema apelantovim tvrdnjama, zaštitio i tuženu i organe BiH, stavljajući na taj način na apelanta teret njihove (ne)odgovornosti za propuste u svezi sa spornim događajem, Ustavni sud zapaža da je tijekom postupka, između ostalog, utvrđeno da je apelant, koji je u Misiji obavljao vrlo odgovorne dužnosti, bez relevantnog odobrenja i bez poštovanja lanca rukovođenja i zapovijedanja, samovoljno napustio Misiju, što je potvrdio i nadležni organ Misije UN-a, koji je apelantu prekinuo trajanje dužnosti UNMISS s 20. prosincem 2013. godine, nakon čega je pokrenuta istraga, a o tom događaju obaviješteno sjedište UN-a u New Yorku. Ustavni sud potom zapaža da je Sud BiH sve relevantne okolnosti konkretnog slučaja sagledao i u svjetlu Pravilnika o postupku upućivanja kojim su, između ostalog, propisani uvjeti za upućivanje pripadnika policijskih službi u operacije potpore miru utvrdivši da ni u tom segmentu nije bilo propusta tužene, te da je upravo apelantovo postupanje bilo protivno čl. 4. i 17. Pravilnika o postupku upućivanja (vidi relevantne propise). Ustavni sud zapaža da se Sud BiH osvrnuo i na prigovor vezan za apelantovu obuku u smislu čl. 13. i 14. Pravilnika o postupku upućivanja. U svezi s tim prigovorom, Ustavni sud zapaža da su i prvostupanjski i drugostupanjski sud tijekom postupka ispitali taj prigovor i utvrdili da je apelant, suprotno njegovim tvrdnjama, prošao obuku zajedno s ostalim policijskim službenicima, u opsegu potrebnom za obavljanje civilnih poslova i zadataka u Misiji (članak 5. stavak (3)

Pravilnika o postupku upućivanja propisuje da pripadnik policijskih službi u BiH, tijekom trajanja mirovne operacije, može obavljati samo civilne poslove i zadatke). U svezi s tim prigovorom, Ustavni sud također podsjeća da odredba članka 13. stavak (2) Pravilnika o postupku upućivanja propisuje: „Obuka se provodi prije upućivanja u mirovnu operaciju i neposredno nakon dolaska u mirovnu misiju. Istu koordinira Ministarstvo kao i Organizator mirovne operacije, a prema utvrđenom programu i međunarodnim standardima Obuka se provodi u Bosni i Hercegovini i /ili u inozemstvu ovisno o mogućnostima njezine provedbe u Bosni i Hercegovini, a sukladno konkretnim potrebama za dodatnim i specijalističkim znanjima.” Prema ocjeni Ustavnog suda, citirana odredba upućuje na zaključak da se dio obuke obavlja po dolasku u mirovnu misiju kojom koordinira organizator mirovne misije, iz čega slijedi da tužena nije jedina koja koordinira i obavlja obuku policijskih službenika za obavljanje civilnih poslova u okviru mirovne misije.

36. U svezi s prigovorima litispendinge koje apelant dovodi u vezu s stegovnim postupkom koji je provela tužena, iako su u njegovom slučaju, kako tvrdi, jedino organi UN-a bili nadležni provesti postupak, a koji su u vrijeme podnošenja apelacije vodili istragu u svezi s apelantovim samovoljnim napuštanjem Misije, Ustavni sud ovaj prigovor, prije svega, smatra kontradiktornim. Naime, Ustavni sud zapaža da apelant navodima apelacije pokušava odgovornost za svoj postupak (samovoljno napuštanje Misije) prebaciti na tuženu, pri čemu tvrdi da tužena nije nadležna voditi stegovni postupak, što se ukazuje kontradiktornim, posebno uzme li se u obzir da apelant predmetnom tužbom od tužene traži, između ostalog, povratak na posao, isplatu plaća, uplatu doprinosa. U svezi s istim prigovorom, Ustavni sud podsjeća da odredba članka 20. Pravilnika o postupku upućivanja propisuje: „Pripadnik policijskih službi u BiH ukoliko tijekom trajanja mirovne operacije počini stegovnu povredu, učini prekršajno ili kazneno djelo podliježe odgovornosti po međunarodnim konvencijama te internom važećem zakonodavstvu koje obuhvaća narečena pitanja.” Imajući u vidu citiranu odredbu, kao i odredbu članka 21. stavak (1) istog pravilnika (koja propisuje da je pripadnik policijskih službi u Bosni i Hercegovini tijekom priprema, upućivanja i izvršavanja aktivnosti u mirovnoj operaciji podređen zapovjedniku kontingenta policije iz BiH), te činjenicu da je apelant rješenjem Granične policije BiH upućen u Misiju, da je za vrijeme trajanja Misije ostvarivao sva prava iz članka 24. Pravilnika o postupku upućivanja, Ustavni sud ne uočava niti jednu zakonsku prepreku da tužena, neovisno o organima Misije UN-a, provede stegovni postupak protiv svog uposlenika. Prema ocjeni Ustavnog suda, takve okolnosti u kontekstu stegovnog postupka koji je tužena provela protiv apelanta, u skladu sa zakonskim i podzakonskim aktima, ne mogu pokrenuti pitanje litispendinge, pa se ovaj prigovor u okolnostima konkretnog slučaja čini neutemeljenim.

37. Konačno, u svezi s apelantovim prigovorima da nadležni organi u BiH nisu imali spreman plan evakuacije i spašavanja službenika u kriznim situacijama, kao što je to bila situacija u Južnom Sudanu u razdoblju od 16. do 20. prosinca 2013. godine, Ustavni sud, imajući u vidu relevantnu dokumentaciju, ne može prihvatiti opravdanim ni ovaj prigovor. Navedeno stoga što iz priopćenje za javnost Ministarstva sigurnosti od 22. prosinca 2013. godine (dva dana nakon što je apelant napustio Misiju), koje je Ustavnom sudu dostavljeno na uvid, proizlazi da se situacija u Južnom Sudanu značajno stabilizirala, te da ne postoji potreba da se evakuiraju policijski službenici iz BiH (njih 35, uključujući i žene), koji su bili angažirani u Misiji, a koji su ostali da obavljaju povjerene zadatke i nakon izbijanja sukoba. Stoga, imajući u vidu sve relevantne okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud ne može prihvatiti opravdanim ni apelantov prigovor da se u apelantovim radnjama i postupanju, protivno odredbama članka 4. i članka 17. Pravilnika o postupku upućivanja, nisu ispunili uvjeti za apelantovu stegovnu odgovornost u smislu članka 2. stavak (1) Pravilnika koji jasno propisuje: „Policijski službenik je disciplinarno odgovoran za povredu službene dužnosti koja je nastala kao posljedica njegove krivice.”

38. Stoga, u okolnostima konkretnog slučaja Ustavni sud ne nalazi opravdanim apelantove iznesene prigovore, te zaključuje da osporenim presudama Suda BiH nije došlo do kršenja apelantovog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje da nije bilo kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada iz obrazloženja presuda Suda BiH ne proizlazi ništa što bi opravdalo apelantove prigovore da u postupku pred Sudom BiH nije imao pravično suđenje u segmentima na koje je neutemeljeno ukazao predmetnom apelacijom.

40. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

Предмет број АП 2396/16

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Сенада Вулића поднесена
против Пресуде Врховног суда Феде-
рације Босне и Херцеговине број 65
0 П 068121 15 Рев од 10. маја 2016.
године

Одлука од 11. септембра 2018. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 2396/16, рјешавајући апелацију **Сенада Вулића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Мирсад Теман, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 11. септембра 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Сенада Вулића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 П 068121 15 Рев од 10. маја 2016. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Сенад Вулић (у даљњем тексту: апелант), којег заступа Шаћир Б. Комад, адвокат из Сарајева, поднио је 9. јуна 2016. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда

Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 65 0 П 068121 15 Рев од 10. маја 2016. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Врховног суда и туженог Хајрудина Мусића (у даљњем тексту: тужени) затражено је 30. марта 2018. године да доставе одговор на апелацију.

3. Врховни суд је доставио одговор на апелацију 3. априла 2018. године. Тужени у остављеном року није доставио одговор на апелацију.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

5. Апелант је 22. децембра 2008. године поднио тужбу против туженог ради исељења из куће у Сарајеву у ул. Логавина број 51 (у даљњем тексту: спорна кућа), односно напуштања посједа стана и шупе, те њихове предаје у посјед апеланту, тражећи и накнаду трошкова поступка.

6. Током поступка тужени је истакао противтужбени захтјев којим је тражио да се утврди да је прије 6. децембра 2000. године стекао својство носиоца станарског права на стану који се налази у приземљу спорне куће, по структури једнособан стан површине 21,49 м² (у даљњем тексту: предметни стан), те да му апелант призна сва права и обавезе који му по закону припадају, као и другим носиоцима станарског права који су то право стекли прије наведеног датума, те да се тужени обавезе да на име накнаде за коришћење предметног стана и шупе мјесечно плаћа 14,40 КМ, и то почевши од 22. децембра 2008. године, доспјели износ од 342,40 КМ одједном, а убудуће до 10. у мјесецу за претходни мјесец.

7. Одлучујући о тужбеном односно противтужбеном захтјеву, Општински суд у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) донио је Пресуду број 65 0 П 0681212 08 П од 14. јануара 2011. године, која је у цијелости потврђена пресудом Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд), којом је у цијелости усвојен апелантов тужбени захтјев, те тужени обавезан на накнаду трошкова поступка, а противтужбени захтјев туженог у цијелости је одбијен (све прецизније наведено у изреци пресуде).

8. На основу спроведених доказа (увидом у материјалне доказе, вјештачењем вјештака финансијске струке и саслушањем свједока), те њиховом оцјеном, у смислу члана 8 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП), Општински суд је утврдио да је апелант земљишнокњижни власник спорне куће у којој се налази предметни стан са шупом, да тужени предметни стан користи од рођења (1953. године), да је спорну кућу, коју је купио апелантов отац 1965. године, апелант наслиједио од своје мајке, да је предметни стан у својству „заштићеног станара” од раније користила мајка туженог Рахима Челик, која је апелантовим предницима плаћала накнаду за коришћење предметног стана, да је мајка туженог у предметном стану живјела све до почетка 80-их година када је добила на коришћење стан у стамбеној згради у Сарајеву у ул. Палмира Тољатија број 27, површине 51 м², те са стамбеним предузећем закључила уговор о коришћењу тог стана, да је тужени у предметном стану остао да живи након што се мајка с другим сином и кћерком преселила у нови стан, да тужени са својом мајком није живио у заједничком домаћинству до њене смрти, да тужени на адреси предметног стана има пријављено пребивалиште, да је до рата накнаду за коришћење предметног стана плаћао апелантовој мајци, а да јој је након рата исплатио заостале накнаде које није плаћао у рату, да је тужени плаћао комуналне услуге, да тужени нема обезбијеђен други смјештај, те да током коришћења предметног стана нико није тражио његово исељење до момента подизања тужбе.

9. Првостепени суд је на основу утврђеног чињеничног стања закључио да је тужбени захтјев основан јер је апелант током поступка доказао да је власник спорне куће у којој се налази предметни стан који тужени користи без икаквог правног основа, што је сам тужени потврдио у свом исказу, наводећи да не посједује никакву документацију по основу које станује у предметном стану. У вези с тим је наглашено да је током поступка утврђено да је спорну кућу у којој се налази предметни стан са шупом купио апелантов предник на основу купопродајног уговора од 31. маја 1965. године, а да је од раније предметни стан користила мајка туженог као заштићени станар. Општински суд је приликом одлучења о тужбеном захтјеву имао у виду одредбу члана 43 Закона о својинскоправним односима (у даљњем тексту: ЗСПО), те је примјеном цитиране одредбе одлучио као у ставу 1 изреке пресуде.

10. Општински суд се у вези с неоснованошћу противтужбеног захтјева позвао на одредбу члана 2 ст. 1 и 2 Закона о стамбеним односима (у даљњем тексту: ЗОСО), које је цитирао, уз закључак да током поступка није утврђено да је тужени на предметном стану стекао станарско право до 1974. године, односно до ступања на снагу наведеног закона, а да је предметни стан користила мајка туженог у својству

заштићеног станара којој је 1979. године додијељен други стан у којем је живјела од 1980. године па све до смрти, при чему је током поступка утврђено да тужени предметни стан користи без икаквог правног основа.

11. Одлучујући о ревизији туженог, Врховни суд је Пресудом број 65 0 П 068121 15 Рев од 10. маја 2016. године ревизију дјелимично усвојио и обје нижестепене пресуде преиначио тако што је одбијен апелантов тужбени захтјев, док је у преосталом дијелу (у односу на противтужбени захтјев) ревизија одбијена, те је одлучено да свака странка подмирује своје трошкове поступка, уз одбијање апелантовог захтјева за накнаду трошкова састављања одговора на ревизију.

12. Након што је Врховни суд детаљно презентовао чињенично стање које су утврдили нижестепени судови, тај суд је нагласио да у току поступка није утврђена чињеница да ли је мајка туженог стан на којем је стекла станарско право у улици Палмира Тољатија добила на коришћење и по основу чланова свог породичног домаћинства, при чему је наглашено да је тужени свакако имао то својство. У вези с тим је истакнуто да су нижестепени судови извели погрешан закључак да је ту чињеницу требало да докаже тужени.

13. Потом је Врховни суд тужбени захтјев којим се захтијева исељење туженог из предметног стана који тужени користи од свог рођења сагледао у свјетлу члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), утврдивши да се сходно цитираном члану предметни стан може сматрати домом туженог, подсјетивши у вези с тим на то да тужени у предметном стану живи од рођења (1953. године); да је у стану наставио да живи све до данас и након што су се његова мајка, брат и сестра одселили у други стан; да на предметном стану има пријављено пребивалиште; да је станарину плаћао апелантовој мајци која се сагласила да тужени настави ту живјети, из чега слиједи да се апелантова мајка није противила томе да тужени настави користити предметни стан и да никада није тражила његово исељење, те да је апелант за те односе сазнао послије мајчине смрти када је у оставинском поступку наслиједио спорну кућу, након чега је тужбом затражио исељење туженог из предметног стана.

14. Према оцјени Врховног суда, у таквим околностима тужени је успоставио довољно чврсту и трајну везу с предметним станом у којем остварује своје основне стамбене и животне потребе. Потом је Врховни суд подсјетио на то да дом представља фактичко стање које не подразумеива постојање правног основа, па одлуке нижестепених судова којима је усвојен тужбени захтјев за исељење туженог, иако је апелант власник предметног стана, али га никада није користио за становање (има

свој дом), према оцјени тог суда, представљају мијешање у право туженог на дом и не испуњавају критеријум оправданости и неопходности у демократском друштву. Врховни суд је навео да се у околностима конкретног случаја не може закључити да је интерес апеланта као власника спорне куће приоритетнији од интереса туженог, односно да је лишавање права туженог да користи предметни стан као свој дом неопходна мјера у демократском друштву у складу с неким од циљева члана 8 став 2 Европске конвенције. Према схватању Врховног суда, права и интерес власника предметног стана не би требали превагнути над интересом туженог, који би након 60 година живљења у предметном стану требало да га напусти.

15. Врховни суд је у вези с наведеним истакао да је неосновано позивање ниже-степенних судова на члан 21 ст. 1 и 2 ЗОСО-а јер у примјени цитиране одредбе другостепени суд полази од тога да је терет доказивања чињенице да је мајка туженог добила стан на коришћење 1979. године за себе и чланове породичног домаћинства био на туженом. Међутим, како је навео Врховни суд, апелант је у поступку тврдио, а исто тврди и у одговору на ревизију, да је мајка туженог добила стан и за туженог као члана породичног домаћинства, при чему тужени то није тврдио, нити то зна. Стога, како је навео Врховни суд, тврдње које тужени није изнио и које не иду у његову корист тужени није дужан ни да доказује, већ је терет доказа те чињенице на апеланту, који ту чињеницу није доказао.

16. Како се право туженог на дом заснива на фактичком стању, према оцјени Врховног суда, нису испуњене законске претпоставке на страни туженог за утврђење да је стекао станарско право на предметном стану, због чега је противтужбени захтјев правилно одбијен.

17. Потом је Врховни суд нагласио да важећим стамбеним законодавством није регулисано питање висине накнаде станарине за коришћење приватне имовине, нити су успостављени дјелотворни механизми за заштиту станара у лошијем материјалном положају, због чега судови нису у могућности да утврде висину накнаде, станарине или најамнине. Питање одређивања станарине и трошкова накнаде за коришћење станова не може се сагледати произвољно нити одвојено од права станара без одговарајућих правних норми за одржавање правичне равнотеже између интереса власника стана и општег интереса, што укључује и право корисника стана. Стога, због недостатка законодавних инструмената и мањкавости одредби у вези с одређивањем станарине, Врховни суд је навео да у таквим околностима суд није могао да одлучи произвољно о том дијелу противтужбеног захтјева, подржавши у том дијелу став нижестепених судова.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

18. Апелант сматра да је оспореном пресудом Врховног суда повријеђено његово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број уз Европску конвенцију. Апелант сматра да је пресуда Врховног суда незаконита и противна одредбама Устава БиХ, Европској конвенцији и ЗОСО-у, чије су се одредбе морале примијенити у конкретном случају. Сагласно одредби члана 13 ЗОСО-а, носилац станарског права који је стекао станарско право на другом стану у истом мјесту дужан је с осталим корисницима стана да се исели из стана који користи и усели у други додијељени стан. Ако носилац станарског права не поступи на изложени начин, на захтјев власника стана, стамбени орган донијеће рјешење о иселењу носиоца станарског права са свим лицима и стварима. Апелант сматра да се не може узурпацијом његовог права на имовину штитити право узурпатора на дом позивом на члан 8 Европске конвенције јер се на тај начин грубо крши апелантово право на имовину.

б) Одговор на апелацију

19. Врховни суд је у одговору на апелацију навео да остаје при разлозима датим у оспореној пресуди јер је пресуда донесена у складу за законом и Уставом и није било повреда на које апелант неосновано указује предметном апелацијом.

V. Релевантни прописи

20. У **Закону о стамбеним односима** („Службени лист СРБиХ” бр. 13/74, 23/76, 34/83, 14/84-373 – пречишћени текст, 12/87-367, 36/89-924, „Службени лист РБиХ” број 2/93-24, „Службене новине ФБиХ” бр. 11/98, 38/98, 12/99 и 19/99) релевантне одредбе гласе:

Члан 2. став 2.

Грађанин који је до ступања на снагу Закона о стамбеним односима („Службени лист СР БиХ” број 13/74) стекао станарско право на стан у породичној стамбеној згради односно на посебном дијелу зграде (у даљем тексту: стан у својини грађана) има сва права и обавезе који се овим законом прописују за носиоца станарског права и чланове његовог породичног домаћинства односно кориснике стана, ако овим законом није друкчије одређено.

Члан 13.

Ако носилац станарског права или малољетни чланови његовог породичног домаћинства имају или стекну у својину породичну стамбену зграду или стан у истом мјесту, на којима није стечено станарско право, дужан је са осталим корисницима стана да се исели из стана који користи и усели у свој стан, односно стан у својини малољетног члана породичног домаћинства, ако тај стан одговара његовим потребама и потребама чланова његовог породичног домаћинства који заједно са њим станују.

У случају из претходног става носилац станарског права са члановима свог породичног домаћинства дужан је да, у року од 30 дана од дана стицања породичне стамбене зграде или стана у својини, исели и преда стан даваоцу стана на коришћење односно власнику стана или да поднесе доказе да стан у својини не одговара његовим потребама и потребама чланова његовог породичног домаћинства који заједно са њим станују.

Ако носилац станарског права на поступи по одредби из претходног става, на захтјев даваоца стана на коришћење односно власника стана или по службеној дужности стамбени орган донијеће рјешење о исељењу носиоца станарског права сва свим лицима и стварима.

Члан 21.

Корисници стана (члан 6. став 1) који станују заједно са носиоцем станарског права имају право да трајно и несметано користе тај стан под условима који су прописани овим законом.

Члановима породичног домаћинства (члан 6. став 2) припада право из претходног става и послје смрти носиоца станарског права, као и када носилац станарског права из других разлога трајно престане да користи стан, осим ако је престао да користи стан на основу отказа уговора о коришћењу стана односно раскида тог уговора или на основу уговора о замјени тог стана, као и у случају када ја стекао станарско право на други стан који му је додијељен и за чланове породичног домаћинства, као и у случају из члана 13. овог закона.

21. Закон о власничко-правним односима ФБиХ („Службене новине ФБиХ” бр. 6/98 и 29/03), који је важио у релевантном периоду, у битном дијелу гласи:

Члан 43.

Власник може тужбом захтијевати од посједника повраћај индивидуално одређене ствари.

Власник мора доказати да на ствар чији повраћај тражи има право власништва, као и да се она налази у фактичкој власти туженог.

Право на подношење тужбе из става 1. овог члана, не застаријева.

22. У **Закону о парничном поступку** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 53/03, 73/05 и 19/06), који је важио у вријеме одлучења, релевантне одредбе гласе:

Члан 7.

Странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и да изводе доказе којима се утврђују те чињенице.

Члан 123.

Свака странка дужна је да докаже чињенице на којима заснива свој захтјев.

Суд ће слободном оцјеном доказа утврдити чињенице на основу којих ће донети одлуку.

Члан 126.

Ако суд на основу оцјене изведених доказа не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању те чињенице закључиће примјеном правила о терету доказивања.

VI. Допустивост

23. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

24. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

25. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 65 0 П 068121 15 Рев од 10. маја 2016. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 30. маја 2016. године, а апелација је поднесена 9. јуна 2016. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног

суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

27. Апелант оспорава пресуду Врховног суда тврдећи да је том пресудом повријеђено његово право из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на имовину

28. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

к) Право на имовину;

29. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра потребним да би надзирала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.

30. У вези са спорним питањем да ли је Врховни суд прекршио апелантово право на имовину у ситуацији када је уважавајући ревизију туженог преиначио оспорене пресуде и одбио апелантов тужбени захтјев којим је тражио да се тужени као дугогодишњи корисник предметног стана исели из стана и преда га у посјед апеланту као неспорном власнику, Уставни суд прије свега запажа да је слично чињенично и правно питање разматрано у предмету број АП 1597/16 (види Уставни суд, Одлука о допуштениости и меритуму број АП 1597/16 од 5. јула 2018. године, доступна на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Наиме, Уставни суд је у

цитираној одлуци утврдио да није дошло до кршења апелантовог права на имовину (апелант је у цитираном предмету такође власник стана који дужи временски период користи заштићени станар који је као члан породичног домаћинства наставио да користи стан и после смрти дједа и баке) када су редовни судови за своје одлуке дали јасно образложење из којег произлази да је мијешање у апелантово право на имовину било законито, да је служило легитимном циљу у општем интересу и да задовољава принцип пропорционалности (*op. cit.* АП 1597/16, тачке од 40 до 53). Уставни суд је у цитираној одлуци утврдио да је мијешање у апелантово право било законито и у јавном интересу јер релевантне одредбе ЗОСО-а имају циљ заштиту права лица која користе станове у својини грађана и да је мијешање било пропорционално јер апелант одбијањем тужбеног захтјева није доведен у другачији положај у односу на све друге власнике станова који су оптерећени тиме што су „заштићени станари” користили имовину, при чему надлежни законодавац наведено питање још увијек није регулисао релевантним правним прописима. Уставни суд подсјећа да је приликом одлучења имао у виду да је тужени у том предмету користио спорни стан са својом породицом дужи временски период и да је то био његов једини дом, те да би другачије рјешење представљало претјеран терет за њега јер би он практички остао без дома уколико би се удовољило апелантовом захтјеву.

31. Враћајући се на конкретан предмет, Уставни суд запажа да је став који је изнесен у цитираној одлуци *mutatis mutandis* примјењив и у конкретном случају.

32. Прије свега, Уставни суд запажа да се у конкретном случају може говорити о апелантовој имовини и да је пресудом Врховног суда дошло до мијешања у то његово право. У вези са законитошћу мијешања у апелантово право на имовину, што апелант заправо и приговара, сматрајући да је мијешање у његово право на имовину било незаконито јер није примијењена одредба члана 13 ЗОСО-а (види релевантне прописе), Уставни суд запажа је Врховни суд приликом одлучења узео у обзир релевантне одредбе ЗОСО-а, те да је приликом одлучења јасно образложио из којег разлога није било могуће примјенити одредбу члана 21 став 2 ЗОСО-а у конкретном случају, а на којој су нижестепени судови засновали своје одлуке. Наиме, Уставни суд запажа да је Врховни суд јасно нагласио да спорну чињеницу да ли је мајка туженог добила нови стан и за чланове породичног домаћинства апелант, који је то тврдио, није доказао, а терет доказивања те чињенице био је управо на њему, у смислу чл. 7 и 123 ЗПП, јер тврдње које тужени није изнио и које не иду у његову корист тужени није дужан ни да доказује, већ је терет доказа те чињенице на апеланту, који ту чињеницу није доказао. Стога се у таквим околностима чини произвољним позивање на одредбе члана 13 ЗОСО-а које прописују испуњеност

одређених услова за њихову примјену (ако тај стан одговара његовим потребама и потребама чланова његовог породичног домаћинства који станују с њим) што током поступка апелант није успио да докаже. Дакле, Уставни суд сматра да је мијешање у апелантово право у околностима конкретног случаја било законито будући да је Врховни суд одбио тужбени захтјев примјеном релевантних одредаба ЗОСО-а и ЗПП (терет доказивања) јер апелант своје тврдње у вези са спорним чињеницама током поступка није успио да докаже.

33. Одговарајући на питање да ли је мијешање у апелантово право на имовину било у јавном интересу и да ли је пропорционално легитимном циљу који се жели постићи, Уставни суд се позива на образложење Врховног суда. У вези с тим, Уставни суд запажа да је Врховни суд наведена питања расправио директно примјенивши Европску конвенцију, настојећи да успостави правичан баланс између два Уставом заштићена права, и то апелантовог неспорног права на имовину, у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, и права туженог на дом, у смислу члана 8 Европске конвенције. Наиме, Уставни суд запажа да је Врховни суд приликом одлучења дао предност туженом односно његовом праву на дом у свјетлу чињенице да предметни стан представља једини дом туженог у којем живи од рођења, те да је тужени с предметним станом остварио довољно чврсту и трајну везу, а да апелант има свој дом и да предметни стан никада није користио за становање, при чему је тај суд у обзир узео да ограничавање апелантовог права на имовину мора бити пропраћено плаћањем адекватне накнаде коју законодавац, нажалост, још увијек није законски прописао, нити је суд стога у могућности да то произвољно сам учини. Уставни суд запажа и да је Врховни суд закључио да се у релевантним околностима конкретног случаја не може извести закључак да је интерес апеланта као власника приоритетнији од интереса туженог, односно да би лишавање туженог његовог дома била неопходна мјера у демократском друштву у складу с циљевима права на дом, у смислу члана 8 став 2 Европске конвенције, те да права и интерес апеланта као неспорног власника предметног стана не могу превагнути над интересом туженог. Имајући у виду околности конкретног случаја – чињеницу да је мијешање у апелантово право било законито и да је Врховни суд приликом одлучења директно примјенио релевантне одредбе Европске конвенције те спровео тест пропорционалности с циљем постизања баланса између два Уставом заштићена права, односно апелантовог права на имовину, с једне стране, и права туженог на дом, с друге стране, при чему је дата предност праву туженог на дом уз образложење које се не чини произвољним, Уставном суду не остаје простор за супротан закључак.

34. Према томе, сагледавајући све специфичне околности конкретног случаја, те имајући у виду сопствену праксу у предмету који покреће слично чињенично и правно питање, Уставни суд сматра да је у предметном поступку успостављена правична равнотежа између заштите апелантовог права на имовину и општег интереса, односно да у конкретном случају на апеланта није стављен непримјерен терет ради остваривања законитог циља, а то је право туженог на дом у којем станује односно живи од свог рођења и с којим је остварио чврсту и јаку везу и којем је то једини дом.

35. Стога, Уставни суд закључује да у овом случају није дошло до повреде апелантовог права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

36. Слиједећи сопствену праксу, Уставни суд закључује да нема кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када је Врховни суд у околностима конкретног случаја у предмету који се тичао права власника стана на имовину, с једне стране, и права на дом тзв. заштићеног станара, с друге стране, дао јасно образложење из којег произлази да је мијешање у апелантово право на имовину било законито и да је служило легитимном циљу у општем интересу, а то образложење задовољава принцип пропорционалности.

37. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

38. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић

Предмет број АП 3108/16

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Пере Калабе поднесена против Пресуде Окружног суда у Добоју број 84 0 П 043652 14 П 2 од 10. маја 2016. године и Пресуде Основног суда у Дервенти број 84 0 П 043652 14 П 2 од 25. маја 2015. године

Одлука од 11. септембра 2018. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 3108/16**, рјешавајући апелацију **Пере Калабе**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Мирсад Теман, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 11. септембра 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Пере Калабе поднесена против Пресуде Окружног суда у Добоју број 84 0 П 043652 14 П 2 од 10. маја 2016. године и Пресуде Основног суда у Дервенти број 84 0 П 043652 14 П 2 од 25. маја 2015. године.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Перо Калаба (у даљњем тексту: апелант) из Брода, којег заступа Драган Толимир, адвокат из Бање Луке, поднио је 18. јула 2016. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде

Окружног суда у Добоју (у даљњем тексту: Окружни суд) број 84 0 П 043652 14 П 2 од 10. маја 2016. године и Пресуде Основног суда у Дервенти (у даљњем тексту: Основни суд) број 84 0 П 043652 14 П 2 од 25. маја 2015. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Окружног суда, Основног суда и Правобранилаштва Републике Српске - Сједиште замјеника Бања Лука (у даљњем тексту: Правобранилаштво) затражено је 20. фебруара 2017. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Окружни суд је доставио одговор на апелацију 27. фебруара 2017. године, док Основни суд није доставио одговор у остављеном року.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу се сумирати на сљедећи начин.

5. Апелант је Основном суду поднио тужбу против Републике Српске - Министарство унутрашњих послова - СЈБ Модрича (у даљњем тексту: тужена) ради поврата возила марке „голф” (у даљњем тексту: предметно возило) или исплате његове противвриједности. У тужби је навео да му је 4. децембра 1993. године предметно возило одузето за потребе тужене, те да му је за изузето возило издата потврда број Н 000189 од 4. децембра 1993. године. Даље је навео да му возило није никад враћено, нити му је познато гдје се налази и у каквом је стању.

6. Основни суд је, одлучујући о апелантовом тужбеном захтјеву, донио Пресуду број 84 0 П 043652 14 П 2 од 25. маја 2015. године којом је одбио као неоснован апелантов тужбени захтјев. У образложењу пресуде Основни суд је навео да је, након оцјене спроведених доказа (аслушања апеланта и заступника тужене, саслушања свједока, те увида у прецизно означене материјалне доказе, налаз и мишљења Одјељења криминалистичке технике Бања Лука), које је оцијенио у складу са чланом 8 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП), утврдио да је апелантов тужбени захтјев неоснован. Образлажући своје одлучење, Основни суд је првенствено указао да је на основу изведених доказа неспорно утврђено да су овлашћени радници тужене 4. децембра 1993. године одузели од З. К. предметно возило заједно са саобраћајном дозволом број БХ 01586215 која је гласила на апелантово име и да је притом издата потврда о одузимању возила број Н 000189 од 4. децембра 1993. године. Такође је утврђено да је возило, након одузимања, стављено

на располагање МУП-у РС, а из обавијести МУП-а Бања Лука од 7. априла 2003. године и акта ЦЈБ Бијељина од 9. децембра 2002. године произилази да је радник МУП-а РС М. Б. пријавио да је у ноћи 17/18. септембра 1996. године у Бијељини извршена крађа предметног возила од Н. Н. извршиоца и да је код ОЈТ Бијељина под бројем 11-1/02-230-179 КУ - 226/96 од 27. септембра 1996. године поднесена кривична пријава и расписана потјера. Такође је утврђено да је апелант 12. априла 1993. године регистровао предметно возило код СЈБ Брод на основу саобраћајне дозволе издате од СЈБ Калесија под регистарским ознакама таблица ТЗ 246-179.

7. Поред наведеног, утврђено је да је МУПРС - Одјељење криминалистичке технике Бања Лука за предметно путничко возило извршио вјештачење броја мотора и шасије и да је по њему дато мишљење да су бројеви мотора и шасије кривотворени, односно да је посљедњи број шасије „8” прекуцан од оригиналног броја „9”, док је прегледом броја мотора утврђено да он гласи ЈП 940184 и да је, такође, кривотворен у низу бројева, док је контролна плочица са техничким подацима о возилу причвршћена обичним „гесипо” нитнама. Основни суд је, такође, навео да је и апелант у својству парничне странке изјавио да му је било познато да се предметно возило налазило на листингу украдених возила у вријеме када је оно код њега било у посједу и да није предузео нити једну радњу ради утврђивања и отклањања сваке сумње да је као савјестан стицалац, прије одузимања предметног возила, постао власник тог возила по основу стицања од невластника уз истовремено предузимање радње ради утврђења да је предметно возило купљено од невластника, који у оквиру своје дјелатности стварно, а не привидно, ставља у промет такве ствари. С обзиром на наведено, Основни суд је закључио да апелант није доказао да је савјесни стицалац права својине на предметном возилу, односно није доказао да је власник предметног возила, у смислу одредбе члана 20 став 1 Закона о основним својинскоправним односима, нити је доказао да је, према одредби члана 31 истог закона, савјесни купац тог возила, те да се предметно возило налази у фактичкој власти тужене сходно одредбама члана 37 Закона о основним својинскоправним односима.

8. С обзиром на наведено, Основни суд је примјеном правила о терету доказивања, сходно чл. 7, 8 и 123 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП), одбио апелантов тужбени захтјев, сматрајући да апелант није пружио адекватне доказе о основаности свог тужбеног захтјева.

9. Окружни суд је, одлучујући о апелантовој жалби, донио Пресуду број 84 0 П 043652 14 П 2 од 10. маја 2016. године којом је жалбу одбио и првостепену пресуду потврдио. У образложењу пресуде Окружни суд је истакао да је, супротно апелантовим жалбеним наводима, првостепени суд правилном оцјеном изведених

доказа (искази саслушаних свједока и материјални докази) утврдио чињенично стање на основу којег је дао правилне и ваљане разлоге за свој закључак да је предметно возило „купљено од невластника који је у оквиру своје дјелатности стварно, а не привидно, ставио у промет возило које није могло бити предмет промета и купопродаје”. Стога, Окружни суд је закључио да је првостепена пресуда правилна и законита јер апелант није доказао да има право својине на предметном возилу чији поврат тражи у смислу одредаба члана 20 Закона о основним својинскоправним односима, нити да је био савјестан купац тог возила у смислу члана 31 став 1 истог закона, као и да се предметно возило налази у фактичкој власти тужене, сходно одредбама члана 37 Закона о основним својинскоправним односима.

10. Стога, Окружни суд је закључио да је првостепени суд правилно поступио када је, позивајући се на правила о терету доказивања, сходно чл. 7, 8 и 123 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП), одбио апелантов тужбени захтјев, сматрајући да апелант није пружио адекватне доказе о основаности свог тужбеног захтјева.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апелант сматра да му је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Наводи о повреди наведених права, у суштини, свде се на тврдње да је, због произвољне оцјене доказа, погрешно утврђено чињенично стање и на њега произвољно примијењено материјално право. Наиме, апелант сматра да је изведеним доказима неспорно доказао да је власник предметног возила јер је прије одузимања возило било регистровано на апеланту. Стога, апелант сматра да су „судови, због погрешне примјене одредаба чл. 20 став 1 и 37 Закона о основним својинскоправним односима, онемогућили апеланта да оствари право на накнаду штете”.

б) Одговор на апелацију

12. Окружни суд је навео да у цијелости остаје при чињеничним и правним закључцима садржаним у образложењу своје пресуде, указујући да нема повреде права на која апелант указује у апелацији, те је предложио да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

13. **Закон о парничном поступку** („Службени гласник Републике Српске” бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 и 61/13) у релевантном дијелу гласи:

Члан 7.

Странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и да изводе доказе којима се утврђују те чињенице.

Суд је овлашћен да утврди и чињенице које странке нису изнијеле, ако из резултата расправе и доказивања произилази да странке иду за тим да располажу захтјевима којима не могу располагати (члан 3. став 2.).

Члан 8.

Које ће чињенице узети као доказане одлучује суд на основу слободне оцјене доказа. Суд ће савјесно и брижљиво оцијенити сваки доказ засебно и све доказе заједно.

Члан 123. став (1)

Свака странка дужна је доказати чињенице на којима заснива свој захтјев.

Члан 126.

Ако суд на основу оцјене изведених доказа не може са сигурношћу утврдити неку чињеницу, о постојању те чињенице закључит ће примјеном правила о терету доказивања.

14. **Закон о основним својинскоправним односима** („Службени лист СФРЈ” бр. 6/80 и 36/90 и „Службени гласник Републике Српске” број 38/03) у релевантном дијелу гласи:

Члан 20.

Право својине стиче се по самом закону, на основу правног посла и наслеђивањем.

Право својине стиче се и одлуком државног органа, на начин и под условима одређеним законом.

Члан 37.

Власник може тужбом захтјевати од држаоца повраћај индивидуално одређене ствари.

Власник мора доказати да на ствар чији повраћај тражи има право својине, као и да се ствар налази у фактичкој власти туженог.

Право на подношење тужбе из става 1. овог члана не застарева.

VI. Допустивост

15. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

16. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може разматрати апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

17. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Окружног суда број 84 0 П 043652 14 П 2 од 10. маја 2016. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 18. маја 2016. године, а апелација је поднесена 18. јула 2016. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

18. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

19. Апелант побија наведене пресуде тврдећи да је тим пресудама повријеђено његово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине, као и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

20. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине гласи у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она о бухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

21. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.

22. Уставни суд запажа да се предметни поступак тиче утврђивања права на накнаду штете, дакле, да се ради о утврђивању апелантових грађанских права и обавеза, те су члан II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 Европске конвенције примјењиви.

23. Суштина навода апелације са аспекта права на правично суђење своди се на тврдњу да су оспорене пресуде, због произвољне оцјене доказа, утемељене на погрешно и непотпуно утврђеном чињеничном стање и погрешној примјени материјалног права. У вези с овим наводима, Уставни суд указује на конзистентну праксу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда према којој задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, уопштено, задатак редовних судова да оцјене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

24. Уставни суд се, дакле, према наведеним ставовима, може изузетно, када оцијени да је у одређеном поступку редовни суд произвољно поступао како у утврђивању чињеница, тако и у примјени релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. године, став 26), упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примјенили позитивноправне прописе. У контексту наведеног Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност

у примјени релевантних прописа никада не може водити правичном поступку (види Одлуку Уставног суда број АП 1293/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље). Стога ће Уставни суд у конкретном случају, с обзиром на питања која апелант проблематизује, испитати да ли су побијане одлуке утемељене на непотпуно утврђеном чињеничном стању и произвољној примјени позитивноправних прописа.

25. Разматрајући наводе апелације у вези с погрешно утврђеним чињеничним стањем и погрешном примјеном материјалног права, Уставни суд наглашава да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака судова у погледу оцјене доказа уколико се ова оцјена не доима очигледно произвољном. Члан 6 Европске конвенције не гарантује право да сви доказни приједлози буду прихваћени, нити захтијева да се слиједе било каква одређена правила у оцјењивању доказа (наведеном садржајно кореспондира члан 8 ЗПП). Уставни суд указује да је суд дужан оцијенити све доказе појединачно и у вези са осталим доказима, па онда на основу такве брижљиве оцјене извести закључак да ли је нека чињеница доказана (члан 123 ЗПП) по принципу слободне оцјене доказа. Слободна оцјена доказа, међутим, захтијева образложење како сваког доказа појединачно, тако и свих доказа заједно, те довођење свих спроведених доказа у узајамну логичну везу и извођење закључака о доказаности одређене чињенице (види, Уставни суд, Одлука број АП 612/04 од 30. новембра 2004. године, и Европски суд, *Doorson против Холандије*, пресуда од 6. марта 1996. године, објављена у Извјештајима број 1996-II, став 78).

26. Доводећи наведене ставове у везу са чињеницама конкретног предмета, Уставни суд запажа да је Основни суд, полазећи од чињеничног и правног основа у погледу тужбеног захтјева, у току поступка (на главној расправи) спровео доказе који су предложени и изведени како од апеланта тако и од тужене, те након свеобухватне анализе доказа у образложењу пресуде јасно је навео које чињенице су утврђене из садржаја изведених доказа, те је, у смислу одредби ЗПП, у вези с релевантним одредбама Закона закључио да апелантов тужбени захтјев није основан, будући да у поступку апелант није доказао да је власник предметног возила, нити да је био његов савјестан купац. Све закључке Основног суда у погледу неоснованости тужбеног захтјева потврдио је у жалбеном поступку Окружни суд који је, испитујући другостепену пресуду у границама жалбених разлога и по службеној дужности, прихватио као правилне, јасне и аргументоване све разлоге које је навео првостепени суд.

27. У вези с наведеним, Уставни суд сматра да су редовни судови дали довољне и јасне разлоге зашто су сматрали да апелант у предметном поступку није доказао да је власник предметног возила, нити да је био савјесни купац, позивајући се у својим

закључцима на релевантне одредбе ЗПП и Закона о основним својинскоправним односима. У датим образложењима Уставни суд, супротно апелантовим наводима, не налази елементе произвољне примјене процесног и материјалног права. С обзиром на то да апелант, осим понављања својих навода које су редовни судови испитали у оспореним пресудама и дали разлоге зашто они не могу довести до другачијег рјешења конкретне правне ствари, није понудио друге аргументе о наводном кршењу права на правично суђење, Уставни суд сматра да су редовни судови у образложењу својих одлука дали задовољавајуће, јасне и потпуне разлоге у погледу оцјене доказа и утврђеног чињеничног стања, те да нема ничега што би указивало на постојање произвољности од редовних судова у примјени релевантних одредаба ЗПП и Закона о основним својинскоправним односима на предметну ситуацију.

28. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да оспореним одлукама није повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на имовину

29. Апелант је у вези с чињеничним стањем и погрешном примјеном процесног и материјалног права указао и на повреду права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, износећи наводе идентичне оним који се односе на кршење права на правично суђење, а што је Уставни суд већ образложио у претходним тачкама ове одлуке. С обзиром на то, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о кршењу права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, такође, неосновани.

VIII. Закључак

30. Уставни суд закључује да оспореним одлукама није прекршено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када су редовни судови у образложењу својих одлука дали задовољавајуће, јасне и потпуне разлоге у погледу утврђеног чињеничног стања и примјене процесних и материјалноправних прописа на предметну ситуацију, а такво образложење Уставни суд не сматра произвољним.

31. Надаље, Уставни суд закључује да нема кршења ни права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине јер апелант кршење тог права везује за погрешну

примјену процесног и материјалног права, а Уставни суд је већ закључио да није било произвољности у том погледу.

32. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

33. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић

Predmet broj AP 1551/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Amele Đerzić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj 42 0 0 K 024046 15 Kž od 5. februara 2016. godine i Presude Općinskog suda u Zavidovićima broj 42 0 0 K 024046 14 od 17. juna 2015. godine

Odluka od 11. oktobra 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1551/16**, rješavajući apelaciju **Amele Đerzić**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1), (2) i (3) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. oktobra 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Amele Đerzić.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Kantonalnog suda u Zenici broj 42 0 0 K 024046 15 KŽ od 5. februara 2016. godine u dijelu odluke kojim je oštećeni „Bosna-Sunce osiguranje” d.d. Sarajevo s imovinskopravnim zahtjevom upućen na parnični postupak i u dijelu o oduzimanju imovinske koristi od apelantice pribavljene krivičnom djelom.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Zenici koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Zenici da u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove

odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se kao neosnovana apelacija Amele Đerzić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj 42 0 0 K 024046 15 Kž od 5. februara 2016. godine i Presude Općinskog suda u Zavidovićima broj 42 0 0 K 024046 14 od 17. juna 2015. godine u odnosu na ostale prigovore u vezi s kršenjem prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Amela Đerzić (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Nermina Pivić, advokat iz Zenice, podnijela je 4. aprila 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 42 0 0 K 024046 15 Kž od 5. februara 2016. godine i Presude Općinskog suda u Zavidovićima (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 42 0 0 K 024046 14 od 17. juna 2015. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog i Općinskog suda, te Kantonalnog tužilaštva Zeničko-dobojskog kantona (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo) zatraženo je 12. januara 2018. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Kantonalni sud je odgovor na apelaciju dostavio 17. januara 2018. godine, Tužilaštvo 26. januara 2018. godine, a Općinski sud 31. januara 2018. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelanticinih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Općinskog suda broj 42 0 K 024046 14 K od 17. juna 2015. godine apelantica je proglašena krivom za krivično djelo pronevjera u službi iz člana 384. stav 2. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH) i osuđena na kaznu zatvora u trajanju od tri mjeseca. Oštećeni „Bosna-Sunce osiguranje” d.d. Sarajevo je s imovinskopravnim zahtjevom upućen na parnicu. Od apelantice je oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim djelom u iznosu od 23.032,51 KM. Apelantica je obavezana da na ime troškova postupka sudu plati ukupan iznos od 238,95 KM.

6. U obrazloženju presude je navedeno da je zastupnik optužnice istakao: „(...) Bez obzira na izvršenje materijalne obaveze smatramo da postoji krivično djelo, jer ono nije uslovljeno izvršenjem ili neizvršenjem materijalne obaveze, jer je ovo krivično djelo počinjeno u vremenu i na način kako je to u optužnici navedeno, a kasnije je u parnici za nastalu štetu namirena Bosna Sunce osiguranje. Predložio je da sud optuženoj izrekne odgovarajuću kaznu i da ima u vidu da je ista namirila štetu oštećenju Bosna Sunce osiguranje Sarajevo u cjelokupnom iznosu.”

7. Na osnovu ocjene izvedenih dokaza, Općinski sud je našao nesumnjivo dokazanim da je apelantica radnjama opisanim u izreci presude počinila krivično djelo pronevjera u službi iz člana 384. stav 2. KZFBiH, tačnije da je u periodu od 4. januara 2005. godine do 28. decembra 2006. godine kao zaposlenica „Bosna-Sunce osiguranja” d.d. Sarajevo na poslovima prodaje osiguranja, s ciljem da sebi pribavi protupravnu imovinsku korist, sukcesivno prisvajala novčane iznose koje je primala od ugovarača osiguranja, u ukupnom iznosu od 23.032,51 KM, za koji iznos je oštetila „Bosna-Sunce osiguranje” d.d. Sarajevo.

8. Općinski sud je u obrazloženju presude istakao da svojstvo počinioca krivičnog djela pronevjera u službi iz člana 384. KZFBiH čini ono lice koje s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretnine koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama u Federaciji, te da je u konkretnom slučaju apelantici povjeren novac u službi. Prema mišljenju Općinskog suda, apelantica pogrešno tumači ovu zakonsku odredbu tvrdeći da „Bosna-Sunce osiguranje” nije institucija u Federaciji jer je privredno društvo sa 100% privatnim kapitalom u smislu KZFBiH, te da se u apelanticinim radnjama ne stječu elementi bilo kojeg krivičnog djela, a naročito krivičnog djela koje bi spadalo u krivična djela korupcije i krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti. Prema mišljenju Općinskog suda, svojstvo počinioca krivičnog djela pronevjera u službi ima svako lice kojem su novac, vrijednosni papiri ili druge pokretnine povjereni u službi. Općinski sud je dalje naveo da to što je alternativno odredbom člana 384. KZFBiH određeno da se ovo krivično djelo može počinuti „ili” uopće na radu u institucijama u Federaciji, to apelantici i nije stavljeno na teret. Apelantici je stavljeno na teret prisvajanje novca koji joj je povjeren u službi. Nadalje, Općinski sud je

istakao da je tačno da „Bosna-Sunce osiguranje” nije institucija Federacije BiH, ali da se ovo djelo može počiniti u svakom pravnom licu u Federaciji BiH kada počinilac s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretnine koje su mu povjerene u službi. U konkretnom slučaju, „Bosna-Sunce osiguranje” je pravno lice koje je osnovano kao dioničko društvo u skladu sa Zakonom o privrednim društvima u FBiH, što je sud utvrdio uvidom i čitanjem Statuta dioničkog društva za osiguranje Bosna Sarajevo od, kako je navedeno, „24. 02. 200. godine”. Općinski sud je zaključio da je apelantica imala svojstvo počinioca citiranog krivičnog djela na osnovu ugovora o radu na neodređeno vrijeme, zaključenog s „Bosna-Sunce osiguranjem” 1. aprila 2005. godine, iz kojeg je utvrdio da je apelantica obavljala poslove preuzimača rizika (član 2. ugovora), te Odluke o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u „Bosna-osiguranju” d.d. Sarajevo od 1. aprila 2005. godine. Dakle, kako je Općinski sud naveo, apelantici je u službi povjereno da prodaje police osiguranja u okviru obavljanja svoje službe u pravnom licu, te joj je u službi povjeren određen stepen samostalnosti u postupanju s novcem koji je dobijala od prodaje polica osiguranja.

9. Dalje je navedeno da je apelantica, kako je sama istakla u svom iskazu, uzimala novac od prodatih polica koje su kompletno plaćene i uplaćivala ga na police koje nisu plaćene, za koje prilikom prodaje nije dobila ni marku, te je novcem od polica koje su plaćene kompletno zatvarala police starijeg datuma. Općinski sud je zaključio da je apelantica ovakvim odnosom prema novcu koji joj je povjeren u službi ispoljila volju da s njim raspoláže kao da je njeno vlasništvo, a sve s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi. Istaknuto je da je apelantica u svom iskazu sama navela kako je imala saznanja da je njeno postupanje protuzakonito, odnosno bilo joj je poznato da Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila ne dopušta izdavanje polica od automobilske odgovornosti na rate, a sve police koje je izdavala bile su baš police iz automobilske odgovornosti, pa je zaključeno da je apelantica djelo vršila s umišljajem koji je obuhvaćao svijest o prisvajanju novca od prodaje polica osiguranja, koji je apelantici povjeren u službi. Prema mišljenju Općinskog suda, za krivično djelo koje se apelantici stavlja na teret irelevantno je to što je cjelokupan menadžment ranijeg društva „Bosna-osiguranja” pogrešno poslovao, čime su stvoreni veliki gubici i zbog čega je ovo društvo prodato Agramu iz Republike Hrvatske i formirano „Bosna-Sunce osiguranje”, kao i to što su i drugi zaposlenici ranijeg društva radili na isti način (npr. svjedokinja V. K.). To što su i drugi zaposlenici koji su radili na prodaji osiguranja zaključili sporazume s osiguranjem o izmirenju duga kao i apelantica, kao i to što su svi zaposlenici „preuzimači rizika”, pa i apelantica, imali usmenu saglasnost od menadžmenta osiguranja da rade na način kako su radili (da daju police osiguranja na rate), ne oslobađa apelanticu od krivične odgovornosti. Ni to što je apelantica imala usmeni nalog direktora H. N. da vrši prodaju polica osiguranja od auto-

mobilske odgovornosti na rate, u situaciji kada je apelantica bila svjesna da je takvo činjenje protivno Zakonu o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila iz 2005. godine, ne oslobađa apelanticu krivične odgovornosti za djelo koje joj se optužnicom stavlja na teret jer je znala da je radnja koju čini protupravna. To što protiv drugih nije pokrenut krivični postupak, niti su izvedeni pred sud zbog činjenja istih ili sličnih radnji kao i apelantica, ne oslobađa apelanticu od krivične odgovornosti. Općinski sud je istakao da nije imao razloga da ne povjeruje svjedocima odbrane i samoj apelantici saslušanoj u svojstvu svjedoka, koji su saglasni u tvrdnji da je menadžment ranijeg društva poslovao na način kako su to apelantica i svjedoci odbrane pred sudom objasnili, što je potkrijepljeno i materijalnim dokazima provedenim u toku postupka. Također, svjedoci optužbe su potvrdili apelantičine navode da je police osiguranja za motorna vozila davala na rate, a da su neki od kupaca police plaćali odjednom. Visina iznosa novca za koji je Općinski sud utvrdio da je apelantica pronevjerila utvrđena je na osnovu nalaza vještaka ekonomske struke, te je navedeno da je taj iznos duga naznačen i u članu 2. sporazuma o izmirenju međusobnih dugovanja zaključenog između „Bosna-Sunce osiguranja” i apelantice 15. aprila 2015. godine, kada je izvršen i preboj dugovanih iznosa, te je utvrđeno da „Bosna-Sunce osiguranje” isplati apelantici iznos od 18.231,19 KM, te je u skladu i s iskazom svjedoka E. Đ. u dijelu apelantičinog isplaćenog duga u iznosu od 1.750,00 KM i apelantičinim iskazom da je isplatila svojeručno iznos od 750,00 KM. Općinski sud je zaključio da je apelantica ovakvim protupravnim postupanjem s umišljajem pribavila sebi protupravnu imovinsku korist u iznosu od 23.065,81 KM, navodeći da je apelantica, zaključivanjem sporazuma o izmirenju duga broj 02/08 od 5. februara 2008. godine, te sporazuma o izmirenju međusobnih dugovanja od 15. aprila 2015. godine priznala radnju izvršenja krivičnog djela pronevjera u službi, tj. umišljajno prisvajanje novca koje joj je povjereno u službi, kojom radnjom je sebi pribavila imovinsku korist koja prelazi iznos od 10.000,00 KM, čime su se stekla sva bitna obilježja bića krivičnog djela pronevjera u službi iz člana 384. stav 2. KZFBiH, u vrijeme i na način kako je to pobliže opisano u činjeničnom opisu optužnice.

10. Općinski sud je naveo da je prilikom odlučivanja o vrsti i visini krivične sankcije koju će izreći optuženoj ocijenio sve okolnosti koje utječu da kazna bude veća ili manja shodno odredbi člana 49. KZFBiH, a naročito stepen krivice optužene, da je optužena djelo činila da bi postizala veće i bolje rezultate u poslovanju i donosila dobit pravnom licu u kojem je bila zaposlena, vrstu i visinu kazne propisane za predmetno krivično djelo, okolnosti pod kojim je krivično djelo počinjeno, vrstu i visinu štete nanesene oštećenom „Bosna-Sunce osiguranju”, kao i činjenicu da je iznos štete namirila. Od olakšavajućih okolnosti kod apelantice Općinski sud je ocijenio da optužena do sada nije kažnjavana, da nakon počinjenja krivičnog djela (2005–2006. godine) nije činila krivična djela, da se korektno ponašala pred sudom, da je bila nezaposlena, sve dok dugotrajnim parničnim postupcima

nije izdejstvovala povrat na posao kod oštećenog, a otežavajuće okolnosti nije našao. Sve navedene olakšavajuće okolnosti sud je ocijenio kao jednu osobito olakšavajuću okolnost, shodno odredbi člana 50. stav 1. tačka b) KZFBiH, zbog čega je u odnosu na apelanticu primijenio odredbe člana 51. KZFBiH o ublažavanju kazne, pa je apelantici odmjerio kaznu ispod zakonom propisane kazne za ovo krivično djelo.

11. Na osnovu odredbe člana 212. c) Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH), Općinski sud je oštećenog „Bosna-Sunce osiguranje” s postavljenim imovinskopravnim zahtjevom uputio na parnični postupak.

12. Općinski sud je na osnovu odredbe čl. 114. KZFBiH i 384. stav 4. KZFBiH od apelantice oduzeo imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom u iznosu od 23.032,51 KM, obrazlažući da, iako je utvrdio da je apelantica sporazumom o izmirenju međusobnih dugovanja od 15. aprila 2015. godine izmirila štetu oštećenom, koju je pričinila krivičnim djelom, niko ne može zadržati imovinsku korist koju je pribavio krivičnim djelom.

13. Kantonalni sud je Presudom broj 42 0 0 K 024046 15 Kž od 5. februara 2016. godine apelanticinu žalbu odbio kao neosnovanu i potvrdio Presudu Općinskog suda broj 42 0 0 K 024046 14 od 17. juna 2015. godine.

14. Kantonalni sud je ocijenio neosnovanim apelanticine žalbene navode da je nastupila zastara krivičnog gonjenja. Istaknuto je da je za krivično djelo pronevjera u službi iz člana 384. stav 2. KZFBiH zapriječena kazna zatvora od jedne do deset godina, a prema članu 15. stav 1. tačka c) KZFBiH relativna zastara je 15 godina za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko pet pa do deset godina, a apsolutna zastara prema članu 16. stav 6. KZFBiH nastupa tek kad protekne dvaput onoliko vremena koliko zakon propisuje za zastarjelost krivičnog gonjenja. S obzirom na to da je u konkretnom slučaju apelantici stavljeno na teret da je krivično djelo počinila u periodu od 4. januara 2005. godine do 28. decembra 2006. godine, Kantonalni sud je zaključio da nije nastupila ni relativna ni apsolutna zastara krivičnog gonjenja.

15. Nadalje, Kantonalni sud je ocijenio da je Općinski sud pravilno i potpuno utvrdio sve odlučne činjenice na osnovu kojih je proizašao nesumnjiv zaključak da je apelantica počinila predmetno krivično djelo pronevjera u službi iz člana 384. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZFBiH na način i u vrijeme kako je to opisano u izreci prvostepene presude i da je za njega krivično odgovorna. Kantonalni sud je prihvatio stanovište Općinskog suda da svojstvo učinioca predmetnog krivičnog djela pronevjera u službi ima svako lice kojem su novac, vrijednosni papiri ili druge pokretnine povjereni u službi, te da se to što je alternativno ovom zakonskom odredbom određeno da se ovo krivično djelo može

počiniti „ili uopće na radu u institucijama u Federaciji” apelantici ne stavlja na teret, već je apelantici stavljeno na teret prisvajanje novca koji joj je povjeren u službi. Osim toga, istaknuto je da je tačno da „Bosna-Sunce osiguranje” nije institucija Federacije, ali je Kantonalni sud našao, kao što je to utvrdio i Općinski sud, da se ovo djelo može počiniti u svakom pravnom licu u Federaciji BiH kada počinitelj s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretnine koje su mu povjerene u službi, a „Bosna-Sunce osiguranje” d.d. Sarajevo je pravno lice koje je osnovano kao dioničko društvo u skladu sa Zakonom o privrednim društvima u FBiH, te da tu nema ničega spornog. U pogledu apelantice žalbenog navoda da su i drugi službenici postupali na isti način, Kantonalni sud je istakao da oni nemaju krivičnopravni značaj za apelantice predmet jer je to stvar organa gonjenja, a ne suda.

16. Također je ocijenjeno da je prvostepeni sud pravilno zaključio da je apelantica počinila predmetno krivično djelo za koje je proglašena krivom prvostepenom presudom upravo na način i u vrijeme kako je to i opisano u izreci prvostepene presude i da se u njezinim radnjama stječu sva zakonska obilježja predmetnog krivičnog djela, te da je za navedeno krivično djelo odgovorna. Sadržaj svih dokaza, prema ocjeni Kantonalnog suda, iscrpno je naveo prvostepeni sud u svojoj presudi, dao njihovu analizu i ocjenu i iz toga izveo ispravne zaključke, pa je tu ocjenu, analizu i zaključke u cijelosti prihvatio kao ispravne i zakonite i Kantonalni sud.

17. Ispitujući odluku o kazni, Kantonalni sud je ocijenio da su sve okolnosti od značaja za odmjeravanje kazne pravilno vrednovane i u cijelosti opravdavaju krivičnopravnu sankciju koja je u konkretnom slučaju izrečena apelantici. Kantonalni sud je također ocijenio da su i druge odluke koje je prvostepeni sud donio u vezi s oduzimanjem imovinske koristi te troškovima postupka donesene na ispravan i zakonit način.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

18. Apelantica navodi da su joj povrijeđena prava iz člana II/3.d), e) i k) i člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te čl. 5, 6, 7. i 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

19. Ističe da su sudovi proizvoljno protumačili da se radi o krivičnom djelu pronevjera u službi iz člana 384. stav 2. KZFBiH jer „Bosna-Sunce osiguranje” nije institucija u Federaciji, pa je proizvoljno tumačenje KZFBiH dovelo do kršenja apelantice prava

na pravičan postupak. Naime, krivično djelo pronevjera u službi, koje se stavlja apelantici na teret, spada u glavu krivičnih djela podmićivanja i krivičnih djela protiv službene i druge odgovorne funkcije, pa na osnovu analize cijele glave krivičnih djela proizlazi da je zakonodavac jasno definirao službu ili uopće rad u institucijama u Federaciji.

20. U apelaciji se dalje navodi da je apelantici povrijeđeno pravo na imovinu. Naime, „Bosna-Sunce osiguranje” podnijelo je tužbu u parničnom postupku protiv apelantice radi naknade novčanog iznosa od 20.532, 51 KM, koji je okončan na način da je apelantica obavezana da poslodavcu „Bosna-Sunce osiguranje” po sporazumu o izmirenju duga kao obligacionom sporazumu isplati navedeni iznos. U međuvremenu je donesena pravosnažna presuda kojom je poništena odluka o otkazu ugovora o radu apelantici i naloženo poslodavcu („Bosna-Sunce osiguranje”) da isplati apelantici iznos od 32.624,32 KM, te je između apelantice i „Bosna-Sunce osiguranja” zaključen sporazum o izmirenju međusobnih dugovanja kojim su prebijena potraživanja iz pravosnažnih presuda, te je apelantici isplaćena razlika u iznosu od 18.231,196 KM, što predstavlja razliku između pravosnažnih presuda. Apelantica ističe da sudovi gube iz vida navedeni sporazum kojim su prebijena sva međusobna dugovanja između nje i „Bosna-Sunce osiguranja”, pa obavezuju apelanticu na oduzimanje imovinske koristi u iznosu od 23.032,51 KM, koji je ona već prebila sa „Bosna-Sunce osiguranjem”, te upućuju „Bosna-Sunce osiguranje” da svoj imovinskopravni zahtjev ostvari u parnici. Na taj način, zanemarujući da je apelantica izmirila u potpunosti svoja dugovanja prema „Bosna-Sunce osiguranju”, sudovi su donijeli proizvoljnu odluku kojom su omogućili „Bosna-Sunce osiguranju” da se dvostruko namiri.

21. Nadalje, apelantica navodi da je diskriminirana u pogledu ostalih zaposlenika preuzimača rizika u „Bosna-Sunce osiguranju” jer je poslodavac samo protiv nje podnio krivičnu prijavu, ali ne i protiv ostalih 14 zaposlenika koji su radili na poslovima preuzimača rizika na isti način kao i ona. Navodi da razlog takvom postupanju poslodavca proizlazi iz činjenice da je apelantica nakon dobijenog otkaza podnijela tužbu za poništenje odluke o otkazu ugovora o radu i naknadu plaće po kolektivnom ugovoru, nakon čega je od apelantice traženo da povuče tužbu, a u suprotnom joj je zapriječeno da će protiv nje biti podnijeta krivična prijava.

22. Konačno, istaknuto je da su se Općinski, a potom i Kantonalni sud pogrešno pozvali na odredbu člana 384. stav 4. KZFBiH koja nije ni postojala u vrijeme izvršenja djela, s obzirom na to da je ovaj stav navedenog člana stupio na snagu tek 2010. godine, pa su povrijedili odredbe člana 5. stav 2. KZFBiH koje se odnose na vremensko važenje krivičnog zakona. Na taj način apelantici je povrijeđen član 7. Evropske konvencije.

b) **Odgovor na apelaciju**

23. Općinski i Kantonalni sud i Tužilaštvo u odgovoru na apelaciju istakli su da su apelantici navodi neosnovani pozivajući se na obrazloženja osporenih presuda, te su predložili da Ustavni sud apelaciju odbije kao neosnovanu. Općinski sud je dodatno naveo da je apelantica kaznu zatvora od tri mjeseca izdržala u kućnom zatvoru s elektronskim nadzorom i platila troškove krivičnog postupka, dok u spisu nema dokaza da je vratila imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom.

V. **Relevantni propisi**

24. U **Krivičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04 i 18/05), u tekstu koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela, relevantne odredbe glase:

Član 2.

Značaj izraza u ovom zakonu

(3) Službena osoba je izabrani ili imenovani službenik ili druga službena osoba u organima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti i u drugim organima uprave i službama za upravu Federacije, kantona, gradova i općina koje obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; osoba koja stalno ili povremeno vrši službenu dužnost u navedenim organima i tijelima; ovlaštena osoba u privrednom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je zakonom ili drugim propisom donesenim na osnovu zakona povjereno obavljanje javnih ovlaštenja, a koja u okviru tih ovlasti obavlja određenu funkcija; te druga osoba koja obavlja određenu službenu funkcija na osnovu ovlaštenja iz zakona ili drugog propisa donesenog na osnovu zakona.

Član 384.

Pronevjera u službi

(1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretnine koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama u Federaciji,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) *Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.*

Član 114. st. 1. i 2.

Osnova oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

(1) *Niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom.*

(2) *Korist iz stava 1. ovog člana oduzet će se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je krivično djelo učinjeno pod uvjetima propisanim ovim zakonom.*

25. U **Zakonu o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” broj 42/10) relevantna odredba glasi:

Član 65.

U članu 384. iza stava (3) dodaje se novi stav (4), koji glasi:

(4) *Novac, vrijednosni papiri ili druge pokretne te pribavljena korist bit će oduzeti.*

26. U **Zakonu o krivičnom postupku FBiH** („Službene novine FBiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) relevantne odredbe glase:

Član 212. stav 3.

Odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu

(3) *U presudi kojom optuženog oglašava krivim sud može oštećenom dosuditi imovinskopravni zahtjev u cjelini ili mu može dosuditi imovinskopravni zahtjev djelimično, a za ostatak ga uputiti na parnični postupak. Ako podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za djelimično presuđenje, sud će oštećenog uputiti da imovinskopravni zahtjev u cjelini može da ostvaruje u parničnom postupku.*

Član 413.

Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

(1) *Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom utvrđuje se u krivičnom postupku po službenoj dužnosti.*

(2) *Tužitelj je u toku postupka dužan prikupljati dokaze i izviđati okolnosti koje su od važnosti za utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.*

(3) *Ako je oštećeni podnio imovinskopravni zahtjev u pogledu povraćaja predmeta pribavljenih krivičnim djelom, odnosno u pogledu novčanog iznosa koji odgovara vrijednosti stvari, imovinska korist će se utvrđivati samo u onom dijelu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom.*

VI. Dopustivost

27. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

28. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

29. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 42 0 0 K 024046 15 KŽ od 5. februara 2016. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu, a apelacija je podnesena 4. aprila 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

30. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u ovom dijelu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

31. Apelantica navodi da su joj povrijeđena prava iz člana II/3.d), e) i k) i člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te čl. 5, 6, 7. i 14. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

32. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

33. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom.

34. U konkretnom slučaju radi se o krivičnom postupku u kojem je apelantica proglašena krivom za krivično djelo propisano zakonom, te joj je izrečena kazna zatvora. Dakle, u postupku je utvrđivana osnovanost krivične optužbe protiv apelantice, pa proizlazi da apelantica u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati je li postupak pred redovnim sudovima bio pravičan onako kako to zahtijevaju navedene odredbe.

35. Ustavni sud, prije svega, podsjeća na to da je u svojim ranijim odlukama, oslanjajući se na jurisprudenciju Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), zaključio da se pitanje da li je optuženi imao pravičan postupak mora riješiti na osnovu cjelokupnog postupka (vidi Evropski sud, *Monnel i Morris*, odluka od 2. marta 1987. godine, serija A, broj 115, str. 21, stav 54).

36. Ustavni sud zapaža da apelantica ističe povredu prava na pravičan postupak zbog pogrešno utvrđenog činjenično stanja, te pogrešne primjene materijalnog prava. Naime, apelantica ističe da kao zaposlenik „Bosna-Sunce osiguranja”, koje je dioničarsko društvo u privatnom vlasništvu dioničara, nije mogla biti proglašena krivom i osuđena za krivično djelo pronevjera u službi, te da se nisu mogle donijeti odluke o oduzimanju imovinsko-pravne koristi od apelantice i upućivanju oštećenog „Bosna-Sunce osiguranje” da svoj imovinsko-pravni zahtjev ostvari u parnici, s obzirom na to da je apelantica oštećenom namirila štetu u cjelokupnom iznosu.

37. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede

ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminaciona.

38. Dakle, Ustavni sud se prema navedenom stavu može izuzetno, kada okolnosti konkretnog slučaja ukazuju na mogućnost da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Stoga će Ustavni sud u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelantica problematizira, ispitati jesu li osporene odluke zasnovane na proizvoljno utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljno primjeni relevantnih propisa.

U odnosu na utvrđenje da je apelantica počinila predmetno krivično djelo

39. Dovodeći prethodno iznesene stavove u vezu s konkretnim slučajem, Ustavni sud zapaža da je tokom postupka pred Općinskim sudom proveden veliki broj dokaza koje su predložili odbrana i Tužilaštvo, koji su ocijenjeni pojedinačno i u međusobnoj vezi, pri čemu nije izostala analiza provedenih dokaza, o čemu se detaljno izjasnio u obrazloženju presude, te je utvrdio nesumnjivo dokazanim da je apelantica počinila krivično djelo za koje ju je proglasio krivom, dajući za svoj stav jasno i argumentirano obrazloženje koje se ne doima proizvoljnim kako u segmentu činjeničnog utvrđenja tako i u segmentu primjene materijalnog i procesnog prava. Također, Kantonalni sud je dao jasno i argumentirano obrazloženje koje se ne doima proizvoljnim, zbog čega je potvrdio presudu Općinskog suda u dijelu u kojem je utvrdio nesumnjivo dokazanim da je apelantica počinila krivično djelo za koje je proglašena krivom.

40. Naime, apelantica je proglašena krivom za krivično djelo pronevjera u službi iz člana 384. stav 2. KZFBiH. Općinski i Kantonalni sud su smatrali da svojstvo učinioca predmetnog krivičnog djela pronevjera u službi ima svako lice kojem su novac, vrijednosni papiri ili druge pokretnine povjereni u službi, te da se ovo djelo može počiniti u svakom pravnom licu u Federaciji BiH kada počinitelj s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretnine koje su mu povjerene u službi, a „Bosna-Sunce osiguranje” d.d. Sarajevo je pravno lice koje je osnovano kao dioničko društvo i apelantici je u službi povjereno da prodaje police osigu-

ranja u okviru obavljanja svoje službe u pravnom licu, te joj je u službi povjeren određen stepen samostalnosti u postupanju s novcem koji je dobijala od prodaje polica osiguranja. Ovakva obrazloženja Općinskog i Kantonalnog suda koji su smatrali da svojstvo učinioca predmetnog krivičnog djela pronevjera u službi ima svako lice kojem su novac, vrijednosni papiri ili druge pokretne povjereni u službi, odnosno da se ovo djelo može počiniti u svakom pravnom licu u Federaciji, pa su apelanticu proglasili krivom i osudili za krivično djelo pronevjera u službi iz člana 384. stav 2. KZFBiH, Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Pri tome, Ustavni sud podsjeća da se u svojoj praksi već susretao sa sličnim odnosno identičnim apelacionim navodom, te je u Odluci broj *AP 1284/10* zaključio da identična obrazloženja redovnog suda u pogledu obilježja krivičnog djela pronevjera u službi iz člana 384. stav 2. KZFBiH nisu proizvoljna i apelaciju odbacio kao *prima facie* neosnovanu (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1284/10* od 9. aprila 2010. godine).

41. Također, ne može se zaključiti da je Općinski sud prekoračio načelo slobodne ocjene dokaza, pogotovo ne na način koji bi doveo u pitanje garancije prava na pravično suđenje, niti je dokazni postupak zloupotrijebljen na apelanticinu štetu u smislu prava na pravičan postupak, kao ni načelo „jednakosti oružja” koje je važan element pravičnog suđenja i koje podrazumijeva da objema stranama mora biti data razumna mogućnost da izlože svoj predmet, uključujući i iznošenje dokazne građe pod uvjetima koji ih ne stavljaju u znatno podređen položaj u odnosu na protivnika (vidi presudu Evropskog suda *Dombo B. V. protiv Holandije* od 27. oktobra 1993. godine, serija A, broj 274, str. 19). Na osnovu svega navedenog, Ustavni sud smatra da procjena dokaza koju je uradio Općinski sud u pogledu odlučivanja o apelanticinoj krivičnoj odgovornosti za krivično djelo pronevjera u službi za koje je proglašena krivom, koju je potvrdio i Kantonalni sud, nije bila proizvoljna.

42. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da su neosnovani apelanticiini navodi da joj je osporenim presudama u dijelu u kojem je utvrđeno da je počinila krivično djelo za koje je proglašena krivom i osuđena na kaznu zatvora povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

U odnosu na odluku o oduzimanju imovinske koristi i upućivanju oštećenog s imovinskopravnim zahtjevom na parnicu

43. Iz navoda apelacije dalje proizlazi da apelantica smatra kako su redovni sudovi proizvoljno primijenili relevantne odredbe KZFBiH kada su je obavezali da na ime stečene imovinske koristi uplati navedeni iznos, a oštećeni „Bosna-Sunce osiguranje” je istovremeno s imovinskopravnim zahtjevom upućen na parnicu, iako je, kako apelantica navodi, ona u potpunosti izmirila svoja dugovanja prema „Bosna-Sunce osiguranju”.

44. Ustavni sud primjećuje da je odluka o oduzimanju imovine pribavljene krivičnim djelom donesena s pozivom na odredbe čl. 114. KZFBiH i 384. stav 4. KZFBiH (u obrazloženju presude Općinskog suda je napisano „člana 384. stav 4. ZKPFBiH”, međutim, odredbe člana 384. ZKPFBiH odnose se na zakazivanje ročišta i glavnog pretresa u postupku prema maloljetnicima, pa je očigledno da se radi o odredbi KZFBiH, a ne ZKPFBiH). Član 114. stav 1. KZFBiH propisuje da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, a stav 2. istog člana propisuje da će se korist pribavljena krivičnim djelom oduzeti sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je krivično djelo učinjeno pod uvjetima propisanim KZFBiH. Oduzimanje imovinske koristi je posebna krivičnopravna mjera kojom se ostvaruje načelo da niko ne može zadržati imovinsku korist stečenu krivičnim djelom, pa se bez oduzimanja imovinske koristi ne može ostvariti učinkovita represija i prevencija. Budući da počinjenjem krivičnog djela može biti ostvarena imovinska korist koja istovremeno predstavlja i štetu oštećenom, ovu mjeru treba posmatrati zajedno s imovinskopravnim zahtjevom koji oštećeni može postaviti tokom krivičnog postupka, a konačna odluka suda o toj šteti odnosno koristi nužno zavisi i od postavljanja imovinskopravnog zahtjeva, te odluci suda o postavljenom imovinskopravnom zahtjevu. Dakle, zavisno od vrste krivičnog djela, te okolnosti svakog pojedinog slučaja, predmet imovinskopravnog zahtjeva se potpuno ili djelimično preklapa s onim što predstavlja imovinsku korist ostvarenu tim krivičnim djelom, što pogotovo dolazi do izražaja kod krivičnih djela protiv imovine, kao i svih onih krivičnih djela kojima je obilježje djela stjecanje protupravne imovinske koristi, a takva korist je stečena.

45. Dovodeći navedeno u vezu sa činjenicama apelanticeinog slučaja, Ustavni sud zapaža da je presudom Općinskog suda, koju je potvrdio i Kantonalni sud, Općinski sud uputio oštećenog da postavljeni imovinskopravni zahtjev ostvaruje u parničnom postupku, a istovremeno je od apelantice oduzeo imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom u iznosu od 23.032,51 KM, navodeći da niko ne može zadržati imovinsku korist koju je pribavio krivičnim djelom, iako je utvrdio da je apelantica sporazumom o izmirenju međusobnih dugovanja od 15. aprila 2015. godine izmirila štetu oštećenom, koju je pričinila krivičnim djelom. Dakle, redovni sudovi prilikom donošenja odluke o oduzimanju imovine od apelantice nisu smatrali relevantnom utvrđenu činjenicu da je apelantica izmirila iznos utvrđene imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

46. Prema mišljenju Ustavnog suda, nesporno je da se odredbama člana 114. KZFBiH ostvaruje načelo da niko ne može zadržati imovinsku korist stečenu krivičnim djelom, te da se bez oduzimanja imovinske koristi ne može ostvariti učinkovita represija i prevencija. S druge strane, iz obrazloženja osporenih presuda nespornim proizlazi da je apelantica izmirila štetu oštećenom u cjelokupnom iznosu, odnosno da je imovinsku korist stečenu krivičnim

djelom vratila oštećenom. Stoga se čini da su redovni sudovi u potpunosti zanemarili relevantne odredbe zakona, konkretno člana 413. ZKP, kojima je stipulirano oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, pri čemu je u stavu (1) propisano da se imovinska korist pribavljena krivičnim djelom utvrđuje u krivičnom postupku po službenoj dužnosti, a u stavu (3) istog člana izričito je propisano da ako je oštećeni podnio imovinskopravni zahtjev u pogledu povrata predmeta pribavljenih krivičnim djelom, odnosno u pogledu novčanog iznosa koji odgovara vrijednosti stvari, imovinska korist će se utvrđivati samo u onom dijelu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom. U konkretnom slučaju redovni sudovi su nesporno utvrdili iznos imovinske koristi koji je identičan imovinskopravnom zahtjevu koji je oštećeni postavio u krivičnom postupku, za koji su redovni sudovi utvrdili da ga je apelantica u cijelosti isplatila oštećenom. Stoga, proizlazi da je u konkretnom slučaju oduzimanje imovinske koristi učinjeno na arbitraran način, suprotno članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. stav 1. Evropske konvencije. U svjetlu navedenog, treba posmatrati i odluku redovnih sudova o upućivanju oštećenog da imovinskopravni zahtjev ostvaruje u parničnom postupku.

47. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da su redovni sudovi prilikom odlučivanja o oduzimanju imovinske koristi pribavljene izvršenjem krivičnog djela od apelantice i upućivanja oštećenog s imovinskopravnim zahtjevom na parnicu proizvoljnom primjenom pozitivnopravnih propisa prekršili apelanticino pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

48. Stoga, Ustavni sud smatra da je potrebno, s ciljem zaštite apelanticinih ustavnih prava, ukinuti osporenu odluku u dijelu odluke kojim je oštećeni s imovinskopravnim zahtjevom upućen na parnični postupak i u dijelu o oduzimanju imovinske koristi od apelantice pribavljene krivičnim djelom, te predmet vratiti Kantonalnom sudu kako bi taj sud donio novu odluku u skladu s garancijama iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

49. S obzirom na zaključke Ustavnog suda u vezi sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati apelanticine navode u odnosu na navode o povredi prava iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije, člana 7. stav 1. Evropske konvencije, člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

50. Ustavni sud zaključuje da je osporenim odlukama povrijeđeno apelanticino pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u dijelu osporene odluke kojim je oštećeni s imovinskopравnim zahtjevom upućen na parnični postupak i u dijelu o oduzimanju imovinske koristi od apelantice pribavljene krivičnim djelom jer su redovni sudovi ove odluke donijeli proizvoljnom primjenom pozitivnopravnih propisa.

51. S druge strane, Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelanticino pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada osporene presude, u dijelu u kojem je utvrđena apelanticina krivičnopravna odgovornost za krivično djelo za koje je proglašena krivom i osuđena na kaznu zatvora, nisu donesene proizvoljnom ocjenom dokaza, već upravo suprotno, nakon neposredne i sveobuhvatne analize i ocjene dokaza pojedinačno i u međusobnoj vezi, iz kojih je nesumnjivo proistekao zaključak da je apelantica počinila krivično djelo koje joj je stavljeno na teret.

52. Na osnovu člana 59. st. (1), (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

53. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

Predmet broj AP 2970/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Milomira Stojnića podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Doboju broj 85 0 Pr 050635 16 Pžp od 6. lipnja 2016. godine i rješenja Osnovnog suda u Doboju br. 85 0 Pr 050635 15 Pr od 3. svibnja 2016. godine i 85 0 Pr 050635 16 Pr od 1. veljače 2016. godine

Odluka od 11. listopada 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2970/16**, rješavajući apelaciju **Milomira Stojnića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Mirsad Ćeman, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. listopada 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Milomira Stojnića.

Utvrđuje se povreda prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Rješenje Okružnog suda u Doboju broj 85 0 Pr 050635 16 Pžp od 6. lipnja 2012. godine.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Doboju koji je dužan po hitnom postupku donijeti novu odluku u skladu sa člankom 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Doboju da u roku od 90 dana od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim

mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Milomir Stojnić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Doboja podnio je 11. srpnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Okružnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 85 0 Pr 050635 16 Pžp od 6. lipnja 2016. godine (u daljnjem tekstu: rješenje Okružnog suda) i rješenjā Osnovnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) br. 85 0 Pr 050635 15 Pr od 3. svibnja 2016. godine i 85 0 Pr 050635 16 Pr od 1. veljače 2016. godine (u daljnjem tekstu: rješenje od 3. svibnja 2016. godine i rješenje od 1. veljače).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda i Osnovnog suda te Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine – Regionalni centar Tuzla (u daljnjem tekstu: Uprava) kao podnositelja zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka protiv apelanta zatraženo je 29. rujna 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Svi pozvani su dostavili odgovore na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Osnovni sud je rješenjem od 1. veljače 2016. godine apelanta („nastanjenog u mjestu Ljeskove Vode 30, grad Doboј”) oslobodio odgovornosti da je radnjama navedenim u izreci rješenja, upotrebom motocikla marke KYMCO ZING 125 počinio prekršaj iz članka 17. u svezi sa člankom 8. stavak (3) u svezi sa stavkom (1) točka a) Zakona o carinskim prekršajima BiH (točka I). Osnovni sud je na temelju članka 61. st. 2. i 3. Zakona o prekršajima Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Zakon o prekršajima) izrekao

zaštitnu mjeru – oduzimanje motocikla marke KYMCO ZING 125, 125 cm (točka II). U rješenju je sadržana i pouka o pravnom lijeku – protiv rješenja može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana prijema rješenja.

6. Protiv rješenja od 1. veljače 2016. godine apelant je 3. svibnja 2016. godine podnio žalbu.

7. Odlučujući o pravodobnosti žalbe, Osnovni sud je donio rješenje od 3. svibnja 2016. godine kojim je žalbu apelanta [iz Doboja, Ljeskove Vode broj 30] odbacio kao nepravodobnu. Osnovni sud je naveo da je pobijano rješenje od 1. veljače 2016. godine uputio apelantu putem pošte „na adresu koja je evidentirana kao adresa njegovog prebivališta”, ali da je na vraćenoj pošiljci zabilježeno da je apelant odselio s navedene adrese ne obavijestivši sud o eventualnoj promjeni adrese boravišta, odnosno prebivališta. Slijedom toga, Osnovni sud je izvršio dostavu rješenja putem oglasne ploče 23. veljače 2016. godine, s rokom objave od osam dana, tako da je posljednji dan roka za izjavljivanje žalbe istekao 10. ožujka 2016. godine. Budući da je apelant izjavio žalbu nakon isteka roka iz članka 204. Zakona o prekršajima, Osnovni sud je žalbu odbacio kao nepravodobnu.

8. Protiv rješenja od 3. svibnja 2016. godine apelant je 6. svibnja 2016. godine podnio žalbu.

9. Okružni sud je rješenjem od 6. lipnja 2012. godine žalbu apelanta [iz Doboja, Ljeskove Vode broj 30] odbio kao neutemeljenu i potvrdio rješenje od 3. svibnja 2016. godine. Okružni sud je naveo da apelant u žalbi pobija da mu je uručeno rješenje od 1. veljače 2016. godine i da je naveo kako je provjerom kod nadležne pošte saznao da se pošiljka s rješenjem vratila sudu jer je on, navodno, odselio s dane adrese. Dostavu putem oglasne ploče suda smatra nezakonitom. U svezi s tim, Okružni sud je naveo da je izvršio uvid u prvostupanjski spis i utvrdio da je Osnovni sud najprije pokušao dostaviti apelantu rješenje o prekršaju putem pošte, i to na adresu koja je evidentirana kao adresa njegovog prebivališta. Međutim, na vraćenoj pošiljci zabilježeno je da je apelant odselio s navedene adrese ne obavijestivši sud o eventualnoj promjeni adrese boravišta, odnosno prebivališta, zbog čega je taj sud, pravilno, na temelju članka 139. ZOP-a, putem oglasne ploče 23. veljače 2016. godine izvršio dostavu rješenja, s rokom objave od osam dana, tako da je posljednji dan roka za izjavljivanje žalbe istekao 10. ožujka 2016. godine. S obzirom na to da apelant nije izjavio žalbu u zakonskom roku, to je, prema zaključku Okružnog suda, Osnovni sud pravilno, u smislu članka 212. stavak 2. Zakona o prekršajima, žalbu odbacio kao nepravodobnu. Konačno, Okružni sud je istaknuo da apelant ničim nije dokazao navode kojim dovodi u pitanje informaciju poštanskog dostavljača da je odselio s dane adrese, pa se ti njegovi navodi nisu mogli ni ocijeniti prilikom odlučivanja o žalbi na prvostupanjsko rješenje.

10. Ustavni sud konstatira da je Osnovni sud uz odgovor na apelaciju Ustavnom sudu dostavio zapisnik s usmenog pretresa iz predmetnog prekršajnog postupka održanog 29. siječnja 2016. godine (u daljnjem tekstu: zapisnik). Dalje, apelant je u prilogu apelacije dostavio, između ostalog, „zahtjev za dostavu presude u predmetu broj 85 0 Pr 050635 15 Pr” koji je uputio Osnovnom sudu 21. ožujka 2016. godine, žalbu na rješenje od 1. veljače 2016. godine koja je u Osnovnom sudu primljena 3. svibnja 2016. godine, te žalbu na rješenje od 3. svibnja 2016. godine koja je u Osnovnom sudu primljena 6. svibnja 2016. godine.

11. Ustavni sud konstatira da iz zapisnika proizlazi da je apelant na usmenom pretresu dao osobne podatke o sebi, među kojim je i podatak da je nastanjen u mjestu „Ljeskove Vode broj 30 – grad Doboј” te upozorenje suda na apelantovu obvezu da u slučaju promjene adrese sudu odmah dostavi podatke o novoj adresi. Također, u zapisniku je konstatirano da je uz suglasnost stranaka odlučeno da se ročište za izricanje odluke neće održati, nego su stranke suglasne da će im sud „pismenim putem” dostaviti prijepis rješenja.

12. Iz apelantovog podneska na kojem se nalazi prezentat prijemnog pečata Osnovnog suda od 21. ožujka 2016. godine proizlazi da apelant „u svezi s predmetom broj 85 0 Pr 050635 15 Pr” obavještava Osnovni sud da je od ročišta proteklo 45 dana, a da nije dobio „očekivanu presudu”. Dalje, apelant je u podnesku istaknuo da je stalno kod kuće i da je išao do pisarnice suda da se raspita o presudi, te da mu je saopćeno da je dostava pokušana, ali je vraćena jer mu presudu nisu mogli dostaviti. Istaknuo je da je otišao i u poštu u Stanarima gdje su mu pojasnili da su pošiljku vratili jer mu je nisu mogli uručiti budući da „na navedenoj adresi ne boravi i da je odselio”. Naveo je da su mu u pošti pojasnili da je prije dva mjeseca uposlen novi poštar. Slijedom toga, apelant je od Osnovnog suda tražio da mu se „ponovno dostavi presuda jer još uvijek boravi na navedenoj adresi koju nije napuštao”. Napomenuo je da mu nije jasno na temelju čega je pošta donijela zaključak da je odselio i da ne boravi na navedenoj adresi (Ljeskove Vode broj 30).

13. Iz žalbe koju je apelant podnio Okružnom sudu putem Osnovnog suda (na kojoj se nalazi prezentat prijemnog pečata Osnovnog suda od 3. svibnja 2016. godine) proizlazi da je apelant naveo da mu je u pisarnici Osnovnog suda tek 27. travnja 2016. godine uručeno rješenje od 1. veljače 2016. godine.

14. Iz žalbe koju je apelant izjavio Okružnom sudu protiv rješenja od 3. svibnja 2016. godine putem Osnovnog suda, na kojoj se nalazi prezentat prijemnog pečata Osnovnog suda od 6. svibnja 2016. godine, proizlazi da je apelant, između ostalog, istaknuo: „[...] 5. maja 2016. godine zaprimio sam rešenje Osnovnog suda kojim sud odbacuje moju žalbu na rešenje broj 85 0 Pr 050635 15 Pr od 1. februara 2016. kao neblagovremenu. [...] Sporno rešenje 85 0 Pr 050635 15 Pr od 1. februara 2016. mi je dostavljeno putem pisarnice Osnovnog suda 27. aprila 2016. godine kako sam i naveo u žalbi. Sporno rešenje mi nije

uručeno putem pošte niti sam obavešten o pristigloj pošiljci. Na oglasnoj tabli Osnovnog suda nije bilo istaknuto sporno rešenje. Obratio sam se 17. marta 2016. u pisarnicu Osnovnog suda gde sam obavešten da mi je pokušana dostava spornog rešenja, ali da je isto vraćeno. Službenica me je obavestila da je predmet istaknut na oglasnoj tabli Osnovnog suda. Rekao sam službenici u pisarnici da na oglasnoj tabli nema mog predmeta. Upućen sam od gospođe u pisarnici Osnovnog suda da podnesem zahtev za ponovno dostavljanje rešenja. Dana 21. marta 2016. godine dostavio sam u pisarnicu Osnovnog suda zahtev kojim sam tražio da mi se dostavi sporno rešenje. Nakon 30 dana od dostavljanja zahteva na koji mi nije odgovoreno, otišao sam ponovo do pisarnice Osnovnog suda gde mi je službenica pokušala naći sporni predmet. Nakon dužeg čekanja službenica mi je rekla da ne može pronaći sporni predmet te da dođem za sedam dana. Došao sam nakon sedam dana i obavešten sam da gospođa koja je preuzela traženje spornog predmeta nije tu i da dođem sutra, 27. aprila 2016. Došao sam u zakazano vreme te mi je nakon sat vremena čekanja uručeno po prvi put rešenje Osnovnog suda od 1. februara 2016. godine. [...]. Iz svega navedenog vidljivo je da je neosnovana odluka Osnovnog suda koji je odbacio moju žalbu kao neblagovremenu. Netačna je informacija da sam odselio sa gore navedene adrese što dokazuje i uz žalbu dostavljena kopija obavesti Ustavnog suda od 25. aprila 2016. i zaprimanje Vašeg rešenja od 3. maja 2016. U prilog Vam dostavljam kopiju mog zahteva od 21. marta 2016. dostavljenu u pisarnicu Osnovnog suda.”

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant smatra da mu je u predmetnom prekršajnom postupku povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i prava iz čl. II/3.(a), (b), (c) i (d) Ustava Bosne i Hercegovine te članka 2. stavak 1., članka 3., članka 4. stavak 1., članka 5. stavak 1., članka 7. stavak 1. i članka 13. Europske konvencije. Prvo, apelant opširno pobija meritornu odluku Osnovnog suda u dijelu kojim mu je izrečena zaštitna mjera – oduzimanje motocikla, kao i postupak pred Osnovnim sudom koji je prethodio donošenju te odluke. Dalje, apelant navodi da mu rješenje od 1. veljače 2016. godine nije dostavljeno u skladu sa zakonom do 27. travnja 2016. godine kada mu je, „na njegovu intervenciju”, dostavljeno putem pisarnice navedenog suda. Žalbu je pravodobno podnio 3. svibnja 2016. godine, ali je istog dana Osnovni sud žalbu odbio kao nepravodobnu. Uložio je ponovno žalbu u kojoj je dokazivao svojim zahtjevom od 21. ožujka 2016. godine da mu do 27. travnja 2016. godine Osnovni sud nije dostavio sporno rješenje, niti je odgovorio na njegov zahtjev. Ističe da je u obrazloženju pobijanog rješenja od 3. svibnja 2016. godine Okružni sud naveo da apelant dostavu putem

oglasne ploče smatra nezakonitom, što nije tačno jer mu sud sporno rješenje nije dostavio odnosno „nije istaknuo na oglasnoj ploči niti je o spornom rješenju obaviješten.” Svojim postupcima Osnovni i Okružni sud pobijaju mu pravo na pravično suđenje i pravičan i djelotvoran pravni lijek. Napominje da je odluku suda „čekaao iz straha od velike novčane kazne kojom mi je sudija pretio na prvom pretresu”, te da se nakon 45 dana čekanja, a da mu odluka suda nije dostavljena, otišao informirati o tom predmetu u pisarnicu suda. Dalje, apelant ponavlja navode koje je istaknuo u žalbi od 6. svibnja 2016. godine u dijelu koji se tiče „traganja” za rješenjem (citirani u prethodnom dijelu ove odluke). Ističe da „Sud niti službenici u pisarnici nisu tražili posebno dokazivanje” njegovog prebivališta. Naglašava da sve vrijeme traju prepiske s ombudsmanom za ljudska prava u Sarajevu i oni nisu imali problema s dostavom prepiski, niti da je Ustavni sud u predmetu broj AP 1777/16 od 20. travnja 2016. godine imao problema s dostavom obavijesti o prijemu njegove apelacije u tom predmetu. Posebno je nejasno, kako je apelant naveo, da je samo Osnovni sud imao problem s dostavom, i to samo rješenja od 1. veljače 2016. godine jer svi ostali spisi tog suda apelantu uredno pristižu upravo na tu adresu.

b) Odgovor na apelaciju

16. Osnovni sud je naveo historijat predmetnog postupka te je bez upuštanja u apelacijske navode istaknuo da su navodi apelacije neutemeljeni.

17. Okružni sud smatra da je apelacija neutemeljena i ističe da u svemu ostaje pri obrazloženju danom u pobijanom rješenju, uz napomenu da je zbog očigledne omaške u pisanju donio rješenje o ispravci rješenja od 6. lipnja 2016. godine. Smatra da njegovim rješenjem nisu povrijeđena apelantova prava propisana Ustavom Bosne i Hercegovine i čl. 2., 3., 4., 5., 6., 7. i 13. Europske konvencije.

18. Uprava je navela okolnosti zbog kojih je odluka suda o oduzimanju motocikla zakonita.

V. Relevantni propisi

19. **Zakon o prekršajima Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 63/14) u relevantnom dijelu glasi:

Predmet Zakona

Članak 1.

Ovim se zakonom uređuju: [...] prekršajni postupak [...].

Dvostupanjskost prekršajnog postupka

Članak 108.

Protiv odluke donesene u prvom stupnju može se izjaviti priziv ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Obvezna osobna dostava

Članak 139. st. (1), (7) i (8)

(1) Učinitelju prekršaja će se osobno dostaviti i [...]odluka od čije dostave počinje da teče rok za priziv.

(7) Ako poštanski dostavljač ustanovi da je primatelj odselio sa date adrese, pokušat će utvrditi novu adresu, te sudbeno pismeno vratiti pošiljaocu sa podacima o novoj adresi, osim u slučaju ako je nova adresa primatelja u dostavnom području te iste pošte, pri čemu će se pokušati uručenje sudbenog pisma na novoj adresi.

(8) Ako je utvrđeno da se počinitelj prekršaja ne nalazi na adresi prijavljenoj u evidenciji o prebivalištu i boravištu državljana BiH koju vodi mjerodavni organ, dostava pismena će se izvršiti u smislu odredaba članka 145. ovoga zakona.

Promjena prebivališta, odnosno boravišta ili sjedišta

Članak 145.

(1) Kada okrivljeni u tijeku prekršajnog postupka promijeni adresu, koja je evidentirana kod mjerodavnog organa koji vodi evidenciju o prebivalištu i boravištu državljana BiH, odnosno registriranu adresu sjedišta pravne osobe kod mjerodavnog suda, dužan je o tomu odmah obavijestiti sud koji vodi postupak.

(2) Ako okrivljeni ne obavijesti sud o promjeni adrese, a dostavljač ne može da sazna gdje se odselio, sud će odrediti da se sve dalje dostave za njega vrše na oglasnoj ploči suda koji vodi postupak.

(3) Dostava se drži izvršenom po isteku osam dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda koji vodi postupak.

Rokovi za podnošenje priziva

Članak 204.

Priziv se može izjaviti u roku od osam dana od dana dostave rješenja o prekršaju.

Postupanje po prizivu prvostupanjskog suda

Članak 206.

Nepravodoban, nepotpun ili nedozvoljen priziv sud će odbaciti rješenjem.

Bitne povrede prekršajnog postupka

Članak 209.

Bitne povrede prekršajnog postupka postoje, ako:

[...]

7) je sud propustio da primijeni ili je pogrešno primijenio odredbe ovoga zakona, a koje su imale štetne posljedice za žalitelja.

VI. Dopustivost

20. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

22. Ustavni sud zapaža da apelant pobija rješenje Okružnog suda od 6. svibnja 2016. godine jer smatra da mu je povrijeđeno pravo na pravično suđenje u odnosu na pristup sudu i pravo na efektivni pravni lijek. U prilog ovoj tvrdnji apelant je istaknuo da je pogrešan stav Osnovnog suda, a potom i Okružnog suda da mu je rješenje od 1. veljače 2016. godine dostavljeno prije 27. travnja 2016. godine budući da se on nije odselio s adrese koja je u Osnovnom sudu evidentirana. Dakle, apelant pobija vrijeme prijema rješenja od 1. veljače 2016. godine koje je Osnovni sud razmatrao prilikom ispitivanja pravodobnosti apelantove žalbe na to rješenje, zbog čega je onemogućen i da koristi pravne lijekove na način i u rokovima propisanim zakonom.

23. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da iz stanja spisa nesporno proizlazi da je apelant putem pisarnice Osnovnog suda rješenje od 1. veljače 2016. godine primio 27. travnja 2016. godine, te da su u daljnjem tijeku predmetnog postupka donesena procesna rješenja iz kojih proizlazi da su u tim odlukama redovni sudovi ispitivali formalnu dopuštenost apelantove žalbe protiv navedenog rješenja, pod pretpostavkom da je žalbu podnio nepravodobno, pa će stoga, s obzirom na specifičnost konkretnog predmeta, Ustavni sud ispitati apelantove tvrdnje u odnosu na rješenje od 3. svibnja 2016. godine i rješenje Okružnog suda.

24. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je rješenje Okružnog suda protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Imajući u

vidu specifične okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud zaključuje da je apelacija dopustiva.

25. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

26. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant smatra da je u predmetnom postupku zbog postupanja Osnovnog suda i Okružnog suda došlo do povrede prava iz članka II/3.(a), (b), (c), (d) i (e) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 2. stavak 1., članka 3., članka 4. stavak 1., članka 5. stavak 1., članka 6. stavak 1., članka 7. stavak 1. i članka 13. Europske konvencije. Međutim, Ustavni sud zapaža da se srž apelantovih navoda odnosi na navode o povredi prava iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom iz članka 6. stavak 1. uz Europsku konvenciju, pa će stoga Ustavni sud prvo ispitati taj dio apelacijskih navoda.

Pravo na učinkovit pravni lijek u svezi s pravom na pravično suđenje

28. Članak 13. Europske konvencije glasi:

Svatko kome su povrijeđena prava i slobode koji su predviđeni u ovoj konvenciji ima pravo na učinkovit pravni lijek pred domaćim vlastima, bez obzira na to jesu li povredu učinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.

29. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

30. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovinsnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

31. Iz apelantovih navoda proizlazi da on, u biti, smatra da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno zbog načina dostave prvostupanjskog – meritornog rješenja, što je za posljedicu imalo da je žalba koju je podnio protiv tog meritornog rješenja odbačena kao nepravodobna.

32. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća na tumačenje Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), prema kojem pravo pristupa sudu iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije nije apsolutno pravo nego može podlijegati ograničenjima; dopuštenost ograničenja se implicitno podrazumijeva s obzirom na to da pravo pristupa sudu, po samoj svojoj prirodi, zahtijeva zakonsko uređenje u okviru države koje može varirati u smislu vremena i mjesta, u skladu s potrebama i resursima zajednice i pojedinaca. Države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene u pogledu ovog zakonskog uređivanja, ali na sudu je da donese konačnu odluku o tome jesu li ispunjeni zahtjevi Konvencije. Ograničenja prava na pristup sudu u skladu su sa člankom 6. Europske konvencije samo ako ne ograničavaju ili ne umanjuju pristup sudu strana u postupku na takav način ili u tolikoj mjeri da to dovodi u pitanje samu bit toga prava; konačno, takva ograničenja neće biti u skladu sa člankom 6. stavak 1. Europske konvencije ako nemaju legitiman cilj ili ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između primijenjenih sredstava i cilja koji se nastoji postići (vidi *Ashingdane protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 28. svibnja 1985. godine, § 57, serija A, broj 93). Nadalje, zadatak suda nije da zauzme mjesto domaćih sudova. Prvenstveno je na domaćim organima vlasti, a posebno na sudovima, da riješe probleme u svezi s tumačenjem domaćih zakona. Uloga suda ograničena je na to da utvrdi jesu li su učinci takvog tumačenja u skladu s Konvencijom (vidi *Edificaciones March Gallego S. A. protiv Španjolske*, 19. veljače 1998. godine, § 33, Izvješća o presudama i odlukama 1998-I). Ovo se posebno odnosi na tumačenje pravila procesne prirode u okviru sudova, poput vremenskih rokova za podnošenje dokumenata ili podnošenje žalbi (vidi, između ostalog, *Pérez de Rada Cavanilles protiv Španjolske*, 28. listopada 1998. godine, § 43, Izvješća 1998-VIII).

33. Kada je riječ o predmetnom slučaju, Sud prije svega napominje da uvjet podnošenja žalbe sudu u zakonskom roku nije sam po sebi protivan članku 6. stavak 1. Europske konvencije. Sud je u brojnim prilikama istaknuo da taj uvjet služi legitimnom cilju pravilnog funkcioniranja pravosuđa te naročito svrsi poštovanja načela pravne sigurnosti (vidi, *mutatis mutandis*, gore citirani predmet *Pérez de Rada Cavanilles*, § 45. i *Miragall Escolano i drugi protiv Španjolske*, broj 38366/97, § 33, ESLJP 2000-I).

34. Dalje, Ustavni sud podsjeća da je odredbama članka 13. Europske konvencije propisano da svako kome su povrijeđena prava i slobode koji su predviđeni u ovoj Konvenciji ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred domaćim vlastima, bez obzira na to jesu li

povredu učinile osobe koje su postupale u službenom svojstvu. U konkretnom slučaju, Ustavni sud primjećuje da je apelant imao na raspolaganju pravno sredstvo – žalbu kojom je mogao pobiti utemeljenost izrečene zaštitne mjere oduzimanja motocikla, što je i koristio. Međutim, Ustavni sud uočava da Okružni sud nije ispitao srž apelantove žalbe, to jest da nije ispitao meritorno donesenu odluku, nego je njegova odluka, kao i odluka Osnovnog suda, bila ispitivanje formalne dopustivosti podnesene žalbe. Stoga, Ustavni sud treba utvrditi jesu li pravna sredstva na koja je apelant imao pravo bila „djelotvorna” bilo u smislu sprečavanja navodne povrede njegovog prava na pravično suđenje ili trajanja te povrede (vidi, *mutatis mutandis*, *Kudla protiv Poljske* [GC], broj 30210/96, stavak 158, ECHR 2000-XI). Budući da, dakle, članak 13. Europske konvencije traži da pravno sredstvo bude „djelotvorno”, to se postavlja pitanje je li to bio slučaj u konkretnim okolnostima, s obzirom na činjenicu da redovni sud smatra da je rješenje od 1. veljače 2016. godine apelantu dostavljeno putem oglasne ploče 23. veljače 2016. godine s rokom objave od osam dana, tako da je posljednji dan roka za izjavljivanje žalbe istekao 10. ožujka 2016. godine, te je stoga njegova žalba odbačena kao nepravodobna. Ustavni sud ponavlja da pravno sredstvo čije uvođenje nalaže članak 13. Europske konvencije mora biti „djelotvorno” i u praksi i u pravu. Međutim, takvo je sredstvo potrebno samo za prigovore koji se mogu smatrati „dokazivima” na temelju Europske konvencije (vidi *Metropolitan Church of Besarabia and Others protiv Moldavije*, broj 45701/99, § 137, ECHR 2001-XII).

35. Ustavni sud ponavlja da je osiguravanje djelotvornog pravnog lijeka iz članka 13. Europske konvencije jedno od temeljnih procesnih jamstava u svim pravnim postupcima. Garancijom prava na pravni lijek jamči se pravo svim osobama da izjavljivanjem žalbe ili drugog propisanog pravnog lijeka, pod jednakim uvjetima, traže od nadležnog organa da preispita akt kojim je odlučeno o njihovim pravima, obvezama ili na zakonu utemeljenom interesu. Dalje, Ustavni sud ponavlja da je pravo na pristup sudu (*access to court*) jedno od najvažnijih prava sadržanih u odredbama članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, kojim se svakome garantira pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred neovisnim, nepristranim i zakonom ustanovljenim sudom.

36. Članak 13. Europske konvencije zauzima posebno mjesto ne samo u okviru Konvencije već u cjelokupnom sustavu europske zaštite ljudskih prava jer izravno obvezuje državu ugovornicu da štiti ljudska prava u okviru vlastitog pravnog sustava. Ustavni sud podsjeća da članak 13. Europske konvencije izričito propisuje obvezu država da, shodno članku 1. Europske konvencije, štite ljudska prava i temeljne slobode, prvenstveno u okviru vlastitog pravnog sustava. Ovaj članak stoga zahtijeva da država propiše domaće pravno sredstvo za postupanje po „dokazivoj pritužbi” u odnosu na Konvenciju i da na odgovarajući način otkloni kršenje (vidi *Kudla protiv Poljske* [GC], broj 30210/96, stavak 152., ECHR 2000-XI). Obujam obveze države ugovornice prema članku 13. Europske

konvencije varira ovisno o prirodi aplikantove tužbe; „djelotvornost pravnog sredstva” tumačena u smislu članka 13. ne ovisi o izvjesnosti povoljnog ishoda za aplikanta. Istodobno, pravni lijek zajamčen člankom 13. mora biti „djelotvoran” i u praksi i prema zakonu, u smislu sprječavanja navodnog kršenja ili njegovog nastavljanja ili osiguranja odgovarajućeg otklanjanja kršenja koje se već dogodilo. Ukoliko samo po sebi jedno pravno sredstvo ne ispunjava zahtjeve iz članka 13. Europske konvencije, to može učiniti skup pravnih sredstava predviđenih domaćim zakonima (vidi, *Kudla*, gore citiran, stavci 157.-158. i *Wasserman protiv Rusije* (broj 2), br. 21071/05, stavak 45., 10. travnja 2008. godine).

37. Ustavni sud podsjeća da je odredbama članka 1. Zakona o prekršajima propisano da se tim zakonom uređuju pravila prekršajnog postupka, te da je odredbama članka 108. istog zakona propisana dvostupnost postupka, na način da se protiv odluke donesene u prvom stupnju može izjaviti žalba ako ovim zakonom nije drugačije propisano. Dalje, Ustavni sud ukazuje da je odredbama članka 204. Zakona o prekršajima propisano da se žalba može izjaviti u roku od osam dana od dana dostave rješenja o prekršaju. Stoga će redovni sud prilikom postupanja po žalbi ispitati i pravodobnost podnesene žalbe (članak 206.). Dakle, preduvjet za odlučivanje o žalbi jeste da je podnesena pravodobno, to jeste da je podnesena u roku od osam dana od dana dostave rješenja o prekršaju.

38. Pored toga, Ustavni sud ukazuje na odredbe članka 139. Zakona o prekršajima kojima je propisano: (1) „Učinitelju prekršaja će se osobno dostaviti (...) odluka od čije dostave počinje da teče rok za priziv; (7) Ako poštanski dostavljač ustanovi da je primatelj odselio sa date adrese, pokušat će utvrditi novu adresu, te sudbeno pismeno vratiti pošiljaocu sa podacima o novoj adresi, osim u slučaju ako je nova adresa primatelja u dostavnom području te iste pošte, pri čemu će se pokušati uručenje sudbenog pisma na novoj adresi; (8) Ako je utvrđeno da se počinitelj prekršaja ne nalazi na adresi prijavljenoj u evidenciji o prebivalištu i boravištu državljana BiH koju vodi mjerodavni organ, dostava pismena će se izvršiti u smislu odredaba članka 145. ovoga zakona”. Pored toga, Ustavni sud ukazuje da je odredbama članka 145. Zakona o prekršajima propisano: (1) „Kada okrivljeni u tijeku prekršajnog postupka promijeni adresu, koja je evidentirana kod mjerodavnog organa koji vodi evidenciju o prebivalištu i boravištu državljana BiH [...] dužan je o tomu odmah obavijestiti sud koji vodi postupak; (2) „Ako okrivljeni ne obavijesti sud o promjeni adrese, a dostavljač ne može da sazna gdje se odselio, sud će odrediti da se sve dalje dostave za njega vrše na oglasnoj ploči suda koji vodi postupak”.

39. Shodno navedenom, Ustavni sud smatra da je redovni sud trebao ispitati može li se u okolnostima konkretnog slučaja smatrati da je apelant bio obaviješten na efektivan način o donošenju odluke suda, te je li sud u razumnoj mjeri pokazao marljivost pri pokušaju da kontaktira s apelantom.

40. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant na usmenom pretresu dao svoju adresu, što je konstatirano u zapisniku, te da je preuzeo i obvezu obavještanja suda o njezinoj eventualnoj promjeni. Pored toga, u zapisniku je konstatirano da je apelant suglasan da mu se odluka suda o meritumu spora dostavi putem pošte. Dakle, apelant je znao da će mu putem pošte biti dostavljena odluka suda u prekršajnom postupku koji je vođen protiv njega. Ustavni sud ističe da iz dostavljene dokumentacije proizlazi da je Osnovni sud svoju odluku apelantu uputio putem pošte na adresu koju je apelant dao sudu, ali i da se ta pošiljka vratila sudu uz napomenu da je apelant odselio s dane adrese. Dalje, Ustavni sud navodi da iz dokumentacije u spisu i odgovora redovnih sudova proizlazi da apelant nije promijenio svoju adresu, niti je obavijestio redovni sud o eventualnoj namjeri da promijeni adresu.

41. Ustavni sud podsjeća da je člankom 3. Zakona o prebivalištu i boravištu građana BiH („Službeni glasnik BiH” br. 32/01 i 56/08, u daljnjem tekstu: Zakon o prebivalištu i boravištu) propisano da se pod adresom stanovanja podrazumijevaju naziv ulice i broj kuće ili stana u mjestu u kojem državljanin BiH ima prijavljeno prebivalište ili boravište. Istim zakonom u članku 4. propisano je, pored ostalog, da su prijava i odjava prebivališta kao i adrese stanovanja obvezni za sve državljane, te da državljani mogu imati prijavljeno samo jedno prebivalište na teritoriju BiH. Člankom 6. navedenog Zakona određeno je i da državljani koji prijavljuju svoje prebivalište ili boravište nadležnom organu dostavljaju i podatke o ulici i broju kuće ili stana, te da državljani o promjeni kućne adrese obavještauju nadležni organ.

42. U okolnostima konkretnog slučaja, redovni sud je zaključio da je apelant promijenio adresu isključivo na temelju konstatacije službenika pošte. Ustavni sud konstatira da je ono što je poštar napisao oboriva pretpostavka koju apelant može istaći samo u žalbi, što je u konkretnom slučaju i uradio. Pored toga, Ustavni sud zapaža da je apelant i u podnesku koji je uputio sudu 21. ožujka 2016. godine ukazao da nije primio navedeno rješenje i da je saznao u pošti da je to rješenje vraćeno sudu. Međutim, tu okolnost prvo Osnovni sud nije ni na koji način ispitaio, nego je zdravo za gotovo uzeo kao točno isključivo ono što je napisala pošta, te slijedom toga „vjerovanja” zaključio da je ispunjen i uvjet za dostavu rješenja putem oglasne ploče. Na taj način je Osnovni sud „postavio rok” za izjavljivanje žalbe na rješenje od 1. veljače 2016. godine, a to je bio 10. ožujka 2016. godine, slijedom čega je apelantovu žalbu od 3. svibnja 2016. godine odbacio kao nepravodobnu, učinivši je nedjelotvornim pravnim lijekom.

43. S druge strane, Ustavni sud zapaža da je apelant pokazao zainteresiranost za odluku suda, te je zbog nedobivanja odluke čak i Osnovnom sud uputio pismeni podnesak 23. ožujka 2016. godine kojim traži dostavu tog rješenja, dakle, protekom oko mjesec i po dana od dana kada je sud trebao donijeti odluku o predmetnom prekršajnom postupku. Konačno, Ustavni sud zapaža da je apelant na danu adresu primio i rješenje od 3. svibnja 2016.

godine, a da ni ta okolnost kod redovnog suda nije izazvala bilo kakvu sumnju u pravilnost primjene relevantnih odredaba Zakona o prekršajima prilikom dostave odluke apelantu.

44. Sve te okolnosti, prema mišljenju Ustavnog suda, bile su osnova da Okružni sud ispita apelantove žalbene navode, posebno u dijelu koji se odnosi na valjanost dostave rješenja od 1. veljače 2016. godine. Dakle, redovni sud se nije bavio apelantovim navodima kojim pobija dostavu rješenja. Slijedom toga, proizlazi da je redovni sud u konkretnom slučaju s neprihvatljivim formalizmom primijenio zakonske odredbe o dostavi rješenja, ocjenjujući isključivo navode pošte da je apelant odselio, a nije ispitao apelantove navode da se nikada nije odselio s navedene adrese, te da nije bilo osnova da se rješenje dostavi putem oglasne ploče.

45. Shodno navedenom, Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o povredi prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije utemeljeni.

46. Stoga, Ustavni sud smatra da je potrebno, s ciljem zaštite apelantovog ustavnog prava, ukinuti pobijano rješenje Okružnog suda, te predmet vratiti Okružnom sudu kako bi taj sud donio novu odluku u skladu s garancijama iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije te članka 13. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

47. Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju došlo do povrede prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada je redovni sud prilikom dostave odluke na koju apelant ima pravo žalbe s neprihvatljivim formalizmom primijenio zakonske odredbe o dostavi, čime je izostala razumna marljivost redovnog suda jer mu je bila poznata *de facto* apelantova adresa.

48. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

49. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

Предмет број АП 4077/16

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Изете Шехагић поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 У 020038 14 У од 23. августа 2016. године, Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Мостар број Ф33/2-1069534174 од 20. јануара 2014. године и Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање-Кантоналне административне службе у Сарајеву број ФЗ 12/2-35-УП-1-8362/13-1069534174 од 6. новембра 2013. године

Одлука од 11. октобра 2018. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 4077/16**, рјешавајући апелацију **Изете Шехагић**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број /94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Мирсад Теман, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 11. октобра 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Изете Шехагић.

Утврђује се да је прекршено право на забрану дискриминације из члана 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези са правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 У 020038 14 У од 23. августа 2016. године.

Предмет се враћа Кантоналном суду у Сарајеву, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези са правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Кантоналном суду да у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлука се доставља Влади Федерације Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Изета Шехагић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Сарајева, коју заступа Удружење „Ваша права БиХ” из Сарајева, поднијела је 24. октобра 2016. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 09 0 У 020038 14 У од 23. августа 2016. године, Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Мостар (у даљњем тексту: Федерални завод) број Ф33/2-1069534174 од 20. јануара 2014. године и Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање-Кантоналне административне службе у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонална административна служба) број ФЗ 12/2-35-УП-1-8362/13-1069534174 од 6. новембра 2013. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда, Федералног завода и Кантоналне административне службе затражено је 19. јула 2018. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонални суд је доставио одговор на апелацију 25. јула 2018. године, а Федерални завод 22. августа 2018. године. Кантонална административна служба није доставила одговор на апелацију.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

5. Апеланткиња је 24. јула 2013. године поднијела захтјев Кантоналној административној служби за признавање права на породичну пензију након смрти Мехмеда Ферхатовића на основу њихове ванбрачне заједнице.

6. Рјешењем Кантоналне административне службе број ФЗ 12/2-35-УП-1-8362/13-1069534174 од 6. новембра 2013. године, које је потврђено Рјешењем Федералног завода од 20. јануара 2014. године, одбијен је као неоснован апеланткињин захтјев за признавање права на породичну пензију. Из образложења рјешења произилази да је у спроведеном поступку, на основу изведених доказа и њихове оцјене у складу са одредбама члана 9 Закона о управном поступку (у даљњем тексту: ЗУП), утврђено да је Мехмед Ферхатовић, рођен 11. септембра 1950. године, био корисник инвалидске пензије код Федералног завода, у складу са одредбама Закона о пензијском и инвалидском осигурању, почев од 30. септембра 2003. године и све до 1. јула 2013. године, када је умро. Такође је утврђено да је апеланткиња живјела у ванбрачној заједници са умрлим осигураником Мехмедом Ферхатовићем. Кантонална административна служба се позвала на одредбе члана 60 Закона о пензијском и инвалидском осигурању којим је прописано да „породичну пензију могу да остварују чланови породице: брачни друг, дјеца рођена у браку, ван брака, усвојена, пасторчад коју је осигураник издржавао, унучад и друга дјеца без родитеља коју је осигураник издржавао до своје смрти. Породичну пензију може да оствари брачни друг из разведеног брака ако му је судском одлуком утврђено право на издржавање”. Оцјењујући да је цитираним чланом 60 Закона о пензијском и инвалидском осигурању прописано да породичну пензију може да остварује брачни друг, као и разведени брачни друг под условом да докаже да му је судском одлуком утврђено право на издржавање, те да наведеним чланом није било признато право на породичну пензију у корист ванбрачног друга, Кантонална административна служба је одбила апеланткињин захтјев као неоснован.

7. Кантонални суд је у управном спору донио Пресуду број 09 0 У 020038 14 У од 23. августа 2016. године којом је тужбу одбио. У образложењу пресуде Кантонални суд је, између осталог, навео да из података управног списка неспорно произилази да је апеланткиња живјела у ванбрачној заједници са умрлим Мехмедом Ферхатовићем, па будући да је одредбама члана 60 Закона о пензијском и инвалидском осигурању јасно прописано ко има право на породичну пензију, те пошто то право није прописано у корист ванбрачног друга, Кантонални суд је закључио да апеланткиња не испуњава услове за стицање права на породичну пензију сходно одредбама члана 60 Закона о пензијском и инвалидском осигурању.

8. Наиме, Кантонални суд је цитирао одредбе члана 60 Закона о пензијском и инвалидском осигурању, те, с тим у вези, закључио да су тужени (Федерални завод) и првостепени орган управе правилно утврдили да апеланткиња не испуњава услове за признавање права на породичну пензију после смрти Мехмеда Ферхатовића, који је умро 1. јула 2013. године (извод из матичне књиге умрлих на име Мехмеда Ферхатовића, који се за мјесто Стари Град Сарајево води под редним бројем 164 за 2013. годину), будући да апеланткиња није доказала да је постојала брачна заједница између ње и Мехмеда Ферхатовића, те да јој, сходно томе, уз испуњавање и других услова прописаних законом, припада право на породичну пензију, у складу са одредбама члана 60 Закона о пензијском и инвалидском осигурању.

9. Поред наведеног, Кантонални суд је указао да апеланткињино позивање „на Закон о породичним односима (да је ванбрачна заједница изједначена са брачном заједницом), те истицање у тужби, а и у жалби да је циљ члана 60 Закона о пензијском и инвалидском осигурању да се најближем кругу породице осигураника обезбиједи примања у случају смрти осигураника, а у који спада и тужитељка у складу са одредбом члана 2 Породичног закона ФБиХ, према мишљењу суда, није могло да утиче на другачије рјешење ове управне ствари „с обзиром на то да појам удовац или удовица у значењу како је регулисао Закон о пензијском и инвалидском осигурању претпоставља постојање брачне заједнице до момента смрти једног од супружника, као пензијско-инвалидног осигураника”. Стога, Кантонални суд је закључио да ни апеланткињини наводи којим указује да је изједначена брачна и ванбрачна заједница у складу са одредбама Закона о породичним односима нису од утицаја на доношење одлуке у апеланткињину корист, јер су у конкретном случају примјењиве одредбе Закона о пензијском и инвалидском осигурању. С обзиром на наведено, Кантонални суд је, у складу са одредбама члана 36 ст. 1 и 2 Закона о управним споровима, одбио тужбу као неосновану.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апеланткиња сматра да јој је оспореним одлукама повријеђено право из члана П/3е), ф), к) и П/4 Устава Босне и Херцеговине, као и чл. 6, 8 и 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), те члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Наводи о повреди наведених права своде се на тврдње да је на утврђено чињенично стање произвољно примјењено и протумачено материјално право. Наиме, апеланткиња сматра да се она као ванбрачни партнер преминулог осигураника Мехмеда Ферхатовића, према свом

фактичком стању, не разликује од „супруге на папиру”. С тим у вези, апеланткиња је истакла да је циљ члана 60 Закона о пензијско-инвалидском осигурању да се најближем кругу породице преминулог обезбиједи примања у случају његове смрти, те сматра да и она, као ванбрачни супружник, „спада у тај круг”, те да има право на породичну пензију према члану 60 Закона о пензијско-инвалидском осигурању. Апеланткиња, такође, указује да је поступак пред надлежним управним органима и Кантоналним судом „трајао неоправдано дуго”, те сматра да јој је повријеђено право на правично суђење у разумном року.

б) Одговор на апелацију

11. Кантонални суд је у одговору на апелацију истакао да пред тим судом нису повријеђена апеланткињина права на која се позвала у апелацији јер је пресуда донесена у складу са важећим прописима и на основу документације која се налазила у спису. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

12. Федерални завод ПИО је навео да су оспорене одлуке утемељене на правилној примјени материјалног права, па самим тим сматра да нису повријеђена уставна права на која апеланткиња указује у апелацији.

V. Релевантни прописи

13. Породични закон ФБиХ („Службене новине ФБиХ” бр. 35/05, 41/05 и 31/14) у релевантном дијелу гласи:

Члан 2.

Породица, у смислу овог закона, јесте животна заједница родитеља и дјеце и других крвних сродника, сродника по тазбини, усвојилаца и усвојеника и особа из ванбрачне заједнице ако живе у заједничком домаћинству.

Члан 3.

Ванбрачна заједница, у смислу овог закона, јесте заједница живота жене и мушкарца који нису у браку или ванбрачној заједници са другим лицем, која траје најмање три године или краће ако је у њој рођено заједничко дијете.

Члан 213.

(1) Међусобно издржавање брачних и ванбрачних партнера, родитеља и дјеце и других сродника њихова је дужност и право када је то предвиђено овим Законом.

Члан 224.

Брачни партнер који нема довољно средстава за живот или их не може остварити из своје имовине, а неспособан је за рад или се не може запослити, има право на издржавање од свог брачног партнера сразмјерно његовим могућностима.

Члан 230.

Ванбрачни партнер који испуњава услове из чл. 3. и 224. овог закона има право на издржавање од другог ванбрачног партнера након престанка ванбрачне заједнице.

Члан 263.

(1) Имовина коју су ванбрачни партнери стекли радом у ванбрачној заједници која испуњава услове из члана 3. овог закона сматра се њиховом ванбрачном стечевином.

(2) На имовину из става 1. овог члана примјењују се одредбе овог закона о брачној стечевини.

14. Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Службене новине ФБиХ” бр. 29/98, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 и 55/12) у релевантном дјелу гласи:

Члан 2.

Права из пензијског и инвалидског осигурања су: право на старосну пензију, право на инвалидску пензију, право на породичну пензију, права осигураника са промијењеном радном способношћу, право на основу физичке онеспособљености.

Члан 60.

Породичну пензију могу остварити чланови породице: брачни друг; дјеца рођена у браку, ван брака, усвојена, пасторчад коју је осигураник издржавао, унучад и друга дјеца без родитеља коју је осигураник издржавао до своје смрти.

Породичну пензију може остварити и брачни друг из разведеног брака, ако му је судском одлуком утврђено право на издржавање.

15. Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Службене новине ФБиХ” број 13/18) у релевантном дијелу гласи:

Члан 69.

(Чланови породице умрлог осигураника)

Члановима породице умрлог осигураника, односно корисника пензије сматрају се:

- а) брачни супружник (удовица, односно удовац),
- б) разведени брачни супружник, ако му је правоснажном пресудом суда досуђено право на издржавање,
- ц) дијете, рођено у браку или ван брака, те усвојено дијете,
- д) пасторак, уколико га је умрли осигураник, односно корисник пензије издржавао,
- е) дијете унуче без оба родитеља уколико га је умрли осигураник, односно корисник пензије издржавао.

VI. Допустивост

16. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

18. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број 09 0 У 020038 14 У од 23. августа 2016. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланткиња је примила 25. августа 2016. године, а апелација је поднесена 24. октобра 2016. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

19. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

20. Апеланткиња побија оспорене одлуке тврдећи да су тим одлукама повријеђена њена права из члана II/3е), ф), к) и II/4 Устава Босне и Херцеговине, као и чл. 6, 8 и 14 Европске конвенције, те члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију,

укључујући и право на доношење одлуке у разумном року. С обзиром на наводе апелације и чињеницу да се апеланткиња позвала на кршење забране дискриминације из члана 14 Европске конвенције у вези са правом на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд ће размотрити апеланткињине наводе у свјетлу члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Недискриминација у вези са правом на имовину

21. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбијеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко и друго мишљење, национално или социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

22. Члан 14 Европске конвенције гласи:

Уживање права и слобода предвиђених у овој конвенцији обезбјеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност с националном мањином, имовина, рођење или други статус.

23. Члан III/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

к) Право на имовину.

24. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на мирно уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не умањују право државе да примјењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересом, или да би обезбиједила плаћање пореза или других доприноса или казни.

25. Апеланткиња сматра да јој је прекршено право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с

правом на имовину због тога што, као ванбрачни партнер, није могла да стекне право на породичну пензију по Закону о пензијском и инвалидском осигурању иако је ванбрачна заједница у потпуности изједначена са брачном заједницом према Породичном закону Федерације БиХ.

26. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је о готово истом правном питању расправљао у Одлуци број АП 4207/13 (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 4207/13 од 30. септембра 2016. године, доступна на Интернет-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Наиме, у наведеној одлуци спорно је било да ли се може апеланту као оставитељичином ванбрачном партнеру признати статус законског наследника првог наследног реда. У тој одлуци Уставни суд је закључио да су „судови примјеном Закона о наслеђивању из 1980. године, без уважавања одређења из Породичног закона ФБиХ из 2005. године о досљедном изједначавању ванбрачне заједнице која траје више од три године са брачном заједницом у свим правима и обавезама, укључујући и имовинска права, и одбијањем апелантовог захтјева да му се призна право да као наследник првог наследног реда учествује у оставинском поступку, прекршили забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на имовину из члана III/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију”.

27. У наведеној одлуци Уставни суд је, између осталог, указао да је „ПЗФБиХ донесен 2005. године и да је законодавац, уважавајући чињеницу да је и ранијим Породичним законом ванбрачна заједница била изједначена са брачном, али и развој друштвених односа уопштено, па тако и породице и породичних веза, ову једнакост досљедно регулисао у односу на сва права и обавезе, укључујући и имовинска права. С друге стране, ЗОН, који је био на снази у вријеме одлучивања, усвојен је 1980. године и није никада био промијењен да би и у њему била призната једнакост ових двију заједница, па чак ни након што је донесен нови ПЗФБиХ све до 2014. године, када је донесен нови Закон о наслеђивању ФБиХ. Тим законом, у члану 9, експлицитно је наведено да оставиоца наслеђује и његов ванбрачни партнер који је у праву наслеђивања изједначен с брачним, уколико ванбрачна заједница испуњава услове прописане у ПЗФБиХ и ако је трајала до смрти оставиоца”.

28. Такође, у цитираном предмету Уставни суд је имао у виду да су „предлагач новог ЗОНФБиХ, а затим и законодавац који је такво рјешење усвојио препознали дискрепанцу између два закона, те закључили да је таква дискрепанца резултирала дискриминишућим третманом ванбрачних партнера, па су ту дискриминацију новим прописом отклонили. Овакво поступање је, према мишљењу Уставног суда,

у оквиру широког поља слободне процјене које држава ужива у регулисању ових односа. При томе Уставни суд наглашава да није релевантно оцијенити да ли је или не један закон у односу на други *lex specialis*. Наиме, ПЗФБиХ регулише, између осталог, питање породице и породичних односа и изједначава ванбрачну заједницу која је трајала више од три године са брачном у правима и обавезама, док се насљедним законом уређује питање ко од чланова породице насљеђује оставиоца. У таквој ситуацији разумно је било очекивати, а законодавац је такво очекивање и потврдио у новом насљедном закону, да ванбрачни партнери буду изједначени са брачним и у односу на насљеђивање”.

29. Даље, Уставни суд подсјећа да је у цитираној одлуци имао у виду да је „у вријеме доношења оспорених одлука на снази био ЗОН из 1980. године, који ванбрачним партнерима није признавао право на насљеђивање. Међутим, према члану II/2 Устава Босне и Херцеговине, Европска конвенција се примјењује директно и има приоритет над свим другим законима. То, између осталог, значи и да закони који нису усаглашени са Европском конвенцијом морају да се примијене на начин на који се неће кршити права из Европске конвенције. Дакле, у ситуацији када је несумњиво да је ванбрачна заједница апеланта и оставитељице започела у вријеме када је већ био на снази ПЗФБиХ из 2005. године који не само да је преузео принцип равноправности ванбрачне и брачне заједнице из ранијег закона већ је и досљедно изједначио ове двије заједнице у правима и обавезама, да је та заједница трајала све до оставитељичине смрти, да је сам законодавац приликом доношења новог насљедног закона истакао да је различит третман ванбрачних и брачних партнера у области насљеђивања био дискриминишући, Уставни суд сматра да ЗОН из 1980. године није примијењен уз досљедно поштивање ‘опредјељења из породичног права о једнаком третману брачне и ванбрачне заједнице’”.

30. Доводећи наведена становишта из цитиране Одлуке број *АП 4207/13* у везу са предметним случајем, Уставни суд сматра да су она примјењива и у конкретном случају. Наиме, Уставни суд указује да је у оспореним одлукама неспорно утврђено да је постојала ванбрачна заједница између апеланткиње и умрлог Мехмеда Ферхатовића, која је трајала 17 година, те да је испунила услове да се сматра ванбрачном заједницом у смислу релевантних одредаба Породичног закона. Редовни суд и органи управе у оспореним одлукама досљедно су указивали да је ванбрачна заједница изједначена са брачном према Породичном закону, али су закључили да правилним тумачењем ове одредбе не може да се изведе закључак да је ова заједница у свему изједначена са брачном заједницом, већ само у погледу одређених права. При томе су се позвали на одредбу члана 60 Закона о пензијском и инвалидском

осигурању, при томе закључивши да је наведени закон *lex specialis* којим „није предвиђена могућност признавања права на породичну пензију ванбрачном другу”.

31. Уставни суд запажа да је у конкретном случају у вријеме доношења оспорених одлука на снази био Закон о пензијском и инвалидском осигурању из 1998. године који ни својим накнадним измјенама нигдје не помиње, нити даје права ванбрачним партнерима. Међутим, Уставни суд поново наглашава да се, према члану II/2 Устава Босне и Херцеговине, Европска конвенција примјењује директно и да има приоритет над свим другим законима. То, између осталог, значи и да закони који нису усаглашени са Европском конвенцијом морају да се примијене на начин на који се неће кршити права из Европске конвенције. Дакле, у ситуацији када је несумњиво да је ванбрачна заједница апеланткиње и Мехмеда Ферхатовића, као носиоца осигурања, започела и трајала у вријеме када је на снази био ПЗФБиХ из 2005. године, који је и досљедно изједначио брачну и ванбрачну заједницу у правима и обавезама, као и да је та заједница трајала све до смрти Мехмеда Ферхатовића, Уставни суд, уважавајући принципе из цитиране Одлуке број АП 4207/13, сматра да Закон о пензијском и инвалидском осигурању из 1998. године није примијењен уз досљедно поштивање „опредјељења из породичног права о једнаком третману брачне и ванбрачне заједнице”. Стога, Уставни суд сматра да апеланткиња не може да сноси штетне посљедице тога што релевантни закони нису раније хармонизовани како би се спровело досљедно опредјељење законодавца да се отклони дискриминација у третману ванбрачних и брачних партнера и у односу на остваривање права на породичну пензију.

32. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да примјена Закона о пензијском и инвалидском осигурању из 1998. године на начин како су то урадили редовни суд и органи управе у оспореним одлукама није имала разумно и објективно оправдање. Због тога је апеланткиња на дискриминишући начин лишена могућности стицања права на породичну пензију.

33. Осим тога, Уставни суд наглашава да је 21. фебруара 2018. године у „Службеним новинама ФБиХ” број 13/18 објављен нови Закон о пензијском и инвалидском осигурању, који, опет, није узео у обзир ванбрачну заједницу, нити је регулисао стицање права ванбрачним партнерима. Стога, Уставни суд сматра да је цјелиходно да се ова одлука достави Влади Федерације БиХ ради хармонизације Закона о пензијском и инвалидском осигурању са Породичним законом у односу на права и обавезе ванбрачних партнера.

34. С обзиром на то, Уставни суд сматра да је у конкретном случају прекршена забрана дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14

Европске конвенције у вези са правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Остали наводи

35. С обзиром на закључак о повреди права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд сматра да нема потребе да посебно разматра и апеланткињине наводе о повреди права из члана II/3е), ф) и к) Устава Босне и Херцеговине, те чл. 6 и 8 Европске конвенције, као и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

36. Уставни суд закључује да су редовни суд и органи управе примјеном Закона о пензијском и инвалидском осигурању из 1998. године, без уважавања одређења из Породичног закона ФБиХ из 2005. године о досљедном изједначавању ванбрачне заједнице, која у конкретном случају траје 17 година, са брачном заједницом у свим правима и обавезама, укључујући и имовинска права, и одбијањем апеланткињиног захтјева да јој, као члану породице умрлог носиоца осигураника, призна право на породичну пензију, прекршили забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

37. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

38. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић

Predmet broj AP 5007/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija „Agroexporta BS” d.o.o. Nova Topola - Gradiška podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. S1 3 U 018185 16 Uvp od 24. oktobra 2016. godine i S1 3 U 018185 15 U od 10. augusta 2016. godine, Rješenja Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine broj 01/4-1-UP/II-1447/14 od 12. decembra 2014. godine i Rješenja Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine - Regionalni centar Banja Luka broj 03/6-2/I-Up-901/14 od 7. oktobra 2014. godine

Odluka od 11. oktobra 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 5007/16**, rješavajući apelaciju „**Agroexporta BS**” d.o.o. **Nova Topola - Gradiška**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. oktobra 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija „Agroexporta BS” d.o.o. Nova Topola - Gradiška podnesena protiv presudā Suda Bosne i Hercegovine br. S1 3 U 018185 16 Uvp od 24. oktobra 2016. godine i S1 3 U 018185 15 U od 10. augusta 2016. godine, Rješenja Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine broj 01/4-1-UP/II-1447/14 od 12. decembra 2014. godine i Rješenja Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine – Regionalni centar Banja Luka broj 03/6-2/I-Up-901/14 od 7. oktobra 2014. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. „Agroexport BS” d.o.o. Nova Topola - Gradiška (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Mirko Šavija, advokat iz Gradiške, podnio je 26. decembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 3 U 018185 16 Uvp od 24. oktobra 2016. godine i S1 3 U 018185 15 U od 10. augusta 2016. godine, Rješenja Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine broj 01/4-1-UP/II-1447/14 od 12. decembra 2014. godine (u daljnjem tekstu: Uprava) i Rješenja Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine - Regionalni centar Banja Luka (u daljnjem tekstu: Regionalni centar) broj 03/6-2/I-Up-901/14 od 7. oktobra 2014. godine. Apelant je 6. juna 2018. godine, na traženje Ustavnog suda, dopunio apelaciju.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH, Uprave i Regionalnog centra zatraženo je 31. maja 2018. godine da dostave odgovore na apelaciju.
3. Sud BiH, Uprava i Regionalni centar su dostavili odgovore na apelaciju u periodu od 13. do 27. juna 2018. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

5. Iz dokumentacije u spisu predmeta proizlazi da je apelant 26. jula 2001. godine podnio zahtjev za povrat posebne takse plaćene za robu uvezenu u 1998. i 1999. godini i za isplatu zatezne kamate. Odlučujući u ponovnom postupku, Regionalni centar je donio Rješenje broj 03/4-2/I-Up-325/11 od 5. jula 2011. godine (stav 1. izreke rješenja) kojim je odbačen kao neblagovremen apelantov zahtjev za povrat posebne takse u iznosu od 629.153,15 KM, plaćene na određene proizvode za robu uvozno ocarinjenu po 135 preciziranih deklaracija podnesenih u 1998. godini, a dio zahtjeva (stav 2. izreke rješenja) koji se odnosi na povrat plaćene posebne takse po preciziranim deklaracijama u iznosu od 401.293,00 KM usvojen je kao osnovan, a zahtjev za isplatu zatezne kamate (stav 3. izreke

rješenja) u iznosu od 1.130.488,73 KM odbijen kao neosnovan, te je određeno da će se apelantu na ime uvoznih dažbina plaćenih za robu uvezenu po deklaracijama navedenim u stavu 2. izreke rješenja vratiti iznos od 401.293,00 KM na ime posebne takse koja se plaća na određene proizvode pri njihovom uvozu u 1999. godini. Rješenjem je određeno da će povrat navedenih sredstava izvršiti Ministarstvo finansija Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Ministarstvo finansija) po konačnosti tog rješenja.

6. Iz dokumentacije u spisu predmeta proizlazi da je apelant podnio žalbu protiv navedenog rješenja Regionalnog centra, i to u dijelu u kojem je odbačen kao neblagovremen njegov zahtjev za povrat iznosa od 629.153,15 KM, kao i na odluku kojom je odbijen njegov zahtjev za isplatu zatezne kamate u iznosu od 1.130.488,73 KM. Odlučujući o žalbi, Uprava je donijela Rješenje broj 01/4-UP/II-1700/II od 9. februara 2012. godine kojim je žalbu odbila kao neosnovanu.

7. Apelant je podnio tužbu protiv navedenog rješenja Uprave, koju je Sud BiH odbacio Rješenjem broj S1 3 U 009307 12 U od 8. januara 2014. godine. Međutim, odlučujući o apelantovom zahtjevu za preispitivanje navedenog rješenja, Apelaciono vijeće Suda BiH je Presudom broj S1 3 U 009307 14 Uvp od 15. aprila 2014. godine uvažilo zahtjev, ukinulo navedeno rješenje i predmet vratilo tom sudu na ponovno odlučivanje.

8. Sud BiH je u ponovnom postupku donio Presudu broj S1 3 U 009307 14 U 2 od 7. maja 2014. godine kojom je uvažio apelantovu tužbu, te poništio Rješenje Uprave broj 01/4-UP/II-1700/II od 9. februara 2012. godine i Rješenje Regionalnog centra broj 03/4-2/I-Up-325/11 od 5. jula 2011. godine i predmet vratio prvostepenom organu na ponovno rješavanje uz obrazloženje da se u konkretnom slučaju radi o apelantovom zahtjevu za povrat novčanih sredstava koja su od njega naplatili carinski organi prilikom uvoza robe na osnovu neustavne uredbe i da je o blagovremenosti tog zahtjeva trebalo odlučivati primjenom člana 203. Zakona o carinskoj politici („Službeni glasnik BiH” br. 21/98 i 10/02, u daljnjem tekstu: raniji Zakon o carinskoj politici).

Osporene odluke

9. Odlučujući u ponovnom postupku (o dijelu zahtjeva koji se odnosi na povrat posebne takse po deklaracijama podnesenim u 1998. godini i za isplatu zatezne kamate), Regionalni centar je donio Rješenje broj 03/6-2/I-Up-901/14 od 7. oktobra 2014. godine kojim je (stav 1. izreke rješenja) usvojen kao osnovan apelantov zahtjev za povrat posebne takse u iznosu od 629.153,15 KM, plaćene na određene proizvode za robu uvozno ocarinjenu po preciziranih 135 deklaracija podnesenih u 1998. godini, a odbijen je kao neosnovan (stav 2. izreke rješenja) zahtjev za isplatu zatezne kamate u iznosu od 1.130.488,73 KM,

te je određeno (stav 3. izreke rješenja) da se apelantu na ime uvoznih dažbina plaćenih za robu uvezenu po deklaracijama navedenim u stavu 1. izreke tog rješenja vraća iznos od 629.153,15 KM na ime posebne takse koja se plaća na određene proizvode pri njihovom uvozu u 1998. godini. Rješenjem je određeno (stav 4. izreke rješenja) da će povrat sredstava iz prethodnog stava izvršiti Ministarstvo finansija po konačnosti tog rješenja na apelantov žiroračun.

10. U obrazloženju rješenja je ukazano da je Rješenjem Regionalnog centra broj 03/4-2/I-Up-325/11 od 5. jula 2011. godine usvojen kao osnovan dio apelantovog zahtjeva za povrat posebne takse plaćene za robu uvezenu u 1999. godini u iznosu od 401.293,00 KM, koje je postalo konačno i izvršno 27. februara 2012. godine i kao takvo proslijeđeno na izvršenje Ministarstvu finansija. Shodno tome, Regionalni centar je zaključio da se u ovom dijelu poništenog rješenja radi o već riješenoj upravnoj stvari zbog kojeg razloga se o njemu nije moglo ponovno odlučivati. U odnosu na zahtjev za povrat posebne takse uplaćene po 135 deklaracija u 1998. godini, Regionalni centar je, postupajući po uputama Suda BiH iz ukidne presude od 7. maja 2014. godine, zaključio da je taj zahtjev blagovremen i osnovan u smislu odredbe člana 203. ranijeg Zakona o carinskoj politici, zbog čega je taj zahtjev usvojen.

11. Nasuprot tome, Regionalni centar je zaključio da je neosnovan apelantov zahtjev za „povrat” kamata za uvozne dažbine za 1998. i 1999. godinu, koji je apelant opredijelio na iznos od 1.130.488,73 KM. U vezi sa tim, istaknuto je da je odredbom člana 208. ranijeg Zakona o carinskoj politici propisano da nadoknada koju nadležni organi obavljaju u vezi sa iznosom uvoznih dažbina, redovnih kamatnih stopa ili zateznih kamata na dažbine ne podrazumijeva obavezu plaćanja kamate i da se kamata isplaćuje samo onda kada odluka za odobravanje zahtjeva za nadoknadu, odnosno povrat nije izvršena u roku od tri mjeseca od dana donošenja te odluke, kada se iznos kamate obračunava, te u slučajevima kada je tako nešto predviđeno propisima. Konstatirajući da u konkretnom predmetu tako nešto nije slučaj, Regionalni centar je odbio zahtjev za isplatu zateznih kamata zbog neispunjenosti uvjeta iz člana 208. Zakona o carinskoj politici, ocijenivši da tom članu odgovara odredba člana 234. Zakona o carinskoj politici Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 57/04, 51/06, 93/08, 54/10 i 76/11, u daljnjem tekstu: Zakon o carinskoj politici).

12. Apelant je podnio žalbu protiv rješenja Regionalnog centra, koja je odbijena kao neosnovana Rješenjem Uprave broj 01/4-1-UP/II-1447/14 od 12. decembra 2014. godine.

13. U obrazloženju rješenja je navedeno da se odredbama člana 203. ranijeg Zakona o carinskoj politici, koji se primjenjuje u konkretnom slučaju u skladu sa članom 64. Zakona o carinskoj politici, uvozne dažbine nadoknađuju, odnosno vraćaju čim se ustanovi da

u momentu kada su plaćene iznos takvih dažbina nije zakonski potraživan, a povrat se vrši nakon podnošenja zahtjeva carinskog dužnika odgovarajućoj carinarnici u vremenskom roku od pet godina od dana kada je dužnik bio obaviješten o iznosu tih dažbina. Dalje, navedeno je da se, shodno stavu 2. istog člana, uvozne dažbine vraćaju i bez zahtjeva stranke u istom roku kada carinski organi sami otkriju da postoje razlozi za povrat i kada ocijene da su carinske dažbine naplaćene, a plaćeni iznos nije zakonom potraživan. Zatim, ukazano je da je odredbama člana 208. navedenog zakona propisano da nadoknada, odnosno vraćanje plaćenih dažbina koje nadležni organi obavljaju u vezi sa iznosom uvoznih dažbina, redovnih kamatnih stopa ili zateznih kamata na dažbine ne podrazumijeva obavezu plaćanja kamate s tim da se kamate plaćaju kada odluka za odobravanje zahtjeva za povrat nije primijenjena, odnosno izvršena u roku od tri mjeseca od dana usvajanja, odnosno donošenja te odluke. Konstatirano je da iz navedene zakonske odredbe proizlazi da se pravo na isplatu zakonskih ili zateznih kamata stječe samo u slučaju kada odluka kojom je odobren povrat naplaćenih uvoznih ili izvoznih dažbina nije izvršena u roku od tri mjeseca od dana usvajanja, odnosno donošenja te odluke, koja činjenica je odlučna i predstavlja uvjet za eventualno potraživanje kamate predviđen zakonom, što u konkretnom predmetu nije slučaj. Također, ukazano je da je odredbama važećeg Zakona o carinskoj politici na jednak način regulirano pitanje nezakonito naplaćenih carinskih dažbina i isplate zateznih kamata u vezi sa uvozom određene robe. U vezi sa tim, navedeno je da je članom 234. stav 1. tog zakona propisano da povrat iznosa uvoznih ili izvoznih dažbina ili kamate ili zatezne kamate koja je naplaćena prilikom plaćanja takvih dažbina ne dovodi do isplaćivanja kamate od carinskih organa, ali da se kamata isplaćuje kada odluka za odobravanje zahtjeva za povrat nije izvršena u roku od tri mjeseca od dana donošenja te odluke. Uprava je, zatim, prezentirala hronologiju predmetnog postupka, te je ukazala da je, ispitujući pravilnost pobijanog rješenja, ocijenila da je odluka prvostepenog organa u pogledu dijela zahtjeva koji se odnosi na isplatu zatezne kamate utemeljena na odredbi člana 208. ranijeg Zakona o carinskoj politici i da apelantov zahtjev za isplatu zatezne kamate nema uporište u pravilnoj primjeni navedene zakonske odredbe, niti odredbe člana 234. kasnijeg Zakona o carinskoj politici. Shodno tome, zaključeno je da su neosnovani žalbeni navodi o pogrešnoj primjeni člana 208. ranijeg Zakona o carinskoj politici i navodi kojima se ukazuje na odredbe člana 277. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO). Osim toga, navedeno je da, prema stavovima Suda BiH (u preciziranim presudama), proizlazi da se Zakon o carinskoj politici, kao propis *lex specialis* za oblast carinskih dažbina, primjenjuje pri rješavanju zahtjeva za isplatu zateznih kamata u vezi sa povratom neosnovano plaćenih uvoznih dažbina.

14. Apelant je podnio tužbu protiv rješenja Uprave, koju je Sud BiH odbio Presudom broj S1 3 U 018185 15 U od 10. augusta 2016. godine.

15. U obrazloženju presude je konstatirano da je osporeno rješenje pravilno i zakonito. U vezi sa tim, Sud BiH se pozvao na odredbe člana 203. st. 1. i 2. i člana 208. ranijeg Zakona o carinskoj politici. Također, ukazao je na odredbe člana 1. st. 1. i 2. i člana 2. stav 1. Zakona o carinskoj politici. Pored toga, ukazao je da je odredbom člana 239. stav 1. Zakona o carinskoj politici propisano da je ovaj zakon, uključujući i njegov prilog, u potpunosti obavezujući i da se direktno primjenjuje na carinskom području BiH, a odredbom stava 2. istog člana propisano je da ovaj zakon ima jaču pravnu snagu u odnosu na sve druge bh. propise koji reguliraju oblast carinske politike. Sud BiH je zaključio da iz navedenih zakonskih odredaba nesumnjivo proizlazi da se radi o posebnom zakonu koji čini osnovu carinskih propisa koji se primjenjuju jedinstveno na carinskom području BiH i koji ima jaču pravnu snagu u odnosu na sve druge bh. propise koji reguliraju oblast carinske politike. Zbog tog razloga, prema stavu Suda BiH, pravilan je i na zakonu zasnovan zaključak organa Uprave da se u konkretnoj pravnoj stvari odlučivanja o apelantovom zahtjevu za isplatu zatezne kamate u vezi sa povratom neosnovano naplaćenih carinskih dažbina imaju primijeniti odredbe Zakona o carinskoj politici, a ne ZOO. Pri tome, konstatirajući da apelant ni u upravnom postupku, ni u žalbi protiv rješenja prvostepenog organa nije isticao da povrat sredstava nije izvršen, Sud BiH je istakao da takav prigovor ne može isticati u tužbi u upravnom sporu. Prema stavu Suda BiH, pravilan je zaključak Uprave da je prvostepeni organ pravilno postupio kada je u konkretnom slučaju odluku o zahtjevu za isplatu kamata donio primjenom odredbe člana 208. ranijeg Zakona o carinskoj politici i odredbe člana 234. Zakona o carinskoj politici, o čemu su u prvostepenom i osporenom rješenju, prema mišljenju Suda BiH, data valjana obrazloženja koja je prihvatio i taj sud.

16. Apelant je podnio zahtjev za preispitivanje presude Suda BiH, koji je Apelaciono vijeće Suda BiH odbilo Presudom broj S1 3 U 018185 16 Uvp od 24. oktobra 2016. godine.

17. U obrazloženju presude je zaključeno da je apelantov zahtjev neosnovan i da je u osporenoj presudi pravilno ocijenjeno da su osporena rješenja organa Uprave zasnovana na pravilnoj primjeni zakona i da je apelantov zahtjev za isplatu kamate neosnovan. Također, konstatirano je da iz odredaba člana 208. ranijeg Zakona o carinskoj politici i odredbe člana 234. stav 1. Zakona o carinskoj politici nesumnjivo proizlazi da se radi o *lex specialis* zakonu iz oblasti carinskih dažbina koji čini osnovu carinskih propisa koji se primjenjuju jedinstveno na carinskom području BiH i koji ima jaču pravnu snagu u odnosu na sve druge bh. propise koji reguliraju oblast carinske politike. Zbog tog razloga, prema stavu i apelacionog vijeća Suda BiH, pravilan je i na zakonu zasnovan zaključak organa Uprave da se u konkretnoj pravnoj stvari odlučivanja o apelantovom zahtjevu za isplatu zatezne kamate u vezi sa povratom neosnovano naplaćenih carinskih dažbina imaju primijeniti odredbe Zakona o carinskoj politici i podzakonski akti u vezi sa tim zakonom, a ne odred-

be ZOO koje se odnose na isplatu zatezne kamate. Dalje, navedeno je da se iz stanja spisa vidi da apelant ni u upravnom postupku, a ni u žalbi nije isticao činjenicu da tužena nije izvršila povrat sredstava, pa slijedom toga, takav prigovor ne može isticati ni u upravnom sporu. Prema shvatanju apelacionog vijeća Suda BiH, pravilan je zaključak Suda BiH da pravo na zahtijevanje zakonskih ili zateznih kamata pripada samo u situaciji ako odluka kojom je odobren povrat neplaćenih uvoznih ili izvoznih dažbina nije izvršena u roku od tri mjeseca od donošenja odluke o povratu naplaćenih dažbina. Ocijenivši da se u predmetnom slučaju ne radi o takvoj pravnoj situaciji, apelaciono vijeće je zaključilo da apelantov zahtjev za isplatu zatezne kamate nema uporišta u pravilnoj primjeni odredbe člana 208. ranijeg Zakona o carinskoj politici koji se primjenjivao u vrijeme nastanka carinske obaveze, a niti odredbe člana 234. Zakona o carinskoj politici. Pored toga, ukazano je da je takav stav već ranije izražen u preciziranim odlukama apelacionog vijeća Suda BiH.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

18. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. U vezi sa tim, apelant navodi da je uz zahtjev za isplatu zakonske zatezne kamate priložio nalaz i mišljenje vještaka ekonomske struke Ranka Matića, koji je obračunao kamatu na glavnicu za period od 26. jula 2001. godine do 19. maja 2006. godine u ukupnom iznosu od 1.130.488,73 KM, a koju obračunatu kamatu „tužena” nije osporila, iako je nalaz blagovremeno dostavljen. Ukazuje da je u konkretnom slučaju neosnovano, s pozivom na odredbe člana 208. ranijeg Zakona o carinskoj politici i člana 234. kasnijeg Zakona o carinskoj politici, zaključeno da je zahtjev za isplatu kamate neosnovan. Naime, apelant smatra da, ukoliko je osnovan zahtjev za povrat glavnog duga, da je osnovan i zahtjev za povrat zakonske zatezne kamate na glavni dug, što je u skladu sa odredbom člana 277. ZOO. Pored toga, apelant navodi da mu glavni dug u iznosu od 401.293,00 KM i 629.153,15 KM nije vraćen iako su rješenja o povratu posebne takse postala konačna, jer Ministarstvo finansija, koje je dužno da izvrši povrat navedenih sredstava, nije izvršilo povrat tih sredstava.

b) Odgovori na apelaciju

19. Sud BiH navodi da u cijelosti ostaje pri obrazloženju osporene presude, te da su neosnovani apelantovi navodi o povredi člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana

1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i da je osporena presuda donesena pravilnom primjenom materijalnog prava.

20. Uprava predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana. U vezi sa tim, u suštini, ponavlja obrazloženje osporenih rješenja, naglašavajući da je pitanje isplate zateznih kamata u slučaju povrata uvoznih ili izvoznih dažbina regulirano Zakonom o carinskoj politici i da se navedeni zakon, kao *lex specialis* za oblast carinskih dažbina, primjenjuje pri rješavanju zahtjeva za isplatu zateznih kamata u vezi sa uvozom određene robe, te da je ovakav pravni stav zauzelo i Vijeće za upravne sporove Suda BiH u preciziranoj presudi. Isto tako, navodi da je imala u vidu i stav Suda BiH iznesen u preciziranoj presudi apelacionog vijeća Suda BiH prema kojem se isplata zateznih kamata u slučaju kada je carinskom obvezniku odobren povrat uvoznih ili izvoznih dažbina, vrši samo u slučaju kada odluka kojom je odobren povrat naplaćenih uvoznih ili izvoznih dažbina nije izvršena u roku od tri mjeseca od dana donošenja te odluke, a koje pravno shvatanje je potvrđeno i u drugim preciziranim presudama Suda BiH, odnosno apelacionog vijeća Suda BiH. Shodno navedenom, Uprava je istakla da je neosnovano apelantovo pozivanje na odredbe člana 277. ZOO u pogledu isplate zatezne kamate budući da se navedeni zakon ne može primijeniti pri rješavanju zahtjeva za isplatu zateznih kamata u vezi sa uvozom robe u carinsko područje BiH. U odnosu na apelantove navode da Ministarstvo finansija nije izvršilo povrat sredstava uplaćenih na ime posebne takse, Uprava ukazuje da apelant ove činjenice nije isticao u upravnom postupku, ni u žalbi izjavljenoj na rješenje prvostepenog organa, pa se navedeni prigovor nije mogao isticati u tužbi za upravni spor, kao ni u predmetnom apelacionom postupku. Osim toga, ukazala je da je Ministarstvo finansija, koje je određeno da izvrši povrat novčanih sredstava plaćenih po osnovu posebne takse, preduzelo određene radnje radi povrata sredstava.

21. Regionalni centar navodi da je nesporno da je odredbama ranijeg člana 208. Zakona o carinskoj politici propisano da nadoknada, odnosno vraćanje plaćenih dažbina koje nadležni organi obavljaju u vezi sa iznosom uvoznih dažbina, redovnih kamatnih stopa ili zateznih kamata na dažbine ne podrazumijeva da treba da plaćaju kamate s tim da se kamate plaćaju kada odluka za odobravanje zahtjeva za povrat nije primijenjena, odnosno izvršena u roku od tri mjeseca od donošenja te odluke, te da su te odredbe identične odredbama člana 234. Zakona o carinskoj politici. Također, navodi da je nesporno da je pitanje isplate zateznih kamata u slučaju povrata uvoznih ili izvoznih dažbina regulirano Zakonom o carinskoj politici i da se navedeni zakon, kao *lex specialis* za oblast carinskih dažbina, primjenjuje pri rješavanju zahtjeva za isplatu zateznih kamata u vezi sa uvozom određene robe, te da se odredba člana 277. ZOO u pogledu isplate zatezne kamate ne može primijeniti pri rješavanju zahtjeva za isplatu zateznih kamata u vezi sa uvozom robe

u carinsko područje BiH. Shodno iznesenom, Regionalni centar smatra da je apelacija u pogledu zahtjeva za isplatu zatezne kamate u potpunosti neutemeljena na zakonu. Također, napominje da Uprava nije ni bila obavezna za isplatu iznosa glavnog duga. Predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

22. **Zakon o carinskoj politici Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 57/04, 51/06, 93/08, 54/10 i 76/11) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

1. Carinski propisi sastoje se od ovog zakona o carinskoj politici BiH (u daljem tekstu: Zakon) i propisa usvojenih od strane Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i/ili Upravnog odbora za njihovo provođenje u skladu s propisima Evropske unije.

2. Zakon regulira osnovne elemente sistema za carinsku zaštitu privrede Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BiH), prava i obaveze svih subjekata u carinskim postupcima, regulira carinsko područje, carinsku liniju, carinski granični pojas, carinski nadzor, postupak carinjenja robe i drugih instituta koji reguliraju sistem carinske zaštite.

Član 2.

1. Carinski propisi primjenjuju se jedinstveno na carinskom području BiH.

[...]

Član 234.

1. Povrat iznosa uvoznih ili izvoznih dažbina ili kamate ili zatezne kamate koja je naplaćena prilikom plaćanja takvih dažbina ne dovodi do isplaćivanja kamate od strane carinskih organa. Međutim, kamata se isplaćuje kada odluka za odobravanje zahtjeva za povrat nije izvršena u roku od tri mjeseca od dana donošenja te odluke.

2. Iznos kamate iz stava 1. ovog člana obračunava se tako da bude jednak iznosu koji bi se zaračunao u tu svrhu na berzi ili finansijskom tržištu BiH.

Član 239.

1. Ovaj zakon, uključujući i njegov prilog, u potpunosti je obavezujući i direktno se primjenjuje na carinskom području BiH.

2. Ovaj zakon ima jaču pravnu snagu u odnosu na druge BiH propise, koji reguliraju oblast carinske politike.

[...]

23. **Zakon o carinskoj politici Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 21/98 i 10/02) u relevantnom dijelu glasi:

Član 203.

(1) Uvozne dažbine se nadoknađuju čim se ustanovi da, u momentu kada su plaćene, iznos takvih dažbina nije zakonski potraživan ili da je iznos zaveden u evidenciju suprotno odredbama člana 193., stav 2. ovoga zakona.

Odustajanje od naplate uvoznih dažbina realizira se čim se utvrdi da, u momentu kada je zaveden u evidenciju, iznos takvih dažbina nije zakonski potraživan ili da je taj iznos zaveden u evidenciju suprotno odredbama člana 193., stav 2. ovoga zakona.

Nikakva nadoknada ili odustajanje od naplate uvoznih dažbina se ne odobrava kada su činjenice koje su dovele do plaćanja ili zavođenja u evidenciju iznosa koji nije zakonski potraživan rezultat namjernog postupka predmetnog lica.

2. Uvozne dažbine se nadoknađuju, odnosno od njihove naplate se odustaje nakon podnošenja zahtjeva odgovarajućoj carinarnici u vremenskom roku od tri godine od dana kada je dužnik bio obaviješten o iznosu ovih dažbina.

Ovaj vremenski rok se produžava ukoliko predmetno lice pruži dokaze da je bilo spriječeno da podnese zahtjev u navedenom vremenskom roku zbog nepredviđenih okolnosti ili više sile.

U slučajevima kada tokom ovoga vremenskog roka Entiteti sami otkriju da postoji jedna ili više situacija opisanih u prvoj i drugoj tački stava 1. ovoga člana, oni na svoju inicijativu vrše nadoknadu i odustaju od naplate carine.

Član 208.

Nadoknada koju nadležni organi obavljaju vezano za iznos uvoznih dažbina, redovnih kamatnih stopa ili zateznih kamata na dažbine, ne podrazumijeva da trebaju plaćati kamate. Međutim, kamate se plaćaju:

- u slučajevima kada odluka za odobravanje zahtjeva za nadoknadu nije primijenjena u roku od tri mjeseca od dana usvajanja te odluke,*
- u slučajevima kada je tako nešto predviđeno propisima.*

Iznos takve kamate obračunava se tako da bude podjednak iznosu koji bi se zaračunao u ovu svrhu na berzi BiH ili finansijskom tržištu.

24. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93 i 13/94) relevantne odredbe glase:

Član 277.

(1) Dužnik koji zadocni sa ispunjenjem novčane obaveze duguje, pored glavnice, i zateznu kamatu po stopi utvrđenoj saveznim zakonom.

[...]

VI. Dopustivost

25. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

26. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

27. Ustavni sud, prije svega, napominje da apelant osporava odluke Suda BiH i organa Uprave kojima je usvojen kao osnovan njegov zahtjev za povrat posebne takse za uvezenu robu, jer je utvrđeno da se u konkretnom slučaju radi o blagovremenom zahtjevu za povrat novčanih sredstava koja su carinski organi naplatili od apelanta prilikom uvoza robe na osnovu neustavne uredbe, a odbijen je kao neosnovan u smislu odredaba Zakona o carinskoj politici apelantov zahtjev za isplatu zatezne kamate (na glavni dug, odnosno posebnu taksu). U kontekstu apelacionih navoda o povredi prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, Ustavni sud, prije svega, treba odgovoriti na pitanje da li se postupak koji je okončan osporenim odukama odnosio na utvrđivanje apelantovih „građanskih prava”.

28. U vezi s tim, Ustavni sud, prije svega, naglašava da je u dosadašnjoj praksi, u pravilu, u predmetima koji su se ticali određivanja poreznih i carinskih obaveza, odbacivao apelacije u odnosu na navode o povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije kao *ratione materiae* inkompatibilne sa Ustavom Bosne i Hercegovine. U tim predmetima Ustavni sud je slijedio ustaljenu praksu

bivše Evropske komisije za ljudska prava i Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) prema kojoj određene novčane obaveze prema državi spadaju isključivo u oblast javnog prava i stoga ne potpadaju pod pojam „građanska prava i obaveze” iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, Evropska komisija za ljudska prava, *X protiv Francuske*, apelacija broj 9908/82 od 4. maja 1983. godine, i Evropski sud, *Schouten i Meldrum protiv Holandije*, presuda od 9. decembra 1994. godine, serija A, broj 304, te *Plazonić protiv Hrvatske*, presuda od 6. marta 2008. godine, tač. 65. i 66). Ustavni sud u svojoj praksi izraženoj u više odluka (vidi, između ostalih, Ustavni sud, odluke br. *AP 516/13* od 15. septembra 2016. godine, *AP 283/14* od 3. marta 2016. godine, *AP 4029/11* od 18. decembra 2014. godine, *AP 1645/11* od 8. maja 2014. godine, *AP 2368/08* od 21. jula 2011. godine, *AP 382/04* od 23. marta 2005. godine) zaključio je da u takve obaveze, nesumnjivo, spadaju i obaveze koje proizlaze iz poreznog, carinskog i javnog zakonodavstva, odnosno obaveze plaćanja carinskih i drugih dažbina na uvezenu robu, kako je to predviđeno relevantnim zakonom, pa konstatirao da, u skladu sa iznesenim stavovima, postupak u kojem je apelant obavezan da uplati porez, carinske i druge uvozne dažbine, odnosno postupak u kojem je odbijen apelantov zahtjev za povrat uplaćenog poreza ili povrat uplaćene carine ne potpada pod okvir zaštite prava na pravičan postupak, u smislu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

29. Međutim, Ustavni sud primjećuje da je konkretni predmet u bitnom različit od navedenih predmeta. Naime, Ustavni sud ukazuje da u konkretnom predmetu, za razliku od već navedenih predmeta, osporenim odlukama apelantu nije određena nikakva obaveza iz poreznog, odnosno carinskog zakonodavstva, niti je odbijen njegov zahtjev za povrat uplaćene obaveze iz poreznog, odnosno carinskog zakonodavstva. Naprotiv, u konkretnom predmetu je usvojen apelantov zahtjev za povrat posebne takse za uvezenu robu, a odbijen je apelantov zahtjev za isplatu zatezne kamate (na glavni dug). U vezi sa tim, Ustavni sud podsjeća na praksu Evropskog suda u predmetu *National and Provincial Building Society protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (presuda od 27. septembra 1997. godine) u kojem je Evropski sud, u situaciji kad su podnosioci predstavke tražili restituciju novca koji je plaćen na osnovu nevažećih poreznih propisa, ustanovio da se član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjuje na konkretan slučaj, zaključivši da postupak povrata novca koji je plaćen na ime poreza predstavlja radnju koja je odlučujuća za privatna prava podnosilaca predstavke i da je postupak zaštite zakonitosti bio usko povezan sa ovim privatnim pravima. Dovodeći u vezu praksu iz navedenog predmeta Evropskog suda sa konkretnim predmetom, Ustavni sud, prije svega, naglašava da iz osporenih odluka proizlazi da je u konkretnom postupku nesporno utvrđeno da se radi o osnovanom i blagovremenom apelantovom zahtjevu za povrat novčanih sredstava koja su na osnovu neustavnog propisa carinski organi naplatili od apelanta na ime posebne takse za uvezenu robu prilikom uvoza

robe i određeno je da se ta sredstva u određenom iznosu vrate. Imajući u vidu navedeno, te činjenicu da je apelant, pored zahtjeva za povrat određenog novčanog iznosa na ime uplaćene posebne takse za uvezenu robu, a za koju je, kako je već navedeno, utvrđeno da je naplaćena na osnovu neustavnog propisa, podnio i zahtjev za isplatu zatezne kamate na glavni dug, odnosno na iznos naplaćene posebne takse, a koji je odbijen kao neosnovan, Ustavni sud smatra da je u okolnostima apelantovog slučaja, u smislu navedenog stava Evropskog suda, konkretan postupak bio odlučujući za njegova privatna prava. Shodno tome, Ustavni sud smatra da se u okolnostima specifičnog predmeta na konkretan slučaj, ipak, primjenjuju garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

30. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 3 U 018185 16 Uvp od 24. oktobra 2016. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 27. oktobra 2016. godine, a apelacija je podnesena 26. decembra 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

31. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

32. Apelant smatra da su osporenim odlukama povrijeđena njegova prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

33. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

34. Ustavni sud zapaža da apelant, u suštini, smatra da mu je osporenim odukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stana i proizvoljne primjene materijalnog prava prilikom utvrđivanja neosnovanosti njegovog zahtjeva za isplatu zateznih kamata.

35. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, naglašava da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima.

36. U vezi sa navedenim, Ustavni sud zapaža da su organi Uprave i Sud BiH dali dovoljno jasne i precizne razloge za svoju odluku kojom su odbili kao neosnovan apelantov zahtjev za isplatu zatezne kamate. Naime, Ustavni sud zapaža da su organi Uprave i Sud BiH dovoljno jasno obrazložili da iz odredbe člana 208. ranijeg Zakona o carinskoj politici, kojoj odgovara odredba člana 234. Zakona o carinskoj politici, proizlazi da se pravo na isplatu zakonskih ili zateznih kamata stječe samo u slučaju kada odluka kojom je odobren povrat naplaćenih uvoznih ili izvoznih dažbina nije izvršena u roku od tri mjeseca od dana usvajanja, odnosno donošenja te odluke, koja je činjenica odlučna i predstavlja uvjet predviđen zakonom za eventualno potraživanje kamate, što u konkretnom predmetu nije slučaj. Dalje, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH, odgovarajući na navode, kakve slične apelant ponavlja u apelaciji, da mu povrat uplaćenih sredstava nije izvršen, jasno obrazložio da apelant ni u upravnom postupku, ni u žalbi protiv rješenja prvostepenog organa nije isticao da povrat sredstava nije izvršen, pa takav prigovor ne može isticati u tužbi u upravnom sporu. Pri tome Ustavni sud zapaža da iz apelacionih navoda ne proizlazi da apelant smatra da je ovo obrazloženje Suda BiH proizvoljno, odnosno da tvrdi da je takav prigovor zaista iznosio u postupku pred organima Uprave, kako bi se oni o njemu mogli posebno očitovati.

37. Pored navedenog, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH, odgovarajući na apelantove navode, koje apelant ponavlja i u apelaciji, da je njegov zahtjev za isplatu zateznih kamata osnovan primjenom odredaba člana 277. ZOO, jasno obrazložio da je Zakon o carinskoj politici *lex specialis* iz oblasti carinskih dažbina koji čini osnovu carinskih propisa koji se primjenjuju jedinstveno na carinskom području BiH i koji ima jaču pravnu snagu u odnosu na sve druge bh. propise koji reguliraju oblast carinske politike, pa se u konkretnoj pravnoj stvari odlučivanja o apelantovom zahtjevu za isplatu zatezne kamate u vezi sa povratom carinskih dažbina naplaćenih neosnovano imaju primijeniti odredbe Zakona o carinskoj politici i podzakonski akti u vezi sa tim zakonom, a ne odredbe ZOO koje se odnose na isplatu zatezne kamate. Dovodeći u vezu obrazloženje osporenih odluka sa sadržajem odredaba ranijeg Zakona o carinskoj politici i Zakona o carinskoj politici na koje su se organi Uprave i Sud BiH pozvali u osporenim odlukama i sadržajem odredaba člana 277. ZOO na koje se poziva apelant, Ustavni sud u osporenim odlukama, nasuprot apelantovom mišljenju, ne nalazi elemente proizvoljnosti koji bi, u smislu navedenih stavova Evropskog i Ustavnog suda, mogli biti osnov da Ustavni sud svojim tumačenjem zamijeni dato tumačenje Suda BiH.

38. Zbog svega navedenog, Ustavni sud smatra da su navodi apelacije o kršenju prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije neosnovani.

Pravo na imovinu

39. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama redovnih sudova povrijeđeno i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. S obzirom na to da apelant nije posebno obrazložio u čemu se, prema njegovom mišljenju, sastoji kršenje tog prava, odnosno da su navodi o kršenju tog prava, u suštini, isti kao i navodi o povredi prava na pravično suđenje, koje je Ustavni sud već razmotrio u prethodnim tačkama ove odluke, Ustavni sud smatra neosnovanim i navode o kršenju prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

40. Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada je u postupku u kojem je usvojen kao osnovan apelantov zahtjev za povrat naplaćene posebne takse za uvezenu robu i određeno da mu se isplati određeni novčani iznos po tom osnovu osporenim odlukama odbijen kao neosnovan apelantov zahtjev za isplatu zatezne kamate na dosuđeni iznos glavnog duga (odnosno na iznos naplaćene posebne takse), te kada

ništa ne ukazuje na proizvoljnost u utvrđivanju činjeničnog stanja i primjeni materijalnog prava, pri čemu su organi Uprave i redovni sudovi u obrazloženju odluka za svoje stavove dali dovoljno jasne i logične razloge.

41. Ustavni sud zaključuje da nema povrede ni prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada apelant navode o kršenju ovog prava vezuje za pogrešno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

42. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

43. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

Predmet broj AP 1356/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacije Milenka Milanovića i drugih podnesene zbog dužine trajanja postupka

Odluka od 6. novembra 2018. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Zlatko M. Knežević, potpredsjednici Mato Tadić i Mirsad Ćeman i sudije Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 6. novembra 2018. godine, u predmetu broj **AP 1356/17**, rješavajući apelacije **Milenka Milanovića i drugih**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav (3) tačka e), člana 57. stav (2) tačka a) i člana 58. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuju se kao nedopuštene apelacije koje su podnijeli Milenko Milanović, Marko Medić, Amela Grozdanović-Hamzić, Omer Kunić, M. D., Zora Levi, Saša Levi, A. F., A. S., Zoran Opačić, Milivoj Daničić, Omer Omerčević, Haziz Smajlović, Vildana Delić, Mira Đerić, Rajko Petić, ZPUH „Temp-Skay”, A. H., Sejfulah Begić, S. D., H. M., Alija Mešić, I. A., Z. M., A. B., M. A., N. A., R. E., E. A., D. Đ., Hasan Kunosić, Ajdin Dizdarević, Erdin Bjelica, Mirko Kajkut, „Dominant” d.o.o. Gabela - Čapljina, Miloš Koljančić, Senija Divjak, Bogdan Zirojević, Jasmina Vrljanović, Muhamed Bajrić, Ante Puljić, „MBI Development” d.o.o. Sarajevo, Jovo Vidović, Kenan Gačanović, Mladen Rašić, Mladen Žabić, Adnan Mujezin, E. Č., Selim Kajdomčaj, Muharem Karahodžić, Gordana Čuković, Slobodan Vasić, Violeta Kružik, M. R., „Interšped” d.d. Sarajevo, „Marković Trade” d.o.o. Banja Luka, Dženeta Čekić-Redžepović, Boško Vitković, Željko Subotić, Esmir Alić, R. D., Ljube Miličević, Asidin Huseinović, D. R., M. R., V. R., F. F., V. F., M. Č., Nebojša Đalić vl. SZTR Mesnica „Đalić” Doboje, M. M., T. K., „Transturist” d.d. Tuzla, Zorka Jugović, V. M., Zuhdija Velagić, Favzudin Štukan, I. D., V. D., L. D., Ismet Maksumić, Salko Merdan i Emir Šuko zbog nepoštivanja standarda donošenja odluke u razumnom roku od redovnih sudova u postupcima koji su pred njima u toku, kao jednog od aspekata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zato što se radi o istom pitanju o kojem je Ustavni sud Bosne i Hercegovine već odlučivao, a iz navoda ili dokaza iznesenih u apelacijama ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje.

Образложење

AP 1356/17

1. Milenko Milanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Brčkog podnio je 6. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Osnovnim sudom u Brčko distriktu BiH pod brojem 96 0 P 004451 15 P 3. Apelant je 24. septembra 2007. godine tužbom pokrenuo predmetni parnični postupak pred Osnovnim sudom Brčko distrikta BiH radi predaje u posjed. U predmetnom parničnom postupku dva puta je ukidana prvostepena presuda od drugostepenog suda i predmet vraćan prvostepenom sudu na ponovno suđenje, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Osnovnim sudom u Brčko distriktu BiH.

AP 1868/17

2. Marko Medić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Velike Kladuše podnio je 12. maja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Bihaću po žalbi podnesenoj protiv Presude Općinskog suda u Velikoj Kladuši broj 23 0 P 017844 14 P 2 od 21. januara 2015. godine. Apelant je 19. oktobra 2012. godine tužbom pokrenuo predmetni parnični postupak pred Općinskim sudom u Velikoj Kladuši radi utvrđenja jačeg prava i brisanja upisa. U predmetnom parničnom postupku donesena je prvostepena presuda, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Kantonalnim sudom u Bihaću.

AP 2280/17

3. Amela Grozdanović-Hamzić (u daljnjem tekstu: apelantica, zakonska nasljednica iza umrlog Mirka Grozdanovića) i Omer Kunić (u daljnjem tekstu: apelant), koje zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijeli su 6. juna 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Lukavcu pod brojem 126 0 Rs 136253 12 Rs. Apelantičin prednik i apelant su 27. avgusta 2012. godine podnijeli tužbu Općinskom sudu u Tuzli radi potraživanja iz radnog odnosa, koji je predmet dostavio Općinskom sudu u Lukavcu kao mjesno nadležnom sudu. U predmetnom parničnom postupku drugostepeni sud je ukinuo prvostepenu presudu i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Općinskim sudom u Lukavcu.

AP 2894/17

4. M. D. (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Goran Marić, advokat iz Banje Luke, podnijela je 7. jula 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja

postupka pred Osnovnim sudom u Doboju u predmetu broj 85 0 P 046316 14 P. Apelantica je 20. augusta 2014. godine podnijela tužbu Osnovnom sudu u Doboju radi utvrđivanja imovine stečene u bračnoj i vanbračnoj zajednici. U predmetnom postupku bilo je doneseno rješenje kojim se prekida postupak zbog smrti drugotuzžene, nakon čega je apelantica podnijela prijedlog za nastavak predmetnog postupka i više urgencija, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak još uvijek pred Osnovnim sudom u Doboju.

AP 2984/17

5. Zora Levi i Saša Levi (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Banje Luke, koje zastupa Siniša Marić, advokat iz Banje Luke, podnijeli su 15. jula 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja ostavinskog postupka koji je u toku pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci pod brojem 71 0 O 018150 17 O 3. U predmetnom ostavinskom postupku prednik apelanata je 10. septembra 2007. godine podnio prijedlog za pokretanje ostavinskog postupka Osnovnom sudu u Banjoj Luci, a apelanti su podneskom od 9. marta 2015. godine obavijestili navedeni sud da je njihov prednik preminuo, te su kao njegovi zakonski nasljednici stupili u predmetni ostavinski postupak. Prema stanju spisa, predmetni ostavinski postupak je u toku pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci.

AP 3613/17

6. A. F. (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Marko Raguž, advokat iz Stoca, podnio je 24. avgusta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Ljubuškom pod brojem 63 0 P 014653 11 P. U predmetnom parničnom postupku apelant je 1. oktobra 2011. godine podnio tužbu Općinskom sudu u Ljubuškom radi naknade štete zbog izgubljene zarade dosad i buduće rente. U toku postupka doneseno je više odluka na tri sudske instance, te je predmetni postupak, prema stanju spisa, nakon što je djelomično ukinuta prvostepena presuda i predmet u tom dijelu vraćen na ponovni postupak, u toku pred Općinskim sudom u Ljubuškom.

AP 3671/17

7. A. S. (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Osman Hadžić, advokat iz Bihaća, podnio je 29. augusta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Kantonalnim sudom u Bihaću pod brojem 17 0 P 061523 15 Gž. U predmetnom postupku koji je apelant pokrenuo radi utvrđenja bračne stečevine i diobe nekretnina prvostepeni sud je donio rješenje 20. aprila 2015. godine (kojim je odbacio apelantov tužbeni zahtjev pod tačkom 1. dok je u odnosu na tač. 2. i 3. apelantovog tužbenog zahtjeva obustavio predmetni postupak, bliže opisano u navedenom rješenju), nakon čega je predmetni spis dostavljen Kantonalnom sudu u Bihaću na postupanje po žalbi pred kojim je, prema stanju spisa, postupak još u toku.

AP 4186/17

8. Zoran Opačić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke podnio je 9. oktobra 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Okružnim sudom u Banjoj Luci po žalbi na Presudu Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 190734 od 28. aprila 2017. godine. U konkretnom slučaju, prema stanju spisa (apelacionim navodima), 10 godina prije podnošenja apelacije pokrenut je predmetni postupak protiv apelanta (radi naknade štete) u kojem je apelant podnio žalbu protiv presude Osnovnog suda u Banjoj Luci, te je postupak u toku pred Okružnim sudom u Banjoj Luci.

AP 4194/17

9. Milivoj Daničić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Zajednička advokatska kancelarija Mile Kovačević i Marica Đukanović, podnio je 10. oktobra 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Osnovnim sudom u Gradišci pod brojem 72 0 P 000885 17 P 3. Predmetni postupak je pokrenut tužbom od 20. maja 1997. godine podnesenom protiv apelanta kao tuženog radi poništenja ugovora. U toku postupka doneseno je više odluka sudova na dvije instance, te je postupak bio kratko i prekinut. Prema stanju spisa, predmetni postupak je u toku pred Osnovnim sudom u Gradišci.

AP 4433/17

10. Omer Omerčević (u daljnjem tekstu: apelant) iz Gradačca, kojeg zastupa Advokatsko društvo Suljić d.o.o. Tuzla, podnio je 27. oktobra 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Gradačcu pod brojem 28 0 P 053985 15 P. Apelant je 7. septembra 2015. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Gradačcu radi naknade štete, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak i dalje u toku pred navedenim sudom.

AP 4855/17

11. Haziz Smajlović (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Suad Kumrić, advokat iz Tuzle, podnio je 21. novembra 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Tuzli pod brojem 27 0 P 009578 11 Gž. Apelant je 24. septembra 2010. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Gračanici radi isplate otpremnine, naknade povećanja plate po osnovu radnog staža, naknade regresa i prevoza. U toku postupka bila je jednom ukinuta prvostepena presuda i predmet vraćen na ponovno suđenje, te se,

prema stanju spisa, predmetni postupak sada nalazi pred Kantonalnim sudom u Tuzli na odlučivanju po žalbi na prvostepenu presudu.

AP 5000/17

12. Vildana Delić (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Hajrudin Škahić, advokat iz Srebrenika, podnijela je 30. novembra 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Gradačcu pod brojem 28 0 P 057020 16 P. Apelantica je 15. marta 2016. godine pokrenula predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Gradačcu radi utvrđivanja diskriminacije prilikom provođenja konkursne procedure, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak i dalje u toku pred navedenim sudom.

AP 37/18

13. Mira Đerić i Rajko Petić (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Ruža Blagojević, advokat iz Banje Luke, podnijeli su 29. decembra 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Okružnim sudom u Banjoj Luci pod brojem 71 0 O 121143 16 Gž 2. Predmetni ostavinski postupak pokrenut je po službenoj dužnosti 31. februara 2003. godine na osnovu smrtovnice. U toku postupka Okružni sud u Banjoj Luci je dva puta ukidao prvostepena rješenja o nasljeđivanju i predmet vraćao na ponovni postupak. Predmetni postupak se, prema stanju spisa, nalazi pred Okružnim sudom u Banjoj Luci na odlučivanju po žalbi podnesenoj protiv prvostepenog rješenja.

AP 40/18

14. ZPUH „Temp-Skay” (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Milan Romanić, advokat iz Banje Luke, podnio je 29. decembra 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Tuzli pod brojem 32 0 Ps 191000 14 Ps. Apelant je 13. januara 2014. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Živinicama radi vraćanja duga. U toku postupka donesena je prvostepena presuda, te se, prema stanju spisa, predmetni postupak nalazi pred Kantonalnim sudom u Tuzli na odlučivanju po žalbi podnesenoj protiv prvostepene presude.

AP 100/18

15. A. H. (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 3. januara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Tuzli pod brojem 33 0 Mal 054641 15 Gž. Predmetni parnični postupak pokrenut je 12. septembra 2013. godine podnošenjem

tužbe protiv apelanta radi isplate duga. U toku postupka donesena je prvostepena presuda, te se, prema stanju spisa, predmetni postupak nalazi pred Kantonalnim sudom u Tuzli na odlučivanju po žalbi podnesenoj protiv prvostepene presude.

AP 201/18

16. Sejfulah Begić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Velike Kladuše podnio je 10. januara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Bihaću pod brojem 17 0 P 013152 09 P. Apelant je 8. decembra 2003. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Bihaću radi raskida ugovora i naknade štete. Prema stanju spisa, predmetni postupak je i dalje pred Općinskim sudom u Bihaću (u 2017. godini je doneseno rješenje kojim je, između ostalog, prekinut predmetni postupak, ali je nakon toga podnesen i prijedlog za nastavak postupka).

AP 297/18

17. S. D. (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 15. januara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Banovićima pod brojem 127 0 Mal 050745 13 Mal. Apelant je 23. oktobra 2012. godine pokrenuo predmetni postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Živinicama radi naknade štete. U toku postupka predmetni spis je dostavljen Općinskom sudu u Banovićima pred kojim je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku.

AP 300/18

18. H. M. (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Senad F. Huremović, advokat iz Tuzle, podnijela je 15. januara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Tuzli pod brojem 32 0 P 051051 07 P. Apelantica je 23. marta 2007. godine pokrenula predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Tuzli radi naknade materijalne i nematerijalne štete. U toku postupka djelomično je ukinuta prvostepena presuda i u tom dijelu predmet vraćen na ponovno suđenje, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Općinskim sudom u Tuzli.

AP 327/18

19. Alija Mešić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Srebrenika, kojeg zastupa Mina Vikalo, advokat iz Srebrenika, podnio je 17. januara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Općinskim sudom u Srebreniku u predmetu broj O-26/02, te

zbog dužine trajanja postupaka pred Općinskim sudom u Gradačcu u predmetima br. 28 0 P 008794 09 P i 28 0 P 008722 16 P 2. Ostavinski postupak broj O-26/02 pokrenut je 30. januara 2002. godine, te je konkretni ostavinski postupak prekinut i određeni zakonski nasljednici su upućeni da pokrenu parnični postupak protiv apelanta radi utvrđivanja sastava zaostavštine i radi utvrđenja da im pripada veći dio zaostavštine. Zatim je 23. maja 2002. godine pokrenut parnični postupak u predmetu broj 28 0 P 008794 09 P podnošenjem tužbe protiv apelanta (i drugih tuženih) radi utvrđivanja obima zaostavštine, te je predmetni postupak prekinut zbog smrti drugotuženog i odlučeno da će se on nastaviti kad nasljednici ili staralac zaostavštine preuzme postupak ili kad ih sud na prijedlog protivne strane pozove da to učine. Apelant je 25. februara 2009. godine pokrenuo parnični postupak broj 28 0 P 008722 16 P 2 radi utvrđivanja prava vlasništva (na istim nekretninama i protiv istih lica-parničnih stranaka kao u predmetu broj 28 0 P 008794 09 P), koji je prekinut sve dok se pravosnažno ne okonča postupak u predmetu broj 28 0 P 008794 09 P. Apelant je u predmetnim parničnim postupcima podnosio prijedloge za nastavak postupka, koji se, prema stanju spisa, i dalje nalaze pred Općinskim sudom u Gradačcu.

AP 334/18

20. I. A., Z. M., A. B., M. A., N. A., R. E. i E. A. (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnijeli su 17. januara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Vrhovnim sudom Federacije BiH pod brojem 33 0 P 034755 16 Rev. Apelanti su 12. jula 2012. godine pokrenuli predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Živinicama radi utvrđivanja bračne stečevine (prednika apelanata) i poništenja ugovora o poklonu. U toku postupka donesene su prvostepena i drugostepena presuda, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Vrhovnim sudom Federacije BiH po izjavljenoj reviziji protiv drugostepene presude.

AP 392/18

21. D. Đ. (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Senad F. Huremović, advokat iz Tuzle, podnio je 19. januara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Osnovnim sudom u Zvorniku pod brojem 83 0 P 012809 11 P. Apelant je 17. novembra 2011. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Osnovnom sudu u Zvorniku radi naknade štete. U toku postupka donesena je prvostepena presuda, koja je ukinuta rješenjem drugostepenog suda i predmet je vraćen na ponovno suđenje, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Osnovnim sudom u Zvorniku.

AP 461/18

22. Hasan Kunosić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Amir Mešić, advokat iz Tuzle, podnio je 24. januara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Tuzli po žalbi podnesenoj protiv Presude Općinskog suda u Tuzli broj 32 0 P 151072 12 P od 23. februara 2017. godine. Apelant je 19. decembra 2012. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Tuzli radi naknade štete. U toku postupka je donesena prvostepena presuda, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Kantonalnim sudom u Tuzli po podnesenoj žalbi protiv prvostepene presude.

AP 503/18

23. Ajdin Dizdarević iz Sarajeva i Erdin Bjelica iz Vogošće (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Asif Plećan, advokat iz Sarajeva, podnijeli su 26. januara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu pod brojem 65 0 P 082190 11 Rsž. Apelanti su 31. marta 2009. godine pokrenuli predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Sarajevu radi isplate potraživanja iz radnog odnosa. U toku postupka bila je jednom ukinuta prvostepena presuda od drugostepenog suda i predmet vraćen na ponovno suđenje, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu na odlučivanju po žalbi na prvostepenu presudu.

AP 525/18

24. Mirko Kajkut (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke, kojeg zastupa Zoran Opačić, advokat iz Sanskog Mosta, podnio je 25. januara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci u predmetu broj 71 0 P 083973 12 P 3. Predmetni parnični postupak je pokrenut 13. aprila 2010. godine podnošenjem tužbe protiv apelanta radi utvrđenja imovine stečene u porodičnoj zajednici. U toku postupka je donesena prvostepena presuda koju je ukinuo drugostepeni sud, pa je predmetni postupak, prema stanju spisa, u toku pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci.

AP 748/18

25. „Dominant” d.o.o. Gabela - Čapljina (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Amir Šapčanin, advokat iz Sarajeva, podnio je 8. februara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Kantonalnim sudom u Sarajevu po žalbi podnesenoj protiv Presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Ps 274441 12 Ps od 10. oktobra 2014. godine. U predmetnom postupku koji je apelant pokrenuo zbog duga prvostepeni sud je

donio presudu 10. oktobra 2014. godine protiv koje je podnesena žalba, te je, prema stanju spisa, postupak u toku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu.

AP 858/18

26. Miloš Koljančić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke, kojeg zastupa Dragan Tolimir, advokat iz Banje Luke, podnio je 12. februara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci u predmetu broj 71 0 V 014862 17 V 2. Apelant je 22. januara 2007. godine pokrenuo predmetni vanparnični postupak podnošenjem prijedloga za uređenje međe Osnovnom sudu u Banjoj Luci. U toku postupka doneseno je prvostepeno rješenje koje je ukinuo drugostepeni sud, pa je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci.

AP 951/18

27. Senija Divjak (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Živinica, koju zastupa Sanel Bektić, advokat iz Tuzle, podnijela je 19. februara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Općinskim sudom u Sarajevu u predmetu broj 65 0 Mal 462256 14 Mal. Predmetni parnični postupak je pokrenut 7. oktobra 2014. godine podnošenjem tužbe protiv apelantice zbog isplate duga. U konkretnom slučaju Općinski sud u Sarajevu je donio presudu zbog propuštanja na koju je apelantica podnijela žalbu i predmetni postupak je, prema stanju spisa, i dalje pred Općinskim sudom u Sarajevu.

AP 1110/18

28. Bogdan Zirojević (u daljnjem tekstu: apelant) iz Istočnog Sarajeva podnio je 22. februara 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupaka koji su u toku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu po žalbama podnesenim protiv Presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 454864 14 P od 26. januara 2017. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 V 463469 14 V od 22. decembra 2017. godine. Predmetni postupak broj 65 0 P 454864 14 P pokrenut je tužbom od 29. augusta 2014. godine koja je podnesena protiv apelanta radi utvrđenja prava služnosti, a postupak broj 65 0 V 463469 14 V pokrenuo je apelant prijedlogom za uređenje međe od 13. oktobra 2014. godine. U oba predmetna postupka donesene su prvostepene odluke, te su, prema stanju spisa, predmetni postupci u toku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu.

AP 1320/18

29. Jasmina Vrljanović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Trna, koju zastupa Milorad Ivošević, advokat iz Banje Luke, podnijela je 2. marta 2018. godine apelaciju Ustavnom

sudu zbog dužine trajanja postupka pred Općinskim sudom u Sanskom Mostu u predmetu broj 22 0 P 028216 14 P. Apelantica je 28. marta 2014. godine pokrenula predmetni postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Sanskom Mostu zbog regresnog duga pred kojim je, prema stanju spisa, postupak u toku.

AP 1463/18

30. Muhamed Bajrić iz Hadžića i Ante Puljić iz Ilidže (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Asif Plećan, advokat iz Sarajeva, podnijeli su 9. marta 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Sarajevu pod brojem 65 0 P 115715 09 P. Apelanti su 29. oktobra 2009. godine pokrenuli predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Sarajevu radi isplate potraživanja iz radnog odnosa. U toku postupka donesena je prvostepena presuda koju je drugostepeni sud ukinuo i predmet vratio na ponovno suđenje, pa je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Općinskim sudom u Sarajevu.

AP 1710/18

31. „MBI Development” d.o.o. Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Advokatsko društvo Eterović d.o.o. Sarajevo, podnio je 19. marta 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Općinskim sudom u Sarajevu u predmetu broj 65 0 Mal 383197 13 Mal. Apelant je 4. oktobra 2013. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Sarajevu radi isplate duga i predmetni postupak je, prema stanju spisa, u toku pred navedenim sudom.

AP 1886/18

32. Jovo Vidović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Drvara, kojeg zastupa Stevo Vojnović, advokat iz Banje Luke, podnio je 27. marta 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Općinskim sudom u Livnu - Odjeljenje suda u Drvaru u predmetu broj 68 1 P 000247 14 P 2. Apelant je 29. jula 2011. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Livnu - Odjeljenje suda u Drvaru radi utvrđenja. U konkretnom slučaju bio je prekinut postupak 2013. godine radi smrti jedne tužene (bilo je više tuženih), pa je nastavljen u toku 2014. godine, pa je opet riješenjem Općinskog suda u Livnu - Odjeljenje suda u Drvaru prekinut 2016. godine zbog smrti dvojice tuženih i određeno je da će se postupak nastaviti kada zakonski nasljednici umrlih preuzmu postupak, ili kad ih sud na apelantov poziv pozove da to učine. Apelant je podnio prijedlog za nastavak postupka, te je, prema stanju spisa, postupak i dalje pred Općinskim sudom u Livnu - Odjeljenje suda u Drvaru.

AP 1904/18

33. Kenan Gačanović iz Sarajeva i Mladen Rašić iz Ilidže (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Asif Plećan, advokat iz Sarajeva, podnijeli su 28. marta 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu pod brojem 65 0 Rs 134063 12 Rsž. Apelanti su 6. aprila 2010. godine pokrenuli predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Sarajevu radi isplate potraživanja iz radnog odnosa. U toku postupka bila je jednom ukinuta prvostepena presuda od drugostepenog suda i predmet vraćen na ponovno suđenje, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu na odlučivanju po žalbi na prvostepenu presudu.

AP 1909/18

34. Mladen Žabić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Prijedora podnio je 27. marta 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Osnovnim sudom u Prijedoru u predmetu broj 77 0 P 060356 14 P. Apelant je 13. oktobra 2014. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Osnovnom sudu u Prijedoru zbog klevete, koji je, prema stanju spisa, u toku pred navedenim sudom.

AP 1946/18

35. Adnan Mujezin (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Asif Plećan, advokat iz Sarajeva, podnio je 2. aprila 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu pod brojem 65 0 Rs 158284 12 Rsž. Apelant je 31. augusta 2010. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Sarajevu radi isplate potraživanja iz radnog odnosa. U toku postupka bila je jednom ukinuta prvostepena presuda od drugostepenog suda i predmet vraćen na ponovno suđenje, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu na odlučivanju po žalbi na prvostepenu presudu.

AP 2031/18

36. E. Č. (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnijela je 2. aprila 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Banovićima pod brojem 127 0 P 007912 17 P 4. Predmetni parnični postupak je pokrenut 13. novembra 2008. godine podnošenjem tužbe protiv apelantice Općinskom sudu u Živinicama radi utvrđenja i diobe bračne stečevine. U toku postupka apelantica je podnijela protivtužbu radi utvrđenja i diobe bračne stečevine, pa je predmet 10. decembra 2012. godine, po formiranju Općinskog suda u Banovićima, dostavljen tom sudu na dalje postupanje. Zatim, apelantica je bila

podnijela i prijedlog za određivanje mjere osiguranja o kojem su donesene dvije odluke (prvostepena i drugostepena), te je u predmetnom postupku dva puta djelimično ukidana prvostepena presuda od drugostepenog suda i predmet vraćan na ponovni postupak u ukinutom dijelu, pa je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Općinskim sudom u Banovićima.

AP 2082/18

37. Selim Kajdomčaj (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Nusret Kolašinac, advokat iz Sarajeva, podnio je 9. aprila 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Vrhovnim sudom Federacije BiH pod brojem 65 0 P 219712 17 Rev. Apelant je 5. decembra 2011. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Sarajevu radi utvrđenja prava vlasništva. U toku postupka prvostepeni sud je donio rješenje kojim se proglasio apsolutno nenadležnim, a koje je ukinuo drugostepeni sud, pa je donesena prvostepena i drugostepena presuda i predmetni postupak je, prema stanju spisa, u toku pred Vrhovnim sudom Federacije BiH.

AP 2085/18

38. Muharem Karahodžić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Nusret Kolašinac, advokat iz Sarajeva, podnio je 9. aprila 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Vrhovnim sudom Federacije BiH pod brojem 65 0 P 231931 17 Rev. Apelant je 2. februara 2012. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Sarajevu radi utvrđenja. U toku postupka donesena je prvostepena i drugostepena presuda i predmetni postupak je, prema stanju spisa, u toku pred Vrhovnim sudom Federacije BiH.

AP 2087/18

39. Gordana Čuković (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Nusret Kolašinac, advokat iz Sarajeva, podnijela je 9. aprila 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Vrhovnim sudom Federacije BiH pod brojem 65 0 P 233321 18 Rev. Apelantica je 6. januara 2012. godine pokrenula predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Sarajevu radi utvrđenja prava na otkup stana. U toku postupka donesena je prvostepena i drugostepena presuda i predmetni postupak je, prema stanju spisa, u toku pred Vrhovnim sudom Federacije BiH.

AP 2118/18

40. Slobodan Vasić i Violeta Kružik (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Istočnog Sarajeva, koje zastupa Asif Plećan, advokat iz Sarajeva, podnijeli su 10. aprila 2018. godine apela-

ciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Sarajevu pod brojem 65 0 P 113200 09 P. Apelanti su 30. septembra 2009. godine pokrenuli predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Sarajevu radi isplate potraživanja iz radnog odnosa. U toku postupka donesena je prvostepena presuda, koju je drugostepeni sud djelomično ukinuo i predmet u tom dijelu vratio na ponovno suđenje, pa je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Općinskim sudom u Sarajevu.

AP 2119/18

41. M. R. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bihaća podnio je 9. aprila 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Općinskim sudom u Bihaću u predmetu broj 17 0 P 040885 12 P. Apelant je 28. maja 2012. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Bihaću radi utvrđenja prava vlasništva. U toku postupka donesena je prvostepena presuda koju je drugostepeni sud ukinuo i predmet vratio na ponovno suđenje, pa je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Općinskim sudom u Bihaću.

AP 2178/18

42. „Interšped” d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Hasan Muminović, advokat iz Sarajeva, podnio je 16. aprila 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Kantonalnim sudom u Sarajevu u predmetu broj 65 0 Ps 481488 17 Pž. U predmetnom postupku koji je pokrenut protiv apelanta kao tuženog radi ispunjenja ugovora donesena je Presuda Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Ps 481488 15 Ps od 6. januara 2017. godine protiv koje je podnesena žalba, pa je predmetni postupak, prema stanju spisa, u toku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu.

AP 2197/18

43. „Marković Trade” d.o.o. Banja Luka (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Dragan Tolimir, advokat iz Banje Luke, podnio je 13. aprila 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Vrhovnim sudom Republike Srpske po izjavljenoj reviziji protiv Presude Višeg privrednog suda u Banjoj Luci broj 57 0 Ps 088905 17 Pž od 26. septembra 2017. godine. Apelant je 20. oktobra 2010. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Okružnom privrednom sudu u Banjoj Luci radi isplate naknade iz osiguranja i naknade štete. U toku postupka prvostepeni sud je donio presudu 31. januara 2017. godine koju je potvrdio drugostepeni sud, pa je predmetni postupak, prema stanju spisa, u toku pred Vrhovnim sudom Republike Srpske po izjavljenoj reviziji.

AP 2308/18

44. Dženeta Čekić-Redžepović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Asif Plećan, advokat iz Sarajeva, podnijela je 17. aprila 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Sarajevu pod brojem 65 0 P 115875 09 P. Apelantica je 30. oktobra 2009. godine pokrenula predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Sarajevu radi isplate potraživanja iz radnog odnosa. U toku postupka donesena je prvostepena presuda, koju je drugostepeni sud ukinuo i predmet vratio na ponovno suđenje, pa je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Općinskim sudom u Sarajevu.

AP 2411/18

45. Boško Vitković i Željko Subotić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Gradiške, koje zastupa Rafaela Ljubojević-Đurić, advokat iz Gradiške, podnijeli su 20. aprila 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Osnovnim sudom u Gradišci u predmetu broj 72 0 P 005217 00 P. Apelanti su 14. i 17. novembra 2000. godine podnijeli tužbe Osnovnom sudu u Gradišci radi zaštite prava iz radnog odnosa, pa je 22. oktobra 2001. godine izvršeno spajanje spisa radi vođenja jedinstvenog postupka. U toku postupka doneseno je više odluka na tri sudske instance (bio je tri puta prekidan predmetni postupak, dva puta su donesene prvostepene presude koje je ukidao drugostepeni sud, te se Osnovni sud u Gradišci rješenjem proglasio nenadležnim, pa kako Okružni privredni sud u Banjoj Luci nije prihvatio nadležnost, Vrhovni sud Republike Srpske ja donio rješenje kojim je utvrdio da je za postupanje u konkretnoj pravnoj stvari nadležan Osnovni sud u Gradišci), te je predmetni postupak, prema stanju spisa, u toku pred Osnovnim sudom u Gradišci.

AP 2979/18

46. Esmir Alić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 22. maja 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Tuzli pod brojem 32 0 P 106460 17 P 2. Apelant je 6. decembra 2011. godine pokrenuo predmetni postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Tuzli radi uznemiravanja prava vlasništva i naknade štete. U toku postupka prvostepeni sud je donio rješenje kojim je odbacio apelantovu tužbu, a koje je ukinuo drugostepeni sud i predmet vratio na ponovni postupak, pa je predmetni postupak, prema stanju spisa, u toku pred Općinskim sudom u Tuzli.

AP 3388/18

47. R. D. (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Alma Jusufbegović, advokat iz Bugojna, podnijela je 18. juna 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja

postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Kiseljaku pod brojem 49 0 P 020730 17 P 2. Predmetni parnični postupak je pokrenut 22. oktobra 2012. godine podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Kiseljaku protiv apelantice radi utvrđenja. U toku postupka donesena je prvostepena presuda koju je djelomično ukinuo drugostepeni sud i u ukinutom dijelu vratio na ponovni postupak, pa je predmetni postupak, prema stanju spisa, u toku pred Općinskim sudom u Kiseljaku.

AP 3405/18

48. Ljube Miličević (u daljnjem tekstu: apelant) iz Viteza podnio je 19. juna 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Općinskim sudom u Travniku u predmetu broj 51 0 P 019149 09 P. Apelant je 9. marta 2009. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Travniku radi potraživanja iz radnog odnosa pred kojim je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku.

AP 3522/18

49. Asidin Huseinović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Radivoje Lazarević, advokat iz Zvornika, podnio je 27. juna 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Osnovnim sudom u Zvorniku pod brojem 83 0 P 000817 18 P 3. Apelant je 11. oktobra 2007. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Osnovnom sudu u Zvorniku radi poništenja rješenja o prestanku radnog odnosa, vraćanju na posao i naknade novčanih primanja. U toku postupka prvostepeni sud je donio presudu koju je preinačio drugostepeni sud, pa je apelant podnio protiv drugostepene odluke apelaciju Ustavnom sudu (istovremeno je bio podnio i reviziju Vrhovnom sudu Republike Srpske, ali je ona odbačena), koji je njegovu apelaciju usvojio, ukinuo presudu drugostepenog suda i predmet vratio drugostepenom sudu. Zatim, drugostepeni sud je donio rješenje kojim je ukinuo prvostepenu presudu i predmet vratio na ponovno suđenje, pa je Osnovni sud u Zvorniku donio novu prvostepenu presudu koju je potvrdio drugostepeni sud svojom odlukom, ali je nakon toga Vrhovni sud Republike Srpske ukinuo drugostepenu presudu i predmet vratio drugostepenom sudu, koji je onda donio rješenje kojim ukida prvostepenu presudu i predmet vraća na ponovno suđenje. Prema stanju spisa, predmetni postupak je u toku pred Osnovnim sudom u Zvorniku.

AP 4156/18

50. D. R., M. R., V. R., F. F. i V. F. (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Zajednički odvjetnički ured Raguž iz Stoca, podnijeli su 24. jula 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Mostaru

po žalbi na Presudu Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 P 135527 13 P od 12. oktobra 2016. godine. Apelanti su 17. jula 2013. godine pokrenuli predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Mostaru zbog isplate. U konkretnom slučaju donesena je prvostepena presuda protiv koje je podnesena žalba, pa je predmetni postupak, prema stanju spisa, pred Kantonalnim sudom u Mostaru.

AP 4344/18

51. M. Ć. (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Zajednički odvjetnički ured Raguž iz Stoca, podnio je 1. avgusta 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Mostaru po žalbi na Presudu Općinskog suda u Konjicu broj 56 0 P 044403 13 P od 8. januara 2015. godine. Apelant je 10. septembra 2013. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Konjicu radi utvrđenja i naknade štete. U konkretnom slučaju donesena je prvostepena presuda protiv koje je podnesena žalba, pa je predmetni postupak, prema stanju spisa, pred Kantonalnim sudom u Mostaru.

AP 4512/18

52. Nebojša Đalić, vl. SZTR mesnica „Đalić” Doboj (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Zajednička advokatska kancelarija Kremenović & Mikanović iz Banje Luke, podnio je 7. avgusta 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Okružnim privrednim sudom u Banjoj Luci pod brojem 57 0 Ps 005879 18 Ps 2. U predmetnom parničnom postupku 31. oktobra 2003. godine podnesena je tužba Osnovnom sudu u Doboju protiv tuženog PP „Đalić” Doboj radi sticanja bez osnova. Nakon što je predmet dostavljen Okružnom privrednom sudu u Banjoj Luci (prvobitno dostavljen Osnovnom sudu u Banjoj Luci), kao stvarno nadležnom sudu, tužilac je na pripremnom ročištu 22. septembra 2010. godine, umjesto prvobitno označenog tuženog, koji ne postoji, označio apelanta kao tuženog. U toku postupka donesena je prvostepena presuda koju je drugostepeni sud svojim rješenjem ukinuo i vratio predmet na ponovni postupak, pa je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Okružnim privrednim sudom u Banjoj Luci.

AP 4742/18

53. M. M. (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Zajednički odvjetnički ured Raguž iz Stoca, podnijela je 18. avgusta 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Okružnim sudom u Trebinju po žalbi na Presudu Osnovnog suda u Trebinju broj 95 0 P 022443 18 P 3 od 28. maja 2018. godine. Apelanticin prednik je 25. septembra 2012. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe

Osnovnom sudu u Trebinju radi naknade štete. U toku postupka prvostepeni sud je donio presudu koju je drugostepeni sud ukinuo i predmet vratio na ponovno suđenje, te je nakon toga predmetni postupak bio prekinut jedan vremenski period. Nakon što je predmetni postupak nastavljen, prvostepeni sud je donio presudu protiv koje je podnesena žalba, pa se, prema stanju spisa, predmetni postupak vodi pred Okružnim sudom u Trebinju.

AP 4889/18

54. T. K. (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Davor Kovač, advokat iz Ljubuškog, podnio je 27. augusta 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Mostaru po žalbi na Presudu Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 Mal 106348 12 Mal od 19. februara 2016. godine. Apelant je 8. marta 2012. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Mostaru radi naknade štete. U toku postupka donesena je prvostepena presuda protiv koje je podnesena žalba, pa se predmetni postupak, prema stanju spisa, nalazi pred Kantonalnim sudom u Mostaru.

AP 4966/18

55. „Transturist” d.d. Tuzla (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Odvjetničko društvo Hidanović i partneri d.o.o. Orašje, podnio je 30. augusta 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Tuzli pod brojem 32 0 Rs 106827 16 Rs 2. Predmetni parnični postupak pokrenut je 8. decembra 2011. godine podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Tuzli protiv apelanta radi poništenja odluke o otkazu ugovora o radu, uspostavljanja radnog odnosa i novčanog potraživanja iz radnog odnosa. U toku postupka donesena je prvostepena presuda koju je drugostepeni sud djelomično ukinuo i u tom dijelu predmet vratio na ponovni postupak, pa se predmetni postupak, prema stanju spisa, vodi pred Općinskim sudom u Tuzli.

AP 5099/18

56. Zorka Jugović (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Milan Romanić, advokat iz Banje Luke, podnijela je 8. septembra 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Osnovnim sudom u Kozarskoj Dubici pod brojem 79 0 P 002307 18 P. Predmetni parnični postupak pokrenut je 7. marta 2012. godine podnošenjem tužbe Osnovnom sudu u Prijedoru protiv apelantice kao tužene radi utvrđenja vlasništva na nekretninama. U toku postupka Osnovni sud u Prijedoru je donio rješenje kojim se proglasio mjesno nenadležnim za postupanje u konkretnoj pravnoj stvari, pa je predmet ustupio Osnovnom sudu u Kozarskoj Dubici kao mjesno nadležnom, pred kojim je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku.

AP 5204/18

57. Zoran Opačić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke podnio je 10. septembra 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Općinskim sudom u Sanskom Mostu u predmetu broj 22 0 P 039750 17 P. Također, apelant je tražio od Ustavnog suda da donese privremenu mjeru kojom će naložiti Općinskom sudu u Sanskom Mostu da po hitnom postupku zakaže raspravu u predmetnom postupku. U konkretnom slučaju apelant je podnio tužbu 16. aprila 2014. godine radi isplate duga, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Općinskim sudom u Sanskom Mostu.

AP 5292/18

58. V. M. (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Zajednički odvjetnički ured Raguž iz Stoca, podnio je apelaciju koju je Ustavni sud zaprimio 17. septembra 2018. godine zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Općinskim sudom u Čapljini pod brojem 53 0 Rs 062164 16 Rs. Apealant je 15. februara 2013. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Mostaru radi zaštite prava iz radnog odnosa. U toku postupka Općinski sud u Mostaru je ustupio predmet Općinskom sudu u Čapljini, kao nadležnom sudu, pred kojim sudom je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku.

AP 5410/18

59. Zuhdija Velagić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bosanske Krupe, kojeg zastupa Amir Ezić, advokat iz Bosanske Krupe, podnio je 24. septembra 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Općinskim sudom u Bosanskoj Krupi u predmetu broj 18 0 P 034843 16 P. Apelant je 30. augusta 2016. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Bosanskoj Krupi radi naknade štete pred kojim je, prema stanju spisa, postupak u toku.

AP 5411/18

60. Favzudin Štukan (u daljnjem tekstu: apelant) iz Mostara, kojeg zastupa Advokatsko društvo Đonko d.o.o. Mostar, podnio je 24. septembra 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Općinskim sudom u Mostaru u predmetu broj 58 0 Mal 116868 12 Mal. Apelant je 7. septembra 2012. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Mostaru radi naknade štete pred kojim je, prema stanju spisa, postupak u toku.

AP 5490/18

61. I. D., V. D. i L. D. (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Zajednički odvjetnički ured Raguž iz Stoca, podnijeli su 29. septembra 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Mostaru po žalbi na Rješenje Općinskog suda u Čapljini broj 53 0 V 051744 16 V 2 od 31. oktobra 2017. godine. S obzirom na to da u upravnom postupku za sporazumno određivanje naknade za nepotpuno izvlaštenje (uspostavljanje prava služnosti prolaska dalekovoda iznad parcela apelanata) na raspravi 2. avgusta 2013. godine nije postignut sporazum o naknadi, predmetni spis je dostavljen Općinskom sudu u Čapljini radi određivanja naknade u sudskom postupku. Općinski sud u Čapljini je 3. septembra 2013. godine poslao poziv apelantima za održavanje ročišta u konkretnoj pravnoj stvari, te je u toku postupka doneseno prvostepeno rješenje koje je drugostepeni sud ukinuo i predmet vratio na ponovni postupak, pa je ponovo doneseno novo prvostepeno rješenje na koje je podnesena žalba, te je predmetni postupak, prema stanju spisa, u toku pred Kantonalnim sudom u Mostaru.

AP 5592/18

62. Ismet Maksumić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Mostara, kojeg zastupa Melča Tule, advokat iz Mostara, podnio je 5. oktobra 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka pred Općinskim sudom u Mostaru u predmetu broj 58 0 Mal 155866 14 Mal. Apelant je 25. septembra 2014. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Mostaru radi naknade štete pred kojim je, prema stanju spisa, postupak u toku.

AP 5596/18

63. Salko Merdan (u daljnjem tekstu: apelant) iz Mostara, kojeg zastupa Maja Škoro, advokat iz Mostara, podnio je 5. oktobra 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Kantonalnim sudom u Mostaru pod brojem 56 0 Rs 048321 15 Rsž. Apelant je 27. avgusta 2010. godine pokrenuo predmetni parnični postupak podnošenjem tužbe Općinskom sudu u Mostaru radi ostvarivanja prava iz radnog odnosa da bi naknadno predmetni spis, rješenjem Kantonalnog suda u Mostaru, bio prebačen Općinskom sudu u Konjicu na postupanje u konkretnoj pravnoj stvari. U toku postupka prvostepeni sud je donio presudu protiv koje je podnesena žalba, pa je predmetni postupak, prema stanju spisa, u toku pred Kantonalnim sudom u Mostaru.

AP 5600/18

64. Zoran Opačić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke podnio je 8. oktobra 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Vrhovnim sudom Republike Srpske po zahtjevu za preispitivanje Rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 U 017302 15 U od 11. oktobra 2016. godine. Također, apelant je tražio od Ustavnog suda da donese privremenu mjeru kojom će naložiti Vrhovnom sudu Republike Srpske da po hitnom postupku riješi predmetni spis. U konkretnom slučaju apelant je podnio tužbu 28. novembra 2013. godine Osnovnom sudu u Banjoj Luci radi ustanovljavanja (da se ustanovi da je Advokatska komora RS prilikom donošenja rješenja o brisanju apelanta iz imenika advokata pomenute komore povrijedila propisani postupak). U toku postupka Osnovni sud u Banjoj Luci se proglasio nenadležnim, pa je spis dostavljen Okružnom sudu u Banjoj Luci, koji je donio rješenje kojim je odbacio apelantovu tužbu, a protiv kojeg rješenja je apelant podnio zahtjev za vanredno preispitivanje Vrhovnom sudu Republike Srpske pred kojim je, prema stanju spisa, postupak u toku.

AP 5787/18

65. Emir Šuko (u daljnjem tekstu: apelant) iz Čapljine, kojeg zastupa Zoran Opačić, advokat iz Sanskog Mosta, podnio je 18. oktobra 2018. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je u toku pred Vrhovnim sudom Republike Srpske po izjavljenoj reviziji protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 055420 17 Gž 3 od 13. decembra 2017. godine. Također, apelant je tražio od Ustavnog suda da donese privremenu mjeru kojom će naložiti Vrhovnom sudu Republike Srpske da po hitnom postupku riješi predmetni spis. U konkretnom slučaju predmetni parnični postupak je započeo 9. februara 2009. godine podnošenjem tužbe protiv apelanta radi utvrđenja. U toku postupka donesene su prvostepena i drugostepena presuda, te je, prema stanju spisa, predmetni postupak u toku pred Vrhovnim sudom Republike Srpske po izjavljenoj reviziji protiv drugostepene presude.

Spajanje predmeta

66. S obzirom na to da se navedene apelacije zasnivaju na istim ili sličnim tvrdnjama o povredi ustavnih prava, Ustavni sud, u skladu sa članom 32. stav (1) Pravila Ustavnog suda, donio je odluku o spajanju navedenih apelacija u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem AP 1356/17.

Apelacioni navodi

67. Svi apelanti su naveli da se apelacije podnose zbog pretjerano dugih postupaka pred redovnim sudovima koji su još u toku, čime se krši njihovo pravo na pravično suđenje iz

člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Pojedini apelanti su naveli da su zbog istog razloga prekršena i neka druga ustavna prava, a neki su zatražili da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom bi dao nalog redovnim sudovima da odmah donesu odluku.

68. Pri ispitivanju dopustivosti apelacija Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 18. stav (3) tačka e) Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 18. stav (3) tačka e) Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

e) radi se o pitanju o kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda ili dokaza iznesenih u apelaciji ne proizilazi da ima temelja za ponovno odlučivanje;

69. Ustavni sud prvenstveno konstatira da sve navedene apelacije pokreću identično pitanje poštivanja standarda donošenja odluke u razumnom roku od redovnih sudova u postupcima koji su pred njima u toku, kao jednog od aspekata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

70. Ustavni sud podsjeća da je u Odluci broj AP 4101/15 od 10. maja 2017. godine (kao i u nizu istovrsnih odluka donesenih nakon 10. maja 2017. godine) zaključio da kršenje prava na suđenje u razumnom roku koje je utvrđeno u tom predmetu „nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirano tako da proizilazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje”. Pored toga, Ustavni sud je zaključio da „zbog toga što nadležna javna vlast još nije pronašla adekvatan način da riješi ovaj očigledan problem na koji Ustavni sud godinama ukazuje, zatim, zbog ograničene ustavne mogućnosti Ustavnog suda da odredi konkretne mjere ubrzanja u svakom konkretnom predmetu, ali i zbog stalnog povećanja broja apelacija koje se odnose na pitanje dugotrajnosti sudskih postupaka, djelotvornost apelacije, kao pravnog lijeka koji je povodom ovog pitanja jedini dostupan apelantima, ozbiljno je dovedena u pitanje u smislu stvarnog i efikasnog okončanja sudskih postupaka, kako bi se suštinski ispunili

zahtjevi suđenja u razumnom roku. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije”.

71. Ustavni sud je otišao i dalje od konstatacije da postoji strukturalni problem, ne ograničavajući se samo na utvrđivanje povrede i određivanje naknade apelantima zbog kršenja ustavnih prava, već je naložio preduzimanje adekvatnih mjera s ciljem izvršenja ove odluke. Tako je zahtjev za preduzimanje adekvatnih mjera u smislu ove odluke adresirao na VSTVBiH, nadležne vlade i predsjednika suda pred kojim se postupci vode budući da svi oni imaju određene obaveze propisane zakonom u vezi s kreiranjem i održavanjem efikasnog pravosuđa, koji su ove mjere dužni izvršiti bez odlaganja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od prijema odluke Ustavnog suda.

72. Dakle, ove odluke Ustavnog suda treba da se posmatraju i da se shvate na način da su donesene po ugledu na ogledne/pilot-presude koje donosi Evropski sud za ljudska prava. Ustavni sud podsjeća na novo pravilo broj 61 Poslovnika Evropskog suda za ljudska prava iz 2011. godine kojim su definisani ciljevi oglednog/pilot-postupka: pomoći javnoj vlasti da riješi sistemske probleme, osigurati puno brže pojedincima otklanjanje posljedica kršenja prava i pomoći Evropskom sudu da se djelotvornije i brže nosi sa svojim zaostacima, reducirajući broj sličnih slučajeva koje je potrebno detaljno ispitivati.

73. Navedene odluke Ustavnog suda su bile odgovor na stalan i neprekidan rast broja neriješenih predmeta, ali i na rast broja predmeta u kojima se utvrđuju tzv. repetitivne povrede ustavnih prava u istovrsnim slučajevima, uzrokovane navedenim sistemskim problemom.

74. Cilj donošenja navedenih odluka Ustavnog suda je bio da, umjesto da se ovakvi predmeti rješavaju na standardan način na individualnoj osnovi, pomogne stvaranju uvjeta u cijeloj Bosni i Hercegovini u svjetlu kojih će svi ti neriješeni, ali i potencijalno novi istovrsni zahtjevi biti riješeni.

75. Dakle, u izvršenju navedenih odluka Ustavnog suda odgovorna vlast bi trebala obuhvatiti i sve ostale neriješene istovjetne zahtjeve, ali i sve potencijalne buduće. Temeljna ideja je da se Ustavni sud oslobodi rješavanja svih tih istovjetnih neriješenih zahtjeva koji se prebacuju na odgovornu vlast i rješavaju pomoću sredstava koja će biti ustanovljena kao rezultat izvršenja odluka Ustavnog suda.

76. Ustavni sud je, razmatrajući posljednji izvještaj o izvršenju odluka na sjednici održanoj 17. jula 2018. godine, konstatovao da su nadležni sudovi i organi u većini predmeta poduzeli radnje u skladu sa nalogom iz predmetnih odluka (nadležni sudovi u većini

slučajeva su okončali predmete, nadležne vlade isplatile nematerijalnu štetu, poduzete su druge radnje radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku). S tim u vezi, Vlada Federacije BiH je dopisom od 1. decembra 2017. godine obavijestila Ustavni sud o radnjama koje je poduzela u skladu sa nalogom iz predmetne odluke. U dopisu je navedeno da je Vlada FBiH na sjednici od 13. jula 2017. godine razmatrala informaciju o statusu izvršenja odluka Ustavnog suda i tom prilikom donijela zaključak kojim je, između ostalog, zadužila federalna ministarstva da, radi izvršenja odluka Ustavnog suda iz kojih proizlaze obaveze izmjene zakonodavstva u određenoj oblasti, u okviru svojih nadležnosti hitno predlože izmjene zakona u skladu sa stavovima izraženim u odlukama. Dalje, iz dopisa Federalnog ministarstva pravde proizlazi da se provođenje predmetne odluke može razmatrati samo povodom pitanja normativnog aspekta uvođenja prava na djelotvorni pravni lijek, kao i da treba zauzeti stav prema načinu uvođenja prava na djelotvorni pravni lijek povodom pitanja dužine trajanja postupka pred sudom. Federalno ministarstvo pravde ističe da pravo na djelotvoran pravni lijek podrazumijeva i nadoknadu štete koja bi se morala finansirati iz budžeta onog nivoa vlasti iz kojeg se finansira sud na koji se povreda odnosi (uglavnom, kantonalni budžet), što za donošenje novog zakonskog rješenja predstavlja veliki problem, te smatra da je neophodno formirati stručno radno tijelo koje bi zauzelo jedinstven stav u rješavanju ovog pitanja s obzirom na veliki broj subjekata koji su uključeni u izvršenje odluka Ustavnog suda. Također, VSTVBiH je dopisom od 14. decembra 2017. godine obavijestilo Ustavni sud o radnjama koje je poduzelo u skladu sa nalogom iz predmetne odluke. U dopisu je navedeno da je formirana radna grupa za izvršenje odluka Ustavnog suda u vezi sa kršenjem prava na suđenje u razumnom koja ima zadatak da razmatra pitanje izvršenja odluka Ustavnog suda kojima je VSTVBiH naloženo poduzimanje mjera iz svoje nadležnosti, kao i predlaganje mjera Vijeću koje je potrebno poduzeti radi izvršenja naloga Ustavnog suda. Osim toga, u dopisu je navedeno da je VSTVBiH, u skladu sa navedenim planom, poslalo dopis predsjednicima sudova da prioritarno poštuju rokove Ustavnog suda u rješavanju predmeta u kojima je podnesena apelacija, te je istaknuto da će VSTVBiH kao i do sada nastaviti da kontinuirano prati rješavanje predmeta u sudovima prema njihovoj starosti, kao i implementaciju Akcionog plana za ubrzanje sudskih postupaka i sprečavanje daljeg kršenja prava stranaka na rješavanje predmeta u razumnom roku. Prema izvještaju VSTV od 20. jula 2018. godine, u periodu od 1. januara do 30. juna 2018. godine sudovi u Bosni i Hercegovini su riješili 98.289 najstarijih predmeta, realizirajući tako, u prvih šest mjeseci ove godine, 60% predmeta predviđenih planom rješavanja za 2018. godinu. U tekućoj godini planom je predviđeno da se riješe 164.823 najstarija predmeta. U ovom izvještaju je, također, navedeno da Stalna komisija za efikasnost i kvalitet sudova VSTV redovno prati proces rješavanja predmeta u okviru planova rješavanja predmeta. Svi su-

dovi u Bosni i Hercegovini imaju obavezu da sačine plan rješavanja predmeta u skladu sa odredbama Uputstva za izradu planova za rješavanje predmeta, koje je usvojeno na sjednici VSTV održanoj 21. i 22. januara 2015. godine. Zahvaljujući angažmanu VSTV i sudova, te podršci donatora, došlo je do smanjenja broja starih neriješenih predmeta, što je značajno doprinijelo povećanju efikasnosti sudova, a samim tim i pravosuđa u cjelini. Implementacija ove aktivnosti je počela 2010. godine u okviru Projekta podrške pravosuđu financiranom iz sredstava IPA 2009 i IPA 2010 Evropske unije, a nastavljena je u okviru Projekta unapređenja efikasnosti pravosuđa koji finansiraju Kraljevina Norveška i Kraljevina Švedska. Od 2010. godine do danas sudovi su u okviru planova riješili 905.333 najstarija predmeta, što je u velikoj mjeri uticalo na smanjenje ukupnog broja neriješenih predmeta u sudovima. U saopćenju VSTV za javnost od 29. avgusta 2018. godine navedeno je da je u Bosni i Hercegovini potrebno 25 posto sudija više nego što ih ima danas, a na osnovu kalkulacije potrebnog broja nosilaca pravosudne funkcije u sudovima radi postupanja u razumnom roku. Kalkulacija je izvedena na temelju Akcionog plana za provedbu odluka Ustavnog suda. Kalkulacija pokazuje da je za ažuran rad sudova, odnosno za rješavanje priliva predmeta potrebno 14 posto više redovnih sudijskih pozicija od ukupnog broja pozicija prema važećoj sistematizaciji, odnosno 25 posto redovnih sudijskih pozicija više od trenutne popunjenosti ovih pozicija u sudovima. Također, za brže smanjenje broja neriješenih predmeta, tzv. Zaostataka, potrebna su i određena povećanja broja dodatnih sudija. Rezultate kalkulacije VSTV je dostavilo svim nadležnim ministarstvima pravde u Bosni i Hercegovini, kako bi se poduzele mjere sistemskog karaktera na stvaranju uslova za postupanje sudova u razumnom roku.

77. Ustavni sud podsjeća da je u proteklom periodu putem svojih odluka donesenih u okviru apelacione nadležnosti značajno uticao na to da se problem donošenja odluka redovnih sudova u razumnom roku općenito počne efikasnije rješavati i da u tom pravcu postoje relevantni pokazatelji napretka. Također, ekspeditivnije su okončani pojedinačni postupci pred redovnim sudovima u kojima je Ustavni sud razmatrao pitanje donošenja odluke u razumnom roku.

78. Međutim, činjenica je da je, i nakon donošenja navedenih odluka i mjera koje su preduzeli navedeni subjekti, Ustavni sud i dalje suočen sa izuzetno velikim brojem zahtjeva da ispituje nove konkretne istovrsne slučajeve (u 2018. godini Ustavni sud je primio više od 1.700 novih ovakvih predmeta). To jasno ukazuje da poduzete mjere još uvijek nisu dale pune efektivne rezultate, pogotovo što nije uspostavljen djelotvoran pravni lijek na koji je Ustavni sud ukazao u svojim odlukama, budući da apelaciona nadležnost Ustavnog suda predstavlja supsidijarnu zaštitu ljudskih prava u slučajevima kada se efektivno iscrpe sve druge mogućnosti predviđene odgovarajućim propisima. Ustavni sud ističe da je sva-

ka osoba unutar određene skupine u načelu ovlaštena da podnese pojedinačnu apelaciju. To, međutim, dovodi do gomilanja osnovanih, ali istovremeno pojedinačnih apelacija u istovrsnim predmetima koji uzrokuju gušenje rada i Ustavnog suda i redovnih sudova. Naime, i pored toga što su redovni sudovi donijeli i realizovali planove rješavanja za ostalih predmeta, oni ostaju obavezni da prioritarno rješavaju predmete u postupcima u kojima je Ustavni sud utvrdio kršenje prava na pravično suđenje zbog nedonošenja odluke u razumnom roku. Ovakva situacija redovnim sudovima otežava efikasnu realizaciju donesenih planova i generiše nove predmete pred Ustavnim sudom. Pored toga, Ustavni sud mora ispitati svaki konkretan slučaj s obzirom na opće mjere koje država treba poduzeti u interesu drugih potencijalno pogođenih osoba, a ne samo podnositelja zahtjeva.

79. Ustavni sud naglašava da je svjestan da je u okviru domaćeg pravnog sistema podnošenje apelacije u slučajevima dugotrajnosti sudskih postupaka trenutno jedini djelotvoran pravni lijek. Međutim, pravo na djelotvoran pravni lijek, također, odražava ključnu ulogu koju domaći pravosudni sistem ima u ustavnom sistemu i sistemu Evropske konvencije kada se preventivne mjere pokažu neadekvatnim. U tom smislu potrebno je naglasiti da Bosna i Hercegovina, osim obaveze da osigura postojanje djelotvornih pravnih lijekova u svjetlu prakse Ustavnog suda i Evropskog suda, ima i opću obavezu da riješi probleme koji su u osnovi povreda utvrđenih u odlukama Ustavnog suda. Ponovna masovna pojava sličnih predmeta pred Ustavnim sudom, nakon što su odlukama tog suda (posebno navedenim pilot/načelnim odlukama) date indikacije u pogledu općih mjera koje je potrebno poduzeti kako bi se izbjegle buduće povrede, općenito ukazuje na propust da se na domaćem nivou uspostavi djelotvoran pravni lijek. Od ključne važnosti je da Bosna i Hercegovina izvršava odluke Ustavnog suda u cijelosti i u utvrđenom roku. U suprotnom, kada nije osiguran djelotvoran pravni lijek, građani su sistematski primorani da se obraćaju Ustavnom sudu zbog pitanja koja bi se morala, prije svega, rješavati pred drugim organima u okviru domaćeg pravosudnog sistema. Dakle, na ovaj način se slabi sistem zaštite ljudskih prava uspostavljen apelacionom nadležnosti Ustavnog suda, jer se ovaj sud opterećuje prekomjernim brojem apelacija podnesenim zbog pitanja koje bi se moralo efikasno rješavati drugim odgovarajućim pravnim lijekom.

80. Ustavni sud je 25. oktobra 2018. godine dobio informaciju od Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine o poduzetim koracima radi uspostave djelotvornog pravnog lijeka u domaćem pravnom sistemu u pogledu zaštite prava na pravično suđenje u razumnom roku. U ovoj informaciji je, između ostalog, navedeno da je to ministarstvo, ocjenjujući inicijativu VSTV i zaključak Vijeća ministara BiH, uputilo poziv nadležnim institucijama svih nivoa vlasti (VSTV, entitetska ministarstva pravde, Pravosudna komisija Brčko distrikta BiH, Sud BiH, entitetski vrhovni sudovi, Apelacioni sud Brčko distrikta BiH) da

imenuju predstavnike za rad u radnoj skupini koja bi trebalo da izradi prijedlog zakonskih odredaba za sprečavanje kršenja prava na suđenje u razumnom roku. Radna skupina je kompletirana i u oktobru 2018. godine je doneseno rješenje o njenoj uspostavi. Ministarstvo je istaklo uvjerenje da će njen rad polučiti jasna i usaglašena zakonska rješenja koja će spriječiti pretjerano duge sudske postupke i nedostatak pravnog lijeka.

81. Za Ustavni sud je nesporno da kršenje prava na pravično suđenje zbog nedonošenja sudske odluke u razumnom roku kod zainteresovanih stranaka u postupku može kao posljedicu imati i nastanak jednog vida nematerijalne štete, a time i potrebu kompenzacije takve štete odgovarajućom naknadom. Ustavni sud je u svojim Pravilima utvrdio da može odrediti naknadu nematerijalne štete samo u odlukama kojima usvaja apelacije. Međutim, Ustavni sud smatra da se, prije svega, mora imati u vidu činjenica da su relevantni subjekti u svim segmentima javne vlasti napravili korake ka stvaranju uslova za postupanje redovnih sudova u razumnom roku, ali da za efektivne rezultate tih mjera treba određeni vremenski period. Zatim, smatra da nadležno tijelo VSTV redovno prati realizaciju planova za rješavanje predmeta od redovnih sudova i da redovni sudovi postupaju po tim planovima. Stoga, Ustavni sud zaključuje da bi bilo nesvrishodno da nastavi odlučivati u novim pojedinim predmetima ove vrste i nalagati redovnim sudovima da hitno postupaju u tim predmetima jer bi to stvaralo njihovu obavezu da postupaju mimo navedenih planova rješavanja predmeta, generisalo nove postupke pred Ustavnim sudom i drugim sudovima, te općenito ne bi vodilo efektivnoj zaštiti ljudskih prava, odnosno otklanjanju posljedica njihovog kršenja.

82. Imajući sve navedeno u vidu, Ustavni sud smatra da je potrebno ostaviti dodatni rok od jedne godine svim navedenim subjektima za potpuno i efektivno izvršenje mjera sistemskog karaktera koje se preduzimaju i koje je još potrebno preduzeti. Do isteka ovog roka Ustavni sud neće pojedinačno odlučivati o apelacijama koje pokreću pitanje dugotrajnosti sudskih postupaka koji su u toku u Bosni i Hercegovini.

83. Na osnovu navedenog, Ustavni sud zaključuje da se u konkretnom slučaju radi o pitanju o kojem je već odlučivao, dakle o apelacijama u kojima apelanti pokreću pitanje kršenja prava na donošenje odluka u razumnom roku u predmetima koji u vrijeme podnošenja apelacija nisu bili okončani pred redovnim sudovima, te da nema osnova za ponovno odlučivanje sve do isteka roka ostavljenog navedenim subjektima za preduzimanje naloženih mjera. Nakon isteka ovoga roka Ustavni sud će razmotriti izvršenje naloga iz svojih odluka.

84. Ustavni sud će na odgovarajući način obavijestiti apelante o svim bitnim promjenama u vezi sa ovim predmetima.

85. U skladu sa navedenim, a imajući u vidu odredbu člana 18. stav (3) tačka e) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je podnesena povodom pitanja o kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda i dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

86. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije potrebno posebno razmatrati zahtjev apelanata u predmetima br. *AP 5204/18*, *AP 5600/18* i *AP 5787/18* za donošenje privremene mjere.

87. U skladu sa članom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

REGISTRI ODLUKA

РЕГИСТРИ ОДЛУКА

Регистар одлука по надлежности

1. Члан VI(3а) Устава Босне и Херцеговине

1.1 Предмет број У 5/18

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. фебруара 2018. године

Захтјев деветнаест посланика у Представничком дому Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности Закона о измјенама и допунама Закона о акцизама у Босни и Херцеговини, Закона о измјенама и допуни Закона о уплатама на јединствени рачун и распоdjели прихода и Закона о измјени Закона о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини

страница 13

1.2. Предмет број У 7/18

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 31. маја 2018. године

Захтјев двадесет девет посланика Народне скупштине Републике Српске за оцјену уставности Закона о земљишним књигама Федерације Босне и Херцеговине

страница 15

1.3. Предмет број У 15/18

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. новембра 2018. године

Захтјев Борјане Кришто, друге замјенице предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у вријеме подношења захтјева за оцјену уставности члана 20 тачка г) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине у дијелу који гласи: „Под овлашћеним службеним лицима сматрају се и стручни сарадници односно истражиоци Тужилаштва Босне и Херцеговине који раде по овлашћењима Тужиоца“

страница 67

2. Члан VI(3ц) Устава Босне и Херцеговине

2.1. Предмет број У 11/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. фебруара 2018. године

Захтјев Окружног суда у Бањој Луци (судије Благоја Драгосављевића) за оцјену компатибилности члана 201 став 4 Закона о раду Републике Српске са чланом VI(3е) и к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и са чланом 6 Међународног пакта о грађанским и политичким правима

страница 89

2.2. Предмет број У 1/18

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. фебруара 2018. године

Захтјев Окружног суда у Бањалуци (судије Милана Благојевића) за оцјену компатибилности чл. 182 став 1, 208 став 2 и 433 став 1 Закона о парничном поступку

са чл. II/3е), II/3х) и II/4 Устава Босне и Херцеговине и чл. 6, 10 и 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода

страна 103

2.3. Предмет број У 18/18

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 29. новембра 2018. године

Захтјев Основног суда у Дервенти за оцјену уставности одредбе члана 329 став 1 тачка б) Закона о кривичном поступку Републике Српске и члана 3 Закона о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку Републике Српске у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода

страна 123

3. Члан VI/36) Устава Босне и Херцеговине

3.1. Предмет број АП 2752/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. јануара 2018. године

Апелација Анте Томића и Анке Лакић поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Зеници број 43 0 К 116797 15 Кж од 30. маја 2016. године и Пресуде Општинског суда у Зеници број 43 0 К 116797 15 К од 20. октобра 2015. године

страна 143

3.2. Предмет број АП 1638/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. јануара 2018. године

Апелација Богдане Томовић поднесена због неокончања истраге у предмету Тужилаштва Босне и Херцеговине број Т20 0 КТРЗ 0001145 06

страна 157

3.3. Предмет број АП 1849/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 27. фебруара 2018. године

Апелација Борова д.д. производња и промет обуће, гумарских и осталих производа, Вуковар, Република Хрватска поднесена против Рјешења Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 002 089 14 Пж од 13. фебруара 2015. године и Рјешења Округног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 002 089 14 Пс 2 од 19. новембра 2014. године

страна 175

3.4. Предмет број АП 4964/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 27. фебруара 2018. године

Апелација Ђане Хаџиахметовић поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације БиХ број 22 0 П 010635 15 Рев од 4. септембра 2015. године, Пресуде Кантоналног суда у Бихаћу број 22 0 П 010635 14 Гж 2 од 19. децембра 2014. године и Пресуде Општинског суда у Санском Мосту број 22 0 П 010635 12 П 2 од 16. јуна 2014. године

страна 191

3.5. Предмет број АП 4532/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 13. марта 2018. године

Апелација Драгана Макивића поднесена против пресуда Суда Босне и Херцеговине

бр. С1 2 К 005313 15 Кж 3 од 26. августа 2015. године и Х-К-06/193 од 23. јуна 2010. године

страна 211

3.6. Предмет број АП 5204/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 13. марта 2018. године

Апелација Штефице Галић поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Широком Бријегу број 63 0 П 017942 15 Гж од 18. септембра 2015. године и Пресуде Општинског суда у Љубушком број 63 0 П 017942 12 П од 7. маја 2015. године

страна 245

3.7. Предмет број АП 668/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 22. марта 2018. године

Апелација Мустафе Хоте поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 У 01211211 У од 28. новембра 2014. године, Рјешења Федералног министарства за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата број УП-ИИ-03-41-29/11 од 23. фебруара 2011. године и Рјешења Службе за борачка питања, здравство и социјалну заштиту Општине Стари Град Кантона Сарајево број УП-И-08-41-8107/04 од 6. априла 2005. године

страна 265

3.8. Предмет број АП 1101/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 22. марта 2018. године

Апелација С. А. поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 71 0 П 025573 16 Рев 2 од 4. јануара 2017. године, Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 025573 14 Гж од 29. маја 2014. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 025573 07 П од 10. маја 2013. године

страна 285

3.9. Предмет број АП 4785/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. априла 2018. године

Апелација Љиљане Стојић поднесена против Рјешења Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 003561 14 Кж 4 од 10. августа 2015. године и Рјешења Окружног суда у Бањалуци број 11 0 К 003561 14 К 3-п од 30. октобра 2014. године

страна 305

3.10. Предмет број АП 1498/18

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 23. априла 2018. године

Апелација М. В. поднесена против Рјешења Окружног суда у Добоју број 84 0 К 046250 17 Кж од 30. јануара 2018. године и Рјешења Основног суда у Дервенти број 84 0 К 046250 17 К од 15. новембра 2017. године

страна 333

3.11. Предмет број АП 351/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. маја 2018. године

Апелације Ф. О. поднесене због неизвршења правоснажних пресуда, односно због дужине трајања извршних поступака и стечајног поступка

страна 351

3.12. Предмет број АП 879/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. маја 2018. године

Апелација Федерације Босне и Херцеговине – Федералног министарства здравства поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине број С1 3 У 016103 14 У од 23. децембра 2015. године

страна 381

3.13. Предмет број АП 1023/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. маја 2018. године

Апелација Радослава Тривунчића поднесена против Пресуде Окружног суда у Бањалуци број 75 0 Рс 034010 15 Рсж од 21. јануара 2016. године, допунске Пресуде Основног суда у Мркоњић-Граду број 75 0 Рс 034010 13 Рс од 26. јуна 2015. године и Пресуде Основног суда у Мркоњић-Граду број 75 0 Рс 034010 13 Рс од 22. јуна 2015. године

страна 395

3.14. Предмет број АП 461/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. јуна 2018. године

Апелација Неформалног удружење грађана Ре:акција - Грађанска иницијатива за Бању Луку поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 11 0 У 0009611 14 Увп од 5. новембра 2015. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 11 0 У 0009611 12 У од 20. новембра 2013. године

страна 409

3.15. Предмет број АП 759/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. јуна 2018. године

Апелација Маринка Катића поднесена против рјешења Кантоналног суда у Мостару број 07 0 Дн 011760 15 Гж од 10. децембра 2015. године

страна 429

3.16. Предмет број АП 1102/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. јуна 2018. године

Апелација Јасмине Лончарић и других поднесена против Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 Рс 050195 15 Рев од 18. децембра 2015. године, Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 Рс 050195 14 Рсж од 19. фебруара 2015. године и Рјешења Општинског суда у Сарајеву број 65 0 Рс 050195 10 РС од 17. октобра 2013. године

страна 445

3.17. Предмет број АП 2344/18

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. јуна 2018. године

Апелација Аднана Ђулабића поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Новом Травнику број 51 0 Рс 068532 18 Рсжи 61 од 27. фебруара 2018. године и Рјешења Општинског суда у Травнику број 51 0 Рс 068532 15 И 35 од 31. октобра 2016. године

страна 465

3.18. Предмет број АП 2551/18

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 19. јуна 2018. године

Апелација Звонимира Сушца поднесена против рјешења Кантоналног суда у Широком Бријегу бр. 08 0 К 003106 18 Кв од 18. априла 2018. године и 08 0 К 003106 18 Кпс од 6. априла 2018. године

страна 489

3.19. Предмет број АП 2753/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. јула 2018. године

Апелација Аваза д.о.о. поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације БиХ број 65 0 Пс 028606 16 Рев од 12. априла 2016. године и Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 Пс 028606 15 Пж 3 од 17. децембра 2015. године

страна 505

3.20. Предмет број број АП 2098/18

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. јула 2018. године

Апелација Романа Ковачевића поднесена против рјешења Општинског суда у Санском Мосту број 22 0 К 041775 18 Кв од 3. априла 2018. године и број 22 0 К 041775 17 К од 29. марта 2018. године

страна 523

3.21. Предмет број АП 2326/18

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 17. јула 2018. године

Апелација Жане Ковачевић поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 89 1 П 029030 16 Рев од 31. јануара 2018. године, Пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву број 89 0 П 029030 15 Гж 2 од 16. марта 2016. године и Пресуде Основног суда у Сокоцу број 89 1 П 029030 15 П 2 од 26. јуна 2015. године

страна 539

3.22. Предмет број АП 2275/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. септембра 2018. године

Апелација Едвина Кутловаца поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине број С1 3 П 016142 15 Гж од 11. марта 2016. године

страна 567

3.23. Предмет број АП 2396/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. септембра 2018. године

Апелација Сенада Вулића поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 П 068121 15 Рев од 10. маја 2016. године

страна 587

3.24. Предмет број АП 3108/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. септембра 2018. године

Апелација Пере Калабе поднесена против Пресуде Окружног суда у Добоју број 84 0 П 043652 14 П 2 од 10. маја 2016. године и Пресуде Основног суда у Дервенти број 84 0 П 043652 14 П 2 од 25. маја 2015. године

страна 601

3.25. Предмет број АП 1551/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. октобра 2018. године

Апелација Амеле Ђерзић поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Зеници број 42 0 0 К 024046 15 Кж од 5. фебруара 2016. године и Пресуде Општинског суда у Завидовићима број 42 0 0 К 024046 14 од 17. јуна 2015. године

страна 613

3.26. Предмет број АП 2970/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. октобра 2018. године

Апелација Миломира Стојнића поднесена против Рјешења Окружног суда у Добоју број 85 0 Пр 050635 16 Пжп од 6. јуна 2016. године и рјешења Основног суда у Добоју бр. 85 0 Пр 050635 15 Пр од 3. маја 2016. године и 85 0 Пр 050635 16 Пр од 1. фебруара 2016. године

страна 633

3.27. Предмет број АП 4077/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. октобра 2018. године

Апелација Изете Шехагић поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 У 020038 14 У од 23. августа 2016. године, Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање Мостар број Ф33/2-1069534174 од 20. јануара 2014. године и Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање-Кантоналне административне службе у Сарајеву број Ф3 12/2-35-УП-1-8362/13-1069534174 од 6. новембра 2013. године

страна 649

3.28. Предмет број АП 5007/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. октобра 2018. године

Апелација „Agroexporta BS“ д.о.о. Нова Топола - Градишка поднесена против пресуда Суда Босне и Херцеговине бр. С1 3 У 018185 16 Увп од 24. октобра 2016. године и С1 3 У 018185 15 У од 10. августа 2016. године, Рјешења Управе за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине број 01/4-1-УП/ИИ-1447/14 од 12. децембра 2014. године и Рјешења Управе за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине - Регионални центар Бања Лука број 03/6-2/И-Уп-901/14 од 7. октобра 2014. године

страна 663

3.29. Предмет број АП 1356/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 6. новембра 2018. године

Апелације Миленка Милановића и других поднесена због дужине трајања поступка

страна 681

Registar odluka po kriterijima dopustivosti

1. Član 18. stav 3. tačka e) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine PITANJE O KOJEM JE USTAVNI SUD VEĆ ODLUČIVAO

1.1. Predmet broj AP 1356/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 6. novembra 2018. godine

Apelacije Milenka Milanovića i drugih podnesena zbog dužine trajanja postupka

strana 681

2. Član 18. stav 3. tačka h) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine APELACIJA JE *ratione materiae* INKOMPATIBILNA SA USTAVOM

2.1. Predmet broj AP 5204/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 13. marta 2018. godine

Apelacija Štefice Galić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. septembra 2015. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 017942 12 P od 7. maja 2015. godine

strana 245

2.2. Predmet broj AP 1023/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. maja 2018. godine

Apelacija Radoslava Trivunčića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Banjaluci broj 75 0 Rs 034010 15 Rsž od 21. januara 2016. godine, dopunske Presude Osnovnog suda u Mrkonjić-Gradu broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 26. juna 2015. godine i Presude Osnovnog suda u Mrkonjić-Gradu broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 22. juna 2015. godine

strana 395

3. Član 18. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine APELACIJA OČIGLEDNO (*prima facie*) NEOSNOVANA

3.1. Predmet broj AP 1101/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 22. marta 2018. godine

Apelacija S. A. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. januara 2017. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 14 Gž od 29. maja 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 07 P od 10. maja 2013. godine

strana 285

Registar odluka po katalogu prava

1. Članak II/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
ZABRANA MUČENJA

1.1. Predmet broj AP 1638/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. siječnja 2018. godine

Apelacija Bogdane Tomović podnesena zbog neokončanja istrage u predmetu Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTRZ 0001145 06

strana 157

1.2. Predmet broj AP 668/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 22. ožujka 2018. godine

Apelacija Mustafe Hote podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 01211211 U od 28. studenog 2014. godine, Rješenja Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida obrambeno-oslobodilačkog rata broj UP-II-03-41-29/11 od 23. veljače 2011. godine i Rješenja Službe za boračka pitanja, zdravstvo i socijalnu zaštitu Općine Stari Grad Kantona Sarajevo broj UP-I-08-41-8107/04 od 6. travnja 2005. godine

strana 265

2. Članak II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
PRAVO NA LIČNU SLOBODU I SIGURNOST

2.1. Predmet broj AP 2551/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 19. lipnja 2018. godine

Apelacija Zvonimira Sušca podnesena protiv rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu br. 08 0 K 003106 18 Kv od 18. travnja 2018. godine i 08 0 K 003106 18 Kps od 6. travnja 2018. godine

strana 489

3. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

3.1. Predmet broj U 7/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 31. svibnja 2018. godine

Zahtjev dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti Zakona o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine

strana 35

3.2. Predmet broj U 11/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. veljače 2018. godine

Zahtjev Okružnog suda u Banjoj Luci (sudije Blagoja Dragosavljevića) za ocjenu kompatibilnosti članka 201. stavak 4. Zakona o radu Republike Srpske sa člankom VI/3. (e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, kao i sa člankom 6. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima

strana 89

3.3. Predmet broj U 1/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. veljače 2018. godine

Zahtjev Okružnog suda u Banjaluci (sudije Milana Blagojevića) za ocjenu kompatibilnosti čl. 182. stavak 1, 208. stavak 2. i 433. stavak 1. Zakona o parničnom postupku sa čl. II/3.(e), II/3.(h) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6, 10. i 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

strana 103

3.4. Predmet broj U 18/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 29. studenog 2018. godine

Zahtjev Osnovnog suda u Derventi za ocjenu ustavnosti odredbe članka 329. stavak 1. točka b) Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske i članka 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske u odnosu na članak II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

strana 123

3.5. Predmet broj AP 2752/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. siječnja 2018. godine

Apelacija Ante Tomića i Anke Lakić podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Zenici broj 43 0 K 116797 15 Kž od 30. svibnja 2016. godine i Presude Općinskog suda u Zenici broj 43 0 K 116797 15 K od 20. listopada 2015. godine

strana 143

3.6. Predmet broj AP 1849/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 27. veljače 2018. godine

Apelacija Borova d.d. proizvodnja i promet obuće, gumarskih i ostalih proizvoda, Vukovar, Republika Hrvatska podnesena protiv Rješenja Višeg privrednog suda u Banjoj Luci broj 57 0 Ps 002 089 14 Pž od 13. veljače 2015. godine i Rješenja Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci broj 57 0 Ps 002 089 14 Ps 2 od 19. studenog 2014. godine

strana 175

3.7. Predmet broj AP 4964/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 27. veljače 2018. godine

Apelacija Đane Hadžiahmetović podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 22 0 P 010635 15 Rev od 4. rujna 2015. godine, Presude Kantonalnog suda u Bijaću broj 22 0 P 010635 14 Gž 2 od 19. prosinca 2014. godine i Presude Općinskog suda u Sanskom Mostu broj 22 0 P 010635 12 P 2 od 16. lipnja 2014. godine

strana 191

3.8. Predmet broj AP 4532/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 13. ožujka 2018. godine

Apelacija Dragana Makivića podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 005313 15 Kž 3 od 26. kolovoza 2015. godine i X-K-06/193 od 23. lipnja 2010. godine
strana 211

3.9. Predmet broj AP 5204/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 13. ožujka 2018. godine

Apelacija Štefice Galić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. rujna 2015. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 017942 12 P od 7. svibnja 2015. godine
strana 245

3.10. Predmet broj AP 1101/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 22. ožujka 2018. godine

Apelacija S. A. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. siječnja 2017. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 14 Gž od 29. svibnja 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 07 P od 10. svibnja 2013. godine
strana 285

3.11. Predmet broj AP 4785/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. travnja 2018. godine

Apelacija Ljiljane Stojić podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj 11 0 K 003561 14 Kž 4 od 10. kolovoza 2015. godine i Rješenja Okružnog suda u Banjaluci broj 11 0 K 003561 14 K 3-p od 30. listopada 2014. godine
strana 305

3.12. Predmet broj AP 351/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. svibnja 2018. godine

Apelacije F. O. podnesene zbog neizvršenja pravosnažnih presuda, odnosno zbog dužine trajanja izvršnih postupaka i stečajnog postupka
strana 351

3.13. Predmet broj AP 879/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. svibnja 2018. godine

Apelacija Federacije Bosne i Hercegovine – Federalnog ministarstva zdravstva podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 U 016103 14 U od 23. prosinca 2015. godine
strana 381

3.14. Predmet broj AP 1023/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. svibnja 2018. godine

Apelacija Radoslava Trivunčića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Banjaluci broj 75 0 Rs 034010 15 Rsž od 21. siječnja 2016. godine, dopunske Presude Osnovnog suda u Mrkonjić-Gradu broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 26. lipnja 2015. godine i Presude Osnovnog suda u Mrkonjić-Gradu broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 22. lipnja 2015. godine
strana 395

3.15. Predmet broj AP 759/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. lipnja 2018. godine

Apelacija Marinka Katića podnesena protiv rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 Dn 011760 15 Gž od 10. prosinca 2015. godine

strana 429

3.16. Predmet broj AP 1102/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. lipnja 2018. godine

Apelacija Jasmine Lončarić i drugih podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Rs 050195 15 Rev od 18. prosinca 2015. godine, Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 14 Rsž od 19. veljače 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 10 RS od 17. listopada 2013. godine

strana 445

3.17. Predmet broj AP 2344/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. lipnja 2018. godine

Apelacija Adnana Đulabića podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 51 0 Rs 068532 18 Rsži 61 od 27. veljače 2018. godine i Rješenja Općinskog suda u Travniku broj 51 0 Rs 068532 15 I 35 od 31. listopada 2016. godine

strana 465

3.18. Predmet broj AP 2275/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. rujna 2018. godine

Apelacija Edvina Kutlovaca podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 016142 15 Gž od 11. ožujka 2016. godine

strana 567

3.19. Predmet broj AP 3108/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. rujna 2018. godine

Apelacija Pere Kalabe podnesena protiv Presude Okružnog suda u Doboju broj 84 0 P 043652 14 P 2 od 10. svibnja 2016. godine i Presude Osnovnog suda u Derventi broj 84 0 P 043652 14 P 2 od 25. svibnja 2015. godine

strana 601

3.20. Predmet broj AP 1551/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. listopada 2018. godine

Apelacija Amele Đerzić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Zenici broj 42 0 0 K 024046 15 Kž od 5. veljače 2016. godine i Presude Općinskog suda u Zavidovićima broj 42 0 0 K 024046 14 od 17. lipnja 2015. godine

strana 613

3.21. Predmet broj AP 2970/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. listopada 2018. godine

Apelacija Milomira Stojnića podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Doboju broj 85 0 Pr 050635 16 Pžp od 6. lipnja 2016. godine i rješenja Osnovnog suda u Doboju br. 85 0 Pr 050635 15 Pr od 3. svibnja 2016. godine i 85 0 Pr 050635 16 Pr od 1. veljače 2016. godine

strana 633

3.22. Predmet broj AP 5007/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. listopada 2018. godine

Apelacija „Agroexporta BS“ d.o.o. Nova Topola - Gradiška podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. S1 3 U 018185 16 Uvp od 24. listopada 2016. godine i S1 3 U 018185 15 U od 10. kolovoza 2016. godine, Rješenja Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine broj 01/4-1-UP/II-1447/14 od 12. prosinca 2014. godine i Rješenja Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine - Regionalni centar Banja Luka broj 03/6-2/I-Up-901/14 od 7. listopada 2014. godine

strana 663

3.23. Predmet broj AP 1356/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 6. studenog 2018. godine

Apelacije Milenka Milanovića i drugih podnesene zbog dužine trajanja postupka

strana 681

4. Članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

4.1. Predmet broj AP 5204/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 13. ožujka 2018. godine

Apelacija Štefice Galić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. rujna 2015. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 017942 12 P od 7. svibnja 2015. godine

strana 245

5. Članak II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
SLOBODA IZRAŽAVANJA

5.1. Predmet broj U 1/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. veljače 2018. godine

Zahtjev Okružnog suda u Banjaluci (sudije Milana Blagojevića) za ocjenu kompatibilnosti čl. 182. stavak 1, 208. stavak 2. i 433. stavak 1. Zakona o parničnom postupku sa čl. II/3.(e), II/3.(h) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6, 10. i 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

strana 103

5.2. Predmet broj AP 5204/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 13. ožujka 2018. godine

Apelacija Štefice Galić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. rujna 2015. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 017942 12 P od 7. svibnja 2015. godine

strana 245

5.3. Predmet broj AP 461/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. lipnja 2018. godine

Apelacija Neformalnog udruženje građana Re:akcija - Građanska inicijativa za Banju Luku

podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 11 0 U 0009611 14 Uvp od 5. studenog 2015. godine i Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 U 0009611 12 U od 20. studenog 2013. godine

strana 409

5.4. Predmet broj AP 2753/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 17. srpnja 2018. godine*

Apelacija Avaza d.o.o. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 65 0 Ps 028606 16 Rev od 12. travnja 2016. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Ps 028606 15 Pž 3 od 17. prosinca 2015. godine

strana 505

6. Članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

PRAVO NA IMOVINU

6.1. Predmet broj U 7/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 31. svibnja 2018. godine*

Zahtjev dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti Zakona o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine

strana 35

6.2. Predmet broj AP 668/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 22. ožujka 2018. godine*

Apelacija Mustafe Hote podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 01211211 U od 28. studenog 2014. godine, Rješenja Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida obrambeno-oslobodilačkog rata broj UP-II-03-41-29/11 od 23. veljače 2011. godine i Rješenja Službe za boračka pitanja, zdravstvo i socijalnu zaštitu Općine Stari Grad Kantona Sarajevo broj UP-I-08-41-8107/04 od 6. travnja 2005. godine

strana 265

6.3. Predmet broj AP 1101/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 22. ožujka 2018. godine*

Apelacija S. A. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 025573 16 Rev 2 od 4. siječnja 2017. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 14 Gž od 29. svibnja 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 025573 07 P od 10. svibnja 2013. godine

strana 285

6.4. Predmet broj AP 4785/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 10. travnja 2018. godine*

Apelacija Ljiljane Stojić podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj 11 0 K 003561 14 Kž 4 od 10. kolovoza 2015. godine i Rješenja Okružnog suda u Banjaluci broj 11 0 K 003561 14 K 3-p od 30. listopada 2014. godine

strana 305

6.5. Predmet broj AP 351/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. svibnja 2018. godine

Apelacije F. O. podnesene zbog neizvršenja pravosnažnih presuda, odnosno zbog dužine trajanja izvršnih postupaka i stečajnog postupka

strana 351

6.6. Predmet broj AP 879/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. svibnja 2018. godine

Apelacija Federacije Bosne i Hercegovine – Federalnog ministarstva zdravstva podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 U 016103 14 U od 23. prosinca 2015. godine

strana 381

6.7. Predmet broj AP 1023/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. svibnja 2018. godine

Apelacija Radoslava Trivunčića podnesena protiv Presude Okružnog suda u Banjaluci broj 75 0 Rs 034010 15 Rsž od 21. siječnja 2016. godine, dopunske Presude Osnovnog suda u Mrkonjić-Gradu broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 26. lipnja 2015. godine i Presude Osnovnog suda u Mrkonjić-Gradu broj 75 0 Rs 034010 13 Rs od 22. lipnja 2015. godine

strana 395

6.8. Predmet broj AP 1102/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. lipnja 2018. godine

Apelacija Jasmine Lončarić i drugih podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Rs 050195 15 Rev od 18. prosinca 2015. godine, Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 14 Rsž od 19. veljače 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 10 RS od 17. listopada 2013. godine

strana 445

6.9. Predmet broj AP 2326/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. srpnja 2018. godine

Apelacija Žane Kovačević podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 89 1 P 029030 16 Rev od 31. siječnja 2018. godine, Presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 89 0 P 029030 15 Gž 2 od 16. ožujka 2016. godine i Presude Osnovnog suda u Sokocu broj 89 1 P 029030 15 P 2 od 26. lipnja 2015. godine

strana 539

6.10. Predmet broj AP 2275/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. rujna 2018. godine

Apelacija Edvina Kutlovaca podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 016142 15 Gž od 11. ožujka 2016. godine

strana 567

6.11. Predmet broj AP 2396/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. rujna 2018. godine

Apelacija Senada Vulića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 068121 15 Rev od 10. svibnja 2016. godine

strana 587

6.12. Predmet broj AP 3108/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. rujna 2018. godine

Apelacija Pere Kalabe podnesena protiv Presude Okružnog suda u Doboju broj 84 0 P 043652 14 P 2 od 10. svibnja 2016. godine i Presude Osnovnog suda u Derventi broj 84 0 P 043652 14 P 2 od 25. svibnja 2015. godine

strana 601

6.13. Predmet broj AP 4077/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. listopada 2018. godine

Apelacija Izete Šhagić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 020038 14 U od 23. kolovoza 2016. godine, Rješenja Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar broj FZ3/2-1069534174 od 20. siječnja 2014. godine i Rješenja Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje - Kantonalne administrativne službe u Sarajevu broj FZ 12/2-35-UP-1-8362/13-1069534174 od 6. studenog 2013. godine

strana 649

6.14. Predmet broj AP 5007/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. listopada 2018. godine

Apelacija „Agroexporta BS“ d.o.o. Nova Topola - Gradiška podnesena protiv presudā Suda Bosne i Hercegovine br. S1 3 U 018185 16 Uvp od 24. listopada 2016. godine i S1 3 U 018185 15 U od 10. kolovoza 2016. godine, Rješenja Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine broj 01/4-1-UP/II-1447/14 od 12. prosinca 2014. godine i Rješenja Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine - Regionalni centar Banja Luka broj 03/6-2/I-Up-901/14 od 7. listopada 2014. godine

strana 663

7. Članak II/3.(m) Ustava Bosne i Hercegovine

članak 2. Protokola broj 4 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

PRAVO NA SLOBODU KRETANJA I PREBIVANJA

7.1. Predmet broj broj AP 2098/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 17. srpnja 2018. godine

Apelacija Romana Kovačevića podnesena protiv rješenjā Općinskog suda u Sanskom Mostu broj 22 0 K 041775 18 Kv od 3. travnja 2018. godine i broj 22 0 K 041775 17 K od 29. ožujka 2018. godine

strana 523

8. Članak II/4 Ustava Bosne i Hercegovine

članak 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

ZABRANA DISKRIMINACIJE

8.1. Predmet broj U 7/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 31. svibnja 2018. godine

Zahtjev dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti Zakona o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine

strana 35

8.2. Predmet broj U 1/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 15. veljače 2018. godine

Zahtjev Okružnog suda u Banjaluci (sudije Milana Blagojevića) za ocjenu kompatibilnosti čl. 182. stavak 1, 208. stavak 2. i 433. stavak 1. Zakona o parničnom postupku sa čl. II/3.(e), II/3.(h) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6, 10. i 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

strana 103

8.3. Predmet broj AP 1102/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. lipnja 2018. godine

Apelacija Jasmine Lončarić i drugih podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Rs 050195 15 Rev od 18. prosinca 2015. godine, Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 14 Rsž od 19. veljače 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 10 RS od 17. listopada 2013. godine

strana 445

8.4. Predmet broj AP 4077/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. listopada 2018. godine

Apelacija Izete Šehagić podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 020038 14 U od 23. kolovoza 2016. godine, Rješenja Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar broj FZ3/2-1069534174 od 20. siječnja 2014. godine i Rješenja Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje - Kantonalne administrativne službe u Sarajevu broj FZ 12/2-35-UP-1-8362/13-1069534174 od 6. studenog 2013. godine

strana 649

9. Članak 7. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

KAZNJAVANJE SAMO NA TEMELJU ZAKONA

9.1. Predmet broj AP 668/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 22. ožujka 2018. godine

Apelacija Mustafe Hote podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 01211211 U od 28. studenog 2014. godine, Rješenja Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata broj UP-II-03-41-29/11 od 23. veljače 2011. godine i Rješenja Službe za boračka pitanja, zdravstvo i socijalnu zaštitu Općine Stari Grad Kantona Sarajevo broj UP-I-08-41-8107/04 od 6. travnja 2005. godine

strana 265

9.2. Predmet broj AP 1498/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 23. travnja 2018. godine

Apelacija M. V. podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Doboju broj 84 0 K 046250 17 Kž od 30. siječnja 2018. godine i Rješenja Osnovnog suda u Derventi broj 84 0 K 046250 17 K od 15. studenog 2017. godine

strana 333

11. Članak 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
PRAVO NA UČINKOVIT PRAVNI LIJEK

11.1. Predmet broj U 7/18

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 31. svibnja 2018. godine

Zahtjev dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti Zakona o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine

strana 35

11.2. Predmet broj AP 4532/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 13. ožujka 2018. godine

Apelacija Dragana Makivića podnesena protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine br. S1 2 K 005313 15 Kž 3 od 26. kolovoza 2015. godine i X-K-06/193 od 23. lipnja 2010. godine

strana 211

11.3. Predmet broj AP 1102/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. lipnja 2018. godine

Apelacija Jasmine Lončarić i drugih podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Rs 050195 15 Rev od 18. prosinca 2015. godine, Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 14 Rsž od 19. veljače 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 10 RS od 17. listopada 2013. godine

strana 445

11.4. Predmet broj AP 2970/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. listopada 2018. godine

Apelacija Milomira Stojnića podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Doboju broj 85 0 Pr 050635 16 Pžp od 6. lipnja 2016. godine i rješenja Osnovnog suda u Doboju br. 85 0 Pr 050635 15 Pr od 3. svibnja 2016. godine i 85 0 Pr 050635 16 Pr od 1. veljače 2016. godine

strana 633

12. Članak 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

OPĆA ZABRANA DISKRIMINACIJE

12.1. Predmet broj AP 1102/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. lipnja 2018. godine

Apelacija Jasmine Lončarić i drugih podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 Rs 050195 15 Rev od 18. prosinca 2015. godine, Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 14 Rsž od 19. veljače 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 050195 10 RS od 17. listopada 2013. godine

strana 445

**АВЕСЕДНИ ИНДЕКС КЛЈУЃНИН
РОЈМОВА**

**АЗБУЧНИ ИНДЕКС КЉУЧНИН
ПОЈМОВА**

А

Адвокат	
АП 2344/18	465

В

Ванбрачна заједница	
АП 4077/16	649
Ванкњижна својина	
АП 2326/18	539
Владавина права	
У 15/18	67

Г

Грађански поступак	
АП 759/16	429
АП 2326/18	539

Д

Дискриминација	
АП 4077/16	649
АП 1102/16	445
Дисциплински поступак	
АП 2275/16	567
Дјелотворан правни лијек	
АП 1102/16	445
Доживотно издржавање	
АП 4964/15	191
АП 759/16	429
Доказ	
АП 4532/15	211
Достављање	
АП 2970/16	633
Државна својина	
У 7/18	35

З

Забрана ретроактивног кажњавања	
АП 668/15	265
Забрана ретроактивне примјене закона	
АП 1498/18	333

Законом установљен суд	
АП 4532/15	211
Законито хапшење	
АП 2551/18	489
Замјена казне затвора новчаном казном	
АП 1498/18	333
Заштићени станар	
АП 2396/16	587

И

Извршење	
АП 351/16	351
Извршни поступак	
АП 351/16	351
АП 2344/18	465
АП 2326/18	539
Инвалидна	
АП 668/15	265
<i>In dubio pro reo</i>	
АП 4532/15	211
Истрага	
АП 1638/17	157

Ј

Јавни интерес	
АП 1101/17	285
Једнакост странака у поступку	
У 18/18	123
АП 4532/15	211

К

Казна	
АП 1498/18	333
Камата	
АП 5007/16	663
Клевета	
АП 5204/15	245

Кривични поступак

АП 4785/15	305
АП 1498/18	333
АП 2551/18	489
АП 1551/16	613

Л

Легитиман циљ

У 7/18	35
АП 668/15	265
АП 1101/17	285
АП 2326/18	539

М

Материјална штета

АП 2753/16	505
------------------	-----

Међународни пакт о грађанским и политичким правима

АП 1102/16	445
------------------	-----

Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима

АП 879/16	381
-----------------	-----

Мијешање у имовину

АП 668/15	265
АП 1101/17	285
АП 351/16	351
АП 2326/18	539
АП 2396/16	587

Мијешање у слободу изражавања

АП 461/16	409
-----------------	-----

Мјере забране

АП 2098/18	523
------------------	-----

Н

Надлежност суда

АП 4532/15	211
------------------	-----

Накнада штете

АП 2752/16	143
АП 1101/17	285
АП 2753/16	505
АП 3108/16	601

Независан суд

У 18/18	123
---------------	-----

Непокретност

АП 759/16	429
АП 2326/18	539

Непристрасан суд

У 18/18	123
АП 4532/15	211
АП 4785/15	305

Нехумано поступање

АП 1638/17	157
------------------	-----

О

Образложена пресуда

АП 2752/16	143
АП 4532/15	211
АП 5204/15	245
АП 879/16	381
АП 759/16	429
АП 2275/16	567
АП 3108/16	601

Одузимање имовине

АП 4785/15	305
------------------	-----

Одузимање имовинске користи стечене кривичним дјелом

АП 1551/16	613
------------------	-----

П

Пензија

АП 4077/16	649
------------------	-----

Позитивна обавеза

АП 1638/17	157
------------------	-----

Права из радног односа

У 11/17	89
АП 1023/16	395
АП 1102/16	445

Право на углед

АП 5204/15	245
АП 2753/16	505

Прекршајни поступак

АП 2970/16	633
------------------	-----

Претпоставка невиности			
АП 4785/15	305		
Приватни живот			
АП 5204/15	245		
Примјена права и утврђивање чињеница (произвољност)			
АП 1849/15	175		
АП 4964/15	191		
АП 4785/15	305		
АП 879/16	381		
АП 1023/16	395		
АП 1102/16	445		
АП 2344/18	465		
АП 2098/18	523		
АП 2275/16	567		
АП 3108/16	601		
АП 5007/16	663		
Пристап суду			
У 7/18	35		
У 11/17	89		
У 1/18	103		
АП 1101/17	285		
Притвор			
АП 2551/18	489		
Прописано законом			
АП 1101/17	285		
АП 2326/18	539		
Пропорционалност			
АП 668/15	265		
АП 1101/17	285		
АП 2326/18	539		
АП 2396/16	587		
		Р	
Радни однос			
АП 2344/18	465		
АП 2275/16	567		
Радни спор			
АП 1023/16	395		
АП 1102/16	445		
Разуман рок			
АП 351/16	351		
АП 2344/18	465		
АП 1356/17	681		
Ратни злочин			
АП 668/15	265		
		С	
Својинскоправни односи			
АП 1849/15	175		
АП 4964/15	191		
Слобода изражавања			
АП 5204/15	245		
АП 461/16	409		
АП 2753/16	505		
Слобода кретања			
АП 2098/18	523		
Стечај			
АП 351/16	351		
Сукцесија			
АП 1849/15	175		
Сусвојина			
АП 4964/15	191		
		Т	
Трошкови поступка			
АП 1101/17	285		
АП 1102/16	445		
		У	
Укњижба			
АП 759/16	429		
Управни поступак			
АП 879/16	381		
АП 4077/16	649		
АП 5007/16	663		
Управни спор			
АП 668/15	265		
АП 461/16	409		

A		J	
Advokat		Javni interes	
AP 2344/18	465	AP 1101/17	285
D		Jednakost stranaka u postupku	
Disciplinski postupak		U 18/18	123
AP 2275/16	567	AP 4532/15	211
Diskriminacija		K	
AP 4077/16	649	Kamata	
AP 1102/16	445	AP 2970/16	633
Djelotvoran pravni lijek		Kazna	
AP 1102/16	445	AP 1498/18	333
Dokaz		Kleveta	
AP 4532/15	211	AP 5204/15	245
Dostava		Krivični postupak	
AP 2970/16	633	AP 4785/15	305
Doživotno izdržavanje		AP 1498/18	333
AP 4964/15	191	AP 2551/18	489
AP 759/16	429	AP 1551/16	613
Državno vlasništvo		L	
U 7/18	35	Legitiman cilj	
G		U 7/18	35
Gradanski postupak		AP 668/15	265
AP 759/16	429	AP 1101/17	285
AP 2326/18	539	AP 2326/18	539
I		M	
In dubio pro reo		Materijalna šteta	
AP 4532/15	211	AP 2753/16	505
Invalidnina		Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima	
AP 668/15	265	AP 879/16	381
Istraga		Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima	
AP 1638/17	157	AP 1102/16	445
Izvršenje		Miješanje u imovinu	
AP 351/16	351	AP 668/15	265
Izvršni postupak		AP 1101/17	285
AP 351/16	351	AP 351/16	351
AP 2344/18	465		
AP 2326/18	539		

AP 2326/18	539
AP 2396/16	587
Miješanje u slobodu izražavanja	
AP 461/16	409
Mjere zabrane	
AP 2098/18	523

N

Nadležnost suda	
AP 4532/15	211
Naknada štete	
AP 2752/16	143
AP 1101/17	285
AP 2753/16	505
AP 3108/16	601
Nehumano postupanje	
AP 1638/17	157
Nekretnina	
AP 759/16	429
AP 2326/18	539
Nepriistrasan sud	
U 18/18	123
AP 4532/15	211
AP 4785/15	305
Nezavisan sud	
U 18/18	123

O

Obrazložena presuda	
AP 2752/16	143
AP 4532/15	211
AP 5204/15	245
AP 879/16	381
AP 759/16	429
AP 2275/16	567
AP 3108/16	601
Oduzimanje imovine	
AP 4785/15	305
Oduzimanje imovinske koristi stečene krivičnim djelom	
AP 1551/16	613

P

Penzija	
AP 4077/16	649
Pozitivna obaveza	
AP 1638/17	157
Prava iz radnog odnosa	
U 11/17	89
AP 1023/16	395
AP 1102/16	445
Pravo na ugled	
AP 5204/15	245
AP 2753/16	505
Prekršajni postupak	
AP 2970/16	633
Pretpostavka nevinosti	
AP 4785/15	305
Primjena prava i utvrđivanje činjenica (proizvoljnost)	
AP 1849/15	175
AP 4964/15	191
AP 4785/15	305
AP 879/16	381
AP 1023/16	395
AP 1102/16	445
AP 2344/18	465
AP 2098/18	523
AP 2275/16	567
AP 3108/16	601
AP 5007/16	663
Pristup sudu	
U 7/18	35
U 11/17	89
U 1/18	103
AP 1101/17	285
Pritvor	
AP 2551/18	489
Privatni život	
AP 5204/15	245
Propisano zakonom	
AP 1101/17	285
AP 2326/18	539

Proporcionalnost

AP 668/15	265
AP 1101/17	285
AP 2326/18	539
AP 2396/16	587

R

Radni odnos

AP 2344/18	465
AP 2275/16	567

Radni spor

AP 1023/16	395
AP 1102/16	445

Ratni zločin

AP 668/15	265
-----------------	-----

Razuman rok

AP 351/16	351
AP 2344/18	465
AP 1356/17	681

S

Sloboda izražavanja

AP 5204/15	245
AP 461/16	409
AP 2753/16	505

Sloboda kretanja

AP 2098/18	523
------------------	-----

Stečaj

AP 351/16	351
-----------------	-----

Sukcesija

AP 1849/15	175
------------------	-----

Suvlasništvo

AP 4964/15	191
------------------	-----

T

Troškovi postupka

AP 1101/17	285
AP 1102/16	445

U

Uknjižba

AP 759/16	429
-----------------	-----

Upravni postupak

AP 879/16	381
AP 4077/16	649
AP 5007/16	663

Upravni spor

AP 668/15	265
AP 461/16	409

V

Vanbračna zajednica

AP 4077/16	649
------------------	-----

Vanknjižno vlasništvo

AP 2326/18	539
------------------	-----

Vladavina prava

U 15/18	67
---------------	----

Vlasničkopravni odnosi

AP 1849/15	175
AP 4964/15	191

Z

Zabrana retroaktivne primjene zakona

AP 1498/18	333
------------------	-----

Zabrana retroaktivnog kažnjavanja

AP 668/15	265
-----------------	-----

Zakonito hapšenje

AP 2551/18	489
------------------	-----

Zakonom ustanovljen sud

AP 4532/15	211
------------------	-----

Zamjena kazne zatvora novčanom kaznom

AP 1498/18	333
------------------	-----

Zaštićeni stanar

AP 2396/16	587
------------------	-----

D

Diskriminacija

AP 4077/16	649
AP 1102/16	445

Dokaz

AP 4532/15	211
------------------	-----

Dostava

AP 2970/16	633
------------------	-----

Doživotno izdržavanje

AP 4964/15	191
AP 759/16	429

Državno vlasništvo

U 7/18	35
--------------	----

G

Gradanski postupak

AP 759/16	429
AP 2326/18	539

I

In dubio pro reo

AP 4532/15	211
------------------	-----

Invalidnina

AP 668/15	265
-----------------	-----

Istraga

AP 1638/17	157
------------------	-----

Izvanbračna zajednica

AP 4077/16	649
------------------	-----

Izvanaknjižno vlasništvo

AP 2326/18	539
------------------	-----

Izvršenje

AP 351/16	351
-----------------	-----

Izvršni postupak

AP 351/16	351
AP 2344/18	465
AP 2326/18	539

J

Javni interes

AP 1101/17	285
------------------	-----

Jednakost stranaka u postupku

U 18/18	123
AP 4532/15	211

K

Kamata

AP 2970/16	633
------------------	-----

Kazna

AP 1498/18	333
------------------	-----

Kazneni postupak

AP 4785/15	305
AP 1498/18	333
AP 2551/18	489
AP 1551/16	613

Kleveta

AP 5204/15	245
------------------	-----

L

Legitiman cilj

U 7/18	35
AP 668/15	265
AP 1101/17	285
AP 2326/18	539

M

Materijalna šteta

AP 2753/16	505
------------------	-----

Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima

AP 879/16	381
-----------------	-----

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

AP 1102/16	445
------------------	-----

Miješanje u imovinu

AP 668/15	265
AP 1101/17	285
AP 351/16	351
AP 2326/18	539
AP 2396/16	587

Miješanje u slobodu izražavanja

AP 461/16 409

Mirovina

AP 4077/16 649

Mjere zabrane

AP 2098/18 523

N

Nadležnost suda

AP 4532/15 211

Naknada štete

AP 2752/16 143

AP 1101/17 285

AP 2753/16 505

AP 3108/16 601

Nehumano postupanje

AP 1638/17 157

Nekretnina

AP 759/16 429

AP 2326/18 539

Neovisan sud

U 18/18 123

Nepristran sud

U 18/18 123

AP 4532/15 211

AP 4785/15 305

O

Obrazložena presuda

AP 2752/16 143

AP 4532/15 211

AP 5204/15 245

AP 879/16 381

AP 759/16 429

AP 2275/16 567

AP 3108/16 601

Oduzimanje imovine

AP 4785/15 305

**Oduzimanje imovinske koristi stečene
kaznenim djelom**

AP 1551/16 613

Odvjetnik

AP 2344/18 465

P

Pozitivna obveza

AP 1638/17 157

Prava iz radnog odnosa

U 11/17 89

AP 1023/16 395

AP 1102/16 445

Pravo na ugled

AP 5204/15 245

AP 2753/16 505

Prekršajni postupak

AP 5007/16 663

Pretpostavka nevinosti

AP 4785/15 305

**Primjena prava i utvrđivanje činjenica
(proizvoljnost)**

AP 1849/15 175

AP 4964/15 191

AP 4785/15 305

AP 879/16 381

AP 1023/16 395

AP 1102/16 445

AP 2344/18 465

AP 2098/18 523

AP 2275/16 567

AP 3108/16 601

AP 5007/16 663

Pristup sudu

U 7/18 35

U 11/17 89

U 1/18 103

AP 1101/17 285

Pritvor

AP 2551/18 489

Privatni život

AP 5204/15 245

Propisano zakonom

AP 1101/17 285

AP 2326/18 539

Proporcionalnost

AP 668/15 265

AP 1101/17 285

AP 2326/18 539

AP 2396/16 587

R

Radni odnos

AP 2344/18 465

AP 2275/16 567

Radni spor

AP 1023/16 395

AP 1102/16 445

Ratni zločin

AP 668/15 265

Razuman rok

AP 351/16 351

AP 2344/18 465

AP 1356/17 681

S

Sloboda izražavanja

AP 5204/15 245

AP 461/16 409

AP 2753/16 505

Sloboda kretanja

AP 2098/18 523

Stečaj

AP 351/16 351

Stegovni postupak

AP 2275/16 567

Sukcesija

AP 1849/15 175

Suvlasništvo

AP 4964/15 191

T

Troškovi postupka

AP 1101/17 285

AP 1102/16 445

U

Učinkovit pravni lijek

AP 1102/16 445

Uknjižba

AP 759/16 429

Upravni postupak

AP 879/16 381

AP 4077/16 649

AP 5007/16 663

Upravni spor

AP 668/15 265

AP 461/16 409

V

Vladavina prava

U 15/18 67

Vlasničkopравни odnosi

AP 1849/15 175

AP 4964/15 191

Z

Zabrana retroaktivne primjene zakona

AP 1498/18 333

Zabrana retroaktivnog kažnjavanja

AP 668/15 265

Zakonito uhićenje

AP 2551/18 489

Zakonom ustanovljen sud

AP 4532/15 211

Zamjena kazne zatvora novčanom

kaznom

AP 1498/18 333

Zaštićeni stanar

AP 2396/16 587

